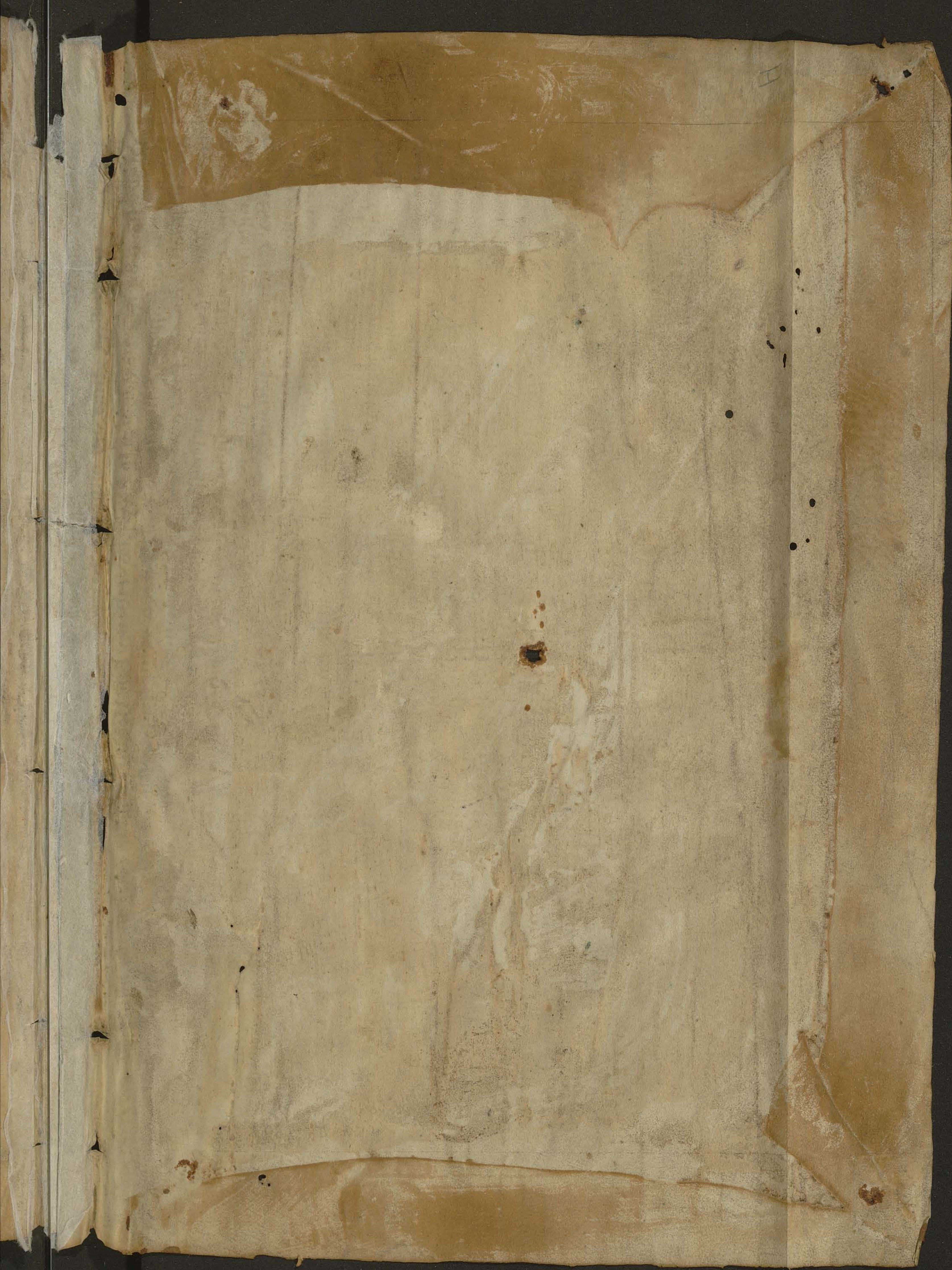

Anno xpo dno [illegible] fine ho[?] in tuo [?] gloriosissimo
Una dietus dimitas [illegible]
Bene

[…]simus princeps ac d[omi]n[u]s d[omi]n[u]s Karolus quartus divina favente clemencia Romanorum imperator semper augustus et
Bohemie rex d[omi]n[u]s et genitor n[oste]r karissimus divinitus inspiratus adeo ad laudem et gloriam eius per que reges
regnant et principes dominantur Monasterium sub titulo et honore s[an]c[t]i spiritus in castro Oywin prope Sittaviam Pra-
gen[sis] dioc[esis] sub regula s[an]c[t]i Benedicti secundum instituta s[an]c[t]i Petri olim Celestini quinti specialem adhuc ordine pro ter-
cius Monasticam disciplinam devocionis zelum obtinens instituerit de novo fundavit et construxit et perpetuis
dote ut prior et Conventus ibidem temporibus perpetuis congrue sustententur Bona et villas dicto mon[asteri]o assigna-
vit infra scripta prout de hoc eciam sunt eius [?] tenore plenius / parte d[ic]tor[um] Prioris et Conventus
extitit nobis humiliter supplicatum quatinus institucionem et fundacionem huiusmodi mon[asterii] et eius dotacionem dignaremur auctoritate
Regia Boem[ie] graciosius confirmare Nos vero dei misericordiis intuitu n[ost]ri genitoris p[re]d[ic]ti zelum pie devocionis
studio prosequentes et ideo supplicacionibus huiusmodi favorabiliter inclinati non improvide neque per errorem Sed animo
deliberato principum Comitum Baronum Nobilium et procerum n[ost]rorum et Regni Boem[ie] accedente consilio et
de certa n[ost]ra sciencia auctoritate Regia Bohem[ie] fundacioni construccioni et institucioni huiusmodi mon[asterii] prout in circumferencia
septor[um] et officinar[um] suor[um] consistit consensum n[ost]rum adhibentes expressum et dotacionem factam de huiusmodi
bonis et villis in quor[um] possessione noscuntur esse ratam habentes et gratam villam videlicet Hermigsdorf Item
villam Albrechtsdorf prope Sittaviam consistentes Item allodium Dresindorf nuncupatum cum earundem villar[um]
et allodii hominibus Sculteciis Judiciis Judiciis Jurisdictionibus Rusticis Villanis Agricolatoribus Inhabitatoribus
Incolis et censitis una cum agris cultis et incultis Montibus Vallibus planis pratis pascuis paludibus
rubetis Virgultis aquis aquarum ve decursibus piscinis piscaturis honoribus honorancijs Censibus Red-
ditibus proventibus pensionibus utilitatibus usufructibus emolumentis Judicior[um] penis et mulctis dominiis
Juribus et pertinencijs universis quibuscumque nominibus vocabulis et alior[um] expressionibus valeant specialibus
designari Eo eciam modo et libertate quibus dictus genitor n[oste]r tamquam Rex Bohem[ie] hactenus obtinebat
nichil prorsus excluso Item vineam situatam in Koblicz et usum sive usufructum silvarum adiacencium
dicto Castro Oywin et ad illud spectancium quocumque nomine censeantur prout ad regnum Bohem[ie] pertinuisse ac pertine-
re noscuntur et infra eius limitibus et graniciis antiquitus consuetudinaliter sunt distincte pro igne ac edificiis tam dicti
Monasterij quam rusticor[um] et villanor[um] ipsius una cum easdem silvar[um] [?] pascuis aquar[um] decursibus piscacionibus et
piscariis ad omnem usum et utilitatem Mon[asterii] prenotati faciendis ibidem una lignis incisionibus et virgultis aquaticis
salicibus et avellanis et omnibus aliis fructibus que capi prout de silvis huiusmodi spectant ac fundo silvar[um] huiusmodi nobis
successoribus n[ost]ris Regibus et Corone Bohem[ie] tantummodo reservatis priori Conventui ac Mon[asteri]o memorato incorporamus
invisceramus appropriamus assignamus applicamus dicta auctoritate Regia tenore presencium et unimus omnia et singula supradicta
prout in suis membris articulis clausulis atque punctis superius expressantur de certa n[ost]ra sciencia eadem auctoritate
Regia confirmantes volentes ac eciam presentibus decernentes dicta bona et villas omni debere libertate et in-
munitate gaudere privilegiis quibus bona ceteror[um] Mon[asterio]r[um] Regni Bohem[ie] potiuntur Salva Berna generali Regia
quam ad instar alior[um] Mon[asterio]r[um] de dictis bonis et villis quociens indicta fuerit solvere tenebuntur Sed de Berna Civita-
tum dicti Prior et Conventus erunt penitus absoluti Insuper incorporamus predicto Conventui et Mon[asteri]o supradictis sexaginta
unius sexagenar[um] cum novem hallis census annui percipiendi in et super Civitate n[ost]ra Sittavie de censu Regio
tam dicti census equivalens et perpetuus iuxta piam disposicionem genitoris n[ost]ri prefati et prout de h[uius]mo[d]i eciam [?]
obtinent speciales in alio certo loco eis fuit assignatus Quare universis et singulis principibus ducibus comitibus Baro-
nibus nobilibus militibus clientibus capitaneis advocatis officialibus presentibus et futuris necnon Civitatum Opidor[um] Cas-
tror[um] villar[um] et locor[um] Regni Boem[ie] universitatibus districte precipiendo n[ost]re gracie sub obtentu mandamus quatenus pre-
[illegible] Mon[asterium] huiusmodi in [?] dictis Bonis Censibus usibus usufructibus et [illegible]
[illegible]
[illegible] fuit [illegible] pene indignacionis Regalis [illegible]

Holbns [illegible]

I

citrus Residua vero passis in [illegible] presencium sub Regie maiestatis nostre sigillo testimonio
litterarum Datum Nuremberg Anno domini millesimo trecentesimo septuagesimo sexto Indiccione xiiii die [illegible] maij Regnorum
nostrorum anno [illegible]

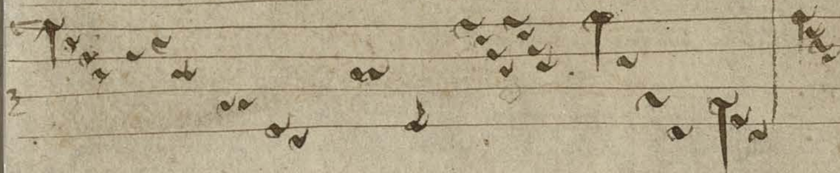
Wenceslaus dei gracia Romanorum Rex semper augustus et Boemie Rex Notum facimus tenore presencium vniversis Et licet
gre maiestatis conspecta benignitas vniversorum saluti de innata sibi clemencia teneatur intendere ad illa tamen propensius ex
quadam specialis inclinacionis fauoris meditacione dignatur que ministrorum dei et precipue religiosorum virorum comodum respiciunt
et honore sane constituti in presencia serenissimi principis et domini nostri domini Karoli Romanorum Imperatoris semper augusti et Boemie
Regis domini et genitoris nostri karissimi filialis obediencie debitum soluimus cuius mandatis et eius prouide exhortacio
nibus iuste intendimus et paremus Cum igitur religiosi viri prior et Conuentus Monasterii in Castro nostro Oywin ad sanctum
spiritum ordinis Celestinorum Capellani et deuoti nostri dilecti nostre maiestati humiliter supplicauerint quatenus ipsis et Monasterio dicto in
Castro Oywin quod ab antiquitate in recepto hactenusque pacifice tenuerunt sexaginta cum vna sexagenas grossorum denariorum a Donare
Pragensium et nouem hallenses in et super Ciuitate nostra Sittauie Censu annuo perceperint sine quolibet impedimento Nos igitur premis
volentes annuere beneficijs et sine parere mandatis ac ipsius inherere vestigijs sano nostrorum principum procerum Baronum no
bilium et fidelium nostrorum accedente consilio et de speciali mandato genitoris nostri predicti prefatis priori Conuentui et Monasterio quatuor
nis dictis in predicta Ciuitate nostra Sittauia Sexaginta cum vna sexagenas et nouem hallenses predicte monete nostre censu annis
singulis dedimus donauimus deputauimus et assignauimus damus donamus deputamus et dicta sagenas nostra assignamus
ita tamen in casu quod si nos vel successoribus nostris regibus Boemie aliquo censu loco predicta censuum quem tenent in Sittauia predictis
priori Conuentui et Monasterio alio loco certo scilicet villis aut vbicunque in Ciuitatibus prouincie videbitur expedire possimus
et debeamus prefatos priorem et Conuentum a predicto Censu Ciuitatis Sittauie predicte amouere cum ipsis permutare et alibi
assignare sexaginta cum vna sexagenas et nouem hallenses censuum perpetui Eciam quod si contigat predictum dominum et genitorem
nostrum de hoc seculo quod absit longa tempora migrare et Monasterium prefatum in posterum ne fuerit confirmatum extunc quantum
nos altissimus donis sue gracie inspirabit in laboribus operis dicti Monasterij nos exponemus ut in quantum poterimus prefatos
eosque contra inuasores grauius defendemus Mandamus igitur vniuersis et singulis Baronibus burggrauijs no
bilibus militibus clientibus et ciuitatibus Ceteris ipsos quoque et bona eorum vbicunque sita minime impediant seu
molestent sed pocius protegant manuteneant effectualiter et defendant presencium sub Boemie maiestatis
nostre sigillo testimonio litterarum Datum prage anno domini millesimo trecentesimo septuagesimo octauo iiij^to
idus decembris Regnorum nostrorum Boemie xvj^o Romanorum vero tercio Ver homo dic · ver qui dicit homo · ver [illegible]

1378

N. Inv. 1282

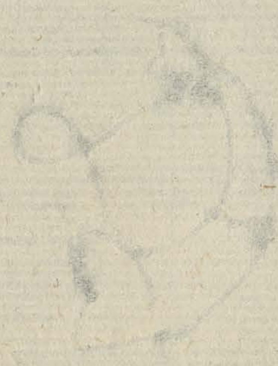
Chorad9 zolrolo sup quer tres summas . lib. s. m. m.

lib. m. Johis Secklme

499

Conradus super unum Sexterhari

Utrum per studium sacre scripture

Utrum per studium sacre scripture acquiratur
habitus alius a fide / quod non / arguitur sic primo
omnis habitus qui per studium sacre scripture
acquiritur est fides igitur consequentia plana antecedens probatur
multipliciter primo per illud Johannis 20 / hec autem
scripta sunt ut credatis et plura verba
sic / sicut se habet prudentia in moralibus sic se
habet fides in theologicis sed in moralibus est una pru
dentia sufficiens respectu omnium que sunt
agenda igitur et in theologicis sufficit unus habitus
qui est fides vel antecedens et respectu omnium que
operabilis concludi potest et confirmatur pu
blice assumptum sic si ex studio sacre scri
pture acquiritur habitus alius a fide hoc
deberet fieri per usum actuum / sed probatum de numero
in libro suo de partibus ubi sic dicit tolle
articula ubi fides quietatur igitur consequentia plana
utique. 2o sic si per studium sacre scripture ac
quiratur habitus alius a fide vel talis
erit intellectus scientia vel sapientia ars vel pru
dentia quia non sunt plures habitus intellec
tuales quibus intellectus semper dicat verum habetur
6o ethicorum vel esset aliquis habitus quo intel
lectus dicit falsum ut opinio vel suspicio
habitus non potest dici potest igitur consequentia plana
ut videtur. 3o vel talis habitus esset inferior
honorabilitate quam fidei habitus vel superior
vel equalis si inferior honorabilitate tunc stu
dium sacre scripture esset pernitiosum si superior
tunc esset fidei evacuativus et per consequens
quod de quanto quis proficeret in studio sa
cre scripture de tanto deficeret in fide sed
3um dicendum videlicet quod sit equalis honorabilitate cum fi
de sequitur quod talis habitus sit in toto superfluus
positum cum in modo sibi cum fide et cum
obiectum sit ille habitus per argumentum de certitudine
fidei et illius habitus acquisiti per studium
sacre scripture. Premissa protestatione consueta
distinguo materiam quesiti in 3es articulos primus
erit de quesito in forma utrum per studium sacre
scripture etc. 2us erit de materia 2i articuli
suppositio quod per studium sacre scripture acquiratur
habitus alius a fide utrum talis habitus sit
ad intellectualium quibus intellectus semper dicit verum
quinque de quibus sunt isti intellectus scientia sapientia et
cetera de quibus in 6o ethicorum vel utrum sit aliquis
eorum quibus intellectus quandoque dicit falsum ut sunt
habitus suspicionis et opinionis. 3us articulus
erit de comparatione talis habitus ad invicem
de qua comparatione tangitur in 3o articulo. Circa
primum articulum suppositum unum et quero aliud
supponitur quod per studium sacre scripture acquiratur
aliquis habitus et queritur utrum talis habitus
sit alius a fide de supposito nunquam dubi
tavit et ideo pono primo istam conclusionem de supposito
satis planam quod per studium sacre scripture ac
quiratur aliquis habitus per se et non tantum
patet sic / quia alias studium sacre scripture
esset vanum et inane et ideo per se et non tantum
ut instigativum occasionaliter sicut ex studio
scientie moralis aliqui efficiuntur boni et
aliqui e contrario occasionaliter efficiuntur mali
sed ex studio scientie moralis per se et non tantum ac
quiritur habitus quo mediante indicatur verum
circa ea que pertinent ad scientiam moral
ita intelligo in proposito quod ex studio scripture
sacre modo simili acquiratur aliquis habitus
quo mediante iudicatur verum circa ea que per
tinent ad materiam sacre scripture / preter
sed de quesito premitto primo unam conclusionem
intellectum veritatis ad propositum quesiti intentionem.
Secunda sit sic conclusio 2a ista quod per studium sacre
scripture potest acquiri habitus aliquis intellectualis
nulla fide preexistente et intelligo de fide catho
lica et non de fide paganorum vel
premissorum cuiuscumque alterius generis scientie patet
hoc primo quia in lege et in vetere multa sunt
tradita que pertinent ad mores naturales et
in lege veteri precipitur discernere ad a
lia igitur primo vide / Bernardus in libro salomonis vel

ta sunt posita moralia et talia quibus
quilibet paganus vel infidelis assentit sine
fide sed catholica ut patet ex processu istorum ver-
borum Jeronimi in epistola que est prologus biblie
ubi dicit quod Salomon pacificus et amabilis do-
mino mores corrigit naturam docet. Sic enim
est quod talis habitus sit sine fide catholica in
pagano vel aliis inquantumcumque infideli
acquisitus non est proprie theologicus, nec proprie sacre
scripture attribuendus, eo quod non est in prin-
cipiis theologicis fundatus que inquantum principia
sunt articuli fidei ut infra declarabo. Sit igitur
summus compositi de titulo sicut propositum
utrum per studium sacre scripture acquiratur habitus
alius a fide quia certum est quod sic per conclusionem
iam premissam. ¶ Sed nunc primo aggredior
questionem quo ad principale eius intentum videlicet
utrum ex studio sacre scripture possit acqui-
habitus proprie theologicus et proprie sacre scripture
attribuendus, presertim de puris credibilibus
quia de aliis non est dubium magnum
ut colligitur ex dictis contra conclusionem proxime pre-
missam. Et dico pono conclusionem 2am ista per stu-
dium sacre scripture acquiritur habitus de puris
credibilibus proprie theologicus et proprie sacre scrip-
ture attribuendus. Probatur sic quia illum habitum
intendebant et sine dubio tenebant sancti
doctores qui articulos fidei credendos studebant
rationibus confirmari ut testatur beatus Augustinus
de trinitate et aliis quibus qui cum processerunt primo
de trinitate capitulo 2o. Et hanc conclusionem tenet doctor
solempnis Henricus de Gandavo questione de-
cimo quolibet questione 2a. Et sic ... quod
credibilia de deo pure ex studio scripture sacre
aliorum hunc cognoscimus in via qua hinc
fidei ¶ Conclusio contra ex studio sacre scripture
non potest acquiri habitus proprie theologicus ultra fidem
cognitivus de puris credibilibus vel preter
te fidem. Probatur sic pure credibilia non possunt in-
telligi ex scriptura nisi preter fidem igitur ex stu-
dio sacre scripture non potest acquiri habitus proprie
theologicus cognitivus de talibus credibilibus
nisi preter fidem igitur conclusio vera. Assumptum est

[margin: vel qui articulos fidei credendos]

beatus Augustinus super Johannem ... dicit quod ... ta-
lium credibilium est intellectus fidei ... et patet
per Origenem qui exposuit id Johannis 20 ca-
rrebant duo simul et ille alius discipulus
precucurrit citius Petro. Sic dicit Origenes ... intrat
Petrus in monumentum deinde Johannes
ambo currunt ambo intrant. Petrus significans
de est fidei simbolum Johannes significat intellectum
ac perfectum quia scriptum est nisi credideritis
non intelligetis necessario precedit fides in
monumentum sacre scripture deinde sequitur
intrat intellectus cui per fidem preparatur auditus.
Habetur 1o ... correctum quod infidelibus ex stu-
dio sacre scripture non acquiritur habitus pure
theologicus ¶ 3a conclusio ex studio sacre scripture
acquiritur habitus distinctus a fide non solum
quo ad moralia sed etiam quo ad pure cre-
dibilia quod namque quo ad moralia
patet per conclusionem primo loco posita sed quod ex
studio sacre scripture quo ad credibilia pure
acquiratur habitus distinctus a fide probatur sic quia
de puris credibilibus acquiritur ex studio
aliquis habitus per conclusionem 2am cum quicumque articulus
et ille non acquiritur nisi preter fidem per conclusionem
3am igitur talis habitus est realiter a fide
distinctus et igitur conclusio vera. Et sic restat ut
sit ad primum articulum questionis responsum quod per stu-
dium sacre scripture acquiritur habitus aliquis
a fide et sic fuit principaliter quesitum ¶ Veni-
endo ad 2um articulum quia declaratum est
in primo articulo quod per studium sacre
scripture interdum Christianus acquiritur habitus
aliquis alius a fide non modo quantum
ad moralia que continet scriptura sed
etiam quo ad credibilia videndum est
nunc consequenter quantum ad materiam secundi
articuli an scilicet oppositum utrum habitus per studium
sacre scripture acquisitus sit scientia vel
sapientia vel aliquis alius habitus intellectualis
ut ars vel prudentia vel intellectus, scilicet
que dicuntur virtutes ut 6o ethicorum dicit philo-
sophus aut sit suspicionis aut opi-
nionis habitus et sic articulus distinguitur

tuo in duas partes primo declarabo quod habitus
per studium sacre scripture acquisitus non
est intellectus nec ars nec prudentia nec
suspicio nec opinio secundo recitabo an sit
scientia vel sapientia quia de hoc doctores sunt
vari et contrarii ¶ Circa primum adduco
conclusiones primo quod non habitus principiorum theologie
per se notorum de credibilibus ex studio scripture
sacre acquiritur in nobis ex solo lumine
naturali patet hec conclusio quia ex studio
scripture sacre non potest acquiri habitus
principiorum theologie de credibilibus propriis sine
fidei nisi preter fide igitur propositio lumine
naturale non acquiritur ab talis habitus et
igitur conclusio est vera antecedens patet per quosdam rationes
precedentes articuli sed consequentia quia patet vel quia
lumine fidei est supernaturale ut dicunt
omnes doctores ¶ Secunda conclusio prima sit ista ha-
bitus principiorum theologie per studium scripture sacre
acquisitus non est intellectus principiorum ut intellectus est
habitus principiorum primorum probatur sic quia in-
tellectus est habitus principiorum luminis naturalis
eo quod in nobis generatur per inductionem
vel experientiam vel aliquas in est nobis
innata ut patet per philosophum primo et secundo posteriorum
primo et x° metaphysice quarto et 6° ethicorum
sed non habitus principiorum theologie est in nobis
ex solo lumine naturali ut dictum est supra igitur
conclusio vera ex ista conclusione sequitur correlarie quod
cognitio primorum principiorum non pertinet proprie
ad habitum theologie sed potius pertinet ad
eam tamquam presuppositum / sequitur secundo quod
metaphysica non se habet ad theologiam sicut sub-
alternans ad subalternatam sed potius sicut
presuppositum ad architectonicam ¶ Tertia conclusio
habitus principiorum theologie non est ars / licet sit
patet ex eodem fundamento ut precedens / quia
ars in nobis acquiritur inventione solo natu-
rali lumine sed probatur specialiter sic / quia habitus
artis est cum vera ratione factivus non
ratione morali / sed recte que opponitur
errori ut patet 6° ethicorum sed talis autem
non est habitus theologie ut manifestum est igitur

conclusio vera ¶ Tertia conclusio habitus principiorum theologie non est pru-
dentia patet quia aliter ex fundamento precedenti conclusionis
quia prudentia est recta ratio agibilium in lumine
naturali ut 6° ethicorum sed specialiter patet sic quia
prudentia generatur in nobis per experientias huma-
nas diuturnas et per studium scientie moralis ut
colligitur ex 6° ethicorum sed ista non sufficiunt
ad habitum theologie igitur conclusio vera sequitur cor-
relarie quod scientia moralis non se habet ad theologiam
sicut subalternans ad subalternatam sed potius
sicut presuppositum ad architectonicam seu domi-
nam ¶ Quarta conclusio habitus theologie per studium sacre
scripture de credibilibus acquisitus non est
suspicionis vel opinionis probatur sic quia
suspicio est habitus cum quo est maior formido
ad oppositum quam adhesio ad propositum et opinio
est cum qua est minor formido ad oppositum quam
adhesio ad propositum sed nullum istorum stat cum
habitu theologico eo quod ille presupponat fidem
que dubium penitus non patitur capiendo tamen
opinionem prout ei formido non est annexa
ipsa posset esse de credibilibus ¶ Circa
ad secundam partem huius articuli videndum est an
habitus theologie per studium scripture sacre ac-
quisitus sit scientia vel sapientia et primo breviter
recitabo de hoc aliquas opiniones deinde
ponam contra eas quasdam / quas credo esse
veras / opiniones quas vidi in diversis doctori-
bus recitatione digne de hoc / an habitus
theologie sit scientia / prima dicit quod nec [illegible]
ea de qua habitus theologie sit scientia ex
isto motivo quia aliter studium sacre
scripture esset frustra / secunda opinio est diversa
dignior ponit quod theologia sit aliquo modo
scientia ex hoc quia ipsa complectitur tres habitus
quorum primus est quo cognoscuntur ea que
in sacra scriptura traduntur et sola auctoritate
tenentur et hic pertinet ad fidem et iste habitus
est theologia acceptiva sive conceptiva alius
habitus est quo ea que in scriptura sacra
continentur declarantur et defenduntur per quedam
nobis nota secundum quem modum dicit beatus
Augustinus 14° de trinitate capitulo primo quod
huic scientie tribuendum est quo fides saluberrima

gignitur defenditur nutritur et roboratur [illegible]
consequens est quod conclusiones sacre scripture deducuntur
ex articulis fidei et ille habitus dicitur theologia
[illegible] et dicit ille doctor quod theologia
non est proprie scientia quo ad istos ultimos duos
habitus. ¶ 3a opinio dicit quod theologia
proprie dicta considerata [illegible] nisi et est evi-
dentissima scientia [illegible] quo ad nos et
non est scientia et dicit ista opinio quod si non
sit ex defectu eorum que in theologia conside-
rantur sed est potius ex defectu viatorum conside-
rantium quia sicut [illegible] oculus noctue ad [illegible]
[illegible] 2o metaphysice et addit ista opinio concludens
[illegible] quod si loquitur large de scientia
ita quod scientia capiatur communiter quantum [illegible]
patitur [illegible] sic theologia potest
dici scientia vere sicut de scientia morali dicitur
primo ethicorum. ¶ 4a opinio dicit quod theologia
sit scientia secundum tamen [illegible] ita quod non sit
scientia [illegible] ut ubi gratia dicit
ista opinio theologia [illegible] secundum articulos fi-
dei ex quibus infert alia [illegible] quod ex eis
sequuntur [illegible] est [illegible] secundum non sunt articulos
[illegible] ea que ex eis concludit. ¶ 5a opinio
dicit quod theologia sit non scientia non tamen sicut non
[illegible] patitur sed sicut non [illegible] ipsius
[illegible] viatoris patitur ex isto motivo quia
demonstrat aliquid loco passionis de
subiecto non minus infallibiliter quam [illegible]
vel [illegible] de suo subiecto [illegible] omne quod
secundum rationem ultimi finis est bonum [illegible]
[illegible] simul de-
sideratum [illegible] sed deus qui est [illegible]
[illegible] ¶ 6a opinio
dicit quod theologia nullo modo sit scientia eo quod
omnia contenta in ea sunt fide credita [illegible]
ista opinio sunt contrario ex isto quia sig-
num scientis est posse docere [illegible]
[illegible] theologia
[illegible] quia infideles non possunt [illegible]
[illegible] ut [illegible] est. ¶ premissis istis
opinionibus pono 3es conclusiones quas [illegible]
[illegible] prima habitus theologicus [illegible] stu-
dium sacre scripture acquisitus non est scientia

[illegible] dicendus eo modo quo philosophi de scientia proprie
dicta sunt locuti probatur sic quia scientia [illegible]
philosophos proprie dicta acquiritur [illegible]
primis veris et immediatis [illegible]
ut [illegible] primo posteriorum sed prima [illegible]
[illegible] sunt articuli fidei quorum [illegible]
[illegible] non [illegible] ut [illegible] est igitur [illegible]
[illegible] quod sequitur [illegible] quod opinio
primo loco recitata est falsa patet quia o-
pinio falsa [illegible] de scientia [illegible] philosophos
proprie dicta eo quod quibus [illegible] de
scientia sequitur philosophos et ista opinio loquitur
indistincte [illegible] sequitur [illegible]
motivum illud videlicet quod si theologia
non est proprie dicta scientia eo modo quo philoso-
phi sunt locuti sicut ipsa [illegible] quod igitur
[illegible] studium sit frustra quia non sequitur
[illegible] studio [illegible] moralis non acquiritur cer-
titudo tanta quanta ex studio in mathema-
tica igitur studium moralis [illegible] est frus-
tra sicut non sequitur ex studio [illegible]
sit textor vel edificator igitur [illegible] frus-
tra. ¶ 2a quod sit ista ad ponendum et de-
clarandum quod habitus [illegible] studium sacre scripture
[illegible] acquisitus sit scientia non [illegible]
specialiter [illegible] distinguere [illegible]
habitus [illegible] quia [illegible] habitus vel
[illegible] non [illegible]
[illegible] quam in omni scientia [illegible]
[illegible] possidet habitus [illegible]
[illegible] quanti ad tradita in ipsa et
habitus defensivus ut patet [illegible] metaphysice [illegible]
[illegible] metaphysice est [illegible]
[illegible] simul [illegible] scientia [illegible]
[illegible] ista [illegible] opinio [illegible]
[illegible] est falsa quia ponit quod
theologia non sit scientia nisi quantum est
[illegible] credita sed planum est quod
sit [illegible] non est [illegible]
[illegible] 1o [illegible]
quod hic posito [illegible] loco recita-
ta sit insufficienter fundata et nichilominus
falsa. ¶ 3a quod habitus theologicus [illegible] stu-
dium sacre scripture acquisitus non est

communiter scientia dicendus / eo modo quo philosophi de
scientia communiter dicta sunt locuti / patet quia Aristoteles
philosophus tribus modis capitur scientia communiter
dicta uno modo proprie principiorum et planum est
quod talis habitus non est articulorum fidei nec
aliquarum conclusionum theologicarum ¶ Secundo modo prout aliquid
cognoscitur vel ex argumento probabili / ut
frequenter fit in dialecticis / sed certum est quod
talem evidentiam non habemus de articulis vel
conclusionibus theologicis / tertio modo scientia communiter dicta
est qua cognoscitur aliquid vel sine consi-
deratione per sensum et experientiam ut quod
pagina est pulcra civitas vel quod omnis facta
ignis est calidus / sed licet sit habemus no-
ticiam complexam theologicam per studium scripture
acquisitam ut manifestum est igitur quarto nondum / Contra
hoc sequitur correlarie quod opinio 3o loco re-
citata est omnino falsa quo adeo principale
quod ponit theologiam esse scientiam communiter
dictam / ut scientiam naturalem et mathematicam et proprie
tamen implicat in nobis quia dicit primo quod veritates
in theologia considerate sunt magis scibiles
et dicit secundo quod tamen habemus scientiam de-
nique patet igitur tamen nobis in patria
scientia evidentissima et certissima ex secundo dicto
huius opinionis sequitur quod theologia sit
certissime scientia quod est impossibile dictum
huius opinionis ¶ Secunda conclusio habitus per stu-
dium sacre scripture acquisitus non est tantum
consequentiarum scientia / probatur quia sequitur quod
ipsa esset eadem habitus cum logica
vel esset pars logice quod est dicendum non
est et patet quia quia logica est omnium con-
sequentiarum scientia ut patet ex eius processu
quia non potest docere consequentias quas
in sua materia sed indifferenter in omni et
propter hoc dicit philosophus 2o metaphysice quod
ipsa est modus sciendi in omni scientia / Contra
hoc sequitur correlarie quod opinio 2o lo-
co recitata est falsa et tota erronea
¶ Quarta conclusio habitus theologicus per studium sacre scripture
acquisitus non est sic nostra scientia sicut yconomica
vel politica sed digniori modo
et meliori licet in alio genere sicut ipsa

precellit / probatur sic quia theologia nullam aliam
demonstrat nisi ordine ad fidem religionis
christiane sed yconomica et politica demonstrant
saltem communiter loquendo de ordinatione et or-
dine ad summum bonum cum super conceptum prout
homini convenit consideratum ut manifestum est igitur
quarto nondum / Contra hoc sequitur correlarie quod
opinio thome de argentina quinto loco
recitata est falsa ¶ Sexta conclusio habitus per stu-
dium sacre scripture acquisitus non est tantum
suppositionis vel opinionis probatur sic quia
multis cognitis ex studio sacre scripture
firmius adheremus et certius quam quibuscumque
suppositione vel opinione cognitis / eo quod
talibus adheremus ex presupposita fide sine
hesitatione et formidine ut manifestum est etc.
Contra hoc sequitur correlarie quod ex stu-
dio sacre scripture acquiritur noticia altera
quam sit suppositio sola vel opinio / cuius
oppositum quidam volebat dicere ¶ Septima sep-
tima conclusio habitus theologicus per studium sacre scrip-
ture acquisitus nec est proprie vocabulo
prout philosophi necnon quidam alii / sacrarum
litterarum ignorantes vocant sed tamen scientia vere
nominandus patet sic prima pars ex premissis quia
philosophi et sequentes alii sacrarum litterarum ignari
non sunt locuti nisi de quinque habitibus scientia
sapientia prudentia arte et intellectu contra quod
permittitur et de suppositione et opinione et
de scientia communiter dicta / sed habitus per studium sa-
cre scripture acquisitus non est aliquis
illorum ut patet ex conclusionibus premissis igitur
prima pars conclusionis est nota sed secunda pars probatur
sic quia in textu plurium canonis habitus
per studium sacre scripture acquisitus sepe
vocatur scientia et specialiter ab apostolo in pluribus
locis et a sanctis doctoribus vocatur eciam scientia igitur
vere est sic nominandus / probatio / vocatur
scientia dei in libris Augustinus hunc habitum in
suis libris diversis sepe vocat scientiam aliquando
dicit hunc habitum videlicet per studium sacre scripture pa-
tere acquisitum scientiam salutis quia scientiam
fidei / ¶ Ex quo patet correlarie quod habitus theologicus aliter
est scientia quam alii habitus in aliis naturalibus

sensus non excedet aliquatenus sinceritatem fidei
credende an processum probabilem sit demonstrati-
vum sed tamen sacratissima scientia nunc
est huius fidei precedere intellectum an aliqua
precedi possit theologice ad specialem cognitionem
credibilium sed fidem presupponat ut acqui-
sitivus iste theologicus ut patet per processum secundum
et tertium primi articuli et patet per doctores preallegatos
Augustinum superius allegatum 14 de trinitate
capitulo primo ubi dicit quod huic scientie tribuendum
est quo fides saluberrima roboratur
et defenditur ¶ Item prima Petri 3° dicitur de
scientibus habitum huius scripture quod de-
bet esse paratus ad satisfaciendum omni pos-
centi et reddere rationem de ea que in eis est
fide quod utique fieri non posset per solum
habitum fidei ¶ Item Richardus primo de trini-
tate 4° sic dicit intentionis est in hoc
opere non solum inducere rationes probabiles
sed etiam necessarias ¶ Item Anselmus de in-
carnatione ubi sic ait quod illa duo
opuscula scilicet prosologion et monologi-
on ideo facta sunt ut quod fide tenemus de
divina natura et personis necessariis rationibus
et auctoritatibus sacre scripture probari pos-
sit ¶ Octava questio huius articuli sit ista
licet habitus per studium sacre scripture acqui-
situs non sit tamen modus loquendi philosophorum
sapientie habitus tamen ipse secundum veritatem est in-
tellectioni non sapientia quam habitus pure
methaphisicus prima pars sic patet quia habitus
per studium sacre scripture acquisitus presup-
ponit fidem ut dictum est supra in 9° et 10°
primi articuli sed illa non presupponit habitus
sapientie de qua philosophi sunt locuti igitur prima
pars conclusionis est vera sed 2a pars sic patet quia
habitus per studium sacre scripture acquisitus
intellectioni et affectioni non de novo consignatur
quam habitus pure methaphisicus igitur et secunda pars
conclusionis est vera / etiam habitus iste vocatur sa-
pientia in sacro canone deuteronomio 4°
ubi Moyses de habitu huius scripture loquitur
ad vivum sic inquit dicens hec est vestra sa-

pientia et intellectus coram populis / Et apostolus de
habitu huius scripture dicit sic loquimur sapientiam
inter perfectos / Similiter sanctus Petrus loquitur de
sapientia sancti Pauli 2a Petri ultimo / ¶ Questio
nona / articuli fidei magis communiter credibiles sunt
prima causa huius habitus theologici principa-
lia sic / quia ex studiis sacre scripture
non potest acquiri habitus iste theologicus proprie
de credibilibus nisi precedente fide
ut dictum est circa questionem primi articuli ¶ Item confirmatur
quia disputantes et sylogizantes in materiis
sacre scripture tanto securius et certius as-
serunt veritates theologicas quanto sunt
articulis fidei magis conformes et proportio-
natis salubrius et religiosius quam depravant
falsitates quanto sunt articulis fidei magis
difformes igitur questio vera quia patet quia
ista est potissima principiorum quanto
quod ipsa sunt quasi regula et mensura
eorum que circa genus suum occurrunt alias
patet per processus doctorum sic per practicam scriptu-
ra exercitatam ¶ Questio decima articuli fidei
sic non sunt huiusmodi habitus theologici prin-
cipia sicut propositiones prime vel dignitates in
methaphisica vel mathematica vel in quadruviali
scientia solo lumine naturali nota patet quia
principia in methaphisica mathematica vel alia
consimili scientia sunt non nisi prima et evidentie
sui gratia credita sed clarissime intelli-
guntur cognita et ante processus ad ea
sed sic non est de articulis fidei theologice
ut manifestum est premissa igitur questio vera est
¶ 3us articulus expeditur duobus articulis
venio ad 4m et ultimum qui est dimatia
tum argumenti ad oppositum et quia illo
argumento ad oppositum tangitur 4or compara-
tiones fidei ad scientiam per studium sacre
scripture acquisitam / prima comparatio an
fidei et huiusmodi scientie sit idem subiectum / 2a an
idem etiam sit obiectum / 3a comparatio an
sit equalis cognitio / 4a an sit equa-
lis certitudo et fidei et huius scientie ¶ Circa
ad primam comparationem huius scientie ad fidem

Sit primo ista conclusio: fides est in potentia animae cognitiva sicut in proprio suo subiecto. Patet per illud Ad Romanos 10: fides ex auditu, quod debitum proponens. Item Gregorius sic dicit: fides dat intellectum; divinum de auditu mente illustrat; sed auditio et illuminatio pertinet ad potentiam animae cognitivam; igitur conclusio vera. | Sequitur correlarie quod fides non est in affectiva potentia si ipsa non est cognitiva. ¶ 2a conclusio sit ista: fides non est in affectiva potentia animae, hoc est in voluntate sicut in subiecto. Patet sic: quia visio patriae non erit in voluntate sed in intellectu; sed illa succedit fidei ut dicunt omnes doctores; igitur conclusio vera. ¶ 3a conclusio: fides non est subiective simul in intellectu et voluntate seu affectu ut videtur dicere Bonaventura. Patet sic: fides est unus habitus simplex; igitur non potest esse simul in duabus animae potentiis subiective; igitur conclusio vera. ¶ 4a conclusio: fides est in intellectu sicut in proprio suo subiecto. Patet quia per primam conclusionem fides est in potentia animae cognitiva et non est in voluntate, si forte quis poneret voluntatem cognitivam, nec est in intellectu et voluntate simul ut dicit tertia conclusio, et etiam non est in potentia aliqua cognitiva inferiori ut manifestum est; igitur conclusio vera. Correlarie sequitur quod fidei et habitus per studium sacrae scripturae acquisitae est idem subiectum. Patet sic: habitus per studium sacrae scripturae acquisitus est scientia ut visum est supra in primo articulo; igitur eius subiectum erit intellectus qui etiam est proprium fidei subiectum ut hic dicitur; igitur expedita summa de prima comparatione fidei et huius scientiae. ¶ Circa 2am comparationem, videlicet utrum fidei et huius scientiae sit idem obiectum, pono primo ista conclusio: obiectum fidei propinquum et immediatum non est aliquod incomplexum sed potius complexum. Patet sic: quia assensus est actus fidei; sed assensus non est incomplexi sed complexi ut manifestum est; igitur conclusio vera. 2o dico in hoc quod obiectum propinquum et immediatum fidei non est incomplexum, sed obiectum remotum et mediatum est bene incomplexum ut incarnatio, resurrectio, passio et ita forte intellexit cancellarius Parisiensis qui posuit obiectum fidei esse incomplexum ut recitat Bonaventura super 3o Sententiarum quaestione distinctionis vicesimae quartae. ¶ 2a conclusio: obiectum fidei propinquum non est complexum falsum sed complexum verum. Patet sic: quia obiectum fidei est sic verum quod non potest ei subesse falsum; igitur conclusio vera. Aliter patet: quia si posset fidei subesse falsum, ipsa esset principium deceptionis alicuius et non illuminationis; sed fides semper est principium illuminationis ut Augustinus dicit; igitur conclusio vera. ¶ 3a conclusio: obiectum propinquum fidei est idem cum obiecto propinquo huius scientiae. Patet sic: quia complexum verum est obiectum propinquum fidei ut praemissum est, sed illud etiam est obiectum huius scientiae ut patet per beatum Augustinum in quadam epistola ad Ieronimum et habetur in decretis distinctione nona sic dicentem: scripturarum canonicis hanc ingenuam debeo servitutem quod eas solas ita sequor ut scriptores earum nihil in eis omnino errasse nihil fallaciter posuisse non dubitem; sic igitur patet veritas 2e comparationis quod videlicet fidei et huius scientiae est idem obiectum, licet forte sub ratione credibilis obiectum fidei et sub ratione scibilis obiectum autem huius scientiae. ¶ Circa 3am ad 3am comparationem, scilicet an sit aequalis cognitio credibilium per fidem et per scientiam ex studio scripturae sacrae acquisitam, sit primo ista conclusio: clarius cognoscuntur credibilia fidei catholicae per scientiam ex studio sacrae scripturae acquisitam quam per fidem solam. Patet sic: per studium scripturae sacrae, fide tamen praesupposita, acquiritur habitus ultra fidem cognitivus; igitur conclusio vera. Aliter patet per conclusionem quartam primi articuli et per beatum Augustinum de Trinitate prohemio ubi dicit quod auctoritatibus sacrarum scripturarum colla subdenda sunt ut per fidem ad intellectum quisque perveniat. ¶ 2a conclusio: dato comparationem fidei et scientiae sit ista: licet credibilia fidei catholicae per scientiam sacrae scripturae cognoscantur altiori lumine quam fide sola, nunquam...

2a

Correlarie

credibilium

prima conclusio

cognitivus

2a conclusio

tamen scientia clarior notitia non est fidei
evacuativa patet sic quia per scientiam manifesta fi-
des non unquam gignitur roboratur et defen-
ditur igitur non evacuatur antecedens patet per beatum
Augustinum 14o de trinitate capitulo primo ubi
dicit scientie que theologia dicitur non omnia tribuit
que in rebus humanis [illegible] sciri pos-
sunt sed illud tantum quo fides saluberrima
gignitur nutritur defenditur et roboratur et
alias quanto quis magis proficit in studio
sacre scripture tanto magis proficit in
fide sicut arguebatur supra in 3a ratione ad
oppositum ¶ Circa 4am ad [?] comparationem fi-
dei et sacre scripture videlicet an sit maior certitu-
do fidei quam sacre scripture vel econverso premitto ista
distinctione quod duplex est certitudo una
speculationis qua quis certius et clarius cog-
noscit alia est certitudo adhesionis qua
quis certius et firmius adheret ista distinctio
est bone venture super 3o sententiarum in distinc-
tione vicesima 3a questione [illegible] stante hac
distinctione ¶ pono duas conclusiones de comparatione
fidei et sacre scripture penes certitudinem prima est
ista loquendo de certitudine speculationis maior est
certitudo sacre scripture quam ipsius fidei probatur sic
quia credibilia fidei katholice per studium
sacre scripture clariori luce et clarius cognos-
cuntur quam fide igitur conclusio vera quia patet per
primam partem distinctionis premisse et antecedens patet
per conclusionem primam predicte comparationis ¶ 2a
conclusio sit ista loquendo de certitudine adhesionis ma-
ior est certitudo fidei quam sacre scripture probatur sic
quia tota adhesio sacre scripture est propter
fidem et propter fidem igitur maior est certitudo
fidei quam sacre scripture quia patet per illam commu-
nem conceptionem propter quod unumquodque tale et ipsum
magis primo [illegible] / Et confirmatur quia
certitudo fidei apud nos fideles est tanta
quod nec [illegible] nimium [illegible]
nec [illegible] nec tormenta veri fide-
les moveri possunt ut veritatem quam credunt
falsam [illegible] negent sed certum est quod
nemo sciens quantumcumque [illegible] tam firme
adheret cognitis quin [illegible] negare-

ret nulli scientia nisi forte magis in doctrina
fidei dictat non esse [illegible] [illegible]
sit negandum non vellet ¶ Ad rationes in
oppositum videtur faciliter ex dictis etc.

Utrum habitus per studium sacre scripture

Questio ista per se [?] sit ista utrum habitus
per studium sacre scripture acquisitus sit spe-
culativus vel practicus et arguitur primo
quod sit speculativus 2o quod sit practicus
3o quod sit mixtus 4o quod nec speculativus
nec practicus quod sit speculativus arguitur sic
quia finis illius habitus est cognitio
dei igitur est habitus speculativus antecedens probatur
sic quia idem est finis principiorum et conclusionum
sacre scripture eo quod in principiis vir-
tualiter sit tota scientia sed articuli fidei
qui sunt principia theologie cognitio dei est
finis igitur et totius sacre theologie
cognitio dei est finis quod fuit assumptum
¶ 2o sic finis istius habitus est veritas
igitur est habitus speculativus quia patet per 2o
methaphysice ubi dicitur quod finis speculativi
habitus sit veritas et practice opus assumptum
probatur quia studium sacre scripture omnino
ordinatur ad hoc quod veritas ad fidem katho-
licam pertinentia cognoscatur et a falsis
discernatur igitur etc. ¶ 3o sic habitus
per studium scripture sacre acquisitus est
sapientia ut patet [illegible] sic
[illegible] sed certum est quod
sapientia est habitus speculativus ut patet 6o
ethicorum igitur [illegible] prima parte ¶
4o sic cognitio separata est verus finis
[illegible] habitus igitur iste habitus est spe-
culativus antecedens patet per illud mathei 5o
beati mundo corde quoniam ipsi deum vide-
bunt ¶ 5o sic omne studium sacre
scripture sit propter videre deum igitur habitus
per studium eius acquisitus speculativus

quia patet quia videre deum est opus specu
latiue / antecedens est beati augustini / in quadam
sermone dicitur Jacob et esau ubi dicit
quod tota vita operatio inchoat vita
est ut fruetur oculus mentis / ut deus vi
deatur ¶ Ad 2am partem questionis videlicet
quod habitus per studium scripture acquisitus sit
practicus arguitur sic primo quia finis
theologie habitus est opus igitur est practi
cus antecedens patet per illud si vis ad vitam ingre
di serva mandata / mathei . 19 . etc
opus tamen mandata regulariter sunt
de opere faciendo / vel dimittendo ut patet
in scriptura declina a malo et fac bo
num qualiter toto scriptura intendit in
summa ¶ 2° sic dilectio dei et proxi
mi est finis ultimatus totius scripture sacre
sed dilectio non est speculatio ut una
in scriptura est igitur theologia vel habitus
acquisitus ex scriptura sacra non est specula
tiuus sed practicus habitus ¶ 3° sic habi
tus per studium scripture sacre acquisitus est
de operabilibus a nobis et ea que sunt
a nobis operabilia igitur est practicus
consequentia patet quia sic ex parte obiectorum philosophus
distinguit habitus speculatiuos a practi
cis 6° ethicorum antecedens patet quia tota scrip
tura tam veteris quam noue legis
disponit per diuersa precepta de operabi
libus a nobis ut manifestum est ¶ 4°
sic / fides est habitus practicus eo quod or
dinatur in dilectionem sed tota theologia
fundatur in fide igitur est practica ¶ Sed
nunc 3° arguitur quod sit mixtus habitus
quod sit partim speculatiuus et partim prac
ticus quia quo ad credibilia est
speculatiuus et quo ad operabilia est
practicus disponit enim scriptura quod
aliqua sunt credenda et aliqua
sunt operanda igitur videtur quod sit mix
tus / 2° finis eius est non solum cogni
tio que pertinet ad speculationem sed et di
lectio que pertinet ad praxim igitur habitus

artic. 1
iste est speculatiuus et practicus / 3° sic scrip
tura sacra tractat ita perfecte de principiis spe
culabilibus videlicet de deo et separatis substan
tiis sicut in metaphysica tractatur / quantum ad ista
ipsa est speculatiua et practica tractat
de moribus et virtutibus quia moralis
scientia que tamen est practica igitur videtur
quod sit mixtus habitus qui ex studio
sacre scripture est acquisitus ¶ Ultimo
arguitur / ad oppositum omnium premissorum proba
do quod nec sit practicus nec speculatiuus
sic / cuiuslibet speculatiui habitus proprius finis
et immediatus est veritas seu veritatis cognitio
cuiuslibet etiam practici habitus proprius et imme
diatus finis est opus vel obiectum opera
bilis a nobis sed finis scripture sacre non
est aliquod istorum igitur habitus per studium
scripture acquisitus nec est practicus nec
speculatiuus quia patet de se antecedens est mani
festum ex 2° et 6° metaphysice consequentia probatur
sic quia tota scriptura sacra est propter
nostram salutem que non est actus veri
cognitio nec est opus aliquod vel ob
iectum quod sit a nobis operabile sed illud
2° antecedens patet per illud apostoli quecumque scripta sunt
ad nostram salutem scripta sunt ad romanos
17° igitur quod putatur aperte est falsa ut videtur
¶ De veritate huius questionis sunt 4or opinio
nes et 4 quod quadruplicatur argue
bam ad partes / primus thomas tenet summa
parte et dicit quod habitus per studium sacre scrip
ture acquisitus sit speculatiuus / Scotus
et amicus suus dicunt quod sit practicus bonauen
tura dicit quod sit practicus et spe
culatiuus simul quasi mixtus / thomas de
argentina dicit quod nec sit practicus
nec speculatiuus et sic non possum videre
ad ista questionem nisi tenendo cum aliquo
istorum doctorum unde magis est quod theologia
sacra vel sit speculatiua tantum vel practi
ca tantum vel mixta ex speculatione
et praxi vel quod nec sit practica nec
speculatiua / ut igitur possim magis

debite fundatae in ea intellectum ergo distinguo
[illegible] quoniam in duobus articulis pungetur aliquo
scientia capiat denominationem specificam quoniam
adest quod sit speculativa vel quod sit
practica || 2us erit de quaesito / quantum ad
primum videndum est an sufficiat respicere
ad ista duo tantum videlicet ad obiectum
et ad finem scientiae et si sic an ad ambo ista
sit respiciendum vel ad alterum solum ¶
De primo quantum ad primum praemitto quod praeter
ter consideratione digna circa ipsum an
scientiae sint practicae vel speculativae sicut ista
quattuor causae efficiens formalis materialis et finalis
patet quia communiter doctores omnium scientiarum et patet
cuilibet consideranti quia tanguntur hii quattuor
libet [illegible] scientia de scientia sit de quattuor
alia ut causas [illegible] ¶ Isto praemisso sit
prima conclusio quod per diversitatem vel identitatem causae
efficientis non variatur scientia penes practicum
et speculativum probatur sic / quia sive intelli
gatur causa prima sive secunda sit deus pla
num est quod non / quia ipse unus [illegible]
[illegible] causat in nobis quascumque spe
culativas scientias vel practicas / sive intel
ligatur causa secundaria sicut magister doctor
vel inventor disciplinae considerans non sit identi
tas vel diversitas ut patet / quia idem
magister utramque docet et inventor disciplinae
intellectus utramque considerat / sive intelli
gatur in specialis causa sicut est particula
notitia quia speculativa prius inferunt
consequentia practica ut patet per [illegible] ubi hic
[illegible] in textu quod [illegible] practica
[illegible] tardius [illegible] de-
monstratur [illegible] quae est prius spe
culativa / et tamen speculativa subalternat
sibi practica igitur [illegible] [illegible]
efficiente causa non sit identitas quo
ad practicam vel speculativam vel differen
tia quae quia illa est una [illegible]
ta quantum ad omnes scientias igitur conclusio vera
¶ 2a conclusio per diversitatem vel identitatem
causae formalis non variatur scientia penes
practicum et speculativum probatur quia forma
[illegible] et forma [illegible] in practica et specu
lativa non sufficit diversificat igitur conclusio vera
¶ 3a conclusio per identitatem vel diversitatem
causae materialis [illegible] conjungit
diversitas et identitas scientiarum quo ad
practicum et speculativum probatur sic / quia
si aliqua scientia est adaequate de opera
bilibus a nobis in quantum sunt talia
~~a nobis~~ ipsa est [illegible] [illegible] est
practica / si est de his quae sicut conside
rata [illegible] in quantum sunt talia est
speculativa utrumque patet 6o metaphysicae ¶
Contra ista conclusio [illegible] quod scientia specula
tiva et practica differunt penes sua
obiecta et formalia patet quia iam sunt [illegible]
materialia / igitur [illegible] 1o quod conclusio
[illegible] non est vera quia
ponit contra Scotum [illegible] dicit quod distinc
tio scientiae speculativae et practicae non pos
sunt nec debeant [illegible] distingui per
obiecta et non [illegible] quia omnes [illegible]
[illegible] ipse [illegible] procedunt de obiecto
materiali remoto et non formali [illegible]
¶ 4a conclusio per identitatem vel diversitatem causae
materialis remotae non sit identitas vel
diversitas in scientiis quo ad practicum et spe
culativum patet quia scientia naturalis quo
ad aliqua sunt [illegible] et medicina sunt
[illegible] materia satis remota quia
de animalibus rebus [illegible] de [illegible]
igitur conclusio vera ¶ 5a conclusio per identitatem
vel diversitatem finium communium et re
motorum vel [illegible] accidentalium non est ca
pienda identitas vel diversitas scientiarum
quo ad speculativum et practicum probatur
quia omnium scientiarum tam speculativarum
quam practicarum est finis unus simpliciter
ultimus qui est finis omnium rerum finis
igitur conclusio vera ¶ Iste aliquis potest [illegible]
[illegible] finem per suam voluntatem qui
non est sic essentialis sed accidentalis
[illegible] si quis studet scientiam moralem
vel medicinam [illegible] [illegible] contemplari vel

vel speculari tamen est quod talis non facit
3us illas scientias consimiliter mordicatum fine
speculativas sicut vel est si quis stu
deret geometriam propter hoc quia vellet
postea vellet procedere ad opus mensu
randi vel edificandi ipsa vel sic non fie
ret speculativa tunc tamen oppositum
videtur velle thomas de argentina / Ex
quo patet quod non est una practice sci
entia facit speculativa vel practica
contra bi ¶ Ex quo de practicitate vel diversitate fini
um essentialium ultimorum propter quorum
quorum est tanta ydemptitas et diversi
tas patet sic quia si alicuius scientie finis
essentialis non attributus accidentalis
propter quem propinquus est veritas vel veritatis
3gm° cognitio que non ultra ordinatur in eade
scientia ipsa est pure speculativa / Et si
sit modo non permittitur alicuius scientie fi
nis est opus vel obiecti a nobis
operabilis ipsa est practica igitur conclusio
vera quia non est assumptum est phy
2° methaphysice / Ex ista conclusione patet correlarie
quod opinio scoti non est vera
dicit contra thomam de argentina quod scientia
speculativa videlicet et practica non distinguntur
nec possunt distingui penes fines
sed penes obiecta ¶ Et tunc relin
quitur dubium penes quod istorum
principalius scientia speculativa distinguatur
a practica an penes obiecta vel pe
nes fines dico pono quod ~~alia~~ ista
quod sunt speculative principalius distin
guntur a practicis penes fines quam pe
nes obiecta patet sic quia obiecti
consideratio ordinatur in finem / Et sic formali
tas obiecti capitur a fine ut patet in
ductione in singulis partibus tam specula
tivis quam practicis igitur conclusio vera
¶ Circa secundum articulum videndum est
an habitus acquisitus studio scripture sacre acqui
situs sit practicus vel speculativus / De
quo sit prima conclusio ista habitus acquisitus studio
scripture sacre acquisitus non est de ca

liquo principaliter sed consistentia circa probatur sic quia
nec sit de deo nec de creatura prima conclusio
vera circa conclusio probatur sic quia scrip
tura sacra non est simpliciter sic de deo in
quantum eius supremum dignissimum vel per
fectissimum sed in quantum est creator repa
rator redemptor et remunerator / nec de
creatura quia non est de aliqua crea
tura nisi in ordine ad cognitionem dei et eius
dilectionem ut patet per totum eius processum prima
conclusio vera / Ex prima conclusione sequitur correlarie quod
habitus acquisitus studio scripture sacre acquisitus
non est speculativus ratione obiecti ¶ 2a conclusio 2a ?o
habitus acquisitus studio sacre scripture acquisitus
non est a fine proprio essentiali et ultimo alicuius
veri aut veri cognitionem patet sic quia to
tius scripture veritas et eius cognitio ordinatur
in dilectionem igitur conclusio vera antecedens patet in multis
locis scripture sacre qui diligit legem ad
implevit / plenitudo legis est dilectio cum
infinitis similibus / Ex hac correlarie quod non
est speculativus ratione finis / Ex quo
sequitur 2o quod nullo modo est speculativus
talis habitus quia nec a fine nec ab
obiecto prima conclusio ¶ 3a conclusio habitus acquisitus studio
sacre scripture acquisitus non licet a fine
proprio essentiali et ultimo opus vel obiecti
a nobis operabilis probatur sic / quia finis
talis legis et scripture est dilectio dei / ut
dicit apostolus que non est de tali obiecto
ut manifestum est / Ex hac sequitur correlarie quod habitus
acquisitus studio sacre scripture acquisitus non est
practicus ratione finis ¶ 4a conclusio habitus
acquisitus studio scripture sacre acquisitus non licet
ab obiecto adequato aliquod a nobis
operabile patet quia ipsa primo est de deo
igitur conclusio vera / Ex hac correlarie quod habitus acquisitus stu
dio scripture sacre acquisitus non est
practicus ratione obiecti / Ex quo 2o in
fertur quod nullo modo est practicus quia nec
ratione obiecti nec ratione finis ¶ Ex predictis
conclusionibus secundi articuli et eorum correlariis sequitur
quod non omnis scientia est practica vel specu

satia p3 sic quia habitus ꝯstudium scriptur
sacre acquisitus est scia ut declaratu
fuit sup̄ in p̄ma q̄one s3 talis non est
practicus nec speculatiuus ut hic declaratu
est igitur p3 ꝑpositum ¶ 9o 2a habitus
ꝯstudium sacre scripture acquisitus e
habitus dilectiuus seu affectiuus quod
idem est in ꝑposito ꝓbatur sic / quia ordi
natur tota scriptura in dilectionem et hoc
quod in scriptura est obiectum est uel 2
in p̄ma sor diligibile uel s3 ad sui at
tencionem igitur tam racione obiecti q̄
etiam racione finis habitus ꝯstudium scrip
ture acquisitus est habitus non practicus
nec speculatiuus s3 dilectiuus uel affecti
uus / hic igitur est specialis modus scrip
sacre sic theologie videlicet quod non est spe
culatiua uel practica s3 dilectiua / Ex qui
bus p3 quod nulla speculatiua est di
gnissima sciarum nec aliqua practica s3
dilectiua uel affectiua est omnium sciarum
dignissima ¶ Et confirmatur hic quia ultra
sacr ꝑ scriptura tota scriptorum primo capitulo mathei
22o / ubi dominus loquens de mandato di
lectionis dei et proximi dicit quod in his
duobus mandatis tota pendet lex et
prophete / Item hoc est preceptum meum ut dili
gatis inuicem / Item hoc est maximum manda
torum diliges dominum deum tuum et proximum
sicut te ipsum / Item apostolus primo ad thymo.
primo / finis precepti caritas est / Item
primo de doctrina christiana ait augustinus
omnium igitur que predicta sunt ex quo de re
bus tractauimus hec summa est ut in
telligatur / legis omnium scripturarum diui
narum plenitudo et finis esse dilec
tio rei qua fruendum est et rei que
nobiscum ea re frui potest hec ille / Ex qui
bus clare p3 ꝑpositum / hec 9o s3 tho
mas de argentina dicta p̄mi sentenciarum
q̄one ultima etc. ꝓlogi ¶ Ad racio
nes oppositum facientes videtur ex dictis etc.

Utrum ordinate

fruicionis obiectum

Utrum ordinate fruicionis obiectum pos
sit esse aliquid citra deum quod sic primo
arguitur quia non summo bono creato
est utendum s3 quocumque est utendum illo
non est fruendum igitur deo non est fru
endum igitur ergo nec etc. p3 quod
deo sit utendum ꝓbatur quia ut usus
dei est bonus aliter oppositum uel ma
lus et deus est malus ꝑ quem
regulam topicalem nunc usus bonus /
2o arguitur sic quia fruicio potest esse ob
iectum ordinate fruicionis igitur conclu
sio antecedens ꝓbatur quia idem est obiectum delec
tacionis sequentis et desiderii precedentis s3
obiectum desiderii precedentis non est deus
immediate sed ad est actus quo attingitur
ipse deus quod sic p3 quia obiectum
desiderii precedentis est aliquod futurum
s3 deus nulli est futurus s3 tamen e
pius igitur etc. Et confirmatur quia
actus fruicionis saciat appetitum
sic quod ipso nichil ultra desiderare potest
cum sit formalis conclusio beati deo igitur quo
nec ¶ Ad oppositum arguitur ꝑ beatum au
gustinum primo libri de doctrina christi
ana ubi sic dicit quod res quibus
fruendum est sunt pater et filius et spiritus
sanctus ¶ Pro solucione huius questionis et
declaracione ipsius distinctionis videndum
est primo de utendis de quibus tangitur ar
gumentum in primo argumento 2o de fruen
dis de quibus est quo in tangitur ar
gumentum in 2o argumento / de utendis tria
sunt videnda / primo utrum potencie sunt
obiecta ipsa utenda / 2o utrum omni cre
ato sit utendum / 3o utrum solo bono
creato sit utendum / 2o videnda sunt
de fruendis tria consimilia / primo utrum
potencie sit fruendum / 2o utrum bono in
creato sit fruendum / 3o ~~an~~ an ipso
solo bono increato sit fruendum

et isto ultimo modo utitur in fine quibus propo-
site soluto. Circa materiam ad secundum viden-
dum est de ipso uti utrum potentie sit et
attollendum argumenta ne alia pertinent
ad istam distinctionem quod uti capitur
quinque modis. Primo communissime prout
distinguitur contra actum et ita capitur
per illum qui dicit utrum usus boni
ipsius quod bonum. Secundo capitur prout
prout distinguitur contra dispositionem
et hoc modo diffinitur a Victorino usus
est actus frequenter eliciatus a potentia
et hoc modo est actus omnis potentie
et nichil addit super actum nisi fre-
quentiam. Tercio capitur proprie usus et sic
distinguitur contra actum memorie et intel-
ligentie et hoc modo diffinitur beatus
Augustinus uti 10 de trinitate. Uti est
aliquid assumere in facultate vo-
luntatis sicut etiam magister allegat
hanc diffinitionem in littera et isto modo est
proprie actus voluntatis. Quarto accipitur
magis proprie et sic distinguitur contra
actum quietatum scilicet contra frui et hoc
modo diffinitur sic ab Augustino uti est
assumere aliquid in facultate volun-
tatis propter aliud. Quinto modo accipitur
proprissime prout distinguitur contra
actum inordinatum scilicet contra abuti
et capit Augustinus in libro de doctrina
christiana qui dicit uti est illud quod
in usum venit referre ad illud quo fruen-
dum est. Et sic uti est actus voluntatis rela-
tus in finem. Ex isto patet utrum pote-
tie uti sit actus quia si capitur commu-
nissime vel communiter scilicet primo et secundo mo-
dis est cuiuslibet potentie actus [illegible]
cui convenit actum quod addo propter
vegetativam que nunquam actuatur.
Si autem capitur aliis tribus modis
sic pertinet ad appetitivam potentiam
scilicet ipsam voluntatem ut abstracte
uti est referre. Ex quo aliqui arguunt

sic referre est actus ipsius intellectus igitur Solutio
et uti. Solutio referre contingit dupliciter
vel per discursum et sic pertinet ad intellectum
vel per inclinationem et ordinationem et hoc
est voluntatis. Circa secundo videndum est 2o pars
de uti pono illam conclusionem quod omni crea-
to est utendum probatur sic opposita na-
ta sunt fieri circa idem sed omni creato con-
tingit abuti igitur omni creato contingit
recte uti igitur conclusio vera et patet conclusio
per illud de proverbiorum 16 omnia propter
semetipsum operatus est dominus igitur omnia sunt
ordinabilia in deum. Et confirmatur sic ista
conclusio quia omni virtute contingit recte uti
igitur omnis virtutis opus est verus usus
sed usus abusus virtutis est vel mali pene
ut ipsius pacientis vel usus abusus virtutis
est respectu mali culpe puta ipsius
perpetrantis igitur omnibus malis tam
culpe quam pene contingit recte uti
conclusio amatoribus bonis. Et hoc est quod dicit
Augustinus in libro octuaginta trium questionum
utimur respondendo ad vallitudinem tol-
lerandis ad iustitiam patet igitur conclusio. Circa
tertio sit ista conclusio solo bono increato est 3o pars
utendum probatur sic solum bonum creatum
est ad finem ordinabile sed solo uti est
ordinare in finem igitur conclusio vera. Et con-
firmatur quia si bono increato utimur
hoc est abusus igitur conclusio vera antecedens patet
quia pervertit ordinem prius quo minus
diligitur illud quo utimur quam illud
propter quod utimur est abusus igitur etc.
Nec obstat si dicitur quod deus sit utendus Deo
quia usus dei est malus et per consequens
esset malum quia omnis usus malus
ipsum contrarium ut usus dei est bonus et sic
deo est utendum. Solutio illud Augustinus [?]
intelligitur de rebus que sunt in fine.
Etiam solet quandoque obici contra istam conclusionem
quia contingit recte frui deo intuitu
mercedis quia multi sunt boni intui-
tu ut dicit beatus Gregorius [?] et nemo con-
tingit deo frui nisi amando igitur

attingit deum ut est amar Intuitiu necesse
sed sic amas utitur deo quia refert amo
re ad aliud / Solutio quia uel merces
ipsa est deus iuxta quod dicit dominus
abrahe genesis xv. Ego dominus merces
tua magna nimis. Et tunc sic
merces non utitur quia refert in alid
uel merces est aliquid aliud etc. potest
quis intuere intendere uel ut tamen mo
uere et sic est malus mercenarius aut
ut tamen intendere et sic est bonus merce
narius et sic deo non utitur ut patet ¶
Circa 2m phile videnda sunt sim
ul de fruendo sunc de ipso frui et primo
cuius potentie frui sit actus ad quod
dicunt quidam quod frui pertineat ad
omnes vires ut recitat bonaventura
motiuum istorum est quia omnes vires
remunerabuntur et ipsi dicunt quod in
futura gloria frui magis complectur va
lenti quam voluntati / ¶ Contra bona
ventura pono istam conclusionem quod frui nullius
potentie est actus nisi voluntatis probatur sic quia
frui 2m ~~rom~~ omnem acceptionem diffinitionem
competit que non conueniunt nisi voluntati
igitur non nisi actu probatur quia frui ~~est~~ ~~sunt~~ sunt
competit dicit motum cum delectatione diffinitur
sic ab augustino / frui est uti cum gaudio secundum
competit dicit motum cum quietatione sic diffinitur
ab Augustino in libro de doctrina christiana
na frui est cum amore inherere alicui rei propter
se ipsam et hec actio competit / Sed frui competit dicit
utrumque scilicet delectationem et quietationem diffinitur
sic ab augustino x. 10 de trinitate fi
est quiescere in cognitis voluntate competit se
delectata patet igitur quod frui secundum omnem
acceptionem diffinitur per illa que voluntati
soli conueniunt igitur frui est voluntatis
actus quod fuit probandum / Sed quod dicatur
quod alie vires etiam in patria remunerantur
concedendum est sed non per fruitionem quia in
illarum comprehensione etc. ¶ De 2o quid
sit obiectum fruitionis sit ista conclusio / Solo
~~[illegible]~~ deo est fruendum probatur quia que
fruimur beatificat sed que beatificant
solo deo obiective beatificat tanquam ob
iecto igitur conclusio vera ¶ De 3o sit ista conclusio
quod solo deo est fruendum probatur sic quia
deum beatificat rone obiecti fruibilis et
quod sit satiativum alie rationalis quo
adepto omnibus desiderium sit nulla creatura
ad hec sufficiat ut patet per beatum Augustinum qui
loquens de fruitione / primo confessionum sic
dicit ad te fecisti nos domine et inquie
tum est cor nostrum donec requiescat in te
idem dicit psalmista in psalmo letamur in diebus
et voluntate in ista ¶ Iste adimplebis me
letitia cum vultu tuo patet igitur conclusio quod
et intelligo quod sic quod solo deo est
fruendum sicut obiecto / quia ut dicit
bonaventura fruimur voluntate ori
ginali caritate uel virtutibus aliquo
effectiue quia mediantibus eis ma
nemus ad fruendum / fruimur creatura frui
tiue sed formaliter / diuinitate non fruimur
materialiter et obiectiue ¶ Ex ista conclusione
sequitur corollarium quod ordinate fruitionis
obiectum non potest esse aliquid citra deum
et hec conclusio divide visum est ad primum questionis
tum ¶ Ad rationes ad primam visum est in
positione ad 2am videtur negando quod
fruitio possit esse obiectum ordinate fi
nis et ad deductionem ulteriorem dico quod
deus quamuis non sit nisi futurus tamen
ut ipso fruetur et quiescat motus
desiderantis ut sic ipsi desiderari est
futurum ¶ Ad 3m confirmationem concedo quod
fruitio uel actus fruitionis quo ad ide
est satiat appetitum sed non obiectiue
sed formaliter igitur ratio non concludit
de obiecto etc. Et sic etc.

Utrum possit ostendi

Utrum possit ostendi ratione tantum vnum
deum esse quod non arguitur sic non potest os
tendi ratione deum esse igitur non potest os
tendi tantum vnum deum esse / quia patet quia
deum esse est prius quam tamen vnum deum
esse ¶ 2o sic plures sunt dii igitur tantum

bonum deum esse non potest ostendi ratione aliqua
patet multipliciter. primo sic motiuus manicheorum
qui posuerunt unum deum bonorum principium
et alium deum principium malorum quod probabant
nitebatur sic. ille per essentiam compositus
tale vel participatione sed est deus boni
et mali per participationem igitur est deus bo-
ni et mali per essentiam et igitur erunt
duo dii ¶ Item si unum contrariorum est in na-
tura reliquum est in natura primo celi sed
summum bonum est in natura igitur et sum-
mum malum igitur duo dii ¶ Item patet aliter
illud ex motiuis arrianorum qui tres
distinctiones personarum distinxerunt diuinam
essentiam sic arguendo relationes opposite et
reales distincte non possunt fundari in eodem
indiuisibili fundamento sed in essentia di-
uina fundantur relationes reales
distincte igitur erunt plures diuine esse-
ntie et igitur plures dii et confirmatur sic in
diuinis idem est esse et essentia sed in diuinis
diuersificatur esse ut videtur augustinus dicere 7o
de trinitate capitulo 12o diuersum inquit est
esse patrem et esse filium igitur et essentia
diuersificatur et igitur sunt plures dii ¶ Op-
positum arguitur ex congruentibus rationibus sed
euidenter conclusum est tantum unum deum
esse igitur questio neganda aut patet per euidentiam
facti quia plures in 12o metaphysice v
processum est de innatiue concedit ex opposito esse
tantum unum deum esse quod non concessissent
si contradictionem idem non fuisset euidentissime
demonstrabile igitur et cetera ¶ Iuxta quod hic
erunt duo articuli iuxta duplicem ar-
gumentorum oppositorum difficultatem
primus articulus erit an demonstrabile sit
deum esse. secundus erit supposito quod deus sit
an demonstrabile sit tantum unum deum esse
¶ De primo an demonstrabile sit deum esse
vidi tres conclusiones opiniones quas breuiter
recitabo quibus recitatis dicam propriam
intentionem secundum ista vice in isto studio
scribebat. prima opinio est thome

dargitina qui videndo ad hoc ar-
ticulis tamen in his propositum scilicet
utrum deum esse sit per se notum sic dicit quod
aliquid esse per se notum duobus modis quando omnibus
aliis ipsis sapientibus primum omne totum
est maius sua parte secundum et incorpora-
lia non sunt in loco et intelligitur illa
distinctio per boecium in libro de ebdoma-
dibus. ista distinctione premissa dicit ipse
quod deum esse est per se notum sapientibus
sed non quoad omnibus et probat multipliciter primo
sic cum dicimus deus est predicatum est de con-
ceptu et omnis talis est per se nota sapie-
ntibus ¶ 2o sic illud est per se notum
esse quod non potest cogitari non esse sed
est deum eo quod non potest cogitari non
esse nisi ab insipiente unde illud prophete
in psalmo dixit insipiens in corde suo
non est deus eo quod sapiens non potest
concipere aliquid cum opposito illius quod
est de sua formali ratione ¶ 3o sic illa
propositio est per se nota in qua predicatum sic
se habet ad subiectum quod cognita significatione terminorum
quod statim cognoscitur in compositione sic est
hic igitur et cetera ¶ 4o sic aliquae verita-
tes 2e sunt per se note igitur prima veri-
tas est per se nota ¶ 5o notitia dei est
nobis naturaliter inserta igitur deum esse est
per se notum aut probat damascenus
libro primo capitulo 3o ¶ 6o sic hoc non minus
notum deus est quam ista incorporalia
non sunt in loco sed ista est per se nota
ut dicit boecius in libro suo de ebdoma-
dibus igitur et hec est per se nota deus est
¶ Contra hanc opinionem pono quod
ista deum esse non est sic per se notum quod
sit sapientibus per se notum et vulgaribus
non sit per se notum. patet sic quia vel ista
propositio deus est sapientibus est nota sine
euidentia sicut prima principia sunt per se no-
ta et si sic tunc erit et per se nota sic non
vulgaribus quia illis prima principia
sunt per se nota vel hec est nota sapien-
tibus euidentia mediate qu[...] ipsi

sunt ea in se ex simpliciter notis et sic
quamvis quod haec non sit sapientibus per se
nota sed postea sit eis notificata / quod
est contra primam partem huius opinionis
¶ 2º si haec opinio esset vera tunc ali-
quid esset demonstrabile ignorantibus quod non
esset demonstrabile sapientibus patet quia ista
deus est ut patet ex 2º huius opinionis 3º
vel sapientibus cum acquisita sapientia
haec fuit per se nota et sic non / quia tunc
ipsi fuerunt ignorantes igitur non fuit eis
per se nota secundum hanc opinionem vel acquisita
sapientia incipit ista eis esse nota et sic
post sapientiam est nota et igitur non est per se
nota sapientibus / quod est contra primam
partem huius opinionis ¶ 3º sit quaedam
est per se nota sapientibus haec est simpliciter per se
nota / igitur haec propositio est falsa / antecedens est proba-
tur 2º methaphysicae ubi hic declarat insuper quia haec
est amarum quod plus est amarum et non
illud quod febricitantibus est amarum ¶
Ad rationes huius opinionis breviter videtur
ad primam dico quod ista propositio deus
est prius est de ratione subiecti tamen rei veritate
ex eo quod deus perfectissime est sed haec non
est sapientibus per se nota / immo licet pos-
sunt sapientes hic sufficienter quid est quod
deus est ut videtur et insipientes de hoc dicant
¶ Ad 2m dico quod quidam insipientes prout
cogitat hic multo perfectius sapientes cogi-
tant prout non sapientes cogitant prout deum non
esse licet forte non cum assertione sicut in-
sipientes ¶ Ad 3m dico quod cognita significatione
terminorum non statim cognoscitur quod deus
est ut manifestum est et mirabile est quod
haec opinio 1m assumptum probat ¶ Ad 4m
dico concedo quod aliquae duae veritates
sunt per se notae et dubito 4m / quod 4º
veritas prima sit per se nota quia vel in-
telligitur de prima veritate complexa ut est
primorum complexorum principiorum concedo co-
nsequentiam si intelligitur de prima veritate in-
complexa quae deus est quam non vel quia
sic per se deus notitia dat ad lumine solis

ita sic licet non intellectus ad illa incomplexa
prima veritate quae est notissima in sua
natura intellectu ¶ Ad quintum concedo quod
aliquo modo intellectum non notitia de deo
est inserta sed nego quod ideo per se notum
sit deum esse tunc illud argumentum plus est
contra hanc opinionem quia propter eo quod
si aliquid naturaliter est intellectui implanta-
tum vel insertum sic ita est insertum ignora-
ntibus sicut sapientibus ut manifestum est
¶ Ad 6m nego antecedens quia ad ista ar-
gumenta naturali cognitionis evidente ratione quod
incorporalia non sunt in loco saltem commo- sunt
ssendi in quo locata sunt protensum co-
ntactum in loco et non ista non est sapientibus
per se nota ¶ Ad 7m dico quod voluit
dicere quod ista apud sapientes est ita
nota sicut ista omne totum est maius
sua parte sed tamen perpenderat aliquam ¶
3a opinio fuit sancti Thomae qui ponit
quod haec propositio deus est in se est per se nota
quia praedicatum est de ratione subiecti sed quoad
nos non est per se nota sed est nobis demon-
strabilis contra illam opinionem breviter arguitur
sic vel tenens illam opinionem scit hanc
esse per se notam deus est vel non scit / si
scit quod est per se nota et nota est ipse
quoad nos / si non scit et dicit eam esse
per se notam tunc affirmat quod nescit non
videtur quod haec opinio potest argumentum
contra seipsam in se dictat quod credit haec
est per se sanum ¶ 3a similiter contra opinio
distinctionem ponit quod deum esse sit
per se notum comparat hic intellectus / ideo sit
quia deum esse non est videre per intellectum
et non videre sed conceditur apud omnes
sicut probatur dicit in 7º ethicorum et deinde
naturali quod ipsum non consistit in videre
et non videre sed apud omnes est idem sed
constat quod omnes gentes et nationes
quae sunt et quae umquam fuerunt reputa-
bant deum esse igitur deum esse est per se
notum ¶ 2º sic / quod quid est per se
notum esse si est ut patet primo posteriorum pos-

tiorum secundum omnes secte mundo studet
ad inquirendum quod est deus ergo suppo
nunt deum esse ¶ 3o si sint due propositiones
quarum una includit aliam si includens
est per se nota tunc inclusa est per se no
ta sed ista deus est verax deus est per se no
ta eo quod sit de lege nature et de
perfectione igitur ista deus est quia in
cludit est per se nota ¶ Forte istas
tas solvit infra stati in materia p
cedendo ¶ premissis istis opinionibus
advertendum primo ad articulum an deum esse sit de
monstrabile pono primo istam conclusionem quod
deum esse non est nobis per se notum licet
ipse sit notissimus iuxta modum loquendi
di philosophi 2o methaphisice patet ista etiam quia
contrariam primo methaphisice sue ubi ex
presse dicit quod deum esse non est per
se notum ¶ 2a conclusio sit ista deum esse
nobis per se notum demonstrative conclu
di non potest quia non est dubium ut
dicit philosophus 2o methaphisice quin ipse sit no
tissimus patet sic quia nec ex effectu nec
ex effectibus per se nobis notis nec ex causa
nec causis nec ex contrarietate istorum sit
igitur conclusio vera antecedens patet quia absolute
loquendo quocumque effectu posito vel non
posito stat nullum deum esse similiter quam
cumque causa posita vel non posita nisi ex
presse ponatur deus esse tamquam causa
tunc non esset demonstratio stat similiter nullum
deum esse quia ista nullus deus est ab
solute loquendo contradictionem non implicat
ut infra declarabo et si implicaret ipsa
adhuc quamvis esset ad illa dicta vel
effectum stare igitur conclusio vera antecedens patet in
ductive de singulis effectibus et causis
sed contra patet ex contradictionibus demonstrationis
¶ Ex prima conclusione sequitur correlarium quod
deum esse non est nobis demonstrabile
quia ex nobis per se notis demonstrative
concludi non potest ut dicit conclusio 1a et sequitur
2o correlarium quod non omne verum est

per se notum nobis nec ex per se notis demonstra
bile patet quia 2um veritate deum esse et
verum et non est per se notum nobis ut dicit prima
conclusio nec ex per se nobis notis demonstrabile
ut dicit 2a igitur etc. ¶ 3a conclusio pro declaratione
aliquorum que premissa sunt sit ista quod
absolute loquendo et considerando ista propositio
propria significatione nullus deus est nullam im
plicat contradictionem aput quamvis intellectum
patet sic quia absolute quemcumque intellectum
non est demonstrabile deum esse ut dicit conclusio
precedens quod tamen fieret in dubio si ipsa apud
quemvis intellectum sit ut premittitur contradictionem
implicaret ¶ 4a conclusio sit propositio nullus deus
est propria significatione vera tamen significatione addita
proprietates vel conditiones ipsa forte implicat
contradictionem probatur sic quia licet solo proprio
quod hoc nomine deus significat ens quod
sit est quod non potest non esse ¶ Circa
articulum 2um primo premitto quod cum sit
demonstrabile tantum unum deum esse potest in
telligi dupliciter communiter supposito uno
supposito et sic planum est ex articulo precedenti
quod nullo modo demonstrabile est tantum unum
deum esse quia primus defendendo se
negaret huius conclusionem plane quia
tamen suppositum presupponunt et conclusionem de
monstrari non potest ut premissum est / alio modo
potest intelligi an demonstrabile sit tantum unum
deum esse presupposito quod deus sit et hoc
adhuc potest esse dupliciter primo quod solo
isto conceptu confuso sit presuppositum quod
deus est ens tunc iterum satis planum est
quod non potest demonstrari tantum unum deum
esse eo quod adversarius posset multipli
cationem tueri dicendo quod pluribus diis ex
perfectionibus non omnis deus esset summum bonum
nec omnis deus esset prima causa et sic
de similibus / 2o quod presuppositum sit
deum esse cum perfectionibus et conditionibus quas
non modo katholici doctores sed et philosophi deo
attribuunt sit prima conclusio ista adhuc ar
ticulum ¶ tantum unum deum esse est de

monstrabile probatur sic quia multa deo co-
nveniunt que multiplicari non possunt igitur
9° nega antecedens probatur quia deo convenit quod
sit ultimus finis simpliciter sic quod nullus sit
eo finalis sed planum est quod sic esse
ultimum finem pluribus convenire non potest
¶ Item si essent plures aut uterque esset
omnipotens aut alter tantum aut neuter
nullum illorum dici potest igitur et si namque
dicatur quod uterque esset omnipotens tunc
vel concurrunt ambo ad quemlibet effectum vel
non si non tunc qui non concurrit non est deus cum
illa sit una perfectissima dei conditio
¶ Si ambo concurrunt vel unanimiter tunc
unus eorum esset superfluus et tunc ille non
esset deus vel unus resisteret productioni
alterius tunc queritur vel sunt eque poten-
tes et tunc sequitur contradictio quod effectus ille
producitur et non producitur eo quod duo dii
omnipotentes sic agunt quod unus vult
effectum produci et alius sic non vult ¶ Si non
sunt eque potentes tunc alter eorum non est
omnipotens etiam si insit tantum non sunt
eque potentes tunc alter qui minus potens
est vincitur et ideo ille non est deus ut patet
ex hiis que deo non condigne attribuuntur
igitur 9° nega / Dico sicut dictum fuit de
sic quod omnis deus est summum bonum
et alia 9° et licet demonstrabile sit tantum unum
deum esse / non est tamen illud precedens
demonstrabile scilicet deum esse / probatur quia tan-
tum unum deum esse non est demonstrabile et
nobis ut patet per primam 9° huius et arguitur
sed illud precedens huius conclusionis patet
deum esse non est demonstrabile ut predicta
ratio est precedenti igitur ¶ Conclusio sequitur et
tertio quod non oportet si aliqua propositio per a-
liqua prius est demonstrabilis quod ideo eius
propositio convertens sit per eadem priora de-
monstrabilis sicut multi volebant dicere
verbi gratia si per aliqua priora est demonstrabile
quod omnis homo est risibilis non est per ea- 9ta prima

dem priora demonstrabile quod omnis homo est
patet quia hic est bona consequentia tantum
unus deus est igitur deus est quia arguitur
ab exclusiva ad eius prejacentem que est ar-
gumentum bonum est quia exclusiva et tamen antecedens
est demonstrabile et quod non est demonstrabile
ut patet ex dictis igitur ¶ Et quia multi va-
lentes magistri in artibus sepe dixerunt quod
si conclusiones aliquibus demonstrari ag(?)
dicit 3° elenchorum quod ex eisdem plures
demonstrari possunt opposita ex eisdem
dicit 2° elenchorum ubi gratia ut si de-
monstraretur quod deus est summum bonum
quod ideo demonstratum esset quod deus est
iste est manifestus error in artibus in
ordo benivolus quod non est ita probo
motiva / primum est illud quia ista con-
clusio est una est demonstrabilis sed ista con-
clusio est non minus demonstrabilis est sed
~~ista~~ quia simpliciter notissima est similiter
demonstrabile est quod omnis triangulus
etc sed non est demonstrabile saltem ex illis
principiis quod triangulus est descripta
omnis homo est risibilis ¶ Secundum
motivum est illud quia si est sibi
convertibile ut patet primo posteriorum si
demonstrari debet ex aliquibus prius quod
omnis homo est risibilis et homo est
est convertens ad illas premissas igitur
non potest reperiri illarum premissarum esse
4° ¶ patet igitur propositio ¶ Consequenter patet quid
sit dicendum ad rationes 3e opinionis
que sic arguebat quod deum esse
sit per se notum quia omnes nationes
reputant deum esse ~~sit per se notum~~ hoc
potest esse ex quodam communi et consuetudinali
instinctu sicut de fine ultimo sed ex hoc
non sequitur quod deum esse sit per se
notum ut patet ¶ Sed 2m motivum huius
opinionis dicto quod recte sciendum
ad quod est ex consueto conceptum / que
naturali instinctu concipiebat et veniunt / ad deum

est vel fecit ad quod movens studuerunt
¶ Sed ad rationes in principio oppositas ad
primam patet per precedentem conclusionem et ad 2am articuli quia
quia non videlicet non est demonstrabile deum
esse igitur non est divinalis tantum unum
deum esse quia licet deum esse sit per se
cognitum tamen hoc sit alicui quia per
demonstrationem vel per aliam demonstrationem quia
pro illa tractant ita dicta conclusio 2e
2i articuli et correlariorum ipsius ibi con
sideratur ¶ Sed ad 2am rationem quia ponit
maledicti malachei dico quod non
est malum per essentiam sed malum est
per se quod deficit a bono summo
sed confirmatio eorum dico quod summum
bonum et summum malum non sunt contraria
sed bonum et malum sunt bene contrarie
opposita ¶ Sed ad primum arrianorum ar
gumentum dico quod assumptum non est
verum maxime quia fundamentum est in
finitum sicut in divinis sed de hoc magis
in speciali tractabo infra/ primo et instan
tia inveniatur/ quia cum intellectus
humanus se intelligat ibi sunt relatio
nes opposite ex eodem fundamento scilicet
intelligens et intellectum/ Sed ad quod
dicit augustinus divisum est ex parte con
tra dico quod intelligit de diversitate
non essentie sed personarum ut patet ex aliis
sententiis beati augustini ibidem et in aliis
locis et sequitur questio [illegible] 3a

Utrum divine esse[ntie]

Utrum divine essentie simplicissima
unitas et in personis benedicta trinitas
possit aliqua similitudine explicari per cre
aturas quod non arguitur/ primo quantum
ad suppositum sic quia sicut se habet purus
actus ad passivam possibilitatem sic
se habet simplicissima unitas ad plurali
tatem sed purus actus non compatitur ali

quam passivam possibilitatem igitur cum divina
essentia sit simplicissime una ipsa non
compatitur secum aliquam pluralitatem igitur
si divina essentia est simplicissime una
tunc in divinis non est personarum trinitas
aliqua quod est contra suppositum questionis
¶ 2o sic contra quesitum si quo esset vestigium
hic maxime videtur fieri posse per vestigi
um et ymaginem sed probatur quod non per vesti
gium sic quia non in omni creatura
est vestigium trinitatis quia secundum au
gustinum vestigium attenditur penes hec
tria scilicet modum speciem et ordinem sed
hec non inveniuntur in qualibet creatura
eo quod modi non sit modus sic nec or
dinis est ordo et cum hec duo sint cre
ature igitur etc ¶ 3o arguitur ad propositum
de ymagine quia ymago est eius
rei ad quam ymaginatur expressiva et differens
ut dicit hylarius in libro suo de synodis
sed nec in homine nec in aliqua creatura
est huiusmodi indifferens expressio divine essentie
quantum ad unitatem nec personarum quantum
ad trinitatem igitur etc ¶ Oppositum dicit
magister in textu ex dictis sanctorum doctorum ecclesie
ista vero presupponit et aliud querit presupponit
supponit dico quod divina essentia sit
summe et simplicissime una et quod
in pluribus personis sit trinitas benedicta
et querit an hoc possit per creaturas
explicari similitudine aliqua et ideo duos
faciam articulos circa hec duo ¶ Quantum
ad primum dico ~~quod~~ cum sancta et immacula
ta fide katholica cum plurimis confesse non
potest quod divina essentia est simpli
cissime et summe una/ que in qua di
vina essentia simplicissima tres persone
sunt vere personaliter realiter ac invicem
differentes scilicet pater et filius et spiritus sanctus hoc
namque una et pia fide tenendum est
ut dicit magister super distinctione
2a/ et allegavit ad hoc augustinum primo
libro de trinitate et determinavit est sancta

Romana et universalis ecclesia spiritus sancti veritate divinitus illustrata quamquam hoc videlicet omnino evidenter ostendi non possit tamen credit quod deus sic fatetur ostenditur quod unus sit sed quod in personis trinus sit persuadent doctores dicuntque et nec omnino hoc turpe videtur / Thomas de Argentina persuadet sic sic omne quod dicit perfectionem simpliciter hoc est in excellentissime ponendum in divinis sed caritas dicit perfectionem simpliciter ergo in excellentissimo ponendum est in divinis talis autem perfecta et excellentissima caritas duo requirit in suo diligente primo quod dilectio tendat in alterum quia amor privatus ad se ipsum non est perfecta caritas ut dicit Gregorius secundo quod tendat in aliquod diligibile infinitum quia alias non esset excellentissima caritas verum etiam / pater diligendo tendit in alterum a se realiter distinctum / et non tendit non potest tendere in aliquod creatum ergo tendit in filium suum unigenitum / sed amor istorum duorum non potest esse aliquis nisi sicut actus aliquis vel substantia creata / igitur erit tertia persona scilicet spiritus / videtur michi quod licentia fide ratio hoc facit aliquam cognitionem sed absolute nichil evidenter concludat. Arguitur contra ista infallibile veritate fuerunt multi heretici et specialiter Sabellius qui ad hoc ut salvaret divine essentie unitatem negavit in personis veram et realem trinitatem ut igitur dicta [illegible] contra hereticos pro [illegible] veritate defensare volo ~~pone~~ [illegible] premissa [illegible] quanto fortius potero instabo [illegible] posse meo in [illegible] solvere / [illegible] defectum profunditatis [illegible] [illegible] et primo oppono sic ubicumque esse essentia et persona sunt unum [illegible] nis si essentia non potest multiplicari nec persona sed in divinis essentia et persona sunt unum et eiusdem rationis ut patet per

beatum Augustinum in septimo de trinitate capitulo 6 ubi dicit hoc est deum esse quod personam esse / secundo sic frustra ponitur personarum pluralitas ubi non reperitur plus perfectionis aut bonitatis in pluribus quam in una tamen si ulla bonitas aut perfectio est reperibilis in una persona que non sit in omnibus tribus [illegible] igitur [illegible] et una nichil faciunt frustra ut patet in primo celi videtur quod non [illegible] sint plures persone in divinis / Item sic tertio quecumque sunt eadem eidem inter se sunt eadem hoc est [illegible] [illegible] prior sed divine persone sunt eadem divine essentie quia pater est divina essentia et filius eadem divina essentia igitur et inter se quod sunt [illegible] de spiritu sancto [illegible] igitur

Item sic [illegible] repugnat omnis pluralitas non patitur [illegible] multitudinem et igitur nec trinitatem sed divine essentie repugnat omnis pluralitas ut dicit Boethius in libro suo de trinitate / Item sic sicut se habet summe bonum ad malum sic se habet summe unum ad multitudinem sed deus eo quod est summe bonus non compatitur in se malum ergo eo quod est summe unus non compatitur multitudinem

Item producentes in divinis non differunt igitur nec producta antecedens patet quia in divinis intellectus voluntas et una non differunt / Item omnis oppositio relativa realis exigit duo extrema realiter distincta vel igitur ponemus in divinis una relatione tantum erunt tamen duo extrema et sic non erit trinitas sed dualitas si duas erit quaternitas contra eam [illegible] / Item arguebat hereticus contra Augustinum quod si esset filius in divinis ille filius generavit alium filium et sic in infinitum Cui Augustinus non enim non potuit sed non oportuit [illegible] / sic [illegible] negationem est una affirmatio / ista filius non non potuit generare vel illam

filius potuit generare si igitur potuit
igitur generavit cum in perpetuis esse et
posse non differunt 3° phisicorum Item si
unitum est sponte dominus nec tenetur actu
illius nec nisi ex aliqua imperfectione
prohibetur sed generatio est actus sine opus
nec ut dicit damascenus igitur filius et
spiritus sanctus erunt imperfecti vel generabunt
Item sicut idem est patrem se dicere et verbum ge
nerare sicut ayt anshelmus in libro
monologion sic pater dicat se et filius et
spiritus sanctus igitur individuus erunt tria
verba genita et plures quam tres perso
ne Item si pater ex hoc quod perfecte intelligit
concipit et producit verbum tunc filius et
spiritus sanctus cum eque perfecte intelligat se sequitur
conclusio premissa Item si pater amando filium
et filius redamando patrem producunt
spiritum sanctum tunc pater non minus amet spiritum
sanctum quam filium et filius non minus spiritum
sanctum quam patrem et ita erunt plures spiritus
sancti Item bonum est communicativum sui
ipsius ut ayt dyonisius sed spiritui sancto
appropriatur bonitas sicut filio sapientia
et patri potentia patet quod perfectissime per
tineat ad spiritum sanctum naturam suam alteri
communicare Item quidquid dicit perfectionem simpliciter
in rebus creatis nulla persona divina
debet excludi sed posse communicare naturam
dicit simpliciter perfectionem dicente philosopho
de anima 2° capitulo [illegible] quod unumquodque
quod dicitur perfectum cum potest sibi simile generare Item
sit perfectissimum non potest fieri additio per
[illegible] igitur deo repugnat additio relatio
num sine quibus tamen trinitas perso
narum salvari non potest igitur etc Item dicit
dyonisius de divinis nominibus capitulo [illegible]
quod non est non audendum aliquid
dicere vel cogitare de super substantia
li et occulta deitate preter ea que di
vinitus expressa eloquiis nobis sunt
expressa sed in scriptura [illegible] non reperitur

quod sint 3es persone igitur etc Item si
sunt tres persone individue aut diffe
runt ab essentia realiter quantitas disp
arata particulam vel sunt omnino idem
tunc sequitur multe contradictiones manifeste
sic enim idem multiplicatum et non multi
plicatum ad se et non ad se ad aliud et non
ad aliud communicabile et non communicabile
generans et non generans genitum et non
genitum spirans et non spirans spiratum
et non spiratum differens et non differens
essentia enim non differt ~~a filio~~ a filio
sed ~~est~~ pater qui est essentia differt a fi
lio Item infringetur fortissimum principium oppo
sitionis que maxime est evidens quia
non sequitur hec essentia est paternitas
hec essentia est filiatio igitur paternitas
est filiatio ¶ Sed hec ut dicit augustinus ista non conclu augº
dunt quia primum argumentum [illegible] quatuor
quantumlibet acuta videatur sophisticum tamen
non dubitamus esse falsissima ¶ Ad
primum igitur dicendum quod cum relatio sit
de ratione cuiuslibet divine persone sed non
est de ratione essentie non minor propterea
si ratio est negativa ¶ Ad 2um nego
atum quia licet non sit plus de boni
tate in 3bus personis quam in sola una
tamen una bonitas pluribus modis ¶
Ad 3um dico quod concluditur tamen quod
paternitas et filiatio sunt eadem essentia et
similiter pater et filius sunt idem entitate
absoluta sed relative non sequitur quod sint idem
inter se quo ad sua ad esse perimens q
habent realem oppositionem ¶ Ad 4um dico
quod divine essentie repugnat omnis plura
litas realis sive essentialis et absoluta
non autem personalis et relativa ¶ Ad
quintum dico ex eodem fundamento quod
unitas essentie et pluralitas essentie bene
repugnant sed unitas essentie non repug
nat pluralitati personarum ¶ Ad 6um dico
quod producentes differunt relative
sed negatio quam eo quod non oportet essentia

ta differentia in prhemio sicut in principalis
¶ Ad septimum dico quod in divinis sunt
due oppositiones relative quarum una
est patris et filii alia est patris et filii
tanquam unius principii ad spiritum sanctum quod
sit ab utroque procedit ¶ Ad octavum
dico quod ubi anagogicum dicitur sic intelligi
non eum non potuit id est non voluit aliqua
impotentia habuit et de isto magis patebit
bit infra distinctione septima ¶ Ad
nonum dico quod maior est vera de
actu absoluto non autem relativo quia
non potest in esse simpliciter sine omni imperfectione
tu carentia alicuius relationis sicut ipse pater
est sine filiatione ¶ Ad decimum
dico quod dicitur potest capi dupliciter uno modo
proprie prout idem est quod ubi torpere et
sic capit Augustinus septimo de trinitate cum
ait quod non singulus in divinis sed plus
pater est dicatur et intelligitur sapiens est maior vera
¶ Alio modo sumitur dicere pro proprie intelligere
et sic intelligitur verbum quod est amphibolum
et sic medium equivocatum ut patet ¶ Ad
undecimum dico quod pater non generat filium
eo quod proprie intelligit pater sed cum relatione
respectus ut requisiti ad generationem
genita qui respectus est ipsa paternitas
ille autem respectus non est in aliis duabus
bus personis ¶ Ad duodecimum dico quod
omne quod amatur amatur in quantum bonum
mi et quia eadem bonitas est patris et filii
et spiritus sancti ideo pater eodem amore et ipse
proprie amat se ipsum et filium et spiritum sanctum
eodem amore amatur ab eis quo amat
eos sed iste amor personalis divina non
procedit spiritum sanctum nisi prout sibi coniungitur
debitus respectus qui est spiratio activa
opposita spirationi passive quia spiritus
sanctus personalis in esse personali constituitur
et amor huiusmodi coniungitur respectui huiusmodi
solum in persona patris et in persona filii
patet propositum ¶ Ad tredecimum dico quod
concedo quod spiritui sancto appropriatur bonitas
optime sequitur quod in divinis personis
quo adiuncta ultima productionis spiritus sancti
non procedit licet principium divine ma
iestatis procedat adeoque particularis
productionis ¶ Ad quartumdecimum dico quod
posse communicari nam dupliciter intelligi potest
uno modo absolute pro potentia quia qua communi
catur natura et hoc est in spiritu sancto et in
omnibus tribus personis eque perfecte
quia alias non esset eque potens
alio modo potest intelligi pro potentia prout dicunt
respectum communicationis et eum respectum
quo caret spiritus sanctus sine omni tamen
eius imperfectione et sic posse communicare
nam non est in spiritu sancto et si arguitur sic sive
potentia et non posse importat imperfec
tionem dicitur dico quod verum est hoc in
creatis ubi hoc est cum imperfectione habitudinis
potentie vel repugnantia in se realiter
vel alicuius absolute entitatis sed ita
non est in proposito de divinis personis ut
premissum est ¶ Ad decimumquintum dico quod
perfectissime non potest fieri additio alicuius
entitatis absolute vel perfectionis ¶ Ad decimumsextum
dico quod si in sacro canone biblie
non invenitur expresse hoc nomen persona
tamen inveniuntur ibi aliqua ex quibus
bus clare probare possumus hoc nomen
persona competere divinis et esse plures personas
nas in divinis quia generare et generari
producere et produci proprie tantum non conveniunt
suppositis ut etiam philosophi concedunt que illa
inveniuntur in scriptura sacri canonis
sed quia spiritus intellectualis ut est propositum
patet propositum verum exempla in psalmo filius
meus es tu ego hodie genui te et ante
ante luciferum genui te et similiter in novo
testamento multa habentur de processione
spiritus sancti ¶ Ad decimumseptimum dico quod
tres persone sunt omnino coeterne de
hoc dico de imperfectione reali cum divina esse
tia ut confitetur sequitur aliqua contradictio
quia inveniuntur aliqui sibi invicem
tur quod idem motus et actio et passio
tamen sunt ut patet tertio physicorum vel eadem

3o pa

saltem eodem modo multiplicatam et multi-
plicatam quia absoluta entitate
non est multiplicata sed unitas summa
in divinis licet tibi sit multiplicatio per-
sonarum et illo modo respondetur ad
alias obiectiones ¶ Sed dicitur contra
num ultimum de sylogismo expositorio di-
co quod multe sunt opiniones circa
et plures alii dixerunt quod non tenet
in divinis Gregorius de Arimino et Adam
dicunt quod oportet dici quod forma
teneat alias de divinis non posset esse
scientia vel predicamentum nec aliquo sed dicunt
quod peccat solum forma sit exposita quia
minor debet valere de omni. Alii dicunt
quod ergo sit falsa et premisse vere et tamen forma
peccat licet defectus vel peccatum forme
nos lateat. Secundo dico quod non sequitur
ergo nisi adhuc sensu quod filius
essentialiter est pater et sic videtur michi pro-
pinquum veritati ita quod sit intelligen-
dum essentia est pater et essentia est filius
igitur essentia que est filius est essentia
que est pater nec obstat quod medium
videtur poni in 3o quia non ponitur
ut medium sed ad explanandum in quo
sensu sumatur ergo ¶ Ad rationem tertiam
patet ex dictis quia concludit quod divina
essentia non compatitur pluralitatem essentiarum
licet personarum ¶ Circa tertium
articulum principalem conclusionis secundum adquisi-
tum primus evidentia ponam primo de
vestigio in tertium doctorum de yma-
gine quantum ad primum advertendum est quod
vestigium ponitur hic transsumptive ad
similitudinem vestigii proprie dicti quod est quedam
impressio ducens in cognitionem confusam
illius cuius est vestigium ut impressio
pedis ad pulverem dicitur pedis vesti-
gium sic ubicumque est aliq repertas
trinitatem ducens in cognitionem be-
dicte trinitatis confusam et remotam dicitur
in proposito vestigium sed si ducat in cog-
nitionem determinatam et magis expressam tunc

dicitur ymago ut infra patebit ¶ Isto
premisso pono primo istam conclusionem: Inequalis crea-
tura est vestigium benedicte trinitatis, patet
sic omne quod creatum est in numero mensura
et pondere creatum est ut dicitur Sapientia 11o
omnia in mensura et numero et pondere dispo-
suisti igitur inequalis creata aliquo modo re-
lucet benedicta trinitas ¶ Confirmatur quia
probatum Augustinus in libro de natura boni ubi
sic dicitur quod modus species et ordo re-
periuntur in rebus creatis. Iste respondetur
Augustinus ut allegat magister in tertio 6o dis-
tinctione 3o in qualibet ut est unitas
species et ordo 6o de trinitate capitulo 28o ergo
patet quod inequalis creatura repperitur ali-
quis sic trinitas similiter. Ideo primum decla-
ratur magister unitas est vestigium pa-
tris quia id quod dicitur in ratione originis
dicitur. Species autem filio assimilatur quia e-
ius pulchritudo cum sit splendor glorie ad
Hebreos primo. Ordo spectat ad bonitatem
sive delectationem que spiritui sancto attribuitur   + dilec[tionem]
sic similiter est intelligendum de pluribus vesti-
giis secundum aliquos nominibus exposita similiter modus
species et ordo per Augustinum et mensura numerus
pondus proprietates supra allegatum ut patet
probatum Augustinum 4o super Genesim ad litteram
ubi dicitur quod deus est mensura omni rei
modum prefigens numerus omni rei speciem pre-
bens pondus omnem rem ad stabilitatem
trahens sic similiter facit ad premissorum
confirmationem quod plures posuit inequales
ut hic terra unum verum et bonum et colligitur
ex 2o methaphysice ¶ Ex ista conclusione sequitur de-
claratione secundum corollarium quod per vestigium
tamquam per remotam similitudinem creaturarum
possumus aliquomodo cognoscere divine
essentie unitatem et personarum benedictam tri-
nitatem et sic patet quod quod est nota sit sunt
exposita ¶ Sed hic dubitatur an conveniat
homini in quolibet statu scilicet tam innocentie
quam nature lapse quam et glorificate
cognoscere deum per creaturas ¶ Bolo
2m Bonaventura videtur quod non est cognoscere
deum per creaturas sed creaturas quia corpora

est cognoscitiva dei presencia et influencia incre-
ativa quia ipsi in se ipso videt quo deus
est omnia in omnibus ut dicit beatus Augustinus
in fine libri de trinitate dei secundum omnes
in statu nature institute et innocentie cognos-
cebat deum incircumscriptive et operative ymma-
ginis clare quia homines in statu nature lap-
se cum magis clare quomodo nos ita cognos-
cimus incircumscriptive et per ipsas quasi per scala
media ¶ Sed nunc conspicietur de ymagine
explicabo propositum et premitto intencionem
magistri qui intendit quod ymago est filio
appropriatur et ymago expressa quia vestigium
et ut magister procedit ego video quod ipse
attendit principaliter ad duo / primo quod yma-
go habeat 3es partes correspondentes tribus
personis in divinis / 2o quod ista comparabilia
sunt illis tribus scilicet in ordine et equa-
litate et in consubstancialitate istud patet per pas-
sum magistri tunc sic primo ista 3o ¶ Quod
in mente humana reperitur aliquo modo yma-
go beatissime trinitatis patet primo per illud quod
dicitur genesis primo faciamus hominem ad y-
maginem et similitudinem nostram et patet per beatum
Augustinum 12o de trinitate ubi sic dicit quod
anima nostra corpore ad ymaginem dei est
quod capax eius particeps que esse potest
Et probatur ex premissis sic quia in mente
humana sunt memoria intellectus et volun-
tas que primo sunt ordine quia ex eo quod a-
liquis meminit intelligit et ex eo quod concipit
vult et appetit ut sic sit a patre et filius
et ab utroque spiritus sanctus ¶ Item sunt equa-
liter aliquo modo quia quedam memoria
meminit intellectus potest intelligere et volun-
tas et cetera ut in textu / ut sic sicut persone in
divinis sunt equales ¶ Item sunt consubstan-
cialitate quia sunt una vita una mens
et una anima ad similitudinem aliqualem sicut
pater et filius et spiritus sanctus sunt unus deus
una substancia una essencia igitur quod
erat ¶ Sed forte dices ista tria scilicet or-
do equalitas et consubstancialitas non
inveniuntur in illis aliis tribus que
magister ponit pro ymagine que sunt
mens noticia et amor ¶ Videtur michi
quod satis est ibi ordo quia primo mente sit
noticia et post utrumque amor ut dicitur in textu
¶ Similiter ibi est satis equalitas ut patet
Similiter quod consubstancialitas non est
ibi tamen proprie sicut in illis tribus patet
memoria intellectus et voluntate et ideo forte
ista tria non faciunt ita propinque yma-
ginem sicut precedencia ¶ Ex ista questione sequitur
quod ex consideracione mentis humane que
est creatura potest aliquo modo explicari per simi-
litudinem divine essencie unitas et personarum
beatissima trinitas et iterum patet quod quo
est una ¶ Sed venimus totam questionem
adducendo primo ad 1m de vestigio dico
quod modi est modus sine precio in
infinitum sicut in talibus creaturis
quod generacionis est generatio ¶ Sed ad 2m
de ymagine dico quod aliquorum est
esse prout indifferens dicitur in divinis persona
patre eius de ut in ipse sit filius filius
patris dicitur eius ymago et hec increa-
ta non est nec reperitur ymago dei
et homo non secundum speciem et eandem naturam
participative sed altera ut ymago
herculis in lapide per sculpturam vel
in pariete per picturam ¶ Et videtur quod
Hylarius loquatur ibi de ymagine pro-
prissima quod non est ad mentem propositum
propositum ut dicit magister in textu et cetera

Utrum generacio

Utrum generatio proprie dicta sit in divinis quod
non arguitur sic / quia vel talis generatio esset
finita vel esset infinita non finita
quia omne proprie in divinis est infinitum nec
infinita quia generacione infinitatur
constitutum in esse / cum illud quod in esse con-
stituitur sit terminus generacionis ¶ 2o sic si
in divinis est generatio vel igitur essencia
generatur vel relacio vel constitutum ex utroque
istorum / non essencia ut patet distinccione
prima nec relacio quia relacionis non
est accio quo persona nec ex utroque
istorum quia tunc conveniret aliqui istorum
igitur et cetera ¶ Item 3o sic in divinis non est

mutato igitur nec generato quia probatur 4a
generato est species mutationis ut probatur 3o ce-
quito per secundo et 7 per ipso patet Et actum probatur ia
tabi prima ubi dicitur quod apud primum
limum non est transmutatio etc ergo
deus qui non mutor Etiam probatur ex 8o phisicorum
et 12o metha. ¶ Item 9o generatio perfecta
invenitur est que sit per commixtionem
seminum sed talis non est in divinis aliquid
ud invenitur sit sine tali commix-
tione sed illa est imperfecta igitur non in di-
vinis reperitur ¶ Item 7o vel esset
generatio univoca et hoc non quia illi
generatione que est univoca generans
et genitum sunt eiusdem speciei sed paternitas
et filiatio non sunt eiusdem speciei igitur
nec equivoca quia illi generans est
nobilius genito quod in divinis dici
non potest ¶ Item 6o si in divinis est ge-
neratio tunc oportet dari aliquid in genito
in quo conveniat cum ipso generante et a-
liquid in quo differat ab eo quia nichil generat
se ipsum sed ubi datur aliquid et aliud
ibi non est summa simplicitas etc
¶ Item 7o generatio est de non esse ad
esse transmutatio sed impossibile est hoc
fieri in divinis igitur etc ¶ Contrarium probatur
ysaye ultimo ubi sic dicitur nunquid
ego qui aliis parere facio ipse non pa-
riam si ego qui aliis generationem tribuo
sterilis ero quasi dicat non ¶ Igitur
ista videnda sunt hec tria ¶ Primum
quod queritur videlicet utrum in divinis sit
generatio ¶ 2m an generatio sit equalis
persona 3m de veritate istarum propositionum
deus generat deum deus non generat deum
deus generat alium deum ¶ Quantum
ad primum pono primam conclusionem quod
supposita in divinis distinguuntur pro-
lationes et non per absoluta patet sic ergo
pia et recta fide tenendum est quod in di-
vinis sunt 3es persone aut igitur iste
persone distinguuntur per absoluta aut
prelationes non per absoluta quia
aut sic esset per essentiam aut per aliquid
aliquod absolutum non per essentiam quia

illa est una in tribus personis nec per
aliquod absolutum quia si in divinis esset
duo absoluta quorum unum non esset aliud
tunc ibi esset vel oppositio vel diversitas
entitatum quod repugnat simplicissime
unitati ¶ 2a conclusio adde sunt ista tantum
3es sunt modi relationis quorum primus
fundatur super unum et multa ut unum generat in-
equalitatem equale est sicut unum et idem
re est sic multa similiter inequalitatem
simile est sic unum dissimile ut multa 2us
modus relationis fundatur super mensuram
et mensuratum ut est scibile scibilis ad scientiam
cuius ipsum est mensura 3us modus fundatur
super activo et passivo ut paternitas et filiatio
Hec conclusio tria declaratione probatur per philosophum 5o
methaphisice ¶ 3a conclusio in divinis est generatio proprie
dicta probatur quia ad cognoscendum aliquo modo
per quam non possit ad omnino distinctam
2a conclusio premisse sic persone in divinis di-
stinguuntur non per absoluta sed prelationes
ut dicit prima conclusio et cum 3es sunt modi sive
de relationum generatur ut dicit conclusio 2a ergo igitur
persone in divinis distingui per aliquod
genus relationis sed non potest distingui per
primum genus quia relationes de primo genere
vel non sunt reales vel saltem in divinis
non sunt reales ut probabit infra distinc-
tione 30a patet quia hee relationes equa-
litatis et inequalitatis similis et dissimilis si
sunt reales proponunt distinctionem suppositorum
torum non faciunt [illegible] nec per
sine in divinis distingui per 2m genus ista
tantum quia id mensure et mensurati
omnino non sunt in divinis vel nichil igitur
quod persone in divinis distinguuntur per
3m genus relationum [illegible] modum
sed per actum et passivum vel per
relationes originis quod idem est per i-
aliquod proprium et quod patet hec conclusio sit in
divinis una persona accipit ab alia
esse et naturam ~~primam~~ per modum nec non
solum eandem neque sed sicut generatio est
notatur secundum [illegible] sicut generatio
univoca sed eandem naturam in modo igitur
in divinis est generatio non modo [illegible] sed
sine dicta quia probatur [illegible] damas-
cenum qui dicit quod generatio est opus nature

2o 2m

3 2o

prima

cf

3o a

3

et passionum 3o physicorum ubi dicitur quod generatio
est via in [illegible] et [illegible] patet quod ge-
neratio ¶ Contra maiorem ad rationem arguitur distin-
guendo dicitur quod generatio in divinis sumitur
aut active aut passive si active
sic est impossibile quod sit probatur quia
illud quod sine motu et transmutatione
non generat active sic sed ipse generatur
activa pater est [illegible] 1a quod non
et [illegible] ratione patet quod in filio est generatio
passiva quia non generatur sed in proposi-
to nulla est generatio quia nec activa
nec passiva eo quod non sit generans
nec genitus ut tenet fides sancta catho-
lica ¶ Et ista concordat [illegible]
aliter sunt due opiniones una autem
que ponit quod generatio passiva non
sit in divinis [illegible] non in filio filiatio
patris [illegible] que dicitur tam activa
quam passiva generatio esse in filio in
divinis [illegible] opinionis sunt ista
illud quod 2a ratione sua [illegible]
includit imperfectionem non debet poni in di-
vinis sed generatio passiva dicit imperfectionem
quia 3o physicorum [illegible] de generatione [illegible]
[illegible] pati [illegible] materie et
[illegible] ipsi forme sed generatio passive
dicit pati igitur etc ¶ Item arguit ista opinio
sic [illegible] boetius et alii docto-
res sancti multi dicunt quod in divinis non
sunt nisi duo puta [illegible] sed relatio
igitur in divinis non est generatio passiva
¶ Item arguitur sic omne passivum depen-
det ab activo sed in divinis nulla
est dependentia igitur etc ¶ Sed ut ma-
nifeste videatur error istius opinionis
ego probo [illegible] ratione [illegible] istius 2a aliter
quantum ad illam partem in qua dicebatur
quod passiva generatio sit in filio et activa
in patre et arguitur sic [illegible] distinctum
quo [illegible] alia dis-
tinguitur [illegible] esse [illegible] facit
esse distincta sed filius [illegible] pas-
siva distinguitur a patre quia ut dicit
damascenus omnia in divinis sunt idem

patris generationem [illegible] ibi de
generatione qua filius [illegible] personali
constituitur que non potest esse activa tum
filius non generat 1a ista opinio [illegible] est
falsa ¶ Sed admonitum dico [illegible]
negando [illegible] quia non [illegible]
[illegible] est passiva generatio in filio quia
activa generatio [illegible] quia sic ge-
nerare est [illegible] patris sic generari
est [illegible] filii et ad probationem [illegible]
generamus pati cum motu et transmutatione
dicatur [illegible] generatio [illegible]
in divinis dicatur [illegible]
sine motu et transmutatione nullam
[illegible] dicit imperfectionem ¶ Sed 2m dico
quod sit in divinis [illegible]
[illegible] sit generatio
[illegible] simpli-
citer [illegible] dicat ¶
Ad 3m dico [illegible] non est [illegible]
de passivis quod [illegible] esse potest
non est [illegible] potentia [illegible] actu
sed in divinis filius est pater [illegible]
¶ 2a opinio dicit quod generatio tam
activa quam passiva sit in divinis filio
et [illegible] quia actio [illegible] passio est
[illegible] 3o physicorum ¶ Item actio [illegible]
[illegible] igitur in filio erit activa
generatio ¶ Item [illegible] est [illegible] eo
quod pater sit ingenitus sed opposita non
sunt simul [illegible] igitur nulla generatio
est [illegible] igitur tam activa quam
passiva est in filio sed hec opinio est
falsa ut precedens quia [illegible] quod
filius generaret [illegible] sed admo-
tiva [illegible] videtur ¶ Sed primo dico quod
actio et passio sunt [illegible] sunt cum
motu [illegible] sed in divinis sic non
est ut supra declaratum est ¶ Ad 2m
dicitur [illegible] quod [illegible]
sit cum motu vel [illegible] ¶ Ad 3m
dico quod [illegible] est generatio pas-
siva quia ipse [illegible]
[illegible] generatio activa [illegible]
[illegible] ¶ Contra [illegible] ad 2m aliter [illegible]
[illegible] de 2bus [illegible]

ad primum in materia principalibus quod
prima est haec/ deus generat deum ¶
Sed quia inventum. Dico quod conceden-
da est quia dicitur in symbolo niceno eo
filium dei de deo lumen de lumine deum
verum de deo vero et expresse dicitur de ge-
neratione quia procedit ibidem na-
tum ante secula ¶ Sed forte dices pari
ratione concedendum esset quod deitas
genuerit deitatem ¶ Solutio cum
sit concretorum generare est actus et
hoc nomen deitas importat sola-
nam absque concretione importata sed
deus hoc nomen quod est concretum
potest stare pro supposito ideo nam non
negandum est quod deitas generat
vel genuerit deitatem concedendum est
quod deus genuit deum et non est dispo-
sufficiens quod dicitur genuerit se deum
vel alium deum eo quod alius vel a-
liud cum absoluto et sine speciali declara-
tione dicitur est relativum diversitatis
essentie sed hoc pronomen se est relativum
identitatis non solum essentie sed etiam per-
sone. Ideo non conceditur quod deus pater ge-
nuit deum filium tamen non genuit se
deum vel alium deum ut dicit magister in tex-
tu ¶ Et per hoc nunc ad rationem propositam
~~contra~~ videlicet an concedendum sit quod
deus non genuit deum et dico quod
quamvis in talibus usus prohibet contra
artem ut quando secundum artem indefinita
aliqua valeat particulari aliqua et magis
negativa tamen aliter usus aliter intel-
ligentiam tenet quod aliqua indefinita
ut universali verbi gratia homo fecit turrim babylo-
nie ut secundum artem et usum particulare sed
illa homo non fecit celum licet secundum
artem valeat particulari tamen secundum usum quia
similiter intelligentium valet universali quia
nullus homo fecit celum sed hec videtur michi
esse causa quod ista ab omnibus conceditur
deus generat deum et hec a multis et ma-
gistris negatur deus non generat deum

~~thou doin~~

nisi doctor quibus negat illa deus non
generat christum quia deus non importat paternitatem nisi
aliquid sibi addatur quod faciat ipsum
stare pro persona determinata ut cum dicitur deus
generat intelligitur pater sed cum dicitur deus non ge-
nerat quia nichil additur intelligitur quod nature
divine repugnet simpliciter generare sed videtur quod
hoc non sit secundum artem verum quia si negatur
illa deus non generat contradictoria eius est
dictoria scilicet omnis deus generat/ Ita hec
deus non generat deum est vera pro filio qui
est deus et non generat deum et ista pro spiri-
tu qui est deus et non generat deum et
arte sunt concedenda esse sed quod negatur
a multis est ideo ne ipsi credentes causam
valet illa verum nisi deus generat deum
veniat in errorem ¶ Sed ad aliam propositionem an
deus generet alium deum dico cum magistro
quod non sit ex ea dicitur/ circa primam propo-
sitionem aliqui tamen distinguunt dicen-
tes quod si ly alium tenetur adiective
tunc sit ~~falsa~~ falsa si substantive tunc sit
vera/ quia potest apponi constructio sic .i. deus
genuit alium qui est deus sed contra ad
verbum stantis contra formam non substantiva
Ite pari ratione hec esset concedenda deus
pater est deus filius/ quia hec est vera
deus pater est deus qui est filius sed hec
est falsa ut manifestum est ut dicitur ¶ Ad
primam rationem principalem dico quod genera-
tio individuis est infinita et ad probationem
dico quod hoc esset verum de in-
finito successivo non autem de infinito
eternali ¶ Sed ad secundam dico quod consti-
tuens contradictionem est non oportet quod generat
sibi ratione alterius corporis ¶ Ad tertiam
dico quod unitio non est superius ad
generationem licet hoc non esset dignius
verum naturalem quia de ratione generationis
est secundum quod genitum capiat ab alio
esse nec per motum nec quod sit sine unitione
¶ Ad quartum dico quod generatio
cum commixtione sexuum vel seminum est
sub perfecta in corporalibus sed hoc nichil

tra nata

nu bin/

pti

tu/

veritas

est ad propositum. ¶ Ad quintum dico quod non
est unita ut corporalis ut tactum est in
positione sed ut intellectus. ¶ Ad 6um dico quod
licet in posito genito detur aliquid quod sit ali-
quid secundum divina natura ipsa convenit fi-
lius cum patre generante tamen non oportet dari
aliquid in quo differunt sed per oppositum ad argumentum.
¶ Ad 7um dico quod non est de ratione
perfecte generationis quod sit mutatio de non
esse ad esse sed est solum de ratione
imperfecte generationis que est creaturarum
[illegible] etc.

Utrum divina esse(ntia)

Utrum divina essentia sit formalis terminus gene-
rationis in divinis. Quod non arguitur sic:
formalis terminus generationis capit esse per
generationem, sed divina essentia non capit esse
per generationem eo quod est improducta etc. ¶
Oppositum arguitur sic: illud est formalis terminus
generationis in divinis quod acquiritur
genito [illegible] quod genitum
[illegible] generanti illo principaliter assimilatur;
essentia divina est huiusmodi ut manifestum
est ex fide; igitur ista vera etc. ¶ In ista
questione videndum est an cum veritate tra-
dita in [illegible] distinctione et [illegible] determina-
tione ecclesie [illegible] quod essentia non
generat nec generatur stare possit quod
essentia divina sit formalis terminus generatio-
nis. Pono primo illam conclusionem quod divina
essentia non generat nec generatur et hec conclusio patet
primo per determinationem ecclesie extra de summa
trinitate et fide catholica c. Damnamus
ubi sic dicitur: Sacro approbante concilio credimus
cum Petro quod una summa
quedam res est in divinis que nec ge-
nerat nec generatur nec procedit, sed est
pater qui generat, filius qui gignitur,
spiritus sanctus qui procedit, ita dicat
beatus Augustinus; contra non credimus nisi
[illegible] esse [illegible] approbatum patet quod
summa pia et pura fide conclusio premissa

9o prima

a fidelibus est tenenda. Et patet per rationem
intelligentia probabili ratione sic, quia si
essentia generat vel generatur essentia vel
persona non essentia, quia vel eandem
et eadem generaret se ipsam nec aliam essen-
tiam, quia tunc in divinis non esset summa
unitas simplicitas ut patet. Dici quod es-
sentia generat personam, quia sic oportet dicere
quod essentia non sit persona. Item
prima pars conclusionis arguitur sic: si essentia
divina generatur vel a se vel aliter non, quia
nichil generat se ipsum, sicut dicit Augustinus,
nec ab alio, quia assignando aliquid
in divinis scilicet a patre vel a filio vel a spiritu
sancto nec ab alio quocumque, ut manifestum
est per se [illegible]. Contra
illam conclusionem fuit abbas Joachim de
quo fit mentio in capitulo Damnamus supra
allegato, qui posuit in trinitate quod
[illegible] quod eadem essentia generat
essentiam sicut illa deus generat deum
eo quod sicut essentia est [illegible]
essentialis sic deus. ¶ 2o patet oppositum
contra illam conclusionem sic: cum dicitur essentia ge-
nerat vel [illegible] est realiter idem cum persona
vel differt realiter ab eo. Si dicatur primum
sic cum [illegible] essentia generat. Si dicatur secundum
tunc sequitur quod aliquid sit in
divinis quod realiter differat ab es-
sentia. ¶ 3o sic: si essentia non generat
sequitur quod contradictoria sint simul
vera, eo quod hec est vera: pater non
generat divinitatem essentiam, et similiter
est vera hec: generat divinitatem pater;
sed ista sunt contradictoria ut patet, quia
hic est affirmatio et negatio eiusdem
de eodem, eo quod pater nichil sit nisi
divina essentia. Ex quo sic [illegible]
determinatur quod filius est essentia
de essentia et [illegible] determinatur quod
filius est sapientia de sapientia. Item
contra istam conclusionem [illegible]
[illegible] venerabilis Richardus
de sancto Victore in suo libro de trinitate capitulo 22o

dant

9a 2a

¶ Ad p^m istorum nego a^tu illius
abbatis in quo d^r quod sicut pater non
deus genuit deum sic neca sic [illegible] esse-
tiam genuit essentiam quia licet ambo
tamen sint essentiales tamen hoc concretive
significat non potest stare pro supposito indi-
visis sed essentia non sic significat ut manifestum
est ¶ Ad 2^m dico quod generare im-
portat unio quendam egressum quo
generans aliquid in esse producit sed
essentia hoc non importat ut patet ¶ Ad 3^m dico /
nego quod essentialia contradictoria sint
sunt neca dico quod opposita non possunt
contradictoria / quia divina demonstratur
essentia et intellectus persona ¶ Ad quartum
evidentia dicitur quod triplex est distinctio
quaedam est maxima ut corporum quae sunt
diversa in essentia / alia distinctio corporum
quae licet sint eadem tamen aliquid aggre-
gatum est unum quod non alteri ut pater et
filius / alia distinctio est minima ita tamen
quod aliquid negatur de uno quod
affirmatur de alio ut hic generat divina
essentia hoc non generat divina persona /
unus sic est quod essentia est pater et es-
sentia est filius et essentia est spiritus sanctus
et tamen pater non est filius et unde dicitur quo
ut verum hic est dico quod ex una vi
sic est uno solum p^m vero ut manifestum
consideratione ¶ Ad 5^m dico quod
aliquid deum sic intelligendum est filius
est essentia de essentia / verba de verba / non
sicut aliquid / producitur sed sic a pro
producendi / quia non est de nichilo ut
deum fuit compingens [illegible] ¶ Ad
quintum dico quod auctoritas ecclesie
[illegible] contra ricardum qui forte
sic dixit antiqua ecclesia [illegible] de
terminavit ¶ 2a q^o sit ista [illegible]
quod licet essentia divina non generet
nec generetur ut premissum est / ita tamen
[illegible] terminus generationis in divinis persona
[illegible] [illegible] [illegible] 2^am partem probo sic probo

quia in divinis est generatio vera ipso deo
ut supra declaratum est igitur terminus generationis
talis est substantia igitur divina essentia ¶ Item
si divina essentia non esset formalis terminus ge-
nerationis in divinis tunc filius ex generatione
pr[illegible] non esset deus quod est falsum et
dicitur contra dicta sanctorum ¶ Item in filio non est nisi
filiatio et essentia sed filiatio non est terminus
generationis eo quod relatio non generatur ut
colligitur ex dictis philosophorum igitur essentia
est terminus formalis generationis ¶ Contra
illa quaestio est quidam doctor novus an-
gelus qui eius opposita tenet et in ter-
tiam contra illa arguit sic / quod p
[illegible] in generato et genito per generationem
communicatur hoc non est terminus generationis
sic ubique qualitas symbola quae
[illegible] in generato sed sic non est de divina
essentia igitur ipsa non est terminus generationis
¶ 2o sic formalis terminus generationis gene-
ratur patet ex quid nominis sed divina essentia
non generatur igitur non generationis terminus
¶ 3o sic idem et unum non potest esse prin-
cipium generationis et terminus sed essentia divina
est principium generationis igitur etc. ¶ Item
2o terminus generationis realiter differt
ab agente sed essentia divina non di-
ffert realiter ab agente igitur ¶ Solutio
ad p^m nego antecedens / et dico quod non est
simile illud quod in probatione assumitur
¶ Ad 2^m nego similiter antecedens et dico quod
hoc esset verum de genito quod prius fuisset
in potentia quam in actu ut ubi sit pro-
gressio per transmutationem dico esse ad
esse ¶ Ad 3^m dico quod non est incon-
veniens idem esse principium generandi aliquo
modo et terminum ut patet in maxime ubi fit
generatio per mutationem ut in supposito
¶ Ad 4^m dico quod maior est vera de
termino producto sed non de termino communicato
¶ Ad rationem principalem dico negando
assumptum / quia hic non est necessaria nisi

ubi productum prius fuisset impossibile adesse
sic non est impossibile sed quod etc. de 3o 6 a.

Utrum pater genuit

Utrum pater genuit filium necessitate vel volun-
tate arguitur primo quod necessitate quia non potest
non generare igitur de necessitate generat quia
probatur per impotentiam quia non potest non
necessario ... 2o probatur alius probatur
sic quia si pater posset non generare filium
tunc posset cum non generare et non potentia
potentia coniungeretur generaret sed nullum
contingens genitum necesse est esse ergo
filium non esset necesse esse quod est erro-
neum. ¶ Oppositum arguitur sic in divinis est
ordinata potentia naturalis subiacet volun-
tati vel saltem conformatur voluntati sicut
patet in primo huius sed in deo est ordina-
tissima igitur in deo nichil est aliud
vel prius quod non sit pro voluntate
in solutione huius questionis duo sunt
videnda primo an pater genuit filium ne-
cessitate 2o an pater genuit filium volun-
tate ¶ Circa primum premitto talem
distinctionem quod multiplex est necessitas
quedam enim est necessitas procedens ex princi-
pio disconveniente quedam ex principio de-
ficiente quedam ex principio conveniente et suf-
ficiente illa que provenit ex principio dis-
conveniente est duplex quia aut est contra
naturam et hec necessitas violentie aut
contra voluntatem et hec necessitas est coac-
tionis et isti duo modi sunt in necessi-
tate et de illis duobus modis
queritur sed illa que est ex principio
deficiente est duplex aut enim est respec-
tu eius quo res nata est compleri
et hec est necessitas indigentie ut victus
et vestitus est necessarius ... necessitas et
de hac dicitur primo Johannis 3o qui viderit
fratrem suum necessitatem patientem etc.

aut alius necessitas est respectu eius
quod ... ex principio defectu et hec est neces-
sitas inevitabilitatis ut necessitas mo-
riendi quo adhuc nunc et necessitas
que est in primis motibus et hec est ne-
cessitate ... ... separata seu
amissione originalis iustitie et de
hac puto intelligendum illud psalmo
... de necessitatibus meis eruc
me domine. 3a necessitas que est ex princi-
pio conveniente et sufficiente duplex est
enim est ex principio sufficiente in dispone-
do et hec est necessitas materie disposite
que potest dici necessitas consequentie aut
est necessitas in complendo et hec est ne-
cessitas immutabilitatis hec distinctio
est boni ... sed quia tantum duo
membra faciunt dicere ad propositum
prius et illi distinguunt quod duplex
sit necessitas coactionis videlicet et im-
mutabilitatis ¶ Premissa ista distinc-
tione sit prima conclusio ista pater non generat
filium in divinis necessitate coactionis
probatur quia suprema et perfectissima po-
tentia cogi non potest ut patet ex quid no-
minis cogi sed pater in divinis est simpliciter
omnipotens supreme et perfectissime po-
tens ut manifestum est et ita intelligitur
quod negat ... ... quod pater
non genuit filium necessitate quia
in patre non est necessitas sed coactio-
nis ¶ 2a conclusio pater in divinis generat
filium necessitate immutabilitatis quia
immutabiliter determinatur ad filii genera-
tionem prout ... sua proprietate igitur etc.
et quia non potest non generare igitur etc.
¶ Circa 2m ad 2m articulum premitto
illam distinctionem quod voluntas uno
modo capitur pro potentia que est
de voluntate alio modo pro actu illius po-
tentie sive principii volitivi secundo modo
quo dicit Damascenus 2 et 3 capitulo 3o

3a p'a

celsi' dicit quod voluntas e spus
sanus, clo aut corp quesut ad fi
ne ¶ 4o p'ma istius ar'/ volu
tas diuina p' modum actus quia alij
doctores dicunt voluntate concomitate
concurrere ad generacon' filij p'z sic/ illa
perfectissima et nobilissima generacio
esse no pt sine p'fectissima complace
cia s' complacencia est actus volunt'
igr qo vera et hec nō quenict. et cel
ligit' illud richardi 6o de trinitate
ca' i a' ingenitū decet velle hre
conformē atq3 condignū Ite videtur
michi quod gignere hec richardus
Ite ad eandē intencon' recipit' illd
hylarij 3o de trinitate/ pr an omne
tempus filium generavit omne quod
deus est p' caritate natiuitati eius
impertiens s' p' caritate igr' p' volunta
te p'alte p'mo'l actus Ite origenes
loquens de mente diuina dicat gnic
p'fens voluntas sit ubi pr/ radit
facit i' ewā'j hec est filius meus
dilectus i quo michi bn' complacui
ipm audite compsse est hec q'. Ite
gr'mi 17o de trinitate ca'o secdo dicit
te/ sic pr filiū ut gemuit/ et in
ipsū generacone sibi complacuit/ ex
ista qo e sequit' contri' quod deus
pr filiū nō nolens sed volens ge
nuit ¶ 2a qo voluntas diuina p'
mo' pr'ij nō concurret ad generacō'
filij ista q3 p'bat quida doctores
s' magister i p'rimo sic voluntas tn'
tumo rasp est principiū que prius
esse nō esse et que prius alr' se
hre s' generato filij nō pt alie' se
hre r et sed illud verum est i p'
timo c'pelogi quia voluntas diuina
p'pris et filij est principiū spus sti
que tn' p'cessio nō pt alit' se hre

nō gelusio de alit' p'bat sic/ si voluntas
essz principiū generatonis filij vel sic esset
voluntas antecedens vel ans vel cocua si
dicit' p'm' s3 quod filius generat' volu
tate antecedē et quia voluntas antecedes
est q'j de nolente sit volens/ veniat error
eunomij qui d't ut beatus augus. 17o de t'
unitate ca'. 2o dixit filium in diuinis
esse genitū voluntate antecedēt contra
quē augu's i fert quod ds essz mutablis/
si dicit' 2'm s3 quod filius genit'
sit voluntate antecedēte tunc veniet error
ipius arrij qui filiū asserit esse crea
turā eo quod voluntas antecedes est
prior ipso volito/ si dicat' 3'm quod filius
sit genitus voluntate cocua p'mo'l
principij veniet error sabellij confu
dentis p'sonas in diuinis/ eo quod vo
luntate cocua qua'l ad emanacō3
adiuncta est principiū spus sti et sic
filius esset spus sanctus/ ps igr' qo/
Ptat q3 apparente ponit bonauētura
p'mo'l distinctonis scdalijs verbis sic
dicens/ voluntas considerat' alij ut princi
piū concomitans et hec pt esse dupl'r
p'mo quod ut sit p'uenies pr'r vo
luntate concomitate aut complexo/ s' p'o
mo sic est generato filij i diuinis/ s' 2o o
sic est processio spus sti/ et auctori
tates sctorum 2'l s' has duas comes
accipi'de sunt/ quia aliquē sonat quod
filius voluntate sit genit' et iste
intelligunt' ad intencō' q'o'e sine
videlz quod voluntate nō antecedēte
vel antecedēte ut cocua p'mo'l pr'ij
sed voluntate concomitate et hec est p'
mo'l actus/ Alie auctoritates sonat
quod filius nō sit genit' volunte
et iste acci'de sunt ad intencō3 excludēs
ris exsperacionis eiusdē comes et sic
illa auctoritas hylarij i libro de si
nodis omnibus creatu'is substancia

dei voluntas attulit sed filio non dedit
intellig. illud sit quod voluntate ant
cedente creaturis esse dedit deus
sed filio non ex voluntate antecedente
generans sed voluntate concomitante
rones in oppositum oppositum sunt expedi
te in positione quia an opponunt sunt
hoc 2a primi articuli et non post
oppositum stat conclusionem 2a 2i arti
culo ista distinctionis septime etc

Utrum potentia generandi

Utrum potentia generandi non correali
sit in filio quod non arguitur quia si sic
tunc filius 2m ea posset relative di
ci ad patrem et sic fieret confusio personarum
in divinis et vendicaret heresis sabellii igitur
videtur quod hoc sit falsa ¶ 2o sic si po
tentia generandi realiter tunc esset in filio
tunc filius per illam potentiam posset generare
tur aliter cum talis potentia frustra
poneretur sed sequitur quod filius
posset generare quod est falsum ¶ 3o sic
si potentia generandi esset in filio sequitur
quod esset eadem potentia qua pater in
divinis generat et qua filius generatur
contrarium est magister in textu primi
distinctionis articulo 6o ¶ Iuxta hoc
breviter volo tangere quatuor primo an potentia
generandi in divinis dicatur notionaliter
sive relative 2o an potentia ge
nerandi sit in filio 3o an filius dato
quod habeat potentiam generandi posset
producere in actu ut tangitur in primo ar
gumento 4o an sit eadem potentia qua
pater generat et filius generatur ¶ Quantum
ad primum pono primo istam conclusionem
quod potentia generandi quantum ad
suum principale significatum dicit rem simpliciter
absolutam patet sic quia potentia generan
di quantum ad suum principale significatum

dicit essentiam igitur rem absolutam antecedens patet
sic quia generatio in divinis est sub
stantialis igitur potentia generandi quo ad prin
cipale quod significat dicit essentiam ¶ Et co
firmatur quia in generatione in divinis
non generans generatur quia
quia aliter filius non esset deus
sed esset creatura producta aliena a sua essentia
igitur 2o non ¶ 2a 2o addendo sit
ista potentia generandi in divinis quantum
ad consignificatum dicit respectum patet sic
quia non significat absolute essentiam vel naturam
divinam ut in ipsa est igitur
2o non ¶ Iuxta hoc patet tertium quod
potentia generandi in divinis dicitur no
tionaliter sive relative maxime si
generandi stat active vel passive
¶ Quantum ad 2m videndum de quesito
an potentia generandi non correaliter
sit in filio dico primo quod 2m te
nimentum significatorum ubi non esset dicit
magister dubitatio pertinens 2m modum
loquendi philosophorum eo quod potentia
generandi dicat essentiam ut superius in
articulo precedenti ¶ Et 2m propter modum
loquendi in materia ista priori que
est altissima videtur michi quod vere
distinguendum sit sic nam istud gerun
dium generandi tripliciter potest capi
vel ut active passive vel utroque
si capitur active planum est quod
non sit potentia generandi est in solo
patre eo quod solus pater possit ge
nerare si non sic gerundium generan
di capitur passive sic concedendum est
quod potentia generandi non correaliter
est in filio immo non sic est in solo
filio et non in patre nec spiritu sancto eo
quod soli filio convenit generari si
autem gerundium generandi ca
pitur sic dico quod potentia
generandi est in patre et filio et spiritu

generandi

prima

sio patet quia ut sit potentia ge
nerandi idem est quod potentia per
sit generatio et tamen est quod potentia
per quam sit generatio est natura divina que
non est realiter est in tribus personis ¶ Sed
tu dicas contra rationem ad aliquid est in
tribus personis sed generare in concreto
posse generare non est quid sed ad aliquid
igitur non est que tribus personis
¶ Solutio si magister posse generare in
tellexit potentiam generandi tunc locu
tus est de potentia generandi que tunc
generandi tamen active et ut sic tunc
est ad aliquid et non est que tribus
personis sed communis est proprietas patris
ut patet ex predictis ¶ Ex natura ad quartam
videlicet an filius possit in actu gene
rationis ex quo in ipso est potentia ge
nerandi respondeo breviter illa questio filius
intelligitur non potest in actu generationis
probatur sic quia licet in filio sit potentia ge
nerandi in persona et passive dicta
tico tamen nullo est potentia ge
nerandi active dicta igitur questio non per
potentiam namque generandi passivam potest
tamen generari sed de potentia generandi
personali accepta dicendum et imagi
nandum est ut sic deitas divina que
in patre est principium generandi et licet
sit eadem una in filio tamen in filio
non est principium generandi / natura tamen
divina non generat sicut nec essentia
sicut anima in homine est principium
generandi et tamen anima non generat quod
est aliquo remoto non sic ¶ Ex
natura ad quintam videlicet an sit eadem po
tentia qua pater gignit et filius gig
nitur probatur sic ubi gignens et genitum
in nulla re absoluta differunt ibi po
tentia qua gignens gignit et genitum
gignitur eo quod potentia qua gignens
gignit necessario sit res absoluta

cf pona ... / eadem cum pona quod ~~filius~~
pater gignit et filius gignitur probatur

sed in divinis pater et filius in nulla re ab
soluta differunt eo quod sint eiusdem
simplicis essentie igitur questio vera ¶ Ad rationes
in oppositum oppositas patet ex predictis et ad primam
dicendum negando quia est non oportet ut
patet ex primo articulo ¶ Ad secundam nego
quam quia ad hoc quod possit in actu
requiritur quod in filio esset potentia ge
nerandi activa que in filio non est ut
patet ex secundo articulo ¶ Ad tertiam videlicet concedo
quod eadem est potentia qua filius
gignitur et qua pater gignit et sic questio
tota distinctionis octava et cetera Utrum summa

Utrum summa simplicitas

Utrum summa simplicitas sit dei proprie
tas quod non arguitur sic in deo non est sim
plicitas summa igitur questio falsa / antecedens
probatur sic quia ... est simplicitas
sine pluralitate que cum pluralitate sed
in deo est simplicitas cum personarum pluralita
te igitur non est in deo summa simpli
citas ¶ Secundo sic in deo est compositio
cognitionis ... eo quod deus est in
finito igitur in deo non est summa sim
plicitas antecedens probatur quia contemptus
dei ... non ... igitur deus
est infinito ¶ Tertio sic simplicitas su
ma reperitur in creaturis igitur non est
dei proprietas quia patet per diffinitionem proprii / antecedens
probatur quia in anima intellectiva et intellige
ntiis angelicis separatis reperitur summa
simplicitas / oppositum dicit magister cum
auctoritatibus sanctorum et patet ex predictis
philosophorum ... 12° metaphysice proprius pot.
in deo simplicitate summa ¶ In prin
cipio huius questionis videndum est de tribus
primo an in deo sit summa simplici
tas quia de hoc tangitur in primo argumento /
secundo an deus sit infinito de quo tangitur

in 2° articulo 3° de quesito scilicet an sua
simplicitas sit dei proprietas quia de
hoc tangitur in 3° argumento ante oppositum ¶
¶ Quantum ad primum sit ista prima propositio in
deo nulla est compositio formalis patet sic
deus est purus formalis actus igitur
non componitur ex materia vel quasi materia
et forma vel quasi forma nec ex actu
formali et potentia formali et igitur consequentia nota
quia est materia respectu generationis et motus sicut as
sumptum est philosophi 12° methaphysice commento et dicto in
probatione conclusionis quod in deo non est
materia nec quasi materia eo quod si
quis poneret in deo aliquid actum vel formam
aliquam loco materie et aliam perfectionem
vel formam loco forme vel quasi sic isto
repugnaret primo actui tali at si
poneretur in deo materia proprie et forma
¶ 2a propositio sit ista in deo non est alia
compositio ex passione accidentalis patet sic in deo nullum
est nisi per esse actus igitur consequentia nota ante
patet secundum auctoritatem philosophi 12° methafisice
¶ Item probatur Augustinum [illegible] de trinitate
ubi dicit si quid de illa simplicitate
dixeris eius forma significatur probatur
prima ratione quia sit omne actus
presupponit aliud efficiens a suo formali
eo quod formaliter accidens ut sic est
dispositio materialis sed efficiens
et materia non coincidunt ut patet
2° physicorum et ideo sic notum est si ergo
igitur deus esset alicuius accidentis
formaliter ipsius accidentis esset aliud effi
ciens quam deus quod est impossibile
igitur consequentia 2a est nota ¶ 3° propositio sit
ista in deo non est compositio modalis
que sit summe simplicitati impossi
bilis patet sic in deo sunt diversi
modi realiter differentes 2um quod
ex parte nostri modis realiter distinguntur
sed quolibet modo non sit compositio

summe simplicitati impossibilis eo quod
3° ex parte sit una simplicissima
essentia ut dictum est supra distinctione quadra
gesima penultima ¶ 2a propositio que di
recte respondet primo articulo sit ista
in deo est simpliciter summa simplicitas
patet ex precedentibus sic assumpto quod deus
sit quia in ipso nulla est compositio sub
stantialis ex prima propositio nulla nec acciden
talis ex 2a nec modalis saltem
derogans summe simplicitati ut patet ex
3a igitur in deo sic est simpli
citas prima ita quod nulla composi
tione est mixta [illegible] in deo est sum
simplicitas summa quod fuit probandum igitur
¶ Quantum ad 2um articulum in quo du
bitatur an deus sit in predicamento ergo ca
veamus suppono primo quod aliquid
tantummodo aliquis sit in predicamento tamquam
significatum tamquam signatum vel a
rerum sufficit communiter accidens secundum
tamen [illegible] 2um nullam complexionem
dicta et dicto secundum communiter quia sint
cathegoreumata non sint unita non com
munia et dicto significata quia casus
est non sit genus nec genus complexa
ut faciliter colligitur ex dictis communiter
notorum [illegible] in pluribus capitu
lis locis qui ponuntur sic eius non po
sunt ex genere quia crediderit ipsum
significatum communiter eo quod crediderit
formam et accidens communiter esse
dicto et tamen ideam eo quod tamen
credita nullo predicato sunt clampa eo
quod sunt omnibus vel pluribus quia
et addo 2um nullam complexionem dicta
prius principium quod ponit plures
in predicamento ubi dicit corpus quod 2um
nullam complexionem dicitur singu
larum corpus aut significat formam aut
quantitatem et cetera ¶ Suppono 2° quod
deus sit nec eius in complexione nullum

deus licet sit ipso patre prior ratione sine
distinctionis et pro multa alia dicta secundum
intentionem intelligenda ut patet per philosophos tam
gentiles quam fideles ¶ Ex istis premissis
ut modus loquendi sit magis facilis
et communi usui familiaris ego de cetero
volo ad modum loquendi declinare et
pono ista conclusio prima quod licet nomen deus
secundum proprium conceptum consideratum est
univocum non transcendens et complexum
probatur sic primo quod sit univocum
quia secundum proprium suum conceptum considera-
tum non excedit secundum adpropriata secundum nomen
sine differentia eo quod unus
deus sit omnis deus et dico secundum
proprium conceptum quia analogice sumpta
deos gentium patet igitur quod est uni-
vocum / Sed quod non sit transcendens patet
quia non omnis substantia est deus nec
omnis quantitas et sic de aliis predi-
camentis sed quod sit incomplexum patet
ex suppositione et communi igitur licet conclusio vera
¶ Secunda conclusio sit ista licet nomen deus
est in aliquo predicamento probatur sic quia
omne univocum non transcendens et
incomplexum est in aliquo predicamento ut
habetur ex suppositione prima sed hoc nomen
deus est univocum non transcendens et
incomplexum ut dicit precedens igitur et
conclusio est vera ¶ 3a conclusio licet nomen deus
est in predicamento substantie patet quia predicatur
est in predicamento sed per suppositionem et communiter habetur
quod non est in aliquo predicamento acci-
dentis igitur conclusio vera Contra istam conclusionem sequitur
quod deus est in predicamento tamquam species
tamen hoc repugnat summe ipsius
simplicitati ut magis videtur dicitur
in textu ¶ Contra istam conclusionem sunt
multi doctores et quasi omnes quorum aliqui
motiva veritatis et falsitatis docet
communiter quidam doctor sanctus thomas
de aquino / contra istam conclusionem sic arguit

illud quod est cum omnibus entitatibus et di-
tatis reperibilis in quocumque genere non po-
terit claudi in aliquo genere deus est hui-
usmodi patet quia in quocumque poneret genere
non posset esse causa omnium entitatum
reperibilis in illo genere quia aliter es-
set causa sui ipsius quod est falsum
secundo patet de se ¶ 2o sic illud quod in-
cludit et comprehendit in se perfectiones
omnium generum in nullo genere clauditur deus
est huiusmodi ¶ 3o sic ens simpliciter illi-
mitatum non potest esse in aliquo genere
eo quod si aliquid est in genere clau-
ditur limitibus illius generis sed deus est
ens illimitatum igitur ¶ 4o si deus
esset in aliquo genere tunc aliquid posset
perfectius deo cogitari quod est falsum
per anselmum patet quia sic quia si deus
est in genere ipse esset contractus certis spe-
ciebus eiusdem generis et per consequens perfectiones
illarum specierum non comprehenderet et sic in-
tellectus posset cogitare unum quod
omnes tales perfectiones comprehenderet
¶ 5to sic id quod est simpliciter infini-
tum non potest contrahi ad esse finitum sed deus
tamen genus est finitum igitur ¶ 6o
sic id quod cum nulla re habet convenientiam
essentialem non potest esse in genere quia
ut ait boecius in commento super por-
phyrium species est collecta essentialis simi-
litudo specierum sed deus cum nullo alio a
se habet convenientiam essentialem igitur et cetera
minor probatur quia cum nullo aliquo habet eun-
dem modum essendi verum sicut substantia et
accidens non habent eundem modum essendi
sed certum est quod modus essendi dei plus
differt a modo essendi cuiuscumque creature
quam modus essendi substantie a modo essendi
accidentis cum modus essendi ipsius dei sit
infinitus et sicut recedit dyonisius
primo de divinis nominibus quod deus est

nichil compositum est compositis et tamen causa
quedam communis est omnibus ¶ Ad 2m sit
que sunt in eodem genere conveniunt in una
forma et natura ut dicit commentator 3o meta-
phisice sed deus non convenit isto modo cum
creaturis ut manifestum est igitur et cetera ¶ Sed
primum non video quomodo ad formam pertinet
possit videri propter repetitionem verborum
tamen dicitur illud quod est causa omnibus en-
titatis et veritatis in rebus et aliquo genere
et cetera nescio quomodo vult intelligere istud
claudi istis quod deus est ens et est
substantia et non clauditur utique istis nominibus
substantia deus est communis quo significatum
claudi potest suo signo quia utrumque in
conceptu vel in voce video vel audio hoc
nomine substantia vel deus apprehendo proprie
deum sed si intelligit claudi quoad clausuram
in essendo ego non video quomodo argumentum sit ad
propositum et cetera eodem fundamento patet ad 2m
3m ¶ Sed ad 4m dico si concludit non
esse concedendum quod deus differret
a lapide vel a quocumque ente quia si
creat omnino / argumentum simile et ideo dico
quod cogitans deum cum speciebus in predicato
substantie non cogitat nec minus quam deum
igitur non licet assumit similiter ¶ Ad 5m
dico quod deus non contrahitur ad determinatum
predicamentum per hoc quod ponitur esse in predicato
substantie quia infinitum est differentia essentia-
lis dei in predicato substantie sicut animatum est
differentia animalium nec est verum quod
cuiuslibet generis non sit finita nisi ad
intellectum simplicem quia componitur
ex finitis et infinitis conceptibus ¶ Ad 6m
dico quod deus cum qualibet substantia habet conve-
nientiam essentialem communem quia nulli
inest sed per se et magis per se subsistit
verum est tamen quod cum nulla convenit
alia habet convenientiam essentialem propria et cetera
speciem specialissima sicut sortes cum
platone et ideo sit cum substantia alia ab eo
tamen ad eo quod non sit plures dii

¶ Ad 7m dico quod praedicamentum et nomen et commentator
intelligit quomodo generis
vel qualem sicut in predicato deus est
substantia et ideo est substantia ¶ Contra eandem
quod opponitur bonitatem sit predicamentum per
fugiam et cetera de trinitate ubi dicit
deus est bonus sine qualitate magnus
sine quantitate igitur magnitudo dei
non est in genere quantitatis et nec substantia
in genere substantie ¶ 2o sic deus est simplicis-
simus igitur non est in aliquo genere eo
quod composita in genere sunt composita
¶ Solutio ad primum concedo quod magni-
tudo dei non est in predicato quantitatis et
nego quoniam quod ergo substantia non sit
in genere substantie ¶ Ad 2m dico quod licet
composita sint in predicamentis tamen nichilominus
simplicia eo quod simplicitas
potest esse essentialis differentia in predicato
¶ Contra contra premissa quod in tenet ergo
textum et multe auctoritates doctorum
ubi dico quod magister et ceteri doctores
qui sonant contrarium volunt tamen
quod in nullo predicato est res ibi eo
captus quo deus comprehendi possit
quia incomprehensibilis est modo quo
modo dicit dyonisius primo de divinis
nominibus quod deus nec est substantia nec
est accidens nec est intellectus nec intel-
lectum et cetera quod intellectus sane
id est comprehendi non potest sub aliquo tali
conceptu et sic quoad premisse non re-
pugnat ¶ Circa 2m articulum de
quesito pono primo istam conclusionem in nulla
creatura est summa simplicitas
patet sic nulla creatura est pure actus
quia nichil citra deum est purus
actus 12o metaphisice igitur conclusio vera
patet et conclusio concessa doctoribus omnibus
et est magistri in textu ¶ Contra
hanc assumpta ratio patet articulo in fine
universale conclusionem ad quesitum in causa summa

simplicitas est dei proprietas probatur sic quia
in deo est summa simplicitas per Damascenum
primi articuli et nulla creatura est sum-
ma simplicitas proxime precedente igitur
questio est vera quia probatur ex quid nominis proprie-
tas ¶ Ex quo quia sequitur correlarie quod
summa dei simplicitas est dei substantia es-
sencia et natura patet quia alias non esset
summa simplicitas sed composicio vel di-
versitas ¶ Ad rationes in oppositum
dico ad primam quod proprietas et pluralitas
in divinis summe simplicitati non derro-
gat eo quod quelibet proprietas est di-
vina essencia ¶ Ad secundam dico quod
composicio ex genere et differentia non est composi-
cio realis sed rationis et rationis igitur non
repugnat existencie simplicitatis quia sim-
plex in existencia diffinitur genere et dif-
ferencia ut dicitur deus est substantia puri actus
vel aliquid huiusmodi ¶ Ad tertiam nego
antecedens et dico quod nec anima intelligencia
nec materia prima est simplex et insum-
ma quia nullum istorum est purus
actus et de anima satis declaratum est
in textu sed de materia prima patet quia si
illa est per se existens divisibilibus sim-
plicitas est substantia si autem non tunc est
existens divisibilibus partibus / quod
stare non potest cum summa simplicitate et
quod ita distinctione nona et cetera

Utrum in divinis pater

Utrum in divinis pater sit prior filio quod
sic arguitur omne generans est prius genito
pater in divinis est generans et filius genitus
igitur et cetera ¶ 2o sic pater non est prior
filio igitur questio vera quia probatur cum nec
sit unus modus prioritatis antecedens patet
quia pater est causa filii et non econverso igitur
pater est prior natura ¶ 3o sic in divinis
est unus quia generans igitur ubi est
prius et posterius quod esse non potest

nisi pater sit prior filio igitur et cetera ¶ Oppositum de-
monstratur et dicitur in symbolo Athanasii
nichil prius aut posterius sed totae tres per-
sone coeterne ¶ Pro solucione huius questionis
premitto primo quod multi sunt modi
prioritatis ut patet 5o metaphysice et in predicamentis
quia aliquid est prius alio tempore vel du-
racione / prius 2o loci ut ignis aere
quia superior primo loco sed inferiore
prius 3o motu ut primum principium est
primo movens ¶ Prius 4o potencia
ut agens paciente / prius ordine ut 5o
duobus vel duos milites / prius cogni- no
cione ut diffinicio diffinito / et prius
natura ut causa causato ut pelvadio / ista
sunt modi prioritatis magis communi-
ter ¶ 2o sequitur pater non est prior
filio omnibus sex modis prioritatis
est satis patet ex productione de illis
modis quia non tempore vel duracione
quia eternus pater eternus filius eternus
spiritus sanctus ut dicitur in symbolo / nec prior
3o loci quia nec celi celorum locare
licet ~~de~~ deum capiunt / nec prior 4o
motu quia deus immobilis est 8o
physicorum et 12o metaphysice nec 4o potencia
prior quia omnipotens pater omnipotens filius
omnipotens spiritus sanctus / nec est ordine
eo quod prioritas ordinis requirat
fundamenta aliqua absoluta distincta
inter se vel ad minus requirat aliquem modum
aliorum prioritatis supra dictis et cetera et
quod in divinis poni non potest nec prior
cognicione ut satis patet igitur questio vera
¶ 2a questio pater non est natura prior filio probatur
sic quia pater et filius sunt eadem
natura ut deus est simplex igitur questio vera
est probatur ex quid nominis sit prior non
est causa filii igitur non est prior natura quia
probatur ex quid nominis antecedens probatur ex quid
nominis cause / quia dicit 5o metaphysice
quod causa est a quo aliquid dependet

inesse vel fieri vel tale esse / si sic pater
est independens sic filius est independens igitur conclusio vera ¶ Contra sit ista
pater non est origine prior filio sicut
neque distincta quia cum unum origina-
tur ab alio et distinguitur nec originans
et originato tunc prius origine est pri-
us natura sed licet prioritas non est in
divinis ut patet per predicta 1 &
¶ 2a conclusio sit ista pater aliquomodo est prior
origine filio patet quia filius licet
non habeat principium tamen pater nullo a quo
patet etiam hec conclusio per beatum Augustinum in libro
de fide catholica ubi sic dicit cum insti-
tuerit in priora videbunt quid in-
est in ecclesia et expressione videbunt
quod pater precedit filium non natura sed
origine / Et idem facit quod dicit Ri-
chardus 6o de trinitate capitulo septimo
loquens nam de processionibus in divinis
sic dicit spiritus rex tamen illo loco
intelligi volumus non temporis successione
sed ordine nec / Et pater est principium
filii igitur pater est origine prior ait
etiam Augustinus 1o de trinitate capitulo 12o
¶ Ad rationes in oppositum ad primam dico
negando antecedens nisi intelligatur de priori-
tate quia dicit quod alias non est nam
eo quod in divinis generans et genitum
tamen solum relatione distinguuntur ita quod
in absoluto sint distincta ¶ Ad
2am nego antecedens ad probationem dico negando
quod pater sit causa filii in divinis ut de-
claratum fuit circa quod et 2am ¶ Ad 3am
dico quod sicut in divinis est sapientia
et tamen non est qualitas sic ibi est magni-
tudo et tamen quantitas sic et unitas et
non est proprie numerus eo quod 3es persone
sunt simplicissima unitas essentie
divine conclusio distinctionum de trinitate

Utrum spiritus sanctus

Utrum spiritus sanctus procedat per modum volun-
tatis quod non arguitur sic quia spiritus sanctus
procedit per modum amoris quia creature sed
creature procedunt per modum voluntatis
maior illud Hylarius in libro de synodis
omnibus creaturis secundum voluntatem
dei attulit filio non natura dedit ¶
Oppositum colligitur conditionis stori que
magister adducat in textu ex quibus
sequitur quod spiritus sanctus procedit per modum
amoris sed amor ad voluntatem per-
tinet igitur conclusio vera ¶ In hac questione
quinque conclusiones videndum est de quibus / Primo
an aliqua persona in divinis proprie di-
catur spiritus sanctus ¶ 2o an illa proce-
dat per modum voluntatis ¶ 3o an spiritus
sanctus dicatur proprie dicatur nexus patris
et filii ¶ Quantum ad primum attendendum
est quod hoc nomen spiritus uno modo
dicitur appellative / alio modo appellatione
propria non est nomen quod omnibus personis
divinis et etiam naturis angelicis et
non phisicis naturalis competit iusta ac-
ceptione etiam ad corpora subtilia
que ipsi vocat spiritus vel flatus et co-
sidera / Secundo non convenit ita omnibus
secundo omnibus quia licet appel-
latione activa pater dici possit spiritus
cum filius tamen ex usu sacrarum
scripturarum obtinuit sibi spiritus appella-
tione passiva que est proprietas 3e
persone in divinis ideo illa persona
proprie dicitur spiritus sanctus quod fuit primo
declarandum ¶ Secundo iam ad 2m premit-
to quod voluntas in divinis potest dupliciter
considerari uno modo ut continet libertatem
contingentie que apud philosophos dicta est
libertas contradictionis / alio modo prout con-
tinet libertatem complacentie et dilec-
tionis cum necessitate et immutabilitate

Prima quod spiritus sanctus non procedit per mo-
dum voluntatis ut eorum libertati con-
gruit que dicta est libertas conditionis
patet quia ut sic creatura procedit a
divina voluntate et propterea non procedit
sic autem non est de spiritu sancto igitur
quod nec. Secunda quod spiritus sanctus procedit
per modum voluntatis ut eorum libertati
complacentie et dilectionis cum
necessitate et immutabilitate patet sic quia
spiritus sanctus procedit ut amor et non
potest non procedere igitur quod nec quia patet
quia amor ad voluntatem pertinet
alia prima patet per predictos doctores quod
probatur augustinus 6° de trinitate capitulo 5°
ubi dicit quod spiritus sanctus est aliquid
quod patris et filii quod communio quali-
bet eorum est sicut amicitia convenien-
ter dici potest dicatur sed aptius dici-
tur caritas. Item 15° de trinitate capitulo 19°
dicit augustinus non frustra in illa trini-
tate solus spiritus sanctus caritas nun-
cupatur. Item augustinus in libro de cognitione
vere vite dicit nihil aliud spiritus
sanctus quam amor dei intelligitur.
Et beatus Iohannes super psalmum 13° dicit
quod spiritus sanctus nec pater est nec filius
sed dilectio qua se pater diligit et filius
impertit sed secunda patet quia
processio spiritus sancti non est contingens
sed necessaria. Contra istam quidam opinio-
nem ponit quidam valens doctor puta
durandus sic nec dicens quod filius
in divinis non producatur per actum in-
tellectus nec spiritus sanctus per actum vo-
luntatis. Secundo dicit quod filius non
procedit per modum intellectus nec spiritus
sanctus procedat per modum voluntatis quomodo
dicit ipse sicut describitur in divinis in-
tellectus et voluntas cum actibus suis
adsunt esse in divinis quanto filii et

spirato spiritus sancti habeat potentiam quantum
ad primam eius partem doctor ille probat sic
sicut in divinis filius producitur per actum in-
tellectus et spiritus sanctus per actum voluntatis
vel igitur isti actus sunt ille productiones
aut sunt principia talium productionum sed
non dici non potest patet prima quia productiones
ductiones personarum sunt actus notiona-
les sed intelligere et velle sunt actus essentia-
les. Secundo quia cuiuscumque convenit actus
quo persona producitur sibi convenit
producere personam sed intelligere et velle convenit
omnibus personis divinis et
3° quia quod filii et spirato spiritus
sancto differunt realiter sed in divinis in-
telligere et velle non differunt realiter sed sic
illud igitur etc nec potest dici 2m sic quod
illi actus sunt principia talium productio-
num quia actus volendi et intelligendi
dicit opponitur fecunditati eo quod sunt
immanentes actus in quibus nihil con-
stituitur ut patet quod in methaphysica. Secundam partem
huius positionis doctor ille probat sic
2m illud proportionabiliter convenit secun-
ditas deo et creaturis sed fecunditas
creature non convenit ex hoc quod in-
telligunt et volunt sed per aliquid quod
eo quod ille creature quantum quod
non sicut voluntatem et ad intellectum
confundit esse etc. sicut ignis esset in-
telligens et volens tamen quod daret calorem
sicut nunc quia intellectus non habet igitur
videtur quod hec posita sit vera. Sed
contra hec opinio opposita videtur deviare
a dictis sanctorum que plus allegavi
non nec do hanc opinionem vide ad
eius rationes quia arguebatur sic aut
illi actus sunt productiones vel dico
quod intelligere et velle possunt dici ipse
productiones ubi ipse sit et ad plura

dico quod intelligere et velle divinum possunt
sumi essentialiter et notionaliter sicut dicit Tho-
mas de argentina vel potest dici quod non
absolute primitive generat filius sed in respec-
tu ut dictum est supra ita quod soli patri
convenit intelligere notionale quo verbum
gignit et soli patri et filio convenit vel-
le notionale quo amor personalis
subsistens producitur scilicet spiritus sanctus sicut
patet licet intelligere et velle absolute in
divinis sint idem tamen intelligere notionale
et velle notionale differunt non quo
emanationes duae quia intelligere
notionale est verbi generativum et velle
notionale est spirativum spiritus sancti ¶ Ad
aliud quod iste doctor assumit quod
operationibus immanentibus nichil consti-
tuitur hoc est falsum secundum eum philosophus quia ex
actibus immanentibus generantur habitus
sed ad propositum nichil constituitur operationibus
immanentibus hoc est verum concedo
¶ Secundum rationem pro 2a parte positionis dico
quod creatura non potest generare verbum
intellectuale sine intellectu nec amo-
rem producere sine voluntate de qua loquitur
adducta de igne concedo totum et dico
quod si ignis deberet producere verbum vel
amorem hoc oporteret esse per intellectum et
voluntatem ¶ Tertiam ad 3m videndum
est propter quaedam verba beati Augustini an
spiritus sanctus proprie dicatur nexus patris
et filii et dico breviter quod sic per rationem
quia spiritus sanctus est procedens ab amore
patris et filii ut dicitur in sua distinctione
3a ... 2a ¶ Sic beatus Augustinus 6o de
trinitate capitulo 7o dicit spiritum sanctum esse com-
muniorem et unitatem patris et filii nec
obstat si dicatur quod unit quia et ipse
non unitur sed potius unitatem ¶
Ad argumentum principale dico quod creatura procedit
duabus emanationibus divinis per se considerata
per alietatem a creatione scilicet quo tamen ...

Utrum spiritus sanctus procedat

Utrum spiritus sanctus procedat a patre et filio
quod non arguitur sic quia aut pater per se
sufficienter spirat spiritum sanctum aut non si sic
tunc frustra spiraret filius quia de
nichil agit frustra sicut natura nec na-
tura ut patet primo 22o celi et 2o de anima
primo esse aliqua imperfectio quod est im-
possibile ¶ Ad oppositum est beatus Augustinus
17o de trinitate capitulo 26o ¶ In solutione
istius quaestionis videndum est de tribus
primo de quaesito 2o dato quod spiritus
sanctus procedat a patre et filio videndum
est an procedat ab eis tanquam ab u-
no principio vel a duobus 3o an pater
et filius possint dici duo spiratores
¶ Circa primum ad primum pono conclusionem quod
spiritus sanctus procedit a patre et filio quam
conclusionem determinavit ecclesia catholica in capitulo
firmiter de summa trinitate et fide catho-
lica libro 6o et eam tenet beatus Au-
gustinus 17o de trinitate ubi ex auc-
toritate inducitur sic pater non intelli-
git perfecte quod dixisset si aliquid mihi vel
amplius esset in verbo suo quam in
se ipso ex quo patet quod pater generan-
do filium omnia communicat filio igitur
ad filium non habet oppositionem sed pater
nullam habet oppositionem cum virtute
spirativa igitur quae non ¶ Contra
illa rationem quidam faciunt sic instantiam
si in divinis producens communicat producto
omne illud quod in quo sibi non op-
ponitur tunc pater communicat spiritui sancto
ipsum generare actum eo quod pater in hoc
spiritui sancto non opponitur et sic spiritus
sanctus generaret quod non est dicendum
et similiter filius communicaret spiritui sancto
generationem passivam quia ad illam
sibi non opponitur ¶ Solutio dico quod
persona producens communicat producte
personae omnia in quibus sibi non op-
ponitur quae sunt communicabilia sed
proprietates personales non sunt communica-

cabilis eo quod sit personarum consti-
tutiva igitur generatio activa sit personalis
proprietas ipsius patris et generatio passiva
filii sit proprietas igitur licet ista notio
sit communicabilis secundum spiratio activa non
proprietas patris sed communis et ideo communicabilis
et quasi. Contra ista quinque fuerunt doctores
in greca quos magister allegat in textu
scilicet athanasius / didimus / crisostomus
cyrillus et plures alii et quia greci
hodie tenent contrarium ego movebo ali-
qua contra et ea solvam / ut vitas
frater thomas magis elucidat et primo contra
quos opponitur sic / non minus convenit spiritus
sanctus cum patre quam filius sed spiritus sanctus
non convenit cum patre ad generationem filii sed
filius cum patre convenit in spiratione
spiritus sancti / 2o sic / sicut productum re-
quirit simplicem productionem quia alias si
sit totum esset a duobus productum / 3o sic
spiritus sanctus procedit a patre et filio tunc
idem refertur ad duos tamquam ad rela-
tivos / sicut spiritus sanctus quantum ad
spirationem passivam refertur ad patrem
et ad filium / 4o sic in symbolo [...]
habetur quod spiritus sanctus a patre procedit et non
habetur quod a filio igitur etc. / 5o
sic sacerdotes achaye dicebant se hanc
fidem a sancto andrea apostolo didicisse
quod spiritus sanctus a patre procedat et in
filio requiescat igitur videtur quod a
filio non procedat / Item damascenus primo
libro de trinitate capitulo 10o sic dicit credimus
in unum spiritum sanctum dominum vivificatorem qui ex
patre procedit et in filio quiescit in
capitulo 11o addit damascenus ~~[...]~~
~~[...]~~ spiritum sanctum ex patre dicimus et
patris spiritum nominamus / ex filio vero non
dicimus / spiritum vero filii nominamus sed
ille liber damasceni est a romano
pontifice approbatus ut patet in eius prologo
Item dyonisius 2o de divinis nominibus
dicit pater est fontana deitas filius autem

et spiritus sanctus sunt pullulationes divi-
ne nature sed una pullulatio non procedit
ab alia sed ambe a fonte igitur etc. ¶
Ad primum dico quod quia spiritus sanctus pro-
cedit per modum amoris ut dictum est expressa
distinctione precedenti presupponit 2o ca-
pitulo / que procedit per modum naturae ubi fuerit cogni-
tionis et ideo spiritus sanctus non convenit ad
generationem ubi sicut filius convenit ad
spirationem spiritus sancti / ¶ Ad 2um dico quod
filius et pater in spiratione spiritus sancti se ha-
bent tamquam unum principium spiritus sancti ut pa-
tebit in sequenti / Ad 3um dico quod
pater et filius respectu spiritus sancti licet sint
unius tamen rationis sicut deus [...] trinitas / sic
ratione unius tamen refertur ad creaturas
eo quod sit una virtus creativa in
tribus personis / Ad 4um dico quod filius
in sanctus [...] non de simplicitate dixit spiritum
qui a patre procedit et nichilominus dicit dixe-
[...] in alio loco / ille me clari-
ficabit qui de meo accipiet nichil
enim ab eo accipiet si ab eo non procederet /
Sed quidam quod in illis illis sit auditur
non excluditur filius a spiratione sed ex-
primitur quod filius virtutem spirandi
habet a patre et pater a nullo et si dicitur
quod quiescit in alio / non procedit ab eo
ista negatur / quia in [...] dicitur filius
quiescit in sinu patris et tamen per viam ge-
nerationis a patre procedit filius / Ad dictum
damasceni patet eodem / est tamen sciendum
quod dicunt aliqui propter linguam grecam
linguam / quod habet propositio ex / sonat in
quadam principalitate / unde sicut habet
propositio apud / latinos / quia convenit
omnibus dicitur miles est apud regem
qua [...] et ideo licet non sit quod [...]
[...] apud deum [...] contra / et
addat [...] pater deum damas-
cenum / et dicit spiritus sanctus ex filio non dicimus
id est habet a se ipso virtutem spirandi spiritum
sanctum / sed a patre habet et quod damas-
cenus ista verba non valuit negare

quod spiritus sanctus procedat a filio patet ex processu tertia ibidem sequenti ad dictum dyonisii patet ex eodem. ¶ […]ati ad 2m pono illa conclusio quod spiritus sanctus procedit a patre et filio non tanquam a duobus principiis sed tanquam ab uno principio. Probatur conclusio sicut determinavit ecclesia in consilio lugdunensi supra allegato quod habetur hodie in textu unico de summa trinitate et fide katholica in libro sexto. Et quidam doctor probat hanc conclusionem sic: perfecta fecunditas voluntatis consistit in productione perfecti amoris, sed perfectus amor esse non potest nisi ad minus in duobus dicente Rychardo 3o de trinitate capitulo 3o: non potest esse amor condignus nisi sit mutuus. Ex quo concludit iste doctor quod pater et filius sunt tanquam unum principium spirandi spiritum sanctum. ¶ Circa tertium ad 3m an pater et filius possunt dici spiratores. Et videtur quod non quia licet pater et filius et spiritus sanctus simul concurrant ad actum creandi non dicuntur tamen tres creatores. Igitur videtur quod non debent dici spiratores. Sed in oppositum sunt multi doctores scilicet Egidius, Thomas de Argentina et aliqui dicunt quod si hoc nomen spirator tenetur adiective tunc stat pro suppositis et sic possunt dici spiratores. Si vero tenetur substantive tunc pater et filius sunt unus spirator. Sed Thomas de suppositione sententiarum (?) quod actus significatur verbis participiis et nomine verbali quia actus sunt suppositorum ut dicit Philosophus primo metaphysice. Ideo ad pluralitatem suppositorum sequitur multiplicatio actuum. Et ideo non possumus dicere pater et filius spirat vel spirans vel spirator sed spirant et sunt spirantes et sunt spiratores. Sed videtur quod actus spirationis non multiplicatur eo quod spiritus sanctus non procedat a patre et filio duabus spirationibus sed una spiratione ubi dicitur in textu unico de summa trinitate et fide katholica libro 6o. Etiam sanctus Thomas in prima parte summe sue questione 36a articulo 4 ad

tertio contra impugnationem ultimi argumenti dicit quod cum spirans sit adiectivum, spirator substantivum, non pater et filius sunt spirantes propter pluralitatem suppositorum, non autem duo spiratores propter unam spirationem. Et videtur quod hoc sit contra processum doctoris sancti Thome. ¶ Augustinus (?) videtur quod ad catholicum sermonem possit concedi quod pater et filius sunt spiratores licet unica sit spiratio eo quod communiter conceditur quod spirant quia pater spirat. Igitur sunt spiratores. Sed secundum dictum Thome (?) etiam sequitur quod sunt creatores quia creant. ¶ Ro(?) licet spiratio conveniat patri et filio propter eandem virtutem spirativam que est deitas ipsa sive divina essentia que tamen non spirat neque spiratur, sicut nec generat nec generatur, sed patri et filio et spiritui sancto convenit creatio propter eandem virtutem creativam que est deitas sive divina essentia que creat et creatrix est. Et ideo sunt unus creator. ¶ Sed contra (?) principale dicitur quod nec pater in persona sola (?) in spirando nec filius superfuit in spirando quia cum una virtute spirativa sufficit respectu ad spirandum necessario sit a patre et filio procedens in distincta. Ergo nec pater sine filio nec filius sine patre spirant spiritum sanctum, cum ambo sunt unum principium. Patet quo etiam conclusio 3a 23a. Nota

Utrum in divinis generatio

Utrum in divinis generatio filii sit prior spiratione spiritus sancti. Quod sic arguitur: in unoquoque … est principium spirationis hoc est prius spiratione. Sed generationis terminus pater (?) filius in divinis est principium spirationis ut patet ex dictis etiam conclusione 2a. Igitur etc. ¶ Oppositum arguitur: sic filius non est prior spiritu sancto igitur nec generatio filii. ¶ Circa questionem istam videndum est de prioritate, primo de processione, secundo quantum ad modum distinctionis (?)

omnis tendentie / videndum est an generatio
filii et spiratio spiritus sancti differunt realiter
3o an earum distinctio magis assimiletur dis
tinctioni specifice vel numerali / 4o an spiritus
sanctus possit dici ingenitus ut dixit
Richardus preterquam cum generatio et spiratio dif
ferant ¶ Circa articulum primum circa quod
videtur de sorte dicunt quidam quod
triplex sit prioritas in divinis / Prima quia
dicunt quod generatio filii sit prior spira
tione spiritus sancti / 2o dicunt quod in divinis
fundamentum sit prius respectu ut divina
natura sit prior paternitate / 3o dicunt quod
prioritas in divinis sit prior spiratione
Nota
quarum / primum probat sic quia spiritus sanctus
cum sit 3a persona in divinis presupponit
filium qui est 2a persona igitur spiratio
spiritus sancti presupponit generationem filii ¶
Secundum videlicet quod in divinis fundamentum sit
prius relatione probat sic quia sic est in creaturis
quod relatio presupponit fundamentum
igitur etc. et si dicatur eis quod si in divinis
fundamentum realiter precedit relationem quod tunc
in divinis sunt due res / ipsi dicunt quod
licet in divinis non sunt due res facte
tes compositionem tamen ibi sunt due res
extendendo hoc nomen res ad absolutum
et relatum / 3o videlicet quod prioritas
sit prior omnibus spiratione / probat sic quia
prioritas ipse est constitutiva patris
/
spiratio omnibus patris persona presupponit
igitur etc. ¶ Sed contra illa opinionem
pono illa conclusionem / quod in divinis generatio
filii non est realiter prior spiratione
spiritus sancti / nec fundamentum realiter
est prius relatione / nec prioritas realiter
est prior omnibus spiratione probatur sic
quaelibet istarum est simul cum omnibus
sit simul eternum igitur conclusio vera antecedens patet in
ducendo de singulis premissis respondeatur
/
et fide katholica ¶ Ad motiva vi
dendo dico ad primum quod non quaelibet
presuppositio arguit realem prioritatem
nisi esset presuppositio in diversitate nature

sicut ad quod quod ille sit prior in divinis presupponit
quod ipse sit deus et tamen non
realiter prius deus quia prior / Sed secundum mo
tivum dico quod non est simile de relatione
in creaturis et in divinis eo quod relationes
in divinis in creaturis sunt temporales et ideo
de advenientia et recedunt saltem secundum ...
relationem quod in creaturis si fundamentum in
creaturis est prius relatione sed in divinis
est eterna relatio et immutabilis ideo etc.
ad propositum et quod ista opinio in 2o mo
tivo asserit sonat valde periculose sunt
quod sunt due res scilicet absoluta et
relata quia si res absoluta in divinis
ponitur in una cum relata vere tamen sunt 3
relative res et una absoluta esset in divinis
realis quaternitas sicut posuit ab
bas Ioachim cuius error dampnatur
de summa trinitate et fide katholica
in capitulo dampnamus ¶ Sed 3m motivum dico
quod licet omnibus spiratio non constituat
personam patris in esse distinctionis quo ad
filium non tamen est posterior prioritate sic
nec essentia divina quae personam patris
non constituit in esse distinctionis respectu
eius persone ¶ Circa articulum
3o
ad secundum articulum pono illa conclusionem / unica
/
quod generatio filii et spiratio spiritus sancti
sunt emanationes realiter distincte hanc
conclusionem concordite tenent omnes doctores
katholici licet in modo declarandi eam
sit diversitas Beatus Thomas declarat illa
conclusionem quadrupliciter primo sic tamen istarum
emanationum sunt realiter distincte igitur
ille emanationes scilicet generatio filii
et spiratio spiritus sancti realiter distinguuntur /
Ista 2o idem doctor sic arguit procedendo
quod una istarum emanationum scilicet
generatio filii est per modum intellectus sive
nature et reliqua vero videlicet processio spiritus
sancti est per modum voluntatis et amoris
igitur / 3o sic quia una istarum emana
tionum ut generatio filii est tantum ab

divino spiratio scilicet a patre sed processio est a patre
et filio etc. / Secundo sic ille duae emanatio-
nes distinguuntur ratione ordinis / eo
quod intelligitur habere ordinem ad velle
igitur conclusio vera / quidam alius doctor
t Egidius probat hanc conclusionem sic / relationes
oppositae distinguunt realiter secundum eum in divinis
ut paternitas et filiatio supposita non dis-
tinguuntur per eos oppositas relationes sunt
pater et filius / de patre non relationes eo
distinguuntur quod immediate fundantur in
suppositis distinctis / sicut in supposito / generatio
filii et spiratio spiritus sancti / igitur conclusio vera hanc
eandem conclusionem Bonaventura probat sic / primo
generatio est emanatio per modum fecun-
ditatis naturae / sed spiritus sancti processio est ema-
natio per modum liberalitatis et amoris
igitur realiter differunt et hoc non est nisi
fuit valde contra rationem sancti Thome.
Secundo arguit ille doctor sic filius in
divinis est sua generatio et spiritus sanctus est
sua processio igitur realiter sicut filius
non est spiritus sanctus ita filii generatio non
est spiritus sancti processio quod fuit probandum
¶ Iam ad secundum articulum in quo dubi-
tatur an distinctio generationis filii et
productionis spiritus sancti magis assimiletur dis-
tinctioni specificae quam distinctioni numera-
li pro veritate breviter dico duas
opiniones / dicuntur supra interim dicta / de
hoc articulo quidam dixerunt quod in
divinis distinctio sicut inter generationem filii et
spirationem spiritus sancti et inter paternitatem et
filiationem et inter patrem et filium magis
assimilatur distinctioni specificae quam distinc-
tioni numerali quod probatur sic / quia
talis distinctio est secundum se specifice
distinctas quaecumque sunt relationes
quae specifice sunt distinctae igitur etc.
Sed contra rationem quidam dicunt quod quia
non valeat nisi in hiis ubi est numeralis
distinctio quod non est in divinis / sed
haec solutio est insufficiens quia fundatur
super hoc quod natura divina in qua fundantur

quaecumque relationes est eadem quoad
speciem quia sic eodem modo diceretur quod
in divinis nulla esset distinctio quia natura di-
vina est simpliciter una ¶ Et quia nolo
istam opinionem tenere ego videor ad eius
argumentum sic quod quamvis paternitas et fi-
liatio sint secundum se si considerentur specifice
vel quo distinguuntur tamen ut constitu-
unt divina supposita in divinis modo indivi-
duali spectant ideo ut sic distinguunt
ipsa supposita individuativa ¶ Secunda opinio
ad eundem articulum sic distinguit quod re-
lationes in divinis possunt dupliciter considerari
uno modo ut sunt mere formae relationes
et ut secundum eas referuntur divina supposita
et sic aliquo modo differunt specie alio modo
ut contrahunt ad divinam essentiam vim et formam
specialem et sic sunt formae eiusdem speciei
constituentes personas in quibus sunt et solo
numero differentes et quia supposita prius sunt
constituta quam relata ¶ Concludit
haec opinio quod supposita in divinis
solo numero differunt sed cuiuslibet opinionis
fundamentum est falsum quia proles
non constituunt supposita nisi ut contrahunt vim
formae specialis ab essentia divina tunc
non constituerent supposita relativa / sed absoluta
et sic in divinis essent tria supposita abso-
luta quod nullo modo dicendum est / aliqui
dicunt quod respectu ad relationes
possunt convenienter concedi quod supposita in
divinis differunt specie sed respectu ad
naturam divinam tunc debet dici quod
differunt solo numero ¶ Sed nec ista o-
pinio stare potest quia respectu ad naturam
divinam tunc supposita in divinis sunt unica
simplicissima natura / igitur haec opinio
quantum ad hoc est erronea / istis
opinionibus sic breviter recitatis
videndo loquitur tertio articulo / quod secundum modum
dicendi loquendi proprie de distinctione speci-
fica vel numerali non possumus in divinis
proprie loqui de distinctione tali / sed in
secundum quandam assimilationem loqui vo-
lumus potius dicendum dicimus quod distinctio

proprietatem personalem indivisionis cum filio communicationi
ac etiam relationi magis assimilatur dis-
tinctioni notionali quam distinctioni spirationis /
cum tamen sit quaedam universalis respectus ad alia que
patet sic quia quantum possumus salva pro-
prietate modorum dicendi unum sermonem
non dicimus occasione hereticae pravitatis
sed distinctio spiritualis 2um quem modum
loquendi ponat in diversitate et distinctionem
non magis quia distinctio notionalis est
potius relatio etc. dicit denique quod
distinctio indivisionis magis assimilatur nota-
li distinctioni quam spirationis etc. ergo 9° notandum
¶ Ad tertium ad argumentum 2um / dico breviter
quod si ingenitum capiatur privative prout
tunc dicit ~~quandam negationem~~ negationem
generationis cum aptitudine ad eandem ut
patet 7° metaphysice / sic est proprium et ut sic
non pater dicitur ingenitus nec filius
nec spiritus sanctus ut manifestum est / si vero
ingenitum capiatur negative tunc vel im-
portat vel negationem omnis productionis
passive / et est notio propria ipsius
patris quia ut sic solus pater est in-
genitus quia inter divinas personas
ipse solus a nullo est nec factus nec
creatus nec genitus ut dicitur in symbo-
lo Athanasii et sic intelligit Augustinus
sicut magister allegat maxime / sive
ingenitus importat privationem negationem pas-
sive generationis sic spiritus sanctus est
ingenitus quia ipse est a patre et filio
non factus nec genitus sed procedens et ita
intelligit Ieronimus quod ut dicitur ix° etc.

Utrum spiritui sancto

Utrum spiritui sancto conveniat temporalis processio
quod non videtur sit / quia quod est summe eternum
non potest temporaliter procedere eo quod ...
videlicet fieri [illegible] sed spiritus sanctus est summe
eternus ut dicitur in symbolo Athanasii
eternus pater eternus filius eternus et ipse

de
sanctus ¶ Oppositum magister ubi principaliter distinctionis
quando inquit est spiritus sancti processio eterna
videlicet et temporalis ¶ Similiter quoniam videndum
est de duobus primo de quesito videlicet an pro-
cessio spiritus sancti temporalis sit ponenda / 2°
an ipsa ponat aliquid nisi eternam / 3° an
in illa processione dentur hominibus spi-
ritus proprie vel tantum sua dona / ¶
Circa primum ad primum ego ponam primo temporalis
processionis descriptionem / deinde unusquisque quod
dico primo quod temporalis processio sit des-
cribitur processio temporalis spiritus sancti est pro-
cessus amoris a patre et filio ad creaturam
percipiendam sanctificationem / hanc descriptionem patet
de libro divine quantum ad eius me-
bra / 2° inducere probandam ¶ Circa
ad primum dico quod in premissa descriptione
progressus ponitur loco generis circa loco
differentie / quia processio ad 2a potest comparari
scilicet ad eum a quo / et ad eum ad quem
et ad effectum quem facit processione. Non quoniam
ad primum dicitur a patre et filio quantum / ad
2um dicitur ad creaturam quantum ad 3um
dicitur sanctificatione creature / quia
ipse est processionis temporalis effectus
¶ Sed Pamphilus ... descriptionis intellec-
tum ergo 2° declarando / contra probandam oppono
sic quod [illegible] prima si sanctificatio creature est
effectus processionis temporalis sequitur quod
columba que apparuit Christo baptizato fu-
isset sanctificata et nubes in monte Thabor
Christo transfigurato / et lingue ignee que
apparuerunt super singulos apostolos / sed
quod non dicatur etc. ¶ Secundo sic sanctificatio
creature est opus ad extra quod pertinet
ad totam trinitatem igitur non debet poni pro
differentia propria in descriptione processionis
temporalis spiritus sancti ¶ Tertio sic donum prophe-
tie salvatur sine sanctificatione ut quia Bala-
am prophetizavit oriretur stella ex Iacob
non erat sanctus etc. ¶ Solo ad
primum dico quod processio spiritus sancti non
fuit in istis materialibus scilicet columba
nube igne tanquam in suo subiecto

tamquam in signo quia sola creatura rationalis est capax illius processionis tamquam/ vere sicut in illo doctrina magistri docetur est in verbo tamquam in signo sed vere capitur in intellectu discipuli sicut in suo ¶ Ad 2m dico quod licet sanctificatio creature sit effectus totius trinitatis tamen appropriatur spiritui sancto vere sicut opera in quibus relucet sapientia/ attribuuntur filio qui est sapientia genita eternaliter appropriatur sic quia in sanctificatione creature relucet bonitas divina etc. ¶ Ad 3m dico quod donum preexigit quia non est gratum faciens datur. sunc spiritus sanctus processione secundum dignitatem que est caritas ¶ Contra premissa de processione ista/ pono illa conclusiones ad primum articulum/ quod spiritui sancto convenit temporalis processio probatur sic quia ipse amor patris et filii ut declaratum est supra talis amor aliquis producitur ad creaturam [illegible] sanctificatione ut tenet sancta fides katholica etc. conclusio vera quia patet de processione premissa ¶ Sed forte dicens spiritus sanctus procedens non est temporalis igitur nec processio eius que ab omnibus ¶ Solucio licet processio et procedens differant tamen processio ultra notionem procedentis connotat terminum ad quem qui si eternus est processio dicitur eterna sicut cum amor procedit de patre in filium etc. ¶ Si non eternus est temporalis sicut cum talis amor tendat ad creaturam tunc processio dicitur temporalis ut in proposito ¶ Contra 1m ad 2m articulum pono illa conclusio quod processio temporalis non ponit numerum cum processione eterna probatur sic quia processio temporalis spiritus sancti et eterna non sunt due processiones igitur conclusio vera antecedens probatur sic quia processio spiritus sancti secundum quod tendatur in obiectum eternum sic est eterna et ratione secundum quod tendat ad obiectum temporale ipsa dicitur temporalis ut patet ex dictis circa descripcionem temporalis processionis ¶ Sed confirmatur processio temporalis non addit super eterna

nisi respectum ad creaturam sed intellectus non facit numerum quo ad illud cuius est respectus ut ubique/ sol lucidus et sol illuminans alia/ non sunt duo soles sed deus eternus et deus creans non sunt duo dii etc. nec in proposito processio eterna et processio temporalis non sunt due processiones ¶ Contra ista conclusio sed quod realiter processio temporalis est processio eterna licet alia sit ratio igitur etc. istius patet quia licet cum illa non ponit in numerum etc. ¶ Sed contra impossibile est quod eternum et temporale sola ratione differant eo quod unum [illegible] est temporale igitur non est eternum et non est implicacio contradictionis quod eternum sit temporale ¶ Solucio aliqui dicunt quod temporale dupliciter intelligi potest uno modo [illegible] quia id ipsum quod est cepit esse [illegible] quod ipsum quod est cepit esse sed quia ad aliquid cepit esse in tempore/ ad quod ipsum refertur [illegible] est impossibile temporale esse eternum sed 2o modo non ¶ Contra 1m ad 3m articulum pono duas conclusiones prima est ista quod [illegible] sunt in istis [illegible]; non primum datur dona spiritus sancti necessaria spiritus sanctus [illegible] datur probatur sic illud donum per quod singulis Christi membris dona propria dividuntur [illegible] Christi membris datur sed spiritus sanctus est singulare donum ut patet per beatum Augustinum 15o de trinitate capitulo 18o ubi sic dicit per donum quod est spiritus sanctus omnibus Christi membris dona propria dividuntur etc. ista conclusio patet per apostolum ad Romanos 5o ubi sic dicit caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis et ubi [illegible] Augustinus 15o de trinitate capitulo 18o sic dicit spiritus sanctus ad hoc datur nobis ut nos faciat dei et proximi amatores ¶ 2a conclusio sit ista spiritus sanctus non datur hominibus [illegible]

sic dono p^z sit quia quilibet spus scs
dat^r tunc recipiens cum scifica^r nisi
scus est in scitate psistit tamquam in
p^z p dcs pa^s tpalis processionis spus
sci posita in p^o ar^lo sed queda sunt
dona spus sci in quibus nunquam
confertur scitas queda vero in quibus
quandoque confertur scitas quandoque non confert^r
queda vero in quibus semper scitas con
fertur igit^r ptr^c scadis in pmis nun
quam scitas confertur igit^r nec spus
scus dat^r in 2^is vero quandoque sic quandoque
non ut in pmis donis 3° dcis semper da^r
spus scus hoc p^z ista sit p^z quia
fides informis et timor servilis quibus
sunt dona spus sci tamen misere passe
sistendo nulla confertur scitas | Sic opa
to miraculorum gratia linguarum et donum
interpretandi sermonis similia quandoque colla
ta sunt malis quandoque bonis et quandoque
cum scitate quandoque sine scitate sed cari
tas nunquam confertur nisi cum scitate
ut p^z p btm Aug^m 17° de trinitate
ca^lo 18° ubi loquitur de dono carita
tis dicit nullum donum est isto dono ex
cellentius sola enim est que dividit
inter filios regni et filios perditionis
~~eterne~~ eterne ¶ Sz hic occurrit dubi^o
supposito quod spus scus dat^r in donis
gratum facientibus quis tunc dat^r an
spus scus vel ipa dona ¶ Solutio
alio et alio modo sive alio et alio
respectu utrumque potest dici una quia
tamen est ex parte donatis utrumque potest
dat^r spus scus sed quantum est ex p
te recipientis potius recipiunt^r dona
nam pr et filius non dat nobis se do
gratuita nisi dando nobis amorem
suum qui est spus scus sed aia vo
lens non recipit tam magnum do
num nisi mediante dispositione congrua que
sit per dona gratuita ¶ Sed ar^m
psile dco quod quamvis illud quod
sim^r est eternum non possit pcedere

palis mutatione sui tamen sic potest sibi co
petere sine omni sua mutatione et ad pala
mutationem illius ad quem pcedit quod fuit 17^a

Utrum cuilibet persone

Utrum cuilibet persone in divinis conveniat mit
ti et videtur quod sic quia duo sunt modi
missionis personarum in divinis unus vi
sibilis cum persona divina apparet in
creatura visibili et alius invisibilis
cum persona divina percipit^r et cognoscit^r
in mente devota illud autem p^z p btm
Aug^m 2° de trinitate ca^o 10° Sed
omnes persone in divinis invisibili cre
atura ipi Abrahe cum ipe tres vidit
et unum adoravit sine ulla mutatione cum
figurationis patris apparuit in voce spus scs
in nube et filius in carne omnes etiam
divine persone quandoque percipiunt^r a devota
mente igit^r tam visibilis quam invisibilis
missio in patre videtur convenire cuilibet
persone. Et igit^r quod verum ¶ Dicitur tenet
magister contra in pdco btm Aug^m 2° de
trinitate ca^lo ultimo ubi dicit Aug^s quod
pri in divinis non convenit mitti | igitur
huius solutionem videndum est de 3^bz | pmo
an in divinis sit missio et quid sit | 2°
an cuilibet persone conveniat missio ac
tive | 3° de pcesto an videlicet cuilibet
persone in divinis conveniat missio passive
¶ Quantum ad pmum pono ista 3^a quod
in divinis est missio hec 3^a p^z p^o p
scriptura veteris testamenti quia dicit de sapi
entia increata sapie 9° mitte illam
de celis de sede magnitudinis tue et
p^z in hec 3^a per scripturam novi testamenti
ad galatas 4° ubi dicit apostolus at ubi
venit plenitudo temporis misit deus filium
suum et ibidem misit deus spiritum filii
sui in corda vestra Sic testatur veritas Io
hannis 16° cum autem abiero mittam vobis
spiritum veritatis et pba^r ratione quia spus scs
pcedit a patre et filio ad creaturam ut dicit

tamen super distinctione et ratione proxima [J]ste
ubicumque est dabis plures personas quarum
una habet virtutem et auctoritatem ab
alia ibi videtur dici esse missio, ea quod
propter hoc dicimus solem mittere radium et
papa ista ratione dicimus mittere lega-
tum, sed sic filius in divinis virtutem et auc-
toritatem recipit a patre et spiritus sanctus
ab utroque quia quidquid in divinis habet
persona emanans habet ab emana-
tionis principio ut patet ex dictis supra in tertio
¶ Sed contra ista questio videtur esse dyoni-
sius de angelica ierarchia qui dicit
quod superiores angeli semper assistunt
deo et non mittuntur propter eorum dignitatem
sed quelibet divina persona infinite dign-
ior omnibus angelis igitur nulla perso-
na divina mittitur propter eius immen-
sam dignitatem et igitur in divinis non est
missio ¶ Solutio licet creaturam
mitti semper implicat aliquid indignitatis
et mutationis eo quod creatura mu-
tatur tamen aliquali mutatione quia cum
mittitur incipit esse illic ubi prius non
fuit ideo rationabile est quod ange-
li superiores non mittantur ¶ Sed quia
deus ubique est et sine sui mutatione
et absque omni indignitate vel imperfec-
tione persona divina mitti potest quia
non mittitur (ut sit) ubi non erat sed potius (ut sit tali) qua-
liter non erat novum per effectum causans
in creatura sine sui mutatione sed cum
creature mutatione ex ista solutione ad
supra questionem premissa sequitur correlarie quod
divina missio in divinis est temporalis patet quia
dicit comparationem non tantum ad principium
nec tantum ad ipsum qui mittit sed ad
eum qui creatus est ut patet ex solutione
premissa / illud correlarium tenet bonaven-
tura et cetera questio supra in principalibus in ista que-
stione prius distinctionis ¶ Sed tamen ad
[illegible] partem huius primi articuli videlicet
thomas de argentina distinguendo
quod nomina in divinis sunt triplicia quia
sunt pure notionalia ut generatio
pater filius spiritus sanctus quedam pure
essentialia ut deus deitas essentia na-
tura / quedam non communibus tamen sed sunt es-
sentialia quando tamen [illegible] persone
ad personam ratione [illegible] aliquo modo
dici possunt notionalia sicut potentia
generandi et spirandi, dictum est super distinc-
tione [illegible] et de nominibus illius
tertii ordinis videtur esse sicut nomen missio
quia importat [illegible] persone ad personam
vel [illegible] ut cum dicimus pater mit-
tit filium vel [illegible] ut cum persona
mittit se ipsam / respondet ille doctor
quod quia nomen missionis ab
effectu temporali potius est impositum quam
ab emanatione eterna et effectus temporalis
est communis tribus personis ideo missio
dicitur potius quod essentiale quam na-
tionale ¶ Circa secundum articulum
pono primo illa questio quod cum [illegible] 3o
[illegible] missio active [illegible] sit quia
secundum damascenum et augustinum exceptis
solis duabus productionibus ad intra
omnia alia opera sunt omnibus
tribus personis quia [illegible] et missio ac-
tiva igitur [illegible] non [illegible] dictis mittere
et mitti convenit esse in divinis [illegible] producere
et produci sicut patet per beatum augustinum libro
de trinitate capitulo [illegible] sed non cuilibet persone
competit producere quia spiritus sanctus non
convenit producere / igitur nec mittere
Solutio mittere active potest dupliciter
intelligi uno modo prout [illegible] auctoritative
filio consequenter determinative [illegible]
mittere est esse producentem eo quod patris
[illegible] persone producere [illegible] producen-
tionis tamen secundo modo est esse ipsum mittere
[illegible] determinatione [illegible]
personarum [illegible] distinctione [illegible]
mittere sit [illegible] questio [illegible] articulum 2o 3o
ista / spiritus sanctus mittit filium / secundo
[illegible] mittere [illegible] determinatione patet sit
quia filius est legatus dei patris
[illegible] illud / legatum misit deus ad [illegible]

esse non [illegible]

y1

tes ab eo; ergo primo igitur ipsa missio est ab
eternitate per divinam voluntatem que non
est vocatio spiritus sancti et eque sicut patris
et filii igitur conclusio vera. Sicut quod contestatur
beatus augustinus 2o de trinitate capitulo 5 ubi
sic dicit mitti a patre filius sine spiritu
sancto non potuit, licet pater intelligitur eum
misisse quia essentia eum fecit non
utique sine spiritu sancto fecisse dicitur. Et
eodem capitulo respondet ergo ysaye misit me
dominus et spiritus eius, hoc est intelligendum
de missione filii dei in mundum per carnis
assumptionem. ¶ Sed contra illa quod
scotus arguit sic primo quod non sit
de ratione mittentis persone quod originet
missam personam, ex hoc sequitur quod
sicut spiritus sanctus potest mittere filium sic
ipse posset et similiter filius mittere patrem
quod est contra omnem veritatem.
Secundo scotus dicit quod spiritus sanctus non
mittit filium nisi ad predicandum, sed ergo
est illa alia argumenta scoti sunt satis
plana. ¶ Sed ad illud respondendo credo
primo quod [illegible] 2am
repugnat missio quia a nullo est si
sit ab aliquo tunc argumentum esset sic.
¶ 3a conclusio ad illud articulum sit ista persona
divina que mittitur ab alia persona
per auctoritatem talis mittit se
ipsam consequenter et eternaliter. Probatur sic
quia missio fit voluntate divina et
eternitate que una est in tribus personis
igitur conclusio vera. Sed contra dicit scotus quod
mittentem et missum oportet esse distinctos, igitur
eadem persona non mittit se ipsam.
Sed hoc dicendum est per eius missionem respectu
mittentis, sed sic mittens respectu mis-
si sive auctoritate. ¶ Solutio. Ista
procedunt de mittente per ut dictum est
supra. ¶ Quantum ad 4m articulum pono
illam conclusionem responsalem ad questionem
quod non cuilibet persone in divinis convenit
mitti. Probatur sic quia pater in divinis non
convenit mitti igitur conclusio vera. Quia
non est a alio sicut dicit augustinus 4o de tri-

nitate capitulo 20 ultimo. Sed dicis mitti est actio
recepta ut patet per prius ergo in predictis. Ad hoc
igitur convenit omnibus personis active
et passive sicut intelligitur et intelligi con-
venit omnibus personis. Sed dicit beatus
augustinus 4o de trinitate capitulo 20 quod
filius mitti dicitur ex eo quod cuiquam
mente capite percipitur. Si igitur illa est
sufficiens causa passive missionis, sed
quod pater cognoscatur passive missio.
¶ Solutio ad primum dico quod receptio
talis missionis non sufficit ut est a
aperte persona que est ab alia. ¶ Ad
2m dico sic quod non sufficiat mente
talis perceptio nisi cum hoc persona
mente percepta sit originata. Ideo dicit
augustinus in eodem capitulo quod pater cum ab
aliquo ex tempore cognoscatur non dicitur missus
et sedet ille non enim habet de quo
sit aut ex quo procedat. ¶ Ad articulum
principalem satis patet per predicta quia non omnis
apparitio persone est missio quia mis-
sio proprie est emanatio ex qua persona
missa habeat originem ex alia ut
patet per predicta. Et sic est distinctio 16a.

Sed species illa in

qua species illa in quibus spiritus sanctus vi-
sibiliter apparuit et missus fuit ymagi-
naria tamen fuerunt non vere reales.
¶ Et quod fuerunt solum fantastice et
ymaginarie sed non reales arguitur sic
missio visibilis proprie fit ut corda
hominum commota potioribus visis con-
tentur et per invisibilia ad occultam eternitatem
sicut dicit beatus augustinus 2o de trinitate capitulo
et hoc sed fantasticis et ymaginariis speciebus
mentibus movetur ut patet 3o de anima et quod
non solum pecat per essentiam. Sed contra arguitur sic
verius non dicitur fictionibus maxime est expressum
quod ille species non fuerunt ficte et y-
maginarie sed sunt vere reales, et si fuissent
sicut ymaginarie et post sequeretur

apparuisset apostolis et non aliis. Sed sacra
scriptura canonica dicit quod spiritus
sanctus visus fuit in specie columbe non
dicit in fantasmate columbe ergo etc. Ad
solucionem huius questionis primo volo pertractare
primo an missio visibilis conveniat ali-
cui divine persone vel alicui earum
non. 2o an persona visibiliter missa debeat
dici minor persona mittente. 3o an
~~persona~~ species in quibus spiritus apparuit
fuerint reales. 4o dato quod aliqua
illarum specierum fuisset realis an forte
fuerit mixtio angelorum vel immediate
creata a deo. Circa primum advertendum est
advertendum quod missio visibilis de qua
est primus questio hic sic describi. missio vi-
sibilis est divine persone ad homines
destinatio sub tali visibili signo quo
manifestatur vel manifestari potest aliquo
emanacio persone que mittitur et
hominis sanctitas ad quem mittitur. Ex
quo patet quod missio visibilis tria
includit scilicet divine persone que mittitur
eternam emanacionem ac devote in-
ternam sanctificacionem et utriusque scilicet ema-
nacionis et sanctificacionis externam appari-
cionem et hoc actu vel aptitudine. Ista de-
scripcione premissa sic dico 1o prima
non cuilibet persone divine convenit visibilis apparicio
missio probatur sic quia non cuilibet convenit
emanacio eo quod pater non sit ab aliquo
quo igitur 2o vera. Sed pater nullo
convenit missio eo quod non sit ab
alio ut dictum est supra. Conclusio propria
licet visibilis missio. Ergo 2a conclusio est
ista filio et spiritui sancto convenit visibilis
missio. Hec patet per scripturam quia de filio
dicitur ad galatas 4o misit deus filium
suum factum ex muliere etc. de filio etiam
dicit scriptura quod in terris visus est
et cum hominibus conversatus est Baruch
3o capitulo. Et de spiritu sancto quasi legitur in
scriptura quod missus sit visibiliter
scilicet in columbe specie circa Christi baptizacionem
ut habetur Johannis 1o. In nube clara

transfiguracionem ut legitur Mathei 17o.
3o in flatu post Christi resurrectionem
cum sufflavit in discipulos dicens ac-
cipite spiritum sanctum etc. Jo. 20. 4o in linguis
igneis post Christi ascensionem ut legitur
actuum 2o. Harum autem quatuor visibilium
apparicionum causa finalis potest assignari.
apparuit enim spiritus sanctus super Christo
baptizato in specie columbe in signum in-
nocencie quam recipiunt qui bapti-
zantur in virtute illius qui etiam bap-
tizatus fuit. In transfiguracione Christi
apparuit in clarissima et serenissima
nube in signum glorie future que revel-
abitur in nobis. apparuit post resur-
rectionem Christi in specie venti flatus vel
quia tunc deus dedit apostolis potestatem
remittendi peccata et quasi exsuffla-
di ea per virtutem clavium quia tunc
eis dicebatur accipite spiritum sanctum etc.
Sed post Christi ascensionem apparuit spiritus
sanctus apostolis in linguis igneis ut
in visibili signo appareret quod a-
postoli debebant esse verbo et fervidi
caritate fervidi quia converti
tra debebant vere homines sed forte
dubitando dices quod illa persona que
omnino est invisibilis quod non potest vi-
sibiliter apparere sed quia spiritus sanctus
invisibilis est igitur esset fictio si vi-
sibiliter appareret. Sed absit quod quia
ipse est spiritus discipline qui effu-
giet fictum Sapientie 1o. Dico sic quod
spiritus sanctus esset missus in aliqua
visibili creatura tunc potest tribus mo-
dis quibus deus est in ea
creatura scilicet per essentiam potenciam et
presenciam spiritus sanctus esset in illa crea-
tura in qua visibiliter mittitur sed fal-
sitas patet sic quia vel esset per graciam
infusionem vel unitatem personalis as-
sumptionem vel reputacionem sic in figura
primo non dicitur quia talis creatura

qua spiritus sanctus apparuit non est capax
gratie. vel 2m quia creatura in qua
esset assumpta in unitatem persone vel 3m
quia vel esset ista sicut in signo na-
li et genus tamquam in vestigio et sic
est in omni creatura ut dictum est supra
distinctione 3a vel sicut in signo
gratuito et tunc in omni sacramento
mitteretur spiritus sanctus cum sacramentum
cf sit signum gratuitum [illegible] ¶ Ab-
solute ad primum dico quod spiritus sanctus
dicitur visibiliter apparere non quod ipse
videatur sed aliquid aliud videtur per quod
contemplationis nos manuducimur in co-
gnitionem spiritus sancti cognitionem et in cogni-
quantum ducimur tionem effectuum quos operatur ut dictum
est supra de linguis que apparuerunt
apostolis ¶ Ad 2m dico quod spiritus
sanctus apparet in specie visibili sicut in
signo et ad replicationem eorum dico
quod pater [illegible] apparere in signo nulli
p° cf primo sicut in signo naturali et sic velud
in creaturis eo quod quelibet creatura
est vestigium trinitatis ut declaratum est
supra distinctione 3a. 2o sicut in
2° signo revelationis et sic apparuit patri-
bus in veteri testamento. 3o sicut in
signo gratuito et hoc tripliciter. vel quod
illud signum nullo modo est causa gratie sed
[illegible] gratia [illegible] et tale signum
fuit circumcisio et aliqua alia sacra-
menta legis veteris, vel 2o significat
quod tale sacramentum aliquo modo sit causa
gratie et tale signum est sacramentum
nove legis quod aliquo modo efficit
quod significat ut patebit infra libro
4o distinctione prima vel 3o ita quod
3° [illegible] signum presupponat gratiam
qua durat et tale est signum in quo
cf visibiliter mittitur spiritus sanctus ¶ Ad ra-
tionem ad 3m [illegible] est distinguendum de cre-
atura in qua apparet persona divina
quia vel illa creatura de nova [illegible]

est assumpta in unitatem persone vel non 2° f
Ista distinctione premissa dico quod
ista persona divina visibiliter missa in
creatura qua vel [illegible] non assumit
in unitatem persone propter [illegible] ydyo-
matum dicitur minor persona mittente
patet sic quia est minor [illegible] nam
assumpta sicut verbum filius est minor
patre secundum humanitatem quamvis sit
equalis patri secundum divinitatem ymo
ut sic filius dei ~~[illegible]~~ dicitur minor
seipso secundum quod dicit apostolus exinani-
vit semetipsum formam servi accipiens ad
philipenses 2o [illegible] in [illegible] minuisti
eum paulominus ab angelis [illegible]
¶ 2o [illegible] sit ista sicut creatura in qua g
apparet persona divina non est assumpta
vel eius in unitatem persone et tunc
illa persona non potest dici minor persona
mittente. Patet quia ut sic dicitur
nec distincte constituitur [illegible] non sit
ydiomatum communicatio et hoc est quod dicit
beatus augustinus 2o de trinitate capitulo 6o
inspirata scriptum est quod deus pater sit
maior spiritu sancto vel spiritus sanctus minor
deo patre. ¶ [illegible] ad 3m [illegible]
est advertendum quod de illis speciebus
saltem aliquibus est magnum du-
bium an fuerint vere reales vel potius
ymaginarie et fantastice sed de columba
ut dicit beatus augustinus in qua apparuit spiritus
sanctus baptizato domino non est dubium
quin fuit verum corpus reale cum [illegible]
[illegible] corporaliter [illegible] apparuit descendisse
cf sed de linguis igneis dicit beatus augustinus
[illegible] 2o libro de trinitate capitulo [illegible]
quod dubium sit quia dicit textus
quod ipse allegat [illegible] visiones
tunc fuit visio sicut [illegible] linguae
cf unde [illegible] non enim viderunt linguas
velud ~~ignis~~ ignee sed visa sunt
eis ita quod vult dicere quod cor-
pales nobis obiecta [illegible] //sed
apparentiam fantastice vel ymaginarie

obiecta nobis visa sunt et quia super
hoc ut dicit Augustinus ubi supra aliquid
invenire difficile est temere affirmare
non expedit, ideo transeo. ¶ Ad rationem
ad argumentum primum dico quod quia lex
divinitatis est infima per media reducere
in suprema ut dicit Dionysius in libro
de angelica ierarchia, ideo congrue
dici potest omnes illas species in
quibus divine prophetie modo predicto
apparuerunt, que tamen in unitate Christi
assumpte non fuerunt, ministerio an
gelorum esse formatas. Si autem aliqua
visibilis natura assumeretur in unitate
Christi ad omnia representandum potius propter
excellentie dignitatem dicendum esset ta
lem naturam immediate a deo formari nullo
angelorum ministerio mediante sicut de huma
nitate Christi credendum multi dicunt.
¶ Ad argumentum ad oppositum patet ex predictis
in xo articulo. Sed ad argumenta [illegible]
sit ad primum concedo quod veritas fictio
nibus [illegible] / quia dico quod licet species
fantastice non ficte eo quod prophetis mul
ta fuerunt sic revelata ut patet in glossa mea
super prologo psalterii. ¶ Ad secundum
dico quod sicut apostolus ita talis
potuerunt esse species supposito quod fuisse
sint fantastice et ymaginarie representa
tionum in fantasia facte. De columba dictum
est in xo articulo [illegible]

Utrum caritas in

Utrum caritas possit intendi in angelis
et minui. Quod non arguitur sic quia caritas
est [illegible] ipsa
[illegible] angeli potest minui igitur [illegible]
¶ Ad oppositum arguitur sic per mensuram ca
ritatis habite in vita presenti erit mensura
premii in vita futura igitur si caritas
non posset intendi in angelis et minui
ipsa esset equalis in omnibus in vita

cum [illegible] et mensura premii fiet
equalis in omnibus in vita futura et

futura cuius occasione in similitudine salva
tor noster dixit in domo patris mei
multe mansiones sunt. ¶ In solutione
huius questionis videndum est de tribus. Primo
an caritas sit in nobis virtus quedam
creata. ¶ 2o an possit intendi in an
gelis. 3o an possit intendi et minui.
¶ Ad rationem ad primum fuit olim magna
difficultas quia magnorum docto
rum contrarietas quibusdam dicentibus
quod caritas in nobis esset virtus quedam
creata tamquam habitus formaliter inherens
voluntati, aliis dicentibus contrarium,
videlicet quod caritas in nobis esset virtus in
creata que quidem esset spiritus sanctus
movens voluntatem ad actum dilec
tionis. Et de ista 2a opinione fuit magister
ut patet [illegible] distinctione 17a.
¶ Sed quia articulus declarando ad
opinionem communem per quam fuerunt plures
doctores pono illam conclusionem: caritas qua
nos formaliter deum diligimus est virtus
creata et habitus inherens voluntati
creature. Ad hanc conclusionem concedendam et te
nendam [illegible]
primo quia ad opinionem illam declinat
concilium viennense in clementina unica
de summa trinitate et fide catholica
ubi sic dicitur quod parvulis in baptismo
non solum remittitur originale peccatum sed
gratia infunditur. Ad idem facit capitulum
maiores de baptismo et eius effectu.
3o [illegible] ad tenendam hanc
conclusionem propter quia nunc temporibus ma
ior pars doctorum tenuit illam opinionem.
¶ Et quamvis conclusio ista per auctoritatem
ecclesie satis videatur esse fundata tamen
pro ampliori eius intellectu ego adduca
rationes per quas primo arguo sic:
si caritas non esset habitus creatus
voluntati formaliter inherens actus
dilectionis meritorii non esset volun
tarius quod est contra omnem veritatem

per theologiam /

delectabilia ut dicit philosophus 3° ethicorum quod
patet quia non esset amicus iustitie et cetera
cf. 2° sic sequitur quod voluntas mo-
veretur solum sicut instrumentum et per consequens
non libere quod est contra unam condi-
cionalem conditionem voluntatis / 3° sic
aliquid non album non potest fieri al-
bum nisi per albedinem formaliter inheren-
tem sic non potest aliquis deo non carus /
fieri deo carus nisi per caritatem for-
maliter inherentem / et quia iustificatur
peccator / dicitur non tamen fit carus / 4° quia
sic tunc dicitur contradictio in adiecto
unum sicut deo non carus fit carus tunc
fit unitio vel igitur corpore dei / et hec
non quia deus est immobilis vel ex
parte voluntatis quod dicit hec vel pro par-
te nostra non sufficit / quia iustus
dormiens non esset deo carus si ponitur
tunc sequitur propositum et cetera / 5° sic sequitur
non est iustus supremus delecta-
tus in opere ut dicit philosophus 2° ethicorum
sed delectatio dei est maxime delecta-
bilis igitur et cetera / 6° sic caritas est prin-
cipium refundendi actum quantum ad potentiam
voluntatis sicut alia quantum ad alias
potentias scilicet irascibilem et concupisci-
bilem reforcitur virtutes creatas
igitur et cetera ¶ Multas vidi alias
rationes doctorum ad idem sed quia non
deviat vel convincit ideo dimitto
eas ¶ Sed pro defensione sententie contra istas
ego adducam contra ea contraria et sol-
vam primo quod quod arguo sic non mi-
nus contra operatur deus in nobis quo
ad ea que sunt gratie quam quo ad
ea que sunt nature sed deus non utitur
aliqua creatura in opere creationis
qui unam constituit igitur nec in opere
vivificationis sine gratie aget mediante
aliquo igitur caritas non est quid creatum
in voluntate ¶ 2° sic frustra fit per plura
quod eque fieri potest per pauciora sed po-
sito habitu caritatis create adhuc

non possumus mereri sine speciali motione
spiritus sancti sed spiritus posset nos movere
Spali sine creato medio igitur et cetera ¶ Iste ac-
tus caritatis est unire hominem deo
sed nullus creatus unire hominem
deo cum deus sit ultimus terminus cre-
ature in qua sit sua actio igitur et cetera ¶ 3° sic actus
appetendi sic tunc immediate appetere
te proprium suum eo quod ulla cre-
atura potest immediate appetere durationem
tamen futurorum sed actus diligendi deum
non est excellentior quam actus appe-
tendi ut patet per Apostolum primo ad Corinthios
13° igitur et cetera ¶ Solutio ad primum dicitur
quedam quod licet deus sit immedia-
te efficiens tamen non est tamen formalis ¶ Sed
potius sic dicendum sicut dicit dominus
suus in libro de anglica ierarchia
quod lex deitatis est infima reduce-
re ~~insuper~~ in supremum per media et per
hoc probantur omnes rationes facte quia
licet deus per absolutam potentiam
sic posset tunc sine caritate facere
quod voluntas diligeret tamen per legem
ordinatam facit hoc per medium scilicet
per caritatem ¶ Ad 2um dicitur per eodem
ut patet ¶ Ad 3um dico quod non est
creature unire deo tamquam principale
nec sed bene tamquam instrumentale et
dispositive ¶ Ad 4um dico quod deus
actu appetendi prius sensus est per ille
motus et sic similiter in actu dili-
gendi deum ¶ Et videte vere sicut
rationes pro parte negativa facte sunt faciliter
solubiles ita et rationes contra eum sunt
solubiles ¶ Hec est opinio magistri
ita preciosa sicut multi credunt
quia aliqui imponunt sibi contra quod
2um eos sequi videtur ad opinionem
suam primo quod actus dilectionis a vo-
luntate elicitus sit spiritus sanctus quod est
simpliciter impossibile sed illud non sequitur
quod dicit magister primo magister supposuit
concedit quod dilectio prima est actus

ine voluntatis sit quid creatum / Item
ferunt contra magistrum quod quis ex pu-
ris naturalibus sine habitu caritatis
possit elicere actum meritorium et hoc est
error pelagii sed illud non sequitur ex dic-
tis magistri quia magister dicit quod
actus diligendi elicitur a nobis in
virtute spiritus sancti / Tertio sic non est
ex puris naturalibus / Quarto inferunt quod
sequatur ex dictis magistri quod spiritus
assumat humanam voluntatem in
unitate suppositi sed nec illud sequitur quia
magister solum ponit spiritum sanctum mo-
vere actum sicut motor superveni-
ens movet suo mobili unde dicunt
aliqui doctores quod opinio ma-
gistri possit sine periculo sustineri
¶ Secundum ad secundum articulum pono illam
conclusionem quod caritas in nobis potest in-
tendi augeri / hec conclusio probatur supposito quod
caritas sit habitus creatus a deo vo-
luntati infusus ut dictum est in precedenti
articulo tunc planum est quod deus
potest intensiorem habitum infundere uni quam
alteri unius respectu fiat / eo quod
maiore caritate vigilavit hinc mar-
tires quam confessores igitur conclusio ¶
Sed contra istam conclusionem quidam faciunt qua-
tuor argumenta dicentes quod nunquam
ad caritatem sit proprius alteratio eo quod
nunquam sit qualitas sed illud non
est ad propositum quia non loquitur de aug-
mentatione nisi ad hunc sensum quod
habitus caritatis dicatur augeri qui
fit intensior / sed dicitur hoc est ipse
augetur etc. / quia hunc illum modum
loquendi alii doctores cum beato
augustino dicunt quod caritas meretur augeri
ut aucta mereatur perfici ut habetur
in glosa ... ¶ Secun-
do ad secundum articulum promitto illam disposi-
tionem quod caritatem intensive posse

minui possimus in magnitudine habi-
tudo non excepit ipsius caritatis in se
... excepit dei ... excepit ... opera-
tionis ¶ conclusio prima habitum caritatis
secundum se non repugnat posse minui intensive
probatur sic cui convenit secundum
se augeri illi convenit secundum se mi-
nui eo quod sicut augeri conti-
git per additionem gradus ad gradum
in eodem subiecto sic minui contingit
per ablationem gradus a gradu sed
caritas intensive potest augeri quod probat
precedens conclusio igitur ipsa potest secundum se
... est et sic minui intensive
¶ 2a conclusio caritas habitum est ex parte
dei potest minui intensive probatur sic quia
si deus infundit deum caritate
ut quatuor potest una medieta-
te ablata reliqua ut duo con-
servare cum ipse habeat plenam potesta-
tem super qualibet creatura igitur conclusio est vera
¶ conclusio 3a per nullam nostram operationem
potest caritas minui intensive quod probatur
sic quia omnis nostra operatio vel
est bona vel est indifferens vel est
mala / si est bona tunc non minu-
it sed magis augmentum / si est in-
differens tunc non minuit eo quod
si minueret non esset indifferens / Si
est mala iterum non minuit quia
si est mala vel implicat mortale
peccatum vel veniale tantum / Si mortale
tunc non minuit caritatem sed totaliter
corrumpit et nichil derelinquit / sed
quidquid aliquem habitum minuit
hoc aliquid ipsius post se relinquit
si vero est veniale tantum implicat o-
peratio contrarium / tunc sequitur quod
alia operatio venialis ... iterum tunc
minuet et sic quia caritas est
finita ipsa tolletur per venialia
et quia non habens caritatem dampna-
bitur si sine caritate decedit / Sequitur

similiter in tali casu quis decederet quod propter sola venialia damnaretur quod non est dicendum. ¶ Ad rationem principalem patet ex predictis.

Utrum hoc nomen

Utrum hoc nomen donum in divinis dicatur notionaliter vel essentialiter. Quod essentialiter arguitur sic primo quia tota trinitas et quelibet persona potest se ipsam dare igitur donum in divinis dicitur essentialiter. ¶ Oppositum arguitur sic spiritum sanctum esse donum est ipsum a patre procedere ut dicit Augustinus 4o de trinitate capitulo penultimo. Sed processio est notio personalis sive notionalis igitur conclusio per aliam partem est vera. In solutione istius questionis videndum est de tribus. Primo de quesito. 2o an spiritus sanctus sit eo donum quod spiritus. 3o an spiritus sanctus sit eo donum quo datur. ¶ Quantum ad primum premitto talem distinctionem quod hoc nomen donum dupliciter dici potest. Uno modo generaliter pro omni eo quod est donabile id est quod dari potest sive a se ipso sive ab alio. 2o dicitur donum quod ex proprietate originis aptum natum est quod sit donabile. ¶ Conclusio prima in prima significatione hoc nomen donum est nomen essentiale in divinis. Patet sic quia convenit cunctis tribus personis et toti trinitati igitur conclusio vera. Antecedens patet quia pater potest se ipsum dare et similiter filius et similiter spiritus sanctus igitur etc. Et iuxta hoc statim ad oppositum. ¶ 2a conclusio sit ista in secunda significatione hoc nomen donum in divinis non est essentiale sed notionale. Patet sic quia soli spiritui sancto convenit accipere ab alio ex proprietate originis quod sit donabilis quia ipse solus procedit a patre et filio per modum amoris ut patet ex predictis supra igitur conclusio vera. ¶ Iuxta conclusionem sequitur corollarium quod solus spiritus sanctus proprie donum dicitur. Patet quia donum spiritus sancti tamen est notio, ut habetur ex hac conclusione. Et huius probatio est quod dicit Augustinus 15o de trinitate capitulo 19o: non frustra in hac trinitate non dicitur verbum dei nisi filius nec dei donum dicitur nisi spiritus sanctus. ¶ 3a conclusio sit: nomen donum in divinis non dicitur notionaliter sed essentialiter. Patet quia convenit spiritui sancto ex tempore. Conclusio vera. Antecedens patet per verba Augustini 5to de trinitate capitulo 15o ubi dicit spiritum sanctum ab eterno fuisse dabile [donum] sed ex tempore non esse datum. ¶ Quantum ad articulum secundum pono illam conclusionem primo quod spiritus sanctus eadem proprietate donum est qua constituitur in esse personali. Patet sic quia sicut natum esse est filio a patre esse, ita spiritui sancto donum dei esse est a patre et filio procedere sicut dicit beatus Augustinus 4o de trinitate capitulo 19o. Sed filium natum esse est sua personalis proprietas quia nulli alteri persone convenit igitur spiritum sanctum esse donum dei est sua personalis proprietas quia nulli alteri persone convenit. Igitur spiritum sanctum esse donum dei est sua personalis proprietas. Conclusio vera. ¶ Iuxta conclusionem sequitur corollarium quod spiritus sanctus eo est donum quo spiritus. Patet quia personalis proprietas eius est esse donum dei et similiter eius personalis proprietas est esse spiritum sicut spiritus capitulo in proposito igitur corollarium verum. ¶ Sed contra illam conclusionem quidam doctor arguit tripliciter. Primo sic illud quod convenit spiritui sancto in ordine ad creaturas non potest esse sua personalis proprietas. Sed esse donum convenit spiritui sancto in ordine ad creaturas eo quod spiritus sit quia datur vel donabilis est igitur etc. 2o omnis relatio dei ad creaturas est relatio rationis. Sed proprietas in divinis est relatio realis. Sed quia aliquot

vel quod donum est nomen proprie spiritus sancti tamen.

nomine donum conuenit proprie spiritui sancto in or
dine ad creaturas igitur non est pro
prietas. 3° si una persona diuina non
constituitur duabus relationibus sed
persona spiritus sancti constituitur spiratione
passiua igitur esse donum non est eius
personalis proprietas ¶ Solutio ad
primum dico quod licet non est
ita simpliciter necessarium quia si nec esset cre
atura nec fuisset nec futura esset
adhuc spiritus sanctus esset donum eo quod
esset amor personaliter procedens in diui
nis sed amor est primum omni donorum
primum cum quolibet damus est amor
noster et immediate illo creata damus
libere et per idem patet ad 2m argumentum / Ad
tertium dico quod sicut spiratio siue nu
bi placeo in diuinis est idem quod gratia
sit donatio in diuinis est idem quod
spiratio et spiritus esse donum et esse spiratum
sunt idem ¶ Ad quartum argumentum aliud dico
quod licet quelibet diuina persona sit deus
simpliciter in illud quo spiritus sanctus est deus
est idem cum eo quo spiritus sanctus est donum
ita quod non realiter differunt illud
quo est deus et illud quo est donum
dicunt tamen quidam quod differunt
formaliter quia sicut pater non est forma
liter eo quo pater quo deus non formaliter
est deus deitate et pater paternitate sic
spiritus sanctus est deus deitate et diuina
essentia et natura formaliter donum
autem est proprietate relatiua sed declarant
hoc exemplariter sic quia sicut aliquis
currens est lassus et calidus aliquando
formaliter lassus et alio formaliter
calidus quia lassus lassitudine et
calidus caliditate formaliter originaliter
tamen ab eodem recipit utrumque scilicet a cursu
ita spiritus sanctus ab eodem accipit quod
sit donum et quod sit deus quamuis
formaliter sit proprietate donum et natura deus
et doctor thomas de argentina quod deus
sit donum egidii intelligi secundum rationem

fortem quia egidius talibus locis
negat distinctionem formalem in diuinis et sed
rationes patet quia ratio distinctionis oppositum statim
patet hoc primi articuli et post oppositum
patet hoc eiusdem articuli 8° 2m

3

Utrum diuina persona

Utrum diuina persona sit equalis alia
diuina persona sicut ubi gratia filius
imperfectior est patre in filio et quod non uidetur pro
sit quia sequitur quod in eadem esset
paternitas filiatio et passiua spiratio et
eadem persona esset pater et filius et spiritus
sanctus et sic in diuinis esset personarum con
fusio contra illud quod dicitur in sym
bolo athanasii neque confundentes per
sonas neque substantiam separantes etc ¶
Oppositum determinat magister in ista distinc
tione et ratione ¶ Ista questio potest dupliciter
intelligi uno modo utrum una persona di
uina sit inequalis alia intellectualiter
ita quod una intelligat se perfectam et
qualibet alia et de hoc non est dubium
Certa quod probare non esset difficile quia
quelibet diuina persona cognoscit qua
libet eo quod quelibet sit deus igitur
dimisso isto intellectu et transeundo ad
difficiliorem quantum intentionem dico quod
questio 2° potest intelligi sic utrum una
persona diuina realiter et entitatiue
sit talia et quamuis hoc difficulter pos
sit intelligi tamen ex fide et auctori 2 dicta
tatibus sacri canonis tam etiam nobis sanctorum
expositis sanctorum doctorum quo pie et
fideliter confiteri quia dicit uir salua
tor Johannis 14° Ego in patre et pater
in me est Sed quia modus declara
[illegible] super difficilis est et fuit in
hac opiniones diuerse quidam enim il
lud declarare uolunt ex personarum pro
ductione quidam ex personarum essentia
li ydemptitate Alii ex diuina re

latione ideo ad videndum utrum possit et debeat hoc declarari ergo ponam breviter quattuor conclusiones quarum tres negativas ad removendum modos quibus possitum declarari non debet, ut patet, et unam affirmativam ad ostendendum modum declarandi possibilem. ¶ Prima conclusio sit ista quamlibet divinarum personarum esse inequalibus divina persona non potest adequate probari ex divinarum personarum productione probatur sic, quia si sic scilicet quod unico vigintis possit sic probari quia probatur ex eternus filiatas probari quia tunc sequeretur quod pater carnalis esset isto filio certa quod est maior filius ergo etc. probatur quia filius carnalis originatur a suo patre, sed forte dicis non est simile quia pater carnalis agit actione transeunte sed pater divinus agit actione immanente. Sed hoc non impedit quia licet generatio divina non sit transiens quo ad naturam divinam est tamen transiens quo ad personam divinam productione nec quia pater non genuit seipsum sed filium qui realiter quantum ad personam differt a patre ¶ Sed iterum dicas adhuc non est simile quia pater carnalis non est eadem essentia que est filius sicut tamen est in divinis, dico quod ista replicatio confirmat conclusionem quia ex ea sequitur quod originatio non est adequate declarativa quod una persona sit in alia ¶ 2a conclusio quamlibet personam divinam esse inequalibus divina persona non potest declarari adequate ex divina relatione probatur sic quia relatio est precisa ratio distinctionis personarum igitur non est ratio essendi unam in alia igitur conclusio necessaria. Item relatio in divinis est ratio oppositionis relative igitur relatione ratione relationis adequate una persona non est in alia ¶ 3a conclusio quamlibet personarum divinarum esse inequalibus divina non potest ex persona

sic precise probari quod persone realiter sunt idem individua essentia patet sic quia ex eo precise non convenit aliquid alicui inesse ex quo precise sibi convenit posse esse sed cuilibet divine persone convenit posse esse per se sicut quod est realiter idem individua essentia igitur conclusio vera. Item ratione divine essentie persone individue sunt idem realiter igitur ratione essentie precise non potest declarari unam esse in alia ¶ 4a conclusio essentia et relatio simul sumpte sunt precisa et perfecta ratio quare quamlibet divina persona inequalibus alteri persone divine patet sic quia quecumque supposita taliter differunt ita tamen quod in una natura realiter conveniunt istorum unum necessario est in altero sed persone divine ratione relationum realiter differunt et ratione divine nature realiter conveniunt igitur consequitur quod differunt in relatione tamen in essentie et nature unitate probatur quia una est in alia; dico tamen quod eadem ratione formali una persona divina non est in seipsa qua est in alia probatur ideo ex probatione quarti etc. ¶ Ad rationem in oppositum dico distinguendo quia relationes divinas in aliquo esse potest intelligi dupliciter uno modo formaliter et sic paternitas est in solo patre et filiatio in solo filio et passiva spiratio in solo spiritu sancto. Alio modo per identitatem et quia relationes sunt idem cum divina essentia et sic scilicet per identitatem omnes relationes sunt in qualibet divina persona sc. q° cta d. 9. 20a 3 etc.

Utrum in divinis om

Utrum in divinis omnipotentia patris conveniat filio quod non arguitur sic filio deficit potentia generandi active cum ipse non possit generare ¶ Oppositum arguitur sic quia sequeretur quod filius non esset perfectus deus quod est contra id quod dicitur in symbolo de filio perfectus deus perfectus homo probatur quia quando omnipotentia

est omnipotentia solius dei sed tamen non convenit a-
liqua potentia ei nec convenit illud cuius
est haec potentia ¶ In solutione huius
questionis hoc breviter est videndum primo an
potentia generandi cadat vel comprehendatur
sub omnipotentia quia illo viso habebitur
3o pa. questionis solutio non sit prima conclusio ista que
omnipotentia absolute considerata comprehendit
et includit potentiam generandi probatur sic per-
fectissima potentia non excluditur ab omni-
potentia sic patet de se sed potentia generan-
di in divinis est perfectissima potentia
quia per illam producitur nobilissimum et per-
fectissimum scilicet filius dei igitur conclusio vera et cum
sit potentia creandi non magis habeat
rationem potentie quam potentia generan-
di sed potentia creandi comprehenditur
sub omnipotentia igitur et potentia generan-
2a co di ¶ 2a conclusio in divinis omnipotentia
perfecte convenit filio probatur sic quia si filio
equaliter attribuitur omnipotentia sicut patri
et filio equaliter attribuitur spiritui sancto eo quod
dicitur in symbolo omnipotens pater omnipotens
filius omnipotens spiritus sanctus conclusio patet
quia omnipotentia perfecte est in patre ut
concedo contra rationes quia vera conclusio ¶
3a co 3a conclusio in filio est potentia generandi quamvis
filius non possit generare prima pars
sic patet quia potentia generandi comprehen-
ditur sub omnipotentia ut dictum est prima conclusione sed
omnipotentia est in filio tantum perfecte sicut
in patre ut dicetur questione 2a articulo 2o ¶ Se-
cundo quo ad secundam partem probatur sic quia si
non tunc sequitur quod filii omnipoten-
tia non esset tanta sicut patris quod non
est dicendum ut patet 2a parte questionis sed quod
filius non possit generare probatur sic quia
si filius posset generare ipse generaret
quia in perpetuis non differt esse a posse
maxime in actionibus ad intra sed si fi-
lius generaret ipse esset pater quod in
divinis est impossibile ~~in divinis~~ ut patet igitur con-
clusio vera ¶ Ex ista conclusione sequitur correlarie quod
non est generatio idem cum dicit potentia ge-
nerandi et posse generare patet quia eadem poten-
tia generandi que est in patre et est in filio
ut dicetur questione 2a et ideo non sequitur quod
nis sub opposito verbi non pater potest generare
et filius non potest generare nec spiritus sanctus
potest generare licet potentia ~~omni~~ potentia
in se sit potentia generandi sed so-
lus pater potest generare quia ipso patre
est potentia generandi conveniens [?] verum [?]
specto ad generare declarat ista dictum fuit
diffuse super distinctionem septimam ubi dis-
putavi de potentia generandi 2o articulo questionis
qua ibi disputavi ¶ Ad rationes in
opposito dico negando antecedens et ad probationem
dico negando quamvis filius non potest genera-
re igitur in filio non est potentia generan-
di et ideo patet ex predictis in ista questione et ex
dictis in 2o articulo questionis [illegible] 21

Utrum hec sit conce

Utrum hec sit concedenda solus pater est
deus quod sic arguitur quia si non esset con-
cedenda hoc esset propterea quod ly solus
excluderet filium sed dicit Augustinus 6o de trini-
tate capitulo 9o solus additum patri non
excludit filium In contrarium est beatus Augustinus
6o de trinitate capitulo 9o ubi dicit patrem
esse deum sed non esse solum deum ¶ De
solutione huius questionis doctores aliqui
fuerunt varii pro duobus primo non concor-
dabant nisi [?] an unum relativorum possit
decipi [?] intelligi concepto altero relativo sine
suo correlativo et quidam non concorda-
bant an dictio exclusiva addita u-
ni relativorum excludat reliquum ut
si dicitur tantum dominus currit an sequatur quod
servus non currat et ideo illi qui dice-
bant unum relativorum esse deinceptum [?]
sine suo correlativo concesserunt
dictio exclusiva addita uni correla-
tivorum reliquum non excludit sed qui
dixerunt oppositum quod et concesserunt oppositum

ideo primo volo quod fundat quo ad ea-
nam et pono 9º ista 9º ¶ Unum cor-
relativorum non pertinet ad diffinitionem al-
terius scilicet sui correlativi sicut ubi gratia pater
non debet sic diffiniri pater est filii pater vel
pater est qui habet filium nec duplum debet
diffiniri sic duplum est dimidii du-
plum vel sic duplum est quod habet dimi-
dium hec 9º probatur sic quia in diffinitionibus
relativorum fieret collatio que est impos-
sibilis probatio quia tunc ignorans
unum quod est de relativis non posset
[illegible] ignorantia patet quia
sic quia sit [illegible] qui ignorat hoc
quod est de patre et filio et quia ista igno-
rantia non potest removeri nisi per diffi-
nitionem que terminat unum quod est
ut patet 2º posteriorum Sed quod est ulti-
mum est principaliter ultimum sive correlativum
[illegible] igitur quecumque
ignoraret quid est pater nunc habet
filium et eadem quecumque quid est filius
videtur filius est qui habet patrem et ma-
nebit perpetua ignorantia quia re-
moveri non potest ut manifestum est in [illegible]
Et ideo potius est dicendum quod relativa
debeant diffiniri per suum fundamentum et per
respectum [illegible] ut ubi gratia quid est
pater [illegible] pater est substantia que de
se generat aliam substantiam et dico inter
[illegible] in divinis debet sic diffiniri ad
unum quod est pater pater est persona que
est substantia generans de se personam que est
substantia ita quod ly generans non refertur
ad substantiam sed ad personam et non dicimus
hic in divinis aliam substantiam quia filius
unigenitus est in divinis est eadem substantia
cum patre sic [illegible] duplum non diffini-
[illegible] habet proprium fundamentum quod
est [illegible] fundamentum [illegible] respectivos
terminos [illegible] sic [illegible] dimidium est [illegible]
[illegible] et de isto [illegible] copi-
osius super [illegible] ad aliquid ¶
[illegible] 9º sit ipsa [illegible] non est de pred-

seu
9º [illegible] privatio sui correlativi patet sic quia
non pertinet ad eius diffinitionem ut dictum est 9º pre-
cedenti [illegible] ¶ 2ª 9º licet dictio exclu-
siva non concludat [illegible] quod est de [illegible]
sive privatio [illegible] additur [illegible]
cludit [illegible] que non sit [illegible]
[illegible] et si sit [illegible] patet
sic quia [illegible] non concluditur
[illegible] animal [illegible] Sed [illegible]
tamen pater est concluditur filius ab esse et
hec 9º patet [illegible]
[illegible]
ubi sic arguit / Sic illud quod non est
esset [illegible] esset [illegible]
igitur [illegible] est vera [illegible]
[illegible] non [illegible] est [illegible]
si est [illegible] principium [illegible]
[illegible] principium [illegible] 2ª [illegible]
[illegible] est vera / [illegible] ista hoc [illegible]
relatione sequitur hec 9º 2ª quod dic-
tio exclusiva addita termino relativo
concludit alterum relativum sive suum corre-
lativum patet manifeste ex predictis ¶ 9º 7ª
que est responsalis ad quesitum hec non
est concedenda solus pater est deus si ly
solus tenetur exclusive patet sic quia
dictio exclusiva addita termino relativo
excludit correlativum igitur ad istam so-
lus pater est deus sequitur quod filius
non sit deus quod est manifeste falsum
igitur 9º vera [illegible] patet per 9º 2am prece-
dentem et dico notanter si ly solus tenetur
exclusive quia si tenetur [illegible]
ipsa esset vera solus pater est deus quia
sensus esset quod illud suppositum quod est
solus pater est deus [illegible] est verissimum sed
dicendo [illegible] augustinus concedit illa so-
lus pater est immortalis et tamen non debet con-
cedi quod filius non sit immortalis /
Solutio aliqui [illegible] quod appropriatur [illegible]
persone sicut filio sapientia [illegible] per-
sona [illegible] sola sit quia
quod immortalitas accedit ad unita-
te [illegible] potentia [illegible] patri attribuitur

tio appropriatur quod solus pater est in-
mortalis respectu alie persone non exclu-
ditur ab immortalitate sed ab eius appropria-
tione ut patet dicta 2m rationem quam
ponit magister in ultimo capitulo huius dis-
tinctionis ¶ Et ex predictis etiam patet quod
haec est concedenda de qua aliqui solet
dubitari solus deus est deus propter pre-
missis quia valet illa copulativa
deus est deus et nichil est deus nisi
deus igitur etc ¶ Et eadem patet ad ... 8a 22e

Utrum aliquod nomen

Utrum aliquod nomen absolute deo im-
positum proprie deo conveniat quod non vi-
sus deus est inenarrabilis igitur etc. Conse-
quentia patet per ... ubi dicitur quod sicut causa est super omnem
narrationem deficiunt lingue a narra-
tione eius ¶ Contra patet quia deo attri-
buitur vita ut ... quia est vita et
purus actus ¶ In solutione huius
questionis videndum est ... Primo an deus
sit nominabilis 2o an sit nominabilis
pluribus nominibus 3o de questio
an aliquod illorum nominum deo proprie
conveniat vel sit 4o utrum nomina attri- Pattributalia
butalia dicantur proprie de deo vel di-
cantur ... distinctas rationes de eo
¶ Et quantum ad primum pono primo illa
conclusionem quod deus a se ipso est nomina-
bilis ... patet per Exodi 3o ubi deus
dixit moysi Ego sum qui sum et ibi
dicitur qui est misit me Item Ego sum via
veritas et vita Johannis ¶ 2a conclusio deus est
a nobis nominabilis probatur sic quia quod
quid possumus intelligere sic possumus
proferre et nominare voce ut est ... per
ubi dicitur sunt igitur ea que sunt in vo-
ce etc. Sed deum possumus cognoscere ...
modo prout deum cognovimus ut dicit
plus ad Romanos primo igitur conclusio vera –
Item deus laudatur a nobis laudatur vo-
ce quod esse non posset si nominabilis non esset
etiam a nobis igitur etc. Et ex quibus du-
abus conclusionibus ... sequitur quod
deus est nominabilis et non dicitur propheta
Ysaie 8 dominus nomen illi Et quamvis
sic quod sit ... et ... et ...
loquentibus ... ... tamen proprie
dicta aliqua ... beati dyonisii
volo breviter ea declarare propterea
et primo oppono contra ea primo quod
dicit dyonisius de divinis nominibus quod
deum neque dici neque intelligi possibile
est quia deus non est cognoscibilis
a nobis aliqua cognitione quia nec
sensitiva nec fantastica nec opinione
cognoscibilis est nec ... igitur
nec est nominabilis quia patet de se
antecedens est dyonisii ubi supra Item dicit
dyonisius quod deus nec est sensibilis
nec ... nec intelligibilis nec habens
intellectum nec est ens Item dicit ibi
dicitur ... ultimo quod deus est super
omnem ... igitur nominari non potest ¶ Ad
omnia ista et consimilia dicendum est quod
per hunc modum verba non intendit aliud nisi
quod nos consistentes in via deum perfecte
cognoscere non possumus nec per consequens
perfecte nominare propter tamen sunt imperfecte
nominamus sicut cognoscimus Unde beatus
... imperator fun-
dator studii ... ...
... theologis dixit quod dy-
onisius per totum librum de divinis no-
minibus non intendit aliud innuere
nisi quod deus sit incomprehensibilis
nobis prius fuit ¶ Et quantum ad 2m
articulum pono illa conclusionem quod deum 2m
possumus nominare pluribus nominibus
probatur sic quia deum pluribus modis
cognoscimus igitur conclusio vera antecedens probatur
quia deum cognoscimus per creaturas
iuxta illud apostoli ad Romanos primo

invisibilia dei per ea que facta sunt intellecta
conspiciuntur / secundum gradum autem cognicionis
unius concipimus per modum remocionis
dei ab omni imperfeccione qua in
creaturis videmus et sic nominamus
eum immortalem et incorruptibilem et immateri-
alem et sic de consimilibus / Tercio con-
cipimus secundum gradum cognicionis per emi-
nenciam et sic dicimus eum eternum
omnipotentem et immensum / Quarto concipimus
secundum gradum cognicionis per modum causa-
litatis et sic dicimus eum creatorem
conservatorem et gubernatorem / Secundo confir-
matur ista conclusio quia intellectus viatoris
tamquam oculus nocticoracis propter divi-
ne essencie immensam sublimitatem
multis modis concipit ipsam divi-
nam essenciam in se existentem simpli-
cissimam vere propter suum modum sicut
deus unico conceptu simplicissimo
qui est ipse met deus intelligit
sic talia infinita igitur et multos
istos concipiendi modos viator di-
versimode deum nominat et hoc est quod
dicit dyonisius de divinis nominibus
quod laudant deum eum qui est
infinitorum nominum ¶ Contra istam
conclusionem quidam opponunt sic non sunt
nomina sed rei de esse synonima subiective
ut dicit hilarius in libro de trinitate
igitur unicam dei perfeccionem non deum
nec possumus nominare diversis nominibus /
cf Secundo quidquid simplex est sic totaliter cogno-
scitur vel totaliter ignoratur igitur deus
qui est omnino simplex si totaliter cognoscitur
uno tantum nomine et per consequens secundum gradum cogni-
cionis nominabitur / si non totaliter ignoratur
nullo nomine nominabitur / Tercio sic vel
talibus nominibus pluribus quibus deum
nominamus correspondet aliqua diversi-
tas ex parte rei et hoc non / quia deus non
est compositus nec ulla diversitas / et
ista nomina erunt synonima et erunt

nisi unum nomen ¶ Solucio ad primum Solucio
dico quod synonima et per consequens que nominant ve-
re de rei esse subiective quatenus nomina illius
permittit comparacionem qui hoc vult / non
quia in intellectu viatoris ad imperfeccionem rerum pluralitatem
[illegible] deum diversimode concipit non et
per consequens sic eius omnipotenciam diversis vo-
cabulis nominat ¶ Ad secundum dico quod
deus si deus totaliter cognosceretur quod verum est
et per consequens sic tamen unum nomen sed quia
ipse nobis multipliciter innotescit igitur
ipsum diversis nominibus nominamus
¶ Ad tercium dico quod talia nomina
non sunt synonima quia eis correspondent
diverse raciones non ex parte dei sed ex parte
creaturarum per quas deum cognoscimus
¶ Circa tamen ad tercium articulum sunt due
opiniones quas breviter volo tangere
Prima est henrici de gandavo Henricus de Gandavo
qui dicit quod nomen non a nobis impo-
situm significat divinam essenciam secundum se
[illegible] absque comparacione ad creaturam / Alia
est scoti qui dicit oppositum auctoritate Scotus
sancti augustini in libro de trinitate ubi sic
dicit quod quedam nomina divine
maiestatis [illegible] conveniunt vi-
tate ¶ Concordando has opiniones
sic distinguo quod nomen aliquod significare
aliquam naturam potest intelligi dupliciter uno
modo perfecte et diffinitive ita quod cor-
respondeat sufficienter racioni formali sive
substanciali illius nature quam significat
et prima opinio est vera / eo quod nec
nullum tale nomen potest viator imponere
divine nature / quia ipsam non potest diffi-
nitive apprehendere ¶ Secundo aliquod
nomen potest significare aliquam naturam eo quod
per suum arbitrium sit distincte impositum
ad significandum illam naturam / sic quod non
aliam et tunc secunda opinio est vera ¶ Circa tamen
ad articulum quartum qui primo querit an attri-
butalia proprie dicantur de deo dico quod
quantum ad modum significandi qui consur-
git ex modo intelligendi et per consequens que
originantur ex quo ad nos fundamentum

ficacionis, quomodo essendi creaturarum, et talia nomina magis proprie dicuntur de deo; si quantum ad rem significatam tanto magis proprie talia nomina dicuntur de deo, quia de creaturis quo ad sapienciam attributa veriori et realiori modo habent esse in deo quam in creaturis, et ita intelligendum est totus processus dyonisii in libro de divinis nominibus. / 2o concedit iste articulus an significantur attributalia nomina dicuntur de deo secundum racionis distinctas. Dico quod sic distinctione tamen supra acceptacionem perfectionum cum absque diversa que sunt simpliciter una consistit. Ad argumentum patet ex predictis quia licet deus a nobis enarrari non possit simpliciter perfecte, tamen secundum quid exprimi et denominari et enarrari; ideo etc. distinctionem 22m.

Utrum hoc nomen

Utrum hoc nomen persona possit dici pluraliter in divinis. Quod non arguitur per beatum augustinum 7o de trinitate capitulo 8o et similiter 8o de trinitate capitulo 1o ubi dicit quod quicquid in divinis ad se dicitur de qualibet persona perfecte singulariter et de omnibus non pluraliter; sed secundum eundem augustinum 7o de trinitate capitulo 6o persona ad se dicitur sicut ad se dicitur deus bonus et magnus etc.; ergo etc. In oppositum dicit et tenet fides katholica et exprimitur expresse in symbolo athanasii ubi dicitur quod tote tres persone coeterne sibi sunt et coequales. Ad solucionem huius questionis videndum est de 4or: primo an hoc nomen persona sit nomen prime vel secunde intencionis; / 2o dato et concesso quod sit prime intencionis utrum significare recipiatur in divinis; / 3o dato quod sit an in divinis significet substantiam vel relacionem; / 4o comparacionibus diversis respondebitur principali quesito. Quantum ad primum presupposito quod nomina prime et secunde intencionis que nomina sunt prime et secunde intencionis, pono istam conclusionem quod hoc nomen persona est nomen prime intencionis. Patet sic quia omnes doctores concedunt et specialiter expresse boecius de trinitate et richardus in libro de trinitate dicit quod persona est incommunicabilis substantia intellectualis naturae; quod persona est natura intellectualis in tantum natura intellectualis sit significat res. Igitur 2o nec persona patet quia illa nomina dicuntur prime intencionis que significant res non secunda racione qua sit significata. Sic persona in divinis loco de persona concedit quod persona est deus trinus personis statibus quod non esset verum nec quod sit persona esset nomen secunde intencionis quia tunc esset signum signi rei sicut non est quod deus tribus personis statibus quod ulterius sit alius quod species aliqua sit deus ergo etc. Sed contra illam conclusionem arguunt aliqui doctores arguentes sic; primo quod illud nomen significat verum primo intencionis plurificari non potest, sed persone in divinis sunt plures ergo etc.; 2o sic illud quod relative opponitur intencioni secunde est intencio eo quod opposita sunt eiusdem generis; sed persona cum sit in divinis relative sicut dicit boecius necessario opponitur vel quod est secunda intencio ergo etc. / 3o sic si persona esset nomen prime intencionis esset predicabile de pluribus puta de patre et filio et spiritu sancto, esset genus vel species / contra beatum augustinum 7o de trinitate et supra habitum est; / 4o sic quod est quod cum in re in divinis non est unum in tribus, sed persona non est una in tribus ergo etc. / ad oppositum patet per damascenum primo sentenciarum suarum capitulo 9o 2a / 7m sit illud quod dicitur persona

negationem hoc est contra instancia eo quod ne-
gatio sit eius nominis sed persona significat ne-
gationem eo quod diffinitur per incommu-
nicabilitatem sed illa non concludunt primo
ista opinio videtur michi esse heresis Sa-
belliana quia scilicet concedit quod hoc
nomen persona significat tantum signa [?] quia
non sunt realiter in divinis tres distinc-
te persone quia ut dicit beatus Augustinus
primo de doctrina christiana res que beatos
nos faciunt et quibus fruendum est sunt
pater et filius et spiritus sanctus id est persona
hoc nomen significat patrem et filium et
spiritum sanctum et alias creaturas volens
eligitur est nomen prime intencionis ¶ Sed
ad principalia ~~ad primum dico~~ motiva
istorum dico ad primum negando antecedens quia
est instancia de relatione que est se-
cunde intencionis et tamen ponitur in divinis
¶ Ad secundum dico quod individuum quod
est prime intencionis sicut in diffini-
cione Boecii tamen non opponitur ubi patet id
satis intelligenti pauca in logica ¶
Ad tertium dico quod persona non predicatur
ut genus de specie individuum non ut species
de individuis sicut non essentia ut
hoc nomen deus predicatur de patre et filio et
spiritu sancto tamquam de suis speciebus vel in-
dividuis ut dictum est supra distinctione
19 ¶ Ad quartum dico quod hoc nomen per-
sona est quid in significando sed nulla
persona est quibus quia nec pater nec filius
nec spiritus sanctus etc. de aliis ¶ Ad quintum
dico quod eodem modo probatur quod hoc
nomen quo est secunde intencionis quia
tenus diffinitione ponitur hoc dictum modo
lo... et tertia alia argumenta primo opi-
nionis non sunt relatione digna ¶
Circa tamen ad tertium articulum videlicet utrum per-
sona hoc nomen significat respective in di-
vinis dicitur diversi doctores valde
diversa que breviter recitabo dixe-
runt quidam quod hoc nomen persona an-
tiquitus in divinis significabat solum

essentiam sed modo significat in singulari numero
essentiam in plurali supposita // istud est verum quod
antiquitus per nomen persone intelligebatur
substantia secundum beatum Augustinum in 5° capitulo septimi
libri de trinitate ad hoc sonat dicens cum
dicimus persona patris non aliud intelli-
gimus quam substantiam patris / et dicit ibidem
quod persona dicitur ad se et non ad aliud
re sicut olim beatus Jeronimus dixit tan-
tamen tres ypostases cum bone suspi-
cionis nomen est quod proponens bona
venena dicit quod Jeronimus hoc non voluit
non esse dicendum esse tres ypostases quia
esset planum et erroneum sed quia in ipsius
tempore videbatur sonare idem quod substantia
et quia substantia secundum quem acceptionem non
dicitur in divinis in plurali numero ideo voluit
Jeronimus non esse hoc dicendum ne esset
illud dictum occasio erroris sed quod
dicitur hec opinio quod hodie hoc nomen
persona in numero singulari significet esse-
ntiam tantum et in numero plurali supposita non est
verum quia licet numerus singularis et pluralis
varient nomen significandi non variant
tamen significationem nisi in nominibus collec-
tivis ut patet in grammatica et tale nomen
non est persona / Alii dicunt quod tam
in singulari quam in plurali hoc nomen persona
indifferenter significat per essentiam et supposito ¶ Sed
ista currit quia aliqualiter sequitur quod
si tamen non esset concedendum in divinis sunt tres
persone nisi cum addito quod persona
significet pro supposito quod est planum contra ipsa
absolute conceditur quia patet sic quia is-
ta non est concedenda quod in divinis sunt
tres essencie patet igitur falsitas huius o-
pinionis ¶ Dimissis opinionibus istis
pono breviter illa quod hoc nomen
persona significatione recipitur in divinis
patet sic quia persona hodie significat impor-
tat namque intellectualem per se subsistentem
sed illud significatum excellentissime re-
peritur in divinis ut manifestum est Secundo
cf et dico quod hodie sit significat quia
sicut dicunt doctores in usu fuit

nomine persone de alia significet sicut patet
ex suo equipollenti in greco quod est prosopon
quod teste boecio valet tantum quantum
ergo larvatum in [illegible] erat apud
grecos quod in tragediis qui fuit
excellencioris status venit larvata
facie ad distinctionem aliorum et quia
inter rationabiles individuum valde ne(?)
excellit ideo translatum est nomen persone
ad significandum nam valde subsistens est
et quia individuum excellentissime reperitur
valde ut subsistentia ideo dicimus quod
individuum sit persona et ideo dicitur nunc
persona quasi per se una vel persona
a personando i. eminentius sonando non
vocis exaltacione sed ut eminencia patet
igitur quod questio premissa est vera ¶ Secundum
ad secundum articulum pono illam conclusionem quod hoc
nomen persona non competat individuo vero(?)
ut patet sic quia absolute significat intellectualem(?)
alem(?) naturam subsistentem et quia conceditur(?)
individuus cuiusque nominis proprium eo quod
individuus proprium non sit nisi persona tamen(?)
sed proprium significet absolute patrem et filium et
spiritum sanctum igitur etc. et ideo non est verum quod
aliqui dicunt quod persona significat
relationem distincta individuis | sed contradicunt(?)
communi theologis(?) quod significet relationem distinc-
tum quia significet proprium individuum quod
quia proprium relacione distinguitur. Sed ex
hoc concedi non debet quod persona relationem
significet ita quod valde primaliter tamen
dicitur quod hoc nomen persona significat
proprietatem individui absolute ut proprietatem quam
non est de ratione proprietatis quod respiciat
licet individuus proprietatem sunt relacionibus
distincta ut si per imaginationem esse
nisi unum proprium ut in intellectualibus ipse
esset persona ¶ Secundum ad articulum [illegible]
pono illam conclusionem universalem quod in divinis
sunt tres persone hec conclusio est declarata
precedentem in generali concilio quod hec
hoc tertio firmiter credimus de summa trinitate
et fide catholica etc. patet ex simbolo ubi

expresse dicitur quod tres persone sunt coe-
terne et coequales ex ista hoc sequitur contra
quod hoc nomen persona proprie et debet dici plu-
raliter in divinis et ideo questio est vera sicut fuit
proposita ¶ Secundum augustinum in vii de trinitate dico quod
[illegible] antiquo loquendi
fuit in illa vestra(?) aqua hodie ex parte
patris hoc nomen persona ut patet per [illegible]
in libro [illegible] distinctionis
et sic patet questio etc. vicesima tercia [illegible]

Utrum in divinis sit numerus

Utrum in divinis sit numerus videtur quod sit
arguitur quia in divinis est trinitas et plu-
ralitas igitur in divinis est numerus et tenet consequentia
quia patet ex terminis antecedens patet sic quia
alia est persona patris alia filii alia
spiritus sancti ut habetur in simbolo at-
tanasii i.e. in divinis est trinitas sed
quod in divinis sit pluralitas patet quia
plures sunt persone in divinis i.e. etc. ¶ In
oppositum videtur esse [illegible] qui
dicit in distinctione [illegible] quod ista
nomina unus tres que sunt in materia
[illegible] sunt inducta tamen per
[illegible] quia ponendi in divinis et igitur
in divinis non est numerus ¶ In solu-
cione huius questionis videndum est de [illegible] primo
an ista nomina unus tres in divinis
dicantur predicative vel positive | 2o an di-
catur ista nomina in divinis secundum substantiam
vel secundum relationem | 3o de questione | Quarto quia
[illegible] in divinis ponatur ista
[illegible] unitas pluralitas distinctio et dis-
tinctio | [illegible] ponitur ista [illegible] diversi-
tas multiplicitas divisio et separatio
¶ Quantum ad primum articulum opinionem ma-
gistri primo recitabo deinde ad hunc
articulum per [illegible] videbo | opinio ma-
gistri fuit quod huiusmodi nomina numera-
lia unus tres in divinis non ponantur
[illegible] sicut patet in capitulo [illegible]

positionis fuit quia quamvis nomina
que ponunt et positive capiunt tunc
unum ponunt sed unum non esse individuum
et ideo dictat et auctoritas sanctorum confir-
mat / ubi cum individuum non sit separatio nec
divisio nec sit ibi aggregatio nec con-
fusio et quia unus separationem importat
antecedit et aggregationem et confusionem
no consequitur / igitur individuum unus est consequens po-
nendus et ideo hec nomina individuum duo
tres nichil ponunt sed privative accepta
credita sunt hec est positio magistri / sed bo-
naventura ponit omnem dictam / quod quando
magistri parisiensis (?) intellexit articulo magistrum non
teneat ¶ sed ad concordandum istas opi-
niones que opposite videntur pono ad
hunc primum articulum aliquas conclusiones prima
3a c est ista hec nomina duo tres individuum
non dicuntur simpliciter privative sic quod
nichil ponant / ubi igitur quod cum dicitur pater
et filius sunt duo vel due persone id
est non sunt una persona vel pater et filius
et spiritus sanctus sunt tres persone id est non sunt
due vel una patet sic quia sic conclusio
esset ad illum intellectum adequate / quod
aliquis ethicus (?) sunt tres separatim quia non
sunt due sed nec sunt una et per id ar-
gumentum bonaventura impugnat opinionem
magistri que dicit / quod nomina numeralia
non positive sed privative dicuntur in divi-
nis et tamen est quod magister non intende-
bat quod simpliciter privativo modo dicuntur
individuum tres persone / sicut id argumentum
procedit / sed bonaventura non concludit contra
2a magistrum ¶ 2a conclusio sit ista hec nomina
duo tres individuum non dicuntur sic posi-
tive sicut in creaturis patet sic / quia
de quibuscumque in creaturis dicuntur hec
nomina ipsa importat diversitatem et ag-
gregationem sed hec individuum non sunt po-
nenda igitur conclusio vera / tunc hec est vera et
opinio magistri cum dicitur pater et filius et
spiritus sanctus sunt tres non debet intelligi simpliciter
per abnegationem pariter vel plurium
id est quod non sunt duo vel plures

quia tres sed quod non sunt tres sicut
tres homines sunt tres quia ternarium tres ternarium
homines sunt divisi et aggregati in tria
vel unum et non quilibet eorum est per se
ternarius patet igitur quod intentio magistri 3o
est vera ¶ 3a conclusio sit ista hec nomina
duo tres individuum aliquid dicunt po-
sitive patet primo sic ista conclusio quia hec
nomina dicuntur individuum ut patet per doct-
rinam ecclesie et predicta sanctorum ymmo per
scripturam sacri canonis ut epistola
Johannis dicitur hii tres unum sunt sed non
dicuntur hec nomina simpliciter per abnega-
tionem licet non dicantur sic positive sicut
in creaturis ut patet per conclusiones precedentes et
quamvis articuli igitur conclusio vera ¶ sed ut
clarius intelligatur hec conclusio probo ea aliter
sit hec nomina duo tres individuum im-
portant aliquitatem pluralitatem discretionem
et distinctionem ut patet per magistrum in littera et
predicta sanctorum que adhuc allegat igitur sequitur
quod individuum hec nomina dicantur
aliquid positive et hec fuit intentio
bonaventure et magistri parisiensis qui
credebat se tenere omnem ex quibus patet
quod quelibet istarum opinionum atten-
to fundamento proprio est vera et sic ista
contrarietas est concordata ¶ circa ad
2m articulum propositum fuit an hec no-
mina duo tres individuum dicantur secundum
substantiam vel secundum relationem dixerunt qui-
dam ut recitat bonaventura quod
quamvis nomina numeralia individuum vel
plus dicant vel importarent quia
nomen persone in unoquoque plura sed illud non
potest dici quia tunc dicendo quod tres dicere
persone non plus exprimit nisi quod
persone sunt persone quod est manife-
ste falsum quia stat per ymaginationem veri-
tas istius persone sunt persone licet
non essent tres persone quia per dualitatem
verificaretur ista ut manifestum igitur et ¶
Etiam contra opinionem sequitur quod idem esset
dicere due sunt persone et tres sunt perso-
ne patet quia quelibet illarum valet illa

personae sunt personae 1a ratio / credo tamen quod
ista opinio posset sustineri adhuc in
tellectum quod cum dicimus tres intelligimus
solum in personis pluralitatem ideo ut veritas
appareat ad hunc articulum pono duas
conclusiones prima sit ista quod hoc nomen
deus 3es in divinis non dicitur secundum substantiam
probatur sic quia per regulam sanctorum doctorum
omne nomen pertinens ad substantiam non dicitur
pluraliter sed singulariter sed hoc nomen deus
tres numquam dici potest singulariter sed semper
pluraliter igitur conclusio vera / Item omne nomen substantia
le in divinis dicitur de qualibet persona sed hoc
nomen de nulla persona dicitur igitur / Item
si hoc nomen tres diceretur in divinis secundum
substantiam cum vera predicatione posset
addi termino substantiali igitur verum esset esse
tres deos quod est contra nostram fidem igitur
conclusio vera / Et contra illam conclusionem quidam argu
unt sic quantitas in divinis transit in
substantiam ut dicunt beatus Augustinus et Boetius
sed numerus dicit quantitatem igitur termini numerales
dicuntur secundum substantiam in divinis / 2o hoc nomen
deus tres in divinis dicitur secundum se et ad
se et non ad aliud ut manifestum est igitur
in divinis dicitur secundum substantiam / 3o sic cum dicitur
pater et filius et spiritus sanctus sunt tres vel
ibi hoc nomen tres dicitur notionaliter vel essen
tialiter si dicitur notionaliter contra nulla est notio
que convenit dicitur de 3bus in divinis igitur
si dicitur essentialiter igitur dicitur secundum substantiam quod
est contra conclusionem ¶ Solutio ad primum dico quod
numerus in divinis non dicit quantitatem licet il
la dicat in creaturis sed in divinis dicit rela
tionem ut patebit infra cum videbitur de
quesito ¶ Ad 2m dico quod hoc nomen
licet complexum non dicatur ad aliud tamen
relationem dicit in divinis et non quantita
tem ut dictum est ¶ Ad 3m dico quod vel
notio determinata dicitur de 3bus personis sed que
admonitio debent dicatur de tribus etiam de quo
libet seorsum dicitur aliquod tale ut hoc
nomen relatum vel hoc nomen distinctum dicitur de
qualibet persona et consimilia ¶ 2a conclusio hoc
nomen deus 3es in divinis dicitur secundum re
lationem probatur sic hoc nomen in divinis importat
distinctionem / distinctio autem in divinis est ex pro
prietatibus igitur conclusio vera et confirmatur consequentia
sic quia hoc nomen dicitur in divinis
ut manifestum est et non dicitur secundum substantiam
ut patet per conclusionem precedentem igitur dicitur secundum rela
tionem ¶ Ad quartum ad 3m articulum qui
ponit principaliter quesitum scilicet an in divinis
sit numerus unus pono primo illam conclusionem
quod in divinis non est numerus sicut in
creaturis / probatur sic quia nomina numeralia
non dicuntur in divinis sicut positive sicut
in creaturis igitur ratio antecedens patet per conclusionem 2am / 2am
huius primi articuli / Ex ista conclusione sequitur quod in
divinis trinitas personarum non est multi
tudo et ideo hoc non est contradictio trinitas
in divinis est multitudo patet quia non est in
divinis sic numerus quod sit multitudo compo
sitionibus aggregata sicut in creaturis
igitur ratio / Sequitur 2o quod deus et trinitas
non sunt numerus binarius sicut in creaturis
est numerus binarius patet quia deus non potest
esse pars nec potest alicui vel pluribus aggre
gari ut patet ex fundamento huius conclusionis
¶ 2a conclusio sit ista in divinis aliquo modo est
numerus probatur sic hoc nomen deus 3es in divinis
dicitur aliquo positive igitur conclusio vera
antecedens patet per conclusionem 2am primi articuli / Et conclusio confir
matur quia numerus ponit de distinctionem per
sonalem et originem tunc in divinis est
numerus quia in divinis sunt tres personae igitur ratio
¶ Ex quibus patet quod si per numerum intel
ligimus numerum secundum aggregationem substantialem
diversitatem et multiplicitatem tunc in divinis
non est numerus unus si autem per numerum
intelligimus numerum ponentem distinctionem per
sonalem sic in divinis est verus numerus ¶
Ad quartum ad 4m articulum dico breviter
quod sicut in divinis ponimus unitatem non
singularitatem nec solitudinem quia sin
gularitas excludit communicabilitatem / soli
tudo vero excludit pluralitatem et quia nos
ponimus unam essentiam in pluribus personis
ideo ista nomina solitudo et singularitas
non recipimus sic similiter propter pluralitatis
recipimus in divinis ista nomina / alio

tas pluralitas discrecio distinctio eo quod dis
crecio presupponit distinctionem distinctio plura
litatem pluralitas alietatem alietas autem non
solum attenditur quo ad formam sed etiam quo ad
suppositum loquendo [?] ita ista ratio recipimus secundum
aliam rationem sed diversitate multiplicitate di
visione separacionem non recipimus eo quod
separacio presupponat divisionem divisio mul
tiplicitatem multiplicitas diversitatem diver
sitas autem presupponit forme et nature distinc
tionem et quia in divinis est eadem natura et uni
tas ita ista ratio non recipimus secundum do
mos [?] patet quod dictus sit quod et cetera [?] 26am

Utrum persone in divinis

Utrum persone in divinis distinguantur rela
tionibus quod non arguitur sic individuum sub
stancie non constituit relatione et non [?] ut
distinguitur relatione secundum Johannem Damascenum in
libro 3o sententiarum suarum capitulo 6o persona
importat individuum substancie igitur et cetera ¶ Oppositum
arguitur sic ille divine persone distinguuntur
quo multiplicantur secundum Johannem Boecium in libro de
trinitate essencia continet unitatem et relacio
multiplicat trinitatem igitur questio vera ¶ Pro
solutione huius questionis sciendum [?] diversas opi
niones doctorum videndum est de tribus primo
an persone in divinis distinguantur aliquo
absoluto / 2o an constituantur et distinguantur
origine / 3o de respectu ¶ Circa primum articulum
fuerunt due opiniones prima fuit lincolnien
sis qui posuit quod supposita in divinis disting
uerentur proprietatibus absolutis Alii dixe
runt quod distinguerentur modis absolutis
primo contra istarum opinionum oppono quod
quoniam quas pono quarum prima est ista
¶ In divinis non sunt tria supposita proprietatibus
absolutis distincta probatur sic quia si sic sequitur
quod aliquid simpliciter perfectionis esset in una
persona quod non esset in alia quod est contra
fidem et Augustinum contra quia si sic quia absoluta
proprietas dicit simpliciter perfectionem ¶ Et contra
illam quod ponit lincolniensis [?] perfectissima

primo arguit sic supponendo quod persone divine
non distinguantur relacione / quia omnis relatio
presupponit aliquid sed illud quod significatur relacione
refertur sed divina essencia non refertur sed
suppositum / igitur divina relatio non distinguit suppositum
sed presupponit distinctum esse ¶ 2o sic omnis rea
lis relatio presupponit distinctionem extremorum que
referuntur sed in divinis est relacio realis
igitur presupponit distinctionem suppositorum et ita
non distinguunt supposita ¶ Contra 3o argu
it quidam doctor modernus franciscus
de marronis / [?] proponunt ista et quodcumque
quod posuit sit una perfectissima debet sup
positari suppositatione perfectissima sed sup
positatio absoluta est perfectissima et cetera
¶ 4o sic suppositum divinum est summe perfectis
simum igitur non constituitur relacione et ideo
eciam eciam non distinguitur ¶ 5o sic suppo
situm principium alterius generis est imperfec
tionis igitur in divinis non est sic ponendum
¶ Solutio ad primum dico quod argumentum est
falsum quia relatio non presupponit relativa
sed eam constituit in esse relativo ¶ Ad
2m dico quod relaciones in divinis presup
ponunt sua extrema realiter distincta non
quod in persona sint prius quam sint tamen
ut principia illius distinctionis ¶ Ad 3m
dico negando [?] eo quod suppositatio
absoluta tollit essencie unitatem ¶ Ad 4m
dico negando quoniam eo quod ~~debet esse~~
sit debet esse substancie et essencie unitas non
potest suppositum constitui absoluto aliquo
et hoc non est imperfectionis ut quia non proce
dit nisi principium alterius generis quod accı
dens quod non est in supposito ¶ 2a quo sic
ista persone seu supposita in divinis non disting
uuntur modis absolutis probatur sic quia
vel illi modi absoluti sunt ipsa essencia
vel non si sunt ipsa essencia tunc non disting
uunt personas si non sunt essencia tunc in
divinis est compositio ex essencia et modis
absolutis / sed sic si sic vel igitur supposita sunt dis
tincta sunt absoluta vel relativa si sunt
absoluta erunt in divinis plures substancie
quod dictum non est / si sunt relativa et

modi distinctos non possunt absolute
sed relative igitur conclusio vera. ¶ Sed contra illa
conclusionem est opinio una que ponit in
divinis tres modos absolutos per quos
dicit constitui personas qui sunt ista esse
naturale esse intellectuale et esse amabile.
Primum constituit personam patris secundum personam
filii tertium personam spiritus sancti. Et hos tres mo-
dos dicit ista opinio esse fundamenta imme-
diata relationum in divinis etc. Arguit sic
primo opposita in eodem et in eodem simul esse non
possunt, sed in divinis sunt relationes opposite
igitur huiusmodi relationes non possunt fundari
in divina essentia sed in istis modis. ¶ 2o
sic arguendo: relatio est distinctorum sed omnis relatio
dicit distinctionem igitur distinctio relationis oppo-
sitionis presupponit aliam distinctionem in fun-
damento. Sed hec opinio est falsa quia sicut
in divinis est omnium trium personarum eadem na-
tura sic idem intellectus et idem amor absolute
loquendo et igitur in divinis idem est esse na-
turale intellectuale et amabile. Secundo mo-
tiva huius opinionis dico. Ad primum quod
quamvis in eodem fundamento finito oppo-
site relationes originis simul esse non
possint in fundamento tamen infinito simul
esse possunt. Ad 2m dico quod in creaturis
concedendo relatio est distinctorum fundamentorum
quia ibi fundamentum est finitum, in divinis
autem non quia ibi fundamentum est infini-
tum ut dictum est. ¶ Circa tertium ad 2m ar-
ticulum pono breviter illa conclusionem quod
in divinis persone non distinguuntur nec con-
stituuntur per origines. 2m quod origines
sunt posteriores sicut quia illud quo aliquid
personatur constitutum est intrinsecum vel constitu-
tivum sed origines 2m quod origines non
significantur ut intrinsece personis sed significantur
ut actus progredientes a persona in personam
quasi via media inter producentem et productum propter
quod dicitur 2o phy. quod generatio est
via in naturam igitur conclusio vera. Item actio na-
turalis considerata per modum actionis per-
sonam agentis non constituit sed presupponit
eo quod actus sunt suppositorum 9o me-
thaphysice igitur conclusio vera. ¶ Sed contra hanc conclusionem
quidam arguunt sic illud per quod sunt aliqui

esse et sine quo non potest intelligi esse hoc
primo constituitur in esse sed filius sine esse proge-
nitum et sine illo non potest intelligi esse et
etc. ¶ Item Damascenus libro 3o capitulo 2o ait
quod in divinis omnia sunt unum preter
generationem ingenerationem et processionem. ¶ Ab-
solvendo ad primum dico quod filius sine formaliter
esse per filiationem et sine ea non potest in-
telligi sed generatione sine esse non formaliter sed
per modum emanationis. ¶ Ad 2m dico quod
actus originis sunt idem realiter cum pro-
prietatibus personalibus ideo Damascenus
et alii sancti doctores magis curaverunt de
rei veritate quam de significatione pre-
termittunt [illegible] unum accipiunt pro alio. ¶ Circa tertium ad
3m articulum pono illa conclusionem quod per-
sone in divinis constituuntur et ab invicem
distinguuntur 3bus relationibus scilicet paterni-
tate filiatione et processione sive passiva
spiratione. Circa hanc conclusionem nolo rationibus
multum insistere quia rationes humane ad
hanc conclusionem attingere non possunt volo tamen
conclusionem fundare ex dictis sanctorum. Prima ergo
est de intentione doctorum et specialiter Ans-
helmi in libro de processione spiritus sancti ubi
sic dicit licet unitas [illegible] relatio divina sola
[illegible] pluralitas inducta est ut pater et filius
et spiritus sanctus dici non possint de invicem
sed alius sunt ad invicem et ibidem capitulo 2o
dicit quod in divinis omnia sunt unum
ubi non obviat relationis oppositio et
capitulo dicto dicit quod impossibile est inve-
nire in fide christiana unam personam
distingui ab alia nisi per relationes
igitur conclusio vera. ¶ Item in fine illius libri
concludit Anshelmus quod tot sunt ho-
mines quot persone humane quia perso-
ne humane distinguuntur proprietatibus
personalibus absolutis in divinis autem non
sunt tot dii quot persone quia distinctae
relative dicuntur ad se enim fiat personarum dis-
tinctio. Item Boethius libro suo de trinitate
dicit quod essentia continet unitatem relatio vero
multiplicat trinitatem. Item Anshelmus
de incarnatione ubi contentione disputat
contra quendam qui personas divinas di-

vel differre per absoluta sic arguens tu
ponis tres personas absolute differre ergo
igitur ponis omnes tres deos / Dicitur autem non
sic sicut tu si ponis personas absolutas
necesse est ut ponas tres deos si dicis
quod non est necesse illas tres personas
esse tres deos quia ille tres res sunt
simul unus deus ergo singula quaelibet persona
non est deus sed ex tribus constituitur unus
deus quod ipsum est dicere quia tunc erunt
tres res unus deus et quaelibet erit deus
idem est de instantia Augustini super i de
primo in sermone in libro de fide ubi dicit
generaliter hanc regulam esse tenendam in
sancta trinitate quod persone in ... eo quod
ad se dicuntur sunt indistincte per solutionem
patet igitur etc. ergo ¶ Ad argumentum principale
dico quod persona divina quamvis
possit dici individuum sive una ne-
que nec est ... est ... relativa ratione
plurium constitutivum ut patet ex dictis

Utrum in divinis tot sint

Utrum in divinis tot sint ponende res
quot ponuntur relationes reales et
videtur quod sic quia quaelibet realis relatio
est res igitur etc. Contra articulus patet ex superiori
tractatu ¶ Oppositum arguitur sic in divinis non
potest esse nisi trinitas rerum eo quod
in divinis non possunt esse plures quam
tres persone quia non sunt plures sed
relationes reales in divinis sunt plures
quam tres igitur ergo est falsa ¶ In so-
lutione huius questionis videndum est de
duobus / primo quot sint relationes
reales in divinis / secundo de quesito utrum
tot sint res quot sunt relationes
reales ¶ Circa primum ad primum advertendum
est quod in divinis est differentia inter no-
tiones relationes proprietates ratio
est quod persona notificatur sicut illud
quod convenit persone positive sed quod
non est que tribus personis ... sunt

ista quinque paternitas filiatio innas-
cibilitas communis spiratio et spiratio pas-
siva quia paternitate notificatur pater
et innascibilitate similiter pater quia ex-
ponitur et intelligitur positive quia
... impassibilitas non est notio
licet negative pater et filio conveniat
... filiationem notificatur filius ... spiratio
quem scilicet activa notificantur qualiter
due persone scilicet pater et filius ... spiratio
non passiva notificatur spiritus sanctus ¶
Proprietates non sunt tres scilicet que personas
in esse personali constituunt sicut pa-
ternitas filiatio et passiva spiratio rela-
tiones non sunt quibus persone in
esse ... constituuntur ut
paternitas est relatio qua pater relative op-
ponitur filio / Premissa ista declaratione
pono ad primum articulum istam conclusionem quod
in divinis sunt quattuor relationes ... sic quia
quaelibet relativa opposita dicitur adequata
ut patet per philosophum in predicamentis / Sed in divinis
relatio qua pater opponitur filio relative et
illa dicitur adequata et sic sunt due
relationes / Etiam in divinis est relatio qua
pater et filius opponuntur spiritui sancto et
illa similiter dicitur adequata et sic
sunt iterum due relationes igitur conclusio vera
Item in divinis non sunt inventae relationes
reales nisi relationes originis sed
in divinis sunt due origines scilicet generatio
et processio quarum quaelibet requirit duas
relationes scilicet unam qua ponatur respectu
ad producentem et aliam ad productum igitur in divinis
sunt quattuor relationes ¶ Circa secundum ad secundum
articulum premitto quod ista conclusio in divinis
sunt tantum tres res ... patet quia
in divinis non possunt esse plures res quam
sunt persone sed non sunt plures persone
quam tres in divinis ut tenet sancta fi-
des catholica igitur conclusio vera ... ex
parte colligitur ... ...
... de summa trinitate et fide
catholica ¶ Contra ista conclusionem assumpta conclusio

non hic queritur differentiam inter notiones relationes
et proprietates.

ponuntur

praedicti articuli sequitur primo quod in divinis non sunt ponendae ~~tres res~~ tot res quot ponuntur ibi relationes reales. Patet quia conclusio praedicti articuli in divinis sunt quattuor relationes et in divinis sunt tantum tres res ut dictum est conclusione huius articuli igitur patet correlarium. Et hoc est verum sine additione. ¶ Secundum sequitur correlarium quod quattuor relationes in divinis non sunt quattuor res. Patet quia in divinis non sunt ponendae plures quam tres res ut dictum est conclusione praemissa. Igitur patet correlarium. ¶ Tertia conclusio huius articuli sit ista: communis spiratio non est res alia a paternitate et filiatione. Probatur sic primo quia communis spiratio in patre est immediate in eodem fundamento cum paternitate scilicet in supposito patris, similiter eadem communis spiratio est in filio et immediate in eodem fundamento cum filiatione scilicet in supposito filii, quamvis sit alia relatio quam paternitas et filiatio, quia ipsa spiratio refertur ad alium terminum quam paternitas et filiatio, puta ad spiritum sanctum, ad quem non refertur paternitas nec filiatio. Igitur conclusio vera. Secundo probatur sic ista conclusio, quia si communis spiratio esset alia res a paternitate et filiatione, tunc in eadem persona essent plures res realiter distinctae, scilicet in persona patris paternitas et spiratio, similiter in persona filii essent plures res realiter distinctae scilicet spiratio et filiatio, et nulla istarum personarum esset summe simplex. Sed forte dicitur quod istae relationes quia non sunt absolute res sed sunt relationes, ideo non derogant summae simplicitati, sicut enim relatio et divina essentia in eadem persona non derogant summae simplicitati sic nec relatio cum relatione. Respondeo quod omnis pluralitas rerum realiter differentium in eadem persona derogat summae simplicitati. Sed quod dicitur de essentia et relatione non est simile, quia essentia divina et relatio non sunt duae res sed una tantum, quia nulla realis differentia est inter essentiam divinam

et relationem. Patet igitur conclusio ista tertia. ¶ Conclusio tertia sit ista: istae quattuor relationes in divinis non sunt quattuor res sed tres res tantum. Probatur primo ex praemissis, sic quia in divinis non sunt plures res quam tres ut dictum est conclusione prima huius articuli, ita quod quattuor relationes in divinis non sunt quattuor res ut dictum est correlario secundo primae conclusionis. Sed istae quattuor relationes non possunt reduci ad duas res nec ad unam. Igitur sequitur quod istae quattuor relationes sunt tres res. ¶ Secundo probatur haec conclusio ~~ex praemissis~~ ex praemissis sic, quia paternitas ad filiationem est una relatio quae est patris, et filiatio ~~[illegible]~~ ad paternitatem est secunda relatio quae est filii. Passiva spirationis ad quem activa spiratio est tertia relatio quae est spiritus sancti; quarta vero est communis spirationis ad passivam spirationem, quae non est res distincta a paternitate et filiatione ut dictum est conclusione tertia. Igitur istae quattuor relationes sunt tantum tres res, quod fuit probandum. ¶ Correlarium in omnibus dico negando quaestionem ista patet ex ultima probatione conclusionis tertiae quaestionis distinctionis [illegible]

Utrum sc[illegible]

Utrum sit non principium in spiratione activa in divinis sit admittendum. Quod non arguitur sic, quia in divinis non admittitur carentia correlarium, sed principiatum ut patet per multa dicta superius. In divinis saltem quo ad activa non debet dici principium sed quod sunt correlativa, patet quinto physicorum ubi dicitur quod principium est alicuius principium, vel principiati vel materiae est. Igitur etc. Est contra, in divinis quo ad activa non admittitur hic non causa quia non est concedendum quod in divinis pater sit causa filii. Igitur nec est concedendum quod eius principium, quia omne principium est causa. Et hoc ¶ Opposita dictat

magister post predicta scilicet ¶ In solutione huius questionis videndum est primo de questione. Secundo videndum est an principium respectu personarum admixtura et respectu creatura possit dici univoce equivoce vel analogice. ¶ Quantum ad primum pono primo ista conclusio sic nomen principii in comparatione ad intra admittendum est in divinis. Patet sic quia dicit beatus Augustinus in 4° libro de trinitate quod pater principium totius divinitatis non cum sit de quo sit vel de quo procedat sed a quo filius est genitus et spiritus sanctus procedit ut allegat magister in primo capitulo distinctionis 29. ¶ Item ubi est vera ratio emanationis et originis ibi admittendum est principium sed in divinis est emanatio emanationis et originis eo quod filius sit a patre et spiritus sanctus a patre et filio ut patet ex fide et multa scilicet dicta sanctorum allegata igitur conclusio vera. ¶ Item principium dicitur unde aliquid secundum esse quinto metaphisice sed filius secundum esse a patre in divinis igitur. Sed quod in divinis non admittitur principiatum sicut fit propter hereticos qui procede vellent verum principiatum et causatum sed causatum in divinis non admittitur sicut nec causa ut statim patebit in fine dicit tamen bonaventura videndo ad quorum prima quare propter movet ... dat distinctionem quod utrumque scilicet principium et principiatum recipitur in divinis sed hic est ad intellectum katholicum quia principiatum nominis sic sonat ad imperfectionem propter hereticos de hoc nomine sepe tacendum et in quod sanctus ambrosius dicit scilicet hoc nomen ingenitus in scripturis non invenisse nec legisse nec audivisse et sicut dicit magister distinctione 28a capitulo 2° ultra medium iste sanctus doctor volebat uti hoc nomine ingenitus propter hereticos ita et nos etiam vitare quedam propter calumpniationem

insidias que tamen a katholicis et piis lectoribus sanius credi puto. ¶ Conclusio 2a sit ista hoc nomen causa in divinis non est admittendum ad intra. Patet sic quia dicitur 5to metaphisice quod causa est a qua dependet aliquid in esse vel fieri sed in divinis nulla est dependentia. ¶ Item dicitur ibidem quod causa est ad cuius esse sequitur aliud sed in divinis non est sequela quo ad esse cum ibi non sit prius et posterius quo ad esse quia idem est esse omnium personarum igitur conclusio vera. ¶ Quantum ad 2m articulum pono primo illa conclusio quod pater est principium et causa creaturarum scilicet filius est principium et causa creaturarum scilicet spiritus sanctus est principium et causa creaturarum et pater et filius sunt unum principium et una causa creaturarum et scilicet tota trinitas est principium et causa creaturarum et sic concedendum est quod deus est principium et causa creaturarum et quod divina essentia est principium et causa creaturarum. Patet hec conclusio per beatum Augustinum in libro de natura boni et allegat magister distinctione 29a capitulo 2° circa medium ubi introducit ad propositum illud apostoli ad Romanos 11° ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia igitur conclusio vera. ¶ 2a conclusio sit ista principium respectu personarum ad intra in divinis et respectu creaturarum ad extra non dicitur univoce patet quia ex diffinitione univocorum quia ... nomine principiatorum quia vero ratio non potest esse eadem quia principium respectu personarum ad intra sic est principium quod ipsum est cum eo et eiusdem ratione cum illo cuius est principium sed sic non est de principio respectu creaturarum igitur etc. Item principium creaturarum sic est principium quod est prius ... quorum est principium etiam quo ad esse sed sic non est de principio respectu personarum ad intra igitur conclusio vera. ¶ 3a conclusio quantum ad quintum articulum sit ista principium respectu personarum

ad creaturam et respectus creaturarum ad deum
non dicuntur equivoce sunt equivoca distinguntur
contra univoca et analoga. Patet sic quia
si sic tunc primum ad creaturam per se primo
esset in racione convenientiam cum primo
creaturarum ad deum tunc omnino patet ex
probacione conclusionis supra primi articuli et cetera
¶ 2a conclusio sit ista principium respectuum
personarum ad creaturam et primum respectum cre-
aturarum ad deum dicuntur analoyce. Patet sic
primo ex predicabilibus quodcumque pluribus
est commune vel univocum vel equivocum
vel analogum. Item effective et principa-
lius est principium quod est eius de-
inde tamen eo cuius est primum quam quod
est alicui tamen igitur quia tenet consequencia
sic hoc huiusmodi quod est analogum. Item
quod convenit alicui ab eterno primo et
principalius sibi convenit quam quod
convenit ei ex tempore sed primum personarum
convenit patri in divinis ab eterno et primum
creaturarum ex tempore. Item dignioribus
convenit sibi etc. ¶ Ex dictis conclusio principa-
lis patet ex dictis circa questionem primam

Utrum relacio dei

Utrum relacio dei ad creaturam sit prior re-
lacione creature ad deum. Arguitur primo quod
relacio dei ad creaturam sit prior quia
sicut se habet fundamentum ad fundamentum
sic habet se relacio ad relacionem sed deus est pri-
or creatura igitur etc. ¶ Oppositum arguitur
sic relacio correlativa non est prior relacione
correlativa que sibi opponitur sed relacio dei ad cre-
aturam est correlativa racione ut colligitur
ex dictis in igitur in hac disputacione et
relacio creature ad deum est realis igitur
ipsa est prior. ¶ In solucione huius ques-
tionis videndum est de tribus primo de proprietatibus
sed an sit aliqua relacio inter deum et cre-
aturam 2o dato quod sit an huiusmodi
relacio sit realis ex parte dei 3o an sit
realis ex parte creature. 2o de proposito
in forma ¶ Arguitur ad primum pono istam
conclusionem quod inter deum et creaturam est
aliqua relacio. Patet sic quia inter mensu-
ram et mensuratum est relacio sed deus
est mensura omnium entium ut dicit philosophus
propositione 3a igitur conclusio vera. Item inter
causam et effectum est relacio et eo in mathematica
sed deus est causa omnium que sunt cum
principium ut patet Iohannis primo ubi dicitur omnia
per ipsum facta sunt etc. Item deus et creatura
mediate sunt et conformatur. Hic conclusio per
beatum Augustinum 5to libro de trinitate ubi
dicit expresse quod creator relative
dicitur ad creaturam sicut dominus ad
servum patet igitur propositio in conclusione. Sed forte
dices relativa sunt simul natura sed deus
omni creatura est prior. ¶ Solucio
non est quod relativa ut relativa sunt
simul natura sed non oportet quod fundamenta
relacionum sunt simul natura quia eciam
in creaturis est sic quod illa res que
pater est prior illa re que est filius
sed non dicitur prius pater quam illa di-
citur filius ¶ Arguitur ad 2am ar-
ticulum pono duas conclusiones quarum prima
sit ista quod relacio dei ad nos non est
temporalis ex parte dei non est realis. Patet
sic quia si relacio temporalis qua deus dicitur
refertur ad creaturam esset in deo realis
realiter in deo existens tunc creatura
temporalis esset creata nec realiter esset
in deo quod est impossibile eo quod omne
quod realiter est in deo vere est deus ut
supra dictum est. Item sequitur quod deus
esset mutabilis quia potest huiusmodi relacio
deo adesse et non convenire et ideo si realiter
esset in deo tunc in deo esset aliquid quod
amitti posset et adeo separari et omne
tale in quo est aliquid quod a-
mitti potest est mutabile ut dicit beatus
Augustinus 5to de trinitate capitulo 6o ubi
ex illo principio probat deum esse immutabi-
lem ¶ 2a conclusio sit ista deus non dicitur

relacione creature correspondet secundum racionem re-
fertur ad creaturam. Probatur sic quia cre-
atura refertur ad deum sicut effectus ad
causam igitur conclusio vera. ¶ Contra istam ad secundum
dicunt aliqui doctores quod relatio in-
ter creaturam et deum creatorem sit
realis ex parte creature licet non sit
realis ex parte dei. Probat Thomas de
Argentina sic quia creatura realiter
dependet a creatore igitur realiter re-
fertur ad ipsum. Item omne productum re-
aliter refertur ad suum producens. Item omne
mensuratum refertur realiter ad mensu-
rans igitur etc. Confirmat et iste doctor
suum propositum per beatum Augustinum quinto de tri-
nitate capitulo ultimo ubi dicit deum dici
ad creaturam non ratione accidentis quod
accidit sibi sed ratione accidentis quod
accidit creature ad quam dicitur tempo-
raliter deus. ¶ Sed in materia ista ita
semper tenui in artibus quod ego fu-
i certus quod relatio non est res dis-
tincta a re relata nec in creaturis re-
latis etc. quantum ad istum articulum po-
no istam conclusionem quod relatio creature ad
creaturam nec et creature ad creatorem
non est quid distinctum a rebus que refe-
runtur nisi quis diceret relationem esse ac-
tu a re quod non est ad propositum. Probatur
conclusio sic inductive quia ad hoc quod ali-
qua sint similia nichil requiritur nisi quod
in aliqua qualitate conveniant ut patet per
philosophum quinto methaphysice sicut videtur quod si prima
qualitas nichil esset nisi deus et duo al-
bedo essent similia et non ipsa esset
nova relatio et similitudo est quod una relatio non
esset quod distinctum ab illis albis sic
adinvicem relatis quia tunc alias dici
quod deus esset illa relatio quod est absur-
dum. Secundo probatur conclusio de ratione equalitatis
et ita de singulis igitur etc. Et confirmatur
quia si nichil esset nisi deus et una intelligentia

creata statim esset relatio ut patet ex dictis sociorum
que magister allegavit etc. et patet sic ex dictis
philosophorum qui communiter tenent quod mun-
dum eternum sit necessario relatio sed tamen est quod
nichil tamen relatio non est quid distinctum a
deo et ista intelligentia. Argumentum illud
est omnino evidens et est satis quia ergo
notavi in scripto meo super sententias et
in eo ex opposita opinione scilicet quod
deus non posset omnia annichilare ceteris
se rebus adinvicem creatura quod est
omnino erroneum et patet quia sic quia
inter deum et illam unicam creaturam esset
relatio que esset quid distinctum a deo
et ab illa creatura patet igitur conclusio. ¶ Ex
qua sequitur conclusio responsalis ad secundum articulum
quod videlicet relatio inter creaturam et deum
non est realis ex parte creature patet in-
tuenti probationes conclusionis. ¶ Secundum motiva oppo-
site leviter videri potest conclusio quod
creatura realiter dependet a creatore
et non sequitur quod ergo relatione superad-
dita creatura referatur ad creatorem
ut patet probationes conclusionis. In parte secunda
illa motiva patet consequentia. Sed ad auctori-
tatem Augustini dico quod verum est totum
quod dicit Augustinus quia creature acci-
dit esse post non esse et ideo ratione mu-
tationis deus dicitur relative ad cre-
aturam non dicit Augustinus quod hoc fiat
per relationem superadditam. ¶ Contra istam ad
tertium articulum dico quod quecumque
relationes dei ad creaturam et econverso
ut relationes apposite sunt simul natura
ita quod neutra earum est prior alia.
Patet conclusio sic quia quam cito verum est di-
cere creator est creature creator
tam cito verum est dicere creatura est
creatoris creatura igitur conclusio vera. Quia
patet ex verbis [illegible] est philosophi in predicamentis
ubi dicitur quod relativa dicuntur ad con-
vertentiam. ¶ Secundum rationem philosophi dico quod
non oportet si fundamentum est prius fun-
damento quod ergo relatio sit prior re-
latione ut patet ex predictis. Ultra [illegible]

Utrum equalitas

Utrum equalitas in diuinis sit relatio rea
lis quod sit arguitur primo quia ubicumque
inueniuntur equalis uirtutis magnitudo
ibi inuenitur uera et realis equalitas
quia secundum quantitatem / relatiue ea equale
uel inequali dicitur ut dicit philosophus in
predicamentis sed in diuinis personis est equalis
uirtutis magnitudo et si non quantitatis mo
lis tamen uirtutis ex parte actionis equaliter conue
nit tribus personis igitur in diuinis
est equalitas que est relatio realis et
ergo uera ¶ Oppositum arguitur sic secundum doctores
non ponuntur in diuinis nisi v relationes re
ales scilicet paternitas / filiatio / quinque
notiones et passiua spiratio seu
processione quarum nulla est equalitas
ut manifestum est ¶ In solutione huius
questionis uidendum est de duobus primo utrum equa
litas in trinitate sit relatio realis quia
consequenter possimus aliquo modo eleuare in
tellectum ad questionem et eius materiam secundo an
equalitas sit in diuinis et an dicat ibi
relationem relationis ¶ Quantum ad primum pono
unicam conclusionem quod ista quantitas equalitas
sicut nec alia relatio sit res distincta a
rebus equalibus equalitas tamen incre
atur dicit relatione reale secunda pars
conclusionis patet satis ex dictis in 2o articulo
precedente conclusionis sed 2a probatur sic quia relatio
equalitatis non dependet ab intellectu nostro
quia quod unquam nos intelligimus
uel aliqua creata adhuc linea pe
dalis esset linee pedali equalis et
bipedalis esset pedali inequalis cum
realiter unde quantitas est unum et
alteri equale igitur conclusio uera ¶ Secundo
ponitur quod sicut diuidens dicitur conclusiones in mo
tiuo relationes non unius tales sunt
quale est id unum super quo fundatur
secundum unum intellectum super quo fundatur equa
litas est secundum unum relatio unde igitur
equalitas in trinitate est secundum relationem

ratione relatio ¶ Solutio licet relatio
equalitatis sit relatio non unius non est
tamen relatio cuius fundamentum sit unitas
sed potius fundamentum equalitatis est qua
litas cuius ex parte est relatiue ea equale uel
inequale dici non uidetur nisi quod
motiuum huius doctoris non procedit
¶ Quantum ad 2m articulum pono
post illa quod quod in diuinis est equa
litas licet quo patet ex processione in Symbolo
Athanasii ubi de filio dicitur quod est
equalis patri secundum diuinitatem patet et etiam
quo probatur augustinus in libro de fide ad petrum
diaconum ubi sic dicit de patre et filio
et spiritu sancto nullus horum alium aut precedit
eternitate aut excedit magnitudine aut
superat potestate et patet licet quo prius tacta
sectorum que allegat magister super distinctionem
nonam ¶ 2a quod equalitas in di
uinis dicit relationem probatur sic quia
equalitas relatiue et propria sua ratione est
ad aliquid eo quod omne equale
equali sit equale igitur conclusio uera non ob
stat quod magister dicit in illa quod
equalitas non sit relatio uel notio sicut nec
unitas quia licet intelligendum est sic
illud quod dicit Anselmus de similitudine in
diuinis quod sit indifferens contra
quantum dicit Bonauentura tales locu
tiones debent intelligi causaliter
uere sicut dicimus uerificatur quod
filius est equalitas quia qua
litas est appropriata quia aliqua sunt si
milia uel sicut dicimus uerificatur
quod equalitas est quantitas quia
quantitas est appropriata quia aliqua sunt
equalia sic in proposito intelligitur
locutiones premisse ita quod sit
sensus equalitas in diuinis est nec
unitas id est appropriata nec unitate in
diuinis est personarum equalitas igitur
igitur quod in diuinis est equalitas uel
dicit quod patet huius articuli et quod equalitas
in diuinis dicit relationem ut dictum est ¶
uidendum est nunc quantum ad 3m articulum
de questione in forma an uidelicet equalitas

indiuis sit rlo realis dicit videtur quod quidam solempnes doctores qui sunt in dicto meo veduti ad concordia presati debite corporis motiuis thomas de argentina rogerius dicunt quod equalitas indiuis non sit rlo realis propter isto motiuo quia fundamentum quod relacionis est qualitas que indiuinis transit in personam que in qua persona est fundamentum relacionis ydempt

Item arguunt quod si illa rlo non esset realis tunc esset completum dependens ab intellectu sed equalitas indiuis est equalis ... quia pater non potest esse pater equalis filio nisi eadem diuina magnitudo bis accipiatur per intellectum puta semel in patre et semel in filio sed contrarium huius videtur dicere albertus de chalis qui tenet quod equalitas in diuinis sit rlo realis et quod probat sic concludendo suum propositum tollit directe opinionis motiuum sic arguendo oppositum relaciones originis fundantur in diuina essencia vna que tamen sunt relaciones reales et realiter differentes non obstante essencie vnitate igitur indiuinis equalitas et similitudo erunt relaciones reales non obstante vnitate diuine magnitudinis que vna est in tribus personis Item quidam alii doctores tenentes eandem partem arguunt sic id quod est in filio ex vi productionis qua a patre producitur necessario est reale quia in eius contrarius non est in filio ex gracia sed equalitas inest filio ex vi productionis quia dicit beatus augustinus contra maximinum libro 3o capitulo 16 quod indiuinis non est pater maior filio quia equalem sibi genuit

¶ pro concordia istorum solempnium doctorum pono istam conclusionem quod equalitas indiuinis est aliquo modo rlo realis et aliquo modo non prima pars patet sic quia persone que secundum equalitatem adinuicem comparantur realiter differunt licet eadem qualitas sit in vna que est in alia eo quod eadem diuina magnitudo est in vna persona que est in alia 2a pars conclusionis patet quia si persone in magnitudine quantitas esset distincta a re quanta tunc certum est quod albedo lactis excedit eadem quantitate niuis qua excedit eius dulcedo et tunc illo non obstante quantum excedit realiter albedo est equalis excessiue dulcedine et ideo equalitas est realis rlo ymo videtur quod magis proprie vnum diceretur reale alteri equali quia habent eandem magnitudinem in numero quam si diuersis magnitudinibus esset magna sed ista ratio indiuinis maxime est realis rlo ipsa equalitas igitur pars prima conclusionis

¶ sed quod aliquo modo non sit rlo realis patet sic quia ibi non sunt realiter distincte magnitudines et perfectionis aut virtutis igitur isto respectu non esset ibi proprie realis rlo equalitatis et sic patet racionis huius opinionis que primus sit veritate dicto tamen quod si indistincte debet videri quod sit potius dicendum est quod equalitas indiuinis est rlo realis patet quia nullus intellectus creatus concipit quomodo quam diuina magnitudo in patre et filio sit pater esset equalis filio et quamuis persona indiuinis esset omnibus equalis igitur equalitas indiuinis est rlo realis

Nolo tamen dicere quod rlo sic sit realis quod sit aliquid distinctum a re cuius relacio si autem ita velles intelligere quia nec indiuinis nec in creaturis credo relacionem esse rem distinctam a re vel que refertur vel inferatur

¶ secundum huius ... dico quod ille respectus relaciones sunt originis et ideo non sunt plures in diuinis

Utrum pater in diuinis

Utrum pater indiuinis diligat se spiritu sancto quod non arguitur sic quia sicut scilicet pater ad sapere sic scilicet ad diligere sed pater non sapit sapientia genita scilicet filio ut patet per potius

augustinus 4o de trinitate capitulo 3o igitur non
diligit se amore procedente scilicet spiritu sancto
Oppositum arguitur per dictum beati augustini 6o
de trinitate capitulo 5to ubi dicit spiritus sanctus
est caritas patris et filii quo uterque gi-
gnitur quo genitus a gignente diligitur
sed eodem amore pater diligit se quo dili-
git filium igitur questio vera ¶ In solucione
huius questionis videndum est de quibus tor
primo an pater et filius diligat se spiritu
sancto et per hoc videbit quesito / 2o an di
ligat nos spiritu sancto / 3o propter argumenta
ad oppositum videndum est an pater sit sapiens
sapientia genita / 4o an filius sit sapi
ens sapientia ingenita ¶ Circa primum ad
primum propositum amplior advertendum est
quod diligere potest esse duobus modis
uno modo amore mutuo / alio modo amore re-
cepto / primo modo pater diligit filium et filius
patrem / 2o modo pater diligit se et filius dili-
git se ista declaratione premissa pono
3o illa questione ¶ pater diligit filium spiritu
sancto et econverso licet patet per dictum augustini 6o de tri-
nitate quod allegatum est pro argumento
ad oppositum et patet sic omnis diligens alterum
per se diligit eum amore a se procedente ut
dicit venerabilis hugo in quadam epistola
ad sanctum bernhardum ¶ Sed spiritus sanctus est amor
procedens a patre et filio ut dictum est super-
ius et in eadem epistola sic si spiritus sanctus di-
citur amor conceptum sicut dicitur amor
patris et filii quibus negatur posse de spiritu
sancto diligere precavent dominum est spiritus sanctus
sanctus ut amor presens procedens a patre
in filium et econverso igitur questio vera nec contra illud
quod aliquando dicunt beatus augustinus ista
questionem retractasse in suo libro retractat
ista in suo libro retractacionum pater est
sapiens sapientia genita quia illo
retractata tamen questionem ponit eodem se
melius dixisse de hoc in 15 de trinitate
quia ibi dicit ista esse falsa que in eodem
17o de trinitate capitulo 19o questio illa pater
diligit filium et filius patrem spiritu sancto
¶ 2a questio pater diligit se spiritu sancto patet sic

sicut scilicet verbum addicitur sic amor procedens
scilicet addiligitur sed pater verbo questio diligit
amore procedente scilicet spiritu sancto / 2a questio sic
pater eodem amore diligit se quo di-
ligit filium quia alias in patre esset
duo amores distincti quod est inconve-
niens sed pater questio procedente pater diligit
filium spiritu sancto igitur et se ipsum et econverso patet
questione esse veram / 2o patet conclusio questio quod
pater et filius diligunt nos spiritu sancto patet
quia alias diligerent duplici amore
quod non est dicendum ut visum est de
articulo 2o ¶ Circa 3m ad 3m articulum
pono illa questione quod pater non sed dicitur
sapiens sapientia genita patet quia beatus
augustinus illa retractavit pater est sapiens
sapientia genita ut patet predictis cetera questio
prima igitur vera ¶ Circa 4m ad 4m ar
ticulum dico distinguendo quod si per in
genitam sapientiam intelligitur persona
patris tunc potest questio esse duci intellectum
unum quod filius sit sapiens sapientia
ingenita tanquam sua forma alium
quod sit sapiens sapientia ingenita tamquam
qua suo productivo primo modo intellectus
est falsus ut sit patet quia pater non est
forma filii eo quod filius sit omnino
simpliciter et distinctus a patre qui in primo
intellectum intelligitur per ingenita sapientiam / ¶ 29
Sed ~~[illegible]~~ intellectus est verus quia
filius habet esse a sapientia ingenita scilicet
a patre ut sit est sapiens sapientia in
genita si non per sapientiam ingenitam in-
telligitur essentia divina que non est
genita tunc certum est quod filius est
sapiens illa sapientia eo quod sapientia
essentiali una et eadem est pater sapi-
ens et filius et spiritus sanctus ut patet per
multa dicta sanctorum ¶ Ad argumentum principale
dico quod non est simile de sapere
et diligere quia multorum dicta sanctorum sapere
in divinis tantummodo sumitur essentialiter
et ideo dicit beatus augustinus septimo de trinitate
capitulo 2o quod si pater esset sapiens
sapientia genita cum sapere sit idem quod

q° p[ri]ma

q° 2a

... ma q°

esse pr est filio si sapit filio [illegible] dili-
git nos [illegible] capit. essentialiter. vult et
nocionaliter. se(cundu)m quo(d)

Utru(m) i(n) divinis

Utru(m) i(n) divinis p(ro)prietas relativa realiter
differat ab essentia / quod sic ar(guitur) quia
una et eadem res in divinis non p(otes)t esse
p(ri)ncipium oppositor(um) s(cilicet) unitatis et distinctionis s(ed)
opposita essentia est p(ri)ncipium unit(atis)
et p(ro)prietas relativa est p(ri)ncipium distinctionis
et (con)t(ra) quod d(icit) boe(tius) essentia continet
unitatem et rel(ati)o multiplicat trinitatem
¶ Oppo(situ)m ar(guitur) sic persona in divinis
(con)stat ex essentia divina et p(ro)prietate s(ed)
persona est eque simpl(ex) cu(m) essentia / e(r)g(o)
necesse est quod relativa p(ro)prietas sit id(em)
quod essentia igit(ur) q(uestio) falsa ¶ In solu-
cione hui(us) q(uestio)nis videndum est de
p(ri)mo an p(ro)prietas differat a persona cui(us)
est p(ro)prietas sicut an p(at)ernitas differat
a p(at)re in divinis / 2o an p(ro)prietates sint i(n)
essentia et personis / 3o de quesito / [illegible]
p(ri)mo quod p(ro)prietates non differunt rea-
liter a divina essentia quod possit sal-
vari quod p(ro)prietates differunt realiter
inter se ¶ Circa p(ri)mu(m) pono is-
ta(m) (con)cl(usionem) quod in divinis p(ro)prietas non dif-
ferat a persona cui(us) est p(ro)prietas sicut
v(erbi) g(rati)a p(at)ernitas in divinis non differt rea(liter)
a p(at)re nec filiacio a f(ili)o nec passio
a sp(irit)u s(anc)to p(ro)b(atur) sic p(ro)prietas persone i(n) divinis
est eadem a persona cui(us) est p(ro)prietas igit(ur)
non differt realiter ab ea qua p(atet) q(uia)
persona in divinis est o(mn)i(n)o simpl(ex) et sim-
pl(ex) [illegible] est o(mn)e illud quod h(abe)t ut
d(icit) aug(ustinus) 17o de tri(ni)t(at)e ca(pitulo) [illegible] q(uestio)
n(ost)ra / co(n)firma(tur) quia sicut p(ro)p(ter) o(mn)imoda(m)
simplicitate(m) in divinis deitas non differt
a deo ita p(ro)p(ter) o(mn)imoda(m) simplicitate(m) p(at)erni-
tas non differt realiter a p(at)re igit(ur) [illegible]
Co(n)tra ista (con)t(ra) s(ecundu)m (con)cl(usionem) quod i(n) divinis

rel(ati)o non est res distincta a(b) [illegible]
ut assignantur [illegible] p(atet) quod p(at)ernitas
est rel(ati)o et non differt a p(at)re nec differt
ab essentia divina ut p(ro)babit(ur) infra in
articulo 3o ¶ (con)t(ra) illa(m) (con)cl(usionem) aliqui
ex [illegible] opponunt sic q(uia) id(em) non co(n)-
stituit seip(su)m s(ed) p(ro)prietas constituit p(er)sona(m)
ut concedi(tur) ab o(mn)ib(us) igit(ur) non est rea(liter)
id(em) cu(m) persona / 2o sic que sunt idem rea(liter)
[illegible] (con)veniunt eadem p(re)dicata igit(ur)
si p(ro)prietas et persona sint realiter id(em) i(gitur)
sicut ve(rum) est quod p(ate)r generat ita ve(rum)
esset quod p(at)ernitas generaret et sicut ve(rum)
est quod persona filii est incarnata ita
ve(rum) esset quod filiacio esset incarnata
(con)t(ra) ista videt(ur) in (con)veniencia [illegible]
p(ri)mo sic p(ro)p(ter) [illegible] (con)t(ra)ri(u)m quia quod
relative dicit(ur) est aliquid excepto
eo quo relative dicit(ur) igit(ur) rel(ati)o i(n) di-
vinis est aliquid p(re)ter relativu(m) a(ntecedens) est
augustini in lib(ro) de tri(ni)t(at)e / ista sunt
argumenta gilberti porretani cuius opinio
fuit dampnata in (con)silio remensi [illegible]
m(a)g(iste)r gilbertus ea(m) in p(ro)p(r)ia persona re-
tractavit ut d(icit) bonaventura co(n)sidera(n)d(um)
est argum(en)t(is) ¶ Solucio ad p(ri)m(u)m dico
quod q(uo)d constitui(tu)m est simpl(ex) et ut in
p(ro)posito tunc non o(portet) esse realem differenti(am) i(n)-
ter constituens et constitutum sic e(r)g(o) in di-
vinis in p(ro)posito persona constituta in
divinis est essentia divina et p(ro)prietas
constituens est h(abe)t eadem divina essentia
¶ Ad 2m dico quod non est ve(rum) quod
(con)sequit(ur) quia [illegible] instancia in divinis
quia p(ate)r in divinis est realiter id(em) cu(m)
divina essentia et tam(en) p(ate)r generat et essentia
non generat / p(ro)p(ter) ea ta(men) v(idetu)r m(ihi) quod
illud quod infert non sit inconveni-
ens s(cilicet) quod p(at)ernitas generet et quod
filiacio sit incarnata salva p(ro)p(r)ietate
locucionis melius intelligendo ¶ Ad
3m dico quod aug(ustinus) non intelligit
q(uod) rel(ati)o in divinis differat re s(ed) sufficit q(uod)
ro(ati)one et eo in 17o de trinitate q(uod) simpl(ex)

hiis est omne illud quod sit ¶ 2us articulus
petit an proprietates sint in essentia vel in
personis de quo pono pro illa questione quod
in divinis proprietas relativa est in essentia prout
sit quia omnis realis relatio est in suo fun-
damento sed relativa proprietas in divinis est
relatio realis cuius fundamentum est divina
essentia ut tradit omnis doctrina the-
ologica que est de hac materia in questione. Nam
si forte dicitur si paternitas est in divina es-
sentia tunc divina essentia formaliter esset
pater et sic ipsa generaret quod est contra
~~[illegible]~~ determinationem ecclesie eodem mo-
do essentia divina sit determinata a fi-
liatione et non generaret. ¶ Solutio autem
sunt suppositorum etiam in creaturis in
relationibus originis puta paternitas non de-
nominat quo ad actum potentiam generativam
que est eius fundamentum sed formaliter supponit et
non dicimus quod pater generat sed essentia di-
vina non generat ¶ 3a questio sive articulus
sit ista utrum proprietates in divinis sint
in personis. Videtur quod sic quia una persona in
divinis distinguitur ab alia per proprietatem
ut dictum est supra distinctione 26a quod
non esset si proprietas non esset in persona igitur.
In oppositione legitur in personis proprie-
tas inest obstat opinio porretani qui
videtur omnino istud dicere quia non intellexit
ut patet ex suis dictis quod proprietas non
est in persona sed distinctum aliquid a
persona et modos assistendi. In 2a [illegible]
sicut ipse personarum contra si non inveni-
rem modum loquendi a sanctis traditum e-
go possem dicere quod proprietas est persona
sed non est in persona. Sed gilbertus porre-
tanus posuit de divinis personis contra quod
ad presens quia dicit relationes divinas
non esse personas non esse in personis sed
dicit eas assistentes ipsis personis
et idem putavit de proprietatibus in compara-
tione ad essentiam ut dicit bonaventura
in parte sua. Arguitur sic si persona
divina esset proprietas relativa non igitur.

illa relatio est deus vel non est deus. Si deus tunc
non potest distinguere personam a persona ut
manifestum est. Si non tunc persona esset com-
posita ex aliquo quod non esset deus
quod ulterius dictum est ¶ Arguitur de-
petit quod quidam ingenium diffinit
non videlicet tamen ut dictum est. Sed pone
quod illa relatio est deus et de hoc non
dubium esse debet sed tunc attendit difficultas
quod tunc non distinguit personam
a persona. Dico quod verum est quod non
distinguit ut deus quia ut sic non
secundum oppositionem distinguit sed ut secundum re-
spectus originis quia ut sic vel
respicit ut origo activa tunc sic
ipsa distinguitur ab origine passiva et
distinguit personam generantem a genita et
e converso ¶ Circa autem articulum
qui est de quesito pono ista questione quod
proprietas relativa non realiter differt a divi-
na essentia probatur sic quia quicquid est
increatum est divina essentia ut patet per
beatum augustinum de trinitate ubi sepius ista
ponit. Item contra anselmum in divinis
omnia sunt idem ubi non obviat relatio-
nis oppositio sed inter illam divinam
relationem et divinam essentiam est oppo-
sitio ut patet in monologion c. 20 Item arguitur
sic per ista quod omne a deo est a
deo aut divisum textum est 10o methaphisice
sed relatio divina aut est idem quod di-
vina essentia et concessum positum aut est
divisa ab ea et sic erit creatura igitur.
Item sic arguitur. Quamvis illa paternitas
est divina essentia igitur sed essentia di-
vina est paternitas que concedi non pos-
set si proprietas realiter differret a di-
vina essentia. Item arguitur sic a deo omne
quod est aut substantia vel acci-
dens aut creator vel creatura ut dicit
alphorabius in libro de ortu scientiarum
sed relatio in divinis non est accidens eo
quod in deum non cadat accidens et

scilicet creata quia tunc persona patris co-
stituta esset creatura nocio igitur est cre-
ator illa vel ... non non dicit realiter
actualitate scilicet divina essentia Item tertius
... ut allegat bonaventura de
illa proprietate que est deus non est non
inadorabile credo ¶ Sed contra quia
... quidam volentes fundare sic ar-
guunt | primo essentia est principium unitatis
in divinis et proprietas est principium distinctionis
personarum quia ... essentia continet
unitatem vel multitudinem trinitatis sed una
et eadem res non est principium oppositorum sal-
tem istorum ... | 2o sic essentia divina est
in filio sed paternitas non est in filio quia
filius non est pater igitur paternitas dis-
tinguitur realiter ab essentia divina co-
quod alterum istorum invenitur sine al-
tero | 3o sic de hiis que sunt realiter idem
non possunt verificari contradictoria predicata sed
de essentia divina verificatur esse communicabile
et non esse communicabile verificatur de divina re-
latione ut patet quia hec est vera divina es-
sentia est communicabilis quia communicatur filio
a patre ut dictum est supra similiter hec est
vera paternitas in divinis non est commu-
nicabilis quia pater in divinis non potest
filio communicare quod sit pater ... | 4o
sic ... hec essentia est hec pater-
nitas nullo modo differens ab ea hec esse-
ntia est hec filiatio nullo modo differens ab ea
igitur hec filiatio nullo modo differens ab
essentia est hec paternitas nullo modo dif-
ferens ab eadem quod est heretica igitur et
aliqua premissarum que est contra quod
... articuli | 5to sic si que sunt
realiter idem quodcumque realiter convenit
uni realiter convenit et alteri sed vel
in divinis distinguunt essentia non non
distinguunt igitur non sunt realiter idem
argumentum illud multum facit ... contra
determinationem suam multa alia ar-
gumenta ... videre si pe-
tunt ... causa ... distinctione

tate ... non ... imo qui sciret v-
num premissorum solvere omnia sciret solvere
¶ Et ... aliqua precedat ad solutionem
istorum argumentorum possum dicere cum ingro-
... ... difficultate ar-
gumentorum istorum ... ...
consolabor tamen me quia archa-
geli nesciunt angeli non audierunt
... tenet ... ut ...
... ad plenum non possim argu-
mentis premissis et similibus satisfacere
tum in obsequium fidei volo ... cum
sanctis doctoribus ... supponere et de
solutionibus argumentorum ... alto ...
... ... argumenta procedunt
ad ostendendum distinctionem aliquam inter
proprietates et essentiam divinam premitto
istam distinctionem ... ...
liquo ad omnia argumenta premissa
... filia ... ¶ ... ...
possimus ymaginari aliqua distin-
gui | uno distinctione que faciat ...
unum de alio verum ... faciat contra-
dictoria predicata de illis verificari ita
quod illa distinctio nichil sit realiter
que distinctio vocatur apud
doctores essentialis et non reperitur in di-
vinis quia licet in divinis pater non sit fi-
lius ... ... Item filius non
generat et pater generat ... contradictoria predicata
tamen pater et filius eadem essentia realiter
est quia ... distinctio est maior
sicut patet quod isto modo duo lapides
sunt distincti quia corpus unum non est
alterum ... corpus movere ...
nis moto ... nichil est ... realiter ...
que licet ... que signum ...
... sicut ... ...
... | ... aliqua distinguuntur
distinctione que facit ... unum de
altero verum ... facit contradictoria pre-
dicata de eis verificari licet ... dis-
tinctio sit ... Aliquid que ...
distinctio vocatur realis apud docto-

vero talis distinctio bene reperitur in divinis
inter ipsas personas sicut ubique filius
non est pater quia pater generat et filius non ge-
nerat pater tamen et filius sunt una substantia
3o aliqua distinguuntur distinctione que
non facit necessario unum de altero verum
secundum formam facit contradictoria predicata de eis veri-
ficari et ista est minima distinctio que reperitur
in divinis inter personam et essentiam. Et inter
proprietatem et essentiam sicut ubique invenitur a-
licet non est verum pater non est divina esse-
ntia secundum licet contra est verum ille pater generat
et licet essentia non generat et ista distinctio
vocatur apud doctores quosdam [illegible] per-
tra formalis vel distinctio in quidditate ut
dicit Thomas de Argentina. Tunc ad propo-
situm dico quod nulla premissarum veram
probat distinctionem primo vel 2o modo accepta
secundum solutionem 3o dicta [illegible] prudens
lector vide caute ad formam argumentorum
premissorum. ¶ 29 articulus petit sive
utrum quod [illegible] excedit intellectum vide-
licet quo licet salva [illegible] possit quod proprieta-
tes divine realiter inter se et cum quolibet
earum est divina essentia hec est quo co-
[illegible] illa quo licet sit quod in divinis
sint tres persone realiter differentes et tamen
ille tres persone sint eadem simplex essentia
et tamen paternitas neque non est filiatio
et tamen paternitas est divina essentia et filiatio
est eadem divina essentia. Conclusio vera sit
est quod in divinis sunt tres persone et
una essentia que est ille tres persone
supra [illegible] intellectum secundum fidem credendum
quo [illegible] distinctionem [illegible]

Utrum persona divina

Utrum persona divina differat realiter
ab essentia divina et videtur primo quod sic
quia essentia divina concipitur sine relatio-
ne ut patet per diffinitiones philosophorum et doctorum
sed persona cum sit relativa nullo modo

tocius [illegible] sunt [illegible] igitur aliqua rea-
lis differentia est inter essentiam et personam in
divinis. ¶ Oppositum arguitur sic in quocumque non
intellectuali [illegible] sunt eo idem
realiter in illa non potest differre realiter
persona et essentia sed in Deo qui est sum-
me simplex non secundum [illegible] theologos
vero et secundum philosophos [illegible] sunt eadem
idem igitur quod falsa. ¶ In solutione huius
questionis videndum est de duobus primo de que-
sito 2o [illegible] quorum [illegible] distin-
guat distinctionem videndum est quo aliqua
dici possunt de Deo [illegible]
¶ Quantum ad primum pono aliquas 9o
[illegible] quarum prima sit ista in divinis per-
sona non differt ab essentia realiter abso-
luta patet sic primo quia si persona per
aliquod absolutum differret ab esse-
ntia [illegible] illud absolutum esset in per-
sona et persona in divinis esset consti-
tuta ex duobus [illegible] absolutis et
per consequens persona illa non esset Deus cum
Deus est actus purus in compositus et sim-
plicissimus ut patet [illegible]
[illegible] eadem quod 2o sic si persona per a-
liquod absolutum differret ab esse-
ntia vel illud absolutum esset crea-
tura vel creator essentia si creatura
tunc non est in persona si creator es-
sentia tunc non distinguunt personam
ab essentia [illegible] iste
remisit contra Gilbertum Porretanum
qui dixit quod Deus non esset deitas
occasione [illegible] posuit quod di-
cebat personam divinam realiter differre
a deitate arguit sic si deitas est a-
liquid aliud quam persona vel igitur
deitas est idem quod Deus vel est a Deo
si est idem sequitur propositum contra te
si est aliud a Deo aut igitur est maius
Deo aut minus aut equale non
potest dici primum quia Deo nichil potest
esse maius nec etiam cogitari maius
nec secundum quia tunc Deo [illegible]
[illegible] quod [illegible] deitate nec 3m quia

tur esset duo dii ppt' dcam rone
gilbertus vero nouit sui errore in co
silio remensi punt veritate inuoc
tus xo ¶ 2a qo sit ista persona
diuina no dr' ab essentia re aqs
relata p3 sic quia sicut ro se' qpp
etates vltime individuis differt ab
essentia quod est contra determinata
sup. in questione proxima Item arz. sic
pro extensione ppets dia re vela
ta an sit creatiua vel creatio es
sentia r phat quod est determinato
vniuersalis ecclesie in determina tri
nitate r fide katholica sepius alle
gata ¶ 3a qo sit ista persona in di
uinis no addit quidquam realiter sup
essentia p3 ex primis quia vt abso
lute nec vltime vt p3 ex quibus
duabus primissis / 2o sic quia sume
simplicitati non pt esse additio s3 p
sona in diuinis est sume simplex / 3o
sic p3 hec qo quia in persona nichil
est nisi essentia et ppetas s3 ppetas
est essentia vt dem est sup questione
proxima igitur etc ¶ Etiam hec qo col
ligitur ex dictis beati augustini in sermo
de tri vbi sic dr non est aliud deum
esse r aliud personam ~~esse~~ esse etc p3
pringinus in tropin qui dr quod res
vna i. persona nichil addit sup natura
p3 igitur hec qo ¶ Ex istis quibus sic 1 qo
ista 4a vnsima ad questionem ¶ Cum
persona diuina non dr vna ab es
sentia diuina p3 quia aut per se abso
lutum differt ab ea vt per aliquod
vltimum vel vltra immo nichil addit
persona sup essentia vt p3 primissa
igitur qo vera ¶ qo 5a sit ista p
sona diuina differt ab essentia voce
p3 sic quia omne proprium diuinum in
sua rone formali includit rone
puta esse ad aliud et in ipsum et esse
substantiali constitutiua rone sine relati
ua ppetates talis autem res non includit
in rone diuine essentie igitur etc ¶

¶ Cumautem ad 2m articulum pono breuiter
vnd' ista qo3 no obstante perfecta dei
simplicitate puta quod nulla realis
diuersitas modo predicto sit in deo nichil
tamen nomina res in ipsa compositas
r corporales proprie significantia similitu
dinis r dissimilitudine pnt de deo dici p3 sic quia
dr sec topicorum quod omnis differen
tes r aliqua similitudine sic differunt
ita quod quanta similitudine sic r in quantum
differunt pnt s3 omnis creatura generat
aliquo similitudine dei creatoris quia
sicut exemplatum sui exemplaris r yde
ati sue yde vt dr beatus augustinus
quod deus dr leo petra lapis angularis
inspiratus propter similitudine non proprietate / Et
confirmatur hec qo sic quanto minor est
~~[illegible]~~ proportio quem intellectus ad
intelligibile tanto magis est necesse v
ti similitudine declaratione vt p3 in paz
sibilitudine elementorum intellectus ad veritates
cognoscendas s3 obiectum diuinum maxime ex
cedit nostrum intellectum quia sic se habet
oculus nocticorace ad lumen solis sic
se h3 nr intellectus ad ea que sunt no
tissima in natura vt dr 2o meth. ipse
namque deus lucem inhabitat inaccessibilem
quam nec quisquam vidit nec videre potest
vt dr apostolus p° ad thi. 6o necesse
est nobis vti methaforicis r dissimilibus
tuis appellationibus r hoc est quod dr
dyonisius p° de angelica ierarchia
non est possibile aliter nobis lucere diuinum
radium nisi varietate sacrorum velaminum
anagogice circumvelatum ¶ Sed cum
pule dico necdo quam qr co q v
ho orie adaquid ad quod alterum
no ordinatur quamuis inter se varia sint
ide tn vnum quod adsimi q aptum co
git aliqd quod alterum no cocongit
ita q ista ro stat pro qo 2a prin
cipali si studiose aduertitur qo etc dr 36a3

Utrum nomen intellec

Utrum in omni intellectione dei obiectum
formale et adequatum necesse sit esse deum
quod non arguitur sic quia deus planius dis-
tinguit inter sua essentia et rationem et con-
ceptus intellectionum creaturarum igitur non eius
esse talis intellectionis dei obiectum
formale et adequatum esse deum/ quia patet con-
sequentia quia distincta distincte cognoscit non con-
tingit unius simpliciter obiecti intellec-
tione/ assumptum patet quia deus intelligit
se non esse creaturam aliquod ¶ Secundo
arguitur sic intellectio dei non dependet ab
aliquo quod est se ergo obiectum primum non est
aliquid quod est se quia patet quia intellectio
aliquo dependet ab obiecto ut patet 3o
de anima/ … patet et idem probatur augustinus in
libro octuaginta trium questionum questione qua-
dragesima 6a dicente non quod se quod quia
potuit deus intuebatur ut … consti-
tueret quod constituebat ¶ In oppositum
ista vidi magistrum palladii in secunda …
… in vesperiis cuiusdam bachalarii … do-
mini gregorii … respondente … me fu-
dam ita et … volo me fundare
sed … magis …/ premitto
… ista suppositio unica quod deus est
purus actus simpliciter independens hec
suppositio clara patet per philosophum 12o methaphysice
et habetur a multis dictis sanctorum doctorum
¶ Quo primo sit ista intellectio dei no-
titia vel scientia sit primus … essentia
probatur sic quia si non scilicet quod deus respec-
tu istorum se haberet aliquo sicut potentia
eo quod esset … in quo omnis istorum
… et sic deus non esset actus purus
contra primam partem suppositionis premisse et habet
conclusionem hervei magistri … beati au-
gustini 3o de trinitate capitulo 13o … magis …
et … de principiis … sic quecumque
… scientia dei est videt ipsa est sapientia
et que sapientia ipsa essentia sive substantia
… cui … simplicitate mirabili non
est aliud sapere aliud esse/ Ex ista conclusione
sequitur primo quod deus intellectio … mul-
tiplicat sed unica simul intellectione

intelligit omnia que intelligit sive sint
complexa sive incomplexa sive sint antiqua
sive nova sive bona sint vel mala sive etiam
de possibilibus scilicet sive contingentia sint sive
necessaria patet quia sua intellectio est
sua essentia unica ¶ Sequitur 2o quod
deus intelligit se ipsum perfectissime patet quia
tanta perfecte quanta perfecta est sua intellectio
sed illa est perfectissima cum sit sua esse-
ntia ut dictum est ¶ 2a conclusio que videtur de
veritate questionis est ista in omni intellectione
dei obiectum formale et adequatum necesse est
esse deum probatur sic quia intellectio dei est
primus sua essentia ut dictum est conclusione prima
igitur per suppositionem premissam talis intellectio
est simpliciter independens et igitur ab extra
non … aliquid aliud concurrit active
vel passive et habet conclusionem hervei magistri
per philosophum 12o methaphysice ubi dicit quod deus
nichil intelligit extra se sed omnia intelligit
in sua essentia sicut habet conclusio patet probatur au-
gustinus 3o de trinitate … capitulo de imag-
inis … de … principiis ubi sic di-
cit itaque deus pater omnia in se ipso
novit omnia in filio sicut probatur dyo-
nisius de divinis nominibus 7o capitulo …
sic dicit divina mens novit omnia quod
se ipsam sciendo et cognoscendo … et
… non … visione singulis se
immittens/ Ex ista conclusione sequitur primo quod idem
est obiectum adequatum et formale quo
deus intelligit se et alia sive sint
complexa sive incomplexa contingentia
vel necessaria etc. ut supra ¶ Sequitur 2o
quod deus non intelligit se ipsum intellec-
tione reflexa sed eadem qua se et omnia
alia patet quia intellectione refle-
xa prius aliquid intelligitur directe
et postmodum aliud reflexe et ita
obiectum multiplicari quod in proposito
dici non potest ut patet per conclusionem 2am et …
¶ Sequitur 3o quod idem obiectum
formale et adequatum quo deus intelligit
distincte ea que distincta sunt …
quo intelligit communiter est idem obiect-

tamen forte et adequatum quo intelligit a-
sinum vel lapidem etc. ¶ Et ex isto sequitur
4o quod in deo non sunt proprie ydee
creature vel distincte patet quia deus per suam
essentiam tamquam per obiectum forte et ad-
equatum distincte intelligit ea que distin-
cta sunt et non non oportet ydeam hominis
creature vel esse distinctam ab ydea asini
¶ Sequitur 5o quod ydee in deo non
sunt distincte per actum intellectus creati patet
quia tunc alie essent distincte et alie
non quod facit variationem in divino
intellectu et sic deus non esset purus ac-
tus contra fundamentum totius posi-
tionis ¶ Sequitur 6o quod si sint proprie
de distincte ydee in mente divina ille
distincte sunt per intellectum divinum patet ex
proximis correlariis quia non possunt ex-
poni in mente divina quod sint distinc-
te creature vel nec possunt sive distinctionem
ex intellectu creato et sic a fortiori per
nullum aliud creatum igitur oportet distinctionem
talem esse per divinum intellectum et ego dico
si ~~quod~~ sint proprie ydee in mente di-
vina quia non video quam necessitatem proprie
de sint sed contra sanctos nolo loqui quia
beatus augustinus in libro octuaginta tri-
um questionum questione septuagesima prima dicit ydee
sunt dicit ydee sunt plures quedam for-
me vel rationes rerum substantiales atque
incommutabiles que ipse forte non sunt
formate quo et eterne et semper eodem modo se haben-
tes que divina intelligentia continentur
et cum ipse neque oriantur neque intereant
secundum eas tamen formari dicitur omne quod oriri
aut interire potest et secundum omnia ratione sunt
~~sunt~~ condita nec eadem ratione homo qua
equus sic enim absurdum est estimare
singula igitur propriis creata sunt rationibus
has autem rationes ubi esse arbitrandum
est nisi in ipsa mente creatoris non enim
extra se quicquam positum intuebatur ut secundum
id constitueret quod constituebat nam hoc
opinari sacrilegum est vel sacrilegium

quod sic sunt rationes omnium creandarum
creaturarumque in divina mente continentur quod
quia non nisi eterne atque incommutabiles possunt
esse non sunt rationes rerum plures quas ap-
pellat plato non solum sunt ydee sed et ipse
vere sunt quia eterne et incommutabiles manent sicut au-
gustinus ¶ Sed rationem plurale dico negan-
do quam, et tamen propter eius reverentiam et capitulum
oppositionem que est dist. 3. 3a

Utrum substantia spiritualis

Utrum substantia spiritualis et incorporea sit in
loco quod sic arguitur quia deus est in loco igitur
a fortiori quelibet substantia spiritualis est in loco
quia patet cum deus sit maxime immaterialis
et abstractus antecedens est beati augustini super ge-
nesim ad litteram qui dicit quod in quacumque
re non esset deus illa sicut ex nichilo e-
sset sic immediate rediret in nichil sed lo-
cus est aliquid igitur deus est in loco ¶
Oppositum arguitur per illa communes conceptiones in-
corporalia non esse in loco quam ponit boe-
tius in libro de ebdomadibus ¶ In solutione
huius questionis videndum est de duobus que tan-
guntur in argumento. Primo an oppositum primi est an
deus sit ubique secundo an spiritus creati sint
in loco ¶ Circa primum quia esse u-
bique potest intelligi pro omnibus rebus et pro
omnibus locis ideo circa primum articulum tracta-
bo primo an deus sit in omnibus rebus / 2o an
deus sit in omnibus locis ¶ Prima
conclusio sit ista deus est in omnibus rebus
creatis patet primo ratione deinde auctoritate
Ratione probatur dupliciter ostensive et ad impossibile
Ostensive sic omnis causa de tanto pluribus
est presens et unitur virtute de quanto pluribus
influit sed deus omnibus rebus creatis in-
fluit per se sua simplicitate ipse est sua
natura igitur natura dei est in omnibus
creaturis scilicet quod deus est in omnibus
eis quia non est extensus ab eius essentia
sed omnis persona ¶ 2o patet quod deus ad
impossibile sic quia omne quod est in una

re limitate sit quod non est. Maior est
limitatum et coartatum, sed hoc est impossi-
bile deum; igitur quod non. ¶ Secundo patet, licet quod auc-
toritate [illegible] sit dicitur: Si ascen-
dero in celum, tu illic es; si descendero ad in-
fernum, ades; si sumpsero pennas meas di-
luculo et cetera. [illegible] et enim illuc manus
tua deducet me; igitur et cetera. ¶ Tertia quod sic ista
deus est in omnibus rebus creatis sit equa-
liter et uniformiter quod est omnibus
intimus et [illegible] presens et totus equali-
ter. Patet, sic deus est summe simplex ut di-
citur [illegible]; igitur. Quarta est de pun-
cta [illegible] assumpta hoc patet [illegible]
fundamento [illegible] quod ista est vera. ¶ Tertia
quod sic ista deus non est uniformiter et equa-
liter inequaliter in creata comprehensione
sive filiis. Patet, sic quia plus dedit
bone creature perfectionis quam alteri.
Item existentia dei in rebus est conservatio
rei, sed non omnes res equaliter conservantur, igitur
deus non est equaliter in omnibus. Item [illegible]
[illegible] deus dicitur solum [illegible]
[illegible] quod non esset si equaliter et uni-
formiter esset in omnibus rebus creatis;
igitur quod vera. ¶ Circa autem ad tertiam par-
tem articuli primi pono primo ista quod deus
non est in loco locatus secundum [illegible] locati
nec circumscriptive nec diffinitive, ut probatur,
quia deus loco non comprehenditur, cum non sit
corporeus, nec est sic alicubi quod non
alibi, ut patebit infra. Hoc probatur et cetera.
¶ Secunda quod deus est ubique [illegible]
[illegible] patet licet [illegible] hoc
[illegible] et predicta [illegible]
[illegible] confessionum
alloquens deum [illegible]
[illegible] quia [illegible] cotidie
Item Anselmus in monologion capitulo 20
dicit quia sine deo nichil potest esse
aut conservari, igitur [illegible] cognoscitur deum
esse ubique et semper. ¶ Tertia quod esse ubique et
semper [illegible] est proprium soli deo; patet, sic quia
deo hoc convenit et nulli alteri, ut patet ex
dictis. [illegible] parte [illegible] articuli et cetera.
Certa patet, licet quod probatur Augustinus qui dicit

in libro de symbolo: ubique esse est deum
esse; igitur sequitur quod ubique esse sit pro-
prium solius dei. Item Ambrosius in libro pri-
mo de spiritu sancto dicit quod divinitatis est
proprium ubique et in omnibus rebus esse; igitur et cetera.
Item [illegible] celum et terram ego impleo. ¶ Circa ter-
tium ad tertium pono primo ista quod spiritus creati
sunt in loco, et non solum intelligo quod spiritus
creatus sit in loco corporali quia [illegible]
vel alias quando est unio ut anima
intellectiva cum ipsa est in corpore. Sed an-
gelus a materia separatus est in loco et
similiter anima intellectiva a corpore separata
est in loco. Patet, sic quod cuiuslibet spiritus crea-
ti virtus est limitata et finita; igitur quod
vera. Item [illegible] spiritus creatus est in uno
[illegible] ubique, ut [illegible] ultima parte
articuli; igitur est in loco [illegible]
[illegible] sophismata [illegible]
si forte dicitur quod [illegible]
[illegible] Aristoteles tradidit spiritus creatus
est in loco [illegible] quod dicitur forte de lo-
co proprie dicitur quia sufficit de talibus pro
locus capiatur [illegible] quia dicitur [illegible]
[illegible] de rebus corporibus ut de su-
perficie [illegible] quae est et
in illo loco est, licet sit in quodam
situ determinato et patet licet quod Damas-
cenus libro primo capitulo 16 dicit quod
angelus ibi est ubi operatur [illegible]
tamen quod non [illegible] alicubi est quod
alicubi operatur. ¶ Secunda quod sic ista spiritus
creatus [illegible] sua virtute non potest esse
simul in pluribus locis. Patet, licet quod sic
quia angelus loco diffinitur et ad
locum determinatur, ut probat magister multis
auctoritatibus; igitur sequitur quod
pari ratione sic sit de quolibet spiritu crea-
to; igitur et cetera. ¶ Tertia quod spiritus creatus nul-
lius est [illegible] loci. Patet, sic quia dif-
finitur loco et ad locum determinatur, sic
quod ex sua naturali virtute non potest esse
simul in pluribus locis, ut patet ex [illegible]
[illegible] addito isto quod non semper

maneat in eodem loco igitur conclusio vera. Et hec
conclusio patet per damascenum libro 3° capitulo 3°. Iste
tenet fides katholica de anima christi quod
ipsa descendit ad inferos et cetera. Ista patet
ad veniens apostolis in principio. Sed tunc est du
bitatio quanto loco diffiniatur spiritus cre
atus vel certa ad quantum locum de causa
non potest dici quod ad pedale vel ad se
mipedale et cetera quia minor sufficit.
Ibi dicit gerardus de gandavo quod
nesciat. Vel michi quod oportet
ibi in istem modum loquendi sicut in
aliis indivisibilibus ut si deus cre
aret statim unam creaturam hodie in
ista hora tunc certum est quod tota non
correspondet coexistentie illi creationi
nec media nec quarta pars quia semper
minor sufficit. Sed sit illa creatio in
hora cum infinitum minori tempore sit appli
cata ad propositum quere in quolibet 8° q. 38am

Utrum divina prescientia

Utrum divina prescientia ponat necessitatem
rebus prescitis. Quod sic arguitur quia divina
prescientia est infallibilis igitur quidquid
deus prescit non potest non evenire. Et
per equipollentiam necesse evenire igitur conclusio
vera. Et confirmatur per hoc quod dicit venera
bilis anshelmus in libro de concordia pre
scientie et liberi arbitrii quia que prescivit
deus necesse est futura esse. ¶ Contra
arguitur sic quia sequitur quod omnia
de necessitate evenirent quod non est dicen
dum. Et confirmatur per hoc quod dicit beatus au
gustinus 3° de libero arbitrio: sicut enim memoria
tua non cogit facta esse que
preterierunt sic deus prescientia sua non
cogit facienda que futura sunt et cetera.
¶ In solutione huius questionis est viden
dum de tribus. Primo an et quomodo deus sit omnium
futurorum prescius. 2° an talis prescientia
sit necessaria, hoc est utrum necesse sit
deum prescire que prescit. 3° de quesito

¶ Quantum ad primum pono istam conclusionem quod
si aliquid est futurum deus est causa eius primum
est futurum. Patet sic quia nichil aliquid est fu
turum quia erit sed nichil erit nisi quia deus
deus ipsum producet ut patet per theologos et
philosophos et cetera. ¶ 2a conclusio cuiuslibet deus est
causa ipse scit se esse causam. Patet quia ignoran
tia supposita quedam et absoluta sed causalitatis
est imperfectio ignorantia causalitatis primo causa
primi effectus. Sed nichil quod est imperfectionis
deo attribuendum est ut patet per philosophum 12° me
thaphysice et per scripturam et doctores sanctos. ¶
3a conclusio quidquid deus scit perfecte scit patet ex
fundamento precedenti. Consequentia quia quidquid
est imperfectionis a deo est removendum et cetera.
¶ 4a conclusio que videtur principalis ad primum articulum ad propositum
cum sit ista deus perfecte est prescius
omnium futurorum. Patet sic deus est causa cuiuslibet
futuri in quantum futurum ex prima conclusione sed
cuiuslibet deus est causa ipse perfecte scit se
esse causam ut patet per 2am et 3am
igitur et cetera. Et ista hec conclusio patet per doctores sanctos
que inferius allegabuntur iste duabus
distinctionibus sequentibus. ¶ 5a conclusio pre
scientia dei est causa rerum futurarum. Patet quia
ipsa precedit res futuras et ipsa posita
res sunt future igitur conclusio vera quia patet
ex quinto metaphysice. Et patet hec conclusio per beatum
augustinum 12° de trinitate qui dicit quod non
res sunt future quia deus eas novit
sed sequitur contra quod prescientia divina
non causatur a rebus. ¶ Quantum ad se
cundum articulum pono istam conclusionem quod presci
entia divina ipsa est simpliciter necessaria. Patet sic
quia ipsa non potest non esse cum ipsa sit
divina essentia ut supra dictum est igitur et cetera.
Ex isto sequitur quod quidquid deus prescit ab
eterno prescivit. 2° quod quidquid scit ab
eterno scivit. Patet quia non magis est inva
riabilis eius scientia quam prescientia et deus
ab eterno scivit te esse quantum ad presens
in quo tu es et ab eterno scivit te non
esse quantum ad tempus in quo tu non es.
Patet et hec conclusio per venerabilem anshelmum

qui in libro de concor. predestinationis et li-
ar. sic dicit quod presciat deus impossibile est
eum non prescire. ¶ Circa materiam ad 2um articulum
fuerunt diverse opiniones. una posuit
quod dei prescientia sit infallibilis impo-
nit necessitatem rebus prescitis et hec opi-
nio abstulit liberum arbitrium creature
et hec opinio est heretica / Alia opinio ut
posset salvare libertatem arbitrii laude
et vituperium circa quascumque actiones et meri-
ta et demeritorum negabant dei prescienti-
am et hec fuit opinio Ciceronis et hec
opinio similiter est heretica et erronea
Sed ego contra istas opiniones pro
decisione ad 2um articulum pono aliquas con-
clusiones quarum prima sit ista prescientia di-
vina est infallibilis patet sic quia quicquid
deus prescit sicut cognoscit sic eve-
nit sicut cognoscitur. l. 9o. nca. ati
patet quia esset magna imperfectio dei quod
aliter eveniret effectus futurus quam sit
adeo precogniti ymmo patet alia conse-
ctiones quia si quid non eveniet num-
quam erat prescitum futurum quia numquam
erat futurum etc. ¶ Conclusio ista hoc
sed contra quod quicquid deus prescit fu-
turum sic infallibiliter eveniet ymmo tamen
certum est quod eveniet ac si de necessitate
eveniret licet posset non evenire sicut
verbi gratia si tibi esset de necessitate futurum quod
esses episcopus certum ... et multiplex
sit contingens futurum quod esse episcopus
certum ... ego esse tamen certum dinc-
is sicut ... quia licet multa
futura possint variari tamen ita modicum
variabitur sicut tamen quod non potest
variari quod sic patet quia utrumque
... infallibiliter eveniet quod posse
non esse nichil minuit ... eve-
niendi quia stat simul ... sua
... ista duo scilicet aliquid esse fu-
turum et ipsum posse non esse ut patet de
futuris contingentibus et non videtur michi quod non
multum valeant disputationes ...

ista si ponit futura contingentia vel quo-
ad prescita ¶ 2a conclusio non omne futurum
de necessitate eveniet hec probatur per philosophos et the-
ologos quia si omne futurum de necessitate
eveniret sequerentur multa absurda
et veritate contra theologos et fidei aliter etc.
¶ 3a conclusio universalis 3o articulo sit ista di-
vina prescientia non imponit necessitatem
rebus prescitis patet sic quia omnia futura
sunt adeo presencia prescita ut patet per 9am
racionem primi articuli sed non omne futurum
de necessitate eveniet ut dicit 9a 2a primi
articuli igitur hec 9a est vera ¶ 4a
conclusio licet divina prescientia nullam ponat
necessitatem rebus prescitis que sit necessitas
consequentis ~~prescitis~~ ponit tamen ne-
cessitatem consequentie rebus prescitis prima
pars patet per 9am precedentem sed 2a patet sic quia
hec quia est vera hec est adeo prescitum
esse futurum igitur hec eveniet et prescien-
tia ponit rebus prescitis necessitatem conse-
quentie alias patet quia prescientia dei
falli non potest ut hec est 9a conclusio prima
articuli et non auctoritates sanctorum que
sonant ad necessitatem futurorum omnes debent
intelligi de necessitate consequentie immo in
tercium huius quinti ultra sed illud quod
dicit venerabilis Anselmus i li. de concor.
prescientie et li. ar. que deus prescivit ne-
cesse est futura esse scilicet non necessitate con-
sequentis sed necessitate consequentie ¶ Ad rationes
in oppositum dico quod quia non ... prescientia
dei est infallibilis igitur quicquid deus pres-
cit non potest non evenire etc. patet per predicta
¶ Ad auctoritatem venerabilis Anselmi
in visu c. quod ipsa intelligitur de ne-
cessitate non consequentis futuri sed consequen-
tie sed quo ad dictas rationes etc.

Utrum numerus predestinatorum

Utrum numerus predestinatorum possit augeri
vel minui quod non possit augeri sed

arguitur quia si aliquis potest praedestinari qui non
est praedestinatus et aliquis praedestinatus
a praedestinatione potest removeri sequitur quod
potentia dei possit minui quod est im-
possibile et quia patet per diffinitionem prae-
destinationis quam ponit beatus augustinus in
libro de praedestinatione sanctorum ita dicens
praedestinatio est propositum miserendi ¶ Et
oppositum arguitur sic nullus praedestinatus de
necessitate salvabitur nec quisquam praescitus
necessario dampnabitur ut colligitur ex dictis
magistri in hac distinctione / et confirmatur
sic rome que dicuntur futura sunt
sic se habent quod sive licet velit sive
nolit nichilominus eveniunt sed certum est
quod nullus praedestinatus salvaretur
qui nollet salvari ergo etc. ¶ Pro solu-
tione huius questionis videndum est de tribus
primo propter argumentum an omnino videndum
est quid sit praedestinatio / secundo propter
argumentum principale videndum est an prae-
destinati de necessitate salvabuntur / tertio vi-
dendum est de praescitis ¶ Circa primum ad
primum dico quod licet non praedesti-
natio significet divinam essentiam quae
est causa gratiae et gloriae et tamen ordinata distri-
butionis utriusque istorum tamen ad exprimen-
dum nobis quid sit praedestinatio at-
tendendum est et ad alia nomina divina
essentia cum principalibus connotationi-
bus designantia quod nam praedes-
tinatio sit ipsa divina essentia constat
ex dictis supra quia praedestinatio non est
nisi praescientia quaedam dei et haec non
est nisi scientia et sapientia quae magis
scientia est dei substantia ut dictum est supra
et dico praescientia quaedam dei quia si
praescientia causaliter separatur potest distingui a
praedestinatione tunc praescientia est solum reprobationis
vel reprobativa cognitio qua
deus scit de dampnandis isto nobis permis-
so pono primo istam conclusionem ¶ Et quod prae-
destinatio attribuenda est primo divine
voluntati tamquam efficienti patet per diffi-
nitionem beati augustini in libro de prae-

destinatione sanctorum ante oppositum allegatam
quae dicit quod praedestinatio est propositum
miserendi sed propositum est voluntatis
conclusio vera et patet hoc conclusio per apostolum ad romanos
9o dicentem cum vult miseretur et quem vult
indurat et exodi miserebor cui voluero
et clemens ero in quem michi placuerit
¶ Secunda conclusio praedestinatio est attribuenda propter
divine scientie ut disponenti patet hoc conclusio
per diffinitionem praedestinationis quam ponit beatus
augustinus in libro de bono perseverantie ita
dicens praedestinatio est praescientia beneficiorum
et facta ad iam in Io. xo ego scio quos
elegerim igitur etc. ¶ 3a conclusio praedestinatio
attribuenda est propter divine potentie patet
hoc conclusio per diffinitionem praedestinationis beati augustini
in libro de fide ad petrum ubi sic dicit prae-
destinatio est gratuite donationis praeparatio
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ¶ Ex premissis istis conclusionibus potest col-
ligi talis diffinitio de praedestinatione
praedestinatio est divina potentia gratuita
dona praeparans cum praescientia beneficiorum
ex proposito miserendi patet hec diffinitio
ex conclusionibus premissis / ex prima conclusione placet
patet autem quod praedestinari convenit so-
lis hominibus quia licet solis hominibus
non dicitur beatis conveniat praedestinari quo
ad futuram salutem eternam convenit tamen
angelis et generaliter omnibus creaturis
beatis fuisse praedestinatam ut colligitur
ex diffinitione premissa et conclusionibus ex quibus
est collecta ¶ Circa secundum ad argumentum
pono primo istam conclusionem quod omnis prae-
destinati infallibiliter salvabuntur patet sic
quia praedestinatio attribuenda est divine
praescientie propter ut disponenti per conclusionem et tamen
praecedentis articuli sed praescientia dei falli non
potest ut dictum est supra quod est communis opinio
et multorum sanctorum dicta sit patet quae magistri
supra allegavit in conclusione et patet hoc
conclusio per beatum augustinum in libro de praedestinatione
sanctorum ubi novissimum librum ubi sic dicit quod

predestinatorum nemo perit et ibidem statim infra dicit Augustinus quod immobilis est veritas predestinationis. Item in libro de bono perseverantie circa medium et circa finem libri dicit quod predestinatio sanctorum est ita quod non esset vera si aliquem predestinatum non salvaret. Contra conclusionem primam sic arguitur quia si conclusio esset vera sequitur quod quidquid predestinatus faceret nichilominus salvaretur et consequenter excluditur sollicitudo bene operandi quod non est moraliter dicendum. Item glosa super illud Luce 6o [illegible] dicit quod non tot intrant quot de iudeis quot apud deum creati ad vitam eternam perdiderit. Item propheta dicit ipse de quibusdam deleantur de libro viventium secundum beatum Augustinum 20o de civitate dei plures vere intelliguntur predestinati. Igitur quod non omnes predestinati salvabuntur. Item Gregorius super Job ~~27o~~ 27o moralium dicit quod loca vite electis

alius alii sortiuntur. Solutio quod licet omnes predestinati salvabuntur non tamen propter hoc excluditur sollicitudo bene operandi quia sicut predestinati sunt ut salventur ita predestinati sunt ut per bona eorum opera et debita eorum sollicitudine si adulti sunt salventur dum bene perseveranter operantur. Ad glosam que dicit quod non intrant tot de iudeis etc. dico quod glosa illa loquitur de statu primitive ecclesie quia non tot iudei intraverunt quod finaliter salvabuntur quia dicit scriptura quod adhuc erit unum ovile et unus pastor et alia scriptura si fuerit numerus filiorum Israel ut arena maris reliquie salve fient. Deleri autem [illegible] intelliguntur de hiis qui sunt secundum predestinationem secundum presentem iustitiam non secundum finalem perseverantiam. Contra 2a conclusio sit ista non quilibet predestinatus [illegible] salvabitur. Probatur sic quia salvatio predestinati est unus effectus ad quem concurrunt due cause quarum una est necessaria scilicet deus et alia contingens ut patet per Boecium quinto

de consolatione et ita sunt sicut dicit manet spectator cunctorum desuper prescius deus visionis quod eius presens semper eternitas cum nostrorum actuum futura qualitate concurrit. Igitur predestinati futura salvatio non necessitate eveniet. Item ut probatum fuit in questione precedenti nullum futurum contingens ex hoc quod a deo prescitum est de necessitate eveniet patet et licet conclusio prima [illegible] et dicta sanctorum que adducuntur allegat [illegible] quia hoc sequitur quod predestinatum possibile est non salvari cum impossibile sit aliquem predestinatum non salvari. Prima pars conclusionis patet quia possibile non sequitur ad non necesse ut patet 2o periermenias. Secunda pars patet quia licet conclusio necessaria iste est predestinatus ergo iste salvabitur ut licet ex conclusione prima similiter articuli sic eodem dicendum est de prescitis quod ipsi eternaliter infallibiliter dampnabuntur, tamen non necessario dampnabuntur.

Contra 3am adhuc pono 3am conclusionem quod numerus predestinatorum nec augebitur nec diminuetur. Quod non augebitur sic patet quia solum predestinati salvabuntur ut patet per apostolum ad Romanos 8 quos predestinavit hos iustificavit sed predestinati ab eterno sunt sic vult et erunt sub determinato numero qui non variabitur eo quod dei prescientia non variabitur quo adimpleto [illegible] ut dicitur oportet [illegible] et [illegible] patet quod numerus predestinatorum non diminuetur sed licet per [illegible] patet ex conclusione prima precedentis articuli que dicit quod omnes predestinati infallibiliter salvabuntur igitur etc. Contra 3a conclusio sit ista numerus predestinatorum potest augeri et minui patet sic quia nullus predestinatus necessario salvabitur igitur quilibet potest non salvari igitur numerus predestinatorum potest minui. Item nullus prescitus necessario dampnabitur ergo prescitus potest salvari igitur numerus predestinatorum potest augeri [illegible] patet ex conclusione 2a precedentis

articuli et dicitur certa vel ¶ Ex istis conclusionibus sequitur correlarie quod licet numerus predestinatorum possit augeri vel minui composite tamen est quod augeatur vel minuatur. Ad secundum correlarium quod inferebatur contra precedentis articuli conclusionem et manifeste intelligi ex tercio membro huius distinctionis. ¶ Ex istis patet quod dicendum sit ad questionem principalem quia non sequitur si non predestinatus potest predestinari quod ergo compositum dei sit mutabile et talis est dicta propositio quo ad eius secundum et cetera.

Utrum reprobacio possit

Utrum reprobatio possit minui precibus sanctorum quod sic arguitur quia quod est promotivum unius oppositorum hoc est impeditivum alterius maxime si sunt opposita immediata sine absque medio circa subiectum vel est predestinatus vel reprobatus et predestinatio minuatur precibus et maxime augetur igitur et reprobatio poterit minui et impediri precibus sanctorum. ¶ Oppositum arguitur sic in inferno nulla est redemptio in illud tribulationis nunquam cessabit sed reprobati sunt ad dampnationem inferni deputati igitur etc. ¶ Pro solutione huius questionis videndum est de quatuor / primo de causa reprobationis / secundo de causa predestinationis / tercio an predestinatio minuari possit precibus sanctorum / quarto de quesito an reprobatio possit minui precibus sanctorum. ¶ Circa primum articulum videtur quod ipsius reprobationis possit assignari aliqua causa ex parte ipsorum quia ad penam eternam non deputatur a iusto iudice sine precognita causa sed reprobatus est a deo iusto iudice ad penam eternam deputatus igitur etc. Sed tunc est magna dubitatio que in eis causa possit assignari. Ad quod videtur Thomas de Argentina dicit quod sic reprobati qui decedunt absque sacro fonte sunt in diversi statu ita ex parte reprobatorum potest assignari duplex reprobationis causa quia quidam namque sunt adulti et quidam parvuli. Quantum ad adultos causa reprobationis potest dici malus usus liberi arbitrii usque ad finem durans ab eterno a deo prescitus. Sed quantum ad parvulos ut dicit iste doctor potest assignari sic modo quia ipsi decedunt sine sacramento baptismatis et quantum ad illos causa reprobationis dici potest ineptitudo vel inhabilitas ad recipiendum divine gratie influxum ab eterno a deo precognita que quidem inhabilitas provenit eis vel ex parte naturali quia ex debilitate complexionis tam cito moriuntur quod baptisari non possunt et ita ab ista vita decedunt in peccato originali quod animam reddit inhabilem ad recipiendum gratiam vel ex parte voluntaria voluntate tamen aliena ut quia nascuntur et nutriuntur ab infidelibus qui eos nolunt baptisare et quia reprobatio parvulorum non reducitur in eorum propriam culpam sicut adultorum reprobatio non eorum debetur pena dampni sed et ~~pena~~ sensus a deo iusto iudice, parvulis autem tantummodo pena dampni debetur que est carentia visionis divine. pena ¶ Circa secundum articulum dicit iste doctor Thomas de Argentina quod causa predestinationis adultorum sit bonus usus liberi arbitrii ab eterno a deo precognitus finaliter in finem durans quem bonum usum finalem deus ab eterno contemplans proposuit liberis hominibus quibus deus usu? meritorio? ipse dat gratiam in presenti vita finaliter ut mereantur premium sit ad gloriam. Causam autem predestinationis parvulorum dicit iste doctor esse aptitudinem receptivam baptismalis gratie quam deus providens ab eterno ipsos ad salutem predestinat et ista aptitudo convenit eis aliquo naturali quia contingit eos esse tam fortis complexionis

quod possit durare in vita donec bap-
tizetur et aliquo volente voluntate
tamen aliena puta quia tales sunt paren-
tes qui eos baptisari procurant. Et ar-
guit ille doctor contra opinionem sic
dicens et iterum apostolus est directe contra sed
si reprobaret aliquem sine causa tunc rele-
ctum ut nunc relucet. Item allegat
ad quod I apostoli quos prescivit predestinavit
ad Romanos 8°. Item dicit beatus Ambrosius
super illud miserebor cui voluero et cetera id est
quem vocavi illi dabo quia previdi toto cor-
de reversurum ad me. Item Augustinus octua-
gita tribus questionum questione 68a dicit cuius vult
miseretur et quem vult indurat. Quamvis
tamen dei bonitas iniusta esse non potest ve-
nit cum de occultissimis meritis. ¶ Sed
contra opinionem videtur tenere alii solem-
nes doctores ut sanctus Thomas et Egidius
qui dicunt quod licet possit in generali
assignari ratio predestinationis et reproba-
tionis ut dicendo quod aliqui sunt
predestinati ut in eis reluceat dei misericordia
et bonitas divina. Alii vero reprobati
ut in eis reluceat divina iustitia. Non
tamen potest assignari causa in speciali quare isti
sunt predestinati et isti reprobati nisi
voluntas divina. Et hoc declarant per
exempla rationes propter hoc in naturalibus sic
quia quamvis materia prima et iterum se
sit informis in omnibus suis partibus
tamen alia pars stat sub forma corporis
et nobiliori. Alia vero sub forma minus
nobili et ipsa causa tamen in universali potest
esse quia sic exigebat diversitas for-
marum specificarum sed in speciali videlicet quare
hec pars materie stet sub forma hominis et hec
pars stet sub forma asini non potest assig-
nari causa nisi voluntas divina. Propter
etiam artificiale declarant idem sic quod
si sunt duo lapides omnino equales
et conformes quantum unus tamen ponatur
superius et alius inferius in edificio tamen
non potest in speciali assignari causa nisi vero
voluntas artificis cui sic placuit. Sed

in proposito non tamen ex hoc sequitur deum
facere iniustum quod causa predestinati vel
reprobati quia effectus predestinationis
ut sic non redditur alieni contrarius
sed ex gratia et dico ut sic quia nemini
licet et via vita eterna saltem de congruo
quia in gratuitis non attenditur ratio
iustitie vel iniustitie sed potest qui dispen-
sat sicut vult dare alteri plus et al-
teri minus iuxta illud quod dicit pater fa-
milias Matthei 20° non facio tibi
iniuriam et nonne licet michi fa-
cere quod volo. Igitur et cetera. Et fundatur
hec positio ratione sic nullum temporale
potest esse ratio vel causa alicuius eterni
sed omne quod se tenet ex parte creature
est temporale, predestinatio autem est eterna
sicut et reprobatio igitur et cetera. Item illud quod
est effectus predestinationis non potest esse causa eius
causa salva in eodem genere cause sed bonus usus
liberi arbitrii est effectus predestinationis
ut colligitur ex dictis super distinctione pro-
xima. Item si predestinatio haberet causam
ex parte predestinati tunc gratia dei haberet
causam ex parte predestinati. Falsitas patet
videlicet per apostolum qui ad Romanos 11° ca.
dicit quod si gratia est ex operibus iam non
est gratia. Et ibidem ponit exemplum de prophetia
Malachie primo loquens de Esau et Ia-
cob dicit quod cum non dum nati essent
aut aliquid boni vel mali egissent
et cum electum non ex operibus dictum est
Iacob dilexi Esau autem odio habui
et ponit apertius ibidem satis clarum exem-
plum contra istam opinionem de luti figulo
qui de eadem massa facit unum vas
in honorem et aliud in contumeliam sicut
sibi placet et non potest vas dicere cur
sic me fecisti igitur et cetera. Verumtamen michi quod
ad bonum intellectum possit utraque istarum opi-
nionum tali respectu motivis tamen
absolute potius sustinendum tamen opinio-
nem quia nisi debite exponatur prima opi-
nio est contra ... in ista distinctione

tracio operati sunt tamen quedam . Ex istis patet
ad primos duos articulos ¶ Circa
ad 3m premitto illam distinctionem quod
predestinatio potest dupliciter accipi uno
modo sic aliquo quantum ad suum effectum
et sic quantum ponam duas conclusiones quarum
prima est hec quod predestinatio 2m
se considerata non potest iuuari precibus
sanctorum patet sic quia preces sanctorum sunt
effectus predestinacionis igitur etc. unde orationes
dicuntur enim deo abeterno quod ta
les peticiones deberet ¶ 2a conclusio sit
ista predestinacio quantum ad execucionem
et suorum effectuum necesse potencie potest
iuuari precibus sanctorum patet sic quia
sicut deus in productione rerum naturalium se
pe unum effectum ponit et esse mediante
alio sic in supernaturalibus quemlibet unum
effectum ordinat per execucionem alterius
et sic oraciones sanctorum iuuant predesti
nacionem quantum ad execucionem effectus
sui et hoc est intencio beati dyonisii
3o de diuinis nominibus ubi pluries
similiter hoc declarat Idem colligitur ex
glosa ordinaria super 10 2o genesis
25o deprecatus est ysaac dominum pro uxo
re sua eo quod esset sterilis qui exau
diuit eum dedit quod conceptum et rebecce
dicit glosa in ysaac facta est promissio
sed sanctorum precibus adimpleta est dei
promissio et planum est quod a3 hoc
intelligi quantum ad execucionem et
effectus et non ipsis conclusionibus possent concor
dari aliquorum opiniones super veritate
te circa articulos primum et secundum ¶ Circa
tamen ad 2m articulum premitto illam
distinccionem quod reprobacio potest capi
uno modo per sententiam condicionali sicut
illud quod dixit dominus ad ionam prophe
tam adhuc quadraginta dies et
niniue subuertetur hec sententia non fuit
finalis absolute sed cum adiecta condi
cione licet si habitatores eius conuersi
non fuerint alio modo potest capi pro sententia fi
nali ¶ 1a conclusio prima quod reprobacio

prima dicta potest iuuari precibus sanctorum patet
sic quia niniue ciuitas non fuit sub
uersa quia habitatores eius egerunt pe
nitentiam igitur etc. ¶ 2a conclusio non potest esse quod
reprobacio 2o dicta precibus sanctorum impe
diatur patet sic quia ipsa irreuocabiliter
sententiata est a sapientissimo et potentissimo
iudice igitur etc. et ista hec conclusio ex ysidoro
2o regum ubi legitur quod dominus non
exaudiuit dauid licet ipse affectuose
se orauerit pro vita pueri in adulterio
concepti et isto modo quidam loquitur
de reprobacione ¶ 3a conclusio reprobacio quali
tercumque accepta potest precibus sanctorum in
uari patet quia misericordia de veritate dap
nabitur igitur sicut deus reprobatum potest
saluare propria sola voluntate sic et
posset saluare sanctorum precibus conuertibus
igitur etc. nec obstat istis conclusionibus quod
legitur in dictis patrum de traiano scilicet gregorii
quod per orationes sancti gregorii traianus
imperator fuit liberatus de inferno et quod
de sancta otylia legitur quod tam diu fle
uit et orauit pro anima patris sui adalrici
quod ipsa liberata fuit de inferno quia
si finaliter fuisset reprobati sicut imperator
ille et anima patris sancte otylie nunquam
precibus fuissent liberati ¶ Sed tunc
in omni dico quod ex speciali dei ordina
cione oraciones sanctorum habent vim pro
uendi salutem predestinatorum et non
est de hoc iudicandum sicut de puer ua
libus secundum quod dicitur distinccio 2a etc.

Utrum in deo sit potentia

Utrum in deo sit potentia videtur quod
non arguitur sic quia sicut se habet simpliciter
simplex ad composicionem ita se habet purus
actus ad potentiam sed simpliciter simplex ex
cludit omnem composicionem ergo deus cum
sit purus actus ut patet 12o methaphisice
excludit omnem ~~composicionem~~ potentiam
igitur etc. ¶ Oppositum colligitur exponendo in
hac distinccione quia in deo est omni

potentia precise dicta igitur et potentia confirmatur. Verumtamen sit deus potest intelligere et velle generare et creare, sed posse non est sine potentia, igitur conclusio vera. ¶ Pro solutione huius questionis videndum est de quatuor, quorum duo reperiuntur in magistro distinctione quadragesima secunda et reliqua duo pertinent ad materiam distinctionis quadragesime tertie. Primum est de quesito utrum in deo sit potentia. Secundum est an in deo sint plures potentie. Ista duo pertinent ad magistrum quadragesima secunda distinctione. Tertium est an in deo sit potentia intellectus infinita. Quartum est an deus ad aliqua facienda sit obligatus, quod de iure naturali iustitie tenetur ea facere, et ista pertinent ad magistrum quadragesima tertia distinctione. ¶ Quantum ad primum articulum premitto ~~que~~ quod duplex est potentia, activa videlicet, que est principium transmutandi aliud in quantum alterum, et passiva que est principium transmutandi ab altero in quantum alterum. Hec distinctio patet per philosophum 5to et 9o methaphisice. Prima conclusio: in deo non est potentia passiva. Probatur sic: quia quod est potentia passiva quantum ad hoc non est purus actus, ut patet ex 9o methaphisice, sed deus est purus actus, igitur etc. Item esse potentia passiva est imperfectionis, cum agens sit prestantius passo ut dicit, sed quicquid imperfectionem importat non est deo attribuendum, ut patet per philosophum 12o methaphisice, igitur conclusio vera. Contra istam conclusionem sic: quod deus intelligit patitur vel pati potest, probatur quia hoc quod patitur vel pati potest est potentia passiva, igitur etc. Et consequentia patet, quod non sequitur deus diligitur aut intelligitur, igitur patitur. ¶ Secunda conclusio sit ista: in deo perfectissime et simplicissime est potentia activa. Probatur sic: quia quanto in aliquo uniuntur plures virtutes factive aut productive tanto ipsum est potentius ceteris paribus, sed in deo uniuntur omnes factive omnium que fieri possunt, eo quod quicquid fieri potest deus facere potest, igitur etc. Item potentia activa dicit simpliciter perfectionem, igitur deo est dignior[i]

non attribuendum, sicut potest igitur etc. ¶ Tertia conclusio quod potentia activa in deo proprie est coniuncta actui. Probatur quia potentia activa dei est actus et utraque est deus in essentia, patet hic 9o methaphisice per philosophum 12o methaphisice, ubi dicitur quod potentia intelligendi in deo proprie est in actu intelligendi et non deus potest intelligere. Contra istam conclusionem sic: quod ex emanatione creaturarum non resultat deo aliquis novus actus, ut cum potentia intellectiva coniungitur actui cum absoluto non sunt coniuncta, patet ex 9o.

¶ Quantum ad secundum articulum presuppono quod deus sit simpliciter et omnino simplex; hoc suppono, patet per dicta sanctorum allegata cum de simplicitate dei agitur et patet per philosophum 12o methaphisice. ¶ Prima conclusio ad quam articulum sit ista: quod omnis potentia dei est essentia dei. Probatur quia si in deo aliquid esset essentia et aliud potentia, deus non esset omnino simplex; consequens est contra suppositionem premissam. Sequitur correlarie quod potentia creandi in deo, volendi vel intelligendi, non aliud quam divina essentia. ¶ Secunda conclusio: in deo non sint realiter plures potentie distincte. Probatur quia si sic, tunc non omnis potentia dei esset essentia divina, contra iam premissa. Sequitur correlarie quod licet deus non realiter aliqua intelligat que non vult, ex hoc tamen concludi non potest quod potentia intellectiva distat in deo a potentia volitiva. Primum correlarium convincitur, patet quia deus intelligit malum culpe, quia iudicat de ipso et punit et non ignorat, et tamen deus numquam vult malum culpe, igitur primum in correlario secundo est verum, sed antecedens in correlario secundo patet ex 9o conclusione 2a que dicit quod in deo non sunt plures potentie realiter, sicut concedit quod principiat ~~[illegible]~~ et essentia non principiat, et tamen pater est essentia; sic intellectus divinus aliquid intelligit et voluntas illud non vult, et tamen intellectus est voluntas. ¶ Quantum ad tertium pono [illegible]

quoniam quod potentia dei est infinita
satis patet per scripturam totam sacram. Utrum vero
sic deus non potest talem perfectionem essentiam produ-
cere quae possit perfectiorem producere igitur est
infinitae potentiae productivae quia patet
communibus [illegible] patet concedunt non modo sicut
in phys(ica). Sed ista quaestio scilicet quod omnes par-
tes continui deus potest ab invicem segre-
gare patet quia in segregando tales partes
potentia sua non est finita ut tenendo
sic concedi quod deus possit facere quod
continuum sit ultra extremitatem universi quia illud
est simpliciter impossibile ut patet intelligenti
physicam et non volo ibi immorari
loco ¶ Ad rationem ad 2am breviter dis-
tinguendo est dicendum quia aliqua est
coactiva iustitiae necessitas de qua dicitur
10o ethicorum quod lex habet coactivam
potentiam et certum est quod sic non deus
nihil facit necessitate iustitiae. Alia est
necessitas immobilitatis sive immutabi-
litatis puta sicut si aliquis sit dili-
gens iustitiam et eius contrarium perfecte
[illegible] quod non possit resilire ab
actibus ipsius et ista necessitas iusti-
tiae si deo attribuitur hoc potest esse dupliciter
uno modo quod attribuatur deo propter merito-
rum recompensationem et sic quandoque deus
dicitur iustus quia [illegible] apostolus 2a ad
Thy. 4o de reliquo reposita est mihi
corona iustitiae etc. et tamen remunera-
tione personae attendendo deus nihil operatur
necessitate iustitiae quia dicitur sal-
vator [illegible] omnia quae
praecepta sunt vobis dicite servi inuti-
les sumus. Alio modo potest intelligi illa
iustitia deo conveniens non propter merito-
rum exigentiam sed propter divinae boni-
tatis decentiam et hoc dupliciter uno modo simpliciter
et absolute et sic omnia quae deus operatur
facit necessitate iustitiae quia nihil
potest facere quod non deceat suam bo-
nitatem. Alio modo accipiendo illa de-
centia iustitia [illegible] universi rerum
ordine etc. deus nihil facit contra

iustitiae quia ordine rerum universi
potest in infinitum esse immutabiliter et aliquis
ordo quae tunc fuisset esset decens et iustus
quia ipse est qui tribuit rebus de-
centiam et iustitiam et ideo quod quidquid vult vel
facit deus hoc est iustum dicente venera-
bili Anselmo Prosologion 2o capitulo
solum iustum est quod vis et non iustum
quod non vis et alloquitur ibi deum
¶ Ad 3am rationem [illegible] dico quod primum at-
tamen non concludit omnem potentiam sed
~~concludit~~ concludit passiva omnem et
imperfectae activa. Sed perfectam activam non
concludit quia illa in nullo derogat
activi [illegible] quod est dist. 20am

Utrum deus totum universum

Utrum deus totum universum potuit facere me-
lius quam ipsum fecit et arguitur primo quod
non primo Augustinus 3o de libero arbitrio ubi
sic dicit quidquid tibi vera ratione melius
tibi occurrit scias deum fecisse bonorum
omnium conditorem non potest igitur aliqua
creatura nobilis cogitari quae non
sit de constitutione universi etc. ¶ Secundo
sic arguitur totum universum est finitum
bonum et omni finito bono potest fieri
additio igitur etc. ¶ Pro solutione quaestionis
videndum est de tribus. primum utrum secundum
divinam aliqua pars universi possit
fieri melior. 2o de proposito 3o utrum
deus facere possit aliquod aliud
universum isto manente ¶ Circa
primum permitto quod aliqua pars
universi fieri meliorem potest intelligi
dupliciter uno modo quo ad perfectionem acci-
dentalem alio modo quo ad perfectionem essen-
tialem ¶ Primo modo deus quamlibet rem
creatam potest facere meliorem quo ad per-
fectionem accidentalem ipsa essentia una
eadem manente patet sic quia perfectio-
nes accidentales non sunt de essentia
rei et tamen quia ipso non sunt

infinite deus potest certam latitudinem intra
de 1a questione nota Item patet hoc quia probat au
gustinus qui super genesim sic dicit quod
deus potuit facere hominem qui nec peccare
nollet nec peccare posset sed certum est quod
talis homo esset tamen perfectione accidentali
melior quam homo qui vult et potest peccare
Item [illegible] si creatura
non posset fieri melior perfectione tali
aut hoc esset quia deus non posset plus
dare vel quia creatura non potest recipe
re [illegible] istorum potest dici igitur etc Item tamen
fide [illegible] deus post hanc vitam dabit
bonis hominibus dotes glorificationis
corporis tales et tamen cum dotibus pos
set hominem [illegible] dignifica
re et perficere certum est quod talis homo
esset melior homine qui nascitur cum
[illegible] brevi vivens tempore et quam hic mul
tis repletur miseriis ¶ Circa tamen ad
[illegible] istarum premisse distinctionis docto
res quidam ponunt istam conclusionem quod deus
non potest rem creatam facere meliorem quam
ad perfectionem essentialem ita quod res
maneat eadem specie et probant eam sic
quia per additionem gradus cuiuscumque ad perfec
tionem essentialem mutatur species igitur conclusio
maior autem probat sic quia ut patet divi
sione descendenti a genere generalissimo usque
ad speciem specialissimam aliquando [illegible]
ablationem gradum essentialem [illegible] rei
recipitur differentia specifica et essentialis
que est speciei constitutiva Item etiam [illegible]
patet secundum porphirium qui dicit quod differentia
essentialis facit aliud et differentia acci
dentalis facit alteratum tamen causa istius
opinionis videtur fuisse philosophus in 8o
methaphysice ubi dicit quod species rerum sunt
sicut numeri sed videtur michi quod [illegible]
istius posset probabiliter sustineri opposi
ta pro parte pono duas conclusiones quarum prima
est ista ¶ Quod deus non potest rem crea
tam facere meliorem perfectione essentiali
ipsa manente [illegible] eadem numero patet
quia additio gradus facit aliud to
tum [illegible] compositum erit [illegible] igitur etc ¶

¶ Secunda conclusio deus rem creatam potest facere meliorem
perfectione essentiali ipsa tamen manente eius
dem speciei cuius prius fuit patet quia quomodo
intenduntur forme accidentales per additi
onem gradus ad gradum et non potest assigna
ri causa quare sic non possunt intendi for
me substantiales sive perfectiones essentiales
igitur etc Tertia colligitur ex uno articulo
parisius condempnato quod anima christi in
essentialibus fuit perfectior quam anima
iude et tamen certum est quod anima christi est
et fuit eiusdem speciei cum anima iude igitur etc
¶ Quarta conclusio qualibet creatura producta vel
producibili deus potest producere meliorem
hanc tenet thomas de argentina [illegible] sic
quia deus non potest producere creaturam in
finite perfectionis et bonitatis igitur quacumque
creatura bona producta que [illegible]
finita est potest producere perfectiorem in du
plo et in triplo sine statu etc hoc conclusio
videtur esse de mente dyonisii in libro de di
vinis nominibus ubi creaturas ab eo
procedentes assimilat numero et deum assimilat
unitati sed planum est quod perfectione
[illegible] procedit numerum infinitum igitur etc
¶ Sed contra istam conclusionem sunt quidam magistri
doctores qui arguunt oppositam conclusionem
sic probabiliter si conclusio esset vera sequitur quod
in perfectum dei esset aliqua creatura dis
tans in infinitum ab aliqua alia et per
consequens talis esset infinite perfectionis ¶ 2o
totum ens creabile est finitum in perfectione
ergo non potest in infinitum semper perfectior
creatura produci antecedens patet quia deus produ(?)
dit totum ens creabile igitur etc ¶ 3o
quanto aliquid est propinquius deo tanto
est perfectius et nobilius sed humanitate christi
nichil est deo propinquius thomas de argen
tina recitat huiusmodi argumenta et solvit
ea ¶ [illegible] dicit thomas de argentina
[illegible] quam [illegible] et negat quod igitur
talis creatura sit infinita in perfectione
et dicit quod potest esse plures infinite
distantie quarum una sit alia ma
ior non placet michi illud ideo nego
quam quia datis quibuscumque creaturis

in ymaginatione ista per distantiam fini-
tam distat ut patet cuilibet intelligenti. Ad
tertium nego antecedens quia impossibile est totum
eius creabile esse ut patet de se. Ad 2m
dico quod quantitati absolute non
convenit aliqua maior perfectio ut
ipsa est una creatura sed tunc univo-
ius tantum ipsius excellentia nichil
valet. ¶ Secundum autem ad 3m articulum quia
prius occurrunt consideranda circa universum
scilicet finis partes et ordo ideo circa hoc ponam
3es conclusiones. prima est hec quod tunc
no finis universi potest fieri melius quam
iam factum est patet sic quia finis totius
universi est deus ut patet 12o metaphysice et cetera
¶ Secunda conclusio universum tunc parum ipsum in
comparatione potest fieri et esse melius quam
factum est. patet sic quia partes universi inte-
grantes sunt finite bonitatis et perfectionis.
Item suprema creatura universi est finita
igitur ipsa in infinitum distat distantia
perfectionis a deo igitur et cetera. Item sic ar-
& guit bonaventura deus potuit univer-
sum facere maius ~~[illegible]~~ nobilius ut celum am-
plius et actionis creaturam maiorem
ergo sicut potuit facere maius univer-
sum magnitudine molis ita potuit facere
maius magnitudine bonitatis et virtutis
patet et hec conclusio contra communem opinionem predicti
articuli ¶ Et solet quidam distinguere
de perfectione universi essentiali et acci-
dentali isti tamen hic ponunt conclusiones quod
universum etiam semper sit maius in perfectione
accidentali sicut quando sunt plura individua
et semper minima in perfectione
accidentali quando sunt pauciora individua
sed dicunt isti quod species semper ma-
net in nullis constat perfectio essentia-
lis quia dicunt etiam non posse inter-
di per divinam virtutem quia dicunt non
manet et universum hec ponitur contra
adulterium preter est sonum [illegible] ¶ Tertia
conclusio universum ex parte ordinis partibus
cum non mutatur non potest fieri melius
patet sic quia deus omnium artifex sua
perfectissima sapientia partes universi et [illegible]
tura et suarum perfectionum congruentia or-
dinatissime disponit igitur conclusio vera
¶ Secundum autem ad 2m articulum pono illa conclusio
quod deus potest facere aliud universum isto
manente patet quia quidquid possibile est fieri et hoc
deus potest aliud universum isto manente pos-
sibile est fieri eo quod hoc non ~~implicat~~
implicat contradictionem ut manifestum est igitur et cetera
nec obstat quod dicit philosophus in 1o celi et mundi
patet ex processu ibidem qui est puer nullus
¶ Secundum rationem pro illo dico quod idem
augustinus intelligendus est sic quod quicquid
quid boni potest cogitari de universo per
omnia sic est completum sicut idem de facto sci-
licet deus fecit in universo non vult tamen
negare augustinus quin deus absolute loquendo
posset facere meliora multa que non-
dum fecit scilicet et cetera. de 3o articulo et cetera

Utrum voluntas divina

Utrum voluntas divina sit omnium rerum que
causantur causa immediata quod non arguitur sic
quod est et ideo immutabile non potest esse causa
immediata mutabilium effectuum sed voluntas
dei est immutabilis et effectus qui causantur
sunt mutabiles quia alias causari
non possent igitur et cetera ¶ Contra arguitur sic vo-
luntas artificis est immediata causa corporum que
tamen sua arte fiunt sed deus est omnium arti-
fex sapientie 1o ¶ Pro solutione huius
questionis videndum est de tribus primo an in divinis
sit voluntas 2o an divinus ancolita
te dici possit omnibus sicut a potentia
tua deus omnipotens et ceteris similibus
3o de quesito ¶ Secundum autem ad primum po-
no istam conclusionem unicam quod voluntas
proprie est in divinis hec patet auctoritate
et ratione quia ad primum sic dicit apostolus
ad ephesios primo de deo secundum consilium vo-
luntatis sue et ibidem secundum propositum volun-
tatis sue. Item voluntati eius quis
resistet et tota scriptura plena est
de eo. Item sicut dicit damascenus libro 3o

tao 1º deus pfectissime hz voluntatem
angelis aut hominibus conuenit vo
luntas 2m quod sit ymago diuine
que est voluptuosissima arbitrio ple
na 3º hec 9º rone sit illud quod
est de pfectione intellualis nec est nec
pfectissime repit in deo tn ipe sit na
intellualis ut dc phus 12º methe
h voluntas est huius di quod sit pz q2
recte sicut appetitus nalis est de pfec
tone nar que caret cognitione appetitus
sensitiuus est de pfectione nec se
situe sic voluntas que est appetitus in
tellectiuus de pfectione nec intellectiue rone
sicut no esset pfecte graue quod appetitu
nali no appeteret uel appetere posset de
orsum uel esset pfecte sensitiuu quod ul
appeteret uel posset 2m sensum ita na i
tellectualis no esset pfcta si careret appe
titu intellectiuo siue voluntate igr etc
Item hec voluntate dc pfectionem simplr
igr deo est dignissime hec attribuenda
atn pz quia voluntas est potentia esse
tialr libera igr in quocunque repitr
est est inclinis qua si illi potentia ca
reret esset aut 2m anselmum est eo
dico pfectionis simplr igr etc Item pfecta
9oc arguunt alij sic in voluntate hr
ptas voluptas equitas liberalitas
ita quod ista x no sunt sine volu
tate sz ista x excellentissime sunt i
deo igr 9o nca Et forte dc voluntas
mouetur ab appetibili ut hr 3º de aia
3º ethicorum sz in deo nichil est quod
moueri possit igr Item 2m aug 1 libro
de lib ar voluntas est vrlis motus
sensitiui psidens Item aug in libro de
duabus aiabus dc quod voluntas
est ai ad aliquid psequendum uel fu
giendum Solucio hec omia dca sunt
de creata iio no faciunt 9o 9cm
Circa natu ad 2m az lu pono illa
9oz quod licet deus in pua potentia
sit et dici possit omnipotens in pua
scia sit omniscius no in pua volu
tate est uel dici pt omniuolens sz pz
sic pz quod ds pt omne quod e posse
et sit omne quod est scibile igr rone
potentie est omnipotens et rone scie e
omniscius et causa est ista quantu
ad potentia quia ipa est r omni bo
norum quia in solis bonis saluatur
ro potentie no posse malu no est
posse eo qr posse malu sit posse de
ficere sicut mancum est posse deficere no
est posse igr etc tn aut quantu ad
sciam est ista quia scia est r omni
futurorum presentium et preteritorum siue sint
bona siue mala eo quod scire
malu sit bonum sz 3a pte pz qa 9o sit
velle malu est velle licet posse
malu no sit posse pz quia dc aug
quod peccatum est ita voluntariu quod
si no esset tam voluntariu no esset
malu Item pz ppositum 3o ethicorum tunc
sit velle malu est velle sz ds no vult
malu saltim culpe igr etc Si aut
queratur quare ro potentie no saluatur
r mali sicut et r voluntatis responder
bonauentura dicens quod potentia et
ipm quod dc pncipium qtius et possi
tonis dc de potentia actiua loquendo et
io tn est r pfectionis ea no est po
tentia sz defectus sz voluntas ipm q
dc pncipium et ydam i diffonac et com
placentie r mali sicut et r boni
io velle malu est velle sz posse ma
lu no est posse igr etc Circa natu
ad 3m az lu dico ipe unit ppit sz
quod diuina voluntas sit ca rerum q
causatur et aliud qrit utrum omni rerum
talium sit immediata ca et io ad questionem ar
ticulum pono 2m qr duas 9oes pa
sit ista quod diuina voluntas est
ca omnium rerum que causantur pz sic qr
ds est ca omnium rerum que causantur sz no
est ca quia potens adequate uel
scius eo quod multa posset et sciat
que no facit est igr ca qr volens
eo eni vult rem fieri tunc fit igr
9o nca et ro sua sic ds est ca rerum
aut igr pudam aut pedsuet

fortuna aut p volūtate nō ponam
quia sic sic possit pduc̄at^r nec p tam
r fortuna quia talis sūt cause 2^m i
pfecta vere restat igr quod p volū
tate pz ꝛ hec 9° qda sctōꝝ p^o ptum
aug^m ad orosiū ubi d^r quod oīs
creature cā est voluntas dei Jte phy
larin de synodis ubi d^r quod oībꝫ
creaturis sciam dei volūtas attulit
ꝫ filio nā dedit Jte p aug^m contra
manicheos ubi d^r rudeus est eis
qui volūtate dei nosse desiderant quod
volūtas dei oīm que sūt ipa sit cā
igr ꝛc Jte sup^r ps^m Jusus dn̄s i
omnibus viis suis d^r glosa deo hoc ē
velle quod facere quod eciam volūtē
rebꝫ sūt esse ¶ 2^a q^o sit ipa volū
tas diuina est oīm reꝝ que cantur im
media cā p^z sic cā pduc̄as to^m effm
est cā iuncta ꝫ volūtas diuina pdu
cit to^m effm i^r a^or pꝫ quia effcs
a nullo imediacius attigit^r quā ab
eo a quo totus pducit^r ꝫ sc^or pꝫ
quia cuiusl cae due r aliquibꝫ effcibus
bꝫ concurrant cū diuina volūtate tn̄
a deo intimius pducitur quā a cā 2^a
i^r ꝛc quia ut d^r magr de cāis cā
pa plus influit sup causatū quā
cā secūdaria Jte deo attribuit^r ro cau
salitatis ut pꝫ p qos ꝑdcte igr 2^m co
muneꝫ regulam phy 12° methe cau
salitas deo est attribuenda in summo nobilitatis
digniori videlicꝫ mō quo pt ꝫ hic est esse cā
pma ꝛ imediata ē ¶ Eciam pꝫ hic 9°
ptum aug^m qui 3° de tri^e d^r quod
volūtas dei est pa ꝛ summa cā oīm spēꝝ
ꝛ motionum igr ꝛc ¶ Ad argutū p^u
d^m est quod a^or est fla eo quod volū
tas diuina sicut ē immobilis sic eciā est
summe libera ꝛ io nullum effm pt
michilominus effcā iuncta q^o ꝛc

Utrum deus velit ma

Utrū d^s velit mala fieri quod sic ar
guit Bonaventura ꝑ anshelmum sic qui
deus non vult ē quid ansshelmus ī posse est
fieri igr quod posse est fieri hꝫ d^s vult
fieri ꝫ malū posse est fieri igr d^s vult
malū fieri ¶ 2^m ar^r sic michil ē ab a
quo volitū ut volibile quod odio est sibi
odyosū ꝛ displicet ꝫ altissimus odit pecca
res ecclastici 12° i^r ꝛc ¶ p solutione hui9
q^onis videndū est de duobꝫ p^o utꝝ d^s ve
lit mala fieri 2° utꝝ bonū sit mala fi
¶ Quantum ad p^m distinguo quod dupx
est malū scꝫ malū culpe ꝛ malū pene
ꝛ p^m hic pona duas p^oes quaꝝ pma
ē quod d^s nō vult fieri malū culpe p^r
sic quod d^s nō pt facere hic nō vult fi
ꝫ deus malū culpe nō pt facere ut col
ligit^r p dcīs sup^r de omnipotencia ubi dice
bat^r quod malū culpe posse nō est
posse ꝛ io d^s nō possꝫ malū culpe fa
ce Jdē nō possꝫ fieri deo auctore ꝛ deo vo
lente ut d^r aug9 in libro octuaginta
trium q^onum ꝫ deo auctore nō fiūt ma
la culpe ¶ 2^a contra p^oꝫ est quedā opio
quā magr recitat hic i textu que ponit
quod licet d^s nō velit mala tn̄ vult
fieri mala ꝛ esse mala quia sic deus
nō sciret fluris eo quod scīa est tn̄ verorum
p^o p^oticioꝝ tn̄ ipe sciret esse fla quia
hic est vm̄ sic vult fieri malū quia hic
sepe est occasio multoꝝ bonoꝝ ꝛ pt
p^oista opione argui sic sapiens volens
aliquid vult omē id sine quo id quod
vult nullatenus esse pt ꝫ d^s qui est summe
sapiens vult sctōs suos mala pati a p
secutoribus que passio cū sit illata
actionis nullo^o pt esse sine mala ac
tione psequencium i^r ꝛc ¶ Contra ut d^s
vult mala fieri ut nō vult si d^r p^m
hetur p^opositū Si 2^m tunc volūtas dei
nō esset omnipotens contra id quod dicit^r 13° q^o ē
in dicione tua cuncta sūt posita ꝛ nō
est qui tue possit resistere volūtati
Jte btūs aug9 i enchiridion d^r nō fit
aliquid nisi omnipotens fieri velit ꝫ mul
ta fiūt mala Jte ut d^s vult mala
fieri ut vult ipa nō fieri nō pt dici
2^m quia tunc nulla fierent i^r ꝫ dici
p^m ¶ Solucio ad p^m dico quod nō
est sic de fla ꝛ de malo culpe qz fl^m

esse est unum sed malum culpe esse vel fieri non
est bonum ¶ Ad rationem secundam est quod sicut
non omnis occasio mali est mala sic non
omnis occasio boni est bona ¶ Ad tertium dicendum
vero dico ad rationem quia non sequitur et a deo esse volun-
tum sine quo non potest esse quod vult deus quia
sufficiat quod sit permissum vel dei potentia
non prohibitum sed dices permissio est signum
voluntatis ut habetur in codicibus magistri sed deus
qui verax est non potest ostendere signum falsum
ergo id quod deus permittit habet velle [illegible]
le ¶ Solutio permissio non est semper signum
voluntatis divine cum sit de malo ~~fugiendo~~ faciendo
sed est signum voluntatis de bono eliciendo
vel ordinando corporis malis et hoc est in
textu beati Augustini in enchiridion ubi dicit quod
omnipotens deus non permitteret fieri aliquod
malum nisi adeo esset omnipotens quod sci-
ret de malis elicere bonum ¶ Ad secundum dico quod
deus non vult mala fieri capiendo non sup-
ponere et magis quam quod ergo deus non
sit omnipotens quia dico quod vel sit
contra dei voluntatem vel contra eius voli-
tionem ¶ Ad tertium dico quod beatus Augus-
tinus loquitur ibi de voluntate beneplaciti contra quam
impossibile est aliquid fieri ¶ Secundo quoniam di-
co negando utrumque quia dicitur in eodem
sed quod deus non vult mala fieri et ad
quod deus vult malum pene fieri probatur sicut quia
malum pene habet rationem boni eo quod ma-
lum pene fieri pertinet ad opus iustitie
etc. ¶ Circa istam ad tertium articulum pono duas
conclusiones ut patebit ¶ Prima conclusio ma-
lum culpe fieri non est bonum probatur quia non est
bonum tunc usus non est bonus ut habetur
[illegible] 3o topicorum etc. ¶ Secunda conclusio ma-
lum pene est fieri bonum probatur quia quod
sit [illegible] iustitia sicut fieri est bonum eo
quod hoc est iustum ut habetur [illegible] iustitie
[illegible] sed malum pene fieri sit iustitia [illegible]
[illegible] ut patet ibidem etc. et habetur hoc
[illegible] et multis dictis [illegible] quod
deus iusto iudicio permittit malum cul-
pe et non bonum est fieri malum pene
[illegible] patet [illegible] et solutio
[illegible] argumenti [illegible] et contra
[illegible] in ista distinctione proxima etc.

Prima conclusio

Secunda conclusio

d. 47 q. 8

Utrum deus aliquid

Utrum si deus aliquid de novo vellet quod
ab eterno non voluit. Videtur quod sic. Videtur verum
quod sic videtur [illegible] quia impossibile est fieri
transitum de contradictorio in contradictorium nisi fi-
at mutatio in aliquo sed velle et non velle
sunt contradictoria igitur etc. ¶ Secundum arguitur
sic deus vult nunc Judam esse damnatum
et quandoque hoc non voluit quia qui vixit
Judas bene deus hoc non voluit eo quod
deus omnes qui vivunt vult salvos
fieri ut patet primo ad Thimotheum 2o capitulo 1. Videtur quod
non sit falsa ¶ Pro solutione huius questionis
videndum est de quatuor / primo de quesito / secundo an
aliquid contrarium contra divinam volun-
tatem possit velle [illegible] et hec duo
faciunt primam distinctionem 47e / tertio
an tenetur nostram voluntatem conforma-
re voluntati divine / quarto qualis confor-
mitas requiratur attendendo [illegible]
voluntatis et hec duo faciunt primam dis-
tinctionis ultime ¶ Circa primum ad primum pono
[illegible] conclusionem impossibile est deum aliquid
velle quod ab eterno non voluit probatur sic
quia sicut deus de novo vel intelligit
quod ab eterno non intellexit sic nichil
de novo vult quod ab eterno non voluit
tamen intelligere et velle sunt actus manen-
tes sed deus non nichil de novo intelligit ut
habetur [illegible] 12o [illegible] etc.
¶ Et confirmatur sic quia si esset possibile deum vel-
le quod prius non voluit tunc deus pro
[illegible] de potentia in actum et sic
deus non esset purus actus ¶ Ex ista conclusione
sequitur quod deus ab eterno voluit Judam
damnari ita quod ab eterno voluit quod
pro aliquo tempore esset damnandus et premiandus
licet non punitus et pro aliquo tempore fuit non
damnatus premiandus et punitus [illegible] patet
quod sit secundum sit ad rationem primam ¶ Secunda
conclusio sit ista si deus aliquid de novo vel-
let quod ab eterno non voluit ipse esset
mutabilis probatur sic quia non est possibile quod
fiat transitus de contradictorio in contradictorium nisi
fiat mutatio in aliquo vel sic quia [illegible] volitione

Prima

Secunda conclusio

que est actus immanens non sit mutatio in
aliquam rem creatam dicitur quod deus ab eterno
voluit mundum producere et per illam volitionem
tunc autem mundi creationem nichil mu-
tabatur sequitur igitur quod si aptitudinem deus
non fuit mutatus de non velle in velle
que sunt contradictoria quod consequens conclusio oportet
fieri mutationem in deo igitur conclusio vera
¶ Ex ista hoc etiam probatione patet quia
non est simile de facere dei et velle quia
deus potest aliquid facere quod prius non
fecit sine sui mutatione sed ubi ipse fit
mutatione sed non est simile de velle
quod prius non voluit ¶ 3a conclusio quod
licet hec propositio sit conditionalis ne-
cessaria tamen non est propter hoc vera
quia antecedens est impossibile probatur sic quia
nulla conditionalis propter hoc est vera
quod antecedens est impossibile igitur conclusio vera
quia patet antecedens quia si sic tunc ad
impossibile sequitur quodlibet quod est impossibile
probatur sic quia si ad impossibile sequitur quod-
libet tunc quodlibet impossibile significative im-
plicaret quodlibet impossibile quod est ma-
nifeste falsum et patet quia quia si ad
impossibile sequitur quodlibet tunc sequitur nullus
deus est igitur baculus stat in angulo
et nullus baculus stat in angulo et
non sequitur nisi significative implica-
ret et sic arguitur quod quodlibet aliud im-
possibile sequitur ad idem antecedens et ipsum
implicaret aliasque rationes feci ad
idem in materia bonus ubi determinavi istam
conclusionem contra ad impossibile sequitur quodlibet
quas adpresens recitare nolo nec obstat
stat quod aliqui per ignoranciam dicunt
quod cum antecedens conditionalis est impos-
sibile quod tunc antecedens non potest esse ve-
rum sine consequente quia si hoc faceret con-
sequentia bona tunc oporteret esse antecedens
ad quodlibet quia impossibile est ita esse
verum sine consequente Sed si hoc esset conce-
dere antecedens ad quod quod antecedens
non possit esse verum sine consequente tunc
quia esset bona et ita intelligo illam
quevis regulam ¶ Contra 1m ad 2m

articulum pono illam conclusionem quod deus aliqua
precipit electis que non vult fieri propter eos
ut eos probet non sibi sed nobis patet quia 9o
dicitur quod deus precepit abrahe ut immo-
laret filium quem tamen voluit immolari
saltem attamen ad hoc licet pater abraham
in animo immolavit cum parata esset vo-
luntate patet igitur prima pars conclusionis sed 2a pars
patet sic quia deus non illo etiam precepit
nisi ut electos probet ut patet per multos lo-
cos scripture sed quod non sibi probet sed
nobis patet de se ¶ Ex ista hoc sequitur
corollarium quod aliquid contra scientis(?) contra divina
voluntate potest tale secundum(?) preceptum
et per hoc verum est 2o arguitur ... omnium
preceptis quibus sufficienter satisfactum est [...]
sunt erit idem ut si aliquis diceret
dicere vellet quod deus nichil precipit
nisi vellet et quod abrahe non preci-
pit nisi illud quod fieret hoc tamen con-
ceret nobis ut patet in textu ¶ Contra
ad 2m ad 2m dico quod voluntate nostra
conformiam voluntati divine potest intel-
ligi duobus modis in ratione volendi ut vide-
licet caritate velimus quod volumus
et in ipso volito ut videlicet velimus
ipsum quod deus vult verbi gratia si deus vult
nos mori quod hoc etiam velimus
¶ Prima conclusio quilibet iustus tenetur volun-
tate sua conformare divine voluntati
in ratione volendi probatur sic quia quilibet
iustus tenetur deo veraciter obedire sed
veraciter non obedit deo nisi qui facit
quod deus acceptat hoc autem est vo-
luntas informata caritate ut patet per totam
scripturam et specialiter per apostolum primo ad cho-
rinthios 13o igitur conclusio vera ¶ 2a conclusio sit
ista voluntate naturalis compassionis
possumus aliquid velle quod deus non
vult patet quia illa voluntate possumus
velle non mori illos quos diligimus
quos tamen deus vult mori igitur conclusio vera
antecedens patet quia tali voluntate etiam sine
peccato sancti doctores et fleverunt destructionem
civitatis ierusalem et captivitatem populi quam
tamen deus voluit fieri propter peccata

flebat et dolebat super civitate Luce 19°. Item beata virgo et apostoli super passione Christi flebat et dolebat igitur etc. Contra est et hoc est quod dicit beatus Augustinus in enchiridion capitulo ... aliquis bona voluntate vult quod deus non vult ¶ 2a conclusio voluntate recte rationis non possumus velle quod deus non vult. patet sic quia recta ~~ratio~~ ratio aliud non dictat ut manifestum est igitur etc. Item super illud psalmi cor pravum non adhesit mihi dicit glosa pravum cor atque distortum habet qui non vult quod deus vult etc. hoc intelligitur de voluntate simplici non quo ad naturalem compassionem ¶ Ex istis duabus conclusionibus patet quomodo tenetur homo suam voluntatem conformare deo in volito ¶ Quantum ad 3um articulum pono primo istam conclusionem ad rectitudinem nostre voluntatis requiritur necessario ~~quod~~ ut velimus omne id quod certe et sine ambiguitate nobis constat deum simpliciter et absolute velle patet sic quia ad rectitudinem nostre voluntatis requiritur quod velimus omne quod cognoscimus esse iustum et volibile sed omne quod deus vult iustum est et volibile igitur etc. Unde dicitur sponsa cant. primo Recti diligunt te. Item in glosa psalmi cor pravum dicit quod voluntas dei est regula cui omnes nos conformari ¶ 2a conclusio ad rectitudinem humane voluntatis non sufficit quod conformetur voluntati divine in volito patet sic quia stat quod aliquis ex perversa voluntate velit patrem suum mori et quod deus velit hoc idem et faciat eum mori igitur conclusio vera ¶ 3a conclusio ad rectitudinem voluntatis secundum philosophiam moralem loquendo sufficit quod voluntas velit bonum in ordine ad bonum finem sed theologice loquendo requiritur ultra hoc quod volitum ex caritate sit volitum prima pars huius conclusionis patet ex processu philosophi 1° ethicorum et in 7° ethicorum sed 2a pars patet per apostolum prima ad corinthios 13° ¶ Et ex dictis patet quomodo ~~de~~ deo est imponendum etc. de quo auctore finis est primi libri etc. sequitur

Questio secunda libri quinti vtrum

Utrum mundus possit fuisse ab eterno. Quod sic arguitur quia mundum fuisse ab eterno non implicat contradictionem igitur conclusio vera antecedens patet sic quia si implicaret contradictionem tunc omnipotens posset deduci ad impossibile quod est contra philosophum qui dicit quod mundum fuisse ab eterno sit problema neutrum ¶ Item dicit hoc Alexander et Rabi Moyses in 2 etc. ¶ Oppositum videtur fuisse de intentione Damasceni libro primo ubi sic dicit quod ex non esse ad esse deductum non est aptum natum esse coeternum ei quod sine principio est sed mundus est ex non esse deductus in esse igitur etc. ¶ Pro solutione huius questionis videndum est de tribus primo de quesito scilicet utrum mundus ab eterno esse potuit ¶ 2o an deus per intellectum et voluntatem mundum fabricaverit 3um an huiusmodi potentia creandi alicui creature communicari possit ¶ Quantum ad primum articulum doctor quem ego communiter sequor scilicet Thomas de Argentina ponit duas conclusiones quarum prima est quod mundus non potuit esse ab eterno possibilitate potentie passive 2a quod potuit esse ab eterno possibilitate potentie active creatoris et dicit quod licet solempnes doctores negent conclusionem 2am tamen dicit se nolle eam sustinere ad diminuendam potentiam creatoris conclusio prima quia ipse probat sic mundus ab eterno nullam potentiam passivam habuit quia preter deum nichil fuit igitur mundus non potuit esse ab eterno possibilitate passive potentie ¶ 2am conclusionem iste doctor probat sic quia mundo ut creature alteri rei create non repugnat esse

perpetue infusionem igitur non repugnat sibi
ab eterno fuisse apparet autem | 2o arguitur sic
non minoris potentie fuit ab eterno quam
in tempore igitur sicut in tempore potuit mun-
dum producere sic ab eterno potuit eum produ-
cere | 3o sic non minoris potentie est deus
quo ad productionem creature quam que-
cumque creatura respectu sui proprii effectus
sed sol producit lumen sibi coevum et
ignis calorem ita quod si sol ab eter-
no fuisset lumen ab eterno a sole fu-
isset productum ibidem etc | 4o sic non minus
potens est divina essentia quam divina
persona sed divina persona ab eterno ge-
nuit de se divinam personam igitur divina
essentia potuit ab eterno producere essentiam
a se realiter differentem | 5o sic licet quod
ab aliquo procedit sive motu quamvis
sit posterius natura duratione tamen potest
sibi coexistere ut apparet de ymagine in
speculo ad presentiam rei cuius est ymago
et de vestigio pedis impulsum sed cre-
atura procedit a deo sine motu etc
¶ 6o sic intellectus quantumcumque potest appre-
hendere sive intelligere deum ab eterno pro-
ducere vel produxisse mundum ut probat
augustinus 10o de civitate dei ubi
recitat opinionem platonis de eterni-
tate mundi sed deus potest plus facere
quam nos apprehendere quia non est im-
possibile apud deum omne verbum luce
primo etiam patet per verbum augustini qui ad vo-
lusianum in epistola sic scribit demus
deo aliquid posse quod nos ~~fate~~ fa-
teamur nos investigare non posse in
rebus cum mirabilibus tota ratio
facti est potentia facientis ¶ Sed contra
veritatem istius videtur michi esse sustinendum
non est divine potentie ptomm equiva-
lenter ponere de potentia dei aliquod
plurium sicut audivi aliquos conces-
sisse quod deus pro omnipotentia sua
posset facere quod contradictoria essent
simul vera cum sit impossibile sed hic sic
ideo non est ad dei ptomm sed potius
eius omnino proprie opposita pono conclusiones

et pro expedita vel de oppositis ¶ Conclusio prima
ab eterno mundus potuit esse possibilitate
potentie passive probatur sic quia ab eterno
mundus potuit produci igitur conclusio vera quia
patet consequentia antecedens patet inductive sic arguendo
iste mundus potuit produci et ante illud quo-
cumque dato igitur ab eterno potuit
produci hic arguitur inductive a simili
ad suum universale antecedens est manifestum consequentia
quia non necessitate sed libere mundum produxit
sicut patebit in fine articuli proximi
¶ 2a conclusio sit ista ab eterno potuit esse
mundus possibilitate potentie active
probatur secundo sicut precedens sic quia ab
eterno deus potuit mundum producere igitur
conclusio vera quia patet consequentia antecedens conce-
ditur sicut in precedenti videre ¶ 3a conclusio sit
ista mundus non potuit esse ab e-
terno nec possibilitate potentie active
nec possibilitate potentie passive probatur
sic deus non potuit producere mundum
ab eterno igitur nec mundus potuit
produci ab eterno et igitur nec possibilitate
activa nec passiva mundus po-
tuit esse ab eterno antecedens probatur sic nullum
creatum potuit esse ab eterno igitur antecedens
verum quia nota est sed | 2o antecedens probatur sic
ista non sunt compossibilia quorum ratio-
nes formales contradicunt sed eternum et cre-
atum sunt huiusmodi quia eternum est quod
non licet esse post non esse patet igitur quod
implicat aliquod creatum fuisse ab
eterno igitur deus non potest hoc facere ¶ Ex
istis conclusionibus patet correlarium quod distinctio quam
ponit ille doctor de possibilitate po-
tentie active et passive nichil derogat
in ista quia sicut quecumque impossibile
aliquid est possibilitate potentie pas-
sive sic et active sicut ex dictis decla-
re patet ¶ 4a conclusio non obstantibus dictis
conclusionibus potest probabiliter sustineri non esse
impossibile hoc fuisse ab eterno quocum-
que dato probatur quia ista antecedens non
implicat contradictionem hoc fuit ab eterno
quocumque dato licet ista implicat
hoc creatum fuit ab eterno igitur etc ¶ Ad

rationes in contrarium respondeo ad primam quod
non est simile de duratione infiniti a parte post
et a parte ante quia de ratione creati est quod
habeat a parte ante esse post non esse sed non est
de ratione creati aut creature quod a
parte post habeat non esse post esse / ad 2am
dico quod probat oppositum conclusionis quia possi-
bile quod ab eterno deus potuit facere
vel creare mundum / ad 3am quando arguitur
et 4am concedo quantum quia sol virtu-
te superioris agentis equaliter producat
sibi coevum et ideo non sequitur quod
deus possit hoc facere salva productione
ad se potentia / ad 5am dico quod non est
simile quia quando in divinis non est muta-
tio de non esse ad esse sicut productio
ad extra / ad 7am dico quod non est si-
mile et ita patet ex solutione rationis 3e
¶ Ad 6am concedo totum antecedens et nego
quam ~~quod~~ [quia] licet deus possit ali-
qua facere que nos non possumus in-
telligere tamen non possumus concipere
complexo intelligere impossibilia que deus
non potest facere ut oppositum credo esse
et fundamentum huius solutionis patet
per doctorem augustinum profundum articuli adduc-
to ¶ Quantum ad 2m articulum ponam
breviter duas conclusiones prima est quod deus
non produxit nec producit creaturas
naturali necessitate probatur sic quia sequitur
quod omnes creature essent equalis
perfectionis quod est inconveniens falsum et
consequentia patet quia agens ex necessitate naturali agit
ad ultimum sui posse et de omnibus
facit optimum quod patet ut patet per philosophum
2o celi et hoc dictat ratio nisi dispo-
sitio vel aliquod contrarium efficiens im-
pediat quod oppositum dici potest / 2o
sequeretur quod mundus fuisset ab eter-
no quod est impossibile ut patet ex dictis
in primo articulo quia patet quia agens
ex necessitate nature agit ultimum sue virtutis
nisi patiatur resistentiam sed deus qui
est infinite potentie ab eterno nullam
pati potuit resistentiam ideo etc. ¶ 2a
conclusio est ista deus mundum et omnem
creaturam produxit libera voluntate
probatur sic quia nobilissimo agenti debet
attribui nobilissimus agendi modus sed
modus producendi intellectu et libera vo-
luntate est nobilissimus ut de se patet igitur etc.
et hec conclusio est de intentione scripture
quia dicit apostolus in psalmo omnia que-
cumque fecit dominus in celo et in terra et cetera
sic dicit beatus hylarius in libro de sy-
nodis omnibus creaturis substantiam
voluntas dei attulit ideo etc. ¶ Quantum
ad 3m articulum sciendum dupliciter dubitatio
de loquentes in hac materia premitto istam
distinctionem quod creatum capitur aliquando ge-
neraliter pro facto sicut magister dicit in capitulo
3o huius distinctionis sed aliquando capitur
specialiter et proprie et tunc adhuc solet dis-
tingui a quibusdam scilicet pro productione
alicuius ex nichilo tamen independenter agentis
2m pro productione alicuius ex nichi-
lo sive tamen agat dependenter sive non
¶ Quantum ad primam acceptionem huius
vere distinctionis non est dubium de isto
quod queritur quia impossibile est quod
deus communicet creature potentiam crean-
di sic scilicet independenter creet quia non
potest deus hoc facere quin omnis actio cre-
ature ab ipso dependeat quia est im-
possibile quod creatura sit principale agens
in creatione vel in quocumque alio actu
¶ Sed quantum ad ultimam acceptionem
de qua communiter loquuntur doctores hanc
materiam ego pono istam conclusionem quod
deus potest communicare creature potentiam cre-
andi effective probatur sic quia deus potest
facere quod creatura concurrat active
ad creationem alicuius creature licet
ipse deus sit principale agens sicut in
alia potentia agendi communicata a deo
Vnde igitur deus communicavit creature po-
tentiam effective portandi lapidem et sic
tu dicis quod ista sit communicata ita
potest communicare potentiam creandi effecti-
ve patet quia non aliter nisi quod
deus permittit creature sicut homini
ubique quod agit aliquid ex quo

ratione dei lapis mouetur localiter. licet
ex solo quod deus agit mouetur et cetera
Ex isto capias modum ymaginandi si
primum non est in toto sibi oppositum ¶
2a conclusio quia pono volo probabiliter esse
lapsum sit ista quod deus de facto com-
municat creature potenciam creandi
sic quia creatura concurrit actiuitate
tanquam agens secundarium ubi deus est
agens principale igitur. 9o nota quia prop-
ter hoc quod sic dicamus deum communicare
creature potentiam creandi sicut autem
est notum in sacramentorum administracione
in quibus gratia creatur et recipientibus
sacramenta infunditur vel eciam in pre-
dicatione ubi dei regnum sic Math.
actuum 8o ubi dicitur quod cum audis-
sent apostoli quia recepit samaria ver-
bum domini miserunt ad eos petrum
et iohannem qui imponebant eis manus
et receperunt spiritum sanctum ubi utique gratia
creata fuit in eis infusa magister dicit
de hoc in 5o libro. sicut isti sancti apostoli crea-
bant ministerialiter sed deus principaliter
sic reputo quod hodie sacerdotibus tam-
quam causa 2a concurrat ad creacionem
gratie qui inficit sicut ministris ecclesie ad-
ministrat fidelibus sacramenta in
quibus confertur gratia igitur et cetera ¶ Ad
rationem in oppositum dico quod implicat
aliquid quod non est deus fuisse ab
eterno ut patet predicta et cetera. Quoniam 3am sequitur
articulum quod est distinctionis 3am et cetera

Utrum celum em

Utrum celum empireum sit luminosum. quod
non arguitur sic quia celum empireum
est maximum omnium corporum igitur si esset
luminosum tunc nunquam fieret nocte
eo quod cum sol esset absens illud celum
illuminaret totum aerem ¶ Primo dicit
magister in ista distinctione 2a quod dicitur
sanctorum colligenda quod celum in quo
angeli fuerunt quam cito facti sunt cum deo
empireum id est igneum non a calore
sed a splendore. ¶ Pro solutione huius questionis
videndum est de quatuor. primo an posset
naturali racione ostendi illud celum empireum
esse. 2o quale sit illud celum empi-
reum. 3o videndum an aliquod celum sit
supra octauam speram preter empireum. 4o
an aliquod sit aqueum ¶ Quantum
ad primum fuit vna opinio quod celum de-
cimum esset quod sancti appellant empi-
reum posset ostendi necessaria racione
contra opinio probat propositum suum mul-
tipliciter primo sic quia deum esse potest in
lumine naturali necessaria racione ostendi igitur
celum empireum esse potest racione necessaria
ostendi quam dicunt tenere consequentia quia
minimus videtur esse possibile de deo eo quod
ille verissimus est assensus. 2o sic
substancias separatas esse est in lumine naturali in-
uestigabile igitur et cetera antecedens dicit pater
8o phisicorum et 12o metaphisice ubi ponit plures
substancias esse separatas. 3o sic illud quod
lumine naturali inspicimus in ista inferiora
hic esse est demonstrabile. Sed tale effectum sed
celum empireum realiter influit in ista
inferiora ut probabit infra distinctione
ix. igitur et cetera ¶ Sed videtur michi quod
3o istius opinionis non sit probata nec
posset efficaciter probari ideo aliter dico
ad primum articulum pono duas conclusiones prima
est ¶ quod celum decimum esse quod
doctores sancti appellant empireum non
potest euidenti et necessaria racione ostendi. 2o
patet ex quibus conclusionibus attende quod docto-
res sancti ponunt primo septem celos septem
planetarum cum philosophis scilicet saturni iouis
martis solis veneris mercurii et lune
deinde ponunt octauam speram stellarum
philosophis quam vocant firmamentum deinde
ponunt nonum celum quod vocant cri-
stallinum deinde ponunt decimum celum quod
dicunt empireum stante ista ymaginacione
probo conclusionem sic celum id est decimum esse non //x
potest ostendi ex aliquo effectu vel effectibus
nec experientia nec causis saltem euidenter sicut

bus ostendit octo speras vel celos esse igitur
conclusio vera. Ante est nobis sensibus considerati et
confirmatur quia quod nulli venit de illis
speris vel celis potest ostendi vere sic suffi
ciens est per philosophos investigatum vel saltem
aliquo modo tactum sed de isto celo philosophi vel
locuti sunt nisi quantum aliqui conpiati
philosophi vel doctores sanctorum de hoc scripserunt igitur
conclusio vera ¶ 2a conclusio sit ista celum de quo
sancti vocant empireum esse potest aliquo modo
probari persuaderi probari potest quia beatus
augustinus 8o super genesim ad litteram satis
pulchre persuadet illud celum esse sicut ar
guendo omne quod per se movetur innititur
alicui inmobili quod declarat per inductionem
tamen potest quia digitus non movetur per se
nisi palma sit fixa nec movetur pal
ma nisi fixo articulo cubiti nec cubi
tus movetur nisi fixo humero et sic
de singulis cum igitur sit nonum celum mobile
ut inferius statim patebit videtur quod illi pre
supponatur celum inmobile igitur conclusio vera
ista vero licet persuasiva sit tamen efficaci
ter non probat quia philosophus nullus non per
mitteret sibi concludi quod aliquod ce
lum esset inmobile quia ponit quod omne est
corpus mobile [illegible] igitur conclusio ¶ 3a conclusio
prioris veritate videlicet quod deum esse
non est demonstrabile et supposito quod sit
non sequitur igitur quod celum de quo esse sit
demonstrabile quia non oportet si remo
tiora ascripsit esse demonstrantur quod
igitur propinquiora possint demonstrari et de
tertium magis quam tertia omnibus indiget
bus diligenti examine ¶ 4a conclusio dico quod
licet celum empireum realiter influat
istis inferioribus tamen hoc non est evidens
igitur ex illo nichil potest demonstrari
¶ Circa autem ad 2um articulum pono 4or conclusio
nes prima est supposito ex dictis sanctorum
quod celum empireum sit primum est ex
cellenter lucidum probatur quia nobilissimum cor
pus quod debet ornari nobilissima
qualitate corporali excellenter sed celum
empireum est corpus nobilissimum cum sit

habitatio beatorum et lux est nobilissima
qualitas inter corporales igitur conclusio ¶
2a conclusio celum empireum est transparens si
ve dyaphanum probatur quia dispositio loca
lis que facit ad delectationem beatorum non
debet derogari loco seu habitationi
ipsorum cum in vita beata sit perfecta et plena
delectatio sed dispositio transparentie vel dy
aphaneitatis est huiusmodi quia illa po
sita tunc quilibet potest videre alium preter hoc
quod videt eum in divina essentia et hoc
auffert aliquid accidentalis delec
tationis igitur conclusio ¶ 3a conclusio celum em
pireum non est alterabile probatur quia non
est receptivum peregrinarum impressionum ex
quo nullum celum etiam inferiorum istorum
sit talium receptivum ut probatum est celi igitur conclusio
sed contra [illegible] erit in patria igitur
oportet illud celum esse rarefactibile
et condensabile ¶ Solutio 2a doctores
qui ponunt quod [illegible] in pa
tria erit resuscitatis corporibus ha
bebunt aere sibi [illegible]
qui quidem aer [illegible]
[illegible]
[illegible] igitur
corporum ¶ 4a conclusio celum empireum est inmobile
probatur quia primus locus corporum qui sit in
perfecta quiete debet esse inmobilis sed celum il
lud est primus locus beatorum in perfecta qui
ete existentium igitur conclusio ¶ Circa autem ad
3um articulum pono istas 4or quod super
octavam speram est aliquod celum preter
celum empireum quia quod movetur
pluribus motibus non potest esse primum
mobile sed octava spera movetur pluribus
motibus motibus non potest esse primum mo
bile sed octava spera movetur pluribus
motibus igitur ipsa non est primum mo
bile et igitur preter eam oportet ponere no
num celum quod sit mobile [illegible] probatur quia
primum inequaliter [illegible]
[illegible] debet esse simpl
[illegible] ut [illegible] igitur
primum mobile debet ~~movere~~ moveri uni
co tantum motu simplicissimo ut eius

motus velocior sit motu primi mobi-
lis pz quia octaua spera mouetur sin-
gulis diebus ab oriente in occidentem ut
assertum pz et propter suum motum mouetur
ab occidente in orientem motu tardo val-
de quia in centum annis per unum gradum
tantum ut compertum est per astrologos et
non alio vero valet poni motus
revolucionis vel motus incurvacionis
quia mathematicos arte stabit ut patet
intelligenti comprobacionem huius conclusionis pz
quod primum mobile est inter celum em-
pireum et octauam speram et quod primum
mobile est nonum celum ¶ Consequen-
ter ad articulum quartum sunt multe opiniones propter
scripture auctoritatem irrefragabilem ex
una parte et propter aque naturam ex
altera parte dicit namque scriptura genesis
primo quod deus diuisit aquas que erant
super firmamentum ab hiis que erant
sub firmamento Item dicit psalmista in psalmo exten-
dens celum sicut pellem qui tegis aquis
superiora eius Item Danielis benedicite
aque que super celos sunt domino Item
in psalmo et aque que super celos sunt
laudent nomen domini vnde propter istas
scripturas dicit beatus augustinus super 2o super
genesi qualitatem aque super firmamen-
tum esse non dubitamus maior enim
huius scripture auctoritas quam omnis
humani ingenii capacitas propter hoc
quidam dixerunt quod ibi esset realis
et grossa aqua sicut in mari sed hoc
non est verisimile alii dicunt quod ibi
sit aqua subtiliata in vapore et illi ex-
ponentes textum genesis primo dicunt quod
totum spacium superius sursum a terra usque
in exordio creacionis rerum fuit plenum
vapore aqueo et quod tunc deus divi-
sit illum vaporem in duas partes et in-
ter utrasque fecit firmamentum scilicet octauam
speram ita quod medietas vaporis
mansit super firmamentum in sui subti-
litate | et alia medietas inferior va-
poris fuit ingrossata in aqua | 3a opinio
fuit quod per aquam super celos intelliga-
tur angeli et spiritus beati et illa opinio
propter hoc quia sic aque que super celos laudent
nomen domini i. angeli et spiritus beati qui
super celos sunt et de ista 3a opinione fuit
beatus augustinus 13o confessionum ubi dicit quod
[illegible] aquis videre faciem tuam
semper et ibi legunt sine labiis que
sit eterna voluntas tua | Sed hanc opinio-
nem augustinus retractauit | 2o libro retractatio-
num dicens quod dixi firmamentum factum
inter spirituales aquas superiores et cor-
porales inferiores non satis considerate dic-
tum est | 4a opinio est que dicit quod per
aquas super celos ~~et supra~~ et supra firma-
mentum intelligi debet celum cristallinum
de quo dictum est in 3o articulo quod ipsum
sit super octauam speram que est firmamen-
tum et mouetur unico motu simplicis-
simo et est quiete quia cristallinus
enim perlucidus est aqua condensata et hec o-
pinio inter ceteras reputatur probabilior
¶ Sed contra hanc opinionem arguitur per quod
celum est aliquod aqueum id est cristal-
linum et per hoc 10o articulo est visum per ra-
tionem pulchre dico negando quoniam
quia octaua spera non est transparens
ideo non potest lumen celi empirei ad
nos multiplicari Sed dicas contrarium tunc
sequitur quod non sit lucidum quia
sol qui illuminat omnes speras propter oc-
tauam speram non potest radios ad celum
empireum mittere etc. dico concedendo quod
celum empireum non recipit lumen a
sole sed est in seipso lucidum sicut dictum est etiam

Utrum omnes angeli

Utrum omnes angeli sint eiusdem speciei spe-
cialissime quod sic arguitur quia ruina
angelorum restauratur per homines qui sunt
eiusdem speciei igitur omnes angeli qui ceci-
derunt sunt eiusdem speciei et eadem ratione

qui renascerentur erunt eiusdem speciei quia
de quolibet ordine ceciderunt aliqui
¶ Contra arguitur sic angeli non differunt so-
lo numero quia non habent materiam igitur
sequitur quod datis quibuscumque duobus
quod ipsi differant specie et confirmatur
quia differunt formaliter igitur diffe-
runt specie etc. ergo falsa ¶ Pro solutione
istius questionis videndum est de pro
primo an in angelis sit individua-
tio / 2o de quesito / 3o an angelorum sit
tantum unus / 4o an angeli intelligant
per essentias suas vel per species ¶ Circa
tamen ad primum ego vidi in antiquis doc-
toribus diversas vias de principio indi-
viduationis quia quidam dicunt
quod principium individuationis sit
quantitas ymmo individuum variatur
istorum quia per quantitatem plurificantur aliqua
in eadem specie quia divisa est corpo-
ra que dividi non possunt nisi fue-
rit quantitas et propter istos in angelis non
est individuatio et istos oportet
dicere quod angeli essent species sine
individuis ut manifestum est / 2a opi-
nio ponit quod si quantitas aufer-
retur a re quanta tunc principium indi-
viduandi esset qualitas verum istorum
est quia in istis tamen diversitas materia-
lis est et alia et alia qualitas etc. /
3a opinio est quod per tamen com-
positam individuationis que est
agens reducens materiam de potentia
in actum completum et est dispositio ingenerato
que est causa individuationis una in ge-
nerato remotiones abinde omnem di-
versitate alia remotiones ad quod omnem
repugnantiam et hanc opinionem quidam
asserunt doctores solempnis Henrico de
Gandavo / 4a opinio est quod materia
est principium individuationis et isti ar-
guunt sic illud est principium individua-
tionis quod est omnium aliorum principium
receptaculum materia est huiusmodi igitur etc.
Item omnia sunt unum numero propter quod

sunt materiam ut dicitur 7o methaphisice et
opinio dicitur fuisse Boetii ¶ Est alia que
est quinta opinio quod plura indi-
viduantia sunt plura ut Boetii et ce-
teri ut in porphirio ¶ Et quia non
videtur michi quod aliqua istarum
opinionum sit in toto vera ideo ad fun-
dationem intentionis mee pono conclusiones
¶ Prima sit ista principium individua-
tionis non est quantitas probatur sic quia
si individuum est indivisibile sic
quod non habet partes habens quantitatem tunc
manifestum est quod principium individu-
ationis non est quantitas si non non
est individuum quantum ubi igitur
admittitur opinio quod quantitas
sit dispositiva a re quanta et ipsa pa-
tet separari individuo manente et
igitur per illa via non potest concedi quod
quantitas sit individuationis prin-
cipium si non admittitur opinio opposita
sit tunc arguitur sic sequitur quod in
divinis esset individua
illius quod aliud genus quibus est falsum
quia sicut diversorum generum non subalternatim
positorum sunt diverse species
et differentie sic etiam duo indivi-
dua diversa Item principia sunt in
divisibilia et est prior quantitate in
rem vel ratione sed posterius non est
principium prioris igitur ¶ Et de hoc principium
opinionis que est contra videtur ergo
videtur mihi a tamen quia requiritur etiam
plurificatio materialis formarum eiusdem
speciei ¶ Secunda ergo sit ista in rebus
non corporeis qualitas non est principium
individuationis probatur sic quia qualitas
est actus individui non compo-
siti cuius est qualitas igitur est pos-
terior et igitur non est principium indivi-
duationis ymo sequitur contra opinionem
quod instans quanta in forte et vetustio-
rem in Platone esset individua-
tionis principium ut ponitur quod
qualitas cum sit actus semper ma-

uete individuo tuc p3 9o ¶ Secundo uero 2e opinionis que est contra illa quod dico uedo actu ¶ 2a qo sit ista duplex negatio non est primum individuationis intrinsecum p3 primum individuationis individuationis oz esse quod positiui igitur etc a tri p3 quia principium individuationis individui formaliter est individuum ¶ 3a qo negatio non est principium ipsius vel individuationis p3 sit quia sequeretur quod individua vel individua diversarum non plus differret quam individua eiusdem speciei specialissime quod est maxime falsum et contra p3 quia negatio est eiusdem uel contradictionis in omnibus sequitur 2o quod in pluribus accidentium non essent individua maxime quo ad abstracta p3 quia albedo vel iste color non habet negationem intrinsecam que possit esse primum individuationis ¶ Ad motiua opinionis etc que videtur esse contra istam quod dico uedo actu quia 1o receptaculum non est distinctum in omnibus ut p3 per primam 2am per ea quod ¶ Secundum dico quod nulla sunt unum numero cum sic sicut eandem materiam quia nulla distincta sicut eandem materiam sed dico quod philosophus tantum uult dicere in 7o methaphisice quod in rebus materialibus numero distinctis sunt materie distincte ¶ 7a qo sit ista primum individuationis est ipsius rei formalis entitas p3 quia id per quod est individuationis primum quo aliquid est simpliciter unum sed per formalem entitatem quelibet res simpliciter est una ergo hac ratione p3 per ea individuationis que ponunt scilicet locus tempus etc sunt accidentalia per ea 2o p3 quod quilibet angelus se ipso est individuum p3 quia per suam formalem entitatem est individuum que non est aliud quam ipse angelus et simpliciter quelibet p3 accidentalis se ipsa est individuum p3 per oppositum ¶ premisso igitur viso sit individuatio in angelis procedo ad 2m articulum in quo breuiter tractabo ista duo primo an per diuinam potentiam possunt esse duo vel plures angeli eiusdem speciei ¶ 2o an de facto aliqui vel omnes sunt eiusdem speciei ¶ 1o sit ista per diuinam potentiam possunt esse duo vel plures angeli diuini eiusdem speciei specialissime p3 quia aliter sequeretur quod potentia dei in creatione cuiuslibet angeli esset in toto euacuata quo ad speciem illam patet quia deus non posset 2m angelum creare eiusdem speciei consimilem deus creato uno angelo potest eum annichilare et eundem 2o creare igitur potest plures eiusdem speciei creare ¶ Item de facto anime humane a corporibus separate sunt individua specie eiusdem speciei specialissime igitur etc sed ad illud dicunt quidam de opposita opinione quod anima humana separata a corpore non est individua per se ipsam sed per aptitudinem ad corpus sed contra quero ego de illa aptitudine an sit anima subiectiue proportionaliter an sit corpus si sic est falsum quia corpus non corrumpitur anima non individuatur corpore quia eius non individuatur non enim vel talis aptitudo est aliqua accidentalis forma vel aliquod actus corporalis quod deus tenem formam vel hec datus facit at non esse conseruetur idem inconueniens quod prius 1a qo uera ¶ 2a qo de facto non omnes angeli sunt eiusdem speciei specialissime p3 quia non omnes sunt creati in eisdem naturalibus 2m speciem specialissimam sicut p3 in 1o 2o et 3o capitulo huius distinctionis ¶ 3a qo sit ista quamvis dubium sit ad utramque partem an duo vel plures angeli sunt de facto eiusdem speciei specialissime tamen probabilius et verisimilius esse videtur quod nulli duo angeli vel plures sunt eiusdem speciei specialissime p3 sicut qo sic quia 2m communem ~~[illegible]~~ sententiam qui in nobis in effectibus apparet tunc multitudo individuorum in eadem specie est ad palnadam

specierum ut dicit philosophus 2o de anima et commentator
6o metaphysice super capitulo 7o et idem dicit alga
zel 10o metaphysice super capitulo tertio et ita philosophi
isti et alii sillogizabant istud ex effectibus
igitur questio vera et ista questio magis communiter
tenetur quod de facto omnes differant
specie licet aliqui dixerint oppositum scilicet quod
omnes de una ierarchia sint eiusdem
speciei aliquibus dicentibus quod non
sed quod non omnes de eodem ordine ¶
Contra dictum ad secundum argumentum dicendum quod locuti
sunt philosophi et doctores sancti quia anima
tamen non posuerunt nisi decem angelos
quia ipsi posuerunt novem intelligentias
ad movendum novem speras et decimam
intelligentiam dixerunt preesse mundo inferiori
quia voluit dare formas et philosophus in
12o metaphysice ponit quinquaginta duas
propter tot motus / Alii posuerunt pauciores
vel qui posuerunt pauciores et credo
quod intellectus istorum philosophorum non fuerit
quod non essent plures sed quod volebat
quod tunc motum non esset plures
questio prima angelorum est certus et determinatus
numerus patet quia deus omnia fecit in numero
pondere et mensura sapientie 11o capitulo Sed
ea que sunt facta in numero pondere et mensura
sunt certa et determinata ergo igitur
questio vera ¶ 2a questio sit ista licet numerus
angelorum in se sit certus et determinatus
tamen nobis viatoribus sine revelatione
speciali non potest esse certus patet sic quia
circumscripta revelatione non cognoscimus
de angelis quidquam nisi per effectus sed
an unus angelus tantum vel plures concurrant
ad unum effectum cognoscere non
possumus igitur et cetera antecedens patet quia cum
solo vexatur a malo spiritu non possumus
scire an fiat hoc ab uno vel a pluribus
quia legitur quod homines in evangelio Marci
uno homine fuit legio scilicet sex milia
demonum sexcenti et sexaginta sex et tamen
purus viator iudicasset quod tantum u
nus fuisset in illo homine igitur nec
possumus cognoscere sic de bonis an
gelis 1 ratio Et forte dicetis quod sicut
possumus scire actum angelorum ministrantium
omnes angeli vel sunt ministrantes vel sunt
assistentes sed omnium istorum scimus certum
numerum Danielis 7o ubi dicitur milia milium
ministrabant ei et decies milies
centena milia assistebant ei ¶ Solo
ipse vidit tot sed non scripsit quod
non sunt plures et praeterea quod vidisset
omnes secundum certum numerum hoc non est tertia questio quia
sunt revelata ¶ Contra dictum ad argumentum
quod pono questio tertia quarta angelus intel
ligit essentiam suam per se ipsam patet quia
essentia angeli est obiectum actu in
telligibile debite proportionatum angelico
intellectui per se activa et praesens igitur questio vera
nec est simile de anima intellectiva quia
non quia illa licet sit presens non potest
per se quo ad intelligere ut in 3o de
anima dicitur ¶ 2a questio angelus per suam
essentiam non intelligit ea que sunt extra
se patet quia alia a se intellectu perfecte
tantum est solius dei qui est perfectum
exemplar omnium ¶ 3a questio angelus non
cognoscit res extra se per essentias illarum
rerum patet quia essentie talium rerum
non sunt presentes intellectui angelico ratio et cetera
quia patet ex illo in 3o de anima ¶ 4a questio
angelus res que sunt extra ipsum cognos
cit per species et similitudines talium rerum patet
sic quia angelus non cognoscit
res extra se per propria essentia ut dicit questio
2a nec per essentias rerum quas cognoscit
ut dicit 3a questio igitur si cognoscit per species
cognoscit etiam hoc quod est de intentione
Procli qui in suis propositionibus propositione
10a dicit quod omnis intellectus est
plenitudo specierum et cetera ¶ 5a questio sit ista
species per quas angelus cognoscit non
sunt a rebus abstracte sed sunt intrinsece
angelico concreate patet sic angelus apud
suae creationis fuit plenus sapientia
et perfectus de decore ut patet ex glossa super
to textum Ezechielis 28o tu signa
culum similitudinis plenus sapientia et perfectus

decio 2her q° est de mistione beati au
gustini 2° sup genesi ubi d° res fuit
in mentibus anglorum preparata tamquam
sapiens ¶ 6a q° sit ista quod per spe
cies angelus cognoscat res particula
res distincte et determinate non obstante quod
quelibet istarum specierum representat plura in
distincte hec q° indiget magna de
claratione sed tamen quia tractatus esse
vari et non habui tempus diffuse decla
randi eam probo breviter. tamen sit quia
non de qualibet re singulari intelligi
angelus sed distincta speciem eo quod
oporteret intellectum angeli esse virtutis
infinite actu distinctorum quod est im
possibile igitur q° nota quo ad 2am par
tem dicit quod quelibet species sit genus et
representativa plurium sed quod per illas
quas possit distincte intelligere patet quia
patet sic tamquam per illam speciem adeunt indi
viduum eo quod intellectus humanus patet
hic facere ut diffuse probare si tempus pa
teretur quia intellectus est corporeus sicut
et hoc sicut intelligit etc. ¶ secundo
pulchre dico quod homines non habent
aliquid quod restauret illa angelorum
ruina sed secundum communes doctores tamen non omnes
esse similes homines et angelos in na
turalibus sed secundum gratuita

Utrum angelos

Utrum angelos deus creaverit beatos quod
sit arguitur quia clare videre deum est esse
beatum quod patet ut angustinus super genesim de timoris cao
ultimo visio est tota merces sed a principio insta
tis sui esse angeli clare videbant deum
qui a sciebat a quo facti erant ut dicit
magister in hoc penultimo cao per distinctionem
¶ secundo arguitur sit non saltem fuerunt boni
beati quia mali dampnati sed mali non
fuerunt creati dampnati quia alias
eorum dampnatio retorqueretur in eorum ordinem

eo quod non fuisset facta ex eorum demeritis
igitur etc. ¶ pro solutione huius questionis videndum
dum est de 3bus primo de quesito 2° an angeli
fuerint in gratia creati et sic quantum ad dis
tinctionem quarta 3° an angeli indiguerint
gratia adiutrice quod deo volente diligenter
est quantum ad distinctionem quintam ¶ quantum
ad primum distinguendum est de beatitudine ut magister
tangit in ultimo cao istius distinctionis
quia vel loquimur de beatitudine proprie dicta
consummata vel de beatitudine quodammodo dicta
et non consummata et secundum hoc ponam duas conclusio
nes ¶ prima conclusio sit ista deus non crea
vit angelos beatos proprie et perfecte patet sicut per
fecte et proprie beatus habet quidquid vult et nichil
male vult per augustinum 13° de trinitate ¶ sed
in principio creationis angeli non habuerunt
quidquid voluerunt quia aliqui eorum
immediate apostaverunt et sic ceciderunt
2° patet sic q° sit de ratione perfecte beatitudinis
est perfecta securitas cum exclusione omnis
erroris sed a principio creationis ista non
fuit in angelis ad verbum patet per augustinum 2°
de civitate dei cao 12° ubi dicit quod
beatitudo est intellectualis vita inconcussa
beata bono quod deus est sine ulla mo
lestia perfruitur et in eo se mansurum esse
maxime et nec ulla dubitatione cingitur
nec ullo errore fallatur sed verbum patet per
eundem augustinum ibidem ubi dicit sunt an
geli mali scientes sui casus timerent
sive nescientes aliud putarent scien
tes timor nescientes error beatos esse
utique non sinebat 3° sic si angeli ab
initio fuissent beati perfecte nullus eorum
cadere potuisset falsitas patet et quia patet
quia in beatitudine perfecta includitur actus
fruitionis quo deus tam perfecte dili
gitur quod anima ab amore nequa
quam potest resilire patet igitur q° ¶ sed
forte diceres videtur quod arguitur ista con
cludat solum quod angeli mali non
fuerint creati adeo beati sed non concludunt
de bonis qui perstiterunt ¶ absoluto si con
cludunt de malis tunc concludunt de aliis

quia ut dicit aug(ustinus) 2° super genesi ad lit(teram) cum simul cum peccato non fuit differens ab aliis nisi solum in naturalibus ita quod non fuit in eis differentia quo ad gratuita sicut arguit beatus augustinus in 3° de libero arbitrio de diabolo discedunt dumtaxat cum casu non constitit igitur nec alii cum casu constanter fuerunt et in donis dominus concludit ¶ 2a conclusio sit ista deus creavit angelos sic quod fuerunt beati beatitudine congruenter dicta creationi conveniencia. probatur sic quia non minus fuit quilibet angelus beatus a prima sua conditione quam homo in paradiso vel virtuosus in hoc mundo sed homo fuit beatus in paradiso et quilibet virtuosus est beatus in hoc mundo ut dicit beatus augustinus 11° de civitate dei capitulo 12° in hoc ubi a quis cum primos homines in paradiso negare audeat beatos fuisse ante peccatum tamen homo non respondet beatos vocemus quos videmus pie ac iuste hanc vitam ducere sine dubio vastate (?) patet igitur quod conclusiones duas quas concordari per auctoritates sanctorum superius iam adductas sociatas ¶ Ad maiorem ad 2m articulum dico quod duplex est gratia ut patebit infra in 3° libro scilicet gratis data et gratum faciens et primo hic pono duas conclusiones ¶ Conclusio prima est omnes angeli fuerunt creati in gratia gratis data probatur sic quia omnes angelos cum multis donis perfectionibus spiritualibus virtutibus et cognitionibus deus creavit ut patet per prophetas (?) in 3a distinctione patet eciam ezechielis 28° ubi de primo qui cecidit sic dicitur tu signaculum similitudinis plenus sapientia et perfectus decore in deliciis paradisi dei fuisti omnis lapis preciosus operimentum tuum etc ¶ 2a conclusio sit ista angeli non fuerunt creati in gratia gratum faciente probatur sic deus non creavit hominem in gratia gratum faciente igitur nec angelos quia patet consequentia quia conditor ordinatus non nunc (?) debet superstare (?) creaturam superiorem quam inferiorem secundum quod homo inferior fuit angelo igitur antecedens patet per beatum augustinum 11° de civitate dei capitulo 12° ubi dicit quod

quantum ad spem futuri boni beatior est quibus iustus in hac vita qua primi parentes cum nos reddit incertus (?) sicut in alia quia iustus in hac vita scit quo possit perficere primus autem homo quamvis haberet quo posset stare scilicet originalem iusticiam non tamen habuit quo posset proficere scilicet dei gratiam | Et confirmatur illud quod creatura est concreatum sic est sibi naturale igitur si angelis gratia gratum faciens fuisset concreata fuisset naturalis et sic non fuisset gratia tunc (?) | Contra istum istius tenent plerique doctores et probant sic in principio creationis omnia fuerunt simul creata vel in se vel in suis rationibus seminalibus sed in principio in statu gloria angelorum non fuit creata in se igitur fuit creata in suo seminario scilicet in gratia gratum faciente | 2° sic non magis retardavit deus ornatum creature spiritualis quam corporalis sed corporibus celestibus a principio sue creationis iunctis deus concreavit ornatum corporum ut patet in genesi 1° igitur perfecti sunt celi et terra et omnis ornatus eorum igitur creaturam spiritualem ornavit deus a primordio gratia et virtutibus | 3° sic deus prius est pronior ad miserendum quam ad condempnandum sed non minus creavit angelos potentes merendi scilicet gratiam quam potentes demerendi scilicet liberum arbitrium | 4° sic arguit quidam doctor ad idem sicut homo fuit creatus in gratia igitur et angelus antecedens probat sic quia homo fuit creatus in iusticia originali que quidem iusticia non videtur fuisse sine gratia concomitante quia iusticia originalis consistebat in perfecta obediencia corporis ad animam ¶ Confirmatur fundat se iste predictis sanctorum quia beatus augustinus 12° de civitate dei capitulo 10° dicit de creatione angelorum quod deus simul erat eis condens naturam et largiens gratiam et ibidem dicit bonam voluntatem quis fecit in angelis nisi ille qui eos cum

bona voluntate et amore casto ornavit. Item bonus 1 Reg. super 3m cap. Ecce sic dicit quod devoti essent in magna pinguedine spiritus sancti ornati sunt. Item dicunt multi quod nigredo haec non sit tenendus sed veritas mistica quod ipse possit sustinere et ad argumenta. Solutio ad primum dico negando artem ad maiorem sicut ponitur quia primi [illegible] gratia quia sanctus petrus post lapsum fuit restitutus tunc exaltata fuisset. Ad 2m nego similiter ad [illegible] quia ornatus corporalis est naturalis, ornatus iste spiritualis est quoddam gratuitum [illegible] quo ad gratiam de specia artem. Ad 3m dico quod hic voluntabat magis dei ~~potentia~~ bonitas quod dedit eis naturam inclinatam ad virtutem sine omni incitamento in tantum vel [illegible] ad vitium sive ad peccatum. Ad 4m dico quod illa iustitia originalis fuit rectitudo voluntatis quae potuit esse ex amore naturali quae erat donum ~~gratis gratum~~ gratis datum. Ad auctoritates adductas dicendum est quod amor ille fuit naturalis quia fuit nobilis et non magnum donum non dicitur amor castus et pinguedo spiritus sancti quia fuit magna gratia spiritus sancti licet non gratum faciens sed gratis data. Circa 2m articulum pono istam questionem quod ad hoc quod actus aliquis sit meritorius beatitudinis requiritur gratia gratum faciens. Probatur sic quia actus naturaliter procedens requirit aliquid ultra naturam sed actus meritorius beatitudinis est huiusmodi ergo et [illegible] est nisi ex [illegible] patet quia opposita haec est error pelagii qui posuit quod ex puris naturalibus quis posset mereri beatitudinem contra haec questio est satis determinatione magistri in ca° 2° et distinctio. Ex ista questione sequitur quod si angeli meruerunt suam beatitudinem hoc fuit mediante gratia gratum faciente sed utrum de facto meruerunt vel non ad primus non debemus videre ibi [illegible]

[illegible] de argumentis. Sed posset hic dubitari an potuit esse quod non meruerit ibi. Dico quod beatitudo potest dupliciter considerari uno modo absolute prout est unum nobile dei donum et sic non requiritur dignitate meriti ad beatitudinem quia sicut deus dat gratiam sine ullis operibus sine meritis sic et posset dare beatitudinem hominibus vel angelis nullo praecedente merito. Alio modo potest considerari beatitudo prout habet rationem praemii et sic dignitati requiritur meriti praecedens ut patet ex significatione termini. Ad argumentum dico quod illa visio fuit beatitudo quaedam de qua loquitur questio 2a primi articuli.

Utrum angelus

Utrum angelus malus potuit peccare in primo instanti suae creationis. Quod non arguitur sic quia plus dicitur in questione meta. quod in rebus aeternis non est aliquod malum neque error ergo angelus nunquam potuit peccare. Contra arguitur sic libertas angeli non retardat actionem sed agens naturale potest in sua actione in primo instanti sui ergo et agens liberum cuiusmodi est angelus ergo etc. In ista quaestione hic communis videndum est de [illegible] primo an angelus possit peccare quia de hoc tangit argumentum [illegible] 2° de peccato 3° utrum daemones post casum habeant locum aliquem eis deputatum 4° utrum peccatum luciferi fuit causa malis angelis occasio peccandi. Circa primum pono illam questionem quod angelus potuit peccare. Licet patet primo ex evidentia facti quia angelus peccavit 2° patet licet questio probatur sic angelus ex vehementia delectationis quam habuit ex consideratione suorum naturalium potuit inordinate appetere eo quod talis vehementia saepe potest impedire rationis iudicium quo ad debitam considerationem eius quod a voluntate

est appetendum igitur angelus potuit peccare
quia per consequens. Aliud est quod aliqui
doctores vocant inconsideracionem debite circumstan
tie in desiderio ultimi finis. Sed contra istam
inconsideracionem quo ad angelos arguit
multipliciter aureolus sicut recitat thomas
de argentina. ¶ Circa tercium articulum fu
erunt et sunt diverse opiniones. Una po
suit quod angelus de facto peccavit in ipso
instanti sue creacionis et ista persuasione
arguit sic Ideo fuit creatus homo occa
sione peccati angelorum puta ad restau
randum casum eorum / Sed homo in eodem instanti
creatus est cum angelis quia secundum au
gustinum omnia simul creata sunt ut dictum
est supra igitur in ipso instanti sui esse ange
lus peccavit / 2o ista opinio arguit
sic quia dicit Johannes 8o de malo ange
lo quod ipse homicida erat ab initio
et in veritate non stetit et de videtur esse pro
illa opinione determinacio beati augustini
de super genesim ubi dicit quod angelus
qui cecidit fuit continuo se a salute
vitalis avertit superbia tumidus et ipso
peccatis delectacione corruptus igitur et cetera ¶ Sed
hec opinio non est sustinenda quia est contra
prius determinata quia dictum est supra quod
fuit mora aliqua antequam ange
lus peccavit et dicit textus genesis
primo quod vidit deus cuncta que fecerat
et erant valde bona ergo saltem pro illo in
stanti nulla fuit in angelo malicia et
hec opinio est prius condempnata quia
est unus articulus dicens quod angelus
in ipso instanti sue creacionis peccavit
error / et non ad primum argumentum huius opi
nionis dico quod si nunquam peccasset an
gelus adhuc fuisset homo creatus ad glo
riam dei et decorem universi licet forte non
fuisset tunc tot homines creati sicut
modo / Ad 2m dico quod augustinus expo
nit illas auctoritates 11o de civitate dei
capitulo 13o ubi dicit quod illud in veritate
non stetit accipiendum est quod in veritate
non principaliter et superius satis dictum est de

illis et similibus auctoritatibus ¶ 2a o
pinio ad propositum ponit duas conclusiones prima
est quod angelus in ipso instanti sue
creacionis potuit elicere actum deformem
suum 2a est quod primus angelus non potest
elicere in primo sue creacionis instanti ac
tum deformem sibi imputabilem ¶ Sed
videtur michi quod licet prima conclusio sit proba
bilis secundum quod iste conclusiones simul sta
re non possunt eo quod si angelus e
licit actum aliquem deffectuosum libere a
proposito et non actum quod utrumque est sibi
imputabilis tamen bene in ipso instanti sicut
in quocumque sequenti instanti et cetera ¶ 3a
opinio est quod angelus in ipso instan
te sue creacionis non potuit peccare
et ista adducit pro se anselmum in libro
de casu dyaboli quia angelus non po
tuit primum actum voluntatis habere nisi
si quis moveret se ad volendum ille
prius vult se velle igitur primus actus
si fuisset malus esset in deum retorquen
dus quod probabile non est / 2o arguit
sic res generata primum movetur secundum agen
te ergo voluntas creata primum movetur secundum
creante. Hanc opinionem dicit thomas
de argentina fuisse sancti thome et mul
torum aliorum doctorum et quamvis opi
nio possit probabiliter sustineri tamen videtur
michi quod opposita sit probabilior et cetera
¶ Et ideo pono breviter illam conclusionem quod
angelus in ipso instanti sue creacionis
potuit peccare probatur sic quia non minoris
potencie fuit nec libertatis minoris ad
peccandum in ipso instanti quam in quocumque
alio sequenti sed in quolibet sequenti po
tuit peccare ut omnes concedunt ergo
sequitur et quo in aliquo sequenti pec
cavit quod in quolibet sequenti peccare
potuit / 2o sic in quocumque instanti vo
luntas potest habere actum libere elicitum in
illo instanti potest peccare quia potest non
recte elicere sed in ipso instanti voluntas po

tuit esse actu liber elicitus quia secundum Au-
gustinum effectus post esse receptus sue cau-
se sicut patet de quolibet lucido et eius lumine
ut ubique. Si angelus fuisset ut sol et
actus superbie elicitus ut splendor
solis non video quin in primo instanti po-
tuit sic fuisse. Igitur 9o negatur 3o, sicut cre-
atio voluntati non repugnat primo in-
stanti sue creationis mereri, ergo nec re-
pugnat sibi demereri. Et iterum angelus in
secundo instanti peccare potuit, quare a
patet quia facilius est voluntati creature
vel admirari tam fragile deficere sicut per-
ficere. Antecedens patet sic quia corpus in primo
instanti conceptionis sue mereri potuit
ymo de facto meruit. Quartum et si obicitur
quod tunc angelus in primo instanti cre-
ationis esset malus solum et confir-
matur per positum de anima humana quam deus
creat bonam que tamen est in primo instanti
in peccato originali. Sed quidam ponunt de
posito modo quod datur. Ad maiorem ma-
teriam ¶ Ad rationem 3e opinionis
que multum concludit dico negando
primum actum voluntatis non potuit ange-
lus esse et quam assumitur quia si quis
monet se ad volendum ille primus vult
se velle, nec tamen dico quod eodem
actu et una potentia vult obiectum
et vult se velle. Et hoc dicit doctor
solempnis qui tenet illam eandem quam
quam teneo ut michi videtur in uno quo-
libet suo ¶ Quantum ad 3m dico
quod demones post casum condempnati ex
dampnatione sunt condupliciter loci propo-
tione sue culpe et ratione expectationis
nostre. Quantum ad primum pono duas conclusiones. ¶ Prima
est hec quod ratione culpe locus post
casum demonis est infernus. Patet sic quia
ratione culpe debetur locus perpetue pe-
ne sed nullus talis est nisi infernus. Et
ideo dicitur Mathei xxv° Ite maledicti
in ignem eternum qui paratus est dyabolo
et angelis eius. ¶ Secunda quod demones post

casum quantum ad eorum officium usque ad
diem novissimum complete habent aerem simul et
infernum et intelligo sic quod aliqui
sunt in aere et aliqui in inferno vel quod
idem aliqui in aere alii in inferno. Patet sic
quia demones quantum ad suum of-
ficium sunt temptatores hominum viventium et
sunt tortores post mortem ad infernum de-
scendentium. Igitur quantum ad primum officium
complete habent aerem et quantum ad secundum complete
habent infernum. ¶ Ex illis conclusionibus sequitur
correlarie quod post diem iudicii proprius de-
monum locus erit tantum modo infernus.
patet quia tunc cessabit primum officium
et secundum manebit. ¶ Quantum ad 2m 9o
articulum pono duas conclusiones. Prima est
hec quod peccatum luciferi magis fuit
[?] quam peccatis aliorum angelorum peccan-
tium. Patet sic quia ceteris omnibus paribus
ipse fuit magis in gratuitis quia excel-
lentiora aliis habuit naturalia ut
patet supra [?] per distinctiones ¶ 2a 9o
quod lucifer ceteris malis angelis
fuit occasio peccandi patet quia alii
tanquam in [?] imitabantur eum tanquam
prelatorem in qualibus et superiorem etiam
dicunt doctores communiter quod alii ceci-
derunt quia superbie sue consuasori
consenserunt. Igitur conclusio vera. ¶ Ad rationes
principales dico quod primus loquitur in
alia materia de malo opposito bono nec
et de errore opposito veritati nec ita
quod valuit dicere quod intellectum mo-
tum primus non est malum nec error etc.

Utrum demones

Utrum demones cognoscant occultas
hominum cogitationes. Quod sic quia
cognoscunt peccata et multa occulta et
pari ratione cognoscunt omnes occultas
hominum cogitationes. Antecedens patet quia demo-

nes sunt incantationes indicis prius prae-
cantes peccatum mea igitur etc. Oppo-
situm arguitur sic quia scriptum est quod demon il-
labitur menti humane ergo est spiritus
quia hunt horrem secundum Augustinum de ecclesiasticis
soli reservatur igitur etc. Pro solutio-
ne huius questionis videndum est de quatuor
primo utrum demones possint illabi
anime racionali 2o utrum cognoscat nostras
cogitationes 3o utrum cognoscat fu-
tura 4o utrum divinationibus demo-
num sit credendum. Quantum ad primum
articulum pono 3es conclusiones quarum prima
sit ista: demon quilibet angelus bo-
nus vel malus potest esse in quocumque
corpore. Probatur sic quia corpori glorificato
non repugnat esse in quocumque corpore
patet de corpore Christi glorificato eo quod
Christus intravit cum corpore glorificato
ad discipulos ianuis clausis igitur
a fortiori demon qui est spiritus potest es-
se in quocumque corpore. Item dicit Damas-
cenus libro primo capitulo 16o incorporea
ubi mentaliter est ubi operatur sed demon
operari potest in quocumque corpore igitur etc.
Sed contra illam conclusionem videtur esse glosa super
2o capitulo Abacuc que dicit quod spiritus
immundus potest assistere simulacris sed
intus esse non potest. Solucio glosa
illa vult dicere quod demon cum simula-
cro in quo est non facit unum sicut
anima cum corpore. 2a conclusio sit ista demon
quilibet angelus bonus vel malus
potest cum anima racionali esse in eodem corpore
probatur quia si anima racionalis est in corpore
per informationem angelus potest esse in e-
odem per operationem. Item in multis locis scrip-
ture recitatur de obsessis et vexatis a spi-
ritibus immundis sicut actuum 10o
dicitur quod offerebant apostolis vexa-
tos a spiritibus immundis sed forte di-
ceres anima est tota in toto corpore et in qualibet
parte tota igitur si demon est in eodem
corpore videtur quod illabatur anime negatur
conclusio quia licet ... arguitur posset

aliqua similitudo illapsus tamen vere
malorum ... arguitur non potest 3a conclusio
demon vel quicumque angelus proba-
biliter illapsu non potest esse in anima probatur
sic quia nullus spiritus creatus potest per illa-
psum esse in alio spiritu igitur conclusio vera
antecedens patet quia tamen anima quam demon
sit spiritus creatus sed antecedens patet per dictum
beati Augustini de fide ad Petrum ubi dicit quod
singulis spiritualibus inest trinitas quo a
se invicem distinguntur et unus in alio
non est. 2a sic solus deus spiritus est illa-
bilis anime racionali igitur conclusio vera antecedens patet per
Augustinum in de ecclesiasticis dogmatibus
ubi dicit illabi menti illi tantum possibile
est qui creavit eam. Quantum ad
2m articulum dicit quidam doctor quod
demones non cognoscunt nostras cogi-
tationes licet quibusdam aliquid provenerit
visum fuit et sic probat sic quia licet
quantumcumque intra nos aliquid provenit
videatur sed tamen scriptura sacra tenet et
doctores communiter quod intellectus
in obscuro ... sed in multis locis scrip-
ture sacre dicitur quod solus deus
intuetur corda hominum ut actuum primo
dicitur tu domine qui solus nosti corda
hominum 3 regum 16o homo videt que
patent deus autem intuetur cor. Item
probat iste doctor auctoritatibus doctorum
et primo Augustini in libro de ecclesiasticis dog-
matibus ubi dicit non est possibile quod
angelus videat hominis cogitatio-
nem et quia alibi dixit Augustinus oppositum
ipse in libro retractationum retractavit
alii tenent oppositum. Pro concordia igitur
istorum sit distinctio quod demones
cognoscunt cogitationes hominum per
se ... intellectum primo quod cogno-
scat illas cogitationes ut unum obiectum
intelligibile secundo quod cognoscat
eas quantum ad intentionem cogitantis ita
quod non solum cognoscat species sed
usum specierum et secundum hec pono duas

conclusio — Prima est quod demones cognoscant
cogitationes hominum per medium obiecti
intelligibilis patet sic quia demon et quilibet
angelus est potens intelligere omnia in-
telligibilia igitur conclusio vera quia patet sed
antecedens patet quia demon et quilibet angelus
est perfecti potentia intellectiva quo ad
obiecta igitur etc. — Secunda conclusio sit ista de-
mones et angeli cogitationes hominum
quantum ad intentionem cogitationis cognosce-
re non possunt determinate licet coniectu-
rando sepe cognoscant eas ex aliquibus
signis prima pars huius conclusionis sic patet
quia demones et angeli cognoscentes
cogitationes hominum per medium ~~obiectum~~
obiectorum ut dictum est ergo ita non possunt cognoscere
omnino determinate cognoscere hominum in-
tentiones ut patet per auctoritates allega-
tas circa principium huius articuli igitur etc. Secunda
pars conclusionis sic patet quia verum est ali-
qua cogitatio hominis maxime si est
fortis quod aliquod indicium vel signum
eius appareat in aliqua parte corporis
igitur per tale signum demones possunt co-
iecturare de intentione hominis igitur
conclusio vera — Quantum ad tertium articulum po-
no primo istam conclusionem demones cum aliqua
certitudine non cognoscunt futura patet
quia non cognoscunt ea nisi eo quod
futura non dicunt sunt nec in suis causis
quia ex causis cognitis non sciunt nec
quare possunt quandam certitudinem cum causae
sedare quas cognoscunt possunt
inveniri et impediri igitur conclusio vera — Secunda conclusio
est de certitudine notitie que potest
fieri per quamcumque artem vel ex scientia in
qua quidem certitudine presuppositis quibus
cursibus causarum sic demon potest certa noti-
tia cognoscere futura patet sic quia homines
isto modo possunt prognosticare aliqua
futura per artem et scientiam sed demon
precellit homines in arte et scientia
igitur conclusio vera. Tertia conclusio patet quod di-
cendum sit ad tertium articulum quia demo

potest de futuris verum aliquid hominibus
notificare non est tamen ideo sibi credu-
litas adhibenda quia ipse falli potest
et semper fallere nos desiderat — Secundum Au-
gustinum pulchre dico quod demon multa
precia cognoscit ex signis et coniecturis
vel certa deo revelante quia ipse ca-
pere habet deo volente et permittente

Utrum angelus possit causare motum
transeuntem in rem exteriorem / quod non
arguitur sic / quia omnis potentia angeli
per quam angelus potest actum aliquem prin-
cipiare aut est intellectus aut volun-
tas sed neutra istorum angelus potest prin-
cipiare actum transeuntem sed solum immanentem
ut manifestum est igitur etc. — Oppositum patet 12°
metaphysice ubi philosophus dicit quod intelligentie
movent orbes celestes id est causant
motum transeuntem in rem exteriorem —
Pro solutione huius questionis videndum est
de tribus primum est de quesito secundum de hoc
an angelus malus possit movere sive
immutare sensum hominis / tertio utrum possit
movere et immutare intellectum / quartum an pos-
sit movere et immutare voluntatem hominis
seu affectum — Quantum ad primum dicunt
doctores diversi de demone ad formam
sed concordant satis demoni ad ubi et eo
de utroque pono conclusionem — Prima conclusio an-
gelus potest movere corpus motu ad
formam sicut ubique angelus potest corpus
aliquod calefacere vel frigefacere patet
sic quidem in tantum conferiatur formas
competit vel attribuitur inferiori tamen ut
perfectio magis hoc competit et attribuitur
cause superiori sed celo quod est causa inferi-
or ad angelum competit et attribuitur
posse movere ad formam igitur etc. maior
est nota de causis quo philosophus 12° me-
taphysice sed minor patet 2° physicorum 2a conclusio

tione et ipso meteororum quia consistit conclusionibus tenet
doctor ille qui contra sequitur sed iudi
cio meo sine motivo efficaci — 2a conclusio
sit ista anglus potest movere corpus mo
tu ad ubi probatur sic primo auctoritate philosophorum
qui concedunt quod intelligibile movet
orbes celestes ut patet 8o physicorum et 12o
metaphysice / patet etiam secundo conclusio auctoritate scriptu
ribus sacre quia legitur genesis 19o de duo
bus anglis qui eduxerunt Loth cum
filiabus et uxore de Sodoma in propriis
locis servavit hominem sive / etiam tertio conclusio
de institutione beati augustini 3o de trinitate
capitulo 4o ubi dicit quod deus corpora gros
siora per subtiliora gubernat et corporale
spirituale per spirituale — 3a conclusio in angelo non
est dare potentiam aliquam motivam re
aliter distinctam ab intellectu et voluntate
probatur sic quia anglus potest movere cor
pora per processus predictos sed in angelo non
sunt alie potentie quam intellectus et
voluntas igitur conclusio vera / fateor tamen quod
modus est difficilis saltem quo ad
considerationem nostram cuius non habemus
ad cognitionem dummodo et propter hoc ali
qui doctores tenent contra istius conclusionis
dicentes quod preter intellectum et voluntatem
in angelo sit potentia motiva non vi
deo necessitatem illius potentie videre ex so
lucione de argumentis in questione huius distinc
tionis ille veritatem argumenti doctorum
omnium tenetur — 4o conclusio anglus non mo
vet corpora immediate per suam essentiam probatur sic
quia anglus non intelligit nec vult
immediate per essentiam suam igitur conclusio vera
qua patet quia mediante intellectione et vo
litione anglus movet ut colligitur
ex precedentibus conclusionibus sed antecedens est ab omnibus
concessum quia soli deo convenit intelligere
per essentiam igitur etc. — 5a conclusio quamvis
anglus moveat corpus ad ubi per in
tellectum et voluntatem immediate tamen et
principaliter movet per voluntatem quam
per intellectum probatur sic quia dominus doctor in
[illegible] metaphysice ubi dicit quod intellectus

movet orbes ipse sicut causa tamquam
ipse amatum et desideratum sed amare
et desiderare sunt actus voluntatis igitur
etc et confirmatur quia voluntas est emi
nentior et superior potentia quam in
tellectus igitur conclusio vera — Circa autem ad
3m articulum pono ista conclusio quod
angeli mali sunt isto modo sensus ho
minis immutare quia sunt sensibus
hominum illudere hec conclusio manifeste videtur
esse de intentione beati augustini 18o de civi
tate dei capitulo 7o ubi dicit quod
illud quod hominibus coloribus vereis
quod demonibus figuris fictis facillime
fuit sunt vim veritatis augustini ibidem
capitulo 18o quod quedam mulieres stabu
lariae magicis artibus perfecte ca
seo mutabant homines in asinos qui
onera portabant et completo labore
apparuerunt et fuerunt in propria humana
ut prius et dicit augustinus ibidem quod in
quodam libro fatetur Appuleius se
hoc accidisse iste Appuleius fuit
magnus philosophus et composuit librum qui
intitulatur de deo Socratis hoc autem et
consimilia sunt contingere explicit quod demon
seu anglus malus alienas et
varias species putat [illegible] — Circa
tamen ad 3m articulum pono duas con
clusiones / prima est hoc quod demon uel
malus anglus non potest immediate mo
vere seu immutare intellectum hominis
probatur sic quia non potest tam immediate mo
vere uel immutare nisi fiat unitas sibi
prius sed hoc est illabi quod est impos
sibile ut patet per dicta precedentis conclusionis in
2a conclusione huius articuli — 2a conclusio sit ista
demon seu anglus malus potest mediate
fantasmate seu specie movere uel immu
tare intellectum hominis probatur sic quia
sicut intellectus hominis movetur per
species [illegible] [illegible] non [illegible]
ut patet 3o de anima ita demon seu an
glus malus posset complere species

intellectum reputatur de rebus nisi prius fuerit
in aliqua sensatus igitur quaestio vera. Et conformiter
tu ad articulum quartum est illud attenden-
dum quod duplex est appetitus in homine
scilicet sensitivus et intellectivus ut patet 3o de
anima et quia demon seu angelus potest
movere appetitum sensitivum et etiam
potest aliquo modo movere appetitum intellec-
tivum scilicet ipsam humanam voluntatem et a-
liquo modo non potest eam movere. Ideo ad
declarandum illud pono 3es conclusiones. Prima
est demon seu angelus malus potest
appetitum sensitivum immediate movere
vel immutare. Probatur sic quia appetitus
sensitivus fundatur immediate in or-
gano corporali. Ideo angelus faciendo
aliquam mutationem circa illud organum
movet et immutat appetitum sensitivum
patet illud per hoc in irascibili quae est pars
appetitus ~~sensitivi~~ sensitivi quam
et in concupiscibili. Potest etiam demon
deo permittente facere ebullitionem sangui-
nis circa cor et sic movere irascibilem
et sic bonus angelus potest illam ebul-
litionem sanguinis distringere et redu-
cere hominem ad mansuetudinem. Sic similiter potest
demon vel malus angelus facere deo
permittente calefactionem circa renes ex
qua movetur concupiscibilis ad venere-
a et angelus bonus potest illa ex-
tinguere. Igitur conclusio vera. 2a conclusio demon seu
angelus malus non potest movere ap-
petitum intellectivum directe et immediate
patet quia hoc fieri non posset nisi esset
sibi intrinsece propius et illabitur sibi quod
est falsum ut patet ex superius dictis. Igitur conclusio
patet quia appetitus intellectivus sive angelicus
est humana voluntas est forma indivi-
sibilis et non est fundata in organo
corporeo. Igitur conclusio vera. 3a conclusio demon
seu angelus malus potest movere ap-
petitum intellectivum scilicet humanam volun-
tatem intellectualem seu persuasive. Probatur quia
appetitus intellectivus non nunquam sequitur
appetitum sensitivum sed illum demon potest
immediate movere ut dicit conclusio prima huius articuli

et etiam demon potest suasive et persuasive de bo-
nitate obiecti volibilis. Igitur conclusio vera. Et sic
intelligendum est quod dicit Beda super 5o
Actuum: cur temptavit Sathanas
cor tuum. Quod dixit sanctus Petrus ad
Ananiam: Sathanas implet cor
alicuius, pallida et sic dicitur dulcerata de
temptatione alicuius in affectu malicie te-
nens cogitationes et incentiva vicio-
rum. Patet igitur conclusio. Sed ad rationes principales dicendum
concedendo 2am quia dicit conclusio 3a primi
articuli quod angelus facit motum
exteriorem per intellectum et voluntatem. Sic conclusio

Utrum angeli ordinis

Utrum angeli ordinis superioris illuminent
angelos ordinis inferioris. Quod non,
omne lumen angeli vel est naturale vel gratie
vel glorie. Sed quodlibet istorum fit in angelo per
creationem. Ergo si angelus angelum illu-
minaret angelus crearet quod est falsum.
In oppositum dicit magister in textu et beatus
Dyonisius 3o de divinis nominibus distin-
guit celestes ierarchias penes illumina-
re et illuminari. Pro solutione huius quaestionis
videndum est de 3ibus. Primo an et quomodo angeli
per ierarchias et ordines distinguantur.
2o an omnes in speciali ad determinatos (?)
ordines assumantur. 3o de quaesito
an inferiores a superioribus illuminentur.
Quo vero tres illuminatio sit angelorum lo-
cutio. Circa primum advertendum (?) est
quid sit ierarchia et quid ordo et quomodo
distinguantur ierarchie et ordines. Dico
igitur primo quod ierarchia dicitur quasi
principatus sacer. Hieron quod est sacrum
et archos princeps et ex hiis ierarchia
id est sacer principatus et diffinitur a beato Dyo-
nisio in libro de celesti ierarchia sic:
ierarchia est divinus ordo sciencia et ac-
cione deiformi quantum possibile est assimila-
tus et ad inditas divinitus illuminationes
proportionabiliter in deum similiter consurgens

vm

ad eius intelligenciam est sciendum quod in
omni principatu requiruntur duo scilicet gra-
dus potestatis et debitus finis et ista duo
inveniuntur in sacro principatu quia
ultimus finis est ibi assimilacio ad
deum et hic finis non est possibile consequi
nisi per ordinatam actionem ad quam exigitur
ordinata potestas et ista dirigens et
actio ad finem perducens et dei similitudo si-
cut finis intentus ideo omnia ista po-
nuntur convenienter in diffinicione ierarchie
cum dicitur quod ierarchia est divinus ordo
igitur etc. Et est quarto advertendum quod
si sacer principatus consideratur in ordine
ad primum unicum eius principem et gubernato-
rem qui est deus gloriosus hominum et an-
gelorum primus et supremus dominus sic est
tantum unica ierarchia Si autem sacer
ille principatus consideratur propter mul-
titudinem gubernatam sic plures sunt prin-
cipatus dicitur primo quod multitudo uno et
eodem modo potest gubernacionem principis re-
cipere que non non eodem modo gubernacionem
principis recipiunt ad diversos pertinet
principatus ut quia alio et alio modo ho-
mines et angeli divinas recipiunt illu-
minaciones ideo distinguitur angelica ie-
rarchia ab humana et primo consequenter mo-
do distinguuntur angelice ierarchie
inter se et quia in qualibet ierarchia
esset multitudo confusa si in ea diversi or-
dines non essent ideo ipsa racio ierarchie
hoc exigit ut in qualibet ierarchia sint
diversi ordines ex quo tunc patet quid
sit ordo multitudo gubernata consimili modo
gubernacionem recipiens etiam quid sit
ordo magister exposuit in 2o capitulo huius
distinctionis Sicut ergo quidam ymagina-
cionis in terreno imperio qui imperatori
subsunt et serviunt tripliciter distinguuntur
quia quidam sunt immediate principi assi-
stentes alii negociis regni presidentes
et tercii beneplacitum regis opere exsequentes
sic intelligi in ipso sunt tres ierarchie
primum beatorum spirituum prima familiariter assis-

tentium secunda imperialiter presidencium tercia
beneplacitum celestis principis regaliter ex-
sequencium Circa primam igitur ad primam ierar-
chiam est advertendum quod ad familiari-
are summi regis assistenciam tria requi-
runtur scilicet fervens dileccio limpida
cognicio et placida gustacio et ideo
hec tria sunt tres ordines in prima
angelorum ierarchia Primus ordo et su-
premus est seraphyn quod interpretatur
incendium unde dyonisius 8o capitulo celes-
tis ierarchie dicit quod ordo ille se-
raphicus est quod calidum acutum
et superfundum Secundus ordo est cherubyn
quod interpretatur plenitudo sciencie angeli
enim istius 2i ordinis pre omnibus in-
ferioribus divina secreta limpidius
cognoscunt ut dicit magister in textu unde
dicit beatus bernardus 5o de consideracione
putentur spiritus cherubyn ex ipso sapien-
tie fonte scilicet altissimi haurientes et re-
fundentes fluenta sciencie universis civi-
bus suis tercius ordo est thronorum qui
in ipsis tamquam in placidis et quietis
sedibus sic maiestatis deus sedens
ipsis mediantibus voluntatis sui bene-
placiti defert ad inferiores de ipsis
thronis dicit beatus gregorius super
ezechielem omelia 20 sic in eis cum sedet
deus et per eos sua decernit iudicia
et in quinto de consideracione dicit beatus bernardus
ubi supra esse summa tranquillitate pla-
cidam serenitate pace que exsuperat
omnem sensum Secunda ierarchia est pre-
sidentium imperialiter unde ad imperi-
ali presidencia requiruntur tria scilicet aucto-
ritas iniungendi virtus exequendi
et strenuitas resistendi et ideo hec sunt
tres ordines istius ierarchie Primus
est dominacionum ad quos cum spec-
tat sive auctoritate iniungendi et
precipiendi unde beatus bernardus ubi supra
dicit primo ordine secunde ierarchie de
putemus dominaciones adeo in instanti
omnibus supereminet in ... ordi-

nibus ut respectu corporis celi ad ministerium totus videatur. 2us ordo est virtutum quia 2m doctores sanctos per ipsas deus signa operatur et prodigia et eos per quas datum est Luce 21o Erunt signa in sole et luna et stellis et virtutes celorum movebuntur. 3us ordo est potestatum quorum munus est resistere malignis spiritibus secundum eundem ut dicit Hugo ubi supra. 3a ierarchia est beneplaciti summi regis opere completiva quia spiritus istius ierarchie divinam voluntatem eciam hominibus opere complent. Sed autem completus triplex est una quoad provincias et regiones alia quoad personas prelatas et religiosos 3a quantum ad omnes et sic istius ierarchie sunt 3es ordines primus principatuum de quo ordine intelligitur fuisse angelus de quo dicit angelus qui apparuit Danieli 10o princeps regni persarum restitit michi. 2us ordo est archangelorum de quorum numero fuit Gabriel minister ille nostre salutis missus ad virginem ut dicunt quidam Dyonisius tamen videtur sentire quod fuit de seraphin. 3us ordo est angelorum de quorum numero fuisse videtur Raphael ille qui custos fuit Thobie iunioris quia de isto ordine sunt angeli ad singulorum hominum custodiam deputati de quibus infra patebit. Quantum ad 3m articulum dico quod homines inquantum quod participant penes aliquam specialem proprietates vel condiciones predictorum ordinum sic assumuntur cum angelis ad ordines predictos puta sanctissime dilectos ad ordinem seraphin in quo super omnes angelos exaltata erit de qua est ancilla nostre redemptionis ergo glosa quia sanctius omnibus dilexit ideo que ordine ut dicit Bonaventura in quodam sermone assumptus est sanctus Iohannes nuncius salvatoris baptista qui testimonio eiusdem nostri salvatoris lucerna erat ardens et lucens quo maior non surrexit inter natos mulierum in quibus autem non est tantus ardor dileccionis sed tamen in doctrina catholice fidei excellunt assumuntur ad 2m ordinem scilicet cherubin in persona illorum quod dicitur Danielis 12o qui autem docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenti et ita quantum dictum est de primo scilicet.

Quantum ad 2m articulum pono duas conclusiones prima est ista eciam angelo non repugnat recipere illuminationem probatur sic quia quod lumen est capax et non tamen omnino luminis plenum ut potest recipere illuminationem sed quilibet angelus est huiusmodi eo quod lumine angeli est participatum igitur etc. Et illam conclusionem tenet commentator super 3o de anima commento 3o ubi sic dicit quod intellectus potest lumen perficere et amplius de lumine recipere et reddit ibidem dicens quod licet quod est liberum abhinc natura sed receptiva est primum intelligere i. deus. 2a conclusio sit ista angeli inferiores recipiunt illuminationem a superioribus probatur sic omnis veritatis revelacio in angelis est illuminatio ut patet ex primo sed veritates divinorum secretorum inferioribus angelis revelantur a superioribus ut patet per Dyonisium 4o de divinis nominibus igitur etc. Et eciam hec conclusio est beati Dyonisii 8o celestis ierarchie ubi sic dicit lex deitatis est ordine divinitus sic ordinem inmigrata secundarum intellectualium participat illuminaciones per primas. Item dicit commentator ubi supra. Quantum ad articulum 3m dicit Thomas de ar. concordantes sanctorum doctorum quod omnis illuminatio angelorum aliquo modo potest dici locucio sed non econverso et ideo dicit quod 3es condiciones requirit locucio ut possit dici illuminatio prima quod sit necessaria 2a quod sit de talibus quia que sit nota ei ad quem dirigitur locucio 3a quod sit de talibus quorum notitia perficiat intellectum 4a quod sit clara et intelligibilis illi ad quem

dirigitur quia si deficiat aliqua istarum rationum praedictarum ita erit locutio quod non illuminatio et non quando deus loquitur ad hominem vel ad angelum cuius locutio semper est illuminatio ut patet ex illo quod dicit beatus gregorius 2° moralium loquitur inquit deus ad angelos sanctos quod eorum cordibus occulta sua invisibilia ostendit et quid agere debeant in ipsa contemplatione veritatis legunt et ista patet quod si angelus inferior loquitur superiori non dicitur propter eum illuminare quia inferior nichil scit quod superiorem lateat superior autem angelus loquens inferiori potest eum illuminare et propter hoc dicit beatus dionysius de celesti angelica ierarchia angelum clamantem ad angelum est significans theologicas illuminationes primis tradunt et ad hoc concordat glosa super isto verbo pauli ad corinthios 13° si linguis hominum loquar et angelorum 1 cor. 13 ubi dicit lingue angelorum sunt quibus angeli superiores significant inferioribus quod de dei voluntate sentiunt hoc autem est illuminare inferiores et sic patet ad primum articulum questionis 1 et secundum articuli principale nec quia sed quia

Utrum angeli mittantur

Utrum angeli mittantur ad homines in ecclesia militante et quod non arguitur sic quia scriptura mittitur mittens ubi non presens est dominus sed deus est ubique presens omni creature ut declaratum est super in primo libro 1° quo scilicet contra thobie 12° ubi dicitur in persona angeli nunc misit me dominus ut curarem te et saram uxorem filii tui a demone liberare pro solutione huius questionis videndum est de tribus primo de quesito 2° utrum angeli aliqui sic mittantur quod cuilibet homini custodia deputetur 3° an in tali missione angelorum augeatur primum ipsorum 2° et videtur ad primum ponere primo illa 3° quod angeli mittuntur ad homines in ecclesia presenti militantes hoc patet ex multis locis scripture veteris et novi testamenti in genesi patet de abraham et iacob ad quos angeli fuerunt missi in exodo de moyse et etiam in novo testamento luce primo dicitur quod missus est angelus gabriel a deo in civitatem galilee etc. et actuum 12° nunc scio vere quia misit dominus angelum suum 2a conclusio sit ista licet regulariter non mittantur ad homines nisi angeli de inferioribus ordinibus tamen illi de supremo ordine missi sunt et de facto missi sunt secundum aliquos ut patet per magistrum sententiarum patet per dyonisium in libro de celesti ierarchia ubi dicit quod ille angelus qui missus fuit ad annunciandum christi incarnationem fuit de primo et supremo ordine item ad hebreos primo dicitur quod omnes angeli sunt administratorii spiritus in ministerium missi propter eos qui capiunt hereditatem salutis igitur conclusio vera bonaventura et doctores tenent oppositum istius conclusionis sed omnes rationes et auctoritates quas adducunt solum possunt probare oppositum huius 2e conclusionis quia omnes loquuntur de regulari missione sed non de speciali quia si deus misit filium suum pro salute hominum et spiritum sanctum pro sanctificatione fidelium non video sufficientem causam quare doctores sententiant tanta difficultate de missione supremorum angelorum 3a sit conclusio ista quod in tali missione angeli non retardatur a visione dei contemplative probatur sic quia angeli in illa visione dei contemplatione vident ea propter que mittuntur et vident modum per quem compleant debitum suum ministerium igitur conclusio vera sed forte dicet quis quod si hoc esset verum tunc angelus persarum nunquam restitisset angelo persarum nisi quia vidisset

ambo in beata dei contemplatione cognovisset quod complacendum fuisset. ¶ Solutio: illa dissensio angelorum potuit esse quia habuerunt in ipso gaudium de verbis. ¶ Contra tamen ad 2m articulum ponam duas conclusiones. Prima est haec quod quilibet viator militantis ecclesie habet angelum sibi deputatum ad eius custodiam. Haec conclusio patet in glosa super 18o verbo mathei 18o videte ne contempnatis unum ex hiis pusillis qui in me credunt dico enim vobis quod angeli eorum semper vident faciem patris mei qui in celis est. Hanc sententiam videtur dyonisius 9o de angelica ierarchia. Item dicit beatus augustinus 7o de trinitate capitulo primo ut omnia ordinate fierent voluit deus ut homines reducerentur in primum per custodiam angelorum. Et ideo est communis opinio theologorum quod quilibet homo habet angelum custodem sive nec credat [?] 2m intellectum nec de vice 2m voluntatem. Contra ista [illegible] vitas [?] ut declarari [?] ex hiis que generales philosophi senserunt [illegible] in libro de deo socratis sic dicit [illegible] igitur sublimiori deorum copia plato arbitratur singulis hominibus in vita agenda testes et custodes singulos additos qui hominis [illegible] assunt et adsunt ibi de dyabolis et de angelis quia demon est genus nominum ad bonos angelos et ad malos ut dicit venerabilis hugo. ¶ Sed contra istam conclusionem opponunt quidam primo de antichristo qui erit viator et non videtur habiturus angelum custodem cum ita malus futurus sit quod nullatenus per eum regi possit. 2o de christo qui fuit verus homo et tamen non videtur quod habuit angelum custodem quia non videtur fuisse aliqua necessitas. 3o videtur quod angelus esset culpabilis quando homo peccaret quia perfectam custodiam hominis non haberet. ¶ Solutio: 2m doctores antichristus habebit angelum custodem nec in ipso omnis homini [illegible]

in fruigat [?] ut ipse ipso suo demerito in suis condepereret [?]. Ad 2m dico quod christus non habuit angelum specialem custodem quia fuit et est verus deus sed habuit ministerium angelorum pro ministeriis. Et non est contra conclusionem quia christus fuit simul viator quod cum [?] fuit verus comprehensor quoad [?] [illegible] homini. Ad 3m dico quod angelus non est culpabilis in peccato hominis sicut nec medicus qui infirmus sibi non obedit et ipse sua diligentia facit. ¶ 2a conclusio quod angelus ad custodiam hominis deputatus toto tempore vite presentis est custos eius. Patet sic quia angeli boni non sunt minus prompti ad homines eis commissos custodiendum quam mali ad infestandum et decipiendum sed mali non desistunt temptare usque ad mortem igitur nec boni desistunt custodire. Sed quidam contrarium tenentes dicunt quod angelus ad custodiam deputatus faciat sicut prudens medicus qui videns infirmum incurabilem derelinquit eum sic et angelus videns hominem in malicia obstinatum derelinquat eum et eo firmat [?] hoc per scripturas quia ieremie 51o in persona angelorum ut glosa exponit dicitur curavimus babilonem et non est sanata derelinquamus eam et eamus unusquisque in terram suam. Item ysaie 5o dicitur auferam sepem eius et erit in direptionem dicit glosa auferam sepem id est angelorum auxilia. ¶ Solutio ad primum dico quod non est sic quia homo est liberi arbitrii et magna est misericordia dei nec angelus custodiens non potest scire an homo finaliter maneat in peccato mortali. Ad auctoritates dico quod intelligende sunt de [illegible] tamen anima separata a corpore tunc enim videntes angeli finalem impenitudinem hominis ad quorum custodiam deputati fuerunt recedunt [illegible]. ¶ Contra tamen ad 3m articulum. ¶ Prima conclusio sit ista quod ex custodia singulari angelorum ad homines

no angeli angelorum essentiale premium
sit quia gratia creatia est multo sunt
beatifico non est amplius commovere me
in via essentialiter meritis ceteris meruerint sed
quantitatum est quantum ad essentiale premium
in ipso termino 2m quod exponitur illud
certa sedes in quocumque loco ceciderit
ibi erit igitur questio vera. Contra quartum sit
ista peticio custodia angeli perficit
premium quantum ad premium accidentale
patet sic quia si gaudium est angelis
dei super uno peccatore penitentiam agente
luce 15o quanto maius gaudium esse
poterit ipsi angelo de homine quem specialiter
custodivit et ipsum in iustum
in iusticia finaliter confirmavit igitur
questio vera. Contra 5m patet dico quod
licet deus sit ubique tamen non dimittit se
ubique presenter et omnia facit imme
diate per se eciam in naturalibus que per se
immediate facere posset sic in proposito
de angelis misso quod est contra dictum 12m est

Utrum in principio

Utrum in principio creationis rerum in forma
materia precessit duratione omnem materiam
formam materialem quod sic arguitur quia
forme materiales educte sunt de po
tentia materie ut patet per commune proverbium igitur
questio vera. Contra ... arguitur sic quia materia
ante omnem formam materialem necessario
sequitur formam nec aliam formam co
mitta igitur actu non fuit continua
patet quia quedam est in actu et forma
materia est in actu a° necessario 1° questio falsa.
Pro solucione huius questionis videndum
est de quatuor primo utrum materia de se dicat
aliquem actum 2o de primo 3o utrum in
celo sit materia 4o supposito quod sic an
materia celi sit eiusdem racionis cum materia
istorum inferiorum. Circa primum ad hunc
articulum sunt opiniones doctorum contra
thomas de arzetana ponit istam questionem

in distincte quod materia de se nullum ac
tum dicit et hoc probat sic primo sicut
se habet primus actus ad potentiam sic se habet
prima potentia ad actum sed primus actus
est purus actus et immixtus quacumque
potentionalitate passiva ut patet 12o me
taphysice igitur prima potentia passiva
est ipsa materia ut patet per propositum et quieta
tore erit pura potentia de se nuda
ta ab omni actu. Potentia arguit ille
doctor sic si materia de se dicit aliquem
actum tunc ex materia et forma non
posset fieri aliquod unum scilicet to
talem quia ex duobus entibus in
actu non fit unum. Ad hoc mechafsicus 2to
similiter doctor iste simul in textum sic
quia ex hoc materia et forma fiunt una
cum essencia quia materia se tota re
cipit formam hoc autem non fieret si materia
diceret aliquem actum non enim recipit
nisi ut est in potentia 3o 2m illud
quod est in actu non recipit formam
nisi ex parte qua recipit eam se tota
3o sic contra imitatorem 3o de anima materia
prima est pura potentia in genere en
tium ergo si diceret aliquem actum de se
ille non posset esse de genere entium sed
de genere nichilorum quia patet de se 4o sic
illud quod est essentialiter potentia
ita quod eius potentia est idem omnino
quod sua essencia id de se non potest
dicere aliquem actum materia prima est huiusmodi
igitur etc. ad oppositum est non . . . probat ille
doctor ex quantitate materie de substantia orbis
ubi dicit quod materia per se ratificatur et
posse et quod potentia eius est sua
lis differentia 2o sic actus est qui
distinguit 3o . . . et 9o metaphysice
sed in fundamento ut nichil est dis
tinctum 2o metaphysice 12 etc. quia questio
ista non apparet michi ita indistincte
esse vera ideo cum aliis doctoribus a
liter dicendum ad istum articulum distinguen
do quod triplex est actus est enim actus
indeterminatus de se determinabilis tamen per alia

cui actu / aliud est actus determinatiuus
3us est actus determinatus primo materia est
actus 2o forma / 3o totum compositum
¶ Prima igitur sit ista materia prima est ens
probatur sic quia ipsa est reale subiectum genera-
tionis et corruptionis et est realiter
intrinsecum rei naturalis principium igitur
Quo ad 2m nota de se actum patet primo
physicorum et primo de generatione et quasi per
totam naturalem philosophiam / Contra ista conclusio
arguitur quod materia prima est actu
ens probatur omne quod est ens hoc est actu
ens quia potentialiter est ens igitur etc
¶ 2a igitur materia prima de se dicat actum en-
titatiuum probatur sic quia ipsa est extra
actum existens propter quod prima conclusio ve-
ra est igitur quo ad conclusionem sequitur quia
licet materia habeat esse formale per formam non
tamen habet tale esse a forma quo est
materia etiam patet licet quo ad propositum theologica
sic omne procedit a deo licet aliqua simi-
litudine cum deo sed si materia est simpliciter pu-
ra potentia nullum de se dicat actum
nullam licet similitudinem in deo uel cum deo ostenditur
etc ¶ 3a igitur sit ista materia de se dicat
aliquem actum probatur quia ipsa non est sim-
pliciter pura potentia propter eius proxima et
etiam quia ipsa dicat actum entitatiuum
quia ipsa actu est ens distinctum a for-
ma realiter et a toto composito igitur etc ¶ 4a
igitur materia de se non dicat actum determinatiuum
nec etiam actum determinatum probatur quia de-
terminare est proprius forme et determinatum
esse per formam est proprius compositi et ex hoc
patet quod materia etiam de se non dicat ali-
quem actum actiuum eo quod est pura
passiua potentia et per illam conclusionem et eius
declarationem videtur faciliter
argumentis thome de ar. ¶ Ad primum
dico quod probat quod materia prima
non est potentia actiua / Ad 2m dico
quod illud dictum physicorum in 1o mathematice
intelligitur de actu 2o uel 3o dicto
¶ Ad confirmationem dico quod actus entita-
tiuus est potentia receptiua ¶ Ad 3m dic-
o quod commentator loquitur de potentia pas-
siua et si aliter loquitur ergo nego eum
quia nullius est auctoritatis / Ad 4m
quod fundatur in dicto commentatoris de substantia
orbis dico quod ~~[struck]~~ melius fuisset
quod illum librum non scripsisset et ad auc-
tenticitate dico sicut ad precedentem ¶ Ad
5m dico quod actor intelligitur de distinc-
tione formali et boetius similiter ... in
materia prima essentia realiter est a
forma sola et composito Item a formis
accidentalibus distincta igitur etc ¶
Contra ad 2m articulum doctor thomas
de argentina quod nec de facto materia in for-
mis precessit nec potuit materia informis
precedere quia ipse dicit quod implicat con-
tradictionem et sic mouetur probabiliter sic illud
quod de se nullum actum dicit non potest esse
sine forma sed materia est huiusmodi igitur
antecedens est solutum supra / 2o ipse arguit
omne actuale existens est a forma igitur
materia non potest esse sine forma antecedens patet
per boecium in libro de trinitate qui dicit omne
esse est a forma et michael 2m naturam ma-
terie dicitur esse / Secundo ~~[struck]~~ dubitando
cuius in prima distinctione de actu qua
primis et dico quod boecius loquitur ibi
de esse actuali formali et non de esse enti-
tatiuo actu / Item arguit sic esse actu-
ale est actus quidam et per consequens aliqua
forma nego illam quam non probat
argumenta ille doctor contra ista sufficienter
tunc facit et satis est manifestum quod
ipse non reducit ad contradictionem materiam
sine forma esse ¶ Ad 2m articulum
pono conclusionem prima est ista materiam per se
absque omni forma determinata esse non est
impossibile probatur sic quia materia per se est
ens reale distinctum contra qualibet
forma igitur nullam contradictionem implicat
materiam sine forma esse et nullam formam
esse saltem secundum formam informantem
quia patet per diffinitionem contradictionis in
primo perihermeneias ubi dicitur quod contradictio est
affirmatio et negatio eiusdem de eodem secundum

aliud patet ex dictis in precedenti articulo. 2a
secunda materia prima potuit esse denudata
ab omni forma patet quia ipsam sic esse
non est impossibile igitur conclusio nota. Ex hoc
sequitur tertia quod in principio creationis
mundi informis materia potuit pre-
cedere duratione omnem formam materia-
lem patet ex praedictis. ¶ Tertia conclusio sit ista respon-
salis ad questionem quod in creatione re-
rum de facto materia simpliciter informis
non precessit duratione omnem materia-
lem formam. Hec conclusio est expresse de in-
tentione beati Augustini super Genesim et
generaliter ubicumque de ista materia loquitur.
De ista materia dicit enim Augustinus quod
quamvis de voce dicatur formetur ubi
vox tamen non duratione sed natura precedit
et ubi sic quamvis Deus omnia fe-
cerit de informi materia tamen informis
materia res fortasse non precedit duratione.
Concordat textus Ecclesiastici 18o qui vi-
vit in eternum creavit omnia simul sed
non facit multum licet doctores illum
textum allegant sed contrarium tenuerunt
antiquitus multi doctores et funda-
bant se super dictis sanctorum primo in dicto beati
Gregorii qui exponens illum textum Ec-
clesiastici 18o qui vivit etc. sic dicit
omnia sunt simul creata per substantiam materie
sed non per speciem forme. Item contra Genesim primo
dicitur quod terra erat inanis et vacu-
a ubi dicunt expositores quod
terra inanis et vacua erat informis
materia et beatus Augustinus exponens illud
ubi sic dicitur non ideo nominatur terra
quia talis erat sed quia esse talis
poterat. Ergo videtur quod primo scilicet in
principio creationis materia erat non ha-
bens formam etc. ¶ Solvendo dicitur
notandum est de materia informi et expresse
inveniet verum intellectum auctoritatum
et contra sententiam et verum intellectum
cuiuslibet distinctionis. Dico igitur
quod materia prima informis dicitur dupliciter.
Uno modo simpliciter per exclusionem omnis forme
tam elementorum quam celestium rerum

ordinatam informissimam et isto modo nunquam
materia fuit informis. Alio modo prout
ponitur formis specialibus celi terre
et aliorum elementorum materia potest in-
telligi informis per exclusionem formarum
quo ad alias res que ex elementis
poterant generari ac etiam propter confusi-
onem localem ipsorum elementorum nam quasi
fuit una massa confusa formata informi for-
mata sicut magister tangit in littera et
potest intelligi dicta sanctorum allegata
et hoc est in textu beati Augustini 12o
confessionum ubi sic dicitur quod materia
non erat quod informe precessione
omnis forme sed comparatione formosi-
orum et sic patet propositio ¶ Quantum ad
tertium articulum philosophus quod non ne-
tamen aperte dubitat sed ego pono
istam conclusionem quia reputo eam probabilem
celum est compositum ex materia et forma
patet sic in celo reperiuntur accidentia que
consequuntur materiam igitur conclusio nota. Antecedens
patet quia celum est quantum perspicuum
rarum quod est quantum patet de se quod
est perspicuum et rarum patet 2o celi ubi
dicit quod stella est densior pars sui or-
bis. 2o sic est dat 2m doctores ce-
lum aqueum sive cristallinum sed certum
est quod hoc est materiale et quia
hoc est super celos de quibus philosophi sunt
locuti igitur etc. 3o sic nullus spiritus
recipiens per se predicationem alicuius
generis est simplicior illo genere sed celum
est species corporis genus corporis est de
predicamento substantie et de predicamento substantie est com-
positum ex materia et forma ut dicit Boecius
super predicamenta igitur etc. ¶ Quantum ad
articulum 4m pono istam conclusionem quod
materia celi est omnis eiusdem rationis
cum materia generabilium et corruptibilium
patet sic quia corruptis utrobique omni-
bus formis tam specialibus quam ac-
cidentalibus remanet una materia
continua scilicet que nunc est celi et istorum
inferiorum que unquam materia esset pura

passiva potentia et omnem transmutationem
qua posset pati materia inferiorum tunc
posset pati materia celi igitur 9o. non
accidens iste et 9 sicut statim est de in-
tentione auctoris primo celi sufficienter
sive ubi dicitur illud est quod omnibus
invariabilis generatis et illis que sunt de
numero corruptiorum / et non apparet inconvenien-
ter quia quaedam communis dicta igitur de se
materia celi est omnino eiusdem rationis cum
materia istorum inferiorum / 2o sic materia celi
et materia corruptibilium equaliter dis-
tat a puro actu igitur non sunt diversarum
specierum vel rationum quia patet per illud quod
petitur quod uniformiter distantia ab uno non sunt
due species equaliter a simplicia per se dis-
tantes actu patet quia utraque est in infimo
gradu substantialis perfectionis etc. ob-
stat quod philosophus dicit quod non
sunt eiusdem rationis etc. quia materia
corruptibilium per se transmutatur naturaliter ad
aliam formam substantialem et materia ce-
et li non quia non est nisi quedam non
conditio sive ratione forme cum substat quia
si primarium de nobis supponere materiam
celi sic quod ipsa stabit sub formis
qualibus et corruptibilibus et quod materia
corruptibilium stabit sub forma celi posset
non fiet variatio in materia nec in ista
et cum subiecit non materia celi non est natura-
liter transmutabilis ad aliam formam substantialem
ita nec tunc materia que iam stat sub
forma corruptibilium esset transmutabilis
ad aliam substantialem formam / et ad 2m patet de alio
sic ad idem non in corpore quamvis glori-
ficato est eiusdem speciei et eiusdem rationis
cum materia corporis non glorificati et cum
una istarum naturaliter per se transmutetur
naturaliter ad aliam formam substantialem et alia
sic non per se transmutari igitur etc. / Ad rationem
principalem dico quod actu est unum quo ad formam
certam generatas sed non quo ad formam et inducitur ad corpus

Utrum lumen in

Utrum lumen in medio sit forma realis
quod non arguitur sic / quia qualitas vel
forma realis manet in subiecto et absentia
producentis sed lumen non manet in medio
absente illuminante ut patet per experien-
tiam igitur ergo est falsum / Oppositum arguitur sic
lumen in ipso medio producit realem
effectum quia calefacit ut patet per experi-
entiam igitur est realis forma in medio / pro
solutione huius questionis videndum est
de 3bus primo de quesito / 2o an lux in
corporibus celestibus et in ipsis inferiori-
bus sint eiusdem rationis / 3o utrum lumen
de potentia medii educatur / et 2o prolocu-
tus aliquorum doctorum <s>unt</s> querere utrum for-
me due intencionales possint simul
esse in eadem parte medii et quod alibi
remittitur ubi plane determinatum est
Quantum ad primum articulum sunt di-
verse et adverse doctorum opiniones quia
quidam doctores dicunt quod lumen
in medio non sit forma realis et hoc
probant multipliciter primo sic quia lumen
in medio contingens pupillam visu
percipitur sed nulla realis qualitas
potens super sensum facit sensacionem 2o
de anima igitur etc. / 2o sic lumen causatur in
medio per reflexionem radiorum qui in-
cidunt ad corpus aliquod luminatum
igitur non est realis forma quia patet quia
alias calores in radiis essent reales
calores et ymago in speculo apparens
esset forma realis quod est manifeste
falsum / 3a sic philosophus dicit quod illuminatio
fit in instanti sed si lumen esset realis
forma non posset per totum medium tam
cito multiplicari quia esset realis alte-
ratio que est motus successivus alii
dicunt vero contradictorie quod lumen
in medio sit forma realis et hoc probant
sic quia forma intencionalis non <s>denotat</s> denotat
<s>vocat</s> formam quia aer non dicitur coloratus
per hoc quod species coloris multiplicatur
per partem sed lumen denominat medium
in quo est igitur etc. / Ista opinio distinguit

de intentionalia dicitur quod lumen ali-
quod est intentionalis forma et aliquod
non nisi intentionalis forma. Prima est in
que licet tam debile esse quod ad eam
potentia cognitiva non terminatur
sed prius tendit in aliud sicut sunt
species sensibilium per quas potentia sensiti-
va tendit in obiectum quas tamen species
non cognoscit. et hec non dicit opinio
lumen non est forma intentionalis aliquo
modo intentionalis forma dici potest per quam
potentia tendit in aliud licet ipsa per
se etiam sit cognita. et hec non lumen potest
dici forma intentionalis quia lumen
sentimus et per lumen tendimus in colo-
res qui non videntur sine lumine ut patet
2° de anima et perspectiva patet quibus per se patet.
¶ Sed videtur michi quod prima illarum o-
pinionum sit falsa et quod secunda etiam sit
superflua. Ideo teneo me ad opinionem
tertiam. Pono istam conclusionem quod lumen
est realis forma in medio. Probatur sic quia
producit realem effectum in medio igitur
reale est in medio. Antecedens nota est et
patet per experientiam quia in speculo concavo
non per reflexionem radiorum lu-
minosorum generatur ignis patet et per am-
plius qui dicit quod corpora celestia
licet . . . agunt in ista
inferiora igitur etc. ¶ Ad rationes opposite
opinionis dico ad primam . . . quod lu-
men percipitur a visu per species luminis
. . . species causantur . . . re-
fractione ad corneam aliquod ad pu-
pillam igitur etc. ¶ Ad secundam dico negando
. . . quia . . . refractione . . .
causatur realis effectus . . . fan-
tastica forma . . . primi sicut in spe-
culo concavo . . . secundi sicut colo-
res in iride vel ymago in speculo. Ad ter-
tiam dico negando si esset realis qua-
litas quod ergo nunc non posset in
instanti per medium multiplicari. ¶ Contra
ad 2m articulum dicit textus de anima quod
non sunt eiusdem rationis lumen vel lux

corporum celestium et istorum inferiorum et ar-
guitur sic quia que differunt genere sunt
diversarum rationum sed lux solis et lux
ignis differunt genere quia corruptibile
et incorruptibile differunt genere 10° me-
taphysice. ¶ Solutio: verum est falsa. Conclusio
licet sit nobilior calore ignis et solis
ut manifestum est. ¶ Sed ideo pono illam
conclusionem quod lux corporum celestium et il-
lorum inferiorum sunt eiusdem rationis et species.
Probatur sic quia nec aqua . . . se est lu-
cida nec aer . . . est lucidus sed
videtur eadem . . . perspectivo
corpore scilicet celi igitur . . . quia nota
est antecedens est primo 2° de anima. ¶ Contra
tertium articulum sunt opiniones contra-
rie de quo multum miror. Pro hoc po-
no illam conclusionem quod lumen in medio
existens non est forma de potentia me-
dii educta. Probatur quia lumen multipli-
catur a corpore luminoso ad medium ut patet per
multas propositiones perspective et perspi-
cua igitur etc. Secundo sic duo forme so-
lo numero differentes in eodem subiecto eodem
tempore non sunt educte de potentia
eius . . . sed in eodem medio possunt esse duo
lumina . . . ut dicitur una propositio
. . . perspective. ¶ Quartus ar-
ticulus qui solet hic tractari est
expeditus in perspectiva quia species co-
lorum distinctorum simul multiplicantur
per medium et iste species sunt forme in-
tentionales igitur etc. ¶ Ad rationem nego
. . . antecedens . . . secundum quo etc.

Utrum celum per suum

Utrum celum per suum motum sit causa effec-
tuum inferiorum quod non arguitur sic quia
sequitur quod omnes effectus in istis in-
ferioribus essent . . . et uniformes consequens
. . . quod est . . . falsum et quia
patet sic quia motus celi est necessarius

tum sequimus ¶ Oppositum est de intencione
philosophi in pluribus locis et specialiter 10º
post distinctionem phy. 8º metaphisice et
2º de generacione ¶ Pro solucione huius
questionis videndum est de 3bus primo de que-
sito 1º utrum celum habeat influenciam super li-
berum arbitrium 2º utrum aliquod ce-
lum in inferiora habeat influenciam vitalem
in ista inferiora ¶ Circa primum ad primum
sit prima conclusio ista quod celum vitaliter agit
in ista inferiora patet sic quia ad sensum
videmus actiones proprias in istis
inferioribus quas non possumus redu-
cere in aliud agens quam in celum igitur etc.
patet eciam hec conclusio per philosophos et per
scripturam generacionis primo ubi dicitur fiat lumi-
naria in firmamento celi et stelle et il-
luminent terram sed illuminacio est vita-
lis actio ut patet ex predictis super in conclusione
proxima igitur etc ¶ 2a conclusio motus celi
non est per se racio agendi in ista inferi-
ora patet sic per quendam doctorem id est quod
per se est racio agendi est forma abso-
luta permanens vel / sed motus celi non
est talis ut manifestum est ergo arguit
ille doctor sic illud quod successi-
vum formaliter non potest esse causa pro-
ducendi permanentes sed motus celi est huius-
modi sed 9o ista ergo probo sic motum
in quantum motus non potest attribui actio
activa igitur conclusio vera antecedens patet per illud
quod philosophus dicit 3º phisicorum quod omnis
motus est passio etc ¶ 3a conclusio motus celi
non est causa sine qua celum non ageret in
ista inferiora patet sic quia motus celi
non est per se causa vel racio agendi ipsius
celi in ista inferiora ut dictum precedente
conclusione igitur celum sine motu potest agere in
ista inferiora patet hec conclusio quia si per
ymaginacionem celum staret nichilominus influe-
ret in ista inferiora ¶ 4a conclusio sit ista
celum per suum motum est causa effectuum in-
feriorum non quidem tamquam principium

principale et per se sed tamquam principium instrumentum ac-
cidentale et secundarium ista conclusio patet per in-
tellectum conclusionis precedentis igitur etc. ¶ Circa
secundum ad primum articulum celum nec per motum
nec per racionem nec per influenciam potest directe
agere in liberum arbitrium patet sic quia res
pure corporalis non potest directe et immediate
in rem pure spiritualem sed constat quod celum
est res pure corporalis voluntas autem
sive liberum arbitrium est res pure spiritua-
lis igitur etc ¶ 2a conclusio sit ista celum
non potest directe agere in liberum arbitrium ac-
tum volendi vel nolendi patet per precedentem
et per rationem specialiter sic quia si sic sequitur quod
voluntas vel liberum arbitrium haberet se
volendo vel nolendo pure passive aut
et sic non haberet actus suos libere
quod est manifeste falsum quia patet quia pa-
ti non est liberum cum unus agens attin-
git passum 2º patet hec conclusio quia sequitur
quod tales voliciones et noliciones
essent operaciones simpliciter naturales si-
cut calefactio aque vel consimiles trans-
mutaciones et sic non essent digne lau-
de vel vituperio pena vel premio hec
ratio patet per damascenum libro 2º capitulo
4º igitur etc ¶ 3a conclusio celum per actus
indirecte potest agere in liberum arbitrium
probatur sic quia appetitus sensitivus
et intellectivus sunt in nobis radicaliter
coniuncti ut patet 3º de anima ideo celum directe
immutando irascibilem vel concupiscibilem
potenciam aliquo modo indirecte agit in
appetitum intellectivum cum irascibiles et
concupiscibiles habent quandam vim
inclinandi voluntatem igitur etc ¶ Ex isto
sequitur quod celum eciam potest per acti-
ones indirecte agere in ipsum humanum
intellectum quia potest immutare ymagina-
tivam et fantasticam virtutem que habet
connexionem cum intellectu sicut sensitivus
appetitus cum voluntate igitur etc ¶ 4a conclusio
celum non potest sic agere in liberum arbitrium
sicut agit in humanum intellectum patet.

sic quia actio intellectus nostri ad actum
intelligendi a viribus inferioribus; tamen tunc
sed liberum arbitrium licet possit commu-
tari in astabilibus aut corruptibilibus po-
terit aliquo modo inclinari non potest tamen
limitari quia in potestate ipsius est sequi
huiusmodi passiones vel resistere eis igitur
quo non ¶ Circa autem ad 3m articulum
dicunt quidam quod sic et probat hoc
de celo empireo quod tamen dicta sunt
est in mole et confluit in ista inferiora
quod sic declarant quia si celum em-
pireum non agit in ista inferiora tunc
solum modo contingit celo sibi proximo
secundum contactum superficialem et sic vniuersum
non esset ordinate dispositum | Sed videtur
michi quod vltima causa non sit bona.
¶ Alii dicunt omnino et probant sic si aliquod
celum est in mole tunc non potest realiter
influere in ista inferiora eo quod cor-
pora non agunt nisi per motum et videtur
michi quod licet ista ratio concludat
eo quod magis attrahat secundum suum
motum saltim in se licet causam motum
in alio ¶ Dicit beatus Thomas in prima parte
summe dicendo quod probabilius videtur
quod celum empireum influat realiter
aliquid in istis inferioribus | Sed videtur
michi quod non possit certa aliquo
efficacitati vna vel altera pars probari et
non tenet alteram partem est quod diuina
vt ¶ Ad argumenta principalia respondetur quia
causa satis patet ex dictis ante in articulo
tertia questionis secundam et tertiam

Utrum ymago dei

Utrum ymago dei reperiatur in aliqua pu-
ra creatura quod non arguitur sic quia
secundum sanctos doctores proprium est filii
diuinus quod sit ymago dei igitur
sibi soli conuenit quod non reperitur
sic in aliqua pura creatura igitur etc.
¶ Contra dicit scriptura genesis primo faciamus

hominem ad ymaginem
et similitudinem nostram. Item ubi dicitur creauit
deus hominem ad ymaginem et similitudinem suam
ad ymaginem dei creauit illum. Item eccle-
siastici 17o capitulo in principio deus creauit
de terra hominem et secundum ymaginem
suam fecit illum ¶ Pro solucione huius questio-
nis videndum est de quattuor | Primo de quesito
| 2o an ymago dei magis reperiatur in
homine quam in angelo | 3o an magis
in viro quam in muliere | 4o an magis
in potentia cognitiua quam affectiua
¶ Circa autem ad primum non est dubium mag-
nu quia certum est quod homo tamen in se
est ymago dei tamen quod dicit beatus Au-
gustinus in 12o libro de trinitate et magister
diffuse hoc determinauit super in primo libro
distinctione 3a capitulo 6o usque ad finem
distinctionis 19 completa tamen. ¶ Tamen
de priori dicam de hoc aliquid quod vide-
tur ad racionem ymaginis quia experi-
entia clarius probat. Unde ad primum articulum
dico primo quod similitudo est de ratione y-
maginis patet in exemplum Augustini quod dicit
quod ubi est ymago ibi pro(?) est simili-
tudo sed non conuerso. Dico 2o quod non
quelibet similitudo sufficit ad racionem yma-
ginis sed oportet quod in eo quod simile est
sit expressum ab eo cuius est ymago
non licet vnum ouum sit alteri simile
non tamen vnum est alterius ymago. Di-
co 3o quod licet sufficiat ad racionem
ymaginis quelibet expressio ab alio
sed oportet quod sit similitudo expressa secundum speciem
vel signum speciei unde dicimus quod tunc
ab homine cum sit expressus secundum simili-
tudinem generis et non speciei non est yma-
go hominis ¶ Dico 4o quod cum simili-
tudo speciei attendatur secundum vltimam
distinctionem igitur quia vltima distinctio
omnium creaturarum est differentia penes
intellectum que secundum conuenit in nobilibus

creaturis. nec in homine nec angelo in deo y-
mago dei que est similitudo intellectualis re-
peritur tamen in homine et in angelo et
non reperitur in creaturis irrationabilibus
ymago sed bene vestigium secundum quod dominus
scribit super primo libro 3a distinctione 3a q
¶ Ex ista declaratione sequitur primo quod
ymago dei reperitur in prima creatura
patet quia in homine et angelo secundo 2o
quod non reperitur ymago dei nisi
in creatura rationali patet ex predictis ¶ Circa
tertium articulum premitto istam distinctionem
quod ymago in homine potest triplex con-
siderari uno modo ut dicitur homo yma-
go creationis / alio modo ut ymago recre-
ationis / 3o modo ut ymago veritatis
glorificationis / vel sic ut ymago crea-
ta ymago recreata ymago glori-
ficata ¶ Prima conclusio sit ista similitudo con-
sideratione et respectu ad ymaginem
prout perfectiori et digniori modo reperitur
ymago in angelo quam in homine patet
sic primo quia homo et angelus sunt ab
uno deo tamquam causa perfectissima
cum sint ymago predicta in primo articulo
hac primordio creationis naturalia an-
geli sunt perfectiora naturalibus humanis
hominis [illegible] secundo patet per dionysium
de divinis nominibus 6o capitulo ubi dicit
quod intellectualis natura perfectior ma-
gis in angelo quam in homine quia angelus
intelligit sine discursu homo non sine dis-
cursu et idem dicit dionysius ibidem quod
[illegible] propter angeli sunt nec intellectua-
les autem nec rationales sed sancte dicat
quis quod ista conclusio videtur quoad
eius [illegible] tenet contra augustinum in ser-
mone de ymagine ubi sic dicit quod
deus creavit hominem ad ymaginem
suam quod nulli alteri creature dedit
¶ Solutio dicendum est quod augustinus i-
llo sermone comparat hominem non ad an-
gelum sed ad alias inferiores creaturas
et si aliquis omnino vellet quod v-
niversaliter faciat ibi comparationem tunc
dicendum est quod quantum ad aliquam acci-
dentalem conditionem intelligendum est sic
dictum quia aliquid est bene accidens quod homo sit
magis ad ymaginem dei quantum ad ali-
quam accidentalem ~~hominis~~ conditionem ymaginis
sicut in eodem sermone dicit augustinus quod
anima humana . 2m quod in spiritu totum
est ymago dei quia tunc modo yma-
ginis sicut deus est ubique totus in to-
to universo et in qualibet parte totus sic anima
que est tota in toto corpore et in qua-
libet parte tota ¶ Conclusio 2a sit ista quod
quantum ad ymaginem que attenditur pe-
nes esse gratie ad secundam gloriam potest esse
equalitas et oppositus patet sic quia tamen
in vita quia in patria possibile est aliquos
homines esse equales angelis in gratia
quo ad secundam gloriam et aliquos esse
maiores angelis et minores aliquos
quo ad secundam gloriam quia videlicet
videtur quod beata virgo adhuc existens
in presenti vita habuit maiorem gratiam
quo ad secundam gloriam quam quicumque an-
gelus in celo [illegible] ¶ 3a conclusio sit ista
quantum ad ymaginem que attenditur
penes fervorem actus dilectionis tunc
ymago dei magis est in angelo beato
quam in quocumque viatore probo patet sic
quia angelorum beatorum gratia est consu-
mata viatorum est inchoata et adhuc
perficienda Item angelorum gratia est in
clara dei visione sed viatorum in speculo
et enigmate ideo actus dilectionis
elicitus ab angelo est eis maior fer-
vor quia vigorosior actus quod satis
dedit intelligi nobis salvator loquens
de Johanne baptista cum dixisset quod
inter natos mulierum non surrexit
maior Johanne qui minor est in
regno celorum maior est ipso igitur etc.
¶ Secundum tamen adhuc membrum premisse
distinctionis dicendum est secundum quam ad
ymaginem glorificationis [illegible]
[illegible] 2a conclusio articuli sit quod in homine
aliquo est equalis ymago glorificata

omnibus sicut in angelo in aliquo maior
et in aliquo minor patet per precedentem primum
¶ Consequenter ad 3m articulum pono du-
as conclusiones. prima quod in statu vie pre-
sentis regulariter in sexu masculino
magis est ymago dei quam in sexu fe-
mineo patet sic quia magis viget ratio et
intellectus in sexu masculino quam in
femineo ut patet primo politicorum. Item
in creatione viri deus dixit genesis
primo faciamus hominem ad ymagi-
nem et similitudinem nostram sed in creatione
mulieris dixit genesis 2o. non est bonum
esse hominem solum faciamus ei ad-
iutorium simile sibi igitur videtur quod
[illegible] vir sit ad ymaginem dei et
mulier [illegible] ad corinthios [illegible] dicit apostolus vir
quidem est ymago et gloria dei. ¶ Se-
cunda in statu vite future uterque sexus
scilicet masculinus et femineus erit equaliter
ad ymaginem dei patet sic quia licet per
bonitatem complexionis in statu vite
presentis vir intellectus sit magis capax
regulariter quam mulier in statu tamen
future vite erit utriusque intellectus
equalis capacitatis ut videtur. Sumpsi
se in textu beati augustini 12o de trinitate
capitulo 2o ubi declarat illam conclusionem
beati apostoli sic dicit nos sumus ymago
dei et sumus filii dei et erit videmus
christum perfectum in quo non est iudeus nec
grecus nec servus neque liber neque masculus
neque femina sed omnes sumus unum in christo
et omnes renovamur secundum ymaginem dei
¶ Consequenter ad 4m articulum pono
illam conclusionem primo quod quamvis ad simili-
tudinem aliquam [illegible] constitutam
in ymagine increata aliquo modo
appareat ymago dei in potentia cogni-
tiva quam affectiva patet sic quia sicut
in ymagine increata secunda persona
memoria ubi gignitur verbum de [illegible]
de [illegible] sic in potentia cognitiva
absque [illegible] notitia que est memo-
ria secunda gignitur [illegible] intellectualis
lis actualis notitia ipsa intelligen-
tie sicut filius patris ut lumen de lu-
mine sic anime intellectus agentis verita-
te [illegible] intelligibili que parens di-
ci potest ipsa memoria recipitur [illegible] de
lumine [illegible] genita ipsa intelli-
gentia ¶ 2a conclusio sit ista simpliciter loquendo
perfectio ymaginis trinitatis magis consis-
tit in actu potentie affective quam
cognitive patet sic quia actu potentie
affective scilicet actu amoris intimius [illegible]
[illegible] deo [illegible] quia actu potentie
cognitive ut colligitur ex dictis beati dy-
onysii 4o de divinis nominibus ubi dicit quod
amor transformat quia ponit amantem
extra se et collocat eum in amato est
enim [illegible] dyonisius [illegible] extasim faciens
divinus amor igitur etc. ¶ Consequenter arguitur
[illegible] dico quod filius in divinis est
[illegible] ymago quam [illegible] quia est yma-
go increata [illegible] non est ymago dei
in natura aliena [illegible]

Vtrum corpus Eve

Vtrum corpus Eve precessit potentialiter
in costa Ade. quod non arguitur sic quia
quod est potentialiter in aliquo hoc
per agens naturale potest educi de illo sed corpus
Eve [illegible] nullam potentiam po-
tuit educi de costa Ade igitur etc. ¶
Oppositum arguitur sic omne quod factum est de
aliquo hoc potentialiter [illegible] illo eo
quod omnem temporalem actum precedit
potentia ut patet 9o metaphysice [illegible]
[illegible] sed secundum [illegible] corpus
Eve factum est de costa Ade ut patet genesis
2o capitulo 13 questio [illegible] ¶ In solutione huius
questionis videndum est de tribus. primo an cre-
aturas [illegible] producere [illegible]
[illegible] [illegible] 2o utrum
[illegible] producere [illegible]
secundum rationes seminales. 3o de quesito

9o an decoctio ad sit factum corpus eius
sine additione nove materie ¶ Quantum
ad primum pono pro istam questionem quod crea
tura cum nullam sui entitatem fuit ab
eterno prius sit id quod simpliciter sit de nichi
lo cum nullam entitatem precedit sua
factionem sed quod creatura simpliciter sit de ni
chilo igitur etc. 2o sit effectus non distat a
sua causa quo prius precedat aliqua sic ayt
Proclus 3a propositione sed quelibet crea
tura est de novo producta igitur etc. 3a sic
quia dum res solum habet esse in potentia
dei tamen non habet entitatem differentem
a deo sed ut ayt Anshelmus de casu dya
boli capitulo 12o creatura ad sui productionem
solum fuit in potentia dei et ibidem dicit
quod numquam aliquid fiet a potentia dei
nichil erat et impossibile erat eum esse a
potentia prima ¶ Sed contra istam questionem
sunt duo modi doctorum quorum primus
modus est quod quidam dicunt omnes cre
aturas ab eterno licet non solum esse cogni
tas sed realiter esse ab eterno constitutas
in ratione cause formalis exemplaris et est
probat isti sic quia ab eterno deus fuit
exemplar creaturarum ergo ab eterno intel
lectarum igitur etc. ¶ 2o sic id quod deus
cognoscit creaturas ab eterno cognoscit
fuit creabile igitur vel divina essentia respectu
creabilis vel aliud quod divine cogni
tioni obiective correspondebat sed planum
est quod iste rationes et consimiles que fiunt
pro isto modo ponendi nichil concludunt
¶ Alius modus ponendi est quod pos
sibile obiectivum fuit ab eterno et hunc
modum ponentes sic arguunt contra rationem
tamen si lapis aliquid tertium solum
est possibile potentia creatoris puta quod
deus potest eum creare tunc pari ratione
tamen si esset impossibile solum cum po
tentia creatoris quia deus non posset eum
creare 2o sic sicut se habet impossibile ad pos
sibile sic se habet non ens ad ens quo ad permu
tationem sicut se habet impossibile ad non ens
sic se habet possibile ad ens ¶ Sed contra

possibile de entitate est non ens igitur omne
possibile de necessitate est ens sed necessitate
rationes concludunt et similes que fiunt pro
isto modo ponendi quia quamvis ista non
ut quod possibile potest esse est ex potentia
creatoris igitur quod impossibile non potest esse
est ex eius impotentia et similiter est fallacia
 ... huiusmodi quia ipsa
non oportet esse tamen ¶ Sed 2m dico quod
est sophisma quia commutata propor
tio non valet nisi in quantitate vel
in ordine ad quantitatem ¶ 3a conclusio ista
omnis creatura ab eterno fuit possibilis non
potentia intrinseca sui sed potentia dei ipsa
pars huius conclusionis patet ex precedente sed 2a pars pa
tet quia ab eterno deus fuit potens
producere creaturam ¶ Quantum ad 2m
dico primo quod rationes seminales sunt qui
dam habitudines seu aptitudines a deo
indite rebus naturalibus ex quibus res
naturales sunt apte nate causare naturales
effectus per suas potentias activas et
passivas et huiusmodi habitudines deus
indidit rebus cum dixit germinet terra
herbam virentem et facientem semen et
lignum pomiferum faciens fructum iuxta
genus suum cuius semen in semet
ipso sit super terram et similiter dicit ibidem
de animalibus relativa vegetatione ¶ 3o res
ponsalis ad istum articulum sit ista rationes
seminales non dicunt esse in materia an
te per generationem sed rationes huiusmodi semi
nales probatur sic quia per rationes seminales
effectus producibilis in sua causa ma
teriali nichil dicit nisi materiam ut aptata
ta est ... actione naturali ad hoc
ut actu in ea fiat talis effectus vel
sicut effectus producibilis in sua causa
effectiva nichil dicit nisi ipsam efficientem
ut potest talem effectum producere nisi for
te ut ordo in materia sit et qualita
tes formales illa non est forma ge
neranda nec aliquid ipsius igitur conclusio vera
¶ Quantum ad 3m articulum pono duas
conclusiones prima quod corpus eius non profuit

incorporata ad̄ et in potentia naturalem probatur sic
quia non prefuit incorporata ad̄ et in ratio-
nem seminalem igitur consequentia tenet. Item corpus
Eve non potuit sic fieri de costa ad̄
sicut ex semine fit homo vel sicut ex aere
fit aqua igitur etc. / Tertia conclusio sit ista quod
corpus Eve prefuit incorporata ad̄ et in po-
tentiam obedientialem probatur quia deus
potuit de costa formare corpus ipsius
Eve et costa apta nata fuit sequi di-
formationem obedientie igitur etc. Si tamen inve-
niatur aliquis in dictis auctorum quod
corpus Eve prefuisse incorporata et in rationem
seminalem accipitur ratio seminalis pro
ratione obedientiali. ¶ Secundam conclusionem ad
quartum articulum pono duas conclusiones prima
est ista deus de re corporali minori facit
rem corporalem maiorem sine nova
materie additione probatur sic deus potest simpliciter
facere rem corporalem quantitatem nullo
presupposito quia creavit celum et terram
igitur consequentia tenet et hec conclusio est de intentione
Hugonis primo libro de sacramentis con-
tra manicheos vi° capitulo ultimo / ubi ponit
rationes que solus deus potest et nulla crea-
tura quorum primum est aliquid facere de ni-
chilo secundum est aliquid creare immutabi-
li tertium est de parvo facere magnum eo non
rarefacto nec aliquo addito quartum de
magno facere parvum eo non condensato
nullo in de substracto ex ista conclusione
sequitur correlarie quod deus potuit de
costa ad̄ formare corpus Eve sine materie
additione et condensatione quia qualitates
dimensiones materie sint in materia cum
materia sit principium passiva potentia
igitur etc. ¶ Secunda conclusio non solum deus potuit
sed de facto formavit corpus Eve de costa
ad̄ per conversionem incorporationem quia aliqua
materia extra sumpta dicitur corpus Eve formatum
de materia superaddita que maior fuit
quam costa de qua tamen nichil dicit scriptura
hec conclusio etiam est Hugonis eodem libro de sa-
cramentis capitulo penultimo ubi sic dicit
porro quod de costa viri corpus mulieris
factum dicitur ita intelligendum est ut de sola
ipsius coste substantia sine omni extrinseco ad-

dito per divinam potentiam in semetipsa
multiplicata idem corpus factum crediderit
Sed forte diceretur vel illa costa fuit super-
flua in Adam vel fuit necessaria. Primum
dici non potest quia deus et natura nichil
faciunt frustra primo celi et mundi. Secun-
dum non debuit ab eo auferri eo quod
non mansisset tunc corpus perfectum sed mon-
struosum. ¶ Solutio sicut semen anima-
lis est superfluum respectu individui
est tamen necessarium respectu speciei sic ista cos-
ta fuit superflua respectu individui
ad̄ sed necessaria respectu speciei sicut se-
men. / Sed contra tunc ante formationem mulieris
fuisset monstruosus. Negatur quia notandum
est quod ante istius etc. generationis tempus videatur
sanctus Thomas in prima parte summe questione
xcii articulo iii. Ad tertium in solutione primi ar-
gumenti ubi dicit sic quidam dicunt per multi-
plicationem materie absque alterius additione
formatum fuisse corpus mulieris sicut
Christus ad modum quo deus quinque panes
multiplicavit sed hoc est omnino impossibile
sicut videtur michi quod motivum suum non
concludat videre eum si placet. ¶ Ad ar-
gumentum principale negatur antecedens etc.

Utrum homo ex

Utrum homo ex conveniente creatione divine ac-
cepit esse immortale quod non arguitur sic
humidum radicale fuit in homine ipsa
sui productione sed illud potuit esse
tunc consumi sicut nunc consumitur igitur etc.
Sequela est philosophi in libro de vita et
morte ubi dicit quod vita hominis con-
sistit in humido radicali igitur etc. ¶ Contra
arguitur ex libro sapientie 2° capitulo in fine
ubi dicitur quod deus creavit hominem
inexterminabilem et ad ymaginem similitu-
dinis sue fecit illum invidia autem
dyaboli mors introivit in orbem terrarum
In solutione huius questionis videndum est
de tribus. Primum de quesito quo ad modum distinc-

Circa questionem ij pp t xxxi

tionis 19e. / 2m utrum si homo peccasset
filios in paradyso genuisset et est quarta
ro[ne] distinctionis 3o in qua petitur utrum di
sit paradisus et est similiter quarta eiusdem
distinctionis ¶ Quantum ad primum pono
duas conclusiones prima est quod homines in
paradiso perseverantes per se corporalibus fu
issent corruptibiles dato quod non
peccassent patet sic quia omne generabile e[st]
corruptibile quantum est de se sed in pa
radiso fuissent homines geniti ut pro
bat in proximo articulo igitur 2o ratio
ne sic omne compositum ex contrariis contracta
ti structa est corruptibile [illegible] celi ipso
[illegible] licet non peccasset fuisset ex contraria
contrarietati structa composita eo quod fu
isset secundum complexionem naturalem disposita
sed quo ad calidum et humidum frigidum
et siccum 3o sic omne quod perpetuatione
deperditi indiget alimento quantum de se
est corruptibile sed homo in paradiso ante pec
catum indiguit alimento quia deus qui
nichil facit frustra ordinavit ut
homo comederet de fructibus paradisi ut
patet genesis 2o ¶ 2a conclusio est ista quamvis
homo in illo statu fuisset corruptibilis in
qua tamen fuisset corruptus si non peccasset
patet sic quia corruptio est pena que non
est posita culpa [illegible] ad istam inte
ntionem intelligendum est quod dicitur sap. 2o
quod deus creavit hominem inexterminabilem
[illegible] apostoli ad Ro. 5o per unum
hominem peccatum intravit in hunc mundum
et per peccatum mors [illegible] si non peccasset mortuus
non fuisset sed forte dicis tamen mortuus fuit
tamen natura materie / [illegible] illud quod est
possibile mori [illegible] moriatur quod non
stat cum hoc et ad ¶ Solutio quamvis
quantum ad statum qui nunc est mortales
regulariter moriantur ante tamen peccatum ubi
medicina ligni vite ob[illegible] mali
[illegible] in qua possibilitas morie
ndi fuisset in actum reducta et [illegible] ista
hoc est quod dicit beatus aug. in libro
de questionibus novi et veteris testamenti ubi dicit
deus hominem fecit qui quamdiu non pec
caret immortalitate vigeret ut ipse sibi auc

tor esset aut ad mortem aut ad vitam
non enim ut deus erat corpus eius indisso
lubile sed aliquo immortalitatis vigore
inde consisteret sed [illegible] erat aliquis
quedam superaddita sibi data per quam
corpus portat sibi a bonum corrup
tione preservare quia diu ipsa deo esset
subiecta et [illegible] patet quod homo [illegible]
creationis deinde accepit esse immor
tale ¶ Quantum ad primum articulum de [illegible]
sic ¶ Quantum ad 2m articulum pono
istam conclusionem unicam universalem quod si
homo non peccasset nichilominus filios in
paradiso genuisset patet quia si homo
peccasset ipse non unquam sed per eius ma
[illegible] perfectus fuisset quia ad omnes [illegible]
potentias [illegible] perfectus fuisset et per po
tentia vegetativa [illegible] naturalissimus opus
est generare sibi simile [illegible] quia viri
quodque [illegible] cum [illegible] in sua operatione
[illegible] igitur [illegible]
[illegible] creavit mulierem in adiuto
rium viro ut dicit textus non est bonum
esse hominem solum [illegible] tale non
posset intelligi de adiutorio laboris
quia ante peccatum nullus fuit labor
[illegible] quia per adiutorio plus vale
isset quod [illegible] vel [illegible]
ille textus sit intelligendus de adiu
torio in propagatione prolis [illegible]
sit [illegible] hoc quia si non fuisset esset na
tura [illegible] quod [illegible] principalis
fuisset [illegible] electorum quod est contra
beatum aug. 14o de civitate dei ca.
23o ubi dicit quod [illegible] numerus quantus
complende sufficeret [illegible]
tati [illegible] compleret etiam si nemo pec
casset [illegible] contra textum
sacri canonis quia dicitur genesis 1o
ca. masculum et feminam creavit eos
benedixit [illegible] deus [illegible] crescite
et multiplicamini quia [illegible] verba deus
instituit sacramentum matrimonii
[illegible] ¶ Quantum ad 3m articulum po
no duas conclusiones prima est ista paradisus
non est quid spirituale ut quidam dicunt

de paradyso

sed est realis locus et corporalis probatur
primo per beatum Augustinum 8° super Genesim | 2° probatur
quod ille qui est vere corporalis fuit
positus in eo ut habetur Genesis 2° capitulo
ubi dicitur tulit deus hominem et posuit
eum in paradiso voluptatis | 3° probatur
quia quamvis dicta in scriptura [?] canonica [?]
mistice et figuraliter intelligenda sint
dicta tamen in Genesi litteraliter debent intelli-
gi | 3° quia in scriptura sacra sensus
misticus fundatur in sensu litterali sicut
igitur per Ierusalem intelligitur locus eterne
beatitudinis et sicut civitate corporale
sic per paradisum intelligitur habitaculum spiritua-
lis delectationis et tamen sicut locus cor-
poralis voluptatis ista conclusio etiam patet
Damascenus libro 2° capitulo 12° et magister super
distinctione 17a in capitulo 5° de formatione
istius hominis vide Thomam [?] qui dif-
fuse opponit et solvit ¶ 2a conclusio sit
iste paradisus corporalis est secundum locum
orientalis et spatiosus sub illa parte equi-
noctialis que protenditur versus oriente-
m probatur sic quia ibi est terrestris paradisus
corporalis ubi aer est purior fructus
uberior lux clarior et appetitus sa-
nior sed hec omnia melius salvantur
in loco paradisi si ponitur predicto modo
sub equinoctiali in oriente aer patet per experientiam
que docet paradisum esse locum voluptatis
2° sic probatur quia in predicto situ est
aer purior tum quia propter altitu-
dinem loci grossi vapores non possunt
illum attingere fructus etiam ibidem
sunt uberes quia ibi in anno est bis
estas et sic bis novi fructus secundum solo [?]
in primo libro et in primo [?] ... maior
claritas quia radii solis sunt magis
directi appetitus etiam sanior propter equa-
litatem noctis et diei [?] ... [illegible]
diffuse opponit et solvendo describit
dispositionem huius loci paradisi illum vide
si placet ¶ Sed arguitur probabiliter dico
in eo et omnium propter arguendi [?] quia pe-
cati [?] ligni vite ... fuisset restaurandum
tamen quod de humido radicali peccatis [?]

veniam [?] fuisset consumptum [?] et ideo homo in statu
innocentie in quantum [?] fuisset corruptibilis

Utrum peccatum primi ho[minis]

Utrum peccatum primi hominis fuit remissi-
bile quod non arguitur sic quia peccatum demo-
nis fuit irremissibile igitur et peccatum primi
hominis quia probatur quia remissibile et
irremissibile distant in infinitum cum
unum privatur per aliud alioquin contra-
rium [?] peccatum demonis non excessit peccatum
hominis in infinitum igitur etc. quia fuit et [?]
¶ Oppositum arguitur per capitulum sapientie 10 capitulo
ubi dicitur quod dei sapientia illum qui primus
a deo formatus est pater orbis terrarum cum
solus esset creatus custodivit et eduxit
eum a delicto suo ¶ Pro solu-
tione huius questionis videndum est de quibusdam
que tanguntur in isto textu distinctionis [?]
primo de questione | 2° de temptatione primi
hominis qua ad peccandum inducendus
fuit et hoc quantum ad materiam 21e dis-
tinctionis | 3° utrum primi parentes peccave-
runt per ignorantiam et hoc quantum ad
materiam 22e distinctionis | 4° utrum deus
posset facere aliquam volentem vel in-
tellectualem creaturam que sit omnino
impeccabilis et hoc per materiam 23e distinc-
tionis ¶ Quantum ad primum quia queritur
an peccatum primi hominis ~~fuisset~~ remis- fuit
sibile et si dicitur simpliciter quod fuisset
remissibile posset quis credere quod
fuisset remissibile sicut veniale ¶
Et ad tollendum hoc pono primo istam conclusionem
peccatum primorum parentum non fuit peccatum
veniale probatur sic propter veniale peccatum
non privatur quis visione dei beatifica
patet predicta [?] sed propter peccatum primorum
privatur etiam posteri visione dei si non
tollitur per baptismum igitur etc. Et probatur hec
conclusio Genesis 2° ubi dicitur ad [?]
in quacumque die comederis ex eo morte
morieris igitur etc. ¶ 2a conclusio sit istud peccatum

primorum parentum non potuit esse veniale
2º sic ergo quia in primis parentibus fu-
it originalis iustitia que est perfecta
anime rectitudo que non fuisset perdita per
veniale peccatum sed veniale peccatum dicit
aliquam obliquitatem anime ergo si potu-
isset peccatum primorum parentum fuisse veni-
ale tunc tamen perfecta anime rectitudo simul
fecisset obliquitas quod est impos-
sibile igitur etc / 3º sic sicut iustitia
originalis maneat in homine preservasset
eum ab omni corporali infirmitate
sic multo magis ab omni penali sed
peccatum veniale est quedam infirmitas
anime igitur etc / 3º sic nulla confusio deordi-
natione virium inferiorum respectu su-
periorum nullum potest esse veniale peccatum
sed cum quia homo esset inobediens deo
et deordinatus ab eo per mortale peccatum
non esset aliqua ordinatio virium in-
feriorum ad superiores igitur etc ¶ Sed con-
tra istum quibus tenetur fundatum
tractum multiplex. Primo sic sicut deus pri-
mis parentibus dedit preceptum sic prius et
posterius potuit dare consilium contra
quod veniale potuerunt peccando tunc
preceptum sed transgressio consilii ubi
consilium sequestratur a precepto est venia-
le peccatum igitur etc ¶ 2º sic liberum arbi-
trium non est peccatum mortale sed homo
in statu innocentie potuit liberum arbi-
trium dicere igitur potuit venialiter pec-
care ¶ 3º sic confirmatus in gratia potest ve-
nialiter peccare ergo homo in statu innocen-
tie potuit venialiter peccare / 4º sic
existens in statu innocentie potest eliciendo
actum magis repugnantem statui inno-
centie quam eliciendo actum magis minus
repugnantem ut manifestum est igitur potest
venialiter peccare / 5º sic tamen non repug-
nat alicuius defectus illi non repugnat
dispositio ad talem defectum sed primis parentibus
non repugnavit quin posset mortaliter
peccare igitur non repugnavit eis ve-
nialiter posse peccare tamen veniale sit

dispositio ad mortale / 6º sic maior est
distantia inter innocentiam et veniale peccatum
quam inter innocentiam et mortale igitur
si potuerunt peccare mortaliter potuerunt
et venialiter / 7º sic in rei veritate Eva primo
peccavit venialiter quam mortaliter eo
quod primus loquebatur dubitavit de ligno
quia comedit de fructu vetito quia deus pre-
cepit nobis de ligno ut non comedamus
ne forte moriamur et deus comminatus
fuit eis mortem simpliciter forte dicit assertive
¶ Solutio ad primum dico quod ex contemptu
factus contra consilium est mortale peccatum
sed non apparet quomodo homo in statu innocen-
tie potuit venialiter contra consilium peccare
cum non contempsit consilium nisi ex contemptu cum nulla
passio inclinasset eum ad quod primo ori-
ginalis iustitia inclinasset ad observantiam
etiam omnis dei consilium igitur non potuit
contra venire nisi peccando et hoc mor-
taliter / Ad 2m dico quod non potuisset
stante originali iustitia dicere liberum
arbitrium ne otiosum nisi ex contemptu ex
causa iam dicta / Ad 3m dico quod
licet gratia sit efficacior ad meritum quam
iustitia originalis quantum ad obedien-
tiam virium inferiorum ad superiores tamen
iustitia originalis fuit efficacior
et confirmatus in gratia potest peccare venia-
liter quia eorum obedientia virium inferiorum
potest fornicari sed quibus originalem iusti-
tiam potest peccare mortaliter amittendo
ipsam sed non potest peccare venialiter re-
tinendo eam ¶ Ad 4m dico quod
quantumcumque eliciat modicum repugnan-
tem actum ipse erit mortalis quia ex con-
temptu procedit ut dictum est in solutione
primi argumenti ¶ Ad 5m dico quod talis
dispositio sive repugnantia ad peccatum
preexistente in statu innocentie non conclu-
dit nisi diceretur quod iustitia origina-
lis esset remissibilis per peccatum veniale sic
forte posset omnino quod sustineo / Ad 6m

dico nec[essari]o quam [tan]ta p[ro]p[ter] ex dictis ad
a[rgumen]tum dico quod mo[do] loquendi e[st] ve[r]e pot[er]
rat esse sine mentali diff[icul]tate q[uonia]m ...
sepe sic loquit[ur] c[um] timore [et] sine diff[i]
cultate o[mn]io [et] t[ame]n p[ro]pter p[ro]ba[tion]es ad[iuncti]o[n]es
[C]irca m[od]i[u]m ad 2[um] articulum pono duas
conc[lusion]es p[ri]ma est h[ec] quod temptatio car-
nis est fortior quam temptatio demonis
p[ro]b[atu]r sic p[ri]mo quia temptat[i]o carnis est no-
bis vicinior [et] a nobis inseparabilior
[ra]tio dicit[ur] quod pugna carnis est co-
tidiana [et] raro sequit[ur] victoria 2o sic
nunc p[ote]st resistere se ipso in temptatione
ipsius carnis quam in temptatione demo-
nis i[gitur] [con]cl[usio] a[n]te p[ro]p[ter] ex[perienti]a quia multi
sa[n]cti qui demonibus p[er]fecte potuerunt mul-
tas carnales temptationes graviter
sustinuerunt ut p[atet] p[ri]mo ma[g]istro qui habuit
stimulum carnis [et] p[ro] d[omi]n[u]m rogavit [et]
de b[ea]to b[e]n[e]d[ic]to cui[us] hodie est festu[m]
tr[a]nslationis qui ad resistendum tempta-
tioni carnis fecit sibi lec[tu]m de spinis
[et] urticis [et] tribus ... ap[osto]l[u]s q[ui] h[abi]ta-
vit i[n] vasta solitudine duxit vita[m]
rigidissima[m] [et] [t]a[men] scribens ad sa[n]ctam
paula[m] dicit quod n[on] obstante rigi-
da vita ad h[uc] ut paciat[ur] temptacionem ac a[z]
ne [et] [t]a[men] credit quid faciat puella
in delicias vivens i[m] [t]em[po]re vivens mor-
tua est [et] [t]a[men] p[ro]pt[er] g[e]n[er]alite[r] qu[ia] [?] temp-
tationis s[e]c[un]d[a] [et] s[an]cti doctores docent fu-
g[er]e sicut ap[osto]l[u]s d[icit] fugite fornicationem
[et] aug[ustinu]s dicit quod fuga est victoria
[et] p[hilosophu]s ... ethicor[um] in fine d[icit] quod
si volum[us] resistere temptationi carnis
debem[us] pati illud quod senes pa-
tiebant[ur] ad helena[m] qui dix[er]unt ab-
ic[ia]m[us] ea[m] n[e] p[ro]p[ter] p[e]cc[at]a p[ro]bab[ili]t[e]r patiam[ur]
ig[itu]r c[on]cl[usio] [et]c. [C]ontra q[uo]d s[e]c[un]da p[ro]p[ositi]o q[uo]d
no[n] fuit temptatus temptatione carnis
s[ed] demonis p[ro]b[atu]r quia p[ro]pt[er] originale
iustitiam volu[n]tate integra p[er]sti-
te s[u]n[t] [et] r[ati]one vires inferiores fue-
runt obedientes superioribus q[uod] aut[em]

Est [?] helena q[ua]m p[ro]p-
t[er] hele[na]m [?] s[unt]
[?] q[uod] troya fuit de-
structa

fuit temptatione demonis temptatus p[ro]b[atu]r
textu q[ui] 3o ig[itu]r [et]c. [C]irca t[er]tium ad
3[m] articulum videndum est p[ri]mo utr[um] p[er] igno-
rantia[m] sit peccatum 2o utr[um] ig[norant]ia ex-
cusat peccatum 3o an s[upe]r[biam] p[ri]mi parentes pec-
caverunt p[er] ignorantia[m] q[ui]a h[ec] qu[esti]o [et]c.
3a [ad] 1m ... sit et ut sunt p[ro]p[osi]ti[o]nes
tantum distincta p[re]mitto quandam dis-
tinctionem quod t[ame]n p[ro]p[ter] est ignorantia q[ue]
triplici causa est distincta s[cilicet] affec-
tata / crassa [et] supina / [et] invincibi-
lis ignorantia / affectata est que est
ex affectu [et] ex studio sicut cum quis ap-
petit ignorare ut eo liberius pos-
sit peccare / crassa [et] supina est ca[usa]
vocatur alio nomine ignorantia ex
negligentia sicut cum quis no[n] facit
tantum quantum posset [et] deberet facere ad
s[ci]e[ndu]m quod scire t[ene]tur crassa quia cras-
si id est pigri[?] sunt tardi [et] supi-
na i[d est] inclinata quia negligentes
homines sic sicut inclinati s[unt] in nihil fa-
cio ut sic crassi s[unt] tarde faciunt et
tepide / s[e]c[un]d[u]m d[icitu]r ignorantia invincibilis
cum aliquis nullis suis viribus [et] in
tempore diligentia adhibita no[n] p[ote]st igno-
rantiam removendo vincere [I]sta dis-
tinctione p[re]missa pono p[ri]mo illa c[on]cl[usione]m
quod ignorantia ut ignorantia no[n]
est peccatum p[ro]b[atu]r sic quia 2[o] aug[ustinus] quod
nullo modo est volitum no[n] est peccatum s[ed] igno-
rantia ut ignorantia nullo modo est vo-
lita quia omnes homines nat[ur]a scire de-
siderant ig[itu]r [et]c. [C]irca 2o ignora-
ntia affectata p[ote]st esse hinc peccatum p[ro]p[ter]
s[ed] est etiam tale quod ho[mo] scire tenet[ur]
quia tunc veniet deum p[ro]p[ter]h[et]e i[n] p[sa]l[m]o
noluit intelligere ut bene ageret [et] de
h[om]i[n]ib[us] ignorantibus [et]c. d[icit] ap[osto]l[u]s
p[ri]ma chor[inthios] 14o qui ignorat ignorabitur
s[ed] forte dices h[ec] c[on]cl[usio] repugnat p[re]ce[den]ti
[R]esolvo ignorantia no[n] affectata

vel volita vel ignorantia s(ecundu)m rone vel ig-
te vel rone aliquo c(on)dicionis annexe
¶ 2a q(uod) ignorantia crassa est pec(cat)um
p(ro)batur sic quia ipsa de se includit pec-
catum omissionis igitur etc ¶ 3a q(uod)
ignorantia invincibilis non est pec(cat)um
nisi forte accidat ex culpa precedenti
p(ro)batur sic ex eius descriptione s(ecundu)m p(r)ia p(ar)-
te p(ro)batur c(on)clusio ethico(rum) ubi p(ro)mus dicit q(uod)
correctio duplici incorporatione in exce-
pandus est ¶ q(uod) 4a ignorantia crassa
sa vel affectata non excusat a pecc(at)o
s(ed) invincibilis si non inest ex culpa
precedenti tunc excusat p(ro)hiet ex precede-
tibus ¶ q(uod) 6a quamvis primi pa-
rentes peccaverunt ignorantes qz omnis
malus ignorans 3o ethicorum p(ro)o tu
sic p(ri)mo pecc(at)o non peccaverunt ex ignorantia
ita quod ignorantia a(liqu)a causa primi
pecc(at)i p(ro)batur sic quia ignorantia agendo(rum)
est pena inflicta p(ro) pecc(at)o ut dicit aug(ustinus)
in enchiridion et 3o de libero arbitrio
apparet ergo quod non est natura hominis
instituti sed est pena dampnati s(e)d
pena non precedit culpa igitur c(on)clusio vera
¶ q(uod) 4a primi parentes peccaverunt aliquo
presumptiva ignorantia errore et in-
fidelitate p(ro)batur sic quia ista 3or s(ecundu)m
doctores sicut ordine q(uod) precedens i(n)-
cluditur in sequenti ut infidelitas dicit
sium negare stricte ignorantia
non in(finit)is apto nato error dicit non
solum carentiam notitie veritatis sed
adhesione contrarii infidelitas dicit
errorem in hiis que pertinent ad fidem
vel bonos mores et sic arguitur sic primi
parentes peccaverunt cum infidelitate igitur
c(on)clusio vera antecedens est augustini 2o de civitate
dei cap(itul)o 1a magna cum infidelitas
fuit quod magis crediderunt verbis
dyaboli quam dei ¶ c(irc)a ultimum ad 2m
articulum pono duas c(on)clusiones p(ri)ma est q(uod)
deus non potest facere creaturam rationa-
lem vel intellectualem de sui natura impeccabi-
lem nisi quibus inveniatur talem
sue voluntate de quo dubito p(ro)batur sic

quia omnis creatura de sui natura est variabi-
lis et mobilis et igitur peccabilis antecedens
damasceni libro p(rim)o c(apitul)o 3o ¶ 2a c(on)clusio p(ro) do(no)
gratie superadditum non deus potest facere quod
creatura sit impeccabilis quia replet potest
deus in bonis de sui divini creatura et sic
doctores s(an)c(t)os de s(an)c(t)o s(ecundu)m deus sicut in beati
regnare quod et sic in via existens p(er)
dona singularis que non potuit peccare
mortaliter aut venialiter ¶ c(irc)a aliquod (secundu)m
p(ro)bo quod remissibile et irremissibile
non dicitur de pecc(at)is ratione infiniti ex se
sed ratione alterius et alterius status
quia idem pecc(at)um quod remissibile est
homine existente in via sit irremissibile
cum via est terminata si non precedit peni-
tentia sequitur c(irc)a ultimum libri etc

Vtrum intellectus agens

Vtrum intellectus agens tamquam aliquod
formaliter intellectum pertineat ad liberum arbi-
trium quod non arguitur sic quia intellectus
agens est potentia mere naturalis agens sed li-
berum arbitrium est potentia libere agens igitur
c(on)clusio falsa ¶ q(uod) 2m arguitur sic p(ro)prie intellectum age-
re non possumus arbitrari igitur intellectus
agens formaliter pertinet ad liberum arbi-
trium antecedens patet quia nichil est volitum
nisi cognitum ¶ p(ro)pter ista questio c(on)veniens
videndum est de tribus p(ri)mo que res sit
intellectus agens 2o que res sit liberum
arbitrium 3o de questione ¶ c(irc)a p(ri)mum ad
p(ri)mum fuerunt diverse opiniones doctorum
quedam dicunt quod intellectus agens sit
quedam naturalis potentia distincta ab in-
tellectu possibili et a voluntate et probat in-
tentionem suam sic quia illa potentia
que non elicit actum intelligendi neque actum
volendi non est intellectus possibilis neque vo-
luntas s(ed) intellectus agens est huiusmodi po-
tentia igitur etc s(ecundu)m pr(im)am p(ro)bant sic quia si eli-
ceret actum intelligendi superflue in tribus
possibilis b(ona) autem eliceret actum volendi

supplevit voluntas. 2° sic faciens et
patiens in eodem non arguit potentias
naturales realiter distinctas eo quod efficiens
et materia numquam coincidunt 2° et 4°
physicorum quod omne quod movetur ab alio
movetur. Sed intellectus agens est omnia
facere et intellectus possibilis omnia fieri
3° de anima c. 20 ¶ Sed ista opinione
non reputo esse vera eo quod pari ratio-
ne oporteret ponere 2m agentem realiter
distinctum a sensu receptivo specierum et volun-
tate agente realiter distinctam a volun-
tate receptiva similiorum motuum. Sed hoc
esset superfluum et inutilis multiplicatio
potentiarum c. 2 ¶ Secundo materia istius
doctoris dici potest ad primum quod potest pro-
batione sensus ipsius contra argumentum contradic-
sua concludit contra suam opinionem quod
quo causa intellectus possibilis elicit actum
intelligendi et voluntas actum volendi
sequitur quod omnino superfluum est ponere
in natura aliquem intellectum agentem realiter
superadditum predictis potentiis. ¶ Secundum
dico quod dicit esse falsa quia intellectus
agens est possibilis realiter dicitur agens quia
receptis speciebus elicit actum intelligendi
¶ Ad 2m dico quod similiter propositio assumpta
non est vera quia idem in animo est agens
et patiens respectu diversorum et concedo
quod efficiens et materia non coincidunt
quod omne quod movetur ab alio movetur
et nego quantum quod idem non possit a-
gens et patiens ¶ 3a opinio ponit
quod intellectus agens esset quedam
substantia separata inferior deo sed superior anima
nostra et aliquam istorum declarat opinione
exponit quod licet illa substantia separata
preparata unione ad nos fit in nobis
intellectio. Et hec opinio fuit Alexandri
commentatoris et ad hanc videtur declinare
Averrois super 3° de anima commento 20 in di-
gressione longa ubi ponit quod unus
sit intellectus in omnibus hominibus ¶ Et licet non
de ista opinione exponit quod in-
tellectualis operatio fit in nobis sicut
illa separata substantia influit nobis for-

nalis intelligibiles sicut posuit Avicen-
na. Sed ista opinio videtur quantum ad hoc
esse superflua quia posita tali substantia
separata oportet intellectum in nobis
intrinsece esse aliquid per quod actum in-
tellectionis eo quod illa forma separata
habet se sicut medicus in producendo sani-
tatem qui nam ab extrinseco adiuvando
confortat igitur 2° ¶ 4a opinio fuit
Themistii qui posuit in anima nostra re-
aliter duos intellectus quorum unum appellat
intellectum possibilem alium appellat intellectum
agentem vel factivum et utrumque istorum illorum
dici interius sed differunt quia factivum dicitur
se intelligere possibile autem non sed ut
ista opinio potest esse vera quia non ap-
paret ad quid esset in nobis duplex intel-
lectus respectu eiusdem obiecti cum qui-
libet se probat 2° contra istius opinionem
seipso quod sed non se actu intelligit
¶ 5a opinio ponit quod intellectus
agens et possibilis sunt realiter unus in-
tellectus sed non quod idem intellectus non
est in potentia ad aliquod cognoscendum
et imperfectus et ut reducitur ad actum per alterum
puta per intellectum magistri sic dicitur possibilis
sed ut est perfectus et cognoscit ea actualiter
et ut alium reducit in actum puta
intellectum sui discipuli sic dicitur intellectus
agens. Et hec fuit opinio Johannis de
Mata super 3° de anima sed hec opinio est
omnino contra propositum et intentionem philosophi quia
2m eum intellectus non habens actu esset
sic possibilis quod nullo modo esset agens
c. 20 ¶ 6a opinio ponit quam credo
esse veram quod intellectus agens et intel-
lectus possibilis in nobis sunt una et eadem
potentia in numero sed sic et sic dicta
secundum diversas rationes et conditiones quia prout
est receptiva et mobilis a speciebus rerum
intelligibilium sic dicitur possibilis sed prout ac-
tive in se producit actum intellec-
tionis tunc dicitur intellectus agens et hec
fuit 9° universalis ad primum ar... sic
probat. unum sint actus non oportet po-
nere multiplicem potentiam sed intelligere unum

est unius simplicis actus igitur etc. Et confir-
matur quia si ultra intellectum posset
in nobis poni aliqua potentia realiter alia ab intellectu
qui agens diceretur, vel ille intelligeret et
intellectus possibilis esset superfluus vel
non intelligeret tunc non appeteret adeo
actum contrarium poneretur in nobis tunc
dampnum est igitur. Quod vero sicut poten-
cia volitiva est naturaliter et mota ac-
tiva et passiva sic intellectus vero
est dicitur agens et possibilis. ¶ Circa
tercium ad 2um articulum pono duas conclusiones
prima est hec liberum arbitrium est ali-
qua potencia patet sic ea que sunt in
anima vel actus seu operaciones vel
sunt principia actuum vel operacionum sed liberum
arbitrium non est actus in nobis dicitur
analogice sicut urina dicitur sana sic
alii actus vocantur voluntate vel li-
berum arbitrium est principium actuum in nobis
sed non est principium instrumentale sicut ha-
bitus vel passio vel sicut species qua me-
diante potencia elicit actum igitur liberum
arbitrium in nobis est aliqua potencia vel
sic brevius patet omne quod est in anima
aliud est habitus vel passio vel po-
tencia 2o ethicorum sed liberum arbitrium non
est passio in nobis nec habitus igitur etc.
probare argumentum philosophus 2o ethicorum probat
quod virtus moralis sit habitus igitur etc.
¶ Circa 3o liberum arbitrium realiter in
nobis est idem quod voluntas vel
potencia volitiva patet sic quia liberum
arbitrium in nobis est aliqua potencia per
electionem procedentem sed ut patet ex premissis
conclusionibus in ista distinctione. Talis non
est sensitiva potencia nec cellativa
etc. ergo aliud igitur etc. ¶ Opiniones
duas contrarias habent 9o vide si placet
intellectiva et motiva ¶ Circa tertium ad
3um articulum pono duas conclusiones prima
est quod intellectus agens tamquam aliquis
formaliter inclusum non pertinet ad liberum
arbitrium patet sic quia formalis actus
unius istarum potenciarum non includit formaliter

actum alterius igitur 9o vera quia est philosophus
quia potentie contingit et distinguuntur per ac-
tus 2o et 3o de anima ¶ Circa 9o intellectus a-
gens aliquo modo pertinet ad liberum arbi-
trium patet sic quia liberum arbitrium pre-
cedit sui actus precipit actum intellectus
agentis ut patet ex 3o ethicorum igitur 9o vera ¶ Quo-
rationes patent ex dictis supra 9o etc.

Utrum liberum arbitrium

Utrum liberum arbitrium possit cogi quod sic
arguitur quia sicut intellectus cogitur assentire
primis principiis 4o elenchorum ipsa forma et
contrarietas sic voluntas necessitatur et
cogitur si ultimus finis ostenditur sua propria
sibi putatur igitur 9o vera ¶ Oppositum colligitur
ex dictis magistri in textu et licet provenerabi-
lem Anselmum in libro de libero arbitrio
ubi sic dicit quod cum voluntas vincitur
non aliena vincitur potestate sed sua et ibi
idem dicit quod difficultas impingere potest
voluntatem sed expugnans nequit invita
¶ Pro materia huius questionis videndum est de
4or 1o an voluntas que est liberum ar-
bitrium possit movere se ipsam 2o utrum
possit proprium motum sine peccato ullo
ponere circa nos in bono 3o utrum possit
cogi ab aliquo circa creato 4o utrum
possit cogi a deo ¶ Circa tertium ad primum
pono istam conclusionem quod voluntas aliquo modo
movet se ipsam patet sic quia ponitur ad
actum volendi requisito voluntas ex
sua libertate elicit actum igitur 9o vera
Et putato obiecto voluntas non de-
terminatur per aliam potenciam sed se ipsam de-
terminat igitur movet aliquo modo se ipsam
alias cum haberet se per modum passive quod
non est dicendum ¶ Sed circa modum movendi se est
contrarie opiniones doctorum quidam di-
cunt quod voluntas non movet se ipsam
activando se ipsam determinando alii
dicunt quod moveat se active et acti

c d z prov

nado quia grossi ceterum egidium dicit quod
est multiplicatio quod voluntas moveat
se non actuando sed determinando et arguit
sic determinatio est quidam actus ergo dicere
quod voluntas determinat se et non actuet
se est oppositum in adiecto quia si determinatio
non importat actum tunc nichil est ibi de-
terminatio hec dicta. Et arguit sic actus
potentie pure passive non est in potestate po-
tentie pure passive nam pati non est in po-
testate pacientis sed agentis sed voluntas cum
sit potentia libera habet actum in potestate sua
igitur etc. Secundus textus arguit sic sicut in-
tellectus motus a principiis movet se ipsum ad
conclusiones sic voluntas actuata per finem mo-
vet se ipsam ad ea que sunt ad finem et sic
dicit idem esse in actu et potentia sed non
secundum idem. Credo quod voluntas active
moveat se ipsam et ita intelligo conclusionem
Terminato articulo pono conclusionem illa
conclusio quod voluntas suo proprio motu potest
peccare nulla ignorantia precedente in
ratione probatur sic quia si aliquando ignorantia es-
set prima in ratione vel illa esset invincibilis
et tunc non esset ei peccatum ut dictum est supra
distinctione 22a aut esset affectata et tunc
ipsam precessisset culpabilis negligentia igitur
etc. Et quia oppositum istius conclusionis tenent qui-
dam qui allegant pro se multa et sanctorum
et philosophorum que omnia intelligi debent quod
multi peccant per ignorantiam sed non sic quod
necesse ignorantia sit prima in ratione si
peccatum committitur in voluntate. Secundo
volo et conclusio mea fundata ostenditur in
dictis sanctorum et etiam philosophorum primo ista conclusio
est expresse de intentione beati Augustini 3o
de libero arbitrio capitulo 2o ubi dicit vo-
luntas est prima causa peccandi nec est
cui recte imputetur nisi voluntati pec-
canti. Similiter ponit Augustinus primo libro re-
tractationum capitulo 9o. Item hec conclusio colligitur
ex una distinctione peccatorum quam ponit
ysidorus in libro de summo bono capitulo de tribus
speciebus tripliciter inquit est peccatum scilicet
vitia ex infirmitate et ex industria sci-

enter scilicet. Item sicut hec conclusio expresse
beati Augustini qui 12o de civitate dei capitulo
1o dicit quod si duo homines equaliter
affecti corpore et anima et in omnibus aliis con-
dicionibus pulchritudinem et corporis videant unius
pulchritudinem non differunt. Sed unus
inficitur eius corporis appetitibus alter ve-
ro unius corporis potest illicite moveri ad
illicite fruendum et alter in voluntate pu-
dica stabiliter perseverat ex quo colligitur
quod hoc potest contra scientiam rationis pec-
care. Item Augustinus super genesim ad litteram capitulo
ultimo expresse videtur dicere Salomonem pec-
casse contra iudicium rationis ubi dicit Sa-
lomon vir tante sapientie nequaquam non creden-
dum est quod in simulacrorum cultura cre-
diderit aliquid esse utile sed mulieris
amori ad hoc malum trahenti resistere
non valuit faciens quod sciebat non esse
faciendum. Idem dicit in enchiridion capitulo 22o
est alia libertas non necessitate male serviendi
ti adiuncta que est ad malum faciendum
in ratione differt a voluntate iudicans
non esse faciendum quod voluntas appetit
Item philosophus tenet illam conclusionem in 3o ethicorum
contra Socratem. Tertia conclusio sit ista stante
iudicio recte rationis in intellectu tam uni-
versali quam particulari voluntas ex sua li-
bertate contra quodcumque iudicium potest
peccare et actum malum elicere ubicumque dicta-
tet intellectus recte ratione in universali quod
nullum delectabile contra legem dei est
prosequendum et tunc hic in particulari quod hec
fornicatio est delectatio ex istis contra
legem dei contra quodcumque iudicium actualiter indi-
cantis voluntas potest actum fornicationis
elicere probatur sic quia voluntas potest peccare
nulla prima ignorantia precedente in ratione
ut dicit precedens conclusio igitur etc. Item probatur specialiter
sic quia propter quamcumque monitionem presentatur
voluntati aliquod obiectum sensu in ratione
obiecto sub ratione boni tunc voluntas potest
actum volendi illud elicere igitur etc. Istam
videtur quod omnis quicumque conclusionis premissis
deprehendi. Terminato articulo 2o articulum

pono illam conclusionem quod liberum arbitrium quo ad actum eius intrinsecum ammissa creatura cogi potest coactione absoluta et sufficienti. Probatur quia sicut oportet sic fieri per aliquod terribile patet quia quia per delectabilia non fit coactio sed delectatio movet fa[...] probatur quia per impressionem metus mortis non potest cogi liberum arbitrium igitur nec per aliud terribile cum hoc sit terribilissimum 3o ethicorum antecedens patet de sanctis martiribus qui contra quemcumque dicit metum supplicatos multiplicata mortis tormenta passi sunt igitur etc. ¶ Secundum materiam ad primum pono, ita quod licet deus possit liberum arbitrium immutare non potest ipsum in modo compulso cogere non propter impotentiam se tenentem ex parte dei sed propter repugnantiam se tenentem ex parte effectus patet sic quia nullum agens est sufficiens quod repugnat effectum sed absolute et sufficienter cogere voluntatem simpliciter repugnat effectui qui ex hoc proveniret quia coactum sic non est voluntarium et ideo si voluntas cogeretur ad volendum tunc volitum esset non volitum et hoc est intellectus beati Bernhardi in libro de libero arbitrio ubi dicit quod voluntas pro ingenita nobilitate nulla cogitur etc. Intelligitur tamen quod licet deus voluntatem eius sine inclinare sine omni coactione nisi quod dicitur proverbiorum 21o sicut divisiones aquarum ita cor regis in manu domini quocumque voluerit inclinabit illud et hoc fieri triplex primo alliciendo puta bona promittendo alio modo inducendo puta mala comminando iuxta illud proverbiorum 1o. Imple facies eorum ignominia et querent nomen tuum domine. 3o voluntatem interius disponendo expellendo peccatum et infundendo gratiam et hoc deus posset ita habilem de facili quod quamvis voluntatem non cogeret ipsam tamen in bonis desideriis perficeret in volunt[...] sicut videtur fecisse in conversione sancti Pauli ¶ Ad argumentum in principio negatur antecedens quia per delectabile voluntas cogi non potest quia deus est ultimus finis etc. etc.

Utrum gratia sit idem

Circa questiones 26 et 27

Utrum gratia sit idem quod virtus quod sic arguitur quia per gratiam virtute disponimur respectu finis optimi ut manifestum est igitur gratia est virtus quia patet per illud quod dicitur primo physicorum quia virtus est dispositio perfecti ad optimum ¶ Contra arguitur sic sicut gratia se habet sicut quod unus ipsorum respiciat essentiam anime et alius potentiam anime ita differunt realiter sed gratia ipsa est perfectio essentie anime sed omnis virtus perficit aliquam potentiam anime igitur etc. Questio ista etc. ¶ Pertractandam aliquis communis materia videndum est de quatuor quorum primum duo respiciunt et pertinent ad materiam distinctionis 26e reliqua duo ad materiam distinctionis 27e. primum est utrum gratia sit aliquid creatum existens in anima secundum est an gratia sit idem quod virtus et hoc est questio 3o utrum homo non habens gratiam possit mereri gratiam 4m an homo habens gratiam possit mereri vitam eternam ¶ Secundum materiam ad primum pono duas conclusiones prima est gratia gratificans nos deo seu per quam sumus grati deo est aliquid creatum in anima probatur sic omnis perfectio anime ~~essentialis~~ spiritualis vel est operatio vel principium operationis sed gratia gratum faciens est quedam perfectio anime non producta ex propria operatione igitur est aliquid creatum in anima maior nota est per sufficientem divisionem sed minor probatur per partes prima pars quod gratia sit perfectio anime patet quia dat esse spirituale sicut apostolus prima ad Corinthios 15o sic dicitur gratia dei sum id quod sum secunda pars patet scilicet quod non sit producta ex nostris operibus patet per apostolum ad Romanos 11o ubi sic dicit si autem ex operibus iam non est gratia igitur etc. ¶ Contra primam conclusionem quidam doctor sic arguit de eo qui est indignus vita eterna non potest fieri dignus vita eterna nisi per aliquod intrinsecum a deo

sibi collatam sed illo antiqua creat gratiam
est indignus vite eterne ergo qui habet
gratiam est dignus vita eterna. Istud etiam
probatur quia vita eterna est finis super
naturalis quem ex puris naturalibus attingere
non possumus unde quod dicit apostolus quod
non ex operibus iustitie que nos facimus
sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit
ad titum 3o capitulo. Item quod etiam dicit ysi
ysydorus de summo bono libro 2o capitulo
2o stante liberi arbitrii defectibus nichil
est posse nisi divina gratia virtute spirituale bonum
per se perficere. Ex hiis igitur colligitur conclusio
tione certe intelligentia | ad nunc de ipse
ticus ¶ 2a questio sit ista quod quamvis gratia
tia sit quedam realis et univocis creatura in anima
quo formaliter deo grati sumus et quo eo
spirituale primo recipimus tamen naturali cognitio-
ne nullus potest certificari. Scire se habere habi-
tum et dico naturali cognitione quia per
divinam revelationem possit hoc alicui
innotescere dico etiam in tertio hoc certificari
quia potest homo coniecturari ex quibusdam sig-
nis scire. Igitur isto intellectu conclusio probo
eam sic si posset quis certificari scire
gratiam habere hoc videtur esse possibile aliquo
istorum trium modorum puta quod sit quia
sentiret sibi mala displicere | vel quia
sentiret sibi bona placere | vel quia propter
bone vite estimationem non propter iam
aliquem remorsum conscientie sed ista duo non
sufficiunt quia propter aliquas laudabi-
les quibusdam infidelibus displicebat
mala et placebat bona et tamen quod
plenius veritatis defectorem ad certitudinem qui
reputabitur iam non filius hominis sed dei
et similiter sorores amore intentum et eorum
morum compunsit sed contra | nec 3um sufficit
dicente apostolo nichil michi conscius
sum sed non in hoc iustificatus sum sed qui
iudicat me dominus est prima ad corinthios 4o
capitulo | ita quamvis etiam notitia scire
se esse in gratia gratum faciente ille sci-
ret se esse dignum amore dei sed
contra scire homo quod nescit homo an
amore vel odio dignus sit sed omnia
institutiones instatur ut certa istud tertio ¶ Sed
contra illam quod quidam opponunt sicut non
magis repugnat aliquem scire se habere gratiam
seu caritatem quam scire se habere fidem quia
fides est habitus supernaturalis infusus sicut
et gratia vel caritas | sed aliquis potest de
certo scire se habere fidem quia experitur se li-
bere consentire omnibus articulis fidei igitur
igitur tertio ¶ 2o sic cum parvulus baptizatus
recipiat gratiam potest cum pervenerit ad an-
nos discretionis cognoscere se esse in
gratia antiqua prout vel adultus qui
baptizatur istud tertio | 3o sic augustinus 8o de tri-
nitate capitulo 8o dicit qui habet caritatem magis
novit dilectionem quia diligit quam
fratrem quem diligit istud tertio ¶ Solutio
primum dico negando hoc quia non potest
non naturali defecto scire se habere fidem quia
quamvis experiatur se libere consentire ar-
ticulis tamen non potest scire an quis formaverit
ex solum acquisito vel infuso ¶ Ad 2um
dico quod baptizatus credit se habere
gratiam eo quod baptizatus sed non naturali
non cognoscit de certo ut dicit ¶ Ad 3um
dico quod augustinus non plus vult nisi quod
dilectio illa est magis intima quam intellectus
illa sed diligitur. ¶ Circa autem ad 2um
articulum sunt sex opiniones | prima dicit quod
gratia et virtus sunt realiter idem sed dif-
ferunt ratione quia ut facit opus
gratum dicitur gratia et ut facit opus bo-
num dicitur virtus | 2a opinio dicit quod
quamvis gratia et virtus differant realiter
ex quibus tamen resultat unum sicut ex materia
et forma | 3a opinio dicit quod quamvis
gratia non sit idem cum qualibet virtute
est tamen realiter idem cum illa virtute que
est caritas | 4a opinio dicit quod capi-
endo gratiam large ipsa potest dici virtus
sed capiendo gratiam proprie ipsa non est virtus
sed primum perficit probat hoc opinio sic quia
de ratione virtutis sed bona meretur qua-
litas | Item hoc de ratione virtutis quod habe-
bit se perficit et opus eius bonum

reddit quem iniuit gratie igitur gratia est virtus
secundum eam. Pro ista opinione probat sic gratia
est principium spiritualis efficiendi sed virtus est
principium operandi igitur etc. ¶ Quo ad istum ar-
ticulum sit ista quod gratia est virtus
patet confirmando 3e opinionis sic. Ex-
gratia est caritas est virtus theologica igitur
quo ad secundum quod gratia sit caritas patet
sic quia si non sit, ergo quod anima
hominis sit gratia in qua non sit caritas
et decedat ille ab hac vita tunc quia
decedit in gratia ipse salvabitur, sed quia
non decedit in caritate ipse dampnabitur
quod est impossibile. Sed quod caritas sit
virtus patet sic per descriptionem virtutis ... veri-
tatas. Item gratie et caritatis est unus ac-
tus quod patet quo ad actum primum qui
est informare et deiformare [illegible] quia
esse gratum quod est actus gratie et esse
carum quod est actus caritatis sunt vere
idem igitur etc. Preterea quod est valde pro omni
spiritualem honorem est gratia vel saltem
non direct[e] [illegible] secundum caritas est
[illegible] in sermone de laude
caritatis et confirmatur ex vi vocabuli
quia caris in greco a quo latini acce-
perunt nomen caritatis est idem quod gratia
et opponit in de actu [illegible] idem essentie
[illegible] id est bona gratia ¶ Contra
ad 2m articulum sit prima conclusio ista quod
homo carens gratia gratum faciente non potest
mereri gratiam [illegible] de condigno patet sic
[illegible] gratiam homo [illegible] potest vita
eterna que est finis supernaturalis que
ex puris naturalibus attingere non possumus
ut patet ex superiore [illegible] ¶ Item patet sic quia
si ex puris naturalibus possemus de condigno
mereri gratiam tunc gratia esset debitum abso-
lute et per consequens gratia non esset gratia sicut
arguit apostolus ad Romanos xi. sed forte pe-
lagiani quibus [illegible] contra argu-
eret sic quicumque aliquis ex puris in
gratia [illegible] que pertinet
ad salutem tunc semper expandit ut

dicunt sancti doctores sed ad eius [illegible] potest
[illegible] quod si contingat ipsum ex huma-
na fragilitate perdere gratiam ut sibi res-
tituatur. Item deus dat aliquem gratiam
qui ante non habuit et tunc vel dat digno
et sic recipiens meruit eam vel dat in-
digno tunc deus esset iniustus ¶ Absoluto si-
cut expandit ipse [illegible] gratiam [illegible]
in gratia ut [illegible] est. Ad 2m dico quod
non sequitur quod deus sit iniustus sed
potius imitator ipsius ¶ 2a conclusio
sine gratia potest mereri gratiam de congruo patet
sic quia congruum esset quod mi-
sericors pater prodigum et vagabundum filium
redeuntem ad gremium patrie domicilii
cum pietate susciperet cum dicit surgam
et vadam ad patrem meum et dicam ei
pater peccavi in celum et coram te etc. sed
sic se habet peccator cum facit quod in se quod
in se est [illegible] gratiam gratum facien-
tem [illegible] doctor [illegible]
si paganus [illegible] quod in se est faceret
deus [illegible] dimitteret qui viam fidei
sibi panderet [illegible] quod patet de cornelio + [illegible]
actuum 10 ad quem deus misit sanctum
petrum ut patet ibi ¶ Contra ad ar-
gumentum pono duas conclusiones prima est quod
considerato merito nostro ut [illegible] est
sic nullus [illegible] mereretur vitam eternam
de condigno patet per id quod dicit apostolus
ad Romanos 8 quia non sunt condigne pas-
siones huius temporis ad futuram gloriam
que revelabitur in nobis. Preterea fa-
ciendo omnia [illegible] adhuc deo
non constituimus deum nobis debitorem
quia reddimus creatori nostro quod
debemus igitur etc. Preterea condignum
meritum debet esse equale premio sibi cor-
respondenti sed nullum meritum nostrum ut [illegible]
bile est potest equari celesti premio quia
oculus non vidit nec auris audivit
nec in cor hominis ascendit que prepa-
ravit deus diligentibus se sicut ait apostolus

1a racio ¶ 2a q° sit ista quod quamvis nec
vitu mem ut quibus est absolute loq-
uendo sit meritorium vite eterne de condigno
tamen ut gratia spiritus sancti informatum et spiritu
sancto principaliter operante et nobis cooperantibus
conquisitum est sic capit quandam eter-
nalitatem vite eterne et per consequens condignitatem
tam et de condigno nobis reddit vitam
eternam probatur sic quia quamvis simus ut pre-
imus non possit deum sibi facere debi-
torem ex iusticia tamen sumus factus liber
potest de condigno mereri aput deum sum
sed homo informatus gratia dei est constitutus
in spirituali libertate quia ubi spiritus dei
ibi libertas ut ait apostolus 2 ad corinthios 3
dico si filius vos liberavit ut liberi erit
1a racio et habetur q° videtur esse de intencione
apostoli prima ad thimotheum 4° ubi dicit de reliquo
reposita est michi corona iusticie quam
reddet michi in illum diem iustus iudex
igitur racio ¶ Responsione pro illo post omnia
q° a.... sed q° alia racio

Utrum sine gratia

Utrum sine gratia aliquis possit se preparare
ad gratiam videtur quod sic arguitur quia
scriptura inducit homines ad preparandum se ad
gratiam 1a q° non quia per quia scriptura
non induceret ad hoc quod homo non potest
a.... probatur quia zacharie p° dicit convertimini
ad me et ego convertar ad vos dicit dominus ex-
ercituum et apocalipsis 3° dicit si quis aperuerit
michi intrabo ad eum ¶ Contra arguitur
quod habetur Jo. 6° nemo potest venire ad
me nisi pater qui misit me traxerit
illum ¶ Pro huius questionis solucione viden-
dum est de tribus primo utrum homo carens gratia
possit implere omnia precepta divina 2°
de questionibus et quantum ad disputacionem
28 ... 3° an per se homo aliqua peccavit
habuit gratiam gratum facientem de tribus
bonorum homines opera ... statum presentem

sunt magis meritoria quia fuisset si homo
in statu innocencie permansisset ¶ Circa
tamen ad primum pono primo illa que esse non potest
quod carens gratia gratum faciente imple-
at omnia divina mandata et volo fa-
cere specialissima quia concedendum est quod
carens gratia tali potest implere omnia divina
mandata quia potest venire ad eternam gloriam
et non pono que in ipsum propositionibus et ybo
cam sic operator seu fundator omnium man-
datorum dei dignus est vita eterna in
illud mathei 19° Si vis ad vitam in-
gredi serva mandata dei sed nullus sine
gratia dignus est vita eterna igitur q° nec
consequencia quia sine caritate non imple-
tur divina mandata eo quod sine gratia
caritate opera nostra non sunt meritoria
ut patet per apostolum prima ad corinthios 13°. Circa 1a racio
¶ 2a q° quamvis homo carens gratia posset
se preservare a aliquo tempore a commissione transgressi-
onis mandatorum dei preservare non tamen potest
semper ... preservacionem diu continuare probatur sic
quia pena peccati mortalis est quod homo
amittit potestatem qua voluit bene uti
1a racio a... probatur per beatum augustinum 3° de li-
bero arbitrio ubi sic dicit illa cui est peccati
pena iustissima ut amittat quisque
qua bene uti voluit potestate homo cum
potuisset sine difficultate omnia manda-
ta implere volens uti bene illa potestate
perdidit eam ut eciam volens non pos-
sit omnia mandata implere ¶ Item in
eodem libro de arbitrio inflictum est
homini propter peccatum ut non videat quid
recte sit faciendum et si videt et velle
recte facere hoc non possit implere ¶ Ergo 2a
sit ista quod homo in uno peccato mortali
si non egerit penitentiam non potest diu
stare quin cadat in alterum quo ista videtur
esse de intencione beati gregorii 22 mora-
lium qui exponens illud Job. 20°. no-
vit enim opera eorum et ideo inducat
noctem et conteret sic dicit peccatum namque
quod penitencia non diluit ipso suo

ponderis moris malum transit, ad idem te-
stificat beatus augustinus primo retractationum
capitulo 8o ubi sic dicit sine gratia qua
liberantur a servitute peccati non possunt
vitia superare nec pie recte vivere
in terris. ¶ Secundum ad 2m articulum dico
quod homo potest esse cum viribus naturalibus
non potest se sufficienter ad gratiam prepa-
rare gratum facientem patet quia de condigno homo
non potest sine gratia mereri gratiam ut
patet conclusione in 3o articulo precedentis questionis
3o tum quia tamen in gratie infusione
deus hominem non violentat sed dulciter
allicit nec infundit deus homini
gratiam nisi consensu hominis merente
merito ideo tota via iustificationis et
preparatio ad gratiam est a deo et a nobis
aliter tamen et aliter quia a deo est effi-
cienter et principaliter a nobis non ut efficienter
et instrumentaliter sed hic est quod auctores
sacri canonis humane preparationi gratie
attribuunt nobis sicut zacharie primo
fuit allegatum convertimini ad me ait
dominus exercituum et ego convertar ad vos
ecclesiastici 17o deus ab initio consti-
tuit hominem et reliquit eum in manu
consilii sui et proverbiorum 16o hominis est
animam preparare et apocalipsis 3o si quis ape-
ruerit michi intrabo ad eum
que autem auctores sacri canonis
humane preparationi attribuunt deo sic
ad idem quo non volentis neque currentis
et ieremie 10o dicit non est hominis via eius
nec viri est ut ambulet et dirigat gressus
suos et trenorum ultimo converte
nos ad te domine et convertemur quorum
omnium auctoritatum intellectus patet ex
premissis ¶ Secundum ad 3m articulum
dico primo quod homo antiqua peccata
habuit gratiam que est data patet quia ut
supra probata sunt de humana est
habuit virtutes naturales perfectiones et
habuit originale iustitiam 1a q. ...
¶ 2a conclusio sit ista probatio homo antiqua
peccavit non habuit gratiam gratum facientem

tem patet sic quia si habuisset illam gra-
tiam habuisset perfice tunc secundum statum in gratia
tergestorum allegata in littera supponens
et venerabilem hugonem libro primo de
sacramentis parte 6a capitulo 23o confirmat
quia alias instar homo a statu puris
vite non haberet prerogativa ultra pronos
parentes cum fratribus patet a beato augustino 1o
de civitate dei capitulo 12o ubi sic dicit primo
homo in paradiso quantum ad delectationem
purum beatorum erat quia quicumque
iusti in hac infirmitate mortali quia in
aut ad spem futuri boni beatorum et
quibus iusti in quibusdam corporibus eruna-
tibus ¶ Item ista conclusio est de intentione
beati augustini in quibusdam vetere et novo
testamenti quoniam questio 26a ubi op-
posita opinione non replicat de 3o
articulo vide thomam de aquino in questione de dis-
tinctionis istas que et dictis 30a et 31a

Utrum peccatum originale

Circa 4m oppo.

Utrum peccatum originale habeat rationem cul-
pe quod non arguitur sic quia nichil est culpa
nisi quod sibi est voluntarium. Sed certum est
quod peccatum originale inest nobis voluntarie
ut dicunt omnes sancti doctores igitur non
habet rationem culpe ¶ Secundo arguitur sic apud iustum
et iustum iudicem nullus dampnatur sine
culpa sed parvuli decedentes ab hac vita
sine baptismo sententiati sunt ad per-
petuam penam dampni sed talis pena
non infligitur eis pro peccato aliquo actuali
seu personali quia nullum commiserunt
igitur peccatum originale ... habebit rationem
culpe ¶ In solutione huius questionis
videndum est de 4or primo utrum aliquod peccatum
contrahatur per humanam conceptionem 2o de eo
quod continetur et habet duo respiciente
in ... distinctionibus 3o 3o an tale peccatum
omnibus hominibus generaliter infundatur 4o
utrum tale peccatum sit necessaria alicui in
potentiis sicut in subiecto ¶ Quantum ad primum
sit prima conclusio ista quod per humanam conceptionem

contrahat aliquod peccatum ratione sui sine actu
suo contradicit fidei catholice. Secundo sic
scriptura probat. Primo probatur quod dicitur in psalmo
l° Ecce enim in iniquitatibus conceptus
sum etc. quem textum glossa exponit de peccato
originali et confirmatur quia si non esset peccatum
originale non esset necesse parvulos bapti-
sare parvulos et ideo negantes peccatum ori-
ginale imponunt pelagiani errore
re 1° etc. Patet etiam hoc secundo probatur quod dicit
apostolus per unum hominem intravit peccatum
in mundum et per peccatum mors. Et hoc Augustinus
dicit in libro 13° de civitate dei capitulo
14° Adam sponte depravatus genuit fi-
lios depravatos. ¶ Sed contra primam conclusionem
arguitur in illa heretici sic quod non
est voluntarium nullo modo est peccatum hanc
conclusionem habuit pelagius et sui sequaces
ab eo Augustinus primo libro de vera religione
sed in parvulis nec originalibus nec usum
habemus voluntatis 1° etc. 2° sic Ezechie-
lis 18° capitulo dicitur quod filius non por-
tabit iniquitatem patris 1° sunt plures
vos peccatum non portabimus. 3° sic penale
sapientibus originem non homines [illegible] ca-
ne quia secundum fidem anima non educatur de
potentia materie sed creatur et patet
16° de ecclesiasticis dogmatibus. Item sentie sed
tamen non est subiectum alicuius peccati sicut
nec virtutis moralis. ¶ Solutio ad primum
dico quod augustinus loquitur ibi de peccato per-
sonali et similiter ad 2m dicendum patet, sed ad
3m dico quod hic filius si sic considera-
to non quenit portare iniquitatem
patris in quantum adeo que ad ipsum
dimittitur aperte de iure patri filius
portet iniquitatem patris sicut si pr-
odit de iure aliqua feoda alia filii
de iure carent sic Adam perdidit ius-
titiam originalem cuius privatio est peccatum
originale. ¶ 2a conclusio sit ista peccatum o-
riginale non est per se causa in nobis
sensibilium penalitatum quia tales pe-
nalitates complexione sunt nobis na-
turaliter etc. Item si peccatum esset per se causa de

tractionis naturalium ipsius peccantis (?) na-
naliter demonum esset corrupta quod
est falsum quia secundum Dionysium 4° de
divinis nominibus naturalia in demonibus
manserunt integra. Item Christus passus
fuit huiusmodi penas penalitates quia
tamen non fuit contractus in peccato originali
1° etc. ¶ 3a conclusio originale peccatum est causa
privativa huiusmodi penalitatum probatur sic
quia removens prohibens est causa privati-
va sed peccatum originale est removens pro-
hibens in proposito quia Adam [illegible]
peccatum simul privati originali iustitia
privati sunt ligno vite et paradiso etc.
Et ideo quod ysidorus dicit quod aqua non
submerserit nec combureret homines si homo
non peccasset. Intelligendum est quod si ipsa
causa fuisset iustitia originalis et quia nullus
alius provideret [illegible] vel ignis offen-
disset nec ab [illegible] umquam potuisset
peccasset si sit homo in statu innocentie fu-
isset protectus invenitur utique contexto au-
xilio speciali conservatus fuisset. ¶ Quan-
tum ad 2m articulum dico quod peccatum o-
riginale per se est et dicitur culpa aliter
tamen in ipso adam et aliter in nobis in a-
dam fuit per se culpa personalis quia
ipse personali suo actu et propria volunta-
te ipsum contraxit sed in nobis est cul-
pa naturalis eo quod natura quaedam in ipso contrac-
tus fuit de adam in ipso adam est culpa-
bilis effecta ita quod quantum illud
peccatum est quodammodo oppositus
natura in nobis quia natura in ipso fuit per
infectam et infectionem personae fuit
infecta ita sed in nobis [illegible] est
natura et [illegible] ipso dicitur
culpabilis et maculata. ¶ Quantum
ad 3m articulum pono istam conclusionem quod
de lege communi originale peccatum universaliter
in omnibus hominibus qui per seminalem decisionem
ab Adam peccaverunt dico in quod
de lege communi quia de speciali gratia et
privilegio possibile esset [illegible] macula
originalis peccati ut quidam credunt

fuisset finis benedicta virgo quam dicunt
esse conceptam sine tali macula licet alii
teneant contrarium de quo ad presens non dicam
tendo secundum infra circa 3am distinctionem 3ii
libri de hoc tractabo / quod autem probo sic primo
per id quod dicit apostolus prima ad corinthios 15o
quoniam quidem per hominem mors et per ho
minem resurrectio mortuorum / et sicut
in adam omnes moriuntur ita et in christo
omnes vivificabuntur / Item quod apostolus
non excepit ibi etc. et in pluribus aliis locis
apostolus tangit illa quod ab ipso beatus au
gustinus supposuit similiter quod dicit omnibus ho
minibus ex illa radice venientibus de qua
tractat generis dampnati etc cum iniqui
tatibus concepti sunt etc. / sicut augustinus in
libro de fide ad petrum capitulo 23o sic dicit
firmissime tene et nullatenus dubites
omnem hominem qui per concubitum viri
et mulieris concipitur cum originali peccato
nasci impietati subditum morti que sub
iectum et ideo capitulo ait et nos
alii natura filii ire sicut et ceteri a qua
ira nullus liberatur nisi per fidem media
toris dei et hominum ihesu christi / Sed contra
si primorum parentum peccatum sit nobis macula
vel tunc puritas et sanctitas primorum paren
tum potuit nos purgare quod consequens falsum est
quia bonum est sui ipsius diffusivum
et ideo non erit minus efficax respectu prolis
quam malum et quia multi nascuntur
de sanctis parentibus videtur quod non omnes
nascuntur in peccato originali / 2o sic illud
quod respectu generantis est meritorium hoc
non potest inficere genitum patet hoc per apostolum
qui ad romanos quod dicit si radix sancta et ra
mi / Sed actus generationis cum fit ratione
vone libidinis sed peccandi prolis tunc
est meritorius igitur etc / 3o sic nullus potest
oc ab alio recipere quod non est in illo quia
nichil dat quod non habet sed in nullo bap
tizato secundum veritatem catholicam manet origi
nale igitur etc. thomas de ar / opponit ra
tionibus contra illa quos et solvit ¶
Ad primum dico quod quilibet sanctus homo re
cepit et habet puritatem sue sanctitatis ut sin

gularis homo sed adam perdidit originale
iustitiam non solum ut singularis persona sed
ut principium omnium posterorum / Ad 2um dico quod
talis actus absolute in se non est meri
torius sed ex parte sacramentali coniunctione
et ut meritorius est personalis est tamen
infectivus prolis ut naturalis et ut talis
homo namque generatio constituta est a prin
cipio et cetera patet ad 3um ¶ Ad 3um
dicit thomas de ar. quod peccatum originale
est carentia ante primum et post sed par
tem quandam ... est in omnibus
anime potentiis quia habitus et ...
sicut ... circa idem sed originalis
iustitia tunc ... originalis
culpa fundata fuit ... in essen
tia anime et ... in potentiis
igitur etc ¶ Sed videtur michi quod oppositum sit
probabilius dicto quia essentia ut esse
tia non ... operari eo quod operari
... potentiis sed originale iustitia
... potuit operari igitur etc tene
quod placet ¶ Ad racione primi dico
quod ipsa probat quod peccatum originale non
est actualis culpa sed non probat quod non sit
culpa simpliciter quia nichilominus est cul
pa ... distinctio 32 33a etc

Sequitur ex originali

Utrum pene ex originali peccato inflicte sint
equaliter in quolibet homine quod sic quia
posita equali causa sequitur equalis effectus
in ... equaliter sed sicut originale
peccatum equaliter est in primis nativitatis
in quolibet homine et ... que sunt ...
peccati originalis ... sunt ... pene
sunt equales ... igitur ... con
sequentes ... peccatum sunt equales
¶ Contra arguitur ... quia fomes
peccati sed pronitas peccandi maior est
in uno homine quam in alio quia alius
homo est pronior ad formicandum alius ad
... igitur etc ¶ Ad solutionem questionis
videndum est de ... primo de questione ... ...

putu

aie humane sint corruptione equales et hec duo prima distinctionis 32e 3o utrum moriendi in solo peccato originali debeatur pena eterna 4o an peccata parentum nocent filios et hec duo pertinent ad distinctionis 33e ¶ Circa primum pono ista distinctione quod pene originalis peccati duplices sunt quedam sunt per se inflicte ratione illius corruptive respectu cuius sit peccatum cuiusmodi sunt iste privatio originalis iusticie / carentia gratie divine / et carentia visionis eterne felicitatis. Pene indirecte que consequuntur originale peccatum per accidens tanquam causam removentem prohibens cuiusmodi sunt iste pene infirmitates corporalis / pronitas ad peccandum que conveniunt et contingunt nobis ex rebellione virium inferiorum ad superiores et hec rebellio accidit per corruptionem originalis iusticie et ideo prima sit ista pene pro originali peccato inflicte primo et per se sive directe sunt equales in quolibet homine sic quod non sunt in maiori gradu in uno homine quam in alio patet sic quia quantitas pene directe et per se inflicte pro culpa debet correspondere quantitati culpe iuxta regulam illam que scribitur deuteronomii 25o ubi dicitur quod pro mensura peccati erit et plagarum modus sed peccatum originale est equalis in tentionis in uno homine sicut in alio quod sic patet quia inordinatio voluntatis est causa culpe 1e 2m eius quantitatem attenditur quantitas culpe sed absentia inordinata voluntatis sed hec est in facto culpe originalis in omnibus qui per eo propagantur igitur in omnibus culpa originalis est equalis etc. ¶ 2a pars pene que consequuntur peccatum originale peccatum per accidens et indirecte non sunt equales in quolibet homine nisi in comparatione ad vim tamen provisionis
pono primitto ista distinctione quod moderato fomitis quinimmo fomes est pena originalis culpe ut tripliciter

consideravit unus propositum generis est per specie sanctificatur et sic diminuitur per baptismum alio modo 2m conditionem principalem vel amplificationem / 3o modo 2m ordinem ad prima fomitis tamen que est subtractio iusticie originalis per quam rebellio carnis contra spiritum impediebatur etc. fomes in omnibus est equalis quoad illa diminutionem per vitalis actionis / Sed diceres forte si pene non sunt in omnibus equales tamen originalis culpa est in omnibus equalis ubi manet divina iusticia ¶ Solutio sufficit quod pene directo inflicte sint equales sic quod ubique sit quod deus non recesserit cuius quod dicta pena correcta sit quod crimen et oculi per ista pena inflicta unus frangit tibia et alius non ideo inflicta est prima pena ¶ Circa 2m articulum pono pono ista quod omnes anime humane quo ad essentialia sunt eedem patet sic quia alias non essent eiusdem speciei specialissime eo quod inequalitas essentialis arguit diversitatem specificam in formis et consummatur sic si forme speciales aliquorum individuorum essent inequales secundum essentialia tunc species non predicarentur eque de suis individuis contra illud praedicamentorum 3o in esse sed forte dicitur quod ista conclusio sit contra unum articulum parisiensem qui est iste dicens quod anima christi non sit in essentialibus perfectior anima iude error Solutio non credo quod ille articulus sit damnatus ex alia causa nisi quia male sonat et posset scandalizare pusillos si diceretur quod anima christi non esset perfectior quam anima iude ¶ 2a conclusio sit ista anime humane sunt et possunt esse inequales quantum ad proprietates fundatas sui effective in organo corporali patet quia sunt que sunt apparatus organica inclinatus sunt in operationes quam que sunt minus apta ut docet experientia etc. ¶ Circa 3m articulum pono 3am conclusionem prima est de

cedentes in solo peccato originali non debetur
aliqua pena sensus. Hoc etiam patet per capitulum Maiores
de decretali Innocentii tertii ubi dicit quod pe-
na sensus debetur pro peccato actuali, sed peccatum
originale non est actuale, igitur etc. Sed pro-
pter quod sic pro illo peccato non debetur pe-
na sensus in quo nulla est conversio ad ali-
quod bonum commutabile. Ista patet quia
sicut pena damni correspondet aversio-
ni ab incommutabili bono, sic pena sensus
correspondet conversioni ad commutabile bo-
num, iuxta illud Apocalypsis 18: quantum se
~~glorificavit~~ glorificavit et in deliciis fuit, tan-
tum date illi tormentum et luctum. Sed in peccato
originali non est aliqua conversio ad
commutabile bonum, igitur etc. Preterea beatus Au-
gustinus dicit quod sola propria voluntas ardet
in inferno, sed peccatum originale accidit nobis
sine propria voluntate, igitur etc. ¶ Sed contrarium huius
communis videtur sensisse Augustinus de fide ad
Petrum capitulo tercio [?] ubi sic dicit: Firmis-
sime tene et nullatenus dubites non
solum homines ratione utentes, verum etiam
parvulos qui sive in utero matrum vivere
incipiunt et ibi moriuntur sive cum de ma-
tribus nati sine sacramento baptismatis
quod datur in nomine patris et filii et spiritus sancti
de hoc seculo transeunt, ignis ~~eterni~~ eterni
sempiterno supplicio puniendos, quia
si proprie actionis nullum habuerunt,
originalis tamen peccati damnationem carnali
conceptione et nativitate contraxerunt. Sed
videtur theologis dicendum quod communiter solempnes
doctores theologie tenent contra beatum Augustinum pro pa-
rvulis [?] sic intendat exprimere penam dap-
ni sicut carentia visionis divine, quia mo-
dus fuit antiquitus sanctorum communiter
penam eternam appellabat penam ignis.
¶ Ergo 2a conclusio: decedentes in solo originali pec-
cato sicut parvuli non baptizati pu-
niuntur pena privationis visionis
divine essentie, et hec pena vocatur pena
damni. Hoc patet quia sic visio divine essen-
tie est finis supernaturalis, igitur non atti-
gitur nisi mediante gratia. Preterea quod dicit apostolus

gratia dei vita eterna, sed carentes in originali non
habent gratiam. Et hec conclusio est de intentione sanctorum
et est determinata in decretali Innocentii
tertii supra allegata. ¶ Sed contra, si ab
illis privatur visione divina, alle quantum
sunt propter finem, et igitur deus eos frustra
produxisset, sed deus et natura nichil faciunt frus-
tra, igitur etc. Secundo sic: gravissima non debetur
pro peccato originali parvulorum in textu qui dicit
quod est mitissima pena illorum qui pro solo
originali puniuntur, sed privatio divine visio-
nis est gravissima pena, ut dicit Crisos-
tomus super Matheum, igitur etc. ¶ Ad primum: deus nichil
facit frustra quantum est in se, sed ex proprio libe-
ro arbitrio aliquis privatur fine, vel alios
ut impotentes tali fine. Ad secundum dico
quod Crisostomus loquitur de damnatis pro morta-
li, quia voluntas est maxime difformis
voluntati divine, sed sic non est de damnatis
pro originali ut statim patebit. ¶ Ergo 3a sit
ista: decedentes in solo peccato originali ex
carentia visionis divine non sustinent
aliquam tristitiam. Probatur quia nullus prudens
tristatur ex hoc quod sibi non datur ad quod
nullam habet habilitatem, ex quo nemo simplex
rusticus qui dolet quod non possit volare
ut avis. Sed decedentes in solo origi-
nali videtur quod non sint habiles ad
consequendum visionem, igitur etc. ¶ Et confirmatur quia
cruciatus debetur pro delectatione habita
in peccato, Apocalypsis 18. Sed illi nunquam habu-
erunt delectationem in peccato, igitur etc. ¶ Quan-
tum ad 4am distinguo sic: peccatum primorum
parentum transire in filios dupliciter potest intelligi:
uno modo quo ad culpam, alio modo quo ad
penam. ¶ Ergo prima: peccatum primorum pa-
rentum quo ad culpam non transeunt ipse
quia sic primi parentes non per iustitiam
transfunderunt in suos posteros, id est non culpa communis
patet per Anselmum qui dicit quod peccato
primi parentes potuit originale peccatum in
posteros transfundere quia originalem iusti-
tiam in eos transfudissent si ipsi eam non perdi-
dissent, peccata quoque proprie communicat nam
non personam, quod communicat unum non est

originale sed non personale ut patet ibidem ¶ Tertia conclusio sit ista peccata proximorum parentum non transeunt in posteros quantum ad penam eternam probatur sic quia secundum augustinum quemquam obligat vinculo pene eterne non est corpus delicti sed posteri est corpus a delicto proximi parentis ut patet ibidem ¶ Et ad istum intellectum dicitur ezechielis 18° filius non portabit iniquitatem patris et ad galatas 6° dicit apostolus unusquisque onus suum portabit ¶ Conclusio 3a peccata proximorum parentum transeunt in posteros quantum ad penam temporalem patet quia secundum iura civilia crimen lese maiestatis punitur in prole et confirmatur quia principes aliquando puniuntur in suo populo ut patet 2° regum ultimo ubi propter peccatum david populus fuit punitus pestilencia et ad istum intellectum potest intelligi illud exodi 20° ego dominus zelotes visitans peccata patrum in filios usque in tertiam et quartam generacionem et Genesis [illegible] 19° ubi dominus propter peccata parentum interfecit parvulos cum parentibus in Sodoma et Gomorra et numeri 16° interfecit dominus chore dathan et abyron cum parvulis eorum Item dominus precepit ut in regionibus chananeorum interficerentur omnes tam senes quam parvuli et cetera ad racionem pro illo dico quod verum est quod assumit de effectu per se sed non de effectu pacientis sed sicut patuit in 2° libro [illegible] non quelibet pena est effectus peccati originalis [illegible]

Utrum malum causetur

Utrum malum causetur a bono et videtur quod non arguitur sic quia omnis effectus aliquo modo assimilatur sue cause quia que sunt causata ab aliquo in sua specie causant ut dicit magister de causis sed malum in nullo assimilatur bono quia sunt contraria bonum et malum que maxime a se distant 10° metaphysice ut patet ibidem ¶ 2° arguitur sic quod per se oritur ex aliquo hoc causatur ab illo sed malum non

per se oritur nisi ex bono secundum augustinum in enchiridion ¶ Pertractanda materia huius questionis videndum est de duobus primo utrum malum culpe dicat aliquam naturam positivam 2m de eo quod querit 3m utrum malum culpe possit corrumpere totum bonum 4m utrum possibile sit esse aliquid purum malum ¶ Circa primum ad primum premitto istam distinccionem aliquid dicere naturam positivam potest dupliciter intelligi uno modo quod dicat per se alio modo quod connotet ut possim clarius sic distinguere malum dicere naturam positivam potest intelligi sic quod malum sumatur substantive pro malicia alio modo quod malum sumatur adiective denominando subiectum ¶ Prima conclusio malum primo modo dicit aliquid naturam positivam probatur sic quia malum ut sic non est nisi privacio boni sed privacio [illegible] nichil est [illegible] ut patet ibidem et etiam conclusio est de intencione philosophi 10° ethicorum ubi dicit quod si malum totum venit impossibile sit [illegible] bonum dicitur equaliter [illegible] ut dicitur [illegible] omne quod dicit entitatem positivam hoc est bonum sed si malum diceret entitatem positivam ipsum esset bonum quod est impossibile sic capiendo malum ut capitur in proposito nec obstat quod magister concedit in textu quod malum est bonum quia capit hic nomen malum adiective et supponit pro subiecto aliquo quod caret perfeccione bonitatis sed in questione ista capitur malum substantive pro malicia ut patet in questione Item probatur quia est sententia augustini 12° de civitate dei capitulo 7° ubi dicit quod malum se habet ad intellectum sicut tenebra se habet ad oculum seu visum et sic silencium ad auditum [illegible] Johannis [illegible] istud omnia per ipsum facta sunt et sine ipso factum est nichil [illegible] quo ad sententiam augustini [illegible] Item damascenus libro 2° [illegible] capitulo 10° dicit nichil aliud est malum quam privacio boni ¶ [illegible] ista [illegible] sunt

quidam philosophi scilicet pytagorici et quidam
sectatores scilicet manichei pytagorici posu
erunt duas coordinationes [illegible]
in quarum vna posuerunt malum et ma
nichei posuerunt duo principia rerum scilicet
vnum bonorum et reliquum malorum et ut
tollatur motiua istorum et quarto sit me
lius fundata ergo primo oppono contra
eam sic omne quod corrumpit aliquid
agit in ipsum et per consequens dicit positiuam
entitatem quia agere presupponit esse
sed malum corrumpit bonum ut patet per dyo
nisium 4° de diuinis nominibus igitur
2° sic quidquid a deo creatur hic est genus
positiui sed malum a deo creatur ysaie
45° ego dominus faciens pacem
et creans malum 3° sic nichil differt
oppositio contraria ab oppositione priuatiua
quia opposita contraria sunt realia quia si
bonum et malum sunt contraria ut patet 10° me
thaphisice et in predicamentis igitur etc. 4° sic illud
quod intenditur et remittitur est ens po
sitiuum sed malum intenditur et remittitur igitur etc.
Solucio ad primum dico negando quod ma
lum corrumpat eadem substantiue siue
abstractiue per maliciam quia ut sicut
corrumpit actiuo sed formaliter boni cor
ruptio sed concretiue siue adiectiue ca
piendo malum tunc denotat subiectum scilicet vo
luntatem vel hominem Ad 2m dico quod
propheta ysaia ipso dicit loquitur ibi de ma
lo pene et non permittit patet apertius
supplicante et concedit creans malum etc.
Ad 3m dico quod bonum et malum opponuntur
non contraria oppositione sed priuatiua quam
philosophus sepe vocat oppositionem contrariam
Ad 4m dico quod malum non intenditur
proprie et realiter sicut nec remittitur sed
licet quis usu loquendi quod malum
dicatur intendi de priuatio est priuacio ma
ioris boni et per consequens sic philosophus dicit 4°
ethicorum quod pessimum oppositum. Contra quod
malum non dicitur positiue entita
te patet quia loquendo de malo proprie est
reale subiectum a malicia denominatum proprie
boni carencia non proprie re aliqua in

herente igitur quarto nec a deo adquirit intellectum
in quo conceditur in textu quod malum est
bonum quia nulla voluntas est vna no
bilis etc. potest dici. Contra natum ad 2m
argumentum pono primo istam conclusionem quod proprie loquendo
de causalitate nec malum abstractiue
intelligendo non habet causam patet quia nec materiam
nec efficientem nec formalem nec finalem patet de
primo quia de omnibus generibus causarum simul sic
quia causa est a qua dependet aliquod
in esse vel in fieri vel intellectu vel sic esse
2° metaphisice sed quia malum nichil est
proprie causam quod patet arguitur contra patet specialiter
de quolibet genere cause quia quod malum sit
deum non habeat materiam quia nichil est ut
formam quia est priuatio forme nec finem
nec efficientem quia ille sunt causae entium etc.
Sed quia nos loquimur alius de causalitate
communiter et large sicut philosophus 1° posteriorum
dicit quod vero nomina [illegible] abstracta
est causa priuationis nominibus. Contra ideo
pono 2° istam conclusionem quod causa iuncta ipsius
mali est aliquid bonum deficiens seu de
fectiuum patet sic ipsius mali est aliqua
causa loquendo causam quia malum non [illegible]
vrit ergo sicut niger arguit ex bono
ortum est sed non est ortum ex bono igitur
bonum quia et summum bonum possit esse
causa mali igitur ortum est ex bono et
quatenus deficiens. Et licet doctores faciant
hic maximas difficultates videtur michi
quod nulle difficultates sunt proprie quorum
tamen vobis bonum quia non video quod ut
quale inconueniens sit quod bonum bonitate
sit causa alicuius moralis mali sed quod
bonum bonitate morali esset causa mali mora
lis sic inrationabiliter sonaret. Contra naturam ad
3m argumentum permitto quod ipsum est bonum
quod aliquod destruitur vel leditur per malum
culpe sed non est bonum gratie et non est bonum
nec considerandum se naturalis habi
litas ad bonum. Contra quod bonum gratie sal
tem gratum faciens totaliter tollitur et
destruitur per malum mortalis culpe patet
quia gratia gratum faciens et culpa mor
talis sunt incomposibilia. Contra quod

bonum naturae, et in se consideratum non tollitur
nec corrumpitur per malum mortalis culpe. Probatur
sic: quia omnibus naturalia aliquo modo vel
manent. Principia naturalia sunt in toto
nec in parte tolluntur nec in demonibus, ibi ma-
serunt naturalia omnino integra, ut dicit Dyo-
nysius 4° de divinis nominibus. Istud 9° ma-
¶ quo ad 3am bonum consistens in naturali habilitate
nunquam tollitur, quia dum homo est in statu vie
et vite presentis licet per multa peccata dimi-
nuatur, probatur sic: quia quantum per mala vi-
ta acquirit de habilitate ad malum tantum
diminuitur de habilitate ad bonum, et quan-
tum accedit ad unum oppositorum tantum rece-
dit ab altero, igitur 9° verum. ¶ Et iste 3es conclusiones
tanguntur in parabola salvatoris ubi Luce
10° dicitur quod homo quidam descendebat ab
Iherusalem in Jericho per quem figuratur morta-
lis peccator qui primo a latronibus, id est demonibus, est
spoliatus, scilicet gratie et caritatis, quo ad primam
conclusionem; 2° vulneratus in naturalibus, quo ad 2am
conclusionem; 3° semivivus relinquitur, id est cum di-
minucione habilitatis ad bonum, quo ad
tertiam conclusionem. ¶ Quantum ad 2um articulum
pono primam conclusionem quod impossibile est
esse aliquid purum malum. Probatur sic: quia si
aliquid esset purum malum, hoc esset purum
nichil, quod implicat contradictionem. Consequentia patet quia
bonum convertitur cum ente, igitur quod est purum
malum nullo modo est ens. Sed forte dicitur contra:
sicut simpliciter ad simpliciter ita magis ad magis
et cetera. Sed magis malum opponitur magis bono
et cetera, igitur est maximum malum quod opponitur
summo bono, sed hoc erit purum malum, igitur et cetera.
2° sic: in omni genere est dare unum primum
quod est mensura aliorum, 10° methaphisice,
sed primum in quolibet est purum [illegible], igitur
in genere malorum primum erit purum malum.
¶ Solucio: concedo quod sit simpliciter ad simpliciter
et cetera, sed consequentia non sequitur quod aliquid purum
malum detur quod sit. ¶ Ad 2um dico quod [illegible]
assumitur est verum in positivis non autem in
privativis. ¶ Ad [illegible] [illegible] Deo quo omne
aliquid sit [illegible] et [illegible] [illegible] quare et cetera.

Utrum omne peccatum con-

Utrum omne peccatum consistat in aliquo ac-
tu positivo. Quod sic, quia 1°: quod non potest
fieri vel esse nisi in actu, operatione, locu-
tione vel affectione, hoc consistit in actu po-
sitivo; sed peccatum est huiusmodi, ut patet per Augustinum
contra [illegible] libro 2° contra Faustum ubi sic dicit:
peccatum est dictum vel factum vel concupitum
contra legem dei, igitur et cetera. ¶ Contra arguitur de peccato
omissionis quod non consistit in aliquo
actu sed in cessatione ab actu, igitur questio falsa.
¶ Pro solucione huius questionis videndum
est de 4or. Primo de questione; 2° an malum
culpe corrumpat potentias anime, et hoc
quantum ad distinctionem 37am; 3° an
malum sufficienter dividatur in malum
culpe et malum pene; 4° an malum pe-
ne possit esse sine malo culpe, et hoc
quantum ad distinctionem 36am. ¶ Circa
tamen ad primum dico quod questio quantum
ad primum non intendo loqui de peccato origi-
nali [illegible] quod ad nos licet est consis-
tebat in aliquo positivo actu quo
ad primos parentes, ut patebit [illegible]
quas posui de peccato [illegible] actuali et sit
prima conclusio: omne peccatum commissionis con-
sistit in aliquo actu positivo. Probatur sic: quia
omnis transgressio negativi precepti con-
sistit in aliquo actu prohibito, sed omne peccatum
commissionis est quedam transgressio
alicuius precepti negativi eo quod non pos-
sumus committere contra legem [illegible] de
commissione nisi faciendo aliquid quod
prohibitum est in lege, ut patet inductive,
sicut cum quis procedit super [illegible]
[illegible] vel [illegible] vel cum [illegible] facit
contra prohibitum, igitur et cetera. ¶ 2a conclusio: peccatum
omissionis non consistit in actu ali-
quo positivo elicito. Probatur sic: [illegible]
[illegible] [illegible] quia [illegible] accidit
[illegible] omissione actus [illegible] causa
non [illegible] aliquem actum in quo con-
sistat, sed peccatum omissionis est huiusmodi,
ut patet [illegible] 1e et cetera. ¶ [illegible]
est de [illegible] 3° [illegible]
illa sic quod questio est falsa. ¶ Quantum
ad 2um articulum dico quod [illegible]

et etiam per oppositum quia nos operemur et potentias alie
quo ad operationem actiuam et quo ad perfectionem
gratie et uirtutis aliquatenus debilitatur patet hoc
per beatum augustinum 3° de libero arbitrio ubi sic dicit
natura nostra sicut instituta erat per peccatum
est corrupta et 12° de ciuitate dei capitulo
2° dicit quod uitium est secundum naturam peccatum
aut contra naturam et patet etiam 9°
commentatore physicorum 1° ethicorum ubi distinguit
uit triplicem uitam scilicet contemplatiuam poli
ticam et voluptuosam dicitque quod voluptuosa
tuosa uiuunt modo bestiarum etc et ideo est
in ethicis 2° ethicorum et confirmatur quia
illud per quod peccatum non est tam bonum sicut
illud et … esse … beati augustini in
enchiridio ubi dicit quod non est malum
nisi quia nocet uel nocet nisi quia adi
mit bonum etc ¶ Circa tertium articulum
pono 3es conclusiones quarum prima est quod
malum sumptum in sua tota communitate non
diuiditur sufficienter in malum culpe et
in malum pene patet sic quia quod reperitur
in rebus insensibilibus secundum se non
habet rationem culpe nec rationem pene eo
quod … non sunt in
sensibiles nec penarum capaces et quia
carent libero arbitrio non sunt capaces
culpe sed malum reperitur in rebus
insensibilibus ut patet 2° physicorum etc
¶ 2a conclusio malum respectiuum ad naturam ra
tionalis uel intellectualis creature suf
ficienter diuiditur in malum culpe et in
malum pene patet sic quia omne malum
rationalis creature uel est voluntarium
et sic est peccatum uel non est voluntarium
et sic est pena faciendo comparationem ad
propriam speciem quia scit quod malum in
alio non est necessario culpa uel pena
et confirmatur ista conclusio per beatum augustinum quia in
1° libro de libero arbitrio sic dicit omne malum uel
… uel est malum quod facimus uel est
malum quod patimur sed malum quod
facimus est peccatum et malum quod patimur
est pena … nec obstat quod

dicit beatus augustinus 12° de ciuitate dei capitulo primo
malum in quantum ideo dicitur malum quia nocet et
quo aliquis sic arguit si omne malum
nocet omne malum est pena sed quia nocet
et nocet ergo est pena ¶ 3a conclusio sic illa
malo culpe magis conuenit ratio mali quam
malo pene patet sic quia malo culpe
deus non potest esse causa sed malo pene deus
est causa Item pena sepe coniungitur deo
sed culpa semper elongatur a deo Item ma
lum culpe non est in bonis sed malum pene
sepe inest bonis ut in Christo fuit pena
licet non culpa … patet
per beatum augustinum qui 12° de ciuitate dei capitulo
2° sic dicit mala pene plurimum patiuntur
etiam boni malum uero morum non nisi mali
et non sequitur idem augustinus quod mala morum
uel sola uel maxime reputanda sunt ma
la … concordat beatus dionysius 4° de
diuinis nominibus ubi sic dicit puniri non
est malum sed fieri pena dignum ¶ Circa 4um
articulum pono primo istam conclusionem quod
omnis pena presupponit culpam patet sic quia
deus prius est … quia ad
comparationem … sue bonitatis et iusticie
nunquam admisisset penam nisi culpa precessisset
sepe tamen in aliquo fuit pena in quo
non fuit culpa sicut in Christo qui peccatum
non fecit nec inuentus est dolus in ore eius
1a petri 2° et tamen dolores nostros ipse tulit
et languores nostros ipse portauit ysaie 53°
ista tamen pena in Christo licet fuit sine cul
pa sua tamen non fuit simpliciter sine culpa
quia dicit ysaias in persona … propter scelus
… populi mei percussi eum unde quod
etiam dicit apostolus christus semel pro peccatis nostris mor
tuus est iustus pro iniustis etc ¶ 2a
conclusio nulla culpa transibit sine pena patet
quia diuina iustitia exigit quod nullum
malum non transeat sine eo quod puniatur
sed pena est malum … ut dicit augustinus
… contra … si aliquod
peccatum debet impune transire maxime
uidetur de peccato originali quod …

actu proprie voluntatis ut de peccato veniali
in quo ita convertit se homo ad bonum temporale
quod non avertit se saltem totaliter ab
eterno bono et incommutabili secundum nullum istorum
sit primum quia primum punitur eterna pena
dampni secundum non nisi pena sensus et dampni
nisi temporale ut dicunt doctores communiter igitur
nullum malum culpe sensibile primum et secundo
arguitur per illud doctoris quod augustinus
diffinit peccatum commissionis scilicet quod.

Utrum actio peccati

Utrum actio peccati in quantum est actio sit ef
fectiue a deo quod non est scilicet quod talis
actus esse ~~dei~~ deo imputabilis eo quod
ipse habet plenum dominium super talem actu
eius et impediat eius defectum si quis est
(?) ¶ Oppositum arguitur per illud Johannis
primo capitulo omnia per ipsum facta sunt et cetera
Circa istam materiam quatuor questionis videndum est
de quo primo utrum cum deus agit ad extra actio
sua transiens differat a sua actione in
manente secundo de quo dicto et circa duo prima
distinctionis 37 3o utrum voluntas in uno
suo actu libere tendat in finem et in ea
que sunt ad finem 4o utrum bonitas actus
sumenda sit principaliter a fine et circa duo p
nultima distinctionis 38e ¶ Circa primum de
primo articulo qui primum supponit scilicet quod aliqua
actio dei sit transiens quod multi ponunt
in dubium et primum concedit sed utrum utrum ta
lis actio transiens differat ab actione
dei immanente ¶ Ponam duas conclusiones
una de supposito reliqua de quesito ¶ Conclusio
prima aliqua dei actio est transiens
probatur sicut nulla actione manente ut ma
nens constituitur aliquid ad extra sed actione
dei constituitur aliquid ad extra igitur oportet
nos deo attribuere aliquam actionem
transeuntem et confirmatur sic cuicumque agen
ti convenit producere aliquid distinctum
ab se illi convenit actio transiens sed
deus est tale agens igitur et cetera ¶ probatur sic quia

omne quod ab aliquo agente producitur
illud actione agentis ~~constituitur~~ attingitur
et per quas si producatur in diversa non quia
cuiusdam actionem esse transeuntem secundum deos per
se fidem et philosophos ¶ Secunda conclusio cum deus
agit aliquid ad extra actio sua transiens
differt a sua actione immanente probatur sic
quia actio manens in deo est divina
essentia actio autem transiens est idem
quod esse vel entitas ¶ Sed actio manens
et magis est sed actio transiens est ideo quia
agere et cetera conclusio contra quos dicitur potest quia
contra et cetera causam obicit multiplex conclusionem
(?) contra arguit sic actio manens
in deo sufficiens est ad productionem crea
turarum et superflue additur actio trans
iens antecedens patet quia velle divinum est suf
ficiens ad productionem creaturarum ¶ 2o sic
deus contra est nec scilicet quod potentia agendi
precedit actio transiens scilicet alia ab illa
qua precedit actio in deo manens ¶ Solutio
ipse negat antecedens sed non peccat et cum
nego quantum ad primo scilicet potentia contra quia
actio manens in deo est sufficiens igitur
addita sequitur actio transiens ad secundum
dico quod non sequitur quod sit alia et a
lia potentia ut patet per incarnata
voluntate ¶ Circa secundum ad secundum articulum po
na istam conclusionem quod omnes actus communiter
liceat magnam differentiam ante peccata co
siderata cum ut aliquid esse relinquit po
sitive entitatis sic depende(n)t a deo in
genere cause efficientis probatur sic quia si non
(?) oportet dare unum aliud principium
preter ipsum deum a quo tales positive
entitates ultimate dependent et cetera ve
niret error manicheorum quem posuit
in libro quem intitulabat epistolam
fundamenti contra quem errorem preclarus
doctor augustinus edidit librum unum quem
intitulat librum contra epistolam fundamenti
predicta patet conclusio et cetera ¶ Johannes primo dicitur
omnia per ipsum facta sunt et in libro
sapientie omnia opera nostra operatus es

due et postea in pluribus locis scripture et precipue
tam ecclesie in tantum finit et simul ente
Item probatur augustinus quod super genesim dicitur quod
natura agit interiori motu nobis occul-
tissimo sic tamen si deus abstrahat operacionem
intrinsecam extrinseca manet operatio. nec
intelligo de sua voluntate adminiculativa
dicit augustinus frustra operarius operaretur extrin-
secus moliretur nisi creator intrinsecus
latenter operaretur. sed quia tempore magistri
quidam tenebant oppositum dicentes quod actus
peccati et inquantum actus non esset a deo sic
de hac opinione dicit thomas de ar. fuisse
propositionem et quia fuit opinio invenitur repro-
bata erronea ideo ponenda sunt ali-
qua eius motiva. vii contra quos
arguebatur quidam sic omnis defec-
tus culpabilis qui reperitur in actu
imputatur agenti actum si agens habeat plenum
dominium super huiusmodi actum si saltim
non concurrit defectum sed si deus agit
actum peccati sequitur ex assumptis quod talis
actus deo imputandus est quod est
falsum. 2o sic quecumque aliqua sunt insep-
parabilia quicumque causa illius quod est causa unius
causa est causa alterius sed aliqui actus sunt
inseparabiliter annexi peccatis ut adulte-
rium homicidium etc. 3o sic a summo
bono non procedit actus aliquis nisi
bonus sed aliquis est actus qui nulli
bonus est sicut actus homicidii qui
nec est bonus facienti nec pacienti.
4o sic quicumque per se est causa alicuius opera-
cionis illud dominus cooperatur ad hoc
illud finem quo talis operacio esse non
potest sed aliqua sunt que statim nomina-
ta convoluta sunt cum malicia ut
dicit philosophus 2o ethicorum etc. Si deus in talibus
esset malis cooperator quod dicere non
licet. Solucio ad primum dico quod
maior non est vera quia talis actus est
a duobus agentibus quorum uni repugnat
defectus et alteri non repugnat et ideo talis
actus reducitur sicut in agens quorum

potest efficere quod tamen defectus eius reluctatur
reducitur in ipsum. Ad 2m thomas de
argentina negat maiorem sed videtur michi
quod maior sit vera quia nullus actus est
ita conceptus peccato quin totum quod ibi est
positivum possit a peccato esse separatum. Ad
3m dico ad minorem quod omnis actus in-
quantum actus bonus est. Ad 4m dico
quod homicidium adulterium et consimilia
non important preciso actum ut colligitur
ex dicto unico magistri 8o distinctione 37e
ibi vide. Circa materiam ad 3m articulum sunt
raciones plurales ad utramque partem quas
copiose recitat thomas de ar. in commento super
distinctione 38a et ideo quedam ponit il-
la quod voluntas eodem actu numero fer-
tur in finem et in ea que sunt ad finem
probat primo sic quia ea que sunt ad fi-
nem volumus propter finem sed ubi unum propter
alterum utrobique tantum unum. 2o sic si
non esset verum sequeretur quod voluntas
simul esset sub duobus actibus quod est
falsum probatur quia si voluntas vult ea que
sunt ad finem ut sunt ad finem et non
eodem actu ut si sanitas est finis et
ambulo ad finem. Item 3o sic relativa et
correlativa per unicum actum potencie atti-
gitur. sed quod est ad finem ut per dici-
tur ad finem etc. Contra istam
arguunt alii sic et tamen intellectus eo-
dem actu non fertur in principia et conclusiones ergo
nec voluntas eodem actu fertur in finem
et in ea que sunt ad finem quia patet per propositum
sicut ante probatum quia per principia alium per
conclusiones fertur in principia et per aliud in
conclusiones fertur in ... 2o sic
idem actus non potest simul et semel esse
intencior et remissior sed voluntas in-
tensius vult finem quam ea que sunt
ad finem ut infirmus intensius vult sa-
nitatem quam pocionem que est ad sa-
nitatem. 3o fruicio et usus non sunt unus
actus sed actus voluntatis respectu ulti-
mi finis est fruicio respectu eorum que sunt

ad finem est usus. Secundo actus distinguuntur
penes obiecta ut patet 2° de anima. Sed finis et ea que
sunt ad finem sunt distincta obiecta. Item
3° sic actus specificatur et trahitur ad
obiectum, sed finis potest esse bonus ipso quod est
ad finem existente malo et econverso, ut patet si
aliquis furatur ut det elemosinam, et econverso si
aliquis dat elemosinam propter vanam
gloriam, igitur etc. ¶ Videtur michi quod licet
quelibet pars possit probabiliter sustineri, tamen rationes
probantes que ut videtur non tendunt ad quesitum
dictorum, quia rationes prime opinionis videntur
probare quod uno actu voluntas vult
aliquid propter finem, et id quod est ad finem
est obiectum, et dicitur in fine est circumstantia
ut dicit philosophus in 2° et 3° ethicorum. Deus enim
cum diligitur proximus propter deum est tantum
unus actus voluntatis cuius proprium obiectum
est proximus qui diligitur, sed quod propter deum
diligitur est circumstantia actus, et tamen ille
non est usus et similiter ut concludit etiam
rationes contrarie opinionis, sed est usus tantum ut
iactum est. Sed rationes contrarie opinionis
non probant quesitum dictorum licet dicti sunt
diversi ab aliquo dicto probant enim quod
actus voluntatis ubi finis est obiectum
est alius ab actu voluntatis ubi medium
ad finem est obiectum, et hoc est verum ut patet per
sanctos doctores qui respectu ultimi finis
tanquam obiecti dicunt actum esse fruitionem,
respectu vero mediorum ad finem ultimum vocant
usum. Etiam philosophus in 3° ethicorum ut sic
distinguit istos actus cum dicit quod proprie
finis est voluntas, sed eorum que sunt ad
finem est electio. ¶ Circa tertium articulum
primo pono ista conclusio quod bonitas actus
humani principaliter est a fine. Patet sic quia actus
moraliter boni ex hoc sunt boni quia
per rationem rectam sunt in fine debito.
Secundo patet etiam hec conclusio per dictum augustini quod
magister allegat in textu distinctionis
38 quod ex fine suo cognoscitur voluntas
an recta vel prava sit. Et hec conclusio est
de intentione augustini 10° contra iulianum capitulo

12° ubi impugnat augustinus iulianum de
hoc quod dixit ad cognoscendum virtutes
tantum intuendum esse quod agitur, contra
quod sic dicit augustinus: noveris itaque similiter
non officiis sed finibus discernendas
esse virtutes. Secundo ista conclusio facit quod
dicit philosophus 3° ethicorum, cuius finis bonus
ipse quoque bonus, et commentator super secundo
metaphysice dicit qui destruit finem destruit
omne bonum. ¶ Sed contra arguitur
sic ut apparet in actu intellectus, quando si
ex bonitate finis esset actus bonus, sequeretur
si aliquis suaderet ut daret elemosinam
suadendo faceret actum bonum, quod
dici non potest. ¶ Item sic actus peccandi
etiam semper habet aliquam bonitatem
in se, tamen qui peccat propter avaritiam
intendit malum finem, igitur non omnis bonus
actus capit suam bonitatem a fine. ¶ Item
potentie distinguuntur per actus, actus autem
per obiecta, igitur non actus non distinguuntur
per fines, igitur nec a finibus
capiunt bonitatem. ¶ Solutio. Ad primum
dico quod actus habet bonitatem a fine
sicut dictamine rationis recte et intel-
ligentie dici est ordinatus vel ordinabilis
in finem bonum, et ita intelligo conclusionem istius
articuli. Sic autem non est de actu suasi-
onis in proposito. ¶ Item ad secundum dico quod pre-
dicare etiam est bonum ex genere, sed in
casu argumenti est malum quia bona
ex genere sepe possunt male fieri. Item ad tertium
dico quod actus morales distinguuntur
penes obiecta absolute et materialiter
considerata sed formaliter scilicet in ordine
ad finem quem intendit, et ideo auctori-
tas assumpta si recte intelligitur
facit pro conclusione. Ad argumentum
principale patet ex solutione primi ar-
gumenti in articulo secundo. Sequitur
questio eiusdem distinctionis tricesimam
nonam quadragesimam. Tertia

by

Immo tangit qr. de bonitate et malicia conti-
gente racione finis voluntatis assignet 2o racione
finis intenti dirigentis quia dicit proxima pa
pes que est prius dicto dum in 2 partis 2m dicitur
conce quas qr. monet racione monet ibi
Sed quando Ulterior dico patet dicit sed quod

Utrum aliquis sit indiuus possit esse ac-
tus quod neque bonus sit neque malus quod sic
ar. quia contingit dare actum qui nec est meritorius
nec demeritorius 1a quod ad argumentum patet quia si in
fidelis naturali pietate motus dat indigenti elemosinam
talis actus non est meritorius cum infidelis mereri
non possit quia sine fide impossibile est placere deo
ut dicit apostolus nec talis actus est demeritorius
cum sit degnitius bonorum et non fit mala inten-
tione nec propter malum finem 1a oppositum arguitur sic
quia omnis actus qui est ordinabilis in bonum finem
aut non vel non tunc est dicitur malus Sed sicut
quando ordinatur tunc est bonus aut non ordinatur tunc
est malus 1a nullus potest esse indiuus hic
videndum est de tempore quia 2 respicitur bona de
distinctionibus que alia 2 respiciunt articulum
et cuius in quo primum est magna potentia anime
ipse tenet esse primum 2o quod synderesis tunc quod contra
3o an omnis actus sit sit bonus et malus
primo de eo quod quantum ad primum dico quod in
anima iam primo reperitur distinctio potentiarum pe
nes diversorum actuum 2o distinctio virium penes
diversorum officiorum 3o dicitur partium penes modum mo-
tuum 4o dicitur proportionum penes modum grdium
primo distinguitur intellectus et voluntas penes intel-
ligere et velle 2o distinguitur memoria et intellectus
quia sunt diversa officia 3o distinguitur syn-
deresis et liberum arbitrium eo quod synderesis est determina-
ta ad bonum et habet naturalem motum naturalem sed
tantum ad bonum liberum autem arbitrium quod ad(?) sunt
potest esse oppositorum 4o distinguitur partis ro-
nis quia perficitur in superiori dicitur portio su-
perior 2m quod fertur ad inferiora dicitur portio in-
ferior Non oportet ymmo portio 2 quod est primum est
(?) quod primum ipse loquendo non licet esse in po-
tentia sed quod unde quod malum intelligere
non primum (?) propterea sit quod quod malum
intelligere non propter hoc est adheremus ymmo
(?) clarius primitum cognoscimus tunc apti
(?) magis ipsum detestari et ideo dicitur philosophus
primo elencorum quod scire malum non est malum
et primo de anima bonorum (?) philosophus notitia

opinatur 1a quod in articulo et quod sit quod patet unum intellectus
non tendimus in malum immediate 1a vel et si
dicitur quod infidelitas est magnum et est in intellectu
quia opponitur (?) fidei et idem sed fides est in
intellectu 1a et infidelitas Solo dico quod infide-
litas non est peccatum in aliquo sit voluntaria quia 2m
Augustinum quod nullo modo est voluntarium nullo modo est peccatum
Ad hoc facit quod dicit idem Augustinus sed credere posset quis
nolens credere non potest nisi volens 2o quod peccatum ipse
et principium sit ex impotentia voluntaria nisi
quia intellectum et determinatum sunt eo et ideo sed hoc
bonum tunc est ~~peccatum magis~~ est voluntarium et hoc quod est
determinatum beati Augustini in libro de vera religione
ubi dicit quod omne in tantum est peccatum magis est voluntarium
et 10 de trinitate capitulo 10 dicit Augustinus quod voluntas
facultas est frui utendo et uti fruendo sed tamen
uti quod frui sit actus voluntatis 1a quod ad secundum
ad 2m articulum dicitur primo quod sit synderesis deinde
utrum magno peccatore extingui possit syn-
deresis 3m ad primum dico quod synderesis non ad est
quod habitus primorum principiorum intelligibilium
sicut intellectus est habitus primorum principiorum specu-
lativorum et dicitur a syn quod est con et theresis quod
est electio eo quod conservat nomen electionis et ideo non
est actus synderesis in virtus quedam naturalis quia
naturaliter inclinatur ad bonum et remurmurat ma-
lo seu que naturaliter inclinatur bonum prosequen-
dum fore et malum fugiendum Sed ad
2m sit quod primo adhuc articulum ipse quod synderesis
divine et ipse in homine extingui non potest patet
sic quia sicut habitus primorum speculativorum ex-
tingui non potest in homine sic nec habitus ~~extingui~~
~~vel penitus suspendi~~ primorum agibilium 1a vel et
dico divine et ipse quia particulariter sunt habitus
extingui vel penitus suspendi propter corruptionem
vel dispositionem in organis ut patet in furio-
sis et eciam de dominatione beati Job qui dicit
quod nec in ipso aliqua (?) scintilla quod
synderesis extincta fuit 1a vel Sed quod dicatur forte
quod illo qui (?) prius in synderesis
est extincta sed aliquando reclamant
ut dicit (?) et (?) cum vult
et consultat in rebus ut dicit prioribus etiam
multi sunt infideles qui non habent synderesim
quia non sunt remorsum in suis malis Solo

q. 2a

2m arg.

phus dicit in 6º ethicorum quod malicia facit men-
tiri circa principia inpractica non tamen inhibitiva et ideo
si aliquis lenitate impetus cuiusdam corrupti er-
rat et male subsumit / Ad 2m patet per illa de
auctoritatibus / Contra / ad 2m probe ipsius arti-
quid sit conscientia dico quod non est aliud quam
applicatio scientie vel [illegible] scientiam quam habemus de agi-
bilibus actu applicamus ad hoc agibile vel ad
istud tunc sit in nobis conscientia vel quod prosequendo si bonum
est vel defugiendo si est malum proprius [illegible] est [illegible]
quod circa singula inspeculabilibus tria concurrunt scilicet
scientia principiorum [illegible] et scientia utraque intellectus cum
est principiorum scientia consistit nobis [illegible] dico [illegible]
est maior sua parte / et ideo quod indicat circa singula
consistit et subsumit [illegible] quod totum est sui sin-
guli est totum et scientia consistit conclusio puta quod totum
est maior suo particulo [illegible] in syllogismo in agibilibus
concurrunt scilicet synderesis [illegible] et scientia utraque syn-
deresis consistit [illegible] quod nulli faciendum est nisi vero
iniuriam scilicet quod [illegible] rem alienam eo invito et
scientia consistit quod scilicet quod [illegible] rem sua
eo invito [illegible] conclusio 2a [illegible]
quod omnis faciens contra conscientiam peccat patet primo per scripturam
que dicit quam facit contra conscientiam edificat ad ge-
hennam et patet per glossam super illo [illegible] 10 c. [illegible]
quod non est [illegible] peccatum est [illegible] et [illegible] sit [illegible]
qui credit se male facere et [illegible] facit ille
peccat [illegible] omnis faciens contra conscientiam est [illegible] ut
patet [illegible] 1a [illegible] contra adventum peccati sufficit quod
homo nolit peccare [illegible] faciens contra conscientiam
vult peccare [illegible] [illegible] contra [illegible] scilicet quod [illegible]
erronea conscientia sit simpliciter [illegible] patet [illegible]
si [illegible] conscientiam peccat eo quod erronea est [illegible]
facit contra conscientiam peccat [illegible] [illegible]
est simpliciter [illegible] [illegible] doctores [illegible] tenet
quod impossibile sit [illegible] simpliciter [illegible] et hoc
credo esse verum [illegible] ad argumentum [illegible] quod [illegible]
simpliciter [illegible] quia [illegible] erronea conscientia [illegible]
deponere [illegible] [illegible] scripture vel [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] tali conscientia [illegible]
[illegible] et [illegible] non est in conscientiis / Contra / ad 2m
[illegible] [illegible] est bonum [illegible] et [illegible] / [illegible]
pono duas [illegible] quod impossibile est [illegible]
actum [illegible] totum [illegible] [illegible] [illegible] bonum et
malum [illegible] [illegible] [illegible] actus est [illegible] et non
[illegible] quod est impossibile / 2a [illegible] quod nec [illegible] mor-
[illegible] et idem actus est [illegible] patet [illegible] [illegible]

dicit quod nemo potest duobus dominis servire [illegible]
et patet [illegible] quia [illegible] actus bonum [illegible]
[illegible] in [illegible] actus mali [illegible] / [illegible]
ad 3m [illegible] quidam doctor quod actus mo-
ralis consideratus [illegible] ad suam speciem quam [illegible] bonum
ut dare elemosinam [illegible] malum ut furari violenter
[illegible] indifferens ut levare festucam [illegible] actus
moralis considerat [illegible] [illegible] indiuidualem
[illegible] doctor quod [illegible] [illegible]
nulla actio moralis sit indifferens [illegible]
quod [illegible] [illegible]
[illegible] individuo [illegible] [illegible]
[illegible] individuo ut [illegible] et non individuum
[illegible] individuum [illegible] actus [illegible]
pono [illegible] [illegible] quod actus humanus [illegible]
est indifferens [illegible] est bonus [illegible] malus [illegible]
[illegible] aut malicia [illegible] vite eterne
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quia non sit [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ut patet [illegible]
[illegible]

Cuius [illegible] ut supra dictum est bonum
opus faciat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dᵒ x
bus bonis et malis inordinate [illegible]
voluntatis afficitur [illegible] [illegible]
inordinate [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
nis actionibus [illegible] ibi [illegible] [illegible]

Cum autem voluntas mala [illegible] dᵒ
[illegible] quedam que respiciunt peccata
mortalia [illegible] [illegible] [illegible]
principia [illegible] et [illegible] in duas partes [illegible]
[illegible] [illegible] movet aliquis [illegible]
[illegible] modos et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quod movet [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Utrum actus interior voluntatis [illegible]
et actus exterior a voluntate imperatus
sint duo peccata vel unum tantum quod non [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] malicias [illegible] peccatum [illegible]
[illegible] et exteriorem [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ut patet [illegible] 20 ubi actus
exterior prohibetur [illegible] [illegible] non mechaberis

Et actus interior prohibetur hoc precepto non concu-
pisces uxorem proximi tui. Et Exodi ibidem exterior
actus furandi prohibetur cum dicitur non furtum facies
interior non actus prohibetur cum dicitur non concupisces
rem proximi tui. Septimum asserit [illegible] in de-
creto iam [illegible] quod cuilibet sint duo actus tum
[illegible] peccatum patet dicta et [illegible]
[illegible] est de x. Primo an omnis actus infidelium sit
peccatum. 2o an omne peccatum sit voluntarium et ista duo
pertinent ad materiam distinctionis xli. 3o de subiecto. 4o an conver-
sio et aversio sint duo peccata et ista duo pertinent
ad materiam distinctionis xlii. Quantum ad primum articulum po-
sitio est quod non omnis actus infidelium est peccatum
patet quia infidelis potest facere opus misericordie sic vesti-
endo nudum et pascendo famelicum et potest
hoc facere naturali pietate. Sed modo quod facit
opus misericordie facit opus bonum et modo quod
facit hoc naturali pietate facit opus bonum igitur
[illegible]. Et confirmatur sic consilium tale intercede-
re non debet nisi de bono consilio cum infideli-
bus ut aliqua bona faciant et sic infi-
delitate careant ergo non omnis eorum actus est
peccatum. Sed contra doctores ad hominem obse-
crationem pertinet ut mala sit omnis eorum actio
que contra fidem procedit sed infideles nondum
sunt baptizati nec absoluti igitur etc. Sed contra
primum tenentes arguunt sic primo per illud quod dicit
glosa et est augustinus super illo verbo apostoli omne
quod non est ex fide peccatum est dicit glosa omnis vita
infidelium est peccatum igitur etc. 2o sic omnis actus
bonus est actus virtutis sed nullus actus bonus potest
procedere ab infideli quod patet quia actus virtutis
procedit ex recta intentione sed fides dirigit
intentionem ut patet per augustinum in decreto xx et xxi. Item
ad hebreos xi dicit apostolus quod sine fide impossibi-
le est placere deo. Item contra quod dicit impug-
nare [illegible] augustinus. Ex quo Julianus [illegible] po-
nebat casum quod gentilis aspiciat nudum vel
[illegible] dicit paratus tormentum
[illegible] augustinus an bene vel male faciat [illegible]
[illegible] bene [illegible] augustinus [illegible]
[illegible] bonos arbor mala facit quod [illegible]
[illegible] Ideo licet multi tamen attribuat
[illegible] [illegible] tamen credo
quod [illegible] ad bonum attribuendum licet meri-
tum vite eterne [illegible] sine

gratia et non possit et ideo nolo probare sustine-
re positionem et videtur michi quod [illegible] sit [illegible] de cor-
rectione [illegible] est 10 et 11 capitulis. Et propter hoc
facit hystoria danielis 4o de Nabugodonosor.
Et ideo ad primum dico quod actus infidelium sunt
duplices quidam enim ut ab infidelitate producuntur
[illegible] puta si infidelis vestit nudum vel ydo-
lo suo in hoc complaceat vel ut talem quem
vestit ad hoc ad infidelitatis errorem attrahat
alio modo ut non ab infidelitate sed a naturali pietate
procedit pro eo intellectu est dictum augustini. Et ad 2m
dico quod licet tales [illegible] perfectionis non
possit complere intentione sua dirigere sufficit
tamen finis supernaturalis et simpliciter ultimus potest tamen ipsam
dirigere ad finem naturalem et proximum talem ut actus
fiat sine demerito. Et per hoc patet ad alia. [illegible]
[illegible] bene quod actus infidelis non est meritorius
vite eterne etc. Quantum ad 2m articulum ponendi
[illegible] quod omne peccatum est voluntarium [illegible]
et sanctos doctores in pluribus locis [illegible]
de [illegible] quod in voluntario non meretur pena sed omne
peccatum meretur penam igitur nullum peccatum est involun-
tarium. Et ideo omne peccatum est voluntarium [illegible]
augustinus in libro de vera religione dicit quod omne peccatum
adeo voluntarium quod nullo modo est peccatum si non sit
voluntarium et subdit augustinus ibidem quod hoc adeo
manifestum est quod nulla hominum doctorum pauci-
tas nulla indoctorum turba dissentiat. Sed forte
dicitur quod peccatum originale non est voluntarium [illegible]
[illegible] concupiscentia tamen [illegible] liberi arbitrii
Item peccatum omissionis non est voluntarium quia non
[illegible] actum voluntatis. Item quod homo volens [illegible]
tingit hoc est peccatum sed apostolus ad Ro. 7 dicit
non quod volo bonum hoc facio sed quod nolo malum
hoc ago. Ideo omne peccatum est aliquo modo voluntarium.
Et ideo doctores dicunt peccatum esse in voluntate [illegible]
vel actuale vel aliena ut originale [illegible]
[illegible] vel potentie [illegible] ut peccatum omissio-
nis vel [illegible] sine actu ut peccatum ob-
missionis. Et ideo ad primum dico quod licet originale
non sit voluntarium [illegible] tamen fuit
voluntarium [illegible]. Ad 2m dico quod
peccatum obmissionis est voluntarium vel formaliter
vel virtualiter. Ad 3m dico quod ago in verbis apostoli
[illegible] propria [illegible] ad [illegible] quia homo est [illegible]

3ᵘˢ ar[ticu]l[u]s concupiscentia. Contra. In ad 2ᵐ articulum pono istas conclusiones
quod actus interior voluntatis elicitus et actus
exterior voluntarie imperatus sunt tamen unum peccatum
propter sic eadem est actio instrumenti et principalis
agentis. Sed membra quibus actio exterior fit
instrumenta absolute moventis, ideo est peccatum quod fit
per voluntatem et exteriora membra. Et distinguit
doctor quod aut actus exterior sic sumitur in
[illegible] fiat in actu interiori vel non, quia si fiet
actus interior tamen simul et postea actus exterior
in interiori tunc dicit quod quod apposita sit locum
2o. Et ita conclusio intelligo, videlicet non video necessitatem
rationis Scoti licet contrarium tunc articuli copiose reci-
tat Tho. de Ar. in glosa et dicit 42ᵃ articulo 1o.
2ᵘˢ ar[ticu]l[u]s Contra. In ad 2ᵐ articulum pono 1o istam conclusionem quod per
veniale peccatum homo non amittit [illegible] prout
quia cum homo solum peccat venialiter manet
in eo gratia dei [illegible] facias ut patet auctoribus
supra 1ᵃ q. una 2ᵃ q. aversio [illegible]
[illegible] et conversio ad bonum commutabile quia homo
finaliter adheret creature. Sed unum peccatum tamen
et non plurima propter [illegible] quia unus est idem
motus cum [illegible] actio [illegible] et [illegible]
[illegible] 1ᵃ q. una et quia [illegible] aversio et
conversio non fit sine peccato mortali quod [illegible] dicit
[illegible] illud quod [illegible] Secundo que
[illegible] dicta et [illegible] ista
Tho. de Ar. tunc sunt Superbia Avaricia Gula Luxuria
Accidia Invidia et Ira. Circa que autem distinctio
[illegible] omne peccatum mortale [illegible] contingit
[illegible] bonum appetitur et non [illegible]
vel fuga mali appetitur et non [illegible] 1o
[illegible] bonum vel cum appetitur honorabile. Et est super-
bia per quam homo appetit honorem vel [illegible]
magis quam sit dignus quod [illegible]
magnanimum qui appetit quod sit dignus
honore vel bonum illud appetit utile et sic
est avaricia vel delectabile et hoc dupliciter vel
2ᵐ gustum et sic est gula vel 2ᵐ tactum sic
est luxuria. Si 2o vel homo fugit [illegible]
[illegible] cum labore [illegible] et sic est
accidia vel [illegible] vilipensionem [illegible]
[illegible] vel [illegible] persone et sic est invidia
Ad [illegible] patet [illegible] 3o
[illegible] 42ᵃ quia non sequitur [illegible] distinctio
[illegible] tales actus [illegible] distinc-
tum peccatum. [illegible] d. 43

Est preterea quedam genus peccati super- d. 43
[illegible] dicitur de peccatis quibus [illegible]
incipit tractare de peccatis gravioribus et sic
procedit primo tractat de peccato gravi 2o de po-
tentia peccandi [illegible]
[illegible]
[illegible] quod est peccatum in spiritum sanctum [illegible]
[illegible] assignatur 2o [illegible] alia doc-
tor [illegible] ubi est [illegible] alia [illegible]
significans ulterior [illegible]
Post predictam considerationem [illegible]
ubi dicit de potentia peccandi et
[illegible] primo dicit de potentia peccandi 2o
incidentaliter tractat de potentia [illegible] ubi [illegible]
Tertium ad peccatum sit simpliciter irremissibile [illegible] d. 43
quod sit quia remota causa remissionis
removentur effectus. Sed spiritus sanctus est causa
remissionis peccati, igitur peccatum quod specialiter contra ipsum fit
[illegible] est simpliciter irremissibile et confirmatur [illegible]
quod dicitur Matth. 12: Qui dixerit contra spiritum sanctum
non remittetur ei neque in hoc seculo neque in
futuro. In contrarium [illegible]
contritionem omne peccatum quantumcumque grave est
remissibile [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] peccatum in spiritum sanctum 2o [illegible]
[illegible] peccatum sit irremissibile et [illegible]
[illegible] 3o [illegible] omnis potentia peccandi sit
a deo [illegible] omnis potentia [illegible] sit a
deo et [illegible] 43ᵃ. Contra. In p[rim]o ar[ticulo]
ad primum dico quod aliquod est peccatum in spiritum sanctum
ut patet [illegible] Matth. 12 Marci 3o
Secundo quod tale peccatum sit [illegible]
[illegible] quod sit peccatum 2o quod sunt
peccata in spiritum sanctum. Contra. In ad 2ᵐ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] in spiritum et [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
blasphemia [illegible] peccatum in spiritum sanctum [illegible]
[illegible] quia [illegible] sunt male

De humanitate christi dicitur homo vorax est potator
vini et publicanorum amicus Matthei xi primo et
Marci 12 dixerunt blasphemias de christi divinitate
dicentes In belzebub principe demoniorum eicit
demonia Et ideo dominus Jesus dixit quicumque contra
filium hominis verbum dixerit remittetur ei qui
autem contra spiritum sanctum verbum dixerit non remittetur
ei neque in hoc seculo neque in futuro Et isto modo
videtur loqui de peccato in spiritum sanctum doctores an
tiqui scilicet athanasius capitulo 4 ambrosius 12 ieronimus
decimo non doctores appellant peccatum in spiritum sanctum
quo quis peccat contra appropriatum spiritui sancto magis ergo
non spiritus sanctus accipitur personaliter puta prout
quis peccat contra bonitatem et clemenciam que
spiritui sancto appropriatur sicut potencia patri et filio sapiencia ap
propriatur Circa istam consideracionem primi articuli
diversificati sunt doctores aliqui dicunt quod peccatum
in spiritum sanctum sit quadruplex scilicet desperacio presumpcio
presumptuosus utique attendit solam misericordiam dei
et non timet dei iusticiam agnite veritatis
et maxime fidei impugnacio emulacio
seu invidia de proximo gracia collata
et aliqui addunt obstinacionem et propositum numquam
penitendi et sic erunt sex Alii addunt peccatum
ex certa malicia [illegible] magis [illegible]
assignata Circa istum eundem articulum dico quod
racione potencie absolute peccatum est simpliciter irre
missibile patet quia deus si vellet posset omnia
peccata remittere tamen consideratis motivorum
tamen demeritorum quod homo [illegible] Sed nomine peccatum
remissibile quod relinquit [illegible] capitulo [illegible]
quod remittatur dicit quidam doctor sic quod licet
peccatum in spiritum sanctum de potencia irremissibile quia
non relinquit [illegible] cum [illegible] adversi
onem [illegible] aggravate Alii dicunt
quod si nominetur peccatum in spiritum sanctum peccatum morale
tum finalis impenitencia sicut beatus Augustinus vi
detur loqui sic simpliciter dicitur irremissibile quia numquam
sic remittitur [illegible] ista impediret finalis
impenitencia [illegible] imbuta sentencia quia ibi non erit
status remissionis Et hoc videtur michi quod dicit probabi
liter Contra istum eundem articulum pono istam conclusionem
quod potencia peccandi est ideo [illegible] quia omne ens
quod non est deus est ideo Et potencia pec
candi est ens quod non est deus igitur Item
voluntas ipsa creata est ipsa potencia peccandi

Et patet per augustinum 2° de libero arbitrio [illegible] est ideo ut
videtur ei [illegible] Alii tamen distinguunt in ista
dicentes quod potencia peccandi potest 2° considerari uno
modo prout [illegible] actus [illegible] ut patet defectus [illegible] isto
modo [illegible] negat eam Contra istum eundem articulum
[illegible] utrum [illegible] placio seu po
testas dominandi sit ideo 2° utrum homo fidelis
teneatur obedire principi vel domino infideli De pri
mo [illegible] plano seu principatu patet 3 [illegible]
uno modo [illegible] 2° [illegible] admodum quo quis adeptus
est principatum 3° quantum ad usum eius [illegible] prin
cipatus primo modo consideratus est ideo patet quia omne
bonum est ideo Sed principatus consideratus sic est ideo
bonum eo quod includat ordinem vivendi de
bite in subiectis [illegible] non [illegible] bona de
[illegible] sine [illegible] et ad hoc
facit [illegible] per me reges regnant
dicit salomon in persona sapiencie Proverbiorum 8 et
legum conditores iusta decernunt Et ad eandem
intencionem dicit apostolus ad Romanos 13 Non est potestas
nisi a deo [illegible] 2° [illegible] principatus aliis duobus
modis consideratus non sic est ideo Et [illegible] ut sit
[illegible] non [illegible] aliquis modus adipiscendi
placionem vel principatum et sunt et iniustus
Alius est symoniacus [illegible] in iniustus ut violenter
sic semper [illegible] quia aliquando est malus
aliquando bonus [illegible] Circa eundem [illegible] consideracionem
[illegible] articulum pono istam conclusionem quod homo christianus
et fidelis quod [illegible] est in [illegible] subditus tenetur
obedire principi pagano et infideli sic tamen
principes tales iusto tytulo tenent princi
patum [illegible] quia quis iuste tenet non aufer
tur ab eo nisi iniuste [illegible] sunt pe
[illegible] sua [illegible] sub
dita [illegible] in omni tempore dominus non tantum bonis
et modestis sed etiam dyscolis [illegible]
Et dicit apostolus quicumque sunt sub iugo servi
dominos suos arbitrentur omni honore dignos
et [illegible] glo [illegible] de iugo dominorum
infidelium Et dicit hoc quidam doctor quod si dominus
iniuste utitur dominio suo tunc subditi non te
nentur obedire quod non credo [illegible] quia
possio non [illegible] tenent et ideo
credo quod [illegible] per dominis [illegible] et
ut patet in [illegible] possessione et [illegible] illegaliter

2 ar
1 pars
2 pars
2 consideracio
primum articulum
2 articulum
pro 2 ar
1 pars
modus
3 articulum

et canonicis ad argumenta pet contra p3
Petri deo laus et gloria

3 libri 3a pars Q(ui)m venit p(lenitu)do temporis vnigenitus ... Creauit de rebus sensibilibus separati in libro primo et de rebus quibus intendit in 3o libro nunc continuum tractat de nuptiis ... de nuptiis incarnationis Christi qui verus deus et homo ... sensibile et visibile ineffabili ac mirabili modo vnitat ... et quia Christus caput est dinoscitur tam triumphantis quam militantis ecclesie cuius nos membra sumus. Ideo ... sic procedit primo tractat de quibusdam Christum ut caput concernentibus 2o de quibusdam personis membris ipsius convenientibus infra di. 23 Circa primum sic procedit primo tractat de ipsa incarnatione 2o de ipsius passione infra di. 14 ... primum tractat primo de ratione assumptionis 2o de sibi collata perfectione infra di. 13 ... primo tractat de quibusdam abundantiam Christi incarnationem concernentibus 2o de quibusdam ipsum respicientibus infra di. 6 Circa primum sic procedit primo de huiusmodi vnde incarnationis ... considerationem 2o circa hoc monet quidam dubitationem infra di. 4 ... 2o quia primo ... considerat de persona diuina naturam humanam assumente 2o de assumptionis modo et ordine 3o de ... non assumpte 4o de ... assumptionis causa efficiente. Et hec 3o ... primo ... primo ... quod ... in 2 partes ... quod solus filius ... humanam naturam assumpsit 2o inquirit an alia ... que persona incarnari potuit ibi Dicendum quod primo ... quia primo ... ostendit quod filius incarnatus missus fuit 2o ostendit quod solus filius et non pater vel spiritus sanctus carnem assumpsit ibi diligenter non ... 2o ibi Dicendum quod ... ostendit filii incarnationem ... personas patris et filii ... dubitationes et diuiditur in 2 partes primo mouet dubitationes et soluit 2a ... ibi sed forte ...

qo ... d. 3 p. a 3 ... Queritur vtrum plures diuine persone possint eandem naturam creatam assumere quod non ... quia vel assumerent eam in vnitate nature vel in vnitate persone primum non quia creata natura non potest esse vna cum diuina ... 2m quia tunc plures persone essent vna persona. Oppositum arguitur sic pater potest assumere aliam naturam humanam quam quam assumpsit filius ergo potest assumere eandem ... Ad p3 ... 2m huius distinctionis sed quia ... quia

Pater post incarnationem maiorem habet quod ... naturam quam assumpsit filius quam aliam naturam creatam ... Item ... huius questionis videndum est de ... pater et spiritus sanctus potuerint assumere humanam naturam 2o vtrum filius potuit ... assumere ... assumentibus patre et spiritu sancto 3o vtrum eadem naturalis ... possint assumi a pluribus diuinis personis 4o vtrum plures naturales ... differentes possint assumi ab eadem persona. Circa primum articulum dico quod loquendo de potentia dei absoluta pater et spiritus sanctus potuerunt et possent carnem assumere Probatur sic in quibus est eadem potentia quicquid potest vnus hoc potest alius sed trium personarum in diuinis est eadem potentia ut dictum est supra libro 1o d. 2 ... sic quicquid ... possibile est vnio sed naturam humanam ... que distabat a filio ... ergo ... patri et spiritui sancto ... 2 ... posse incarnari non repugnat diuine potentie nec ... bonitati sed omne tale est cuilibet persone in diuinis possibile ergo pater potuit incarnari vel spiritus sanctus vel adhuc possit si vellet ... 2 ... nec obstat quod ... noluisset ... de incarnatione ibi quod essent plures filii in diuinis quia si pater ut filius incarnaretur esset filius virginis et filius ... 2o dico quod ... ad dei potentiam ordinatam qua deus dicitur posse quod sua sapientia fiendum disposuisset sic nec pater nec spiritus sanctus potuit incarnari probatur quia pie credendum est et firmiter tenendum quod deus non disposuit nisi solum filium ... incarnandum sed ... de potentia ordinata dicitur solum posse que ab eterno disposuit et voluit ... suis temporibus necessario ... Circa 2m articulum pono istam conclusionem quod vna diuina persona potest naturam creatam assumere ceteris personis diuinis non concurrentibus huiusmodi assumptionem Probatur sic quia distinctio realis ... quod distincta sunt non repugnat quod vnum possit terminare ad quod non terminat alterum sed persone diuine sunt realiter distincte ... ut dictum ... libro 1 ... Item quod fides catholica credimus ... solum filium assumpsisse humanam naturam patre et spiritu sancto non assumentibus eam ...

p. 4 ar.

2 ar.

Credimus et sim[ilite]r r[espondeo] ad 1m pz quia fides non subie
ctum hominis est hic descr[iptio] / 2m incarnacio importat
missionem q[uia] 2m Aug[ustinu]m eo q[uod] filius qui
incarnatus sed una persona pt mitti sine
alia q[uia] pr[ocessi]o interior missio est 1a r[ati]o sz ut magister
elucet hec catholica vincle articulo ca-
pacienda et oppono s[ecund]o sic o[mn]is dei operacio ex
terra accione originem ad infra q[uam] constituitur
9 p[ri]m[u]m divina persona est quibus tribus personis ut pz p[er]
Aug[ustinu]m p[rim]o de trin[itate] c. x. Sed assumere aliam
naturam est operari ad extra 1a r[ati]o / 2o sic quicquid est
2o unum per substanciam una simplex ista super
sunt q[uod] quod quod unum unum hoc est unum a[li]q[ui]s
sed unio ista sunt spiritualis et non actum ut
dicit dam[ascenus] 3a r[ati]o sic assucior est unio q[ua]m sit per
3o gratiam unionis quam sit per gratiam adopcio
nis sed g[rati]o maiori unione quam de nat[ur]a unius
persone una cum alia coniuncto g[rati]o fortius est
hec maior unione 1a r[ati]o / Solo ad p[ri]m[u]m dico
ad p[ri]m[u]m q[uod] incarnacio sunt operacio totius trinitatis
sed terminatur solum ad personam filii / Ad 2m dico
q[uod] verum est q[uod] assumitur sibi talis unio hec
ad 2m personam propria q[uod] non est in supposito q[uia] hic
persona est tamen unionis / Ad 3m dico q[uod] gradus
q[uod] gratia unionis est maior q[uia] sit in persona
sed gratia adopcionis sit in essencia et g[rati]o est
ad 3m maior sed quia gratia adopcionis sit in eadem
persona alia sit in supposito ideo ista non respicit plures
una parte q[uam] aliam hec non respicit trinitatem
personarum / 3m r[ati]o Ad 3m art[iculu]m pono istam
3 ar[ticu]l[u]s hom[inem] q[uod] eadem natura humana incompatibilis non
pt assumi a pluribus divinis personis p[ri]mo sic q[uia]
que solis relacionibus distinguuntur in nullo
ad mi[nor]e[m] absoluto mutuo se excludunt / sed sic est de divinis
tho dear personis 1a r[ati]o minor p[ri]mo sic q[uia] in nullo aliqua
divina inquo mutuo se excludunt 1a sic p[ri]mo
divine se mutuo excludunt in aliquo absolu
to tum differt in absoluto sed solum pz p[er] d[ic]ta
arguendo m[agistr]o libro alle ca / 2o p[ri]ncipal ar[gumentu]m quidam alii
doctor sic eadem eius nocio sunt actua
spiritacio est in pluribus divinis personis q[uia] in
patre et filio ut dictum est m[agist]ro libro 1 a pluribus
divinis personis pt eadem natura humana assumi
1a r[ati]o 3a princip[al] hoc ar[gumentu]m sic sua humana
sine q[ua] assumere a filio sunt assumptibilia
ret

a patre et filio. Sed ista p[otenti]a obedientialis
qua sunt assumptibilia a patre et filio non q[uia]
p[ro] hoc reducuntur ad actum quo deitas vel sim-
pliciter q[uod] filius est incarnatus ut incarnatus est igitur
ad hoc possunt reduci in actum r[ati]o istarum duarum
personarum 1a r[ati]o 9o vel sed forte dices si eadem natura
est assumpta a patre et filio tunc pater esset filius
dico q[uod] non sequitur ubi forcior in eadem assumptz q[uia] non
se q[uod] sicut est pater et homo sicut est filius 1a r[ati]o et dico
h[oc] quidam doctor q[uod] eadem natura pro defectu p[otenti]e
a pluribus divinis personis assumi non pt q[uia] non
pt esse simul una persona et plures non video quare
istud necessarium p[ro] bene dictum istius doctoris / Christus sic
te vellet se fundare ex hoc q[uod] suppositum creatum
non est assumptibile / 3o dici ad infra d. [illegible]
Scotus ... Ad ar[ticu]l[u]m x[m] pono 9a istam q[uod] plures
tho dear ~~humane nature~~ in una divina persona pt assumi
ab eadem divina persona 1a sic q[uia] verbum incarnatum
si vellet posset sibi 2am humanitatem assumere ex
q[uod] nunc non est minoris potencie q[uam] ante fuit 1a r[ati]o
2o ar[gumentu]m quidam doctor sic pt esse unio per gratiam
individuum ad plures naturas g[rati]o et unio personalis
ad duas naturas / Sed q[uia] assumpsit duabus humani
tatibus aut esset illa persona que sic assumpsit
duas humanas naturas unus homo vel plures
Si 2i duo 1a unus non esset alt[er] 1a non esset
~~nature multiplicata~~ unio in supposito. Si unus
homo tunc unius hominis non pt esse nisi una huma tho dear sed
na hic non esset naturarum multiplicatio / unius suppositi tho in supposito s[ecund]u[m]
suppositum / Solo dicunt doctores quidam quos ego similis d[icit] q[uod] essent
vidi q[uod] essent duo homines sed q[uia] ar[gumentu]m g[rati]o unum plures homines sed in
non est aliud ex q[uod] unus non pater de alio dicit summa d[icit] opp[ositu]m
q[uod] pt unum ubi est dualitas tamen naturarum q[uod] via
suppositorum sed q[uia] licet sunt due nature in supposito supposito
est tunc nisi unicum suppositum sicut tho[mas] in
summa dicit contrarium q[uod] talis persona est unus
homo ita q[uod] si assumeret plures et plures humanitates
non esset nisi unus homo et sic erit deberemus
q[uia] unitas in tali est ex supposito / Simul r[ati]o non
diceremus eos homines p[ro] humanitatem scorsum in hu
manitate sed Ad artic[ulum] in contrarium q[uia] d[icit] unus homo
non hic nisi una humanitas nego illa p[ri]ma
assumpcionem in una persona 1a r[ati]o / Ad ar[gumentu]m p[ri]ncipal[e]

dico quod nec assumerent illam naturam ad unitatem
naturalem ipse nec ad unitatem personalem sed
ad plures unitates plurium personalitatum
eo quod plures persone assumerent ut patet

d[illegible] 2° Et quia dictum est quod tota natura [illegible]
[illegible] de persona naturam assumente con-
siderat de assumptionis modo et ordine. Et dicitur
in 3 parte primo ostendit quod filius dei assumpsit
naturam humanam integram 2° ostendit quod assumpsit carnem
anima mediante 3° ostendit quod assumpsit totam naturam
scilicet corpus et animam simul tempore et ibi assumpsit ergo dei
filius et ibi [illegible] ulterior [illegible] patet etc.

q° et [illegible] 2 Utrum persona diuina possit assumere
naturam irrationalem quod non arguitur sic creatura il-
la creata non est eleuabilis ad unionem cum
diuino supposito que est supernaturalis unio. Cuius probatio
non est eleuabilis ad operationem supernaturalem sed
multum minus irrationabilis probatio est eleuabilis
ad operationem supernaturalem [illegible] patet quia maior
sit proportio quia sicut se habet creatura naturale ad operationem naturalem
sic se habet ad supernaturale adoperationem supernatura-
lem sed operatio naturalis fit secundum naturale et
operatio supernaturalis fit secundum supernaturale etc.
Oppositum arguitur sic equalis est potentie coniungere
cum aliquo [illegible] quod equaliter distat ab eo sed tamen
creatura rationalis quam irrationalis equaliter di-
stat a diuina persona quia utraque distat in in-
finitum ab ea [illegible] rationalis [illegible] ar-
[illegible] irrationali diuine persone coniungi potest
etc. ¶ [illegible] [illegible] [illegible] deo [illegible] po[illegible] deo
quod [illegible] 2° [illegible] [illegible] oppositum [illegible] est
possibile [illegible] naturam [illegible] assumptam et [illegible]
[illegible] operationes supernaturales [illegible] non fuit deo 3°
[illegible] [illegible] [illegible] carne assumpta
mediante anima x° [illegible] [illegible] [illegible] fuit
fuit in virgine organizata quod [illegible]
dei assumpta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

p[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod persona diuina [illegible] naturam as-
p[illegible] p[illegible] q° sumere potuit [illegible] [illegible] potuit
[illegible] [illegible] naturam assumere [illegible] fuit
[illegible] [illegible] sit potentia obedientialis [illegible] diuina
[illegible] magis competit creature rationali
quam irrationali sed quod creatura rationalis est assumpta
[illegible] competit sibi obedientialis potentia [illegible]
[illegible] [illegible] quia deus est [illegible] [illegible] patet etc.

quia posset assumi non [illegible] creature po-
[illegible] quod [illegible] agit [illegible] non [illegible] sed
potentia passiua naturali quia supernaturale est etc. ¶ 2°
2° [illegible] deus potest supplere [illegible] persone ita potest
supplere vicem suppositi quod [illegible] persona est supposi-
[illegible] [illegible] sed deus potest supplere vicem persone
[illegible] rationalis creature et [illegible] suppositi
[illegible] irrationalis etc. ¶ [illegible] sicut creatura [illegible] 3°
potest assumi persona diuina [illegible] [illegible] [illegible]
non est [illegible] quod corpus Christi [illegible] [illegible] fuit
[illegible] quod non mortuum et tamen mansit [illegible]
dei [illegible] unitum quod [illegible] [illegible]
[illegible] suppositum quod valuit [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sed forte dicitur [illegible] [illegible] [illegible] tho[illegible] de ar.
[illegible] corpus mansit verbo unitum [illegible]
quod [illegible] [illegible] animam [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sed quod [illegible] [illegible] potuit animam
Christi [illegible] [illegible] [illegible] ¶ x° [illegible] x°
diuina [illegible] [illegible] assumere non posset
[illegible] ipsa impossibilitas [illegible] [illegible] dei [illegible]
[illegible] creature [illegible] non potest [illegible] [illegible]
[illegible] subsistentia [illegible] [illegible] quia deus est infinite
[illegible] [illegible] quia [illegible] subsistentia [illegible]
creature rationali [illegible] Christi [illegible] etc.
Sed oppositum [illegible] [illegible] quidam solempnes
doctores [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] oppositum quia
creatura irrationalis non est eleuabilis ad frui-
tionem dei sed [illegible] est [illegible] deo [illegible] assumi Ch[illegible]
unitate suppositi [illegible] non potest [illegible] creature De[illegible]
irrationali quod [illegible] [illegible] quod [illegible] est [illegible] [illegible] q° 1
[illegible] [illegible] non est capax maximi boni sed 2
[illegible] est [illegible] [illegible] et assumi in unitate 3
diuini suppositi est maximum bonum [illegible] [illegible]
[illegible] non est capax personalitatis
non potest assumi [illegible] persone [illegible] patet [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible] creature rationali [illegible] ¶ x° sicut quia x°
si creatura [illegible] est [illegible] diuine persone
[illegible] unire sibi quod creatura [illegible] [illegible]
patet quia [illegible] lapis esset assumptus [illegible]
diuina [illegible] [illegible] [illegible] lapidem esse deum quod Y
de creatura rationali dici non potest [illegible] 4°
4° sicut [illegible] quod repugnat [illegible] [illegible]

non est possibile. Sed si deus assumeret naturam irrationalem
asininam, veritate propter quorundam ydiomatum
bene diceretur quod deus est asinus sicut nunc dicitur vere
quod deus est homo. Sed hoc repugnat excel-
lentissime dignitati, igitur etc. Dubito, supposito
quia dicit beatus Augustinus libro de vera religione
quod Christus non assumpsit hominem ut ostenderet se inpassibilem
quare ideo solum potuisset assumendo corpus aereum.
Ad primum igitur dico quod ratio non valet non potest com-
municari creature intellectuali quod maius est frui
et maius est assumi in unitate suppositi quare
deo homo potest uniri quod maius est et non potest
minus [illegible] posse dici de brutis
non est maius quod fruitio deo [illegible] igitur etc.
~~[illegible]~~
tunc corpus Christi mortuum mansit assumptum
et tamen non potuit frui deo, igitur etc. Ad secundum dico quod
licet non natura creata non habeat potentiam
passivam [illegible] incapax [illegible] impossibile
dicitur [illegible] quod incapax est illius. Ad tertium dico quod natura
irrationalis non est capax [illegible]. Sed tunc est ca-
pax suppositalitatis et non potest assumi in unitate
suppositi. Sed diceretur [illegible] quod assumptus
est. Ad quartum dico quod non [illegible] pro lapidibus
dicimus [illegible] lapidibus [illegible]. Et
dato quod sit tunc dico quod hoc non erit [illegible] personam
unionem sed propter amogeneitatem [illegible] as-
sumpte. Ad quintum dico quod non repugnaret
dignitati divine quia [illegible] quod diceretur asi-
nus hoc est propter [illegible] et alienam naturam sicut
suppono quare non repugnat persone divine
[illegible] quod Christus assumpsit naturam [illegible]
pati et mori igitur etc. Tertio fuit [illegible] quod [illegible]
[illegible] fuit quod deus assumeret creaturam
volo [illegible] potest quare debuit ex satisfactione [illegible]
et esse creature hoc non potuit nec tenebatur
deus potuit sed non tenebatur, homo tenebatur sed
non potuit, ergo [illegible] fuit quod esset bina [illegible]
[illegible] natura possit et [illegible] teneretur
[illegible] persona est filius dei quod est verus
deus et homo verus igitur etc. Sed forte dicitur quod
ad [illegible] alicuius
offense [illegible] ydoneus qui est deus
dicit offendit ~~[illegible]~~ quod alicuius. Sed [illegible]
fuit [illegible] assumptam [illegible] iudicia

et pro qua de radice offenditur [illegible] igitur.
Dubito quia in peccato fit cum satisfactione penali-
tatis illi quia est de radice vel semper illius qui
offendit magis congrue imponitur quam in
toto alius [illegible] quod licet Christus [illegible]
fuit de illa radice tamen [illegible] fuit
[illegible] et [illegible] expendit est propria re-
[illegible] dicit apostolus ad Hebreos quare non solum suffi-
cienter verum etiam superhabundanter satisfacere potuit
Ad [illegible] pena [illegible]
[illegible] magis probabile quod [illegible]
[illegible] potest [illegible]
[illegible] fruatur [illegible]
actu potest suppositum [illegible] tamen ipsa [illegible]
[illegible] 2º potest assumi indiwidualiter
et frui [illegible] duplex [illegible]
[illegible] assumi et [illegible] est possibilis [illegible] frui licet [illegible]
[illegible] potest esse sine alio [illegible] sit fruitio
non [illegible] deus assumendo [illegible]
[illegible] deus est liber [illegible] as-
sumpte [illegible] vere et non [illegible]
[illegible] potest frui deo sine caritate. Sed
[illegible] quod deus naturam [illegible] assumit non [illegible]
ad influendum ei caritatem [illegible] 4º potest deus potest
[illegible] naturam [illegible] potest [illegible] quod influat
[illegible] non [illegible] Sed [illegible]
[illegible] quidam doctores [illegible] multi [illegible]
[illegible] quod frui deo [illegible] arbitrium
est flexibile [illegible] et [illegible] non potest peccare sed Christus
non potuit peccare [illegible] unionem
[illegible] fruitionem [illegible] 2º suppositum [illegible]
[illegible] ergo [illegible] naturam assumptam non
[illegible] et non frui [illegible]
[illegible] 3º [illegible] assumpte [illegible] esse
[illegible] Sed voluntas naturalis et [illegible]
[illegible] 5º sit [illegible] unionem
[illegible] cum assumit corpus ubi [illegible]
[illegible] glorie deo [illegible] Sed [illegible] unionem
non potest [illegible] frui deo igitur etc. Dubito ad [illegible] nego
[illegible] quod sit [illegible] delectatio [illegible]
[illegible] ut assumptus [illegible] impeccabilis quare sibi de-
[illegible] non [illegible] sibi est delectatio tunc
[illegible] assumpta et sit [illegible]

s. q esset passibilis et q posset dampnari etc.
Ad 2m 2a rationem. Ad 2m ergo q non est contra q ide suppositum fuerit
2m unat et non fuerit p alia et p unde sed
forma que non est ipso fuit id suppositum p unionem
ne igitur non fuit contra ar. abusiva adsu
ptionem necem. / Ad 3m dico q non est abusiva
beatifica ut beatificus ff. de qui aut assumpto
ut pz ex suis rationibus 3o p. 9o ante adduxe ¶
ff ¶ Ad xm dico q communicari unione non est ar
gumentum necis inoperabilis ut unione sancti
eius ipsius q non est in supposito et fuit q
ita est in limine gl. constituta et possit
se non unde ei p unde beatifica aliter etc.
Ad 2m / Ad 2m arguit pono p. ista q q filius
dei assumpsit carnem mediante anima et sic gratia
est prior et impressione primo quam humanitati
q anima a. q natura vz forte dicitur q remoto me
dio q aliquid coniungitur coniunctum p coniuncta
sepant vz in morte xpi licet anima fuit a
corpore separata non tamen adiuvante separabatur
2a 9o ¶ a toto q verbum est medio unitum actu
coniungere non de alio s. q resultat ¶ 2a 9o sit
filius dei assumpsit totam humanitatem mediante
vz suis partibus q est caro et anima et sic
q est posterius origine assumitur mediante eo
q est prius origine vz partes ex quibus componitur
Xa arg. constituitur non sit posterius origine ipso toto etc.
¶ Ad xm arguit pono p. ista q
q loquendo de pari tempore et duratione caro
xpi non fuit prius a virgine organizata q
a filio dei assumpta et sic est quo est hoc
non est organizatum vz caro xpi antequam a filio
dei assumeretur non fuit ut dicit beatus ¶ Augustinus
in libro de fide ad petrum et sine / 14. firmissime
tene et nullatenus dubites non carnem xpi
sine divinitate conceptam in utero virginis prius quam susci
peretur a filio vz ipsum verbum deum fuisse car
nis acceptione conceptum ¶ ipsamque carnem verbi
dei incarnatione conceptam ¶ etc. s. caro fuisset
antequam assumpta tunc fuisset suppositum vel orga
nisset destructum d. suppositum q non videtur nec
mansisset et tunc unio q. esset duo supposita
q dicit non licet etc. ¶ 2a 9o q q fuit non
2a 9o fuit tempore vel duratione prius tamen naturali prius

supponendo caro xpi fuit organiza
ta quam a filio dei assumpta sic q
q est prius potentia est prius positione vz caro
xpi naturaliter prius fuit animata quam a filio dei
assumpta vz prius potentia non fuit organizata
q animata ut videtur ex 2o de anima ubi dicitur
anima est actus corporis organici 3a 9o non
2o 9o obstantibus dictis quibus sequitur istam q q non
potest xpi organizatio et ubi dei in
carnatione fuit sit modo instanti
sic sic et tamen sic sic fuit q verbum natu
re prius a[illegible] sine ei potentia tempore vel du
ratione illa sit sit modo ¶ vz sic est
impossibile de organizatione et xpi incarnatione
ut pz ex quibus supra etc. ¶ Ad argumentum p
pz ex dictis in positione p. arti. q q. p. iz
p. arti. etc. 3.

Quod autem ex de actione ubi dicit q
octavam de ubi incarnatione q adiuvat
et ordinem minimi dicitur assumptione carnis Ad 3
q dicitur et d. in 2 partes supra aut qualis
fuit ipsa caro an ubi incarnatione 2o qualis
fuit an q sit assumptum ibi q et primum
in ea ibi in 2 quod primo quod qualis
fuit ista caro in beata virgine 2o quale
fuit incarnatione primum ibi cum
aut illa caro p. adiutor 1 2 que p. aut
carnis an ante assumptionem fuisse munda
tam 2o a ex aliud ingressum fuisse sancti
ficata ibi quantum est totum etc.
Ad 4 Quam 9o incarnationis ubi dicit q
octava de assumpte carnis conditione
nunc inquirit de hijs assumptionis causa
efficiente et d. in 2 partes primo p. q. de
tiat que sunt p causa efficiente hujus
assumptionis nomen q est 2o detinet que
apostolus dicit xpm esse factum ex muliere factum Ad 9m Xa 9o
cum ex natura ibi vz quam sit
Ostenditur mater domini virgo beata fuit
a peccato originali concepta q sic ar
guitur Augustinus qui in libro de fide ad pe
trum 31 sic dicit firmissime tene et nullatenus
dubites omnem hominem qui per coitum

viri et mulieris concepti cum peccato originali nasci [illegible] subditum morti et subiectum et obligatum ire nasci filium de qua dicit apostolus eramus enim et nos ire filii etc. Sed nullus negat beatam virginem ex concubitu viri et mulieris conceptam igitur etc. maior [illegible] tamen igitur etc. Sed oppositum arguitur sic quia filium dei decuit et matrem suam esse puram [illegible] ex ipsa suscipere. Sed dei filium decuit matrem suam ab omni peccato preservare igitur etc. ¶ Pro decisione [illegible] tria videbimus [illegible]. Primo an beata virgo contraxit originale peccatum in sua conceptione. Secundo an contraxit ad actuale peccatum mortale [illegible] et veniale [illegible] duo respiciunt animam [illegible]. Tertio [illegible] videbimus [illegible] beata virgo [illegible] sit et dici possit mater Christi [illegible] [illegible] ad primum sunt opiniones adversantes pro quarum nulla temerarie saltem volo negare. Sed primo quasdam recitabo opiniones cum motivis [illegible] [illegible] dico duo verba admirationis [illegible] opinio multum pulchre fundat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod deus potuit [illegible] beatam matrem Christi ab originali culpa preservare. Secundo quod [illegible] congruum fuit et divinam bonitatem decuit. Tertio [illegible] [illegible] [illegible] opinio [illegible] quod de facto virgo beata mater Christi sine peccato originali concepta fuit [illegible] [illegible] probat [illegible] opinio sic quia deus per potentiam suam absolutam potuit facere quod virgo ipsa propagata fuit preservata ex ista illa morbida [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] originali macula [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sic ipsa opinio quia [illegible] divina [illegible] potest preservari [illegible] maxime ubi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] absolute [illegible] supposito [illegible] naturali [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible]. Sed de ista [illegible] credo quod non oportet nos multum dubitare nisi motivis contrarium [illegible] quidam ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sic [illegible] implicat aliquid [illegible] [illegible] [illegible] naturaliter propagatum sine originali peccato [illegible] [illegible] non potest [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sic [illegible] quia omnibus naturaliter propagatis [illegible] carentem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] absolute [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] culpa [illegible] [illegible] [illegible] potentia cum sufficit [illegible] [illegible]

Sed carentia originalis iustitie cum debito habendi eam vel cum ipsa originali iustitia vel cum sufficientia eius causa. Sed quia [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] nascitur subiectum originalis iustitie cum debito habendi eam perdidit enim Adam [illegible] iustitiam pro se et omnibus posteris suis [illegible] [illegible] [illegible] temporibus posteris igitur etc. Sed contra [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod assumit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] quod [illegible] opinio [illegible] quod [illegible] fuit et quod bonitatem divinam decuit quod beata virgo sine originali concepta sit probat sic [illegible] decuit dei filium [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] homo [illegible] divino. Sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a maiori malo quod fuit originalis culpa [illegible] [illegible] tenetur [illegible] divino [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] opinio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] originali [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] negat [illegible] virgo illa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sibi [illegible] diligebat [illegible] non facit potius sibi imputari. Sed virginem preservare a macula peccati originalis [illegible] [illegible]. Sed contrarium opinantes faciliter [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sublata [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] potius imputare [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] virgo beata in peccato originali fuit concepta et [illegible] sine peccato et nullus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] virgo beata fuit sine peccato [illegible]

9us 2us

[illegible]

9us 3us

opiniones contrarie et [illegible]

Augustinus

non fuisset membrum Christi quia utique necessarius
(Aug.) est. Item beatus Augustinus super Jo. hoc exponens
illud verbum baptiste Ecce agnus dei etc. dicit quod
omnes oves illa candidi venerunt et oves illa propaginis
sequentia vitiat genitus David. Ecce in iniquitatibus
conceptus sum etc. et subdit quod solus ille agnus
(Aug. contra Julianum) est qui sic non venit. Item quia Julianus dixit Christum ysaac
ysaac filium abrahe sine originali peccato conceptum quia
mater sua sterilis fuit quando eum concepit. In libro
contra Julianum dicit Augustinus Ergo et si semina sine concupiscentia
concipere voluntatis conceptum etc. ysaac dico
sequitur omnes ceteros homines solo excepto ab hoc malo
(Aug.) peccati liberari a malo. Item Augustinus 13 de trinitate
capitulo 19 tractans illud psalmi Inter mortuos liber dicit sic
solus Christus liber est ab debito mortis quia solus
sine peccato natura mortis [illegible]. Item b.
Augustinus super psalmum Proprie deus captivam dicit solus Christus
sine peccato venit omnes enim peccaverunt et egent
(Jero.) (xxi) gratia dei. Item beatus Jeronimus super illud verbo psalmi Erue
a framea deus animam meam et de manu canis
unicam meam dicit unica est caro Christi quia sola sine
peccato et a peccato immunis. Item beatus Ambrosius
(Ambrosius) in suo exameron libro 1 dicit solus Christus sine peccato
(Leo) solus sine vanitate. Item Leo papa in sermone de nativitate
domini dicit solus ~~est sine peccato~~ itaque inter filios
hominum innocens dominus Jesus natus est quia solus
sine carnali concupiscentie pollutione conceptus fuit
(Aug.) et homo. Item beatus Augustinus in 2o libro Cur deus
homo capitulo 16 sic dicit virgo vero assumpta est
de massa [illegible] concepta est et in peccatis concepit eam
mater eius et cum originali peccato nata est quia in ipsa
peccavit in adam in quo omnes peccaverunt. Item
si beata virgo non fuisset concepta in originali peccato
ipsa non indiguisset redemptione Christi quod est falsum
quia Christus fuit universalis redemptor. Item Damascenus libro
(Dam.) 2o [illegible] capitulo 3 dicit Spiritus sanctus supervenit
purgans ipsam virginem; sed purgatio presupponit
culpam sed non actualem ut patet ponendo originalem.
(Beda) Sed ad omnia ista auctoritates scilicet Ambrosii, Augustini
Leonis pape dicitur uno modo quod loquuntur de lege communi
et ideo non preiudicant beate virgini privilegio speciali.
Sed contra replicat alia opinio: de hoc privilegio
nulla fit mentio in scriptura [illegible] sicut
lex [illegible] et est fortis replicatio quia qui
allegant privilegium debent probare aliter sibi non

creditur. Respondent isti contradicentes quod scriptura
si non facit mentionem de beata virgine [illegible]
istud facit tamen mentionem de Jo. bap. quod fuit
sanctificatus in utero matris et beata virgo non
debuit esse deterioris conditionis. Sed forte ista
solo non satisfaciunt quia sanctus [illegible] conceptus
fuit in originali. Ad argumentum dicunt nolo determinare
sed [illegible] et non est [illegible] fuisse
aliquas opiniones [illegible] fuit [illegible]
opinio quod beata virgo fuisset concepta in originali
culpa et [illegible] quod lugdunenses reprehendit
quod non debeant festum conceptionis celebrare
[illegible] dicit quod fuit [illegible]
fuit gloriosus [illegible]. Alii dicunt ut
bonaventura [illegible] quod beata virgo
fuit in originali concepta sed ipso [illegible] fuit sanctificata. (Alia op.)
Alii dicunt quod [illegible] fuit
[illegible] sed [illegible]
sanctificata fuit. Ego autem nulla parte nolo
asserere sed [illegible] doctorum [illegible]
[illegible] quod beata sanctificata fuit in utero
matris sine concepta fuit in originali sine
[illegible] sanctificatio fuit ad fomitem ligandum
sed sanctificatio [illegible] 2a quando recepit filium
conceptione fuit ad fomitem totaliter extirpandum.
Contra [illegible] pono [illegible] (2 ar.)
[illegible] quod virgo gloriosa in sua conceptione
et vita numquam fuit actuali peccato maculata
ut patet [illegible] beatus Augustinus [illegible]
et [illegible] virgine concepta. Ratio omnes
et [illegible] cum peccatum [illegible] quod [illegible]
[illegible] Si dixerimus quod
peccatum non habemus nos ipsos seducimus etc.
Contra [illegible] ad 3m articulum pono primo [illegible] (3 ar.)
[illegible] conceptio Christi fuit supernaturalis
quia ipsa non [illegible] cum actuali
[illegible] Ex quo [illegible] Christi
conceptio [illegible] naturalis (1 ar.)
[illegible] sanguinibus
beate virginis qui fuerunt [illegible] (Tho. de ar.)
[illegible] dominicam
beati Ambrosii [illegible] ubi sicut
multa [illegible]
et [illegible] 2o ad intelligendum [illegible]

rursus sicut huius arti primitus quod ad perfectionem
prolis in brevi tempore requiritur sufficiens
preparatio carnis organizatio localis et formatio
et conceptio prolis nutrimento ad primum 2m 3m et 4m
beata virgo habuit sed actiue quo ad Christi corpus
Sed quo ad 2m scilicet organizationem non habuit
sed actiue primum patet quia concepit quia beata virgo
novem mensibus Christum portavit in utero Sed secundum
patet quia organizatio fuit facta in instanti ut dicunt
omnes doctores Ex quibus sequitur conclusio in qua
ista quod beata virgo vere est et dici potest mater
Christi patet sic quia ipsa ministravit aptam materiam ad
Christi conceptionem ipsum in utero portavit et
nutrivit et usque ad debitum augmentum producit
ductum deinde genuit ut ex premissis liquet
Ad rationes Ad primam conclusio quod ipsa est et bene dici
potest mater dei patet quia filius eius est verus deus
Ad rationes dico quod sit plus adiungere potest

Pertractata inquirit oportet Ulterius queritur de-
terminat de incarnatione filii et quo-
admodum credendum inquit et hoc movet
unam questionem difficilem et deinde multas quia primo
movet unam questionem principalem 2o quidem alia inci-
dentalia 2 ibi Sed queritur quia prima in 2 quia primo
movet questionem et solvit eam 2o tangit quoddam
ambigua determinat unitatis nos autem ulterior
dubium patet consequenter

Utrum unio humane nature in verbo dif-
ferat ab assumptione qua assumitur
in verbo quod non arguitur sic quia nec unio talis esse po-
test sine assumptione nec econverso igitur videtur quod eadem sit
Ex opposito maior sit unio dicit ab assumere igitur
unio ab assumptione quia patet per plurimum agi-
gentem autem patet quia sicut nunc convenit toti trinitati
Sed assumere non convenit nisi persone filii in proposito
In ista questione Notandum in qua videndum est de 3bus primo
utrum natura divina possit assumere naturam humanam
2o utrum in proposito facta sit unio in natura 3o secundo
quod queritur primum ad primum dico quod natura divina
possit assumere naturam humanam potest 2 intelligi
uno modo mediante persona divina et hoc primum
dictum est ut patet ex dictis supra inde prima Alio
modo in mente divina natura possit assumere
naturam humanam et hoc ad hunc potest dupliciter
intelligi uno modo circumscriptis personis puta
circumscriptis

sed divina natura non est nisi in tribus personis vel ad hunc possit
assumere creata naturam alio modo vel quod natura divina consideretur
quod divina natura in nullis personis posset sic
assumere naturam creatam quod assumptio sit in mente
terminata ad naturam et mediate naturam ad personam
Secundum hoc pono 2as conclusiones prima est ista quod natura divina
non in nullis personis non potest assumere
naturam humanam patet sic quia quod nullo modo habet esse
hoc non potest ad assumendum quod assumere presupponit
supposita sed divina natura non potest esse
nisi in tribus personis quia impossibile divinam naturam
alibi existere quam in tribus personis Sed 2m fidem
catholicam cum sit substantia non potest divina natura
esse nisi in tribus personis 2a conclusio sit ista
natura divina existens in tribus personis potest assumere
naturam humanam itaque talis assumptio immediate
terminetur ad divinam naturam et mediate naturam ad
personas sicut nunc credimus quod fuit factum
in re probatur sic quia nulla videtur hoc includere
repugnantiam igitur est possibile Sed forte diceres quod sit
sicud sit hoc persona ad personam ita se habet
natura ad naturam Sed persona divina non potest assu-
mere personam creatam igitur nec naturam 2o sic
actus personales non conveniunt nature divine
et ideo ipsa nec gignit nec gignitur nec spi-
rat nec spiratur ut dictum est supra libro 1o Sed
assumere videtur esse actus personalis alias deus
non possit competere soli filio igitur 3o sic passio
sit conclusio predictarum quia 2m Augustinum talis
fuit ista susceptio quod deum faceret hominem et
hominem deum sed natura divina non potest unquam
esse humana igitur Solo ad primum dico
non est simile quia licet homo non sit persona possit
esse tamen Ad 2m dico quod actus personales ad
intra non conveniunt divine nature nec ut agente quia
natura divina nec gignit nec gignitur Sed in proposito
assumere est actus ad extra qui convenit nature et
persone Ad 3m dico quod sed non oportet quod quod est
unitum humane nature quod hoc eius proprio recipiat
in abstracto Sed solum in concreto quia hoc exemplum
videmus est solum albus non quod humanitas sit
albedo Sed dicit quidam doctor quod si verum ista
deberet concedi tunc magis absolute esset concedenda
ista propositio deitas est homo quam ista humanitas
est deus quia persona filii suscepit primo et per se
est facta unio est sua deitas non realiter

diuus ab[illegible] / ideo quamvis non locutione forma-
li proprissime sunt formaliter est idem quod propo-
sitio potest ista concedi formaliter et sic secundum quid [illegible]
tantum de ista copula x. Sed non est sua humanitas in-
nec locutione formali nec proprissime sed quia
2us arti. ista humanitas est dei / Contra articulum aliorum articulum po-
nit istum quod in christo proprie loquendo non est
sua unio duarum naturarum quia si in christo esset unio in na-
tura ipso esset tantum una natura quod est contra
fidem et probatio patet sic quia si in christo esset tantum una
natura vel illa esset divina et tunc christus non esset
homo vel tantum humana et si sic non esset deus sed
utrumque est contra fidem quia ponit in christo duas naturas
et propter hoc dicitur in symbolo perfectus deus perfectus
homo non potest dici quod tantum una natura sit in christo
ex confusione unius in alia quia sic christus non esset
unus ut dicitur in eodem symbolo Unus non confusione
substantiae naturae vel ut confusione sed christus est unus
sed unitate personae etc. Contra tertium articulum aliorum articulum
3us arti. quidam intellexerunt [illegible] ipsa unio [illegible]
[illegible] sit creatura [illegible] quidam
distinguunt quod unio dicit actionem sic est in deo
et ut sic est idem quod natura divina [illegible] ut dicit
relationem [illegible] sic est creata etc.
[illegible] Sed quidam alius doctor po-
Tho. de Ar. nens [illegible] articulum primo est quod unio sive
summa relatione quadam et homo unitur
sive relatione qua [illegible] unita [illegible]
[illegible] quod predicta unio est [illegible]
et est creatura [illegible] quia iste doctor [illegible]
naturarum [illegible] non est [illegible] sed unio
qua [illegible] humanam [illegible] duo
[illegible] et ideo non est in deo [illegible]
[illegible] et ideo [illegible] erit creatura sed [illegible]
[illegible] articulum iste doctor quia [illegible] quia dei
refert ad creaturam et [illegible]
in deo et [illegible] est realiter [illegible] Item
[illegible] sit quod [illegible] est temporale [illegible] est creatura [illegible]
[illegible] unio sive summa relatione dei [illegible]
[illegible] sive relatione ipsa est quod temporale [illegible]
[illegible] quia [illegible] iste doctor [illegible] quod predicta
unio realiter dicit ab assumptione [illegible]
sit quia si non tunc [illegible] esset alteri uni-
ta esset ab eo assumpta [illegible] sed natura divina
unita naturae humanae in christo [illegible] natura divina

esse assumpta [illegible] tolerantia [illegible]
[illegible] [illegible] ista [illegible] sic [illegible]
unum [illegible] alio [illegible] dicitur realiter sed
assumptio [illegible] unionem est [illegible]
unione et unio [illegible] assumptionis
[illegible] 3o assumens [illegible] non
[illegible] assumptum sed omne unitum [illegible]
[illegible] in [illegible] quod plures [illegible]
[illegible] articulum quod unio non sit [illegible]
nec quid creatum sed [illegible] et humana natura
sit [illegible] sicut [illegible] homines [illegible]
[illegible] loquendo [illegible] doctorum [illegible]

Supremus autem [illegible]
[illegible] de modo [illegible]
unionis humanae naturae [illegible] secundum fidei
assertionem [illegible] incipit [illegible]
[illegible] varia doctorum opiniones et sic procedit
primo [illegible] recitat tres opiniones / 2o
[illegible] distinguit [illegible] locutiones
3o [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] ibi [illegible] ulterior [illegible]
[illegible] [illegible]

V[illegible] in christo sint duo supposita
sicut [illegible] verum [illegible] implicat
[illegible] suppositum et [illegible] implicat
humanum suppositum [illegible] deus et
verus homo [illegible] sit distinctum
suppositum [illegible] [illegible]
[illegible] sed [illegible] christo [illegible]
[illegible] [illegible] passus mortuus
[illegible] 1o [illegible] **[illegible]** [illegible] [illegible]
primo [illegible] suppositum et natura [illegible] realiter
[illegible] / 2o [illegible] / 3o [illegible]
[illegible] sit [illegible] deus [illegible] homo [illegible]
[illegible] sit [illegible] deus [illegible] homo [illegible]
[illegible] quidam doctor quod suppositum et natura
[illegible] realiter differunt [illegible] pater [illegible]
si suppositum et natura [illegible] realiter [illegible]
[illegible] assumens natura [illegible] assumens suppositum
[illegible] assumpta natura humana et
non assumpta [illegible] suppositum [illegible] / 2o sic [illegible]
[illegible] suppositum et natura non differunt realiter

Remanet natura [illegible] predicatur. Et supposito
quod est falsum quod hec non est vera: homo
est humanitas / 3º sic: principium actionis agentis et id
quod est sibi ratio agendi realiter differunt quia in
creaturis actualis suppositum et natura realiter differunt
quia patet quod suppositum est agens et natura est ratio
agendi etiam patet quod agens est dignius causa
efficiens / Ratio enim agendi est dignior causa for-
malis et forma non coincidunt [illegible] / Respondeo
communis opinio [illegible] quidam alius doctor quod po-
test quod suppositum et natura non differunt realiter in materia
Et hoc probatur multipliciter. Primo sic quod differentia suppositi
[illegible] patet sic quod differentia [illegible]
[illegible] est [illegible] et [illegible] et hec [illegible]
supposito etiam [illegible] / 2º sic: si suppositum realiter
differret a natura tunc [illegible] addit suppositum. Sed
quod est falsum quod nec addit [illegible] nec modum
accidentalem [illegible] / 3º sic quod forma
compositi realiter et omnino eadem [illegible]
est forma quod est falsum et quia patet quod compositum
naturale ex materia et forma est unum suppositum
et forma est eius natura / Sed et materia ut
patet 2º [illegible] / Respondetur [illegible] quod [illegible]
opiniones nimis teneat [illegible]
est suppositum ut hic quod realiter differt a natura
sed forma et materia [illegible] partibus [illegible]
Et aliqua est natura sicud anima humana
est corpori inherens [illegible] que [illegible]
[illegible] fit suppositum ut [illegible] et
[illegible] quod sit et ut non et
[illegible] / 2º ad [illegible] est
dico quod [illegible] / pono istam [illegible] quod in Christo non sunt
plura supposita patet sic quia si ad suppositum [illegible]
esset immo [illegible] suppositum ubi [illegible] maxime
esset humanum suppositum [illegible] non [illegible] aliud
Si enim suppositum humanum esset [illegible] realiter
ambo distinctum tunc non posset vere dici [illegible]
persona est homo divinitate filio [illegible]
[illegible] quod [illegible] et [illegible] supponentia [illegible]
suppositi / 2º sic: [illegible] plura supposita
humanum sed et divinum / tunc [illegible] essent plures
persone. Sed quod est hereticum et est error
Nestorii / quia patet quod [illegible] talium suppo-
sitorum esset persona / quod esset [illegible]

Individuum [illegible] / 3º sic [illegible] suppositi
est [illegible] subsistentie. Sed humana natura in Christo [illegible]
subsistentie ubi et non subsistit per se [illegible]
[illegible] primo [illegible] quod [illegible]
[illegible] ista potest [illegible] 2º
supposita et [illegible] potentie [illegible] moti-
[illegible] primo quod [illegible] est [illegible]
est suppositum [illegible] / Respondeo [illegible] humana
natura 2º [illegible] supposito [illegible] divino est
[illegible] suppositum humanum / 2º esse indi-
viduum non est separatum [illegible] natura
et suppositum [illegible] patet quod [illegible] est [illegible]
individuum quia [illegible] suppositum quod [illegible] individuum
[illegible] / Respondeo [illegible] suppositum [illegible]
[illegible] / 3º sic homo est [illegible] suppositum [illegible]
[illegible] / 4º si [illegible] divinitas humanitatem
assumptam et persona [illegible] influentiam [illegible]
[illegible] quod anima informet corpus [illegible] ibi esset
unum suppositum ut [illegible] quia patet quod
sola [illegible] non [illegible] suppositalem
[illegible] / Solo dico quod [illegible]
[illegible] esse [illegible] 2º [illegible] naturale [illegible]
[illegible] non est [illegible] / Respondeo quod quia
non valeat / Ad 2m dico [illegible] quod [illegible]
si [illegible] individuum [illegible] quod est unum [illegible]
quod [illegible] addit suppositum [illegible] / Ad 3m dicit quidam
doctor quod [illegible] suppositum
[illegible] et [illegible] suppositum ubi est sic
[illegible] / Ad 4m quod [illegible]
et dico quod sola [illegible] facit [illegible] supposito
suppositum / [illegible] quod [illegible] est quod [illegible]
non sint plures [illegible] et in [illegible]
erunt plures [illegible] quod [illegible] homo [illegible]
[illegible]
[illegible] / 5º assumeret
plures [illegible] humanitates
esset tamen unum suppositum et [illegible] non essent
plures homines / et [illegible] divinitas assumptive vel
assumpta [illegible]
[illegible] / Ad 2m [illegible] pono istam [illegible] quod
[illegible] et [illegible]
homo quod dicitur in symbolo [illegible] de filio dei
[illegible] et [illegible] est
[illegible] dicit quod [illegible] illa [illegible]

que deum facit hominem et hominem deum. Et
patet hoc quia Augustinus super isto verbo Jo. 1° verbum
caro factum est ubi dicit Augustinus quod caro facit ibi
nuptie hominis [illegible] toto [illegible] in uno adductus
verum propter talem verbum dei factum est caro
Sed ad tollendum multa contraria dicunt doctores
distinguendo quod hec propositio factus vel refertur ad totam
compositionem et sic propositio est vera quia est ipse deus factus
et homo i. factum est quod deus sit homo quia hoc
factum fuit in opere incarnationis quod deus est homo
vel refertur alter ad solum compositionem et tunc falsa est
quia modo [illegible] ultimo. Ut ex simili pas-
sima sed Bonaventura valde multum ista distin-
ctione 2a [illegible] Bonaventura [illegible] q. [illegible]
[illegible] distinguit de ista propositione natura divina est
caro facta quia si hic facta significet eadem inter [illegible]
[illegible] scilicet divina natura et caro tunc importat
factorem et divinam naturam [illegible] forme carnis et sic
[illegible] est divina natura et caro facta i. divina natura [illegible]
[illegible] incarnatione et hoc est impossibile. Si [illegible] accipi-
atur totaliter sic esse divina natura et caro facta i. sum-
[illegible] quod divina natura est caro, et hoc [illegible] loquendo [illegible]
est falsa nisi per synodochen i. divina natura est caro
i. homo sed quod [illegible] est de ista. Homo factus
est deus vera quia sic [illegible] quod dicit Augustinus
[illegible] ista suscepto ut faceret hominem deum
Sed [illegible] est quia unio facit communicationem ydiomatum
i. homo factus est deus [illegible] deus factus est deus quod
[illegible] esse [illegible] Solo distinctio est ista homo
factus est deus quia [illegible] participium factus potest
referri ad totum sic esse factum est quod hoc est [illegible]
[illegible] verum est quia hoc factum [illegible]
in opere incarnationis quod homo est deus. Si
[illegible] participium factus [illegible] predicatum tunc est
[illegible] homo est deus qui factus est et [illegible]
ut [illegible] est quia [illegible] deus factus est [illegible]
respicit utrumque extremorum quia [illegible] et deus
et dicit [illegible] ad [illegible] esse homo factus
est deus i. qui prius erat homo factus est deus
postea et [illegible] est falsa quia ex homine
[illegible] Dubitatur [illegible]
[illegible] quod [illegible] ista locutio homo
factus est deus quam ista deus factus est homo
[illegible] [illegible] si [illegible] legitur

[Margin notes, left:] bonitate — Bonaventura et doctor [illegible] aclo p° q° 3° — q'

Vel invenitur [illegible] [illegible] [illegible] accipitur
Sed [illegible] in [illegible] [illegible] bonitate [illegible]
[illegible] quod [illegible] unio facit communicationem
ydiomatum [illegible] [illegible] importat
unionem [illegible] non [illegible] divina natura est humana
humane [illegible] divina natura [illegible] humane non
[illegible] divina natura assumpsit humanam [illegible] humana
assumpta humanam [illegible] et non [illegible] homo
factus est deus [illegible] deus factus est [illegible] et etiam
[illegible] iste doctor [illegible] [illegible]
deo hominem esse factum deum [illegible] intelligo humanam
naturam [illegible] et tale ydioma [illegible]
communicatur per unionem pro eo quod ipsa unio
[illegible] [illegible] importat [illegible]
[illegible] etiam [illegible] sed [illegible]
[illegible] [illegible] talia ydiomatum [illegible]
importantia non sunt communicabilia [illegible]
ad [illegible] [illegible] [illegible] dubio [illegible]
[illegible] quod hoc [illegible] deus est homo et [illegible]
homo est deus patet quia [illegible] quod dicitur in symbolo deus
et homo unus est [illegible] quod est deus et
homo [illegible] unus. Sed quod dicitur [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] dicit [illegible] [illegible] et [illegible]
Augustinus [illegible] [illegible] talis fuit illa sus-
ceptio quod hominem faceret deum et deum hominem
[illegible] patet [illegible] [illegible] [illegible]
sic [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] unum
omnis [illegible] [illegible] persona quia deus et
homo unus est [illegible] ut si duo [illegible]
[illegible] non [illegible] et ista [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] opinio [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] omni [illegible]
Sed [illegible] maior est [illegible] [illegible] individua
quod duarum naturarum [illegible] [illegible] persona [illegible]
illa [illegible] [illegible] inter omnes uniones
Sed non [illegible] unionem [illegible] non est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] deus est homo
[illegible] homo est deus [illegible] si [illegible]
deus est homo [illegible] persona [illegible]
[illegible] hoc [illegible] deus [illegible] homo [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] doctores [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

dicit pertinens | Item si filius per incarnationem omnino
propter esse generis vel differentie vel proprii vel accidentis
sed nulla istarum quattuor potest ei sibi unire
sicut hoc vel hic in hac propter deitatem et deitatis
unitatem vel unionem non tamen ex quo non communicatur
nomen adiectum et accidentalis sibi unitur
patet non accidit cum sit genus cum ceteris habentibus
quod falsum est. Ad primum dicendum quod licet bono
illa sit excellentior quam ad eos fortius sua tamen non
est excellentior quam ad bonitatem vel quam fortius
in persona. Ad secundum dicendum quod hic non est sermo
de natura et eo quod secundum quod dicit Boetius ipsa tendit
ad unitatem simplicem eo quod pater et filius sibi bene
dicuntur sed non perpendit si pater et filius differunt
in sua persona. Ad tertium dicendum quod est per propositionem
omne et non cum sibi unio ista est similis et
ineffabilis quod ad quam sit quod generalis propositionis
generaliter. Ad quartum dicendum simpliciter quod non unitur
unione sed est propter communionem per hanc
per fidem catholicam ubi est bonum suppositum ut deus
est in modo uno ad duas bonas naturas quod
una est simplex scilicet divina natura et alia composita
scilicet natura humana. Et tamen non simplex propter supposito
posito absoluto et quanto composita non natura
propter quanta solum non absolute sicut est propter
propter unionem quodcumque supposito filii
dei est deus et datus et tamen supponitur
quod homo sed non est humanitas. Sed forte dices
quod / Hoc sicut scilicet quod in uno sit in
personis. Per hoc dicendum quod non est propter
dicendum uno ipse sit post aliquorum cum
mutua dependentia cum ab alio aliquo
large sit post aliquorum sine mutua de
pendentia sed bene ab alio sed ista dicitur
intelligibilis et cetera cogitativa propter composita
natura humana maxime et ceteris et cetera
sed non persona Christi et persona Christi est
composita. Ad hoc dicendum ut sit receptor
sit ita cogitabatur natura humana et
divina. Ad articulum probate dicitur non quamvis et cetera

Post predicta inquiri debet utrum
pars tertia continet ubi
de adoratione nature et unionis modum

Primo inquirit utrum caro ad hoc deificationem
ipsius unionis et sic procedit | primo tractat de patrone ipsius
divinam quoad adorationem | 2° de convenientia ipsius
quo ad personam infra distinctione 10 primo in 2 quare primo
inquirit utrum ratione divine competat nasci
de virgine quod ponitur dicitur ad vitam
2° inquirit an caro Christi debeat adorari
adoratione latrie quod ideo ponitur ad
natam divinam infra distinctione persona primo prius quod est
primo de divina in 2 et prima comparat nativitatem
Christi de virgine ad divinam nativitatem 2° comparat Christi
nativitatem temporalem ad divinam ibi quid autem solet

Pertinens investigari utrum ceteris quod tenuit
de comparatione divine nature ad hoc humane
nature extra tractat de comparatione humane nature
ad potestatem divine nature inquirens an caro Christi
sit adoranda adoratione latrie et primo ridet
dicens per suam opinionem primo si alia ibi alius placuit autem
solet et queri inquirit tractat de con
dignatione ipsius tum in comparatione ad personam
divinam in 3 sed 3 partes 2 ibi si non queritur
3 ibi deinde supposita ulterior dicendum per hoc de quo

Verum cum quia homo sit adorandus
adoratione latrie quod sit articulus primus
dicit beatus Augustinus super illud psalmi 98 Adorate
scabellum pedum eius quod sanctum est caro Christi
sine impietate adoratur a nobis quod nemo illam
carnem spiritualiter manducat nisi prius adoraverit
sed oppositum articulum probatur quod dicitur apud et cetera Deum
deum tuum adorabis et illi soli servies
quod glossa exponit de servitute cultus latrie
propter eadem materia ista dicunt et sanctorum
suis opinionibus videtur esse dubium primo in Christo
sunt due filiationes quia secundum unam est filius dei
2° de eadem quia secundum unam est filius hominis 3°
cum Christus sit quod homo sit filius adoptivus
quia secundum ad dicendum 10 tertium ad primum videlicet
est dubium primo an in Christo sint due
nativitates 2° an due filiationes 3° an
cum sit duo filii utrum Christus sit due nativitates
quod non articulus sit nasci 2um quod necesse est
propositum nomine sed ideo est filius propter

r[ati]o p[ri]mi est q[uia] tam una nativitas [illegible] sic
ipsius Christi est nativitas qua natus est eternaliter
de patre et nativitas qua temporaliter natus est de
matre virgine et secundo est illa ratio quoniam non videtur
est dubium [illegible]
Christi sunt due nativitates prima qua eternaliter natus
est de patre et temporaliter natus est de matre secundo quoniam na-
tivitas patet ex symbolo athanasii ¶ Et patet tertio quoniam
per damascenum patet [illegible]
[illegible] ¶ Et patet hoc quoniam [illegible] quicumque
quis dicit [illegible] quod aliquis credat
ipsum filium dei verbum dei natum de spiritu sancto
et maria virgine duas habere nativitates
unam ex patre eternam et aliam ex matre temporalem
deum unum et hominem unum et illum [illegible]
[illegible] et [illegible] ¶ Sed contra nasci
[illegible] secundum damascenum [illegible] ypostasis [illegible] ¶ Sed [illegible]
est tantum una ypostasis [illegible] et una nativitas ¶
secundo sicut unus motus est [illegible]
et [illegible] ¶ Sed [illegible]
[illegible] Christi [illegible] et unum nasci et [illegible] una
nativitas ¶ tertio sicut [illegible]
[illegible] non debet [illegible]
[illegible] deus homo [illegible]
[illegible] duo homines [illegible]
[illegible] nativitas eterna et temporalis [illegible]
[illegible] quod advenit [illegible] non dicitur
quis natus [illegible]
igitur [illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible]
[illegible]
et [illegible] duas nativitates [illegible]
sit [illegible] natus [illegible]
[illegible] nasci [illegible]
[illegible]
nasci [illegible] ypostasim [illegible]
[illegible] nasci [illegible]
[illegible] et [illegible]
nasci ¶ [illegible] nativitas [illegible] non est
[illegible]

Idem

[illegible] Christus [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] analogia [illegible]
[illegible]
[illegible] motum [illegible]
[illegible] motum
[illegible]
[illegible] filii [illegible]
[illegible]
[illegible] ¶ [illegible]
[illegible]
[illegible] realiter due
filiationes [illegible] ¶ [illegible]
[illegible]
¶ Sed [illegible]
[illegible]
[illegible] filiatio [illegible] filiatio [illegible] ¶ [illegible]
[illegible] realiter [illegible]
[illegible] divinitas [illegible]
¶ Sed filiatio divina [illegible]
[illegible] filiatio divina
[illegible] divina [illegible]
[illegible]
[illegible] filiatio [illegible]
[illegible] temporalis
[illegible] accepta [illegible]
[illegible]
¶ [illegible] filia-
[illegible] alterna filiatio [illegible]
[illegible] filius [illegible] relatio
filiatio [illegible]
[illegible] filiatio [illegible]
[illegible] filiatio [illegible]
[illegible] temporalis [illegible]
filiatio [illegible] ¶ [illegible]
[illegible] realis filiatio
[illegible] temporalis [illegible] filiatio [illegible]
[illegible]
[illegible] filiatio [illegible]
[illegible]
¶ [illegible] ¶ [illegible] due filiationes [illegible]
[illegible] duo filii [illegible]

suppositum nulla reali relacione refertur ad creaturam [illegible] beata virgo est prima creatura [illegible] multas alias [illegible] secundum [illegible] per [illegible] que [illegible] sic filiacio [illegible] accipitur [illegible] relacio [illegible] sunt due filiaciones [illegible] et alia [illegible] filiacio non [illegible] relacio [illegible] sunt due filiaciones [illegible] doctores [illegible] quod [illegible] duas reales filiaciones [illegible] intentacionis [illegible] filiacione [illegible] est temporalis [illegible] et [illegible] duos filios [illegible] nativitatis [illegible] nata [illegible] naturam [illegible] nata [illegible] humanitas [illegible] temporalis [illegible] nata [illegible] nata [illegible] [illegible]

creature. Secundo ex premissis patet in glosa super illo verbo psalmi 98 adorate scabellum pedum eius quoniam sanctum est. Tercio premitto quod latria aliquando accipitur pro actu exteriori reverencie [illegible] deo exhibite / aliquando pro actu interiori aliquo pro habitu et sic ista dicitur virtus specialis adiuncta [illegible] quoniam latria sit virtus [illegible] sicut similiter accipitur hic nomen dulia aliquando pro actu exteriori reverencie exhibite alicui creature. Tercio premitto quod dulia prout accipitur pro reverencia soli creatori debita / tunc solum distinguitur in 2 species / quarum una dicitur yperdulia et alia superdulia / eo quod exhibenda sit excellentissime creature [illegible] Christi [illegible] adoranda [illegible] latrie [illegible] latria sit cultus soli deo debitus [illegible] adorationis latrie adorandus [illegible] doctores [illegible] Christi [illegible] latria adorandus [illegible] adoratione latrie [illegible] glosa super illo verbo [illegible] adoratio latrie que soli deo debetur [illegible] latrie [illegible] Christi [illegible] ymaginem [illegible] adorare ymaginem [illegible]

et eum tunc ymaginem. Waldensis dicit hoc non
introductam ymaginum veneratio non fuit
absque venerabili causa et assignat ipse
3 causas. Primo simplicium eruditionem ut simplices
non valentes scripturas scrutari legerent per scrip-
turam habebant ymagines et ideo credo quod non
debent fieri ymagines maxime Christi nisi
ubi de quibus habetur testimonium ex scripturis
quia bene dicit nobis sufficit antiquas scripturas
perlegere et non oportet nos confingere no-
vas ymagines sicut Hugo. quedam fieri
ut ymago Christi passi [illegible] in simili [illegible]
[illegible] et ubi habetur hoc in scriptura. 2o
dicit iste doctor quod ymagines [illegible]
affirmant [illegible] ut habetur qui non [illegible]
[illegible] libris [illegible] ymaginibus
[illegible] 3o dicit [illegible] memorie laudabiliter
ut videntes ymagines recordentur bene-
ficiorum dei. Dicunt hic doctores quod [illegible]
quod ymago Christi [illegible] non sit [illegible]
[illegible] sed signo [illegible]
[illegible] signato [illegible]
motus adorationis non tam ad signum
sed ad signatum. Waldensis dicit in [illegible]
quod isto tempore ymagines sunt prohibite
[illegible] ecclesia [illegible]
[illegible] sit [illegible] insignitur
est et ideo [illegible] error et
[illegible] et [illegible] quod dicit
Damascenus [illegible] de ymaginibus [illegible]
[illegible] et [illegible] quod di-
vinitus est

q̄ nō ī dſaīs

viij

Ad 2am questionem Ad 2m questionem incidentaliter propositam utrum cultus latrie sit exhibendus matri Christi. Quia videtur quod sic per id quod dicit Damascenus in capitulo de ymaginibus: honor qui est ad ipsam matrem qui est corpori incarnatus redundat; ergo idem est honor matris et filii. Sed honor filii est latria, igitur etc. Sed in contrarium est quia mater Christi est pura creatura; sed pure creature exhibere latriam est ydolatria, igitur etc. Solo

Contra et dicunt doctores quod quia beata virgo est pura creatura ideo sibi cultus latrie non debetur. Et addunt quod beata virgo potest considerari dupliciter: uno modo prout in se ut est quedam sanctissima virgo, et sic adoratur dulia; alio modo in comparatione ad filium ut est mater dei, et sic potest et debet adorari yperdulia, sed latria nullo modo adoratur, ut res nec ut signum. Ad dictum Damasceni respondetur quod honor matris refertur ad filium ut ad finem, non ut ad obiectum.

Ad 3am questionem Ad 3am questionem utrum cruci Christi sit exhibendus cultus latrie sunt due opiniones doctorum. Quidam doctores dicunt quod crux potest dupliciter considerari: uno modo ut signum, et sic adoratione latrie adoranda est, quia motus adorationis non terminatur in signo sed in signato. Secundo modo crux Christi consideratur alio modo prout est res quedam ad proprium pertinens que fuit cruentata eius sanguine, et sic adoratur yperdulia, et sic est institutum festum

solutio crucis. Sed dicitur quod hic cultus convenit soli illi materiali cruci in qua Christus pependit. Alii dicunt crucem non esse adorandam nisi imaginem Christi in ea adoratam, nec sit ei exhibenda aliqua reverentia nisi ratione crucifixi, sicut nec ymagini nisi ratione ymaginati, et isti allegant ipsum Damascenum in capitulo de sanctis ymaginibus ubi videtur ad hoc sonare. Sed quoniam ponens hec corporibus Damascenus infert ibidem ubi sic dicit: ipsum quidem preciosum lignum crucis venerabile in quo seipsum pro nobis Christus obtulit ut sanctificatum iam contactu corporis et sanguinis dicunt est adorandum, et subdit: si autem aliqua in figura est, non magis adoranda est,

Contra sed typum etc. Alii dicunt distinguentes quod duplex modo exhibetur alius honor aliquis in obsequium reverentie, et iste est honor benedictionis; aliquis intercessionem invitans ad familiaritatem et complacentiam, et iste est honor adorationis. Et dicunt quod iste cruci Christi honor debetur unus quidem est latria qui ei debetur tamquam signo; alius non honor potest dici dulia nec latria quia non est proprie adorationis sed potest dici honor venerationis. Ad 4am questionem utrum cultus latrie sit exhibendus membris Christi dicendum est quod non, quia membra Christi sumus nos, nam quamvis sed quia latria debetur soli creatori ut premissum est, igitur etc. Pro verum ad 2m articulum pono istam conclusionem quod Christus secundum 2m quod homo non est filius dei non filio filius adoptivus. Probatur quia quicumque est filius adoptivus ille aliquando non erat filius; sed Christus ut homo non est filius dei non filio filius qualiter aliquando non fuit filius, igitur etc. Item quia adoptatio est totius trinitatis, sed Christus non potest dici filius totius trinitatis, quia non est sui ipsius filius, igitur non potest dici filius adoptivus.

Respondetur per hoc quod predicatur sanctorum primo per beatum Ambrosium qui exponens illud apostoli ad Romanos 1: qui predestinatus est filius dei, sic dicit: legi et relegi scripturas et Christum filium dei adoptione invenire nequivi. Item super illud ad Philippenses 2o: propter quod et deus illum exaltavit et donavit illi nomen etc. dicit: gerens ymaginem hominis assumptus non per gratiam adoptionis sed per gratiam unionis. Item beatus Augustinus in libro de certis dogmatibus sic dicit: natus est ex virginitate in corpore dei filius et virginitate in conceptione hominis filius, ut non adoptione non appellatione sed nativitatis filii nomen nascendo habet. Nec obstat quod dicit Hylarius patris divini non amitti cum ceteris humanitas adoptatur, quia Hilarius in principio capitis ibi adoptari intelligit per conjungi vel uniri, vel si adoptari attribuitur Christo hoc non est intelligendum nisi sed in membris suis, ad idem predictum patet per predictis etc.

Solet etiam queri duplex ... dicitur quod sacramenta qualiter conveniunt per ydiomata que videntur sonare ad dignitatem ... perfecte pertinent defensionis que dicunt aliqui de sacramentis etc. Procedit primo inquirit an credi possit Christum esse ... cultu, 2o an credi debeat Christum esse ... infert de ... ydiomati ibi ... predicatione queritur per ... que plus dicitur dividitur Dico xij

Idem credo de reliquiis ac vestibus sanctorum vel sanctorum ut de peplo beate virginis.

In 3ᵒ p[ar]tis In p[ri]ma q[uestio]ne arguit[ur] In 2ª q[uestione] d[icitu]r
[con]tinuatio[n]em opp[osi]t[i] In 3ª sol[utio]n[e] patet p[er] r[ati]o[nes]
d[istinctio] 12 Post p[re]dicta q[ue]ritur [illegible] inquirunt an con-
cedi debeat [Christu]m esse [ex] incohatu[m] [et] dimi-
nue p[ar]tes s[ed] q[uod] a[lia]s [illegible] [con]tinet et arguit[ur] [ex] q[uo]
p[ri]mo e[st] i[st]a homo ille de mutato [Christo] [illegible] fuit
uel cepit esse 2ᵒ q[uod] e[st] i[st]a aliud d[ic]i[tur] potu-
erit n[atura]m h[uman]am assumere q[ue] degnae ad-
3ᵒ q[uod] e[st] i[st]a ille ho[mo] de mutato [Christo] potuit
peccare 4ᵒ q[uod] e[st] i[st]a d[ic]i[tur] 2ª [illegible] intellectu[m]
potuit na[tura]m h[uman]am assumere p[ar]tes d[ic]i[tur] patet
et d[istinctio] 9ᵒ 06 [illegible] et 12ª q° Utrum [Christus] potuit peccare q[uo]d s[i]c ar[guitur] q[uia] libe-
r[um] ar[bitriu]m maxi[m]e erat in illo i[deo] [Christus] potuit peccare
ar[gumen]t[u]m p[ro]b[atur] s[i]c p[ri]mo q[uia] [Christus] e[st] c[re]atura ut n[atura] q[ua]m q[ue] e[st] ho[mo]
s[ed] o[mn]is ho[m]o e[st] c[re]atura s[ed] s[ecundu]m [Christus] assump[si]t carnis
passibilitate[m] ita assump[sit] sibi arbitri[um] u[er]tibilitate[m]
i[de]o ar[gumen]tu[m] fuit ne[ce]ss[ar]io opp[ositu]m ar[guitur] s[ed] [Christus] ap[ostolu]s [illegible]
sic [con]p[ro]b[a]tus fuit nec [illegible] gr[ati]a[m] [con]firma-
tionis [illegible] [et] i[de]o peccare no[n] potuit [illegible] p[ro]b[atur]
opp[ositu]m [illegible] adh[uc] 2ª q[uod] ap[ostolu]s alli-
gat e[ss]e p[ro]p[ri]o minorasti eu[m] paulo m[inu]s ab angelis
ea q[ue] q[uon]is solutio[n]e[m] vide[n]tur e[st] de 3ª q[ue] p[ri]mo
an [con]cedendu[m] sit q[uod] [Christus] e[st] c[re]atura 2ᵒ de q[ue]sito
pro arg[ument]is p° q° 3ᵒ an in [Christo] potu[er]it peccandi fuit [illegible]
ad p[ri]mu[m] pono p[ri]mo istam [con]clusio[nem] q[uod] h[ec] p[ro]p[ositi]o filius
dei e[st] c[re]atura e[st] simp[licite]r et absolute neganda
p[ro]b[atur] s[i]c quia filius dei esse c[re]atura[m] e[st] [contra] h[er]esi[m] arria-
n[orum] i[de]o [illegible] quia c[re]ator no[n] e[st] c[re]atura s[ed] filius
dei e[st] p[ro]p[ri]e o[mn]i[u]m c[re]ator i[de]o [et]c[etera] i[de]o filius dei e[st]
coeternus et coequalis deo p[at]ri s[ed] nulla c[re]atura
2ª q° est h[uius]m[od]i i[de]o [et]c[etera] 2ª [con]clusio sit ista q[uod] h[ec] p[ro]p[ositi]o [Christus] est
c[re]atura non e[st] simp[licite]r et absolute [con]cedenda
p[ro]b[atur] s[i]c quia p[ri]mu[m] q[uod] includit repugnantia[m]
ad s[e]i[psu]m no[n] p[otes]t de s[e] uno ne[c] p[re]dicari s[ed] s[i]c e[st] in
p[ro]p[ositi]o[n]e q[uia] esse c[re]atura[m] d[icitu]r p[ro]ductu[m] simp[licite]r de no-
[illegible] q[uod] [Christo] repugnat ut man[ifestu]m e[st] i[deo] [et]c[etera] Et
[con]f[irmatur] quia [Christus] no[n] p[otes]t dici s[er]vus simp[licite]r i[de]o n[ec]
c[re]atus [et] i[deo] n[ec] c[re]atura [et]c[etera] p[ro]b[atur] [et] h[ec] [con]clusio p[er] hilarium
hylarii qui in l[ibr]o de simodis sic d[icit] [Christum] esse c[re]atura[m]
ut h[uius]m[od]i damnam[us] i[de]o [et]c[etera] 3ª [con]clusio q[uod] h[ec] p[ro]p[ositi]o no[n]
3ª q° e[st] [con]cedenda iste homo incepit esse de mutato
[Christo] p[ro]b[atur] q[uia] iste ho[mo] stat p[ro] supposito s[ed]
suppositu[m] [Christi] no[n] incepit esse i[deo] [et]c[etera] p[ro]b[atur] h[ec]
[con]clusio p[er] [illegible] ubi d[icit] aug[ustinus] abraham
fuit ego sum i[deo] p[ro]p[ter] [illegible] aug[ustinus] [illegible] fuit
[illegible] q[uod] h[uius]m[od]i p[ro]p[ositi]o[n]es s[un]t [con]ceda[n]t

de mutato [Christo] [illegible] iste homo fuit ab eterno iste *q° p*
homo creauit celum [et] terram s[ed] [con]tra q[uest]io[n]es istas
2ᵃᵐ et 3ᵃᵐ opp[ositu]m sit p[ri]mo [contra] 2ᵃᵐ quia de
b[ea]t[u]s aug[ustinus] in s[er]mo[n]e de natiuitate d[omi]ni sic a[lle]-
g[at] m[agnu]m sacramentu[m] et admirab[i]le mist[eriu]m
q[uod] c[re]ator mundi uoluit esse c[re]atura [et]c[etera] Item leo *2°*
p[a]p[a] d[icit] in s[er]mo[n]e quoda[m] de [Christi] natiuitate
noua et inaudita [con]uenerunt deus q[ui] e[st] [et]c[etera]
et q[uod] erat fit c[re]atura Item d[icit] damasc[enus]
ex pr[e]ssi[us] non scandalizamur ad[mirabi]l[ite]r c[re]ature
[con]iunctum aut unitum aut [con]iunctam natu-
ram non negamus Et p[ro]p[ter] i[st]a opp[ositu]m *3°*
sic de [con]iugibus [illegible] et ab[illegible] d[icit] in s[er]mo[n]e de eod[em]
[et]c[etera] [illegible] et ab[illegible] d[icit] supi[us] p[ro]pt[er] [illegible] q[ua]l- *Arg[ument]is p° q°*
iter d[i]ale[c]t[ice] p[re]dicat[ur] [et]c[etera] s[ed] homo d[icitu]r ab e[ter]no *q°*
[illegible] et e[st] i[n]finitus [illegible] n[on] c[re]atura ut manif[estu]m
e[st] i[deo] [et]c[etera] quia [Christus] e[st] homo uel e[st] c[re]atus uel
increatus s[ed] implicat q[uod] sit ho[mo] increatus
[et]c[etera] [contra] 3ᵃᵐ [con]clusio[n]em quia ap[ostolu]s d[icit] ad ro[manos] 1
q[uod] [Christus] f[ac]tus e[st] ex semi[n]e dauid [et]c[etera] Item et *2° q°*
ad gal[athas] 4ᵒ d[icit] [Christus] f[ac]tu[m] ex muliere i[deo] vide[tur]
q[uod] iste homo incepit esse [Christus] de mutato
Solo ad a[uc]toritates s[anctor]um dico q[uod] s[an]cti aliqua[n]-
[do] in[illegible] ex p[ro]p[ri]e loqu[u]ntur amplius q[ua]m admit-
tat [illegible] usus et i[de]o tales s[an]ctorum locu-
tiones no[n] s[un]t extendende s[ed] exponende et
i[de]o dico q[uod] p[re]dicte aut[oritat]es loquuntur de [Christo]
no[n] simp[licite]r s[ed] s[ecundu]m na[tura]m h[uman]am nam s[ed] forte d[icitu]r
q[uod] t[ame]n simp[licite]r [con]ceditur q[uod] [Christus] e[st] c[re]ator i[deo] [et]c[etera] *p° 3ª*
[con]clusio[n]em i[de]o ista simp[licite]r [con]cedi d[ebe]t q[uod]
[Christus] e[st] c[re]atura Solo no[n] e[st] s[imi]le q[uia] [Christus] p[ro]p[ri]e
uocat p[er]s[ona]m ubi [illegible] e[st] c[re]ator p[ro]p[ter] [illegible]
et na[tura]m [illegible] et i[deo] no[n] ita [con]uenienter ut
[illegible] [Christus] n[on] c[re]atur s[ed] c[re]ator et ma[illegible]
[illegible] q[uod] [illegible] [Christus] e[st] c[re]atura sonat ad h[er]esi[m]
arrianam Ad 2ᵃᵐ p[ri]mi d[icitu]r [illegible] de ange-
[lo] q[uod] ho[mo] ut p[re]dicat[ur] de [Christo] no[n] sit i[n]finitus
[illegible] n[on] c[re]atura [et] p[re]dicat[ur] [illegible]
et i[de]o implicat [illegible] suppo[siti] s[ed] [illegible]
d[icitu]r [illegible] et melius [illegible] istud [illegible]
[illegible] e[st] [illegible] q[uod] [illegible]
[illegible] quia s[i] [illegible] e[st] q[uod] petrus e[st] [illegible]
[illegible] e[st] q[uod] petrus e[st] [illegible] o[mn]i[n]o q[uod]
si aliqua [illegible] [illegible] e[st] [illegible]

infinitus infinitori quia eadem intendit sit aut superiori secundum diversos modos significandi secundum quos una locutio potest bene intelligi et alia forte esse vera inveniatur secundum dictam rationem dicit bonaventura quod licet concedatur quod Christus est homo creatus non tamen quod Christus sit creatura concedatur vel quod sit creatura nisi cum addito sic quod Christus est creatura secundum quod homo quia secunda talis additio satis excludit errorem arrianorum ad auctoritatem apostoli dico quod apostolus non dicit Christum esse factum absolute sed cum additione scilicet ex semine david secundum carnem vel ex muliere et per hoc satis intelligitur quod locutio sua capienda est secundum naturam assumptam. Contra tertium ad secundum articulum pono primo conclusionem quod deus non potest esse causa peccati in se ipso patet quia ut dicitur super primo libro de peccatum vel est ex ignorantia vel ex impotentia vel ex certa malicia sed nullo illorum potest ex ignorantia cum ipse sit infinita sapientia nec impotentia cum ipse sit omnipotens nec malicia cum ipse sit bonitas infinita. 2ª conclusio 2ª sit ista deus non potest esse per se causa peccati in malicio patet quia eius totaliter positivum et simpliciter perfectum non potest esse causa privati et simpliciter defectivi sed deus est eius totaliter positivus et actus et peccatum defectivum. 3ª conclusio sic intelligitur corpus deus odit quod est eius effectus quia dicitur sapientie xi diligis omnia que sunt et nichil odisti eorum que fecisti sed deus odit omne peccatum nam pariter odio sunt deo impius et impietas eius ut dicitur sapientie xiiii. 4ª deus nullius peccati est auctor. Conclusio 3ª Christus peccare non potuit patet quia Christus fuit et est verus deus. 4ª conclusio nam quia bona est propositio iam premissa secundum Christum secundum eius humanitatem seu ratione illius humanitatis possit peccare supposito quod subtraheretur illi humanitati omnis gratia et omnis perfectio maneret sola unione sicut probationes magistri doctorum omnes et sunt probabiles rationes ad utramque partem quas recitat thomas de argentina et quod peccare repugnat rationi ad suppositum divinum et respectu actus supposito dicitur Mathei 20 sic dicto plus est imputanda agenti principali

quod instrumento sed humanitas Christi fuit instrumentum divinitatis ut dicit damascenus in tertio capitulo 15. Contra secundum argumentum item nullum inconveniens apud deum est impossibile sed deum peccare est magnum inconveniens immo maximum est dicendum et articulus sicut ingredientur quia natura Christi in statu cum gloria non est perfectior in actione actus primi quia si esset ambo separata vel non est perfectior in actione actus 2 sed si esset separata possit peccare. 2ª. 1ª. Secunda illa in conveniens est propter esse mortalem vel fuisse 2ª humanitatis et immortalem secundum deitatem non venit quod possit esse malus 2ª humanitatem. Contra tertium ad 3 argumentum distinguit thomas de argentina quod duplex est potentia peccandi propinqua videlicet et remota propinqua est ipsa voluntas creata sibi ipsi derelicta sed remota est ipsa eadem voluntas adiuncto aliquo capitulo perficiente omnino et in totum voluntas conformata peccare potentia peccandi

primo dicta non fuit Christi ut maius est quod voluntas sed humanitatem Christi non fuit ei derelicta sed potentia peccandi. 2º dicta fuit Christi quia natura fuit Christi voluntas humana quamvis esset integraliter conformata. Ad argumentum principalem dico negando quod Christus sit creatura et suppositum quod sic non sequitur quod ergo possit peccare et ad aliud quod assumit quod sicut assumpsit carnis passibilitatem quod sic esset assumpsisse liberi arbitrii vertibilitatem dico quod hoc est verum ratione iusticie quem si Christus assumpsit carnis passibilitatem dicitur 18 de passione sed infra patebit. **Distinctio 13**

Preterea sciendum est duplex consideratur.

Predicta natura assumpta ambobus divinis quamvis ad quod dicitur nunc de ratione deitate quantum ad plenitudinem gratie 2º peccato sicut iniciat de plenitudine gratie et sapientie in spali de plenitudine sue persone... proxima forma per quam est plus de ... in duas partes primo de plenitudine gratie et sapientie Christi nationem de ratione 12 opposito et solvit ibi hinc sunt obviare in alium - caetera

3 argumentum
Voluntas
+ ord.
Di. 13

D° 18

Hic queri opus est quia cum anima Christi videat deum ple-
nitudine beatitudinis anime Christi in speciali videtur
primo quod videat infinita cum beata Christi anima videat
omnem scientiam 2° videtur eam sicut omnem potentiam
sicut omnem scientiam ibi Dicendum quod illorum or-
dine patet sequens quod

Utrum beata Christi anima videndo divinam essentiam
videat omnia que relucent in ea quia secundum mar-
tinus cognoscit ea que ignorat ipsius
anima beata Christi novit omnia que dixerunt
ei discipuli Joh. 16 et non sunt dicta reducen-
tium nunc scimus quia scis omnia videtur Item
videtur esse per ... qui dicit quod trinitas sibi ipsi
soli nota est et homini assumpto sed hoc non
potest intelligi de notitia apprehensionis quia
sic cuilibet beato trinitas nota est ergo oportet
intelligi de notitia comprehensionis oppositum
arguitur sit quod sit capacitas comprehendere finitum
ut dicit Aug. xxj de civitate dei sed anima Christi omnino
sit finita non potest comprehendere infinita videtur
contra solucionem cum comprehensionis videndum est de ... primo
an beata Christi anima sit plena gratia 2° utrum ipsi
clarius videat divinam essentiam quam alii beati
3° de quesito 4° utrum possit cognoscere rerum in verbo
anima Christi sicut cognoscit rerum in proprio genere
p° ar^s — Circa primum ad primum primitto quod in tres modos lo-
quendi doctorum in Christo sunt gratia multiplex
scilicet gratia unionis de qua dubitari solet an
sint gratia creata vel increata et gratia spiritualis
de qua solet dubitari utrum in Christo sint finita
vel infinita et de utraque pono conclusiones aliquas
y° p^a — prima sit ista quod si gratia unionis capiatur in
telligitur active ipsa est gratia increata probatur quia ipsa
ut sic non est aliud quam divina complacentia qua
gratissime factum est ut humana natura ad divinum
suppositi unitatem assumeretur videtur 2° non assumpti
patet quia divina complacentia est divina substantia videtur
2° conclusio sit ista quod si gratia unionis capiatur et
intelligitur passive ipsa est gratia creata probatur quia
ipsa ut sic non est aliud quam natura humana est gra
tissima obediencia et unita nature divine et quia ipsa
sit creata ut sit manifestissime ... quia tale
unio est creata ex tempore videtur et creata in Christo dicit
Bernardus Aug. quod in verbis ... oportet dicere illa
summa gratia est quod homo in unitate

in l[oco] c[ontra] qq^o
divina ... suppositum
... suppositum ... unita
... assumpto
... ita capitulum ... infini
g^a

+ tpc

persone coniunctus est deo videtur et contra hoc quia
unio sit accepta passive est realis relatio
fundata in natura humana et solum sicut est in
deo videtur et quod creata videtur et 3° conclusio in Christo fuit re-
aliter gratia spiritualis que fuit creata probatur quia
in eo fuit caritas que est plurimum sicut dispo
admixtum videtur et contra quia spiritualis gratie caritas
maxime est ad decorem animarum creaturarum homini
videtur non debet denegari anime Christi et quia ista con
venit tertia ponens doctorum 4° conclusio nec gratia
unionis nec gratia spiritualis in Christo fuit simpliciter
infinita patet quia omne creatum est finitum
sed alie gratie est quod finitum creatum videtur 5a conclusio patet
quod sapientia xi omnia tempore in pondere mensura
et numero ... patet per quibus possunt non
obstat quod dicitur Jo. 3 quod Christo non est datus spiritus
ad mensuram quia intelligitur quod datione eterna vel
dotatione que sit per unionem quia ... quia sit
per unionem sine gratiam unionis et super
est nemo ... si ad proprium datum intelligit
ipsam donationem donorum spiritus sancti non removet
ibi mensuram simpliciter sed in comparatione ad nos
quibus datur spiritus sanctus adinvicem sed et adinvicem
aliquorum donorum datur secundum quod dicit apostolus I
ad Cor. 12 alii datur per spiritum sermo sapientie
alii sermo scientie et sed Christo data sunt omnia
illa dona sine aliqua diminutione et plena-
rie dicitur ei datus spiritus sine mensura et conse-
quenter concordat quia in ... quod beata
Christi anima est gratia plena Circa 2m ad 2m
et arguitur pono ista conclusio quod beata Christi anima
clarius et perfectius videt divinam essentiam
quam alii anime patet ex paradiso sicut quia in Christo est
et fuit perfectior caritas quam in aliqua alia
... creatura io 9° videtur et sicut hoc patet per apostolum
ad Ephes. I c° dicitur deus constituit eum
ad dexteram suam in celestibus super
omnem principatum et potestatem et virtutem et
dominationem et super hoc quod nominatur non solum in hoc
seculo sed et in futuro videtur et hoc contra positio quia
aliquos qui volebant quod potentia comprehen-
sionis ... sum intelligens Aug. clarius

tho dear
3 9
glosse
... de ... arbitratus
ad ... questiones
Done
... dear
2 ...

tho. de ar. Videant divinam essentiam quam beata anima
Christi secundum superiorem portionem non est verum, sed quod creature
superiores clariora naturalia clarius videant
divinam essentiam eo quod clarior visio fiat secundum
2 articulus gradum intensiorem luminis glorie. Quantum
ad 2m articulum pono conclusionem istam: beata Christi anima
non cognoscit omnia que relucent in divina
essentia ut possibilia que numquam erunt in esse produc-
ta. Probatur sic: quia divina essentia non potest comprehendi
ab anime Christi notitia [illegible] / quia patet quod si cog-
nosceret omnia talia tunc comprehenderet simpliciter omnia que
relucent in divina essentia et divinam essentiam comprehende-
ret. Multas rationes alias pro ista conclusione ponit
Bonaventura et tho. de ar. et alii qui hanc conclusionem
tenent quibus non curo ad presens recitare quia
reputo partem oppositam satis probabilem. Et
ideo pono conclusionem 2am istam quod beata anima Christi
cognoscit omnia que sunt fuerunt vel erunt. Probatur sic:
quia quilibet beatus cognoscit omnia ad ipsum
pertinentia sed omnia premissa aliquomodo pertinent
ad beatam Christi animam cum ipse est rex secundum quam
naturam sit dominus et iudex omnium iuxta illud quod propheta
dicit in psalmo Omnia subiecisti sub pedibus eius. Mat-
thei ultimo Data est michi omnis potestas. Sed for-
te diceres contra quia Matthei 22 dicitur De die autem
illa nemo scit neque filius hominis. Solutio:
tho. dear. dicitur nescire diem iudicii proprie quantum quia
non scit ad manifestandum nobis iuxta illud Actuum primo:
Non est vestrum nosse tempora vel momenta etc.
Sed quid dicit ad argumentum respondetur quod beata
Christi anima novit non actu vel habitu sed scientiam
omnium quecumque sit deus possibilium et infinitorum
sed secundum scientiam approbationis omnium que sunt bonorum
et sic cognoscit omnia scientia visionis que est
bonorum et malorum preteritorum presentium et futurorum
sed non cognoscit omnia scientia simplicis notitie
que est omnium possibilium et infinitorum et est
ratio triplex ad hoc istius doctoris. Primo quia
intellectus creatus non est capax infinitorum.
2o quia non potest intellectus creatus extendere
ad infinita simul vel successive. 3o quia si hoc
virtute posset creata comprehendere et finire infinitorum
posse divinum. Et ideo [illegible] intelligendum est de notitia visionis.

Quantum ad 3m articulum ponam conclusionem primam istam 3 articulus / conclusio prima
quod beata Christi anima potest notitiam quam habet
de rebus creatis in verbo aut in divina essentia
acquirere etiam in proprio genere. Probatur sic: quia
beata Christi anima propter visionem in verbo non debet
nec debuit privari perfectione quam natura habere solet nota
habitudinem sed acquisitam in proprio genere
naturalem habitudinem secundum quamcumque aliam hominis
naturam iuxta illud quod dicit philosophus primo methaphisice Omnes
homines natura scire desiderant. Istam conclusionem ponit tho. de argen.
in 3o [illegible] quod Thomas dicit [illegible]
angelos sed hec non potest quia adnotitia beatifica
quia quo ad istam doctores quibus immediate addo
[illegible] quilibet beatus sed notitia creaturarum in proprio
genere ut dicunt communiter doctores. Et Christus
et per hoc dicit apostolus ad Colossenses 2o quod in ipso sunt the-
sauri sapientie et scientie absconditi. 3a conclusio non 2a c°.
est inconveniens omnia creata singularia cognoscere per unum
habitum tamen ut quidam dicunt. Probatur sic quia non est
ponenda [illegible] ista perfectio [illegible]
que [illegible] naturalem [illegible] quia nota
gratia non tollat naturam sed potius perficiat. 4a conclusio
nulla contradictio est sed [illegible] probatur quia [illegible]
[illegible] Christi fuit et habitu infinitus ut hic ut dicit
apostolus ad Philipp. 2o. Et hec est sententia
Thome in 3 parte summe questione xi articulo [illegible] licet
oppositum tenuit in 3o sententiarum et dist. xiiii et
[illegible] dispendo. 5a conclusio quod potest habitus per 3a c°.
quibus Christus perfecte cognovit res in proprio genere
[illegible] potuit et fuit ut creditur in Christo habitus
scientifici acquisiti. Probatur sic quia anima Christi
intellectualis perfectissima fuit sicut alii homines
vel non [illegible] quod non fuit in Christo frustra fu-
isset fantasia [illegible] Christus vidit oculo
corporali sicut alius homo et verba [illegible]
auribus [illegible] in [illegible]
[illegible] quod [illegible] sit [illegible] fantasmatum
[illegible] quod [illegible] abstractionis potuit [illegible]
[illegible] acquirere [illegible] premissa ad
[illegible] pro ista conclusione facit quod dicit beatus
Ambrosius [illegible] 3o [illegible] Luce 2o [illegible]
Jhesus autem proficiebat sapientia et etate etc.
ubi sic dicit [illegible] proficiebat secundum [illegible]
[illegible] sed non proficiebat secundum [illegible]

sciam diuinam nec fuit sciaz infusam qz
sit ibidem d° ambrosiaz apud° comphēc
psciam sciuit i° p sens c° adsciaz actenus
acquisitaz qz fuit p d° adeo puāls vnde
oportz s° d° 14.

q° 14 Illud qz ptermittendum non est sup
isto ... ... ubi diuini verba incar-
nacione nunc incip tractare de ipius salute
sapiētie ... pcedit p° tractat de ipius mo
2° de ipius miro 3° de ipius ... 2 ps inci
pit d° 15 3 ps incip d° 21 ... p°
sic pcedit p° ostendit qz in x° fuit paciendi
passibilitas 2° inquirit an in ipso fuit pa-
ciendi vel moriendi necitas / ... d° pma
p° ps q° est pns d° diuit in 2 ptes p° p°
tractat in x° paciendi passibilitaz / 2° impug
nat ... qdaz errorem ibi pz qz non ...
p° in 2 ptes qnia p° ostendit qz x° oms
naturales defectus assupsit qd ipm assumere
expediens fuit et nob pfuit / 2° ostendit
qz x° ignoranciaz et difficultaz volendi aut
faciendi bonum no assupsit / 3° ostendit qz x°
... non dimisit qz illor in
copia sine peco ee potuit 2 ibi tractat
an autoritas 3 ibi pz forte aliquis dis
villior dic pz ...

q° 16 Hic quarto qo ... ... inquirit an i
x° fuit paciendi vel moriendi necitas
et diuit in 2 ptes / p° p° ... ... in 2
cam solt 3a ostendit qz x° in omi statu ta
men qz pnte ... ... / 2 ibi adhuc
dici pt 3 ibi et est notandum

q° 17 et 18 Utrum in x° cum dolore pnis sil fuit
gaudium bte fruicōnis quod vi-
detur qz gria no pnt sil ee in eodem
svbo dolor et gaudium sit gria ut
manifm est i° ... oppositum arguit sic qz x° fuit
verus comphensor i° in eo fuit gaudium
bte fruicōnis et qz acerbissimaz mortem
sustinuit i° in eo fuit dolor pnis i° qo na
tural ... ... / videndum est de
2° pmo vtrum cum ca x° fuit vere passi-

2° de eo qz qnia ... ad d° 3 19 ... / 3°
vtrum xpus sit fuit passibilis qz ... ...
necitatem moriendi 4° vtrum ca ipsa
nec mortalis sil ee potuit corporis x°
aliqua dos corporis glorificati quantum ad
pmum pono 2 qocs ... p° sit ista qz
ca x° fuit vera et realis passio pz qz
xpus passus fuit famem et sitim et de
mum ... penas usqz ad mortem
qd ca sua passa fuit ... ... resur-
rexit i° ... / Item ca x° fuit vere et realis
tristis qz instante hora pnis legitur dixisse
Tristis est ca mea usqz ad mortem Math
26 / 2° qo sit ista dolor pnis x° fuit
acerbissimus et maximus ita qz nunqz aliquis
... in vita ista ... est ... pncz
... ... qua abhac vita x°
migrat ... sic qz ista passio fuit acer-
bissima ubi plures cau et occones do
loris ... ... pz passio x° fuit ... ... ut
pz ... ... Et ... ...
... qui ... in ... O vos omnes
qui transitis pviam attendite et videte
si est dolor sicut dolor meus ... d°
... fugiunt noti et amici ...
patrus negavit / Synagoga spinis coro
nat / ... deridunt / iudei blasphe
mant / iudas pdit / milites crucifigunt
... Et ... sic quanto complexio est nobilior
tanto passio sensitiva est acerbior pz x°
fuit nobilissime complexionis et ... ...
multum vivaces i° dolor ... in x° bōne
fuit acerbissimus Item tanto pena est acer-
bior quanto velocius ~~... ...~~ ... ... vitu-
... nec maxime ubi aliqua membrorum
pricula no corripit pz x° in ...
... ... fuit mortuus ... mira
... pilatus i° dolor in ipso erat gra-
vissimus / Quantum ad 2m ... ... 2 ya
dolor et gaudium ... ... diuersis
anime potenciis / ... ... doctorum

potuit indubitanter quin in Christo simul fuit maximus dolor et maximum gaudium, puta dolor in parte sensitiva et gaudium secundum potentiam intellectivam, quia gloria et miseria non compaciuntur in eadem potentia. Sed si summum gaudium et dolor erant circa eandem partem seu potentiam, tunc esset magis dubium. Et ideo de hoc pono istam conclusionem quod in eadem potentia anime Christi fuit dolor passionis et gaudium beate fruitionis. Probatur sic: quia omnis potentia passiva patitur que fundata est in natura que nata est pati. Sed tota natura anime Christi patiebatur realiter propter dissolutionem armonie corporis, cuius tota natura anime fuit perfectio naturalis. Igitur portio superior patiebatur non obstante gaudio beate fruitionis; patiebatur enim ratione nature in qua fundata fuit. Igitur etc. Et hoc videtur esse beati Augustini intentio, qui super psalmo illo: *Repleta est malis anima mea*, sic dicit: non viciis sed passionibus, scilicet humanis malis et doloribus repleta fuit anima Christi, quibus ipsa compaciebatur carni. Non enim corporis dolor esse potest sine anima dolore, at potest anima esse non dolente corpore. Et ista conclusio facit quod dicit Damascenus in libro 3° capitulo 23° quod Christus fuit mestus intellectualiter secundum totum quod secundum intellectum fuit nec beatus. Item dicit Damascenus sibi dominum quod timore naturali timuit anima separari a corpore propter nimiam familiaritatem et legem positam a conditore.

Circa tertium articulum pono 2 conclusiones. Prima est suppositio quod Christus passibilis fuit non quia divinum est impossibile, sed quia verbum assumptam naturam suo naturali cursui dereliquit quantum ad necessitatem moriendi. Probatur quia omnis sua corporalis passibilitas provenit ex corruptione corporis. Igitur etc. Quia natura assumpta fuit in se absque corruptione, si in ea sibi derelicta fuit necessitas moriendi. Sed forte diceret quis: quomodo corpus Christi sustinuisset miserias penales, tamen non est inconveniens quod sine morte vel corruptione, quia corpora dampnatorum in inferno sustinent continuas penas et tamen non corrumpuntur. Solutio: non est simile, quia ignis infernalis agit in corpora dampnatorum ut instrumentum divine iusticie, et ideo sic agit ut eo utitur divina iusticia. Sed quia divina iusticia non utitur tali igne ad corruptionem dampnatorum sed ad cruciatum et afflictionem, igitur dampnati semper cruciantur et non corrumpuntur.

Conclusio 2a: quod ista mors Christi aliquo modo dici potest supernaturalis. Probatur sic: quia cuiuslibet compositi corpus, quamvis sit corporale et ab anima naturaliter separabile, tamen ut informatum anima beata supernaturale est aliquo modo quod separetur per violentiam vel mortem. Sed anima Christi a principio conceptionis sue fuit perfecte beata. Igitur etc.

Ad argumenta. Ad … licet sint opiniones, ponam conclusionem quam reputo in materia magis probabilem: quod Christus non obstante passibilitate et morte potuit … proprius assumere si voluit, et quandoque de facto assumpsit dotes corporis gloriosi. Probatur prima pars conclusionis, videlicet quod potuit, probatur sic: quia de lege communi est omnium beatorum quod dotantur in corporis claritate, impassibilitate, subtilitate et agilitate. Sed anima Christi fuit plene beata, et non fuit corpus glorificatum ante mortem; videlicet quod hoc fuit ex miraculo divino, quod Christus tollere potuit, quia verus deus fuit, et permittere redundantiam beatitudinis a viribus anime superioribus in inferiores et in ipsum corpus. Igitur etc. Sed 2a pars probatur, quod de facto quandoque Christus … corporis dotes assumpsit. Patet per … quod dicit venerabilis Hugo de sancto Victore, quod Christus ante suam resurrectionem hoc fecit: quia cum nasceretur de virgine, utero virginis manente clauso, assumpsit dotem subtilitatis; secundo post … qui intravit ad discipulos ianuis clausis. Dotem agilitatis assumpsit in solida supra mare deambulatione. Dotem claritatis assumpsit in transfiguratione in monte. … Dotem impassibilitatis assumpsit in ultima cena, quando dedit se ipsum discipulis … Ad argumentum principale dico quod … non est simul … est …

Post passionem Christi … Christi … incipit … perdit …

Margin notes: no[ta] de … gen- ; 3us articulus, conclusio prima ; no ; conclusio 2a ; ad argumenta ; logi… ; Distinctio 21

de ipso mendi principio 2° on^t v^m cum
multo humilitate predicationi in bono 3° ont quod
passio xpi nos redemit a bono in malo
1^m pro incept. de 18 3 pro incept. de 19
p^a pro que patet d° dum in 3 partes prima
com prior, sint polit. sint 3 de in^us concordia scripta
dal declarat 2^m ibi Remo et 3 ibi Cetera non
pars de. d°

De merito ex xpi premiando nos in qua
quo declarat cum de merito xpi et dividitur
in 2 prima declarat de merito xpi inter 2° declarat
de ipso quo ad nos ibi adeo quod noluit
pati et mori prima in 2 2^m 2 partes quas
declarat p° declarat cui meruit 2° p3 ondit
deus quod ad meruit 2° ondit qui meri
gerit ibi non solum sibi meruit 3° declarat quod
meruit ibi non tamen gloriam 2° declarat quod
natura meruit ibi si non quod

Utrum in xpo sint plures voluntates
quod non arguitur sic patet est sic prima quoque bene
sicut concordia sed in quacumque actu quod fuit xpo
2^m voluntatem humanam ... non sed ipse
sed personis 2^m voluntatem divinam 1^m 2
oppositum illius ... concordia ecclesie facta parare
tunc papa presentibus 104 episcopis in sancta urbe
Romam ubi condempnata fuit opinio puta
ther qualiter qui cum suis complicibus asseruit
in xpo non esse plures voluntates Ad solucionem
huius quaestionis videndum est de xpo p° de supposito 2°
utrumque voluntas xpi humana umquam dissenserit
a divina 3° utrum xpo meri potuit sine volun
tate humana 4° utrum sibi vel nobis meruit
Quantum ad p^m pono 2 quod p^o p3 quod in xpo
est una voluntas divina et una voluntas
humana patet sic quod ipse naturaliter intellectualis quoque
voluntas sed in xpo 2 natura intellectualis
scilicet humana et divina sic xpo assumpsit naturam humanam
perfectam cum sua naturali perfectione sed volun
tas intellectualis pertinet ad naturam intellectualem
humanam ut perfectionem 2 patet ... per
damascenum libro 3° dicente ... in dicitur
12 naturalis duplicia ... duarum
naturarum naturalia duas voluntates naturalis di
vinam et humanam tenet conclusio quod in xpo sunt
plures voluntates sed contra ista conclusionem

Secundus arguitur sic ubicumque est tamen unus
volens ibi est tamen una voluntas eo quod
sed a voluntate nominis dicitur volens ita a forma
voluntate quia volens sed xpo est tamen unus
volens 1^a 20 sic a voluntate ipse volens
per ... 2° ... actum sed in xpo
fuit et est unum tamen ... 2° ... una
tamen voluntas Solo ad p^m dico quod quod
... est ipsius suppositi et ... ipsa volun
tas sit sibi ... volendi et ideo ... xpo
fuit et sic habeat duas voluntates est
tamen unus volens propter unitatem suppositi et ... 2
... assumpta perfecta ... nichil non ... quod ubi
est tamen unus ... quod ibi sit tamen una sola
Ad 2^m dico quod non est inconveniens placere
divina talia ... supposito quod bene ...
patitur digni 2^a quod scilicet quod ipse capi
humanam voluntatem puta per appetitum intellec
... in xpo ... alio ... fuit et est
tamen una humana voluntas ... quod voluntas
... naturam sed in xpo fuit tamen ... ... di
vina scilicet et humana 1^a tamen due voluntates scilicet
divina et humana Sed loquendo large de
voluntate ... doctores ... aliquam appe
titum ... appellant voluntatem ... in xpo
... plures humane voluntates ut patet in
pluribus ... 2^m et 3^m
pono p^a ... quod ... loquendo de
voluntate humana scilicet ... voluntate ...
... et maxime ut est deliberativa
Cum voluntas xpi humana numquam dissensit
a voluntate divina patet quod illa xpi volun
tas humana fuit ... ...
... conformis voluntati divine eo quod
... fuit ordinata et recta sine omni culpa
... Sed forte dicitur ... xpo flevit super
Ierusalem civitatem eo quod videt ... dei volunta
et ordinacionem infallibilem ... descendere
2° ... quod numquam a voluntate divina dissensit
... et ... omnibus dixit
non mea sed tua voluntas fiat Solo
xpo ... fletu non ... ondit ...
se velle illius quod deus voluit sed ondit

ex copiata copulatione huius cum missa in sum
in christianum. Ad 2m et ad multa cogitata que
possent moveri, sed bonaventura primo dicit quod non con-
formitas voluntatis ad voluntatem attenditur
dupliciter, uno modo per assimilationem, alio modo per subiectionem.
Unde in ordine ista christus conformabat vo-
luntatem spiritualiter aliqua deus non respondebat
conformitate assimilationis ut idem vellet quod deus,
sed conformitate subiectionis ut id vellet quod
deus ordinavit eum velle, et ideo sicut illa
spiritualis voluntas dicitur non sicut ego
volo sed sicut tu vis pater, et sic exprimitur ibi
conformitas subiectionis. Et confirmatur in secundo quod
Ad istam quod voluntas in parte sensualitatis appeti-
tus spiritus in christo non fuit conformis con-
formitate assimilationis voluntati divine patet quia
illa voluntas non voluit id quod deus vo-
luit scilicet quod naturam. Et hoc est quod dicit damascenus
libro 3o suarum virium quod unusquisque po-
tentiarum permittebatur operari quod eius proprium erat,
sed proprium est appetitui spiritui fugere spiritualem afflic-
tionem, sed deus voluit quod pateretur hanc
afflictionem. Et sic voluntas christi delibera-
tiva fuit conformis, hoc idem voluit quod deus et cetera.
Quantum ad 3m articulum pono primo istam conclusionem
quod christus sibi voluntatem quam mereri potuit.
Patet sic quia in christo fuit principium merendi
scilicet voluntas caritate informata, et ipse fuit in
statu merendi quia viator, ideo et cetera. Quod non
christus meruit ab instanti sue conceptionis,
patet Jeremie 31: novum faciet dominus
super terram, femina circumdabit virum, christus
fuit vir ab instanti conceptionis, sed constat quod
non fuit vir quantum ad etatem vel corpora-
lem quantitatem, ergo quantum ad animi vigorem.
Christus in primo instanti conceptionis sue habitus
glorie perfecte fruebatur, quo modo in primo instanti
conceptionis habitus gratie et caritatis perfecte mere-
batur, quia patet quia sicut habitus glorie
ad fruendum sic habitus gratie et caritatis ad merendum
maxime cum perfectior sit habitus actui conne-
tus quam separatus ab actu et cetera. Quantum ad
articulum 4m pono primo istam conclusionem quod christus

sibiipsi non meruit dei fruitionem seu premi-
um. Patet quia nemo meretur illud quod habet premium
nimis. Sed nec visus nec actus aliquis me-
ritorius augmentat in christo dei fruitionem cum ipse
in primo instanti sue conceptionis fuit verus et perfecte
beatus et cetera. Et ratio quare facit quod dicit beatus
augustinus in enchiridion ubi sic dicit gratia est quo-
dammodo ipsa gratia illi homini naturalis que
nullum possit admittere peccatum. Sed talis gratia
est consummata que non est augmentabilis vel premi-
um spirituale. Sic dicit bonaventura. Et hanc gratiam
communiunt multi satis expresse in textu.
2a conclusio sit ista christus sibi meruit corporis
glorificationem. Patet sic efficacius quis meretur
sibi quam alteri, licet non sit instantaneum et
huius conclusio natura causa subtilius sed christus
meruit aliis corporis glorificationem ergo multo
fortius et efficacius sibi hanc meruit.
Et ideo dicit bonaventura per declarationem huius quod
quia christus dei et hominum mediator fuit debu-
it esse viator et comprehensor, comprehensor
propter suam dignitatem, viator propter nostram infi-
rmitatem. Et ideo primum debuit esse in statu
glorie et primum in statu misericordie in statu
glorie secundum partem superiorem, in statu misericordie secundum
partem inferiorem scilicet carnem. Et ideo secundum diversam
dispositionem necesse fuit differri corporis christi
glorificationem ut christus esset in statu in quo
posset mereri pro nobis et satisfacere. Dum autem
christus nobis merebatur et pro nobis satisfacie-
bat opus deo placentissimum faciebat
et ideo remunerabile sed aliqua parte glorie cum
remunerari non possit quantum ad stolam
parem sed quantum ad stolam 2am merebatur
utique et sui corporis glorificationem. Conclusio 3a
sit ista christus nobis meruit januam celestem
apertionem. Patet quia nullus intravit cela-
um ante christi passionem et mortem, sed descendebat
omnis sancta patres ad limbum. Sed nunc intrant
et cetera. Et hoc est principium in libro patet quod ad hebreos
allegat augustinus super epistolam ad hebreos ubi dicit
quod palia gloria non potuit nobis aperiri
aditum et fieri salus nisi per mortem
unigeniti et cetera.

Adam quidem dicitur. Unde notandum quod est duplex
paradisus terrestris et celestis et adam peccante
utriusque ianua clausa fuit. Clausio autem
ianue paradisi terrestris signum fuit clausio-
nis paradisi celestis. Est autem paradisus celestis
clausus et apertus dupliciter. Clausio autem huius
ianue fuit impossibilitas videndi deum facie ad
faciem quam impossibilitatem causabat conditio
culpe et conditio divine iustitie quod decre-
vit neminem ad suum aspectum admittere nisi fa-
cta emenda et satisfactione pro peccato illo. Et quia
Christus satisfecit ideo ianua nobis aperuit
solvens quibus debitis tenebamur quod Christus
meruit sibi et nobis per mortem cogitavit
2 et 3 ad idem pertinent. Dico quod tamen volun-
tas non est immediate quam divine voluntatis in
sufficientiam per quam tenebatur nec personam

d. 19 Nunc ergo queramus super capitulo declarationem
depassionis Christi mito mutationem quo
nos per passionem Christi per mortem sumus redempti
ab omni malo et peccato. Primo declarat depassionis
passionis utilitatem. Secundo declarat congruitatem.
Primo distinctione proxima parte per quod est passionis d. 2
in 2 partes. In prima tractat capitulum de efficacia
et utilitate passionis. 2o de parte ipsius redemptoris
ibi Unde ipse non dicitur mundi redemptor. Prima
in 2 quia primo ostendit quod Christus sua passione nos
tamen aperto quod etc. a diabolo liberat. 2o qualiter
Christus in morte quam diabolus tamen superavit. 3o quomodo
ipse tamen eternam quam ad temporalem penam a nobis
removit. 2o ibi Fuit ergo quod 3o ibi aqua
pena baptismi.

d. 20 Si vero queritur Inquiratur capitulum declarationem dispositionis
passionis convenientiam et necessitatem et dividitur in 2 partes.
Prima inquirit tradit modi convenientiam. 2o primo
ostendit illius modi efficaciam ibi Christus ergo passio
est sacerdos. Prima in 2 quia primo ostendit qualiter mo-
dus fuit congruus. 2o ostendit quod possibilis fuit
alius modus ibi Sed cum tribulatur tribi
Primo ergo est 2a pars in qua declarat de tamen efficacia
2 pars et primo ex parte operantis 2o ex parte operis operati
ibi passio ergo Christi deinceps quo etiam in hoc dicitur omni
Utrum omnes homines per passionem Christi ha-
buerunt plenam ab omni malo liberationem

quod non quia nullus qui dampnatus pro eo de-
quo est sufficienter liberatus sed multi homines
dampnati sunt. Igitur non omnes sunt ab omni malo ple-
ne et sufficienter liberati. Oppositum sic Christus passio-
ne quantum fuit in eo omnium peccatorum causa delet
omnia peccata autem non eius est finis. Dicit quod non
ergo delevit omnia delicto autem malo culpe
deleto et malum pene. In contra quoniam sanguinis
solutionem videndum est de tribus. Nam cum malum
sufficienter dividatur in malum culpe et in ma-
lum pene. Ideo primo videndum est utrum per passionem
Christi sumus sufficienter liberati a malo culpe.
2o utrum per passionem Christi sumus sufficienter liberati
a malo pene et hoc quantum ad materiam distinctionis 19.
3o an alius modus nostre liberationis fuit con-
veniens. 4o an alius modus nostre liberationis
fuit possibilis quantum ad materiam distinctionis 20. Circa primum
ad primum premitto quod illo ipse liberavit a peccato
quo peccatum a nobis expellitur. Peccatum autem a nobis
expellitur uno modo formaliter. Alio effective et sic
quod adhuc autem supponam 2 conclusiones quarum prima
est ista quod gratia gratum faciens est formaliter principium
peccata expellens. Probatur quia quelibet forma expellit
per dia formaliter expellit illius quod eius
ipsam precedit in suo impossibile est cum ipsam
remaneat adveniente tali forma. Sed gratia respectu peccati
saltem mortalis de quo adpresens loquimur est huiusmodi.
Igitur et cetera. Pro ista propositione quod autem quidam doctor
sic quod opponitur per quantum et privatio illa autem
idem sunt immediate se expellunt sed peccatum op-
ponitur sed privatio quantum 1 et cetera. 2a conclusio sit ista quod
in genere quarta passio Christi est causa efficiens de-
letionis omnis peccati saltem causa dispositiva quod
etiam peccato quia tota vita nostra causa
delet culpam primarum. Probatur quod passio Christi dispositive causa
causa non instructionalis. Probatur quod sic excitans
qua nos dilectio maiore in sua passione a-
pparuit ideo plus dilectionem maiorem ad suum
dilectionem nos incitavit et per eius deleto cul-
pe destructionem igitur et cetera. Et hoc est quod dicit apostolus
1 Christus qui lavit nos a peccatis nostris in
sanguine suo. Et ad hoc 9o c. dicit
apostolus sanguinis Christi qui per spiritum sanctum

semetipsum obtulit immaculatum deo emun-
dabit conscientias nostras ab operibus mortu-
is ad serviendum deo viventi. Hec ille. Ex quibus
patet primum. Contra quod dicit quod passio christi quoad
culpam actualem delevit. Sed contra hoc quidam op-
ponunt sic quod deletum est amplius deleri non
potest. Sed peccata priorum veteris testamenti deleta erant
ante christi passionem, igitur passio christi illa non delevit
et ideo non omnem culpam delevit. Secundo sic: passio
delevit quia est culparum remedia alia,
scilicet sacramenta et oratio, supplicatio. Tertio sic: quia
equalia non tollunt se mutuo, sed unum tol-
lit aliud quare oportet quod equaliter non sit
motus. Sed quod magis bonum fuit passio christi
opere ipsius qui patiebatur, tam magnum ma-
lum erat ipsa actio operis judeorum passionem in-
ferentium, scilicet peccatum occidentium. Quartum propter passionem
non videtur esse deletum, per hoc dicit Augustinus libro de civitate dei
homo. Si tam malum est occidere quod bona
est vita ipsius, quomodo potest mors eius superare
et delere peccata eorum qui eum occiderunt. Respondeo
ad primum dico quod patres veteris testamenti fidem in-
habebant de christo venturo, et eius passione futura, que
fides dispositive cooperabatur ad deletionem
omnium suorum culparum. Sed contra quomodo delebatur
peccatum vulgarium et simplicium qui nullam re-
velationem habebant de christo in scripturis saltem
valuerit. Dico quod talibus sufficit fides
implicita de christo et istam habuit qui credebat
redemptorem venturum. Ad secundum dico quod alia
remedia non suffecerunt, ut ipsa sacramenta,
quia capiunt suam virtutem a passione christi preter
sic quod in justitia omnino nunc sanant passione
christi, scilicet per hoc propter agit. Ad tertium dicit Bonaventura
sic quod omnia mala impiis crucifigentibus sunt
deleta quantum ad sufficientiam et quantum ad virtutem licet
in pluribus eorum non sit deleta quantum ad effi-
caciam et quantum ad actum propter eorum negligentiam. Et
preterea adarguitur cum assumitur quod quantitas transgres-
sionis eorum equalis fuit quantitati satis-
factionis dico quod excusabantur aliquo per ignorantiam
secundum quod dicit venerabilis Augustinus quia secundum apostolum si cognovis-
sent nunquam dominum glorie crucifixissent.
Et ideo dicit Bonaventura quod nunquam illi crucifixores

potuerunt tantum mala velle quantum christus eos diligebat
et quantum bona et pia voluntate passionem
sustinebat. Et ideo longe sufficientior
et potentior fuit christi passio ad satisfaciendum
quam erat illorum culpa ad obligandum. Quartum
ad secundum articulum sic procedit quod ipsa quod passio fuit suf-
ficiens eos homines liberare a debita pena
temporali quam eterna debita peccatis actu-
alibus quam originalibus. Secundum quare vita christi quam
ipse obtulit deo patri pro nostris peccatis adeo
fuit nobilis et preciosa oblatio tam ipsius quam
eius operatione de pretio passionis et gratie
suscipientis, scilicet dei, oblationem quod talis oblatio
sufficientissime pro pena debita peccatis non solum
omnium hominum qui fuerunt sed et erit sed etiam in-
finitum pluribus. Ex quo una gutta meruit et
secundum articulum patet primum primus quod dicitur prima Johannis secundo capitulo:
Cum quis impingue, advocatum habemus
apud patrem Jhesum christum iustum et ipse est propitiatio
pro peccatis nostris non pro nostris autem tantum sed
et pro totius mundi. Et hoc quidam hic exponunt super
illo verbo Zacharie 9o capitulo: Tu quoque in sanguine
testamenti tui eduxisti vinctos de lacu
in quo non erat aqua. Item Osee 13 dicitur in
persona christi: O mors ero mors tua, morsus
tuus ero inferne. Contra quod secundum patet ipsa non ob-
stante sufficientia passionis christi, dicendo tamen non
omnes sunt efficacie a penis liberati patet
sic prima christus satisfecit tanquam caput pro
suis membris, sed qui nolunt membra christi
esse talibus non prodest passio christi, et sic ex
dicto tollit omnem penam temporalem passio
christi ab omnibus hominibus licet ipsa sufficiens
ad hoc esset quia semper mali peccant per eorum
malitiam et boni per augmentum virtutum
in presenti et premiorum in futuro patet igitur quod
Et ideo quidam doctores sic dicunt et maxime
articulo et penali quod adhuc quod per christi
passionem liberati sumus a pena eterna. Contra
pena eterna dicitur possessio adeterna gloria
quod dicitur non pena contingit in tantum dupliciter
quod peccatum originale ut peccatum actuale
patet, utrumque non pena propter aliquid incurrit

9o p°
2o
3o
ad primum
ad 2m
ad 3m

27 ar ... 9o pa
9o 2m
pe de ta iey

quidam quos a dictatu solum ut vincu-
los quidam 2um actu ut eam mortui
illos qui [illegible] tenebant sub reatum
culpe liberavit per passionem sufficientiam dando
remedia per que poterant liberari a culpa in xpo
sed membra eius liberavit efficaciter sed il-
los non qui in actuali peccatum per mor-
tem fuerant omnes liberavit sufficienter sed istos so-
los qui dispositi erant ad suscipiendum huius
liberationem efficaciter liberavit sed parvulos
pueros in limbo et parvulos ab originali
peccatos quia illi non poterant disponi
cum non erant in statu merendi tertium ad
3um articulum tractant doctores an possibile fuit
genus humanum liberari et reparari et 2o an
congruum fuit absolute 3o an alius modus
congruus et convenientius fuit dicendo quod licet qui-
dam doctor sed dicitur possibile 2 vel a potentia
malicie sed dicitur possibile mundum creari vel a potentia
in se ipso et hoc 2 vel a potentia activa ut sic
est possibile hominem loqui vel a potentia passiva
et hoc 2 vel a potentia nuda et remota sed potentie
obedientie sed possibile est mortuum resuscitari
vel a potentia aliquo modo disposita que appellatur ap-
titudo sed possibile est hominem salvari passiva
ista dicendo respondet iste doctor per 9 conclusiones quarum
distinctio istarum primo natura humana et angelica
potest dici reparabilis a potentia dei reparantis vel
reparare potentis 2o neutra est reparabilis
3o non solum humana sed et angelica est
reparabilis 4o sola humana natura est reparabilis
patet hec conclusio ex predictis secundum [illegible] intellectus
solius tunc habitum adeum et tunc articulum
pono istam conclusionem quod ingenium fuit humanum
genus reparari adeo patet sit ex summa veri-
tate intendere deus homo quare ulterius
dei summa stabiliter promittere suum propositum
in suum sed deus ab initio proposuit hominem
ad beatitudinem producere et ideo ut sic tunc vult suum veritatem
dei summe benignitatem propter unius hominis
totam posteritatem sempiternum dampnare
quod tamen factum fuisset si reparatio non intervenisset
item secundum dei summam sapientiam pro
mittere venit nobilissimam creaturam
suo fine frustrari quod utique factum fuisset

Si genus humanum reparatum non fuisset quia
nullus homo ad beatitudinem que finis
est hominis pervenisset patet 1o quod congruum fuit
humanum genus adeo reparari tertium ad 3um
pono conclusionem istam quod nullus alius modus
fuit tam conveniens et congruus sicut modus
liberationis per xpm convenientiam patet sic materia
ex summa beati Augustini sed de trinitate c. ix ubi sic
dicit quod alius modus fuit deo possi-
bilis tamen fuit ita congruus sanande
nostre miserie quod per xpi passionem nam secundum eundem
Augustinum homo debuit satisfacere et non potest
deus potuit sed non debuit congruum ergo
fuit ut ille faceret qui esset deus ut satis-
facere posset et esset homo ut satisfacere
deberet et per rationem sic iste modus nostre libera-
tionis est convenientior quo homo magis af-
ficitur ad dei dilectionem magis inducitur ad
vitandum peccatum et carior redditur quam est
maliciae temptationi sed iste modus xpi
fuit [illegible] a ratione est non [illegible] sed [illegible]
prima parte patet per apostolum ad romanos 5 qui cum
inimici essemus xpus mortuus est pro nobis
et permittit ibi commendat suam caritatem
deus in nobis 2a pars patet per beatum petrum prima petri 2o
ubi dicit xpus passus est pro nobis vobis relinquens
exemplum [illegible] 3a pars patet per beatum [illegible] 1 ad corinthios 6 emp-
ti enim estis precio magno glorificate et por-
tate deum in corde et corpore vestro quod dicit
apostolus corpus amplius non sed suum
[illegible] ad articulum 3um pono 2 conclusiones
prima est quod respondendo possibilitatem ad naturam humanam
potentiam sic nullus fuit alius modus possibi-
lis nostre liberationis patet quod quilibet purus homo
peccatis suis [illegible] adeo fuit reus
quod sufficere non poterat ad simplicem liberationem
[illegible] ad aliorum et maiori [illegible] item talis de-
beret liberator humani generis qui suis meritis
posset recuperare eternam beatitudinem quod homo per
[illegible] sed talem recuperationem sibi apud hominem
non erat possibile 2a sed quidam doctor
videtur sentire contrarium istius maxime

Durandus

quod ad satisfactionem 2o requiritur quia licet nullus
purus homo potuit de condigno satisfacere pro
peccato totius generis humani tamen de congruo
potuit purus homo satisfacere et patet hoc
multipliciter primo sic quia potest actu purus homo
equalis in bonitate malicie peccati primi
tum bene potest de congruo satisfacere ut dictum est 2o
sicut culpa ade redundabat in totam naturam
quantum ad deprivationem ita meritum unius de congruo
potuit redundare in totam naturam quantum ad
satisfactionem 3o sic sicut scilicet gravior actio in
offensione sic et satisfactio una plurium
secundum plures offensiones sufficit contra graviorem actum
~~quia tamen redundavit~~ quantum ad valebat
qui bene passus est ut dictum est 4o sic validius
est bonum reparandum quam malum ad deprimendum
sed unus homo per bonum actum
malum corrupit totum genus humanum sine
ratione unius homo potuit per bonos actus
reparare 5o sic crudelis est creditor qui plus
exigit a debitore quam possit solvere ergo
deus non sit crudelis [illegible] de congruo ad
emendam peccati sufficienter quod homo posset facere
...

Post predicta considerandum est super cap. de
dicto Apostoli: Christus noster et mirto
mortuus est [illegible] et tamen etsi
predictis [illegible] anima in se
...

Hic queritur utrum cap. et dum
...

[illegible]

istud passum pro tempore ubi fuit unitum di-
vinitati et non fuit unquam post mactatum
scilicet nunquam ubique fuit dimissum unione sicut dicit 3 sti
tutum 2° sit si illa unio inter duo fuisset
dissoluta / et a plures dei in illo triduo non
potest dici non sepultus cuius oppositum dicitur
in symbolo a dicendo fuisset finita corporis
illius assumptio quod non licet / et patet quia quia
ratione corporis dicitur sepultus sed ergo
Durandus | hiis quibus post quidam doctor salvari sub
quodam dicit quod si intellexisset non talia forma
spiritualis quam anima intellectiva ut multi ponunt
1° | tur non dissoluta fuit per mortem Christi
unio supposita quod patet multis / 1° sic quia non
desinit unio unitorum non tollit unio
sed semper persona supponit corpus Christi non
corporealiter quod perdidit forma 1a solum
unio fuit / quia Christi corporis animatum fuit
divinitati / 2° sic remoto medio quo aliqua
2° | uniuntur dissolvitur corporis unio sed ut dicitur
super primum quoque est dicitur 2m / ubi deitas assumpta
me^{ta} | carne mediante anima cum igitur in morte Christi anima
fuit totaliter separata igitur etc. / 3° sic quod corpus
3° | Christi in triduo non fuisset non mortuum / quia
est finitum et est hoc galantorum ut dicit
ypolitus et habetur in decretis canonum 28 q. 3 et
patet quia maior est unius animificativa
anima divinitati quam cum tali / Solo ad primum dicitur
Solo ad primum | quod corpus post separationem anime non corpus
nisi fuit corpus cum pro prietate et anima
aggregato ex corpore et anima i. naturalia corporis
et anima inceptum anima neque formalis informalitate
corporis sed supposito non sic igitur etc. / ad 2m
ad 2m | dico quod mediante assumptione anima non fuit
medium necessitatis sed solum cuiusdam congruitatis
sicut patet ex dictis supra in dist. 2 c. penultimo /
ad 3m | ad 3m dico / quod licet unus unificativa
conveniat deitati efficacius / tamen sibi non competit
nomine unificabile formaliter sed competit
3° ~~2~~ 2m | ipsi anime / 3° 2m sit ista quod unio anime
Christi ~~nunquam~~ cum deitate nunquam fuit

soluta ita quod anima post fuerit ex separatum
a deitate et hec conclusio patet tertio / secundum
sic quod unio 2m firmiter creditur est indissolubilis
equaliter non erat secundum ipsi beati dicunt
per unionem igitur etc. Unio quam fuit passum pro
fuit indissolubilis sed quod istud certum in dicto
meo est debile dicendo patet quod sit sicut Christus
fuisset separata in triduo a deitate tunc
non esset conclusio quod filius dei est descendit
ad infernum eo quod hoc competit sibi non competit
nisi ratione anime ~~sed~~ forte sed frater conscripsit per
unum articulum in symbolo credimus / ad 2m
articulum ponitur 2 quibus ex parte / sic 4 est ista quod
corpus Christi sine naturalibus dotibus non
fuit intimatum / et potuit inclemen-
ter resolvi si per resumptionem anime non fuisset
resurrectum / patet quod fuit corpus ad naturalia et
communis cum corporibus aliorum hominum i. q. na-
turalia patet per plures auctores ig. decimi dist.
c. xy ubi dicit quod si corpus quando habitum
tale quod relinquatur tandem continuatum
ad dominium mundi quando dicitur sed assumptum
patet exemplum de aliis supra alibi / / sic
2m corpus Christi nunquam fuisset incineratum
supposito quod divinitati mansisset unitum dicto
et quod nunquam fuisset anime sue reunitum
patet per prius / quod dicitur persona pro sed non deus
sanctum tuum videre corruptionem et ideo dicitur i
super et talis mira ratione impossibilis proprie
sicut petrus doctor Christi art. 2m / Refert
quidam doctor egidius sic probatur
anima corporis quietata plures ipsum corpus corruptione
et incineratione i. milo fortius divinitas
ei unita et ideo dicit iste doctor quod Christus
non assumpsit puram redemptionem desine / sic
qui expediebat possessione redemptionis
cum ydeo sit / multi defunctis eriguntur
mortem sed non assumpsit corporis incineratio.

Vel alios defunctos qui contrabant morte
quia non confessi essent aut confessi essent a contritione
¶ Quantum ad secundum articulum sunt tres modi dicendi.
Primus est quod non solum descendit unus sed quod in triduo
mortis fuit christus secundum animam cum mortuo
corpore. Secundus modus quod hoc non est concedendi de
alia secundum descensum solum. Tertius modus dicit et quod
non debeat concedi descensus nec de aliquo illorum.
Primum modum dicit tenuit beatus thomas
de scto victore. Secundum modum tenuit magister simon.
Tertium modum tenet communis opinio magistrorum parisiensium
et doctor bonaventura. Ex quibus diligenter con-
sideratis quibus istorum trium modorum est aliquid
veritatis quia si loquamus de christo aptitudinaliter
stabit prima opinio quod tunc non solum descendit
secundum quod erat christus mortuus ut dicunt quod
christus si autem loquamus de christo prius aptitudinaliter
et post actualiter sic stabit secunda opinio quia
in triduo christus fuit christus quia erat post in
actu licet fuerit christus tantum in aptitudine
si autem loquamus de christo solum actualiter sic stabit
tertia opinio quia quando anima et corpus separata non
manet mortuum christus secundum thomam prima
datur sic manifeste quia anima manet unita deitati
et quia secundum quod dicit philosophus christus ex tribus christus est
unus ex suis notionibus. Non dicitur christus
in triduo fuisse homo quia per synodochen
et non communicationem unam ponis igitur quod
non triduo mortis non fuit verus christus
quia post quam christus mortuus non est verus christus
secundum quod in triduo fuit christus mortuus ut
patet tenentes primam opinionem. Secundo patet quod in nullo triduo
non fuit christus aliquis quod non fuit propria anima
spiritualis prima. Item si fuit christus vel fuit
christus mortuus aut immortalis sed primum dici non potest
ut manifestum est nec secundum quia in mortalitate
est contrarium resurrectionis. Item si fuit christus in triduo
secundum oportet concedi quod fuisset christus sine anima prima.
Item si anima nunquam fuisset corpori unita christus
nunquam fuisset homo sed non in triduo fuit
christus. Quantum ad articulum tertium et adultimum
patet quod christus descendisse per quem mortem ad infernum
est articulus fidei et non est in dubio
ponendum secundum quod infernus dividitur in duas
partes scilicet una est superior quae dicitur
limbus patrum et alio nomine sinus abrahe
alia pars est infima quae est locus damp-
natorum perpetue. Tertia pars est media quae dicitur pur-
gatorium. De prima non est dubium quin ad illam
descenderit et sanctos patres liberavit. De secunda
similiter non est dubium quin ad illam non descen-
dit quia quos non liberavit ad illos non
descendit. Contra illos qui sunt in infima parte
cum non liberavit cum perpetue damnati
sunt. Prima ratio. De tertia parte scilicet media quae dicitur
purgatorium aliqui ponunt in dubium. Secundo
pono istam conclusionem quod christus anima sua divinitati
unita descendit non solum ad limbum sanctos
patres liberandos sed etiam ad purgatorium. Secundo patet
quia sanctus thomas in baptismo liberat hominem a culpa
et a pena. Igitur christus ponat obitum in sua passione
~~pene~~ existentes in purgatorio liberavit
a sortem et hoc contra thomistas qui sic dicunt
cum et tertio quia dicunt qui sustinent a mortuis fo-
rent doloribus inferni sed hoc non potest intelligi
de limbo patrum quia ibi non fuit dolor sed
pena damni tamen et hoc videtur ex intentione
beati augustini in epistola quadam ad euodium
ubi exponit auctoritatem iam allegatam. Concludit. Ad argumentum primum in contrarium dico quod quia argumentum
quod est pro thomistis non est tantum suppositum
sed nec anima in non potuit descendere.
Quantum non superest quaestio. Secundo sup-
ra quaestio determinata de unionibus incorporari et cor-
pori nostro quaecumque unionibus nunc incipit de-
terminare ~~[illegible]~~ de passionibus
tam capitis quam membrorum in communi

tho de ang[e]
+
d° 23

nec predicte bonitatis super quod dicta sunt ideo quia
quidem opponit nunc maior articulo dicitur:
ta quod non contulit et consistit in ultima
tatum creaturarum et inplebat mandatorum
de quibus consequitur quod tamen vel sicut super quaestio
dictum est de quibus requisitis a divinitate reparacionis
ex parte reparatoris quibus reparatum est fuit
nunc maior articulo de aliquo quae instituit
ex parte nostra quibus reparatum est quae sunt
predictum est primo tractat de virtutibus quae sunt principaliter
theologicis 2º de virtutibus quae sunt principaliter activis
sicut dictum est 3ª et primo sicut predictum est primo tractat
de virtutibus theologicis 2º de donis
adiunctis quae incipit dicit 36 primo dicitur in 2 parte
quae primo tractat de virtutibus theologicis 2º de donis
spiritus sancti dicitur 3x primo in 2 quae primo tractat de his
virtutibus theologicis 2º de virtutibus cardinalibus
dicitur 33 primo in 3 3ª virtutes theologicae de quibus
particulariter tractat primo de fide 2º de spe 3º de
caritate 2ª incipit dicitur 26 3 primo maior
indicitur 21 primo 12 quia primo tractat de fide
alibi 2º comparative dicitur 2x primo quae est primus
dicitur in 2 partes maior continet quod fides
diffinitur 2º utrum fides sit de his quae non
videntur quod est incipit utrum sit in 3 quia
primo fidem diffinit 2º diffinitionem explanat 3º
dubitationes incidentes solvit 2 ibi circa
aut fides 3 ibi si non quia est sit illa
probandum quod incipit utrum sit fides
alibi tunc et dicitur in 3 partes primo ostendit quod fides
alibi tunc sicut non est de non apparentibus 2º
de alterius fidei quod ponit apostolus 3º ostendit
an speciali quod dicit de diffinitione in 2 ibi
aut non apparent 3 ibi si non quod

utrum fides sit virtus quod non ut sic quia in
eodem genere sunt extrema et medium quod
recipit utrumque extremorum sed fides est medium
inter scientiam et opinionem ut patet per Hugonem
in libro de sacramentis ubi dicit quod fides est certitudo
de rebus absentibus supra opinionem et infra scientiam
constituta sed sicut nec opinio nec scientia sunt in genere
virtutis vel quod nec fides in genere virtutis
continetur 3 oppositum arguitur sic quia fides est

diversitatem operationum tamen infidelitas a fide
per partem secundum solutionem hominis videlicet
de x primo distinctione 2º an fides sit prior caritate
virtutibus theologicis 3º de fide informi an sit
infusa vel acquisita 2º an diffinitio apostoli sit
convenienter assignata ad Hebreos xi ubi dicit fides substantia
sperandarum rerum argumentum non apparentium
ad primum pono unam conclusionem quod fides est virtus
et loquor de fide non prout est habitus acquisitus
quia ut sic possit esse habitus vitiosus quia
patet quod inclinaret ad credendum quae [illegible]
catholicam sed de fide quae est habitus infusus
patet quia est habitus quo intellectus captivatur
naturaliter subditus sit primo veritati divinae et super
naturali dicitur doctrinae talis autem habitus
virtus est fides habitus autem predicti coram
deo est et sic 2ª conclusio quod fides est una virtus
et non plures patet quia primo sunt ad unum
unum obiectum sed deum ut prime ut patet et at-
tentum sed tamen una rerum motiva sicut
prima veritas sit tamen unum sive primum sicut dici
quemvis prefatum vel quod non quia per quod
extra sufficit arguunt unitatem virtutis
sed assumptum probo de ceteris per te 2 [illegible]
tamen potentia sicut virtus de quo videlicet div.
sunt doctores opiniones quidam ponunt
quod fides sit in intellectu speculativo magister sicut
Gregorius et hoc istorum fuit quia fides est
speculativa in illa potentia quae tamen tendit in verum
subiective videtur quod fides sit habitus inclinans
ad credendum veros articulos fidei sed quidam
sicut intellectivum speculativum 2 quod habitus 1 2 2ª
opinio est quod fides sit in intellectu practico sed
ipsum non istorum fuit quia intellectus credit
per se credit ex imperio voluntatis sed opinio
fuit bone opinionis est imperio intellectivum
et imperio volitiva sit hoc est quia dicit Hugo
de sacramentis in libro de fide duo magis
sunt in quibus fides consistit cognitio videlicet et
affectio in assensu quidem substantia fidei reperitur
in cognitione non in et nobis ipsos

p(ro)p(ri)us volu(n)t(atis) / e(ss)e(n)t(ia)l(ite)r fidei nu(n)q(uam) e(ni)m
est i(n)nocens credere n(isi) volentem ergo
pono co(nclusione)m 1(am) talem q(uae) e(st) 3(a) (contra) 3(m) ar(gumentu)m q(uo)d fides
e(st) in intellectu (sub)i(ectiv)e no(n) s(ecundu)m i(n)fuso p(ro)p(ri)o s(ub)i(ect)o v(e)l
s(ecundu)m p(ro)p(ri)o q(ua)re p(at)er v(el) q(uo)d sit p(er) 3 virtutes
theologicas v(er)go no(n) t(amen) (con)sistit imp(e)r(fecta) (per)
sona / v(ir)i et i(n)cognita i(ntellectu)s n(on) e(st) q(uod)
aliq(ua) virtus theol(ogic)a r(e)spo(n)det tali po(tentie) q(uia)
[illegible] e(st) d(icitu)r alia q(uo)d fides 1(a) p(ar)s
p(ate)t fidei su(ffici)t cl(ar)a dei in s(ub)i(ect)o [illegible]
est in intellectu s(pecula)t(ivo) 1(a) et fidei s(ecundu)m
doct(or)es [illegible] [illegible] [illegible] intellectus
[illegible] 1(a) fides ex p(re)d(ic)t(is) actu p(ri)m(o)
pot(entie) intellectiue 1(a) p(ar)s [illegible] valet m(odu)m
[illegible] qui dicu(n)t q(uo)d s(i)t imp(e)r(fe)cto intellectu
v(e)l [illegible] p(ate)t [illegible] actus fidei fides
sit [illegible] volu(n)t(atis) [illegible] s(e)c(un)d(u)m p(ro)p(ri)e
o(mn)es [illegible] actus [illegible] [illegible]
intellectu [illegible] v(e)l [illegible] q(uod) actus
[illegible] [illegible] sunt [illegible] vol(untatis)
v(e)l [illegible] 1(a) p(ar)s [illegible] q(uia) [illegible]
q(uod) fides e(st) virtus pot(entie) intellectiue / 2(o) q(uia)
no(n) e(st) virtus moralis s(ed) intellectualis 3(o) q(uia)
[illegible] [illegible] cu(m) spe(ciali) theol(ogic)a s(ed) [illegible]
poit [illegible] p(er) fide(m) [illegible] intellectu(m)
et [illegible] [illegible] replicatio [illegible]
[illegible] q(uia) fides s(i)t [illegible] d(icitu)r
dici et [illegible] [illegible] ad [illegible] ar(gumentu)m
pono ista(m) [illegible] q(uod) [illegible] alio
a tp(or)e [illegible] virtus theol(ogic)a e(st) [illegible]
q(uia) [illegible] sit [illegible] [illegible]
talis virtutu(m) [illegible] e(st) [illegible]
[illegible] actus fidei [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
aliar(um) virtutu(m) [illegible] sit [illegible]
[illegible] fides e(st) [illegible] aliis virtutibus
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia
[illegible] [illegible] fides e(st) virtus
[illegible] [illegible] [illegible] volu(n)t(atis)
[illegible] virtutes [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]
dicat q(uod) o(mn)i(u)m virtutu(m) fundame(ntu)m e(st) [illegible]
tale [illegible] fides e(st) fundame(ntu)m [illegible]
spiritualis / et q(uo)d [illegible] [illegible] adiunct(um)
[illegible] [illegible] no(n) d(icitu)r fundame(ntu)m
[illegible] [illegible] [illegible] ad 3(m) ar(gumentu)m d(icendu)m / 3(m) ar(gumentu)m
e(st) q(ui)a fides [illegible] [illegible] [illegible] q(ui)a q(ui)s
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] v(e)l [illegible] [illegible] dicat
[illegible] fides [illegible] e(st) [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
fides [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] fide / [illegible] e(st) [illegible] [illegible]
[illegible] 2(m) [illegible] pono ista(m) [illegible] e(st)
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] v(e)l [illegible] eleua
intellectu(m) [illegible] [illegible] fidei [illegible] infor(m)e
eleua(t) intellectu(m) [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] fidei
[illegible] no(n) e(st) [illegible] ad [illegible] glo(ssa) sup(er)
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] fides [illegible]
dei e(st) q(uia) [illegible] [illegible] dei [illegible]
ad [illegible] q(uod) [illegible] ista no(n) [illegible]
[illegible] q(uia) ipsa d(icitu)r q(uod) fides e(st) spes
v(e)l [illegible] ibi [illegible] [illegible] virtus [illegible]
[illegible] fide et [illegible] [illegible]
[illegible] fides no(n) e(st) [illegible] [illegible]
[illegible] fides e(st) virtus s(ed) n(on) virtus
[illegible] fides no(n) [illegible] [illegible]
no(n) e(st) [illegible] q(uia) ipsa [illegible]
[illegible] v(e)l [illegible] [illegible] credere
[illegible] [illegible] fides
[illegible] [illegible] [illegible] fides est
[illegible] [illegible] no(n) [illegible]
[illegible] [illegible] solo
[illegible] ista [illegible] e(st) q(uia) no(n) t(ame)n [illegible]
[illegible] dicat q(uod) s(i)t fides [illegible]
[illegible] [illegible] v(e)l [illegible] [illegible]

Deest hic ap^lis no^ deest^r sic et fide et q
ipa s^t bz q possit / et ideo differt fide p^t
spacium et arguere ac mai^r p^tem in q^ee in
tale no^ assumit salte^r p natale q ge^oz et p^t
ne^ qui est rex spanda sic ipa b^itudo etia
q^ sic ipa fides in nob substetem p^ti
de cla^ visio q fidei succedit faciet q^ plen
infinito / ad ar^m in q^rm dico q ad p^m
q fides no^ d^r spa oet^o q s^t argue sic
dz q^z et quida ppe^tz sic q^e fundat^u om
spualium bono^rz re^d^r spa a substando s
sicut m^z. Ad 2^m pz ad dictis q^z partu^ in
proito int^r d^r essentie fidei s^t mat^r ad
3^m dico q licz ipa spes possit dicia q^o
sua spanda ^ro^r tamen non [illegible] est dici p^t
fundatum fides / ad ex^m dico q rerum spam-
dar^r pomt^r indiff^oe fidei no^ ut obm
bz ut finis ex q^o pz ro q^r no^ d^r time.
dar^r rerum q^z si fides e timeda ^r rerum
s^o ob^m. Ad ar^m in p^ilc dico q fides assi^r
distingo med^m int^r spias et opio no q
sit med^m rei et spialas ex^gn^o s^z q^z med^m
ro^mtz q^m ad gradum certitudis / et cum ing^r
ita q opio ^r m^i^m ca q^o ad certitz q gdo
me q spia 2^e pz quo / ^rc.

Utrum si fides sit super opr^a declamat
de fide ab^ln nunc declarat de ea q^para-
nt sic p ad^r p^o declarat de fide in quantum
ad m^r^a q respicit obiectum 2° in q^o per^oe
ad eadem in q^bz consistit s^i^e pur^a
de q^oid p^s p^o q^e pur^e d^o d^i m^z na
p^o tollit 2^m instantias ando q fides s^t
de no^ visis 2° inquirit utrum fides possit
e de yg^nit^r ibi p^s et dolet q^ri p^o 12.
q^z p^o tollit instantias de visis s^t 2°
ap^rtibz ibi si no^ q^m.

Rem^z advertendum est q^uis declamat
de fide in q^o p^ationem ad credentes et di^r
m^z nam p^o comparat fidem ad ip^os fideles
2° ad fidelibz virtutes et ap^parentes ibi
s^d et / p^o t^rmittendum no^ e p^o 12. q^z
p^o om^t q sine fide mediatoris p^s
[illegible] sunt s^a but^r enim et alia

theorice antiqui t^pis dimittit^r s^alut sacer-
d^o optinit ibi q^z q^uid ut^r vel ad^rz dico pz ex
2^a libro de^z

Utrum fidei possit subesse f^m q^z sit
d^r q^z spia pt subesse f^m d^r 2 fidei
q^uia pz q^z ambe s^t virtutes theo-
rice p^z q^z aliquis prop^onis spias sal-
vam ^rq d^i et spes f^m e cum p^osita d^i
sit infallib^r d^r p^m d^r s^t tm illius
e fides in via cuiusque visio impna
s^z visioni impnia no^ pt subesse f^m s^z
ut fidei i via ca solutionz q^uando e
de ex^or. p^o an obiectum fidei s^t complexum
an in complexum 2^a dispo^s 3^a an fides
comparatur scientia visione q^i ^lz opinionem
nesciatz. Et de spe nascitur tpe ^ragis
mora^ax ad t^m ad p^m sunt diverso o-
piniones doctores quidam dixerunt q fidei
obiectum p^m sit in complexum et isti dixerunt
q art^a fidei no^ ~~fuit~~ e s^d eternitatem
s^z nos ut post incarnacio p^o vero q^z i^m
ei tpe s^t eadem s^d et ipa fides et q^ere
fuit opio m^a^m in magistri p^o n^v alij dixe-
runt q art^a fidei s^t eternitatem et ip^os
de consistit et complexum in^ax cum fides
q^o ad aliquid sit respiciet inca-
rnatum et dictum / et de ullo dicto possit esse
n^z 2^m q ex^o ipi dicto / et tam opio
fundatur p^s q^rc^omz et bm q^o
h^m ad tpis differencias mediante ^rc
f^e si quis credit re^m ^rn^m moriturum
iam ee sicuti / alij dicunt q obm fidei
s^t complexum s^z diuisio^ae q^rm ad fidem
implicatum obiectum fidei e q^o n^m tame d^ix
et dicitur t^pis ut x^m passu x^m mons
q^m ad fidem explicatum obiectum fidei est
complexum 2^m dicitz t^pis diuersis / ut x^m fuisse
passum et fuisse mortuum p^o opio q^ual
locum habet ad ex^r ^rbz / s^z alie d^r e 2°
pono 2^m s^t q^eerz p^m q^o scripta p^ile
fidei obiectum e deus p^m s^t q^z p^m d obiectum
s^t theorice virtutis e deus s^z fides est

vnus theca[illegible] sit fi de e pn[illegible] fidei obiectum i ma
ep cit obiectum clare in proprio impna [illegible] est
de [illegible] sit [illegible] ee mant[illegible] dyo [illegible] no
[illegible] ubi dicit fides diuina e [illegible] et [illegible]
vinite veritate [illegible] et veritas e de [illegible]
ista credimus fidei obiectum e q [illegible]
[illegible] fidei credimus q de [illegible] et q
sit [illegible] impn [illegible] et in alijs articulis fidei
[illegible] sit fides credere [illegible] ver [illegible] et respondet
ad [illegible] fi [illegible] verum et [illegible] q [illegible]
fidei respicit q [illegible] ut obiectum sit fidei e me-
dia inter opinionem et scientiam ut ueniunt hugo
[illegible] opinio et scientia [illegible] sit [illegible]
assentiens [illegible] no e [illegible] complexi [illegible]
aliqui tamen doctores dicunt quod [illegible]
q fides [illegible] tamen [illegible] et [illegible]
[illegible] qui dicunt q [illegible] complexum et [illegible]
[illegible] sit fides [illegible] q [illegible]
oportet [illegible] de obiecto fidei [illegible]
[illegible] no [illegible] e q [illegible] obiectum
e [illegible] et [illegible] obiectum [illegible]
ubi [illegible] ut p[illegible] in [illegible]
[illegible] et [illegible] ut [illegible]
et tamen no [illegible] complexe q [illegible]
[illegible] et [illegible] successiue
posset [illegible] et [illegible] de e [illegible]
[illegible] obiectum fidei [illegible] et tamen [illegible]
actu [illegible] q [illegible]
[illegible] sunt [illegible] et [illegible] alterum et
ad istud faciunt diffinitiones articuli [illegible] ponunt
doctores [illegible] diffinitiones articuli e [illegible]
[illegible] ueritas tendens i ipsam [illegible] +b
[illegible] articulus e [illegible] diffinitiones
[illegible] explicite [illegible] fides manifestat
e complexio [illegible] implicite [illegible]
diffinitio [illegible] de fide [illegible] ut [illegible]
[illegible] diffinitio [illegible] ueritas no [illegible]
[illegible] ueritas [illegible]
et [illegible] de [illegible] deuotionis
[illegible] ad [illegible]
[illegible] fides [illegible]
[illegible] et [illegible]

+a
Rycardus de sancto victore / articulus e [illegible]
[illegible] de deo [illegible] ad [illegible]
Hugo de sancto victore [illegible] articulus e [illegible]

distinguendum e ut nos loquimur de fide infusa
uel de fide acquisita et [illegible] ponitur 2[illegible]
e q fidei [illegible] no pt [illegible]
[illegible] talis fides [illegible] ad [illegible]
[illegible] caritas no appetit [illegible]
[illegible] apostolus i ad cor [illegible] q caritas no
agit [illegible] fides no [illegible] ueri
uerum sit fides [illegible] e [illegible]
[illegible] si [illegible] fidei subiectum [illegible]
[illegible] q [illegible]
[illegible] sit [illegible] infundit [illegible] fidei
[illegible] q [illegible] fidei no [illegible]
[illegible] illa [illegible] possit [illegible]
[illegible] fidei [illegible]
[illegible] ut [illegible] e [illegible] q [illegible] fidei
[illegible] ut [illegible] de [illegible]
[illegible] ypi [illegible]
[illegible] no [illegible]
et [illegible] et [illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible] de [illegible]
q tamen no fuit [illegible] sit aliqis [illegible] 2[a]
[illegible] potuit 3[a]
[illegible] sit [illegible] qui
[illegible] fide [illegible]
[illegible] ad [illegible] adam
[illegible] q ypi [illegible]
[illegible] ad
morte [illegible] abante [illegible]
[illegible] potuit et [illegible]
[illegible] oppo[illegible]
[illegible] no [illegible] ali
[illegible] ad [illegible] illa [illegible]
[illegible] si [illegible]
i malo suo [illegible] ab
[illegible] fidei [illegible] no potuit [illegible] q
[illegible] ad [illegible] doctores
[illegible] q [illegible] adam [illegible]
[illegible]
[illegible] ista [illegible] si [illegible] e [illegible]
[illegible] subiectum [illegible]

ista quod fidei acquisite potest falsum subesse probatur sic
quia fidei fidei acquisite contrario potest vel in medio
vel in ipso principio fallacia decipi 1a 2e et ideo
dicit quidam doctor Bonaventura p d. xxiii in ultima questione
articulo quod licet quidam dixerunt quod fidei infor-
mi possit subesse falsum sed forte non communis
tenet opinio quod fidei acquisite potest subesse falsum sed
fidei infuse non sive sit informis sive
formata et hac ratione efficacie gratie
veritatis infundentis et ratione materie quia circa
ea que sunt simpliciter veritatis aliqua vera
ut circa Deum et Christum et verum, circa contin-
gentibus in comparatione adveniatur circa
et sic non potest esse [illegible] falsum, ideo quod
talia contingentia sunt nomina veritatis quod licet
licet non aliter, [illegible] prima [illegible] sequitur
[illegible] quod fides infusa est soluta veri [illegible]
[illegible], sed [illegible] communis quod apud doctores
utraque fides [illegible] sit circa verum incertum [illegible]
et circa verum certum et incertum, et dicunt communiter
doctores quod [illegible] propria [illegible] circa verum
certum [illegible] in symbolo non [illegible] sicut articuli
[illegible] addimus sed [illegible] et
[illegible] et ideo dicit [illegible] quod fides est
de bonis et malis, fides cum [illegible] est de malis
[illegible] de bonis, contra [illegible] ad 2m articulum
[illegible] aliquis [illegible] quod [illegible] et
[illegible] fides et visio [illegible]
quia ut dicit [illegible] apparentia fidei non [illegible]
[illegible] sed [illegible] apparentia [illegible]
[illegible] glossa super illo verbo Io-
hannis nemo patrem novit hominum ubi sic dicit
[illegible] et patet [illegible] ut non vi-
deatur lateat ut credatur et dico [illegible]
[illegible] et adequate quia dicunt doctores [illegible]
[illegible] et [illegible] quod [illegible]
credidit quia Thomas vidit et aliud con-
fessus est et ideo quidam doctor distinguendo
[illegible] articulum [illegible] in parte
sic dicit, fides [illegible] est de non visis visione

[illegible] ut de obiectis [illegible] potest tamen et de visis
ut de obiectis [illegible] visio est de [illegible]
quedam cum sit ut dicit [illegible] doctor distinguendo
que [illegible] subiacent [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] non est fides quecumque
que [illegible] subsunt [illegible] latet [illegible]
est fides [illegible] visio [illegible]
[illegible] et fides [illegible]
invisibile [illegible] ad 3m [illegible] articuli dis-
tinguendum [illegible] quia [illegible]
[illegible] consentimus [illegible]
cum formidine [illegible]
[illegible] sine formidine
ad oppositum et [illegible] ad [illegible]
articulum ista fides non [illegible] opinionem
[illegible] de [illegible] probabilem
cum formidine ad oppositum, [illegible] quia circa
[illegible] Athanasii
[illegible] articulum quod [illegible] fideliter firmiter
[illegible] crediderit salvus esse non poterit [illegible]
[illegible] formidine ad oppositum
[illegible] fides [illegible]
opinio [illegible] sine formi-
dine [illegible] fides non
[illegible] qui studiose [illegible]
[illegible] et laborant in [illegible]
[illegible] quod tales [illegible]
multas rationes probabiles [illegible] perplexos
[illegible] fide [illegible] fides
[illegible] perplexum [illegible]
[illegible] intellectiva [illegible] non
tollit [illegible] ratione [illegible] fides
tollit [illegible] sicut [illegible]
et [illegible] non [illegible]
[illegible] quod [illegible]
fides non [illegible]
[illegible] quia [illegible]
[illegible] credi-
tur [illegible]
[illegible]

113

Venit hugo de sancto victore in libro sacramentorum
suorum quod cum lege mosaica deficiente
salutis fuit ut deus crederetur conditor
et ab eo salus et redemptio exspectaretur quorum
autem salus expleta et redemptio [illegible] [illegible]
non apparuit credi debuit salutis
tempore autem legis mosaice per redemptorem
mittendum predicabant habitus [illegible] tempore
gratie oportet explicite per redemptorem et modum
redemptionis dicit Gregorius doctor quod [illegible]
quibus ab initio sederunt [illegible] [illegible]
tempore potuit scilicet unum deum conditorem celi
et terre credere universum principium boni et
mali auctorem [illegible] qui in mali
[illegible] eius querit expositionem
[illegible] redemptorem [illegible] hugo [illegible]
partem dua [illegible] [illegible] salvatorem
et salvatorem [illegible] [illegible] dico
per [illegible] que est infusus [illegible] theologo
non [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible]
[illegible] cum [illegible] 2o patet in questione.
Si autem spes utrum sup[illegible] [illegible]
de [illegible] virtute theologica [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod
sit spes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ibi et [illegible] fides [illegible] ibi [illegible]
[illegible] supra est [illegible] [illegible]
Utrum spes sit [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quod [illegible] quia est virtus theologica
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] obiectum spei est
arduum [illegible] [illegible] [illegible] philosophos quod theologos
arduum est obiectum potentie irascibilis [illegible] sit
[illegible] obiectum [illegible] et potentie cuius est [illegible]
[illegible] quod spes sit in irascibili potentia [illegible]
[illegible] concupiscibilis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
spes sit virtus distincta a fide et caritate
2o [illegible] 3o cum virtus spei aliquando
sit informis [illegible] virtus fidei 4o utrum spes
maneat in [illegible] post mortem

[illegible] ad [illegible] [illegible] pono [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] virtus
[illegible] [illegible] virtus [illegible] [illegible]
ad aliqua virtute [illegible] actus spei est
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quidam doctor
[illegible] medius duarum maliciarum
[illegible] 2o et 4o [illegible] [illegible] mediat
inter [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] spes est virtus [illegible] [illegible]
[illegible] quod spes sit virtus moralis
[illegible] virtus [illegible] [illegible] medium duarum
maliciarum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
aliquo [illegible] [illegible] et [illegible] sit
alia ut [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] virtus moralis mediat [illegible]
quod [illegible] sit media quod sit eliminativa
[illegible] [illegible] [illegible] malicie [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
ut [illegible] spes liberat ab [illegible] duobus
malis [illegible] fides [illegible] liberat [illegible]
[illegible] [illegible] bonum 2a conclusio spes non est
[illegible] virtus [illegible] est virtus theologica [illegible]
quia omnis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
est bonum [illegible] est virtus theologica [illegible] spes
est [illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible]
arduum [illegible] tale est bonum [illegible] 3a conclusio
spes est virtus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
virtus est una [illegible] [illegible] [illegible]
solo [illegible] est [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
sed [illegible] tamen [illegible] [illegible] maior [illegible] et
[illegible] [illegible] quod [illegible] vel [illegible]
[illegible] [illegible] fides est una [illegible] spei [illegible]
[illegible] [illegible] 4a conclusio sit [illegible] [illegible]
quod spes est virtus [illegible] a fide et caritate
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est actus
[illegible] ab eo quod est [illegible] vel diligere [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] probatum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible]

theologia [illegible]
[illegible]

alio

[illegible] [illegible]
[illegible]
2a conclusio
theologia [illegible]
[illegible]

3a conclusio
bonum

4a conclusio

et aspiciens bono ut mali[?] e sed summum
[illegible] e obiectum [illegible] speciei [illegible] obiectum speciei
[illegible] obiectum [illegible] ut dicit doctor
1. q. [illegible] vero e [illegible] ista [illegible] inquirenti
e [illegible] idem obiectum sed [illegible] sed [illegible] dicitur
[illegible] species e una virtus [illegible] speciei [illegible]
quo tamen diversificatur adiectionibus differentiis [illegible]
differentia quod ponit [illegible] species e virtus qua
spiritualia et eterna bona [illegible] species e
ita exspectatio futurorum bonorum [illegible] ex [illegible]
et [illegible] species est virtus qua quis scandit
quod credit [illegible] solo [illegible] e non
affectus etc. e [illegible] virtus [illegible] quod e [illegible] affectus
ius differentia [illegible] magis [illegible] ubi
[illegible] differentie [illegible] species e [illegible] futuri boni
[illegible] que e [illegible] virtus et [illegible]
differentia et [illegible] actum [illegible]
[illegible] ad obiectum tamen [illegible] differentia [illegible]
species e virtus qua spiritualia et eterna bona sperantur
et [illegible] summi boni plenitudinem
et [illegible] actus [illegible] adobiu[?] et
[illegible] e illa differentia haymonis species
[illegible] et spem [illegible] obiectum
et [illegible] fides [illegible] e illa differentia
[illegible] augustini species e virtus qua quis [illegible]
aliter [illegible] species differentia [illegible]
data [illegible] et [illegible] 2. [illegible] data [illegible] et
[illegible] actus 3. [illegible] et [illegible] formale
[illegible] speciei et alia virtute [illegible]
2. [illegible] quod [illegible] credit e [illegible]
[illegible] diversi doctores [illegible] opiniones
quidam dicunt spem [illegible] et [illegible]
quidam [illegible] quidam impossibile [illegible] et
[illegible] diversi quidam [illegible] distinguunt [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] et in
tellectiva [illegible] et ipsi dicunt virtutes [illegible]
non [illegible] sed [illegible] intellectiva
alii dicunt quod [illegible] non sed [illegible]
vero [illegible] est [illegible] participacionem
ut [illegible] et [illegible] appetitu [illegible]
dicunt [illegible] separat aliquid
bono sic sit [illegible] ad [illegible] 1. [illegible]
[illegible] probabiliorem [illegible]
q. [illegible] quarum [illegible] virtus [illegible] non e
[illegible] cognitiva [illegible] opposito [illegible]
[illegible] idem et [illegible] 2. species et desperatio
sunt opposita et desperatio non e in aliqua potentia

[illegible] sed potius in affectiva [illegible] et [illegible]
potentiis [illegible] sed [illegible] non e alicuius potentie
quod [illegible] 1. [illegible] quod [illegible] species
non e [illegible] intellectum [illegible] quia ipse [illegible]
potentia cognitiva 2. q. [illegible] ista species non est
[illegible] potentia [illegible] obiectum [illegible]
[illegible] materiale [illegible] apprehensiva potentia [illegible]
[illegible] e ipsa [illegible] quod [illegible] suum
ambitum tam quo ad potentias cognitivas quam
appetitivas [illegible] e [illegible] materialem ut [illegible]
[illegible] 2. et 3. [illegible] tamen quod appetitus [illegible]
[illegible] virtutum moralium [illegible] in [illegible]
[illegible] non [illegible] obiectum [illegible]
non apprehendit [illegible] quod species
non e [illegible] impossibile [illegible] 4. [illegible] ista
species non e [illegible] in voluntate [illegible]
voluntas e simpliciter potentia affectiva intellectiva
[illegible] quia ut [illegible] ipsa voluntas e [illegible] caritas
ut [illegible] 1. q. [illegible] disputatas
[illegible] non [illegible] eadem forte ratione idem
[illegible] caritas [illegible] dicunt [illegible]
[illegible] ista species [illegible] e in
voluntate [illegible] voluntas [illegible] actum [illegible]
[illegible] quod [illegible] intellectum
[illegible] quod [illegible] virtus inferior [illegible]
[illegible] superior [illegible] non [illegible] quod [illegible]
[illegible] quod [illegible] potentia cognitiva [illegible]
et nobilior [illegible] intellectiva [illegible] e [illegible]
motive potentie [illegible] voluntas [illegible] superior
[illegible] et [illegible] actum [illegible]
voluntas [illegible] et nobilior [illegible] et [illegible]
[illegible] quod voluntas [illegible] actum [illegible]
[illegible] species e [illegible] tamquam [illegible]
potentia quia non e virtus corporis ut [illegible]
non e [illegible] in [illegible] et [illegible]
[illegible] ut [illegible] motiva [illegible] e [illegible] affectiva
[illegible] non [illegible] affectiva [illegible] vel [illegible]
[illegible] ut [illegible] e [illegible] affectiva [illegible]
[illegible] e voluntas et non e [illegible] voluntate [illegible]
simpliciter affectiva intellectiva ut [illegible]
est [illegible] affectiva intellectiva [illegible] voluntate [illegible]
ipsa voluntas [illegible] actum [illegible] quod sunt
[illegible] motiva et [illegible] doctores
[illegible] dico quod non intendunt

spem et inasc^h sic te s3 p actu equale^m
silitas^z Et phe^o sicilis p3 adque mati^m
q tactu fuit infome p^m o^m obm spei est
eidem q^c qcedit s3 eidem e obm potent
accedo q ad sed no q^lz ad eu eidem est
q e spei obm q p^o inasc^i apphend^e no
ualet s3 id apphend^e apo^u superiori s no
qsilez actu nobilior tn no esse s3 q
ualet q^o nisi puntes q psuperiori du
pte int^x nyp^tu mtelcus et nobis pinferio
no totali parte ssma^e Sine sc ssmu^m intidz
sue exterioz sue et^a nirs qgnitiue siue
appetitiue isto no^h pssp^o 3a 4o q iuua^f
esse actu isti q spes sitiue e impte a^e
superiori p^z q^z e inuota ut d^c 4o pced
1^a 2a et int^r g^o ptor^m ex q e uitus q
ultima^z poit h^c medu^m qm spes q e p^o
s^t uirtute sue p^o inasc^h q^z tior q e passio
exponit^m spei pom^z si^t sue iinasc^h s^t 2a
dn^m ad 3m ar^lm pono q^z q^z q uitus
spei pt ee informis p^z p^o sic s^d sicut sicut fides
forma adspe^z forma sic q^z fides infor
mis adsp^e informe sed fides forma gig
nit spem formam 1a fides informis gignit
spem informe 2° sp spes qsigit exfide p
mioz^o s^t tior qsurgit exfide supplicatio
s3 tior pt ee informis et formis 1^a 2a
3° sic multi sunt peccores qui sperant s^e adque
actuos pnias et assecuturos ueniam
ac puenturos adgliaz p3 q^z alias omes
peccores laborarent in desperacione quo
e qq^u 1^a 2a et sic q^o tota desima bti aug^i
qui in li^o de ui in uerb^a s^t d^c eu ante
uirtutes sunt bonis et mal omnes dicto
dei et pm pp^e bonorum e cetera prior 1^a uitus
~~tes~~ spei pt ee in mal 1^a pt ee sine car^te
s3 tnc d^r informis 1^a 3o no^d et in superius
et utilitas spei q tu^r inspirat et uidet
siue intelligi s3 de spe cauitate informa
~~dicta~~ d^o 1° ett^i 2° ratione q^z ultima spera
uit in deo et qsesus e ct 1^a pp^a 3 spes
eoz i mortalitate plena e contra^m ad ar^lm
x^m dico p^o q dist^i d^r e desitu^m tam
p^m hoc uiti sunt e in aliqui saluati ad qui
saluandi aliqui dampnandi s^t sunt ut in celo
2^i sunt in purgatorio 3^i no sunt destign^m

quia uel sunt dampnati p^o d^c q^z placauit pena
s^t et dapni et sic sunt in inferno uel pena
dapnacion^m et sunt in limbo Et sic ad
esse ar^lm pono xe^r q^o p^a q spes no 4o X
e in dapnatis qui sunt in inferno p^z sic quia
talis no pnt in alteri spei 1^a no est terra q^o
no e ar ar^tm p^z ipsi cti sunt de pena pptua
dapnacionis et io supbia corp a scindit
~~ss~~ 1^a sperare no pnt q sunt p^d 2a 4o spes 2a 4o
no e in dapnatis in limbo pnorum existentibus
p^z sic q^z s doctores ibi existentes s pmeriti
sine baptismo decedunt absque uita esse
ronis r tm puer^m et sunt s in sp^a3 diuinaz
sibi no expecte claz dei in uisione q^c uita
eterna 1^a mais ulla e spes ad eterna bti^m
et 1^a 4o no 3a 4o spes e in saluandis 4o 3a
s in purgatorio existentibus p^z sic q^z mens est
gra gratum faciens p pena sunt dispositi s^e
q soluit dolorib p gratiam pnt mitti
eterna qsequi et tales sunt spe certitudine
absque uita decessunt 1^a pfecti in q^u de
ressume sunt dei in diuina salute dep^rno
sicut ut rogi^z sperant pdiffi^e spei q d^c qsp^e
e certa ex qspiracio sua beatis 1^a 2a X^a 4o X 4o
p ba^t petri sustin^m operam manet in bt
q ad psto^z eternus licet no maneat q^o
ad dieri^m actus p^z sic q^z q e ad deum
et omnium ultaz esse r pugnacioni
adeo qui queruit aut bt sic no deb^z
aie ~~aiae~~ bte dimigrat s3 spes q^s ad psto^z
eternus et sue actus expiracio e q^d ut
ma^m e 1^a 2a Et si aliqui doctores uident
dicere hoc qui^a opp^m dico q ipsi loqui ad ac
tu no quo ad eternu^m qui uiuunt utrq3 ex
corp motiuis ad ar^tm p^u nis et spes
d^e q^o ar^l 2^i d^z Do 21

Utrum excepto fide et spem non

esse super ad^r etiam de fide et spe
uit maps^t etiam etiam^te 2a p adit
p^o detulit dei qui d^e et etiam^a 2° dei
pnitencia in sua dei 3^i etiam p^m sic
padit p^a desicit caritatem 2a dilige dorum
destinatum 3° deli d^r omnem 2a p incipit
d^e 28 3a incipit d^c 3 p^a p^o qest

pius d° dum iuz ptes sup° dtiat ca
ri^t^ pudi^te^ 2° ipius vii tcy ibi q̄ qui
si coipa dilone siltioi dio pz corpub°
rc qua pt itzp illi mandato

d° 2° iugua cy^r^ dtiat dili do2p distic
tony et dum iuz ptes sup^a^ cy^r^ ingrit
quo et q̄ sint dili^da^ et qua^r^ cospma
pdio madata iuz^a^ pte rmouet
queda dubia ibi oui^z^ aut q° sit
dangel iuz ad ipsoy emēnaa
po^t^ quida 2cy ibi sic iuidy est

q° et sas d^co^ z tzp caritas s^t^ ututz/ q nō/ qz finis
papti c caritas ut aplus 1 ad
tiy 1 c/ 1 c finis ututu/ finis aute
ututu nō c utus Oz s phos e filia
tuo ul bti^do^ s stoz 1 caritas nō c
utus oppory ar^z^ s^c^ rd q maior rp
ugnat uicio c utus oz caritas est
tq d^1^ s^t^ caritas c utus tq ^al^ 1^z^ 2f
cal tq d^1^ qonis solucoz indd y c
d x^o^ p^o^ d qsito 2° an dilco dei a ca
ritate pcdins tcale modu z° au
caritas ucona lis sit dili d ocani te
x° an dmons et pcadins sit dili d
p^a^ et ca^s^ ocanri^te^ dnt^a^ ccp y cau ordviddy
est q situalitas qz tc nisi finaliy appe
tit au caritas sit utus/ sp q c d
caritate iuta^r^ tia qz doctois iuta
cantcy diffiut p° cy^r^ iulio diffic
sic caritas c dilco qua dili^z^ dus p
se et pxi^a^ pp dm z^a^ diffit augs
caritate iuli° d q^o^ribz corde s^c^ caritas
c anim iuisstea affco quiges nos
cu deo z° diffit icd augu iuli° ph
ilosofoz sic caritas c utus q dcu iud
coz pcrui dsiday x° diffit idem
iuli° dps et aut s^c^ caritas c uita
copletiu caritate cu amoto 1° aplus
1 ad tiy 1 diffi^do^ cantcy d^e^ finis
papti c caritas d corde puro qscia
bona et fide nō ficta

W

pistarum differentiam inter dicendo quod caritas secundum
multiplicem sui comparationem ad diversa sic
etiam diversas diffinitiones potest enim ipsa comparari
ad obiectum et actum eius et iste modus diffiniendi
est valde pertinens virtutibus et secundum hanc
comparationem assignata est diffinitio prima potest etiam
specialiter comparari ad proximum effectum qui est
unire et facere adherere et sic assignantur
diffinitiones 2a et 3a et 4a potest etiam comparari
ad virtutes sibi coniunctas et secundum hanc
comparationem diffinit apostolus cum dicit caritas
est finis precepti quia actus enim aliarum vir-
tutum theologicarum disponunt ad actum cari-
tatis quia ipsa immediate elicit et ideo in
diffinitione apostoli ponitur 3o conditiones per quas
cum dicitur de puro corde tangitur spes nominis
caritatis conditio cum est de puritate affectu
cordis a bonis mundanis diligit propter
2am scilicet consciencia bona tangitur conditio spei 3am
conditionem fidei ista declaratione premissa sit 9a
propositio ista quod caritas est virtus propter sic est habitus
cuius actus est laudabilis et virtuosus
talis est virtus sed caritas est huiusmodi habitus
actus cum caritatis est meritorius et
ideo laudabilis et virtuosus sed dicitur virtus
est circa difficile 2o ethicorum sed amare non
est difficile quia dicit Augustinus in libro confessionum
quod nichil est dulcius quam amari
et amare solo deo quod difficultas
virtutis non est attendenda in labore operis
sed in excessu naturalis possibilitatis quod
potentia naturalis sine habitu vel non potest
effectum virtutis ut in proposito vel diffi-
culter potest ut patet in virtutibus moralibus
actum vel effectum 2a conclusio caritas est virtus
distincta ab omnibus aliis virtutibus
propter obiecta quia sicut fides respi-
cit deum sub ratione veri et spes sub
ratione ardui sic caritas sub ratione
boni sed habitus sunt distincti ex obiecto sive ratione quod
sufficiat ad distinctionem habitum distin-
guitur ergo virtus caritatis ab aliis theologicis
virtutibus quarum ab omnibus distinguitur

amoralibus etiam confirmatur apostolus prima ad
corinthios 13o enumerat caritatem aliis virtuti-
bus ut dicit nunc autem manent fides
spes et caritas 3a conclusio tamen quod contra
idem contradictionem actum ubi considerare debet
ut theologice contradictionis inquirere et divina illa
quod valde sed dicit apostolus in prima ad corinthios 13o
caritas paciens est benigna est
et cetera quod ab ea procedunt actus omnium
virtutum igitur ipsa est omnis virtus solo
dicitur est quod caritas procedit omnium vir-
tutum actus non tamen elicitive quia
tunc oportet sed solum imperative caritas imperative
conclusio 3a caritas est unus habitus indivi-
sus non potest multiplicari probatur sic
deus est una summa veritas sicut una
summa bonitas igitur sicut fides omnino as-
sentit summe veritati et propter ipsam credit
quod quod credit sic caritas omnia adheret
summe bonitati et propter ipsam amat
quod quod amat igitur sicut fides est unus
habitus non potest multiplicari ratione creden-
dorum ita et caritas est unus habitus
non potest multiplicari ratione amandorum igitur
4a conclusio caritas est habitus Deo gra-
tificans sic quod habitus caritatis est summe
deo grati probatur quod probatum Augustinus 14 de
trinitate caritas est excellentissimum inter dona dei
sed talis non potest esse nisi sit gratus
deo per ipsum igitur sed contra probatur quod
caritas non potest informis sicut fides
informis vel spes 2o dicit Augustinus quod
caritas non solum est virtus sed excellentissima
virtutum probatur quod excellentia virtutis sic immediate
nos facit deo gratos ut quod dicit
excellentiorem igitur et prima ad corinthios 13 spiritualis
sic virtus secundum philosophum est dispositio perfecti ad
optimum optimum sed caritas est maxima
dispositio et approximatissima perfecti ad optimum
igitur ipsa est excellentissima virtutum igitur
et secundum ad secundum articulum magister putans habitum
dicit quod caritas non sed immo non inquisi-
vitam cum cum caritas sit quod infi-
nitum et increatum videlicet ipse
spiritus sanctus sed contra opinio ista magistri

non est tenenda ut declaratum est supra superius sed li-
bro 3 post dicitur est de caritate virtute
creata et ideo ad 3m articulum pono ista
9o conclusiones 1a quod licet caritas in creatura sua est
quodammodo limitata et modificata sed dilectio
9o 1a — abipsa procedens in ipsa est modum quia
secundum augustinum hoc est quod omnia creata sunt
ut sapientie xi omnia fecit deus in numero pondere
Tertio declaratur — et mensura Item articulus quidam doctor si-
cut facilius posito eius finite modificata
quod caritas est facilius posito finiti cuius quia est
posito creata voluntate 1a conclusio 2a conclusio ista
9o 2a — actus caritatis consideratus in ordine ad
suum principale obiectum scilicet deum qui est summum
bonum ut sic non est limitatus aliquem modum
patet sic quia huiusmodi obiectum est infinitum dili-
gibile 1a conclusio vera quia patet ex dictis ut patet proba-
tivum et ita intelligitur est quod dicunt
doctores scilicet pauli bernardus et venerabilis
hugo quibus beatus iacobus allegat bernardus
Bernardus allegat super secundo de dilectione Dei et Hugo de dilectione dei — de dilectione dei circa de augustino hugo de
dilectione dei in libro suo de dilectione dei unde:
causa dilectionis dei deus est et modus est sine
modo diligere Et ut magis appareat ve-
ritas ipsarum conclusionum bonarum sit di-
stinguendo quod triplex dici potest quod actus aliquis
habeat modum unus per limitationem quod ad
se ipsum et sic omnis actus virtutis creatus
est modum et ideo actus dilectionis dei sic
est modum alio modo actus dicitur habere modum per
aggregationem circumstantiarum debitarum et sic omnis
actus virtuosus et laudabilis est modum
quia est debitis circumstantiis circumstantiatus et sic
modo est actus caritatis et ut quis diligat
ex toto corde et sicut dicitur vi — deum super omnia et propter se et ex toto corde sicut
ut dicitur vi 3o actus alius dicitur habere modum eo
quod mediat inter superfluum et diminutum et sic
actus virtutum moralium est modum sed ac-
tus dilectionis dei et caritatis carent hoc modo
est modo eo quod obiectum eius in fine bonum
prius habet intentum et sic 9o 2a hic articulus
habet de actu et in virtute potest ve. declarari
3 articulus — secundum ad 3m articulum premitto istam conclusionem
dicitur doctores quod 2 amores contingit
nos diligere unus qui dicitur amor amicitie
alius qui dicitur amor concupiscentie sicut dicitur
vel replicatur

diligere amor amicitie quo diligimus proximum com-
plicitate secundum caritatem actum imperante eli-
ciente sed illa dicitur diligere amore
Que sit duplex amor — concupiscentie quo diligimus quod volumus caritati
actum imperante etc. 9o 1a amore dili-
9o 1a — gimus amicum secundo amore diligimus proximum
amica scilicet 9o sic ipsa creatura irrationalis
non potest diligere ut patet diligi ex caritate
amore amicitie patet quia dicit augustinus quod non
omnia quibus utendum diligenda sunt ex ca-
ritate sed quod nobiscum societate quadam referuntur
in deum et patet ratione quia huiusmodi amor in-
cludit benivolentiam sed benivolentia non potest
esse ad irrationalia ut patet 8 ethicorum et 1a conclusio sed sicut
dicit auctoritas ut allegat quidam Igitur quod aliquis
non velit admittere conclusiones scilicet quod su-
per virtutes theologice et non morales ut ipsa ha-
bendo caritatem diligi debent aut possunt amore
2a 9o — amicitie 2a 9o creatura irrationalis potest diligi
et potest diligi ex caritate amore concupiscentie
patet sic quia cum proximum diligimus ex caritate
amore amicitie possumus ex caritate caritate
amore concupiscentie creaturas irrationales dili-
gere in quantum scilicet quod diligimus potest pertinere ad
beatitudinem consequendam in patria 1a conclusio Et confirmatur
quia homo tenetur diligere creaturas irrationales
utiles sibi Item tenetur diligere virtutes theologicas
et morales et beatitudinem creatam et huiusmodi similia
et non potest conquiri et eius similia diligere
amore amicitie ut patet Igitur huiusmodi dili-
x articulus — gitur amore concupiscentie et 1a conclusio maiorum ad
articulum secundum pono primam conclusionem quod demones
non diliguntur ex caritate patet sic quia in mandato
magno dicitur ut homo diligat proximum sicut
9a — se ipsum quod exponens beatus augustinus de doctrina christiana
id est ad quod se ipsum nos ipsos cum de-
bemus diligere ad summi boni principium
sed quod demones ad hoc non possunt perve-
nire igitur non sunt diligendi ex caritate Item super
illo verbo luce x quis horum videtur tibi
proximus fuisse illi qui incidit in la-
trones at ille dixit qui fecit misericordiam
cum illo dicit glossa proximus est cui im-
pendenda misericordia vel qui impendit misericordiam
sed demones non sunt tales igitur Item
augustinus dicit 8o de trinitate quod diligere

homines vel quia iusti sunt vel ut iu:
sti sint amant. Sed demones non sunt
nec possunt iusti esse, sunt enim electi
demones non dilig. Sed quia inter e
caritas perfecta i. quanto caritas maior est illi
carius tanto fortior tanto perfectior i. est. Sed
d super istis verbis diliges proximum tuum vel
amicum s. te ipsum Levitici 19 dicit glo. proxi
non proximus propinquus sed sociatio
nis quia demones sunt io hominis i. sunt in proxi
Solo quia autem in omne est vno.
pria idem spiritus tomis vel fortitudinis
et felicitatem ipsius adgratiam non po
si poss quia amicitia intellectualis in glo:
alleta 2a quia sit ista quali homines et
peccatores in quibus sunt homines boni iusti
vom dune ymaginis 2m quia sunt beati
tudinis capaces. f. interim quia sunt hic
in bia ex caritate diligendi sunt p. quia possibiles
e orandum diligendi sunt. Sed pro quibus ma:
lis et peccatoribus orandum est i. sunt
et hoc intendit beatus Aug. qui dicit
quod in precepto dilectionis proximi omnis
homo continetur et io iudei et pagani
ex caritate diligendi sunt non quod diligat
ipsorum errores vel abhominaciones sed in
homines id vult beatus Greg. in quadam omi:
ubi sic dicit. et si indignacionem debemus
malis compunccionem debemus ne et ipsi in
lo. de similibus Com. xxii. non dilig.
qui odit hominem bonum est non odire
naturam Sed culpam et hoc dicit odiu est
perfectum odium. dicit quod dicit perfecta in persona perfecto
odio oderam illos. et 3 quia quali ho:
mines et peccatores iam dampnati
non sunt ex caritate diligendi p. quia inpossibile
est eos habere venie impossibilitatem
quod vad qui est beati Aug. s. quia autem allegatur
interim sunt tales non sunt iusti nec
possunt fieri iusti i. non sunt ex caritate dili
quia sed pri. quod dicit Aug. 8 de trinitate
qui de diligit homines vel quia iusti sunt vel
ut iusti fiant amari debent ut 13 allegatum
est i. et com. que artus xxii pe. de tamen
dumnaie sit perstingit questio diligendi
homines vel angelum est principaliter primi

Com. beatitudinis 2 Aug. hec est preci:
pua in quibusdam iam reducta est actu ad
complementum ut in beatis in quibusdam habitu
sed non actu ut incipientibus iustis viatoribus
in quibusdam nec habitu nec actu sed non sola
ut in malis viatoribus in quibusdam non
ullo modo reducibilis est ad actum ut in demo:
nibus et dampnatis. primi sunt magis dili
ex caritate. Secundi minus quia illi. tercium minus quam
2i. iiii non ullo modo ex caritate sunt diligendi
Adiu̇ principaliter dicendum quia aptus caritatem
dicat sive non quod sit finis ultimus Sed quia
ulterior finis coniungitur. dicit 2 d. 29. et questio 20

Post predicta de ordine caritatis querendum
est super q. u. dictamen de caritate
differentie et dilectionum multitudine. Nunc dictat
de ipsis caritatis ordine 2. pars. p. 1 de
ciat dilectionis ordine 2a multiplicitate
inferius dicit proxima pars quia ipsius est prius dicit
dicitur in 2 partes prima p. q. considerat
dilectionis ordinem in via post ordinem dilectionis
... in ultimis hiis dicens. 2a in 2 quarum p. q. de
tiat de ordine dilectionis in qua r. omni di
ligendorum 2a in speciali r. partium et principaliter
ibi Solet etiam queri p. 1a scilicet in 2 quia
quod ex dictis supra dictat dilectionis ordine
2o et hoc dicitur tempus doctorum opinionem ibi
unde super hoc. c. d. 3o.

Hic solet queri in q. q. dictat quam ...
vitiis capitalis et proximi ipsius dilectio
nis et p. 1 movet questionem an maioris
meriti sit diligere inimicos quam amicos
secundo dictat 2a q. dictacionem oppositionibus
Augustinus tamen 3o solvit ibi etiam hic
hoc unde d. qo.

Ex debito caritatis ordine tenemur
deum super omnia diligere quod non credo sit
gratia est perfecto nec Sed in actus gratia ma:
gis diligit principaliter quam deum Sed quia proprio
non potest homo ordinem sui perfectionis
nec quid idem ordo habeat in actu plenarie
i. ex propria ... sit pro quam amicus quod tale
et ipse magis p. p. 4. Sed hoc quod ex ca:
ritate diliget deum diligere ut patet ex
dictis supra et differentia caritatis i. quo in na:
tura solum hominis videtur est de ex cor:
pore ex ordine caritatis in quo similis
ordo in maioritate diligendorum 2o de

Adiu̇ p[illegible]

D[illegible]

D[illegible]

quesito 3° an inimici sit dilidi x° de
caritate inciti cominicorum dilectorum cum
adprimum pono quod tamen quod in actibus caritatis
est et debet esse ordo patet sic quia cum habitus
aliquis potentie quam perficit 2m. datum 1 vis
vel fortius inclinat ad unam partem obiecti
quam ad aliam et in actibus elicitis tunc prox
ergo obiecti est ordo Sed habitus caritatis 2m. datum
vel vis fortius inclinat in unam partem
obiecti quam in vel ad aliam inclinat non for-
tius ad unum bonum Sed ad primum patet ex duobus
primo quia quod 2m. ~~datum~~ vim tamen sit ordi-
nate fit 2° quia cum in rebus que pertinent ad
perfectionem et maxime in actibus spiritualibus ad per-
fectionem spectantibus est dare 2us gradus tunc
inferius debet esse ordo 1a et si de superio-
ribus et inferioribus uniri sit diversi gra-
dus et tamen unus est ibi ordo et in
suo inferius ordo sed semper honori 1a
motum non concludit Solo peccato non pertinet
ad perfectionem Sed ad imperfectionem de peccatis tamen
dico quod 1 multus est ordo actionis sicut tamen
corporis dampnatorum Sed honor scriptum
est tamen ibi ordo passive dimissa divina
paciens active ut 2m. caritate fiat in
plagarum meis 2° patet sic quia quod dicit caritas p[ro]
introduxit me rex in cellam vinariam
ordinavit in me caritatem quod 2m. glosa contingit
cum ho potius diligere deum deinde
se ipsum quia adiutionem eorum seu bonum
alie 3° bonum alie proximi sui x° bonum
corporis proprii 4° bonum corporis proximi
Sed forte dicit ad oppositum 1 ar. sonat verbis
ubi q' dicit quod amor nostri habet diligere
non considerat q. 1a. et ex sic sed sic Sed fides
ad credenda sic sic Sed caritas ad diligendum
Sed omnia credenda perfide equaliter credimus 1a.
omnia diligenda per caritatem equaliter diligimus
et 1a non est ordo in actibus caritatis Sed 3° si
ordo ponatur non debet esse patet in habitu caritatis
cum habitus caritatis sit unius et omnis ordo
presupponit pluritatem distinctionem in actu
quia sic caritas dicitur est mordicata
eo quod sint ordine dominus cum actum
caritatis non operat Solo dicit quidem
incante de gradu patet 3 2a amo
operando dilige ad dilige et patet gradus

Alio operando diligente ad dilige tunc
unius et forte amor nescit gradus
quantumque magnus excessus sit inter ama-
tem et amatum amor tum sic equat
quod transfert amantem in amatum ut
dicit dy. in li. de di. no. nec sinit suipsius
esse amatorem ut dicit Hugo in li. de arra
sponsi Ad 2m. dico quod non est simile de fide
et caritate quia credendi omnia credibilia
est ratio sicut propter infallibilem veritatem nobis est enun-
ciata et ideo omnia ex parte credibilia
equaliter creduntur sed equaliter eciam
revelata Sed ratio diligendi aliquid ex parte
est bonitas divina primo quidem in se ipsis
deinde ab aliis participata et quia melius
dei bonitas participatur ut unus gradus ac
ideo diversi poterit esse gradus dilectionis
~~dilectionibus~~ in actibus caritatis elicitis Ad 3m.
dico quod ordo talis est in actibus sicut in eccl-
esia forte Sed in habitu caritatis est Sed solet
esse quodam movendi dubium an ordo habitus
caritatis inclinabit ex impetu sua et
dicunt doctores communiter quod sic quod ad
illa quod sunt habitus ordinis eius sunt ut
primo deum deinde se ipsum deinde proximum
Sed quod ad actum non quia non dili-
gitur ibi plus ut vel minus vel quasi
contingit quod aliis actibus pluribus dubitatis
tamen est hic multum maxime quod ad parentes
et dicit Pe. de tarentino quod certum sit ista quod
ordo caritatis sit in anima sed 3a primi
inclinationem in infra ideo inanima magis
diligitur magis contingit Sed solet esse in ma-
teria quoddam dubitatum 2° an p ordinem
ipsum magis sit diligendus parens quam filius
sicut inanimam vel corpus vel quod Sic est homo
qui habet parem et etiam habet filium an
p ordinem caritatis debeat plus dili-
gere ex pluribus patrem suum vel filium
suum 3 dicit bonaventura quod 2m. ordinem
caritatis parentes proximior sit filius in quo
intelligi est actus pluribus et motivum sui
est quia plura beneficia recepimus et rem ra-
pimus a parentibus quam a filiis et ad quod
facit verba dominus p ezechiel in
lex quod dicit primo diligendus est deus deinde
nos deinde parentes deinde filii et
proximo facit mandatum legis exodo 20

Honora patrem tuum etc. Sed 3o dubi-
tatur quo ordine an actis pietatis plus
sint diligendi sint consanguinei et domestici
quam alieni et dicendum est quod sicut patet per dictum
beati Ambrosii super illo verbo cantici 2o
ordinavit in me caritatem exponentis inquit
ambo caritatis inordinata quia primo est
ponit 3m vel 4m primo deus diligendus
est 2o parentes inde filii post domestici
qui si boni sunt malis filiis preponendi
sunt. Sed contra patet per dictum apostoli ad Colossenses 3o
nolite mentiri invicem expoliantes vos
veterem hominem cum actibus suis et
induentes novum eum qui renovatur agnitione
dei secundum ymaginem eius qui creavit
eum et subditur ubi non est masculus
et femina gentilis et iudeus circumcisio
et preputium barbarus et scita servus
et liber sed omnia et in omnibus christus. Ex quibus
verbis apostoli videtur quod non sit habendus maior
affectus ad consanguineos vel domesticos
quam extraneos. 2o videtur oppositum eiusdem doctrina
beati Augustini qui in libro de vera religione
sic dicit non sit homo ab homine diligendus
ut diliguntur carnales fratres vel filii vel
coniuges vel cognati vel affines vel
cives nam ista dilectio est temporalis. Item sic
est diligendi proximum ratio principalis est ipsa ymago
dei. Sed domestici et extranei sunt
equaliter ymago dei ergo equaliter sunt equaliter
diligendi propter ipsa et consimilia motiva quidam
volebant quod homo non tenetur consanguineos
vel domesticos ceteris paribus con-
tingentibus plus diligere quantum ad affectum sed solum
quantum ad effectum. Sed hoc non est sustinendum
quia dicit apostolus Iohannes in canonica sua
c. 3o diligamus non verbo neque lingua sed
opere et veritate. Ergo in quadam glossa dicitur
quod probatio dilectionis exhibitio est operis
ad proximum. Contra dico quod apostolus voluit ibi
tamen dicere quod nullus sit excludendus qui non
possit per fidem christi venire ad salutem.
Sed non vult tollere ibi caritatis ordinem ut
assumitur. Ad 2m dicit Bonaventura consanguinei
illa auctoritas intelligitur in primo libro retractationum
et patet quod illa verba non videntur ponere

aliud nisi quod homo talia non debet attendere
principaliter scilicet dilectus sit domesticus vel con-
sanguineus quia principaliter illa attendendo non
pertinet ad caritatem. Sed ad carnalem amorem.
Ad 3m ad 2m articuli sit primo quod ista quod debi-
to caritatis ordine tenemur deum super omnia
diligere patet sicut ex debito ordine caritatis
omnia que diligenda sunt propter deum diligenda sunt
predicta secundum alterum hic et superius dicebatur
1a quia non causa patet per predicta que prius propter quod
unumquodque tale et tantum. 2a quia sicut dicitur
rationis iudicium quilibet homo naturaliter diligit
deum plus quam seipsum patet quia 2m rectum rationis
iudicium quanto aliquid est nobis intimius
et conservat totum bonum nostrum tanto est diligendum
amplius. Sed deus omnis boni conservator
est nobis intimior quam nos ipsi nobis
ut dicit beatus Augustinus in libro confessionum. Item
Item secundum rectum rationis iudicium summum bonum
est super omnia diligendum. 3a patet quod est communi-
ter quam doctores tenent. Contra Iacobus
glossa 2o contrario est tenet quod licet intelligitur pro
babiliter in dicto meo. Sed est conclusio probatur. Quia
articulus est quis dubitatio an homo in constitu-
tus cum modica caritate constitutus teneatur
mortem subire pro proximo dicit Bonaventura quod non
nisi quando adest necessitas vel defendendi iusti-
ciam vel amittendi vitam vel quando propter officium
optimitas maior divinam gloriam et edi-
ficandi ecclesiam ubi tamen talis necessitas non
imminet non debet exponere talis non obstante
de necessitate salutis etiam si offert propter optimitas
maior divinam gloriam et edificandi ecclesiam est
perfectionis et supererogationis sed non est de
necessitate salutis simpliciter. 4m ad 2m articulum
dixerunt quidam ut recitat Bonaventura
tum quod duplex potest status inimicorum
quia est status in quo effectus inimicitie
apparet et est status in quo nemo petit
in primo statu dicunt ipsi inimicos non
esse diligendos. Sed contra in 2o statu patet
quod dicit Mathei vi dimitte nobis debi-
ta nostra sicut et nos etc. et alias 26 q. v. in
homo homini servat iram sine ira
absque querit medelam. Sed ista
opinio non est sustinenda eo quod 2m deus

Bcorum allecta infra parit^tz dili^da sut omnia dili^ba et expssio oia q pu^t nob cum addit^ci^y puenit^y dilidi 3° ft aici & inimici quia r^c s^d t^do dim mada ti s expendit ad omcm tpis diaz s cius latid^o sc exptend^e adomcz pp^ia palci g^it in mia et io d^t pph^a latum mandatu^y tuu zc^f Con^a p^a sit ita q ini mici forli^t 2^y q inimici no s^t dili^di maxie si inimica^a no f^z inp^a cam p^t sit q^d gni militat q caritz i q^y tales no s^t dili^di Bz inimici forli ut inimici max^e s inimica^a no f^z inp^a cam s^t tales q militat q^a caritez i^a s^t 2° sit mora^n paa^me i q^l tal no e dilidus Bz inimicy forlit te^c ut i q^o pbat morlit i^a q 2^a q^o sit ipa inimia mlit puta ingi scati s^t adyma^c^y di qua capacas sunt nobcu cu^c bt^mis sit i nob saltim d^m ^tc salut s^t dilidi v^g tu dili gens et pximu^y q no excluda^z a tali dilcone inimicy p^z sit q^z tal exclu^o sine liuore ody et appetitu vinde si no pt et io qui exp^licat sa^c t^gs exclu^oz pecaz i^a q^o ua cam i spali puta d^c tiate et insm^n^a assai adip dindo no tenem inimicu dilig^e n^c ct^s d^c tiato ope tenem^z sibi subucic nisi inam ubi positus c^et i mag^o n^itt^s ca^lo jng^o qlz tc^z qlz innaie si p^t p^z ct^s g^z q^z dicto verbo dili gite inimicos uros Matth 5° q d^t no suffi no odisse s^z oms tene^z d q sufficit ad salute i^a oms tene^z no p^oy adho odiendu inimicos Bz ct^s adhos dili gendu inx^a intens^z q^ois exn^y ad ar^ly x^y li^z doctorib^z disignaut inlti^v ego pono i^a z q^z q^d s dilco amici et dilco inimici pcdut exeo dem sine qualz gitu uel quitibus caritatis et s^t actus eq intensi te dilco inimici e mag^s meritoria q^i dilco amici p^z sit quanq^z duo actu^y pcedut ab equali caritate et sut eq intensi q^z pany d^e mai^tc requirit

2 q°

xj arl^y
la uo xxxi agi
et t^go d^c ar
t^go d^c ar

maiore conatu no ex indispositione ipsius opantis Bz ex difficultate opis Cu^t ille actus requirit q sit maiorem conatu e mag^s meritorius Bz ad dilco^z inimici quo ceam q^o req^z conatus maior no ex indispositione opantis Bz ex diffi cult^c opis quia pcuitoria s^t inclinata ad illud op^s et p^la resistentia^a et disp^i s^one^s dum actus s^t eq^intensi q^z dilco inimici poss^z esse tam remissa^z dile amici intensa q i multo dilco amici cet mag^s meritoria q^i dilco inimici d^e xxi ct^s q opa^o maioris conatus sit neca no ex indispositione opantis Bz ex diffi^c opis q^z alias equali ul maiori me^z pt^y ipse pmites q^i a^b initi^o pfectus ex ille q incip^e ut pmites a^t^e g^z diffi^c cultas pcibus q^s sui indispo^e i actu eq^li ul minori sedar^m i^p uis^e d^o q gra pfi cit na^z urbius q pcuz adu^c pfecti Bz na^z cacius gra dilig^e sc plus qua de^n f^c e impfco ipsius nc ut p^z eedas in q^o 2 ar^ti 21 seq^z d^a 31

Illud q^o sup mg^r d^tiat d^e cari^te q^o ademus ce^n^az q^ue d^tiat d^e ipa q^o ad^y pmanentia 2° pced^e primo d^tiat d^e pmane^a cale cai^s qua nos dilig^y de^n 2° d^e pmante cari^t suffi^a q de^n nos dilig^e jnf^a d^a pxima p^a pb q e plus d^o dim^z in 2 ptes jnp^a d^e p manentia cari^t uitate d^tiat 2 inquirit an x^y ord^e cari^t supi^y dispo^y i suaut ibi Nuc iam supe p^a in 2 q^z p^o d^tiat uitati d^e pmane^a cari^t q^o ad saltu nc 2° q^o ad saltu pric^i adu^z d^y ct^s ulterior diuisio p^z D^a 1

Remissis adiciendis e inq^z c^y d^tiat d^e suffi^a cari^t qua d^e^y nos dilig^e et dim^z in 2 ptes p^o d^tiat quo d^e^y dilig^e oia 2° quo diligat reprobatos ibi d^e reprobis uo p^a in 2 q^z p d^tiat d^e dilcoe dei q^o sc gnat v^o omi caritatis 2° q^o sc gnat spali^e v^o bonis ibi co siderari cm ct^s D^a 2

Utx caritas semel gita possit a mitti q no adducit q^z an^tcs s^z

q^a q^a
31 ...
32 ...

Sed ne p*er* sic amor caritatis est specialior q*ua*m
amor naturalis i*d est* excellencioris vnit cum deo
sit vnio*n* s*ed* naturalis amor vnit indissolu-
biliter q*uia* nullus vnq*uam* odio p*otes*t q*uod* natur*aliter*
amat i*d est* c*etera* oppositum arguit s*cilicet* quandoq*ue* p*otes*t mor-
tali peccato ille p*otes*t caritatem s*e*c*un*d*u*m amittere s*ed*
s*ecundu*m caritatem et non confirmatus in gracia p*otes*t
mortaliter peccare i*d est* c*etera* Circa q*uestio*nem quo*niam* solu-
cionem d*icitu*r x*o*° p*ri*mo suppositio 2° suppositio q*uod* cari-
tas semel habita posset amitti. an homo
sic cadens a caritate possit resurgere in caritate
equali vel minori 3° an caritas et cetere
virtutes inclinat impugna 4° an deus deli-
gat equaliter omnia q*ue* sunt contra id est ad primum
pona*m* 2 conclusiones quarum p*rim*a s*cilicet* ista omnis homo
in quo fomes peccati non est ligatus nec constir-
patus p*otes*t caritatem quam h*abe*t amittere p*ro*b*atur* s*ecundu*m 10
quandoq*ue* consum*i* indisposicione pati p*ar*vitatem
et inclinacionem ad id q*uod* est inpossibile caritati
ille q*ui* c*etera* est de se p*otes*t caritatem q*uam* h*abe*t amit-
tere s*ed* omnis homo in quo fomes peccati
non est ligatus s*e*c*un*d*u*m v*irtut*e*m* et meritis qui s*u*nt
gra*ci*a dei confirmati nec constipatus s*e*d in quo
talis pecca*t*o tam impugna et inbeta virgi-
nis adh*uc* est in via tali homo pati*tu*r p*ar*vitatem
ad peccandum et inclinacionem ad mortale
peccatum q*uod* est inpossibile caritati i*d est* c*etera* a*rgumentu*m p*ro*b*atur* ex
hoc q*ui*a quanta inclinacio est ad aliquid q*uod*
inpossibile est alicui forme tanta possibilitas
est ad perdendum illam formam / p*ro*b*atur* p*e*r id
q*uod* p*ri*mi pa*rent*es p*ro*ni sunt homines ad malum
dolens ista sua re*gula* i*d est* s*ed* forte d*icitu*r s*e*nsus p*ar*a-
cauens fuit in gra*ci*a confirmatus vtrum q*uod*
ipse d*icit* ad ro*manos* 8 *Certus sum quod neque*
quia neque mors neque vita c*etera* *nos separabit*
a caritate dei et tunc fomes in eo non vi-
detur fuisse ligatus cum ipse dicat se non a*liam*
legem in membris meis repugnantem c*etera*
Solucio h*oc* fuit ex speciali dei p*ro*missione
s*ed* ipse confirmatus fuit in gracia c*etera* s*ed* q*ui*a
ex diuisa scriptura p*ro*b*atur* q*uia* s*e*m*e*l p*ri*mo fuit
in caritate et postea fuit mal*u*s ut de
s*ancto* dauid et petro et de mult*is* alijs
et i*dem* h*o*c d*icitu*r apostolus i ad co*rinthios* 9 *qui stat*
videat ne cadat 2 apostolus 3 d*icit* homo
aduersitate pau*c*a q*uod* caritas p*ri*ma
reliquisti / s*ed* 2a sit ista nullus homo
in quo fomes peccati est ligatus vel constipatus
s*ecundu*m totum tantum p*otes*t caritatem amittere p*ro*b*atur* sic q*ui*a cum
fomes est ligatus vel constipatus non est
aliqua p*ro*nitas vel inclinacio ad peccatum et
q*uia* caritas innatur l*iber*i ar*bitrii* inclinando
ad bonum i*d est* c*etera* s*ed* forte d*icitu*r q*uod* contra est primi
v*idetu*r q*uia* p*ri*mi parentes non potuerunt peccare
q*uia* in eis non fuit fomes solucio s*ed* in eis
non fuit caritas i*d est* c*etera* Circa 2m ad 2m articulum
doctores s*u*nt diuisi concordia d*ic*o q*uod* possibile
est hominem a gracia cadentem resurgere in
caritate equali q*uod* p*ro*bat ipse auctoritatibus veteris
et noui testamenti p*ri*mo p*ro*b*atur* q*uod* h*abe*tur malachie 3°
vbi d*icitu*r *placebit deo sacrificium iude et*
ierusalem sicut dies seculi et sicut anni antiqui
et i*d est* s*ecundu*m d*icit* glosa quod in p*ri*mo placuerat
ita post peccatum placere ceperunt et glosa s*ecundu*m
i*d est* leuitici 6 h*oc* est *hostia pro delicto* s*ecundu*m d*icit*
que placat deo v*erit*us iustorum et dig-
n*a* penitencia peccatorum qui restituunt in gradum
p*ri*stinum i*d est* p*otes*t homo resurgere in caritate equali
p*ro*b*atur* c*etera* h*o*c de nouo testamento p*ri*mo ad ro*manos* 5 paulus
sic d*icit* *vbi habundauit delictum superhabun-*
dabit gracia et luce 15 c*irc*a de filio prodigo
cito proferte stolam primam d*icit* glosa p*ri*stine
dignitatis filium restituit et p*ro*b*atur* racione sic
q*uia* cum gracia infunditur homini peccanti parum
dolenti i*d est* nullum p*ro*p*ri*at infusioni gracie in-
pedimentum nec est aliquid q*uod* impediat quin pos-
sit homo resurgere in caritate equali i*d est* c*etera*
2a q*uestio* sit ista q*uod* possibile est hominem resur-
gere in caritate maiori p*ro*b*atur* q*uia* 2um doctores
sanctos dauid post peccatum humilior surrexit
deuocior et petrus post negacionem xpi
resurrexit forcior i*d est* c*etera* q*uestio* 3a sit ista q*uod*
possibile est hominem a gracia lapsum resurgere in
caritate minori p*ro*b*atur* sic q*uia* liberalitas dei
aqua nobis infunditur caritas non est arta-
ta ad actum vel maius i*d est* c*etera* nam et s*ed* culpa
qualis est de se operata p*otes*t per gratiam contin-
gere modicum i*d est* nec culpa precedens nec
culpa subsequens exigit q*uod* homo in equali
vel in maiori caritate resurgat i*d est* p*otes*t re-
surgere in minori s*ed* nec adhuc est dubium q*uod*
p*otes*t fiat 2um legem currentem s*ed* pono
primam c*irc*a i*dem* c*etera* q*uod* p*otes*t s*ecundu*m legem currentem
lapsus in peccatum resurgendo per graciam
resurgere in caritate minori q*uam* fuit illa

degna accidit uel equali g sic p° dicitur
q the. ez. 18° ubi d. Si impius egerit pe
nitenciam omnium iniquitatum eius quas operatus
est non recordabor sz hoc non potest intelligi
de oblivione quantum ad noticiam sz quantum ad penam
infligendam sz bonorum non solum perit
per infectionem mali sz eciam per subtraccionem boni si
g° deus non recordatur illorum peccatorum ad pe
nam eternam etc dimissa tantum fit ad
dimissionem premii eternalis et ita ad dampnum
eternum id quod per resurgens meretur maior
uel equali iter pietatis q° faciat id quod d. glo. su
per illo ad ro. viij Scimus quoniam diligentibus deum
omnia cooperantur in bonum d. glo. eciam lapsus
in mortale peccatum sz hoc non est nisi quod resur
gat in equali uel maiori caritate i. e. iter
faciat id quod d. i° ubi gen. p° et factum est
uespere et mane dies unus d. glo. ue
spertina lux est iniqua que accidit matu
tina iniqua resurgit sz matutina lux est ef
ficacior quam uespertina i. e. Secundum ad 3m
articulum pena ... q° p.a est ita quod fides
quantum ad suam habitum manet in patria p. s.
quia fundatum non destruitur ... edi
ficium consummatur sz 2m apostolum heb. xj fi
des est fundamentum tocius edificij spiritualis i. e.
2° sit fides quantum ad suum habitum non sz ...
repugnanciam ad statum patrie quam ad actum
mortalis culpe sz fides manet actu
mortalis culpe i. e. 2a q° spes quo ad suum
habitum manet in patria p. s. quia sed sic sz
desperacio ad dampnandos sic spes ad sal
uandos sz desperacio manet in dampnatis
i. e. 2° sic forma que corrumpitur uel corpore prodest
sub corpore uel accidens qui sz nullum istorum
fit ex opere i. e. 3a q° caritas non solum
q° ad suum habitum sz eciam q° ad actum
actum manet in patria patet quod per apostolum i. ad
cor. 13 ubi d. Caritas nunquam excidit iter
in statum perfeccionis de ... non sz perfeccionem
uirtus et operacionem i. e. Contra q° habitus
fidei caritatis manet in patria p. q.
uilitatem habitus repugnanciam cum statu patrie
eo quod ipsa non repugnat sicut deum clare uide
et scire per ... geometrice item ...
creat notus ... et nichilominus

x. doctores habent sciam conpetentem sta
tui nie ... angeli ... aliqua
impossibili ... alias ... sta
ret conparanda iuit bona fustonia
i. e. Contra ... articulum ... q° ista
deus diligit omnem creaturam ... ...
agens primus diligit id quod sua bonitas
principat i. e. deus abeterno dilexit
creaturam ... nos ... mundi con
stitucionem ... sit ... abeterno
uoluit summum ... abeterno dilexit sed
creature prestitit abeterno uoluit summum
bonum i. e. 3a q° deus magis diligit
unam creaturam quam aliam ... quibus ... dilec
... uni creature magis bonum quam alteri
... adiomi ... ad ...
... sz ad ... ad ...
... quod non ... amor naturalis indissolu
bilis i. e. et amor ... quod amor naturalis
est determinatus ad unum tantum sz amor ca
ritatis est ... directiuus sed
deliberacione est ... i. e. ...

Post predicta de x. uirtutibus et
super ... determinat de uirtutibus theo
logicis nunc determinat de x. uirtutibus
cardinalibus et diuiditur in 2 partes in prima
determinat de hijs uirtutibus q° ad statum
uie in 2a q° ad statum patrie ibi Utrum
tum in hac uirtutes Prima in 2 quia primo
ostendit que sunt i. e. uirtutes et que dicantur
cardinales 2a ... sunt ix ... ...
... uirtutes ibi ... ix° plures est

Utrum uirtutes morales maneant
in patria quod non arguitur sic uirtutes mo
rales sunt in ... propter uitam actiuam
sz uita actiua non erit in patria ...
... ... i. e. oppositum
arguitur ... in patria ... est uirtus ad alterum
manet in patria i. e. multo forcius quia
alia uirtus que est ad se ipsum ... sap.
i. ubi d. iusticia est perpetua et in mor
talis ... uidendum ... de
3° in quo de uirtutum moralium ...
et generacione 2° in speciali de uirtutum car
dinalium ... et disposicione ... de quo
... ad ... uidendum est primo de
generacione uirtutum moralium ...

Secundo videndum est utrum posito quod virtutes mo-
rales acquisitas sit dare virtutes consimiles
infusas. Circa primum est advertendum quod ut
sanctus magister tenet Thomas prima
secunde [illegible] virtus acquiritur in nobis ex
nostris apprehendere finem in universali quam apprehen-
sionem sequitur in nobis appetitus finis in
universali. Quem appetitum in universali sequitur actus
existimationis de fine inpartem et iste actus
non dum actus prudentie est tamen abca-
dens sed adipiscitur disponens hac ex-
istimatio partis [illegible] de fine sequitur appe-
titus [illegible] ipsius finis inpartem. Nec iste
actus est virtutis moralis tamquam abca-
dens sed adipiscitur disponens et proce-
dere sequitur iudicium verum vel rectum adeo
itero secundum appetitus rectus vel rectior est ex-
timationem iudicando et frequentatas appe-
titum generatur habitus prudentie impositus in
intellectiva et habitus moralis virtutis impositus
appetitiva probatur quod dicit philosophus 2o ethicorum
quod virtus moralis generatur in nobis ex opera-
tionibus. Secundum adeo patet quod cum sint
opiniones magistrorum doctorum contrarie scilicet an
posito virtutes morales acquisitas sic dare
virtutes consimiles adeo infusas cum gratia
cum scilicet est in nobis una temperantia ex actibus
frequentatis acquisita sic aliquis in nobis una
temperantia adeo nobis infusa. Thomas de Ar-
gentina dicit quod in modo hoc non est dare
duplicem virtutem moralem secundum idem nisi quarum
una sit acquisita et alia infusa puta
duas temperantias vel duas fortitudines
quod probatur sic primo quia frustra fit per plura quod aeque
fit per pauciora sed quia quis non possit per
duas temperantias et cetera quod sufficit posset
una [illegible] quia virtutes adhuc omnino sunt
[illegible] ut suos debitos fines
consequitur sed duplex est finis scilicet naturalis et super-
naturalis ad consequendum finem naturalem sufficit
ad consequendum finem naturalem sufficit virtus
moralis sive sit acquisita sive sit
infusa igitur non ergo sic duas poni in eodem
homine ad consequendum cum finem supernaturalem
sufficiant virtutes theologice cum donis

Oppositum scilicet quod supernaturaliter infunduntur est
[illegible] doctor scilicet tales virtutes essent
[illegible] et esset in eodem sed esset una
virtus [illegible] tenet Bonaspes
[illegible] doctores qui ad contrarium arguit
sic primo quandocumque aliquis actus elicitur ab
aliqua potentia ergo primum illius actus est
in tali potentia sed actus meritorius elicitur
a potentia puta actus fortitudinis ab ira-
scibili et actus temperantie a concupiscibili cum ergo virtus
moralis acquisita non sufficiat ad hoc
quod actus eius sit meritorius ergo in illis
potentiis poni virtutes morales infu- 2o
sas que sit primum [illegible] actum meritorium
[illegible] sit sapientie 8o dicitur de sapientia
in malivola [illegible] et prudentiam docet in-
sciam et virtutes [illegible] in vita non utilius
[illegible] sed non docet loquendo in
[illegible] 3o sic nullus potest esse continens 3o
nisi deus det [illegible] continentia infunditur a
deo et alie virtutes [illegible] dicitur sapientie 8
ubi dicitur [illegible] quia aliter non possum esse
continens nisi deus det [illegible] 4o [illegible] quidam 4o
doctor sic [illegible] sine virtutibus mo-
ralibus infusis non possumus venire
in celestem [illegible]
[illegible] ubi sic dicit [illegible]
spiritus sanctus cordibus infusus spe caritate
et aliis bonis sine quibus ad eternitatem
[illegible] non potest scilicet est castitas a [illegible]
et [illegible] et est [illegible] auctoritas
[illegible] 5o sic ad hoc
quod temperantia acquisita ordinetur in ultimum
finem indiget virtute dirigente scilicet prudentia
sed ad hoc non sufficit prudentia acquisita
quia illa solum dirigit in finem naturalem ergo
oportet [illegible] acquisitam ergo dari prudentiam
infusam que talis dirigat ut virtutes
morales ordinentur in finem supernaturalem
6o sic si actus virtutis acquisite est me- 6o
ritorius propter virtutem moralem infusam
[illegible] quod virtualis continentia [illegible]
[illegible] est meritorius [illegible] actus
[illegible] acquisite [illegible] fidei acquisite posset
esse meritorius sine spe infusa et sine
fide [illegible] infusa quod est falsum 7o sic 7o

9o p. a
gratia [illegible]
[illegible]
de maria [illegible]
quod infuse
acquisite [illegible]
[illegible]

In bap(tis)mo infundu(ntu)r p(ar)vul(is) o(mn)es v(ir)tutes mo-
rales ut v(ul)t d(omi)n(u)s quedam nova decre-
talis et michi ill(orum) p(os)t bap(tismu)m multi acq(ui)-
runt mo(r)ales v(ir)tutes i(dest) intell(ectuali)b(us) et
simul v(ir)tutes morales acq(uisi)te (et) infuse
Solo ad p(ri)m(u)m d(ic)o q(uod) o(mn)is act(us) ex h(ab)i(t)u est
t(ame)n meritorius m(od)o q(uo)d p(ro)cedi(t) a v(ir)tute a solum(modo)
c(ar)it(at)e informata (et) q(uod) act(us) v(ir)t(u)tis acquisit(e) vel
c(on)cupisc(ibi)l(is) potentie non s(un)t meritorij nisi
in q(uan)t(u)m a v(ir)t(u)te c(ar)it(at)e informata s(un)t imp(er)ati
Ad 2m d(ic)o q(uod) sapi(enti)a increata doc(et) lo-
q(ui) de indoctis et insipie(n)tib(us) et a(uctori)tas
illa p(otes)t intelligi de sapi(enti)a scripta / ad 3m d(ic)o
q(uod) v(ir)tus p(otes)t esse c(on)tinue meritorie nisi de(bi)t(u)s
decet eo q(uod) o(mn)is q(ui) p(ro)cedit a b(on)o c(ar)it(at)e in-
formata / ad 4m d(ic)o q(uod) i(n) illa a(uctori)tate o(mn)ia
c(ar)itatis capi(tur) p(ro)ut e(st) v(er)a d(e)bitudo
de qua d(icitu)r a(post)ol(u)s v(e)l Bene miseric(or)des (et)c(etera)
et c(ar)itatis capi(tur) ibi p(ro)ut e(st) fruct(us) sp(irit)u(s)
s(an)c(t)i 2m q(uod) de fructib(us) d(icit) ap(osto)l(u)s ad gal(athas)
v(e)l fructus aut(em) sp(iritu)s s(an)c(t)i c(ari)tas gau-
diu(m) pax c(ari)tas pac(ienti)a (et)c(etera) ubi b(ea)t(u)s (Ier)o(nimus)
loco no(m)i(n)at c(ar)it(at)em Et p(er) h(oc) (con)f(irmatur) p(ost) dicta
ad p(ro)p(o)sit(u)m a(rgumentu)m q(uod) ap(osto)l(u)s ibid(em) q(uo)d ... ...
t(er)m(inu)m no(m)i(n)at c(on)tine(n)tia(m) / ad 4m d(ic)o q(uod) p(ro)
d(i)c(ti)one suffi(cit) fides c(ar)it(at)e formata et
doct(r)ina sacr(a) scripta / ad 6m d(ic)o q(uod) no(n)
e(st) sile quia de lege ordinata c(ar)itas
no(n) dat(ur) sine fide et spe / ad 7m p(ost) dicta
q(uod) si inmanere(n)t iste v(ir)tutes infuse te(n)
non acq(ui)r(e)r(en)t alie S(ed) 2o actus p(ro) fre-
q(ue)ntac(i)o(n)e stabilita(n)t Si a(ute)m p(er)dur(ant) tu(n)c
p(ro)p(ter) ea p(ot)u(n)t alie acq(ui)ri S(ed) alie non
infundu(ntu)r (et)c(etera) m(od)o q(uod) s(un)t simul in eod(em)
v(ir)tutes morales acq(ui)s(i)te et infuse / 2a q(uestio)
ad h(oc) arg(umentu)m sit ista po(sit)io q(uod) i(n) uno
h(omin)e s(un)t v(ir)tus moral(is) infusa (et) al(i)a
acq(ui)sita puta t(em)p(er)a(n)cia (et) h(ui)us v(ir)tutes s(un)t
eiusd(em) sp(eci)e v(e)l sic q(uod) h(abi)tus morales
q(ui) s(un)t c(irc)a idem forte a(lteru)m et q(uo)r(um)
actus s(un)t eiusd(em) sp(eci)ei no(n) d(iffe)r(un)t sp(eci)e
S(ed) 2o d(ic)itur t(em)p(or)alis in casu q(uo) h(abi)tus s(un)t
[illegible] i(dest) (con)f(irmatur) Confirma(tur) sic visus nat(ura)l(is)
et visus miraculose restitutus
no(n) d(iffe)r(un)t 2m sp(eci)em q(ua)m(vi)s sint a
li(ber)o mo(d)o c(aus)alis p(ri)ncipijs v(e)l simili-
v(ir)tus acquisita ut infusa no(n) d(iffe)r(un)t
s(ecundu)m sp(eci)em si c(on)t(r)a sint p(ar)ia v(e)l (con)f(irmatur) con-
t(ra)riu(m) tenet doctores p(er) d(ic)ta qui tenet
c(on)t(rariu)m q(uesti)o(ni)s p(rim)e S(ed) q(uod) sit de c(on)tinue
c(on)tinua / credo ista(m) 2a(m) d(icentes) fore ve-
ra(m) / Ad 3m / Ad 2m arg(umentu)m pono p(ro)
ista(m) q(uestio)n(em) q(uod) p(re)t(er) v(ir)tutes theo(logi)cales 2a q(uestio) [illegible]
vel utile oportunu(m) e(st) pone(re) i(n) nob(is)
v(ir)tutes cardinales p(ro)b(atur) sic quia no(n)
possumus f(ier)i b(ea)ti nisi p(er) mandator(um)
implec(i)o(n)e(m) S(ed) q(ue)da(m) s(un)t ma(n)data
ad q(uo)r(um) impletio(n)em h(abi)litat v(ir)tutes
cardinales ut p(ate)t mandata p(ri)me
tabule v(e)l ad c(on)seq(ue)nda(m) b(ea)titudine(m)
v(ir)tutes cardinales s(un)t nob(is) n(ecessa)rie
Et i(de)o p(ro) declarac(i)o(n)e h(ui)us q(uestio)nis d(icitu)r b(ea)t(u)s
Ioh(ann)es? sic q(uod) g(e)n(er)alis n(ecess)itas v(ir)tut(um)
e(st) ad rectificandum potencias c(ontr)a q(uem)
obliquitate(m) et ad vigorandu(m) c(ontr)a
difficultate(m) / v(ir)tus e(ni)m facit pote(n)c(ia)m
recta(m) et vigorosa(m) / Et q(uia) c(on)tingit
h(omin)em ordinari ad deum (et) ad p(ro)x(imu)m
et ad se ip(su)m et in h(ui)us p(otes)t obliqua-
ri et impediri / sic e(st) q(uod) no(n) solum
indiget h(abi)tibus ip(su)m vigoratib(us)
et rectificantib(us) p(ro)ut d(ic)itur tendit
in deu(m) cui(us) mo(d)i s(un)t h(abi)tus v(ir)tutu(m)
theo(lo)gicar(um) S(ed) et(iam) indiget h(abi)tib(us) ip(su)m
regulatib(us) p(ro)ut ordina(tu)r ad se et
ad p(ro)x(imu)m et tales s(un)t h(abi)tus v(ir)tutu(m)
cardinaliu(m) unde s(icut) p(re)t(er) p(rece)pta p(rim)e
tabule q(ue) d(icu)nt ordinat(i)o(n)e(m) in deum
oportu(nu)m fuit pone(re) p(rece)pta s(ecund)e
tabule q(ue) ordinat ad se (et) ad p(ro)x(imu)m
et i(de)o n(ecessa)r(iu)m e(st) ee v(ir)tutes no(n) solum
theo(lo)gicas q(uantu)m ad impletio(n)e(m) p(rece)ptor(um)
p(ri)me tabule S(ed) et cardinales p(ro)
p(rece)pt(is) s(ecund)e tabule / 2a q(uestio) Ut(rum)
v(ir)tutes cardinales sint ad in- 2a q(uestio)
vice(m) [illegible] p(ro)p(ri)e(ta)t(e) c(on)nex(e) ex actib(us) p(ro)babilis
c(on)n(exi)o(n)e?

et obviis eis oppositis 1 .2. 7 Con
3 tamen 2orum sunt virtutes cardinales
probatur sic quia omnis virtus cardinalis
aut est regulativa actuum hominis
respectu sui vel respectu proximi et patet ex
declaratione quorum sunt dicta. Si primo sic tunc
est triplex sicut tres principales poten
cie Si est regulativa racionalis sic
est prudencia Si concupiscibilis sic est temperancia
Si irascibilis sic est fortitudo Si vero est
regulativa respectu proximi sic est iusticia
Alias 2orum modos sufficientie virtutis
convenientis quorum unus est penes diver
sitatem subiectorum secundus penes diversitatem
actuum 3us penes comparacionem ad opposita
4us penes obiecta Et patet ex quo quia
super 8 enumerantur per 2orum ubi dicitur sapiencia
docet sobrietatem prudenciam iusticiam et
fortitudinem. Et patet per Tullium super 3 in
2o c. de 2orum Sennys et per Ricardum qui
specialem libellum scripsit de 2orum istis virtu
tibus cardinalibus. Tamen adhuc aliqui
ponunt quod ista quod virtutes morales
manebunt in patria probatur sic anime que
adornatur anime quod manebunt in patria
Sed virtutes morales sunt adornatum
anime eo quod sunt virtutes per Plato 1 .2.
et patet hoc quod Pangit et Io. sicut
quod allegat. Interim quod virtutes iste
cardinales quantum ad aliquem modum ma
nebunt in patria quod hic in via et ideo
in patria non tollentur. Ex precedentibus ali
qui tamen doctores distinguunt de virtuti
bus cardinalibus quod ad istum articulum
dicentes quod virtutes cardinales sunt
duplices quedam acquisite per actus
frequentatos alie infuse et de acquisi
tis dicunt quod non manebunt in patria
contra causam quia iste ordinant
hominem quo ad civilitatem mundanam
ideo cessante huiusmodi civilitate cessabit
et ipse Sed infuse cardinales virtutes
ordinant hominem respectu

civilitatis in patria et ideo iste mane
bunt Sed hoc quod quod causa facit Augustinus sic virtu
tes cardinales acquisite ordinant
hominem in actibus meritoriis circa
communem inbolunt non minus quam infuse
ordinant hominem respectu civilitatis super
ne et ideo si contra causam quadam
manebunt infuse quod sunt manere
et ipse acquisite. Ad argumentum principale
dico concedendo quod virtutes cardinales
in necessitate ordinantur ad vitam activam
saltem hic in via Sed in patria erunt
ad anime ornatum 2 .3. ad propositum nisi
ut dictum est Sequitur d. 3x.

Nunc autem de septem donis spiritus
sancti agendum est. Supra quarum de
terminavit de virtutibus theologicis et
cardinalibus nunc dicat de donis spiritus
sancti et sic procedit primo determinat de
donis spiritus sancti 2o de ipsorum diminucione comparacionem
presentem d. proxima prima pars que est
prior d. dividitur in 2 partes primo deter
minat de omnibus donis simul et in
communi 2o de dono timoris specialiter
ibi et quia de timore et tardior d. patet

Post premissa diligenter considerandum est iuxta dicat de donis
comparative et dividitur in 2 partes in prima
facit comparacionem donorum ad invicem
in 2a ponit ad propositum quandam d. ibi et
nondum etc.

Utrum dona spiritus sancti magis re
spiciant vitam activam quam contem
plativam quod sic arguitur quia plura dona in
necessitate pertinent ad vitam activam et pau
ciora ad contemplativam 1 .2. 7 articulum patet quia
nisi duo dona pertinent in necessitate ad vitam
contemplativam scilicet sapiencia et intellectus Oppositum
Augustinus sic vita contemplativa est excellen
cior vita activa 1 .2. dona spiritus sancti magis
eam respiciant articulum patet per predicta quod dicitur libro 10
de civitate Dei tertium opinionem declaravit
circa huius communis solutionem videndum

Est de X^or: primo de donis spiritus sancti / 2° de do-
nis in comparatione ad virtutes / fructus /
et beatitudines / 3° de quesito / 4° an vita
contemplativa sit excellentior quam vita acti-
va. Circa primum premitto primo ista quatuor quod autem
7 sint dona spiritus sancti patet primo per id quod dicitur Ysa-
ie xi°: egredietur virga de radice et requi-
escet super eum spiritus domini spiritus sapientie et
intellectus spiritus consilii et fortitudinis
spiritus scientie et virtutis / pietatis et replebit
spiritus timoris domini / Item patet quia quod per glo-
sam super Iob ubi per 7 filios Iob designantur
septem dona / Item ex pillo ysa
3 apprehendent 7 mulieres virum unum et
glossa potest 7 dona et non plura / et confir-
matur per numerum virtutum sic / dona sunt ad ex-
peditionem virtutum ut dicunt communiter docto-
res / sed virtutes sunt tantum 7 scilicet 3 theologice et 4
cardinales 1a. Secundum Sed sufficientiam doctores
diversi assignant diversimode ut recitat
Bonaventura et dicit quod nesciat an aliquis
modus satisfaciat assignandi Eustochio sancta-
tori. Inter quos modos iste apparet in ma-
gistro Petrus qui fundatur in comparatione ad
vires anime sic assignando. In nobis est triplex vis
videlicet irascibilis / et concupiscibilis / et rationalis /
Concupiscibilis dupliciter impeditur in opere suo aut
quia non compatitur malo / aut quia non gu-
stat bonum / contra primum est donum ordinatum
ad expediendum eius actum / unum per quod
expeditur ad gustandum bonum ut sapientia
aliud per quod expeditur ad compatiendum malo
ut pietas / Irascibilis dupliciter impeditur
in actu suo / aut quia extollitur in prosperis
et contra hoc impedimentum datur donum fortitu-
dinis timoris / aut quia deicitur in adversis
et contra hoc datur donum fortitudinis.
Rationalis autem vis triplex impeditur / aut per
ignorantiam in cognoscendo / et contra hoc datur
donum scientie / aut precipitationem in agendo
et contra hoc est donum consilii / aut hebetu-
dine in investigando / et contra hoc datur
donum intellectus patet 1a. q. / de actibus
propriis et obiectis istorum donorum dif-
fuse tractat Bonaventura et doctores ...

Aliqui autem doctores ponunt sufficientiam donorum
per 7 et numerum 7 virtutum quia ut ait Gregorius
super Iob dona dantur in adiutorium virtutum
ipso numero secundum doctores / ita quod sicut sunt
7 virtutes scilicet 3 theologice et 4 cardinales
sic sunt 7 dona in adiutorium istarum vir-
tutum / Sed sapientia in adiutorium caritatis / intel-
lectus in adiutorium fidei / timor in ad-
iutorium spei ne presumat / quedam non dona
sunt in adiutorium virtutum cardinalium ut
pietas in adiutorium iustitie / scientia tempe-
rantie / fortitudo fortitudinis / consilium pru-
dentie. Sed tunc occurrit dubitatio an dona Dubi p°
ista manebunt in patria et arguitur quod non primo
de sapientia ut dicit beatus Gregorius spiritus sanctus
contra stultitiam instituit mentem sapientia sed in
futura patria nulla erit stultitia ibi non erit
necessaria sapientia / 2° sic intellectus magis est donum 2°
cognoscendi deus in creaturis sed quidquid
cognoscendi non erit opus in patria 1a. ergo / 3° sic 3
consilium est de dubilibus ut dicit Damascenus / sed
in patria nulla erunt dubitabilia ergo etc.
4° sic donum fortitudinis nos reddit 4°
expeditos ad sustinenda pericula et quelibet
adversa sed in patria non occurrent ergo non erunt
talia ergo etc. / 5° sic secundum doctores donum scientie 5
valet ad conversandum in medio prave
et perverse nationis sed in patria non erit
pravitas aut perversitas ergo etc. / 6° sic pie- 6
tas est ad compatiendum miserie proximi sed
in patria nulla erit miseria ergo etc. / 7° sic
donum timoris est ad retrahendum a ma-
lo sed in patria nullum malum erit ergo etc. / Sed
contra omnia dona spiritus sancti manebunt in
patria. primo sic in Christo qui fuit verus co-
mprehensor fuerunt 7 dona ergo erunt in comprehen-
soribus in patria / 2° sic dona sunt perfectiora
virtutibus cardinalibus sed virtutes cardina-
les manebunt in patria ut ostensum est distinctione
33 ergo etc. / patet quod hoc problema dubium
qui dicit quod aliqui ponunt patria spiritus sancti
inniguntur ad spiritualem virtutem et septem
donorum 1a. ... non sed pro solutione
in circa premitto istam distinctionem quod donorum

Dona	Sapientia	Timor	Intellectus	Consilium	Pietas	Fortitudo	Scientia	Virtutes
Caritas	Spes	Fides	Prudentia	Iustitia	Fortitudo	Temperantia		

Operis sancti quedam pertinent ad perfectionem ac-
tive potentie quedam ad perfectionem contemplati-
ve. Sed quia in patria erit perfecta contemplacio
ideo dona ad contemplacionem pertinencia
manebunt etiam quo ad actus et quo ad obiectum
et quo ad finem. Sed perfectiori modo et gradu
quam nunc sunt possint in patria. Non vero erit
vita activa, ideo dona ad vitam acti-
vam pertinencia non manebunt quo ad ac-
tus quos nunc habent in presenti quantum
sunt obiectum sed manebunt quo ad actus
quos habent in suum finem. Una actus unitus
quia erit gaudio de premio acquisito parcius
eiusdem doni. Ad primum dicimus dico quod si donum
spiritus sancti supremum scilicet sapiencia sic vitale [illegible]
stulticie in memoria quo est sicut ... [illegible]
suppositi in quo est quia etiam dona [illegible]
fuissent in statu innocencie et sunt in Christo,
sed donum sapiencie in Christo non fuit contra stulticiam.
Sed consile est dono sapiencie elevacio ad
dei contemplacionem cum saporosa dileccione. Ad 2m
dici possit eodem modo. Sed cum dicit quidam
doctor quod erit in patria deus cognoscitur
invariata sed aliter quam in via quia in via cre-
atura est medium cognoscendi ut patet per apostolum
ad Ro. 1. Sed in patria simpliciter intuitu co-
gnoscetur deus intuetur. Ad 3m dico quod con-
silium respiciat duo scilicet inquisicionem et [illegible]
imperfectionis et non manebit in patria et
eciam melioris partis quam perfectionis erit in ea
in patria. Ad 4m dico quod actus fortitu-
dinis circa pericula et adversa non mane-
bit. Sed ille actus quod est fortitudo infi-
ne scilicet deo fruitur adherere sine ulla con-
cussione ille actus in patria manebit.
Ad 5m dico quod iste actus scientie proprius est inter bi-
ne bonorum et malorum discrecio. Sed
inquantum eius actus scientie est in [illegible]
manebit in patria. Ad 6m dico quod
iste actus est pietatis quid in via. Sed
dileccio et pia affectio ad proximum
qua gaudet de gaudio proximi erit
actus eius in patria. Ad 7m dico quod in
patria manebit actus timoris reve-
rencialis et ille non est [illegible]

de malo ut patet expediens in illa. [illegible] ad
articulum de donis in comparacione ad virtutes
fuerunt due opiniones doctorum quibusdam
dicentibus quod virtutes et dona non diffe-
runt re sed sola racione et isti dicunt quod
idem habitus dicitur virtus et donum virtus in
quantum comparatur ad suum effectum sed donum in quantum
comparatur ad eum suum scilicet deum datorem. Alii di-
cunt quod non solum racione sed re differunt vir-
tutes a donis sed isti dividuntur in assignacio-
ne quia quidam dicunt quod virtutes et
dona differunt penes terminum ad quem quia ut
dicunt virtutes sunt ad bene operandum do-
na ad resistendum temptacionibus. Alii
dicunt quod virtutes differunt a donis penes
terminum a quo quia ut dicunt ipsi virtutes con-
gregant animam amicis sed dona expellunt
eis nocivis. Alii dicunt quod differunt vir-
tutes a donis primum penes terminum a quo et
partim penes terminum ad quem quia dicunt isti
quod virtutes sunt ad bene operandum per se sed dona
ad paciendum ex omnibus premissis sit opinio-
nibus sit prima quod ista quarta articuli virtutes dif-
ferunt non modo racione a donis sed re
prima patet quia 2m [illegible] super Iob donum dicitur
inadiutorium virtutum. Prima conclusio patet quia patet ex
significacione terminorum et confirmatur quia aliqui sunt do-
ne ut nominati sunt virtutes ut timor et consi-
lium. Prima conclusio patet ex quo patet quod prima opinio non
est sustinenda. Etiam patet secunda conclusio quod opinio
quid non apparet quia ipse 7 virtutes scilicet 3
theologice et 4 cardinales sunt idem realiter
cum 7 donis. 1a et 2a conclusio virtutes et do-
na non sic differunt penes terminum ad quem
quod precise virtutes sunt ad bene operandum
et dona ad resistendum quia sic quod virtutes
sunt ad operandum et resistendum ut manifeste
patet de virtute caritatis 1a conclusio ... [illegible]
dicitur de virtute fidei resistite fortiter in fide.
1a et 2a 3a conclusio sit ipsa virtutes non differunt a do-
nis penes terminum a quo sic quod virtutes ha-
beant proprie congregare amicis sed dona expel-
lere nocivis, quia [illegible] virtutibus
[illegible] purgatum [illegible] nocivorum

2 ar[ticulus]
p[rim]a opinio
2a opinio
3a opinio
4a opinio
4a p[ars]
quarta 2a opinio
2a conclusio
[illegible] quia ea [illegible] est
tate ad actum [illegible] resistit [illegible]
1a et
quarta 3a opinio
3a conclusio

eo q semp continuatis opa amplius et amplius pficiam ut x. 7o ua. x. 7o
x. 7o virtutes no dicunt ad omnis sic q virtutes
sint ad bn opandum p x. o. Sz dona
ad paciendum eius gto. q sic q caritas
maxie valet ad utrumq istorum et cum
ipa e virtus theologica ut dicitur e supra 1.
q. ad residuum istius articuli Item hec dona sapientia intellectus pictas
scientia et consilium magis ordinant ad
agendum q ad residuum istius articuli q
ad paciendum ut manifestum e 1. Sed
tunc q ad residuum huius articuli de compara-
cione virtutum et donorum ad fructus
et btitudines dicunt doctores communiter q
ista xi. s. virtutes dona btitudines
et fructus differunt ad invicem 2m
gradus pfeccionis ita q racione virtutum
opamur bn racione donorum facilius et
prompte racione btitudinum pfecte racione
vo fructuum opamur iocunde et ideo
Obi 2m doctores virtutes nos pficiunt
ad actus pos ad salutem necessarios. dona
aut pficiunt nos ad actus priores q
sunt supererogacionis sz btitudines
pficiunt nos ad actus ulteriores et io dicuntur bti
tudines q complementum huius no dilac
tiones ex ipso ope bono procedentes
adiunguntur qui fructus appellantur
pz 1. quo ista x. dicunt et hoc quantum ad
3 ar. articulum 2m. Quantum ad articulum 3m
suppono q duplex sit vita meritoria
s. activa et contemplativa que
signantur p martham et mariam luce
10. ut dicit beda et b. gregorius et ray-
4o p. Ri. gn 3i conclusio prima sit ista plura
sps sci dona i recta ptinent ad vi-
tam activam q ad vitam contemplativam
q sic quia ad contemplativam ptinent
directe tm hec duo s. sapientia et intel-
lectus sz ad activam in recto ptinent
cetera q. Timor consilium pie
tas fortitudo et scientia ut colligitur
ex dictis in primo articulo 1. et 2. q.
4o 2o sit ista dona sps sci magis re-
spiciunt vitam contemplativam q activam
q sic quia quecumqz dona respiciunt ac-
tivam ipam respiciunt in ordine ad con-
templativam 1. q. ua et pz p ar. tollitur
et apparencia contrarietatis eius contrariis adp-
tendite sic dona sps sci pncipalius re-
spiciunt illam vitam que manebit in patria
sed vita contemplativa manebit in patria
et activa no 1. 2. Quantum ad articulum x. ar.
4m pono ista conclusionem q actis paribus
et abs pe loquendo vita contemplativa e
excellencior p sic quia quanto vita ali-
qua viti celesti similior tanto ceteris pa-
ribus e excellencior Sz sic e de vita con-
templativa respectu active 1. 2. Item
contemplativa versatur circa nobilius obiectum
in recto eo q ipa in recto versatur circa
dei veritatem et bonitatem activa aut circa p x i
utilitatem item finis e excellencior ordi-
natis in finem primo c. ethicorum Sz finis ac-
tive e contemplativa 1. 2. et pz hoc
dicto ysy. de summo bono q qui prius in
activa vita psicit bn ad contemplacionem
conscendit et beatus gg. in moralibus
dicit qui ad arcem contemplacionis asce-
ndere desiderat prius necesse e ut in campo
bone accionis se exerceat et io contempla-
cio que fuit p mariam extollitur ultra
accionem que fuit p martham luce 10. ubi adq pu
dicitur q maria optimam partem elegit et
ad articulum primum dico q verum e q ad vi-
tam activam ptinent plura dona sed
nego quam q ideo dona sps sci plus
respiciat vitam activam et ita pz ex dictis
e q. d. 36.
Solet eciam queri supra ay. dicto d.
pmiauit de virtutibus q ad earum
districtionem quia determinat de eius quanti
ad earum connexionem pro 2a parte assigna
te pro 3m dum virtutum et peccatorum opa
reducat in ruinam 2. ibi Septeplex 3. ibi
Cum duo sint precepta et
Utrum virtutes morales sic adinvicem

virtutes connexe quod sit contra auctoritatem philosophi 6o
ethicorum circa finem libri ubi dicit quod habet esse differentia
inter virtutes naturales et morales quia
una virtutum naturalium est in aliquo sine alia
sed non virtutes morales quia non quis simpliciter
quis bonus dicitur non contingit esse sine philosophie
simul cum prudentia cum qua computat omnes
meruerit ideo quod non apponam contra autem beati
Augustinus qui in quadam epistola ad Ieronimum sic
dicit non est habere divina sine sed quando quis
dicitur qui habet unam virtutem habet omnes quia sine
ista non est verum, eo quod omnis non sine
sit divina quia omnis virtus aequaliter di-
ta asperum sed est contra Senecam quod ...
videndum est de 4or primo an virtutes
morales de quibus philosophus loquitur sint
adinvicem connexe 2o an virtutes gratui-
te sint connexe / 3o utrum dona sint con-
nexa 4o an vicia et peccata sint connexa
primus articulus Circa primum sunt 3 opiniones una fuit
Stoicorum qui posuerunt medium vir-
tutis consistere in indivisibili simpliciter et sic ponunt
virtutes quod virtutes non essent nisi in sapiente
sapiente autem dixerunt nunquam non cadit
perturbatio et ex hiis duobus compulsi sunt
posuerunt virtutes morales esse connexas
quod qui haberet unam haberet omnes
et hanc opinionem reprobat beatus Augustinus
et 5o ... isti etiam dixerunt quod virtutes mo-
rales erant quedam impassibilitates
et quietes Philosophus volebat dicere quod virtu-
tes morales non solum moderantur
passiones sed simpliciter extinguunt et 4o ad
Theodorum ... philosophus in 2o ethicorum nullo
capitolo Eo anima oportet facere ... sufficientem
voluptate de hac opinione
etiam videtur fuisse beatus Seneca qui in multis
epistolis idem dicit de sapientia quod Stoyci dixerunt
de hac opinione est Tullius in quarto de opi-
nionibus in libro de questionibus Tusculanis
ubi sic dicit Si unam de virtutibus
tuis amiseris nichilominus dicere poteris
supellectilem tuam esse salvam Si autem unam
de virtutibus tuis amiseris nullam te habere
2a opinio est ut estimatur / 2a opinio Adhuc
aliquorum credentium quod virtutes morales non
sint connexe sed una quod possit haberi
sine alia et isti probant intentionem
suam sic quia aliqui sunt capaces
virtutes qui non sunt liberales / 3a opinio
ponit quod virtutes 2um esse perfectum sint connexe
quia nullus potest perfecte habere unam nisi habeat
omnes et hoc probat ista opinio sic quia
si aliquis est liberalis et contingit eum esse
ubi propter actum liberalitatis oportet eum pati
mala penarum, iste si caret fortitudine
non daret ideo non esset perfecte liberalis / Dicit
tamen ista opinio quod 2um esse imperfectum virtutes
non sunt connexe sed una possit haberi sine alia
Suppositis istis opinionibus ut introducatur
possumus aliquas conclusiones que mihi videntur pro-
babiles ymo veras ergo primo distinguo
quod est loqui de virtutibus moralibus dupliciter
quia vel loquimur de eis quantum ad apparatum
tunc in eis est connexio primo sic vel quantum
ad actus et 2um hanc dico sit / prima conclusio
quod loquendo de virtutibus 2um apparatum sed
in eis est connexio probatur sic quia cuiuslibet
virtutis actus apparari potest cum sed virtuti
1a conclusio non aliter probatur sic quia si aliquis est
fortis tunc 2um virtute fortitudinis presumit
aggredi terribilia aggrediendum vel cum oportet
ubi et quando oportet sed apparatum dat ubi de-
bemus dat quidem sed ad particula ubi oportet
et quando et ita suo modo sunt apparatio-
nes et alias virtutes quo ad actiones con-
nexa / et isti articulo consenciebant quidam
qui posuerunt simpliciter virtutum connexionem
et ad hanc intentionem capiendum est quod scribit
beatus Bernhardus ad Eugenium papam quasi
alloquitur adducte inquit quedam suavissimam
connexionem virtutum atque alteram pendere ex altera
modum enim in omni virtute iusticia
quem prudentia invenit fortitudo vendicat temperancia possidet / 2a conclusio sit ista
quod loquendo de virtutibus moralibus quantum
ad actus proprie ut sic virtutes non sunt
connexe probatur sic quia actus virtutum
moralium generantur in nobis ex actibus
frequentatis / 2o ethicorum Sed actus non sunt
connexi ut manifestum est 1a conclusio vera est quam
...
quia dicitur quod est ex actibus cytharisandi
frequentatis fiunt cytharisatores ex actibus

3a opinio
distinctio
prima conclusio
conclusio 2a

edificandi fiunt edificatores, operantes
iusta fiunt iusti et operantes temperata fiunt
temperati. Et patet hoc quod per beatum Augustinum
sicud allegatur prius oppositum. 3m quod sit ipsa alia
virtus moralis potest teneri et acquiri sub
gradu latitudinis cuiuscumque intense
[illegible] quam acquiratur vel habeatur. Probatur sic quia
loquendo de virtutibus moralibus quelibet
earum propria una potest acquiri et haberi
sine alia. Sed ipsa acquisita et habita
per actus eius frequentes quod frequentatio
talium virtutum ad quam pertinet auget et
salvat ut dicit philosophus 2o ethicorum. 4a conclusio
responsiva questionis est [illegible] quod virtus una mo-
ralis 2m statum perfectum potest acquiri et haberi
sine alia. Sed ipsa acquisita et habita
sunt patet quia potest acquiri et teneri sub
latitudine quantumcumque intensa absque hoc quod habeatur
vel acquiratur alia ut dicit [illegible]
nisi quis statum virtutis perfectum diceret
quo quis prompte et delectabiliter possit
in actus cuiuslibet virtutis, et tunc loquimur
in gramatica. Et philosophus patet [illegible] opi-
nionis que ponit quod virtutes [illegible] perfectum
sunt connexe. Et arguitur sic quia nullus per-
fecte potest habere unam nisi habeat omnes [illegible]
ista approbacioni quia si aliquis est libera-
lis et caruit casus [illegible] quod ista prin-
cipaliter est addenda licet non sit promptus
ad sustinendum pericula quia caret forti-
tudine, ita quod [illegible] prius quod non est fortis
et [illegible] [illegible] quod non sit perfecte liberalis [illegible]
non [illegible] [illegible] nisi quis noverit per-
fecte liberalis cum qui occurrente qualicumque
[illegible] prompte daret et hoc est tantum dicere quod
perfecte liberalis est qui habet omnes alias virtutes
morales et loquimur in vocabulo. Sed
istis [illegible] [illegible] quod virtutes morales
[illegible] [illegible] loquitur non [illegible] adimbibere
connexe, et philosophus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ad 2m articulum premitto primo quod virtus gra-
tuita est qua quis deo est gratus ut
est caritas [illegible] et fides caritate informata
aut spes aut [illegible] liberalitas caritate
formata, quia quelibet formata virtu-
tum simus deo grati. 2o dico quod virtutes

Gratuite sunt duplices: quedam enim sunt
simpliciter ad salutem necessarie, quedam non utiles
ad salutem et congrue sicud que habent [illegible]
tum aliquem superadditum et 2m hoc dico
pono duas conclusiones. Prima sit ipsa virtu-
tes gratuite simpliciter ad salutem necessarie sunt
connexe. Probatur sic quia nec sine fide nec
sine spe caritate formati sumus [illegible] via
salutis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per beatum [illegible]
in glo. super isto verbo ysa. 16 venter
meus ad cytharam sonabit. Ubi dicit sicut cythara
[illegible] [illegible] non emittit si una corda
rupta fuerit. Sic spiritus vel venter [illegible]
[illegible] una virtus deficit dulce melos non
resonabit. Item [illegible] ista facit quod dicit
beatus Augustinus et allegatur [illegible] [illegible] libro [illegible]
[illegible] [illegible] quod impium est a deo dimidiam
veniam sperare, [illegible] impium est di-
midiam graciam salutis ad salutem necessariam
sperare. [illegible] virtutes gratuite ad salu-
tem tamen congrue et utiles sed non necessarie ad
imbibendum non sunt connexe, patet virginitas vel
continencia vidualis non [illegible] sunt cum fide spe
et caritate [illegible] Item [illegible] Omnia est virtus
gratuita que non est simpliciter ad salutem
necessaria quia innocentes salvantur sine ea
[illegible] [illegible] ad 3m articulum premitto ista
[illegible] quod dona spiritus sancti sunt duplicia considerari
[illegible] [illegible] ad ipsorum originem, alio
modo ad ipsorum usum. Et 2m hoc pono
duas conclusiones. Prima est ista quod dona spiritus
sancti [illegible] ad ipsorum originem habent adimbibere
connexionem. Probatur sic quia origo non solum
donorum sed omnium habituum gratuitorum consistit
[illegible] in [illegible] complectitur et et solet
augeri. Sed cum spiritus sanctus gracia infundi-
tur ita sufficienter [illegible] quod omnes habitus gra-
tuiti sunt [illegible] omni [illegible] [illegible] Et [illegible]
caritate [illegible] unde potest delectari et gustare
quam suavis est dominus. Sed iste est effectus
sapiencie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] originaliter [illegible] alia [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sit ipsa dona spiritus sancti quantum
ad ipsorum usum non habent adimbibere con-
nexionem. Probatur sic quia [illegible] obtinemus

usum bonus donare absque q° quod aliam
necessaria consequitur 1° q° videlicet pz per glo
super 6° c° Mathei que dicit sit in operibus
erit imperfectus dona in domus et dicit
ibidem glo quod gradatim in domus ab
imis ad summa pervenitur idem Aug° in
libro de sermone domini in monte Et per ista q°
potest intelligi quod dicit apostolus i° ad Corinth.
12 alii datur per spiritum sermo sapientie alii sermo
scientie et cetera 2° ad 2ᵐ arguitur pono primo ista
q° quod loquendo de viciis et peccatis 2° se
parata ipsa possunt dici ad invicem connexa pz
quod quilibet secundum [illegible] de nomina
tione ab aliquo non ab alio similiter sicut
dicitur de virtutibus dictum est et doctores se
pe sic loquuntur de peccatis 1° q° [illegible] 2ª q° 6
sit ipsa quod loquendo de peccatis quantum ad aver
sionem tunc ipsa sunt connexa quia ab eo
de bono incommutabili avertitur omnia et hic
est deus qui per omnia offenditur 1° q° na
tura potest intelligi illud Iacobi 2° qui
offendit in uno factus est omnium reus 3°
q° loquendo de peccatis quantum ad conversionem
ad bonum commutabile peccata non sunt ad invicem
connexa pz sic quia secundum diversitatem [illegible]
et peccatorum sunt diversitates penarum simi
liter [illegible] divina iustitia et cetera Et ideo pena
dampni est eadem quo ad omnis [illegible]
iam commissum et consimilem quia multus
committit aliquod peccatum non volens [illegible]
perversione ad commutabile bonum committunt
unum peccatum sicut fornicationem vel adul
terium et reliquum [illegible] detestantur
ut homicidium et aliqui grauiter im
plicantur peccatis spiritualibus qui tamen vel
tamen detestantur carnalia peccata 1° et 2° ex
istis [illegible] concedo q° si absolute
et simpliciter [illegible] vicia et peccata sunt ad
invicem connexa [illegible] est quod non pz quia
ad peccatum duo concurrunt aversio et conversio
Sed in uno istorum sunt peccata cum aliquo
connexio et in aliquo non ut dicit [illegible]
[illegible] Ad rationem principalem dico
quod philosophus non fuit illius intentionis
quod virtutes essent connexe [illegible] imprudencia
sicud in primo [illegible] de actibus vir
tutum ex quibus generantur et cetera pz per

quod oppositum dicunt [illegible] 2° [illegible]
[illegible] vult dicere quod sunt connexe [illegible]

Verba que in [illegible] precedunt de virtu
tibus naturalibus quia dicit ibi quod in
uno est naturalis virtus unius generis et in
alio sic autem non est de moralibus quia
illorum actus omnis sunt (regulatur) per opera
prudencie

Sed iam dicto de virtutibus decalogi et cetera

Magister determinavit de personis divine
Trinitatis quantum ad [illegible] nunc incipit de
terminare de personis divine quantum ad actus
vel sic Supra magister determinavit de habitibus
gratuitis in quibus consistit vita spiritualis
spiritualis complementum nunc agit de pre
ceptis decalogi in quibus consistit spi
ritualis vite exercitium Et ideo postquam
tractavit de habitibus virtutum et donorum
incipit tractare de operibus dictorum man
datorum Et sic procedit primo tractat de acti
bus mandatorum prime tabule 2° de acti
bus mandatorum 2° tabule ibi Iam nunc
tabula Dico prima pars pz de se 2ª illa
pars Iam nunc tabula et cetera dividitur in 2
partes secundum numerum mandatorum 2° tabule
et residuarum partium Dico pz de se Sed quero

Utrum omne mendacium sit contra dei
preceptum quod sic quia in veteri testamento
homines dampnabantur quia est contra dei
preceptum Sed in novo mendacii homines
dampnabantur iuxta illud quod dicit psalmista perdes
omnes qui loquuntur mendacium
Oppositum arguitur sic quod quod est contra dei preceptum
hoc est mortale peccatum Sed mendacium
non est mortale peccatum ut dicit [illegible] Aug.
et magister allegat in textu quod mendacium ob
stetricum in Egipto fuit peccatum veniale
et cetera solutionem huius questionis videndum
est de 3°: primo an precepta decalogi sint
de lege naturali vel positiva 2° an precepta
decalogi obligent ad opera formata 3° de
numero preceptorum an sint decem vel plura
4° an omne mendacium sit peccatum et per hoc
patebit ad questionem Ad primum ponam
duas conclusiones quarum prima sit ista precepta
decalogi uno excepto [illegible] quantum ad eorum ob
ligationem sunt de lege naturali pz sic quia
precepta decalogi hoc continet quod prima

D° 3a

ta° in D[illegible] 3a 38 q° 40

preceptum decalogi [illegible] nullum excipit

moralis ro dictat et quod idem est apud
omnes pertinet ad legem naturalem quia
est pri. 4o ethicorum 4 a tn patet inductive
de singulis ipsis nisi dicatur forte de 3o
mandato scilicet de sanctificatione sabbati quod
est mere positivum tamen attenta causa que
ponitur exo. 20 patet liquet esse de lege naturali
Sed excepto isto dictus est satis manifestum
bonitatem 2o patet sic quod sicud quedam sunt prohibita
quia mala et quedam mala quia prohibita
Sic quedam sunt bona quia in
precepto et quedam ideo sunt in precepto quia
bona / hec divisio est sufficiens quia ad naturalia
pura et positiva et ex ista arguitur sic ea que
in decalogo prohibentur vel precipiuntur de se
sunt mala vel bona sicut quod ro dictat ergo naturalia
ut tamen patet inductive de singulis de omnibus
excepto 3o mandato de quo in libro quod
sit positivum / Ex ista conclusione sequitur corollarium quod per
primum corollarium promulgacio decalogi facta in monte synai
de qua habetur exo. 20 non induxit de novo
novam obligacionem sic quod ante ea homines non
fuissent obligati / patet quia lex naturalis obli
2m corollarium gat omnes et per omni tempore / Sed 2o corollarium
quod in preceptis decalogi papa non potest dispen
sare patet quia precepta decalogi sic sunt
de lege naturali quod semper per se obligant ut
patet ex conclusione et eius declaracione ./ Circa
2a questio 2m quesitum utrum ista precepta decalogi quantum ad ip
sorum explicacionem et distinctionem pertinent
ad legem scriptam patet quia alias omnino
superflue fuissent promulgata eo quod prius
obligabant ut patet per corollarium primum / Primum conclusio
patet / Sed tamen circa hoc dubitatur de obli
Dubitatio gacione preceptorum decalogi secundum legem nature
unde queritur quod quare dicta precepta potius fue
runt scripta in tabulis lapideis quam alia
mandata legis / 2o quare et hoc communi
quare dominus in medio populo israhel ista verba
legis proposuit sicut habetur exo. 20 et non
proposuit in medio mandata judicialia
et cerimonialia que moyses mediante
Solo bonitas ad populum pervenerunt / Solo ad primum
dico quod hoc fuit ideo quia in ipsis huius

consistit regula justicie et omnia alia
sunt reducta ad ista / et etiam quia erant
omnino stabilia et non poterant evacuari
per aliquam supervenientem legem ideo scripta
fuerunt in durabilibus tabulis lapideis Sed
quare erant in tabula una et in aliqua prout habebit
inferius in articulo 3o / Ad 2m dico quod hoc fuit bonitas
ideo quia precepta ista quia pertinent ad
legem naturalem ideo non indigebant decla
racione et simplices poterant ea statim
Sic tamen non est de judicialibus et cerimo
nialibus que oportebat populo decla
rari per judices et sacerdotes / Circa 3m ad
2m articulum sunt 3 opiniones ut recitat 2 articulus
bonaventura quarum prima respondet huic articulo
quia precepta decalogi obligant ad opera
formata quantum ad precepta affirmativa / patet non prima opinio
quantum ad precepta negativa et motivum istorum
fuit quia precepta negativa obligant
semper et ad semper Sed affirmativa licet obligent
semper tamen non obligant ad semper Sed pro loco et tempore
prout quod dixerunt isti quod mandata decalogi
obligant hominem ad opera formata pro
eo tempore quo est in gratia quia tunc habet facultatem
exercendi in opera meritoria et tenetur bene
uti gratia accepta / 2a opinio dicit quod pre 2a opinio
cepta decalogi non obligant nisi ad opera
bona in genere et motivum istius opinionis
est quia opera formata sunt supra nostram
potestatem et cognicionem certitudinis ercio
dicat hec opinio nos ad talia non ob
ligari preceptis decalogi quia si aliquis
honorat parentes suos carnali pietate
post absolutionem a papa tunc obligatur
honora patrem tuum etc. / Sed contra primam
opinionem excedit in hoc quod videtur obligare
hominem ad id de quo non potest habere certitudinem
et 2a videtur esse minus larga ideo bo
naventura ponit 3am opinionem quasi mediam
primarum et dicit quod opera formata
possunt dupliciter dici uno modo per exclusionem deformi
tatis peccati et sic precepta omnia obligant
ad opera formata / Alio modo per posicionem me
riti et sic ipse intelligit prout sunt / patet
primus prima opinio judicio meo

sit vera tamen est insufficiens et 2a videtur michi esse
falsa sicud et 3a licet ista magis appa-
ret probabilis ideo declinando ab hiis
tribus opinionibus pono quartam veram quam
reputo omnino veram licet appareat ali-
qualiter diversa conclusio est ista quod omnia precepta
decalogi tam affirmativa quam negativa obligant
quo ad actum vel saltem ad opera formata
probatur primo per illud quod dicit lex iuste quod iuste
quod iustum est exequeris ex lege qua
colligitur quod legislator non solum precipit
iusticiam iusto sed etiam in modo operandi
quod iustum est iuste et iste modo est opus for-
matum etc. Item omnia precepta decalogi
reducuntur ad duo precepta caritatis scilicet omnia
mandata tenemur adimplere ex caritate
3o sic observacio mandatorum introducit
ad vitam eternam quod dicit Mathei 19 Si vis ad
vitam ingredi serva mandata sed ad vi-
tam non ingredimur nisi per opera facta ex
caritate etc. Secundo dicit ... non
qui vult ad vitam ingredi servare debet
mandata quia hoc requiritur sed non sufficit
contra tunc dominus dedisset adolescenti consilium di-
minutum et insufficiens quia ipse requi-
rebat a domino dicens magister bone quid boni
faciam ut habeam vitam eternam et dominus
respondens dixit Si vis ad vitam in-
gredi serva mandata et sequitur quae non
homicidium facies non adulterabis non
facies furtum etc. et consimiliter quo ad quintum
ad precepta negativa contra opinionem primam sic precepta vocata negativa non intelliguntur
simpliciter negative sic quod nichil ponatur ... actum ... impleret omnia ista precep-
ta et res in actu ... oportet quod in-
telligantur positive et cum ... in
finem ut non mechaberis i.e. habebis bo-
num ... nolendi mechari ... etc.
Ad motiva prime opinionis dico quod ...
quod precepta negativa obligant semper et ad semper
ideo dico quod homo semper et ad semper tenetur
ad observanciam ... vel saltem ad
motivum 2e opinionis dico quod si va-
let tunc primum motivum non est efficax

obligatam ad primum et maximum totius legis
mandatum scilicet diliges deum super omnia deum
quia ... supremitate ... et ...
... certitudinem Et ideo dico
... ad istud motivum quod sicut homo
quod ... est divina ... plena ...
et ... et ... quod movet ...
... ad ...
... sua ... quod tamen ... sunt
precepta ... legem tradita filiis Israel
Exodi 20 quod ... sufficienter potest ...
suadente et ... quia ut ait ...
in ... quadam ... quod ...
... solidatur ideo ... caritate qua tenemur diligere deum et
proximum tamen ... ecce precepta sic decla-
rata illum quod tenemur super omnia dili-
gere debemus adorare ...
non ... et sibi aliquo tempore ...
... ut ...
dei potencie seu maiestate quod est ...
... sapiencie seu ... quod est
... filii ... seu bonitas
que est ... spiritus sancti ... istorum
unius solius dei adoratur quod est ...
preceptum ... dei ... non in
... quod est 4m preceptum ... sabbatum
sanctifices quod est 3m preceptum sic ...
proximi assignatur alia ... quod dili-
gere debemus ut nosipsos sed proximo obli-
gamur ad duo ad benefaciendum et ad non no-
cendum ... primo ... mandatum
Honora patrem etc. quod ... super
... loco et tempore sicud ...
... tradit ... omnem ...
dinatam ... assignant
alia 6 precepta sic quod proximum potest
quis ledere triplex opere ore et corde
opere triplex quia vel in persona propria
et sic venit quintum preceptum Non occides vel
in persona coniuncta ut in uxore vel alia
coniuncta et sic venit 6m preceptum Non
mechaberis vel in ... et sic
venit 7m Non furaberis Si ledit
proximum ore sic venit 8m preceptum

Non loqueris contra proximum tuum falsum
testimonium. Si quia proximus peccat corde ad
hoc sit praecipiam cum delectatione car-
nis aut non. Si primo sic venit 9m praeceptum
non concupisces uxorem proximi tui.
Si non, sic venit 10m praeceptum non desi-
derabis rem proximi tui, domum bovem
aut asinum etc. patet 1a auctoritate scripturae sacrae
et aliquali persuasione delectatione tamen
10 esse praecepta. Sed tunc solet dubitari — Dubitatio 32.
de ordine istorum praeceptorum per comparationem
ad distinctionem tabularum et etiam sunt diverse
opiniones doctorum, quia ipse Iozephus
fidelissimus hystoriographus dicit quod
erant duae tabulae, in quarum una fue-
runt 4 praecepta scripta et in reliqua
similiter 4. Sexta/ Unus Augustinus dicit quod in
prima tabula sunt prima tria quae pertinent
ad deum, et in 2a erant 7 reliqua quae
pertinent ad proximum. Origenes vero dixit fuisse
in una tabula et 6 in reliqua, quia
diversitatem tollens et gaudens Thomas de
Argentina dicit quod Josephus loquitur secundum
ordinem rei gestae penes scripturam litteralem
quia adlivam fuit 4 praecepta in qualibet
tabula. Sed Augustinus et Origenes loquuntur
secundum ordinem rei gerendae quia sicut
prius tenemur deo quam proximo sic appellatur
prima et principalis tabula secundum Augustinum
et Origenem illa in qua ponuntur praecepta
quibus ordinamur ad proximum. Origenes autem — mendacium / 2 scilicet 1 [illegible] tabulam quae continet praecepta quibus ordinamur ad proximum
ponit 4or praecepta ad deum pertinentia
quia primum comprehendit per duo verba scilicet non
habebis deos alienos. Nec facias tibi
sculptile, per primum istorum secundum eum prohibetur
ydolatria quae fit sine omni corporali
ymagine vel figura. Iuxta quod dicit Varro
quod Romani longo tempore coluerunt deos ab-
sque omni corporali ydolo, per 2m vero istorum
praeceptorum secundum eum prohibetur ydolatria
quae fit communiter cum ydolis et ymaginibus.
Contra vero ultima duo praecepta 2ae tabu-
lae de concupiscentia dicit replicat et concipit
pro uno praecepto. Sed distinctio verbi Augustini
est melior. Et illam communiter sequuntur

Doctores quia conveniunt omnes ydola-
tria conveniunt in una ratione scilicet adorare
pro deo quod non est deus quod dicta duo non
habebis deos alienos. Nec facias tibi
sculptile sunt unum mandatum scilicet solum verum
deum adorabis. Sed ultima duo praecepta
2ae tabulae communiter sunt de concupiscentia tamen
conveniunt sunt duo praecepta distincta quia
differunt in ratione formali eo quod unum est de
bono delectabili et reliquum est de bono utili etc.
Omissis 3 praeceptis primae tabulae quae nos
ordinant in deum et 7 2ae tabulae quae
nos ordinant in proximum. Circa ad 8m — x/a
praeceptum videndum est primo quid sit mendacium,
deinde per quos reddi est ad quaesitum
circa ad primum dicendum est cum Augustino in libro
contra mendacium qui diffinit sic dicens: men-
dacium est falsa vocis significatio cum intentione
fallendi. Sed contra primum Augustinum qui dicit libro — 9 p
credens se dicere et tamen intentione fallendi per quod
1o mentitur 1a non commendacium est falsa
vocis significatio. 2o qui dicit mendacium iocosum
non habet intentionem fallendi sed potius
movendi homines ad risum. 1a diffinitio ipsa
deficit quo ad eius membra. 3o quia
potest mentiri signo sine voce vel scripto ut
manifestum est. 1a et solo ad primum dico quod Augustinus — 3a solo ad [illegible] tho. de ar.
ibidem illius vocis significatio non sit falsum
se presens tamen replicat et credit se dicere
falsum et hoc sufficit. Ad 2m dicit qui-
dam doctor quod sicut ille qui serio
mentitur serio intendit decipere sic qui
iocose mentitur et iocose et solaciose in-
tendit decipere. Sed hoc non video. Alius
doctor dicit sic quod vocabulum fallendi
in notificatione mendacii non tantum importat
decipere sed etiam fictum dicere et hoc est commune
omni mendacio. Sed ex ipsis verbis adhuc
non apparet solutio. Et ideo videtur mihi quod posset
dici quod mendacium iocosum communiter sit
veniale peccatum, veniale non est tamen men- — fals
dacium et ideo sibi non convenit praemissa
diffinitio sicut homo depictus non est

Homo cui ers non conuenit homini diffi°
Ad 2m dico q talia signa vel scripta cu-
ius non sint voces formate sed sunt voces
equipollentes orationi. Ad 3m inquisitioni quare
sit prima ista q° Omne mendacium e peccatum
patet sic ubicunque e intentionis obliquitas
ibi e culpa. Sed in omni mendacio e quedam
obliquitas eo q in omni mendacio e prauo-
uitas vocis et intentionis etc. patet ex
q° probatum Aug. in libro de mendacio ubi
sic dicit: xu in omne genus mendacii
e peccatum. Sed q° sit ista non omne men-
dacium e mortale peccatum patet sic quia non
omne mendacium repugnat caritati sed omne
peccatum mortale repugnat caritati igitur etc.
Maior patet per Aug. qui distinguit triplex
genus mendacii s. officiosum, iocosum
et perniciosum, quorum 3m solum repugnat
caritati et ideo illud solum sic est
mortale. Item glo. super ps. 5m Perdes eos
q loquuntur mendacium [illegible] sed nullum peccatum
mortale aliquam gaudium igitur etc. Item Beatus
Gg loquens de mendacio obstetricum de
quo Exodi 1o c. dicit hoc peccatum [illegible]
ordinum relaxari. Sed peccatum q facile
relaxatur e de genere venialium igitur etc.
Et ideo dicit Bonaventura q mendacium
q e de ratione sui generis includitur e ad
mortale et veniale. Et ratio quare e dicitur
q lingua posita e in lubrico et fa-
cilius e loqui q facere ideo non pp po-
derationem actus lingue non ponderatur pec-
catum facilius pp q dicitur Jacobi 3o qui non offen-
dit in verbo hic perfectus e. Et ideo mendacium
de se non e mortale sed fit aliquando
mortale ratione materie et circumstantie et ratione
contemptus et ratione libidinis nocendi
quia ista faciunt mendacium perniciosum
et mortale peccatum [illegible] contra Corr.
q non omne mendacium e contra dei preceptum
et pho. [illegible] e ad [illegible] [illegible] de ratione
[illegible] [illegible] loquitur ibi deme-
dacio pernicioso et non de toto mendacio
quo ad genus Seq. d° 39.

Hic de periurio videamus Sm
ar. determinat de simplici mendacio
Consequenter autem de periurio q e mendacium
firmatum iuramento et diuiditur in duas
partes in prima parte magister tractat specialiter
de periurio 2a monet eos de iuramen-
to ibi Si autem queritur utrum mulier s. ma-
lum. Prima in duas quia primo de-
scribit periurium et de speciebus declarat
2o modos tres periurii distinguit ibi
Sed melius creditur Seq. d° 40 In ista
quinqua ar. determinat pertractat ultra ma-
datum duo 2e tabule et diuiditur in 3s partes
in prima magister determinat 2o opponit et sol-
uit 3o querit et soluit ibi Sed videtur
ibi Si vero queritur Seq. q°
Utrum omne periurium sit peccatum q
non arguitur sic quia fiat q aliquis
iurat falsum q credit e verum et facit
hoc pp utilitatem proximi iuramentum [illegible]
non e in contemptum dei nec e in detri-
mentum proximi igitur nec repugnat
mandatis prime tabule nec manda-
tis 2e tabule igitur non e peccatum sed tamen est
periurium ut patet ex dictis in d° 39 igitur etc.
Oppositum arguitur sic omne mendacium e peccatum
ex dictis supra d° 38. Sed omne peri-
rium est mendacium ut dicit Aug. [illegible]
39 in principio igitur etc. Circa materiam et solo
[illegible] [illegible] videndum e de 10 primo
an iuramentum sit licitum vel an sit peccatum
2o omne iuramentum sit seruandum 3o an
omne periurium sit peccatum 4o utrum intel-
[illegible] [illegible] fuit [illegible] mala [illegible]
[illegible] dato q [illegible] non sint
[illegible] et [illegible] materiam [illegible]
ultime [illegible] ad [illegible] e de 10
primo an et quo iuramentum sit licitum
2o an [illegible] oporteat iuramentum si per
[illegible] vel [illegible] si possit [illegible]
[illegible] 3o an liceat recipere iuramentum
ab ydolatris [illegible] 4o an [illegible] [illegible]

q° p^a Juramentum Cons^o prima que respicit
primam inquisicionem cuius actus sit ista
juramentum in casibus est licitum probatur sic
quia quando juramentum sit prudente fir-
manda ubi sine juramento veritas
Tho. de Arge. succumberet tunc est licitum eo quod tunc est me-
dicina quod dubietatis que est infirmitas
intellectuum 1^a etc. Et patet veritas conclusionis
per paulum qui juravit 2 ad Cor. 1 c. d.
deum Ego testem invoco deum in animam meam
Item facit pro conclusione beatus Jo. qui post
aliquam dicit quando et in quibus casibus
licitum sit jurare tractans et exponens
illud Jer. 4 c. jurabis vivit dominus in ve-
ritate et judicio et justicia ubi sic dicit beatus
Jo. no. pz juramentum 3 debet habere comi-
tes scilicet judicium justiciam et veritatem qui si
defuerint non erit juramentum sed periurium
Ex quo patet quod quando assunt isti tres comites
predicti tunc licitum est jurare quia ju-
bone ramentum comparatur ad tria scilicet ad jurantem
a quo ipsum procedit, ad rem de qua fit, et ad
causam pro qua fit. Secundum comparacionem ad id
a quo procedit juramentum debetur sibi judi-
cium comparacionem ad rem de qua fit debetur ve-
ritas ut sit adequacio rei et sermonis
Secundum comparacionem ad causam pro qua fit de-
betur justicia ut scilicet propter justam causam fiat, et
quia omne juramentum habet istas tres
comparaciones ideo omne verum juramentum
habet istos tres comites. Nec obstat quod dicitur
Matthei 5 sit sermo vester est est non non
no jurabis omnino i. non jurabis in dei ut in aliquo casu quod amplius est a malo est quia dicit
beatus Aug. exponendo illum textum a ma-
lo est non ipsius jurantis sed a ma-
lo non credentis, et secundum istum textum
quem male intellexerunt quidam heretici
Manichei dixerunt quod in nullo casu ju-
2^m ramentum esset licitum. 2^a quo sit ista quod cum
non subest causa legitima vel quando deficit
judicium vel veritas tunc jurare est peccatum
patet hec quia exponit sanctus Jo. adducta pro
conclusione premissa etc. Patet quod conclusio quia

quando sit jurandum tunc nomen dei assumitur in va-
cua contra preceptum 2^m prime tabule 1^a etc. q° 3^a
3^a que respondet ad 3^am inquisicionem
cuius actus sit ista quod licitum est jurare
per deum probatur quia actus qui habet exem- auctor
plar in deo est licitus sed jurare per
deum est actus qui habet exemplar in
deo quia Gen. 22 dicitur in persona domini per-
memetipsum juravi et apostolus alle-
gat ad Hebr. 6 et ipse juravit dominus bone
et non penitebit eum etc. Item patet hec
conclusio per beatum Aug. qui in libro de verbis apostoli
sic ait: Si peccatum esset jurare non dice-
retur in lege reddes domino juramenta tua
Sed dico reddimus juramenta cum per deum
juramus 1^a etc. Sed tunc ad hoc est dubi-
tacio an licitum sit jurare per creaturam
et videtur quod non primo propter quod dicit apostolus non
licet jurare per celum quia thronus dei
est neque per terram etc. ubi dicit glossa quod supersti-
ciosum est reservavit 1^a etc. Item dicit canon
22 q. 1 c. Si quis per capillum dei vel caput 2°
juraverit Si in ecclesiastico ordine est depo-
natur Si laycus anathematizetur. Si 1^a 3°
non est licitum jurare per membra Christi cum
ipsa sint sanctiora aliis creaturis videtur quod
non sit licitum jurare per creaturam. Item qui
jurat per ydolum committit ydolatriam 4°
2^m doctores et hoc non ex alio nisi quia ex-
hibet ydolo quod erat exhibendum deo
i. jurare pertinet ad cultum latrie qui
ut sic debitum est soli deo debetur etc.
Sed in contrarium est quod Joseph juravit per
per salutem pharaonis ut habetur Gen. 42. Item
ad Cor. 2 juravit apostolus per gloriam
Corinthiorum ut dicit beatus Aug. Item
clerici quando jurant per sancta dei evangelia
Item fideles cottidie jurant per sanctos scilicet
per beatam virginem vel sanctum petrum etc. bone
1^a videtur quod licitum sit jurare per creaturam
Solo creatura potest juramento adiungi
intestacionem duplicem quia vel secundum se vel
secundum quod est vestigium veritatis [illegible]

deus est primo non licet iurare per
creaturam sed 2o licet et hoc est quod dicitur 22 q.
Sciendum est quod sancti non tam per creaturas
quam per creaturarum auctorem iurabant nec
[illegible] id est quod ipsarum creatorem vene-
rabantur. Sicud ioseph qui per pharaonem
iurando id est modo venerabatur quod dei iu-
dicio prepositus erat insignis. Et quia
in omni creatura relucet deus aliquo modo
ideo licitum est 2o isto iurare per creaturam
et maxime per celum quia per istud nobis
veritas illuxit et per illud prophetas iurare
licet et expositores patet ad articulum tenet inde
et canon allectus loquitur. Scilicet qui
inveniunt nominant membra christi et
quedam composita modo iurandi quia
tales gravissime peccant. Sed tunc
patet 3a inquisitione premitto unum quod
quod in iuramento quod facit ydolatra contra
per ydolum suum potest duo considerari scilicet
ipsius ydoli veneratio et expressionis ubi
confirmatio et secundum hoc sic dicendum ad 3am
inquisitionem ista quando 1 modum ad ydoli
venerationem non licet recipere iuramentum
ab ydolatris sicut patet quia dicit apostolus
ad Ro. 1 Non solum qui talia agunt
digni sunt morte sed et qui consenti-
unt facientibus 1a 2e q. 9 quando 2o modum
solum ad expressionem veritatis confirmationem
licitum est recipere iuramentum ab ydo-
latris sicut et ipsorum per ydolum ma-
xime pro utilitate communi patet quia sic
Jacob patriarcha recepit iuramentum
a laban qui fuit ab ydolatra Gen.
20. Et judas machabeus recepit
iuramentum a romanis cum iniret
fedus cum eis ut habetur 1 macha-
beorum 8o et tamen quod tunc Romani
erant ydolatre et iuraverunt per ydo-
la que colebant. Et sic hodie christi-
ani recipiunt a sarracenis iuramenta
1a 2e ad xxiij inquisitionem pono quod
istam 3am que est ista quod recipere
et exigere iuramentum ab alio

secundum se non est illicitum patet quia in
iure canonico declarata sunt iuramenta
que recipiuntur et exiguntur a prelatis in
instituendis ab infamatis se purgantibus
et absolutis a vinculo sillaba dicitur 1a q. ita etiam
iudex etc. exigit iuramentum acci-
pientibus cum corporis examine 1a 2e. Restat in-
cum recipiens iuramentum scit eum
iuraturum falsum aut non. In primo casu di-
stinguendo quia vel est persona publica
que facit hoc ratione officii ut iudex
recipiendo iuramentum testis non peccat
aliter peccat secundum Augustinum et ... allegatur
infra. In 2o casu aut exigit ut fides
plenior habeatur et tunc non peccat aut
quia non dubitat an dicat veritatem
et iterum non peccat aut quia asserit
et tunc peccat venialiter pro suspicione.
Secundum ad 2um articulum distinguendum est quia quod
per iuramentum aliquid promittit continet
hoc est totaliter et manifeste bonum aut to-
taliter et manifeste malum aut partim bonum
et partim malum aut non est manifestum sed
dubium. In primo casu iuramentum est ser-
vandum quia est iuramentum cadens
in materiam licitam et honestam 1a 2e. Serva-
dum est. In 2o casu non servandum est
iuramentum quia dicit canon et
originaliter ysydorus. In malo promisso
rescinde fidem in turpi voto muta
decretum quod turpi promisisti ... noli
adimplere. In 3o casu partim est servandum
sicud cadit super materiam bonam et partim
non servandum sicud cadit super
materiam malam. Sed in 4o casu debet
homo querere consilium et si sit consilio
peritiorum quod sit bonum servandum est
si non malum non est servandum. Si autem
manet in dubio etiam post consilium tunc
a suo superiori debet petere dispensationem
super tali iuramento sed forte dicetur quod
2um et 3um membrum iuramentum quod
sit contra deum per papam cadit sine dubio
super materiam malam et tamen iosue servavit

Tale iuramentum quo iuravit ga-
baonitis quod eos nollet occidere de quibus
tamen cum dominus precepit ut occideret
2ᵐ iuramentum quod facit meretrix
fornicatori de non recedendo cadit ab
mala eo super materiam et tamen servandum est
ut videtur quia dicit Augustinus meretrix
que iurat fidem servaturam fornicatori
mala est ei adherendo sed peior fidem
non servando Sed inter duo mala mi-
nimum eligendum est 3ᵐ topicorum
tho. dam. 1ᵒ et Dolo Iosue servavit iuramentum
quia non occidit gabaonitas
corporaliter et servavit dei preceptum quia
occidit eos aliquo modo civiliter quia rede-
git eos in servitutem perpetuam Ad 2ᵐ
dico quod Augustinus loquitur de meretrice que
post iuramentum tale alteri fornicationem
adherendo apostatat a recto
responsum est Ad 3ᵐ articulum pono primo istam
3ᵐ articulus 9ᵒ p.
conclusionem Omne periurium est peccatum non
solum inferius Sed etiam hoc sequitur quod nullo
modo potest bonum fieri probatur sic quia omne
periurium est contra 2ᵐ mandatum
prime tabule non assumes nomen
dei tui in vanum 1ᵒ et Item omne
periurium est testis falsus Sed proverbiorum 19
dicitur quod testis falsus non erit impu-
2ᵃ c.
nitus 2ᵃ conclusio sit ista non omne periurium
est mortale peccatum probatur sic quia aliquod
periurium est iocosum sicud aliquod men-
dacium est iocosum Sed tale non est mor-
tale sed veniale et ideo doctores dis-
tinguendo dicunt quod aliquod mendacium est
deliberatum iuramentum et solempni-
zatum commissio eius primum est grave
Concil. peccatum mortale aliquod deliberatum tamen
3ᵐ quod nec deliberatum nec solempni-
zatum commissio eius primum est grave
peccatum mortale et reddit hominem
infamem commissio eius 2ᵐ frequenter
est mortale peccatum Sed commissio eius
3ᵐ non est mortale sed veniale
4ᵐ articulus peccatum Restat ad articulum 4ᵐ quantum
ad istum dico quod lex mosayca pre-

Super considerari bino modo ut moralis
erat et spiritualis et divina Alio modo ut ci-
vilis erat et inquantum ordinavit homines
debite quo ad rem publicam et privatam
Sit prima conclusio ista quod lex mosayca ut 9ᵒ p.
primo considerata prohibuit omnem ma-
lam concupiscentiam etiam interiorem et in nullo
exteriori opere expressam adextra probatur sic
quia lex mosayca inquantum moralis
prohibuit omne illud quod radicaliter
omne bonum moribus oppositum procedit Sed
concupiscentia interior concupiscentie est huiusmodi ut ma-
nifestum est 1ᵒ et Sed contra papam Clementem
de concupiscentia addit aliquod perfectionis super
preceptum legis quia dicit noster salva-
tor Audistis quia dictum est antiquis Math.
non mechaberis ego autem dico vobis quod
omnis qui viderit mulierem ad concupiscen-
dum eam iam mechatus est eam in corde
suo Item glossa super hoc Respondeo dicendum
quod lex vetus prohibebat manum non
animum per solutionem istorum contrariorum Sit 2ᵃ
ista quod si lex mosayca capitur ut est
civilis tunc prohibuit solum concupiscentiam
malam prout aliquo conatu vel opere
exteriori fuit expressa ad extra probatur quia
lex illa inquantum civilis non aliter puni-
vit quam sic 1ᵒ et non aliter prohibuit
non enim punivit concupiscentiam nisi ad ex-
tra manifestatam ad primum contrarium quod
lex illa inquantum divina si non expresse
tamen tacite includebat evangelium ut
esset rota in medio rote Sed si capitur
ut civilis tunc evangelium multa super-
addidit Ad 2ᵐ dico quod glossa loquitur
de lege illa ut civili Ad articulum principalem
patet conclusio Sequitur primum 10 libri

Utrum filius dei patris naturam
humanam assumpsisset. Si homo
sine peccato in statu inno-
centie permansisset. Et non videtur sic quia
in operibus dei nihil potest nec debet fieri frustra
dicente philosopho primo et 2o celi. Deus et
natura nichil faciunt frustra. Sed si
homo non peccasset frustra filius dei patris
incarnatus fuisset. Et videtur sensisse
beatus Augustinus in quadam oratione ad be-
atam virginem ubi sic dicit. Virgo virginum nostra
pericula / propter peccatores paras. Si deesset
qui peccasset. ut quid intur filius salua-
tor / Vel ulla esset indigentia salutis
Patet igitur quod filius dei patris incarnatus
non fuisset si homo non peccasset. Sed
oppositum videtur sic. Nullus de humana natura
dignitatis ratione sue innocentie iustitie originalis
deus postquam homo peccavit tantam dignitatem
ei contulit ut homo fieret. igitur si homo non peccasset
adhuc immo et a fortiori deus illi dignitatem
contulisset quod filius dei patris incarnatus fu-
isset. igitur et cetera. Premissa protestatione
consueta circa materiam huius questionis tria
occurrunt pertractanda. Primum quomodo possit
persona divina assumere naturam creatam in sup-
posito unitam. Secundum quomodo talis assumptio
seu incarnatio fuit tantummodo terminata ad
personam filii / absque hoc quod terminaretur
ad personam patris vel spiritus sancti. Tertium de principali
quesito. Circa primum ponam duas conclusiones
quarum prima sit ista. Persona divina assumere
naturam creatam in unitate suppositi non potest
ostendi esse possibile evidenter et ineffraga-
bili ratione humana. Patet sic quod est supra om-
nem rationem humanam hoc evidenti humana
ratione ostendi non potest. Sed misterium huius divine uni-
onis est supra omnem humanam rationem
ut patet ex multis dictis sanctorum. Ait
enim beatus Ambrosius de verbi dei incarna-
tione quoddam hereticum sic. Michi est impossi-
bile generationis scire secretum. Mens
deficit / vox silet non mea tantum sed an-
gelorum supra potestates supra cherubin
et supra seraphin et supra omnem sensum

est. Et subditur Ambrosius Ergo heretice
ori tuo manum impone. Scrutari non
licet superna misteria. licet scire quod natus
sit sed non licet scire quomodo natus sit. In-
effabilis enim illa generatio humanum sensum
et mundi intelligentiam excedit. hec non capit
humane intelligentie ratio. Et consonanter ad
idem loquitur beatus Augustinus in epistola ad
Volusianum. ubi sic dicit hic si ratio queritur
non est admirabile. Si exemplum poscitur non
est singulare. Demus deum aliquid posse
quod nos fateamur investigare non
posse. In talibus namque rebus tota
ratio facti est potentia facientis. Et alius
de hoc profundissimo misterio sic dicit hic natura
silet / loyce vis exulat omnis. Rhe-
thorice perit arbitrium ratio quod vacil-
lat. Secundo. Mirabilius quia ille qui testi-
monio salvatoris erat lucerna ar-
dens et lucens et non solum propheta sed
plus quam propheta scilicet Johannes baptista dixit
se non esse dignum solvere corrigiam
calciamenti. hec secundum glossam ordinariam misterium
unionis huius divine exprimere. patet igitur conclusio. Ex
ista conclusione sequitur correlarie saltim dependenter
quod dei filium esse incarnatum non
percipitur lumine naturali sed sola fide
et hoc est quod dicit beatus Ber. in sermone de na-
tivitate [illegible] quomodo cor huma-
num his duobus fidem accommodat
quomodo credi potest quod deus homo
esset et quod virgo fuit que peperisset. Ex
quo sequitur quod [illegible] credi non
potest [illegible] cogitemus sine fide
[illegible] Secundo
[illegible] theologus non est [illegible]
communiter quo [illegible] loquitur
[illegible]
[illegible] Secunda
conclusio sit ista. Persona divina assumere
naturam creatam in unitate suppositi potest
persuadi esse possibile ratione probabili patet
quia sic persuadet venerabilis Richardus
de sancto Victore. quod sicut deus potest fa-
cere quod substantia [illegible] existat

et tamen non operatur ut patet dictum 3o de [illegible]
primis quos Augustinus omnino non tetigit. Sic
potest influere a deo creature sibi ut sic ex-
istat et tamen non potest existat sed aliter
[illegible]. Item generationem istam declarat Ana-
stasius per simile in simbolo licet non sit
in toto simile cum dicit. Nam sicut ani-
ma rationalis et caro unus est homo ita deus et
homo unus est Christus. Et potest probabiliter
addi hic sic formari. Illud non est impossibile quod
contradictionem non implicat 4o methaphisice. Sed
in diuino supposito sustentari naturam huma-
nam velut quandam aliam naturam creatam
non implicat contradictionem quod sic patet quia non im-
plicat ex parte virtutis diuine eo quod
sufficiens ut sic dicat [illegible]
de natura et hoc implicat ex parte creature
quia natura naturalis est potentia ipsa supposita-
tione [illegible] non repugnat ipsa suppo-
sitatione separari et per quem sustentari
virtute aliena 12 9o [illegible]. Et patet quod
est possibile personam diuinam assumere naturam
creatam in supposito unitatis. Contra ad ar-
ticulum primum. Et [illegible] ad 2m autem
pono istam [illegible] quod una diuina persona potest
naturam creatam assumere terminatiue [illegible]
personis diuinis huiusmodi assumptionem non
terminantibus. patet sic quia distinguntur realiter
[illegible] quod distincta sunt non repugnant quin
unum posset terminare aliquid quod non terminat
alterum ut notum est ex terminis. Sed persone diuine
realiter sunt distincte quia pater patris [illegible] filius
ut dicitur in simbolo [illegible] 12 et [illegible]
Item sic quod non conueniret diuine [illegible]
[illegible] persone [illegible] distincte per-
[illegible] unam sine alia. Sed assumere
naturam creatam est huiusmodi 12 et [illegible] patet
sic quia omnia ea que conueniunt per pro-
prie conueniret sed quia [illegible] personis
[illegible] aqua [illegible]
[illegible] non est [illegible] quod [illegible] unum
[illegible] quod [illegible] magis patet quia [illegible]
[illegible] non terminatur in [illegible]
quia una diuina non assumpsit humanam
sed pater 12 et [illegible]. Et confirmatur sic. Illud
quod [illegible] fide catholica credendum est [illegible]

est possibile. Sed solum filium esse diuinum as-
sumpsisse naturam humanam 12 [illegible] patet quia
fides non [illegible] et 12 [illegible] ne
impossibile. Contra ad 3m autem
dico quod quia istud admirabile et
venerandum misterium incarnationis [illegible]
[illegible] patet sed sola fide et [illegible]
[illegible] scripture quia dicto misterio
[illegible] natiuitatis. [illegible] fides
credat [illegible] non explicat. et quia scriptura
[illegible] ut plenum [illegible] incarnationis
fuisse redemptionem humani generis. Ideo omnis
[illegible] doctores teneat [illegible]
[illegible] ego sustinere volo illam
quod [illegible] si homo non peccasset dei filius incar-
natus non fuisset. patet sic primo quia
cessante causa cessat effectus. sed salu-
re peccatores fuit tota causa incarnationis
ut super illo verbo [illegible] ad Thymotheum
1o Christus ihesus venit in hunc mundum peccatores
saluos facere. dicit glossa. Nulla causa
veniendi fuit Christo nisi peccatores sal-
uos facere. Tolle morbos. tolle vul-
nera et nulla est causa medicine. [illegible]
Augustinus in libro de verbis domini exponens
illud. Venit filius hominis querere et saluum
facere quod perierat. dicit si homo peccasset fi-
lius dei non venisset. Item super isto verbo
Mathei 9o. Ipse saluum faciet populum
suum [illegible] dicit Augustinus si homo non pec-
casset [illegible] non [illegible]. sed [illegible] alia quod
opponunt [illegible] est quod filius dei est
incarnatus et 12 si homo non peccasset
nichilominus filius dei incarnatus fuisset.
2o quia [illegible] immunis [illegible] capa-
[illegible] fuisset [illegible] peccatoris
3o sic [illegible] Anselmus [illegible] Cur
deus homo c. 19 dicit quod perfecta [illegible]
[illegible] est [illegible] beatitudinis non
fuit ruina angelorum quia [illegible] homo
non posset gaudere de [illegible] sua [illegible]
cum homo gaudet de ruina [illegible]
[illegible] incarnationis [illegible]
homines [illegible] incarnationis [illegible] homo
posset gaudere de incarnatione nisi [illegible]

gaudet de peccato quos non est dicendum
¶ Solutio. dico quod non est dispositione universi si-
pliciter incarnatio filii dei licet tunc universum
sit perfectius quam antea ¶ Ad 2m dico quod hec
capacitas non est potentie naturalis ut arguitur
assumit sed solum potentie obedientialis.
¶ Ad 3m dico quod peccatum fuit causa incarnationis
solum occasionalis non per se et per hoc
rude(?) contra propositum quia licet innocentia
non debeat obesse nec obstat peccatum tamen occa-
sionalis.
Vidi in dextera sedentis super thronum
librum scriptum intus et foris et signa-
tum sigillis septem. Apoc. 5o c. Si sacra
scientia litterarum. Empirea illa omnium bonorum
ingenia. Sed dico theologie. mere salutis
scientia ad ceteras cum quibus scias fuit co
parata transcendit veritatis certitudine precellit
auctoritatis celsitudine / sanctarum panis
continet plenitudinem / ac plurima earum diffi-
cultates. id eius ultime certa insistens vi-
detur / unde / auctoritatis celsa roboratus videlicet
ipsam in dextera sedentis super thronum /
ea quod pluris plena misteriis / videt
librum scriptum intus et foris / inopia inve-
niens plurima quod continet difficultate
tegitur dicitur esse signatum sigillis septem / Vidi
itaque in dextera etc. dico primo quod sacra theologia
ad alias comparata scias transcendit eas vi-
certitudine ipsa namque est testimoniis al-
tissimi et agnitio ultima Eccl. 24o
et in despiciis vis pascebat qui dice-
bat Hic est liber verborum vite et creatoris vitatis. ps.
118o. Sed et despicis veritatis certitudine dicitur
quod huius sacre doctor et auctor Celum et
terra transibunt verba autem mea non transibunt
Luc. 21o. Secundo dico quod hec sacre scientie ad ali-
as comparata scias precellit auctoritatis celsitudine
et ideo visa est in dextera sedentis super thronum
in dextera quidem id est in christo qui est dextera dei
patris. de qua dicitur psalmista in psalmo Salvavit sibi
dextera eius et brachium sanctum eius / et ideo
dicitur liber sacre scripture est in dextera dei patris
id est in christo quia ipse huius libri precepta adim-
plevit ipso dicente. Non veni solvere
legem sed adimplere Math. 5o. Dico 3o
quod hec sacra scientia scripturarum continet plenitudinem
et ideo ipsa videtur ut liber scriptus intus
et foris / intus scriptus quia intra vel re

demptorum interna legis vitas tenet
clausa. Sed scriptus foris quia littera evan-
gelii ipsam mire redemptionis veritatem e-
videnter aperuit. Vel ut dicit beatus Gregorius super
Ezech. liber sacre scripture est scriptus intus
per allegoriam / foris per hystoriam / intus per spi-
ritualem intellectum / foris per litteralem. Intus
quia invisibilia promittit / et foris quia
visibilia recte disponit / de hoc libro dicitur Ezechi-
el. Et ecce manus missa est ad me in qua
erat involutus liber et expandit illum coram me
qui erat scriptus intus et foris Ezech. 2o c.
Et huius divinorum plenitudo sanctorum sacre scriptu-
re figurata fuit per tabulas testimonii
utrasque per septas quas portavit Mo-
yses rediens de monte Exo. 32o Eadem
plenus itaque hanc scientiam sacram plena
in sententiis recte videlicet ea ut librum
scriptum intus et foris ¶ Dico 4o quod quia
hec sacra scientia plurima continet difficultates
ideo signata dicitur sigillis septem / sunt enim sane
eius res difficiles et non potest eas homo
explicare sermone Eccl. 1o et contraria
cius manus difficilibus certa hanc scientiam sacram
que est sapientia ex ore altissimi. cui id est sapien-
tiam mundi est stulticia. cum certum procedat
sapientia stulticia. quantum differt lux a tene-
bris Eccl. 2o. et ideo recte dicitur quod huius sacre
difficultates quas continet liber sacre scripture
Et erit vobis visio omnium sicut verba libri signati quem cum
dederint scienti litteras dicent lege istum. et ille re-
spondebit legere istum. quia dederit non possum
signatus est enim. Ysa. 29o Est preterea hec sacre sci-
entie sigillis signata in enigmatibus figurarum
et in misteriis sacramentorum Enigmata
figurarum et aliqua veteris legis multiplicia
que magis ante christi adventum fuerunt obscu-
ra et difficilia quibus velud sigillis septem fuit
clausa / Primum enim fuit primi hominis de terra
plasmatio / sed vicit agnus qui occisus est
qui redemit nos deo in sanguine suo
et aperuit hunc librum et solvit signa-
cula eius Apoc. 5o c. Primum enim fuit
primi hominis de terra plasmatio / quod eius dor-
mientis primum mulieris de costa vel dor-
mientis formatio / quod abel occisio. quod dilu-
vii inundatio. quod abrahe circumcisio.
primum rubi ardentis visio. quod virge flo-
rentis fructificatio / primum agni immo

latio. venit sponsus exaltatio mea. Si-
gilla signata quae per septem sunt aperta quae
omnia contingebant eis misterialiter, id est a Christo unde
v° c. et in [illegible] quae sacra scriptura alibi septem
sigilla signata per sacramentorum mysteria quorum
notitia in hoc quarto libro nobis est edita. Sep-
tem ista sigilla sunt ipsa, scilicet sacramenta, scilicet
baptismus, confirmatio, penitentia, eucharistia, ordo,
matrimonium, extrema unctio, quae recte ex
ipsorum proprietate et efficacia sunt quasi quaedam
sigilla regis. Sigillis namque principum
sui manu muniuntur, manumissi privile-
giantur, profugi et proscripti revocantur,
foedera pacis confirmantur, secundum dignitates dis-
pensantur. Sigillis et amicitiae et amoris
vincula innovantur. Sigilla et praelio co-
ntra victoribus conceduntur, ut si verus sa-
cramentorum auditur quodlibet istorum in sacramen-
tis operis spiritualiter nobis exhibetur. Per
baptismum namque aperitur peccati originalis manu-
mittitur, per confessionem privilegiatur, et sic profu-
gi et a gratia dei proscripti facimus per penitentiam si-
gillum revocamur, per sigillum eucharistiae inter
deum et nos pacis foedera confirmantur, per sa-
cramentum ordinis secundum dignitates dispen-
santur, per sigillum matrimonii carnalis vel spiritualis
amicitiae et amoris vincula innovantur. Per
extremam unctionem liberati sumus contra [illegible] hostis
feliciter [illegible] nobis sigillatur. Propter
hoc quod sacramentorum vim tam multiplicem
liber iste [illegible] et spiritualiter iste [illegible] [illegible]
designatus sigilli septem quorum ad eorum pertinet
[illegible] Christi proprium. Secundum quod [illegible] liber
sed certe [illegible] gratis [illegible] tunc [illegible]
claritudine [illegible] illustris huius dei [illegible]
[illegible] auctoris [illegible] consistentiae [illegible]
ipsa auctoritate roboratus vidi in dextera se-
dentis super thronum summarum continentem
plenitudinem perfectionis. Ideo ipsa contempla-
tio vidi librum scriptum intus et foris.
Invenies in ea plurima difficilia [illegible]
figurarum enigmata sacramentorum vim
multiplicem. Ideo vidi librum signatum sigillis
septem. Vidi in dextera sedentis quae
fuerit gratia collationis propria. In quibus
[illegible] quae ad materias continet librarum
huius voluminis summarum iuxta [illegible]
in primo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

decorem, honorem, amorem et vigorem.
Decorem luminis superni, honorem creatoris
summi, amorem redemptoris mei, vigorem
vero sacramenti. Decor luminis superni
tam illustrium tangitur per insigni admira-
bilitate in primo vero themate cum dicitur: vidi, et
hic respicit materiam primi libri. Honor
creatoris summi in dextera illustrium tangitur
per insignia maiestatis cum subiungitur: in dextera
sedentis super thronum [illegible] et [illegible]
Amor redemptoris mei tuta [illegible]
[illegible] apostolorum plenitudinis. Sic co-
templati summus liber scriptum intus et
foris et hic respicit materiam tertii libri.
Vigor vero sacramenti [illegible] exhibet
[illegible] [illegible] signis cum dicitur quod liber
ipse sit signatus, scilicet sigillis septem, manifestatur
nobis in [illegible] huius quarti libri. Est enim vigor sacra-
menti non modo signatus vel signans, sed
efficax et verus maxime quoad sacramenta
novae legis, ut patet per probationem. Tangit quarto super
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sacramenta ve-
teris et novae legis, sicut dicitur quod in veteri lege
sacrificia et oblationes [illegible] signabant
quae [illegible] novae leges [illegible] salutem et haec
nobis impendi [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible]

Verum divina sacramenta [illegible] fuerunt
homini necessaria, quod sic arguitur: quia post [illegible]
statum homo indiguit gratia, per eadem fuerunt
sacramenta necessaria, cum ipsa sint per quae nobis
confertur gratia. Sed homo numquam fuit in statu
[illegible] indiguit gratia [illegible] [illegible] ergo
[illegible]. Oppositum arguitur sic: in statu innocentiae
divina sacramenta homini non fuerunt necessaria,
igitur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Hugo
sacramenta sunt vasa medicinae. Sed in sta-
tu innocentiae homo in iustitia originali
fuit perfecte sanus, igitur vasa medicinae tunc
non erant necessaria et ideo [illegible] primissa [illegible]
[illegible] Circa solutionem huius quaestionis volo
[illegible] [illegible] Primo sacramentorum
institutionem. Secundo [illegible] tertio [illegible]
[illegible] expedita [illegible] ad [illegible]
materias [illegible] [illegible] principis [illegible]
[illegible] in quibus [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sunt
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] ipsa [illegible]
[illegible] [illegible] Pono [illegible] [illegible]
[illegible] institutionem sacramentorum divinum decente

ex nobis expediens fuit / hanc quia decebat
benevolentiam sic decuit quippe dei misericordiam
iustitiam et sapientiam in quibus consideratur omnis
via domini / decuit misericordiam dei quia homo
male gratiam servabat propter voluntatis fle-
xibilitatem / ideo deus instituit sacramenta ad que
homo recurrens gratiam recuperaret. et ideo magis
nunc fuit ista institutio necessaria cum sacra-
menta non solum ad remissionem culpe sed
et pene. decuit et dei iustitiam sacramenta
instituere quia cum sit iustus exigebat a qualibet
humiliatione propria homo ad gratiam se disponere
et sacramenta suscipiendo. quia ex quodam pac-
to gratiam inveniret. decuit et hoc ipsum dei
sapientiam. ut sicut homo per lignum occiderat ita per
lignum salutis remedium inveniret ¶ Ex-
pediens et fuit ex parte conditionis hominis quia
ex lapsu impotens erat homo ex quo ad ratio-
nale ideo data sunt ei sacramenta visibilia
ad eruditionem ¶ Erat homo elatus quo ad irascibile
ideo data sunt ei sacramenta corporalia ad
sui humiliationem ¶ Erat et fastiditus quo
ad concupiscibile ut non sapiant ei spiritualia
ideo instituta sunt sacramenta ad exercitationem
patet 1° ex hac dictione quia sacramenta institue-
runt decuit et nobis expediens fuit.
Sed posset aliquis dicere quod si aliquo plus indiget ex-
tus quam sanus ergo deus plus operuit dum
homini conferendo ad salutem consequendam quam
si non occidisset ¶ Talia autem non sunt nisi sa-
cramenta quia alias homo si non occidisset habuisset
gratiam virtutis et dona 1° 2°. et confirmatur
sic quia homo ignarus fuit / optimum et con-
veniens erat sibi dari precepta legalia 1°
cum et esset in statu pari ratione optimum fuit
ipsi providere per sacramenta medicinalia 1° 2°. ¶ Sed
contra videtur quod non expediunt ex isto quod sacramenta
sunt instituta quia tempore medicine est ex isto
quod plures sunt vias veniendi ad salutem.
Sed institutis sacramentis non est alia via veni-
endi ad salutem quam per sacramenta / [illegible] non erat
omnis via qua se disponebat [illegible] ad
gratiam / contraria est haec via per sacramenta institu-
to sic. quamvis mandata [illegible] non sit [illegible]
ne [illegible] sane / et [illegible] [illegible] infirme [illegible]
multiplicandum [illegible] non est nisi [illegible]
[illegible] 1° si sola mandata essent in precep-
to facilior esset via [illegible] instituta [illegible]
est ut [illegible] salutis [illegible] / Solu-
tio ad primum dico quod si plures essent vie [illegible]
[illegible] fuit ita bona. nulla ita utilis. nulla

tam efficax et compendiosa et perfecta [illegible]
ad secundum ¶ Ad 2m dico quod ad hoc quod appareat
homines non tantum honerat sed alleviat ut
patet inferius de penitentia et penis in an-
tibus / non sed quod si sola moralia essent ut
in precepto quod via ad salutem esset facilior
ymo nunc est facilior per sacramentorum adiutorium
¶ Secunda questio sit ista quamvis sacramenta 9° 2m
ut sacra semper fuerint remedia non
tamen quodlibet sacramentum semper fuit remedium. Se-
pars huius questionis patet ex conclusione precedenti et ex [illegible]
probatione et ideo [illegible] doctores dicunt
quod sacra semper fuerunt medicine ¶
Sed 2a pars questionis patet de matrimonio quod tempore
innocentie per modum preceptum fuit institutum
ut patet Genesis 2° c°. sed non erat tunc in re-
medium sicut nunc quia tunc non erat opus
remedio quia tota fuit sanitas in pri-
mis parentibus. sed erat solum in officium 1° 2°
¶ Et ista questio sed quod matrimonium aliquid fuit
et non fuit sacramentum [illegible] [illegible] re-
medium aut remedium patet quia institutum in-
nocentie fuit et tunc non fuit sacramentum sal-
tem illa ratione 1° 2°. ¶ Tertium ad materiam
ponam et questionem quarum prima sit ista quod
signo est [illegible] [illegible] sit quod omne
sacramentum signum et est signum [illegible] decebat
benevolentiam sic ¶ Prima sacralis medicina
est sufficiens medicinam. quia homo lapsus
est non tantum in [illegible] sed in
[illegible] ignorantie. ideo ut in utroque curetur
sacramentum non tantum debet habere sacramentum quod [illegible]
sed et instructionem et significationem seu signum
per quod excitaretur motus fidei et [illegible] sacra
sunt homini salutifera 1° [illegible] ¶ Et
4° patet per diffinitionem sacramenti quam ponit magister in
textu [illegible] est sacre rei signum. et
confirmatur per illud quod dicit [illegible] quod sa-
cramentum est materialis elementi [illegible] re-
putans ex institutione signans / Se-
cunda sacra habent suam totam ex institu-
tione et sunt instituta ad significandum
1° signum est [illegible] quod fuit [illegible]
¶ Secunda questio sit ista quamvis quecumque sit [illegible]
bus sacramentis consistit in aliquibus re-
bus [illegible] signatibus / et specialis
est sacris nove legis ut consistunt
in verbis et rebus [illegible] patet [illegible]
patet [illegible] Sed secunda probatur sic quia
[illegible] debebant instituti sacra nove

legis ut non solum gratiam sed etiam veri et
personam salvatoris repraesentaret. Ex cuius pas-
sione habent efficaciam vel gratiam quam omnes re-
cipiunt qui rite percipiunt huiusmodi sacramenta.
Sed in persona salvatoris est verum et etiam vivum
sanguinis corporis ideo sacramenta novae legis dicuntur conferre
in verbis et rebus et ideo convenit. ¶ Ad tertium
ad tertium autem potest dici quod tempus pa-
stra ista quod in statu innocentiae nec fuit
necessarium nec optimum ad esse sacramentum. Prima pars patet
quia ubi nulla fuit infirmitas ibi non
fuit medicinae necessitas. Sed in statu innocentiae
non fuit infirmitas et quia sacramentum est me-
dicina ideo convenit. Alia patet ex illo Hieronymi
... quod otiosum est opus vel aliquibus me-
dicinis sed male habentibus. Secunda pars patet
patet quia infirmitas abest et expectatio. Sed
in statu innocentiae nullum erat peccatum.
Sed prima pars secundae patet per venerabilem Hugonem qui dicit
Ex sacramentis sunt vasa medicinalia quod dicitur propter
gratiam quae eis sacramentis confertur per modum
medicinae. Sed forte dicetur quod ... per aliquem
... Solutio. Remanens homo indigu-
isset gratia non tamen indiguisset ea quod peccatum
... et non indiguisset ea in eo sacramenta-
li vel medicinali et sic patet ad formam. ¶
Etiam si opponatur de matrimonio ... sup-
quia in statu innocentiae fuit institutum
in officium non simul in officium et remedium
sicut nunc in statu post lapsum. ¶ Secunda conclusio
sic ista. Post lapsum hominis in peccatum
per quem ... statum vitae praesentem legis
... Mosaicae et evangelicae ... utilia et
congrua et quaedam necessaria fuerunt homini di-
versa sacramenta aliarum et alia ... magis
perfecta et minus perfecta secundum exigentiam statuum
diversorum. Prima pars patet quia in quocumque statu du-
rat infirmitas ... statu est utilis et necessaria
medicina. Sed post lapsum hominis a statu in-
nocentiae per quemcumque statum vitae duravit in-
firmitas. Idem ... et dico quod ... necessaria
quia deus alia via potuisset salvare.
Secunda ¶ Tertia conclusio sit ista. Ex ... sta-
tu ... nec necessarium nec congruum esse ad
sacramentum. Patet quia ubi est perfecta sanitas
cum impossibilitate infirmitatis ibi non est
opportunitas medicinae. Sed in patria est ita
et tamen perfecta sanitas ... quod in patria
est ... aliqua infirmitas ... non ...

tamen nec congruum ibi esset ad sacramentum
cum sacramenta sunt medicinae et remedia. ¶
Nunc expeditis de ponendis partibus quaestionis
descendo ad aliquas particulares conclusiones
in prioribus meis principiis in quibus
... cum dominis et magistris meis. Et
primo ad magistrum meum conferendo cum magistro
... qui impugnavit istam conclusionem
Expeditio sacrae scripturae non ... nec
... theologiae sine fide quod
probavit sic quia principia ad ... habitus
sunt articuli fidei ex quibus procedi non
potest nisi sint ... et quod non ... ...
... ... contra ... ¶ Ad
istud autem dico ... sic quod ...
... ...
... per ... ... et
... quia tunc articuli fidei habitus theologiae
non ... ... lumine quod ... lumine
fidei. Ex quo ... ... et ...
... ... doctores solemniter ...
... ...
... ... et ... ...
... ... videtur quod ... ...
... ... ad ...
... ... quod non ... ...
... ... dico tamen
quod ... ...
... non ... ...
... ... vel ... ...
... ... sed ... efficacius quae ...
... efficacius ... ... intellectum
... et ... ...
... ... Sed ... ...
quia articuli ... quia tunc ... theologiae
... ...
articuli fidei ... ... quod ... fidei
non alia ... et dico quod ... ...
... ... fidei nisi cum
... habitus infusi. Sed ... ...
... cum ... sacrae scripturae
articuli fidei ... ... lumine et
... quod ... ... in ...
et ... fuit ... ... de
trinitate ... ... ubi loquitur de ...
theologiae ... ... tribuitur ... quo
fides saluberrima ... ...
... ... et ... et ...
... ... ¶ ...
fides ... ...
... ...

infuso possit haberi scientia de pure credibilibus
quia probatum est per geminum. Solutio. Ne-
quaquam. Primo dico quod predicatio exterior sicut
apostolorum audientibus et fidem habentibus ad
caritatem et ad alia dona sic potest dis-
ponere ad fidem quam tamen deus infundit.
Et ex hiis etiam videtur aliquibus quod ipse
querit aliquis articulos fidei consequenter
alterius luminis quam luminis fidei unde
nascitur illud lumen aliquod. Dico quod ex
fide et ex studio scripture quasi simpliciter quia
habita fide ex studio scripture theologus incipit
clarius cognoscere credibilia fide quam sola fide.
Ad vim ad dicitur magis videtur magister
meus recedendo cum credita sic. Si possit
acquiri habitus acquisitus sine fide de pu-
re credibilibus. Secundo quod non concedit pure
credibilia. Modo quamquam et ad probationes cum
dico quod ibi dicitur pure credibilia ipse vi-
detur sic quod sine fide cognosci non valent
nisi forte loquendo de fide sed eo locutus
sum sine fide etc. / Contra. Item ex ex-
positione sua patet quod non sunt aliqua pure
credibilia quia quecumque talia illa vel et secundo
patet quod quecumque alia non vel et secundo aliqua sunt
sic tamen credibilia pure quia non manifesta
nec credibilia. Sed secundo patet quia doctores vo-
cant articulos deitatis et incarnationis pure
credibiles quia solo lumine supernaturali fidei
infuse quod patet per beatum augustinum qui dicit de
credibilibus ex fide creditis fides vero dum
dicit etc. / Ad dicta multa fortasse que alle-
gant prima parte. Videtur mihi meus ad omnia
ex isto fundamento quod loquitur de fide for-
mata. Contra. Fides sequitur ad formam suam
que est caritas fit etc. ex dilectione.
Sed auctoritates ille loquuntur de fide
simpliciter. Et ipse videndo ad illas auctoritates
dicit quod intelligitur sic quod ad eos fidei non
pertinet quis in questione attingere sed
tantum quod aliquis fit fidelis ex fide per bonam
in informaturis. Sed contra ex dictis suis quod
habitus pure informe aliquem quod credat
multa secundo. Ecce qui est secundo licet quod de ad-
hesione sed illam cognitionem quia sola
non sentitur nec cognoscimus 1^3 r q. Sed contra
premissa cum quod quidem eo sic
[illegible]

qui dixit si iudicio aliquorum de suis
quod magister meus intendit. Item non possit informare
unum iudeum vel paganum de habitu theologie
sine fide quia non hoc possit informare fidelem et de-
votus. Dico quod fides requiritur non solum
propter adhesionem ut magister meus assume-
re videtur sed et propter cognitionem certam. Con-
tra ipsa. Nisi credideritis non intelligetis et ita
loquitur beatus augustinus in libro 20 de libero arbitrio.
Sed dico quod in illis hereticis fuit adhesio
sine fide et ideo non fuit in eis habitus theologicus
quia non fuit acquisitus. Dicit magister meus in
principio alia conclusione mea quod ex talibus conclu-
sionibus scripture potest acquiri habitus sine fide
quia probavi sic quia aliqua sunt ibi tra-
dita que sunt pure moralia et naturalia
etc. Hec impugnando dicit quod tamen illa habitus
sunt scripture et habeat rationem ad fi-
nem. Dico quod scientia infusa moralis assumitur
ad scientiam naturalem quod ut sic assumpta habet
rationem ad finem. Secundum tamen potest haberi sine scientia
morali sicut idem quod philosophus in fine primi libri
ethicorum tractat de potentiis etc. Sic impo-
sito 2°. ¶ Ultimo dico quod quarta
conclusio magistri mei non est sustinenda
ut dicit videtur quod ex studio sacre
scripture posset acquiri habitus vel fide
terminus sine fide quod si credibile potest cognosci et
per intellectum cognosci sine fide. Sed quod
amabilis posset amari sine caritate
quod est erroneum et quod patet quia voluntas
ex pura natura non est amoris facultatis
quam intellectus vel ipsum. Et si
forte velit dicere quod voluntas sine caritate
possit diligere naturali dilectione sed non meritoria
ita quod etiam sicut ipse dicit quod quis
per naturam ad credendum non actum fidei in-
fusa sic potest quis et forcius per virtutes
intellectuales et morales naturam ad amandum
et amandum sine caritate infusa possit et
etiam intensius sed generaliter quare non
esse meritoria. ¶ Item si fundamentum dictum
esse sufficiens tunc fides ut habitus infu-
sus et ut habitus theologicus esset omnino frustra
et dicit ipse in principio totale ad quos
sit ponenda fides infusa si sine ea
possimus credere omnia. ¶ Item ex fundamento
[illegible]
magistri mei sic de credibilibus informans
quod credulitatem informans ille quod fecit potest
parare quod diligat diligenda et proprie

sponenda. Iste excipiunt talibus velut
vitia etiam q̄ ē heresis pelagii 1ᵃ 2ᵉ q.
Nunc que veniunt ad mentem in quodam officio au
diendo magistri mei Thome gubym. qui
impugnavit generaliter quam posui in principiis meis
Theologia non est scientia modo quo philosophi de scientia sunt
locuti. Primo ea sic quia philosophi sunt locuti
de scientia que potest acquiri sine fide infusa re
ligionis. Sed theologia sine ea fide acquiri
non potest 1ᵃ 2ᵉ q. Praeterea quia tunc modo scientia potest
assumpta nisi eo velle, dicit ipse, loquendo in dupli
cibus scientiam invenimus per philosophos. Contra
secundum primum de quibus philosophi sunt locuti
haberi certum sine quocumque dei dispensatione. sine
dono dei speciali super addito 1ᵃ 2ᵉ ipsi sunt locuti
de scientia que potest acquiri sine fide religionis
infusa. quia tamen cum fides sit donum dei spe
ciale et quasi credunt aliquos dicunt ut omnes
sic doctores dicunt. Et ad 2ᵐ patet quia
cum omnia in scriptis de quibus philosophi sunt locuti
operam per se de scientia sit et quod est ... ex
perientia quia ipse hoc dicit philosophus primo posteriorum
intellectum cuiuslibet quod causa vel quo ipsum
non potest habere scientiam ... Et tunc dicitur
scientia de qua philosophi sunt locuti et de qua
unusquisque intendebat sic se habet quod cum prin
cipium q̄ ē quodammodo clare cognoscitur. sed in
facto theologia ut dicit apostolus videmus aliqua
prospectum et in enigmate 1ᵃ 2ᵉ q. Ergo dicit
... soluendo unum deinceps ... quod non
oportet omnia principia scientie vel esse nota per se
per se scientiam vel inductione 2ᵉ q. ipse dicit
quod non oportet quia dicit per instantiam quod sit principium
in scientia quod ... orbis planetarum habeat 3
orbes excentricos et tamen non per se notum scientia
nec per experimentum et ... sic ... Tertio per ex
perientias compulsi sunt philosophi ad fallacia
ea que contingunt circa motus planetarum
ad ponendum talia 1ᵃ 2ᵉ q. Contra dicit ipse
quod assensus vel ... plurimum quod philosophus ... potest
quod principia scientiarum sunt nota per se et experientia
vel inductione dicit ipse hoc est verum quo ad
inventorem non quo ad auditorem. Ex isto appli
camus hoc ad propositum de theologia quod ipse vocat scientiam
eo modo quo philosophi de scientia sunt locuti cum eius
principia sint inventoris sicut non potest quando quin
hoc deo nec alicui ... Ita plus dicit in
prologo posteriorum quod experientia ... dimittas

nos et ... hoc ad inductionem ... 2ᵉ q.
sunt quoddam nota et non loquitur de illo qui scientiam
invenit sed de eo qui discit et in eis ...
quo adhuc est ... deinceps sicut de
quocumque discente ut magis ... 1ᵃ 2ᵉ q. Et ipse
dicit quod ... loquitur inde sunt quod principia sunt
nota 2ᵉ q. Item ipse assumit hoc ad de
... sed ... nec ...
quia ... omnis ... est ... 1ᵃ 2ᵉ q. Ultimo ipse querit qualis scientia
sit theologia. ... non esse scientiam eo modo
quo philosophi sunt de scientiis locuti dixi et di
co quod volo eam vocare scientiam sed ...
... vocat eam et scientiam sapientiam scientiarum
scientiam salutis. scientiam pietatis. scientiam fidei.
Et ipse ... quod velim eam vocare scientiam
dico quod ... quod ... ad ... et ...
... non ad alia ad salutem ...
et fidem ... Ad ...
... Beatus ... clemens
... est ... qui in ... suo
... ad ... . Ideo posuit
quod ... quod fides non solum est in
intellectu sed et in voluntate et affectu. Oppo
situm eius posui in principio meo primo ubi dixi
quod habitus fidei est solum subiective in intel
lectu et non subiective in voluntate et ita ... do
... fides continetur. et ideo ... mea
probavi sic. fides est habitus cognitivus et
est in ... et ... non in voluntate quia
... non est ... et apostolus qui dicit et scien
... dicunt quod per fidem videmus in via quod
clare videmus in patria. Et ... proba ...
mea quam ... impugnavit. scilicet quod fides non
est simul in intellectu et voluntate quia si sic posset
poni ... habitus fidei in uno ...
... et voluntate ... vel omni
quod est ... 2ᵒ sic si fides est
in utraque illarum potentiarum vel quod utrisque po
tentiis ... actus vel conveniunt
... actus et tamen habitum ...
non potest dici ... 1ᵒ ... simpliciter po
tentie ... per actus. 2ᵒ 3ᵒ de ...
nec ... potest quia ab uno ... habitu
non procedunt actus ... ut
patet inductive quia ab habitu ...
non procedunt ... actus ... sed
nec ab habitu ... et ... philosophus

1o ethicorum pertractum 3o sic visio patrie non erit
in voluntate sed in intellectu. Ad 2m. Sed ibi
videtur iste venerandus doctor quod licet visio patrie
principaliter sit in intellectu tamen concomitanter est in voluntate
quia dicit nemo potest deum videre et non diligere
oppositum istius quod arguit per ea multi solempnes
tenent et potest sic poni visio et dilectio sunt
actus realiter distincti i. non est eodem tempore
videre deum et non diligere nunquam tamen videre
nullo modo dependeat ex dilectione sed potius
aliquo modo econverso. Propter quod tenet per differentiam dictorum
in primo proposito. Sed ad tertium est dicendum
sic dico quod videtur in quo in solucione repe-
gnat quod fides sit principaliter in intellectu sed concomitanter
in voluntate si hic intelligit quod inveniret de necessitate
ad voluntatem hoc non video sed intelligit quod ac-
tus voluntatis sequitur visionem ex hoc non sequitur
quod visio sit in voluntate. i. ad tertium ad hoc patet
ad aliam partem nunc volo / Ad 4m quando
autem sit actus extrinsecus fidei elicitus
procedat tam a voluntate quam ab intellectu quoddam aliud
non tamen ideo sequitur propositum. Quando est ipsa quia utraque
istarum potenciarum naturaliter est perfectiva perfecta
quia dico quod utraque non est naturaliter perfecta per fidem
sed sola intellectiva potentia est nata perfici per fidem
perfici et voluntas nullo modo perficitur licet per fidem
etenim inficitur quod quamvis habitus fidei non tamen
est in intellectu subiective. Sed in voluntate sicut
affectum. Nec obstat quando et hoc probat quanquam
sit quia talis actus procedit ab intellectu ex im-
perio voluntatis. v. 2m quod motus a voluntate ad as-
sentiendum. Et ideo quod huiusmodi habitus sit tamen
in voluntate quam in intellectu. Sed si dicatur est habitus
perfectus fidei. Dico ergo quod hic non est ratio
dico quod istud assumptum quod in recenti de-
terminatione probat non probat sed magis contra. Quia
optime stat quod actus procedit ab intellectu
ex imperio voluntatis et tamen ipse actus necessario
habitus est in voluntate patet quia voluntas
non habet imperium supra suos actus quos
elicit sed supra actus aliarum potenciarum
quibus imperat et sic argumentum valet probaret
consimiliter omnia que geometria essent
subiective in voluntate quia geometria est habitus
cuius actus est consideratio circa magnitudines qui
vero actus semper fiunt ex imperio voluntatis
una cum similibus diversitatibus istarum artium omnes

artes et omnes scientie speculative essent subiective
in voluntate simul et in intellectu quia est differentia voluntatis
est fides. Et moraliter pluribus voluntatis
de fide. Sed tandem concedat. Ideo voluntas syllo-
gizat et cetera / Ad 2m autem quod autem sic.
Si fides non est subiective in voluntate nulla
est fides informis nisi formata fides for-
mata non informis quia alia non mereretur sine meri-
tum fidei nisi formata quia voluntas est subiectum caritatis
dico quod semper sit fides informis sive
formata non licet ad subiectum quam in esse et adhuc
plures dico assumunt quod fides informis
est meritoria et meretur secundum fidem meretur aliud
ex precepto a. ad eorum verbum 13o. Sed tamen vero deum
fide ita ut montes transferam caritatem
autem non habeam et cetera / Ad 2m replicans
concedo quod voluntas est subiectum caritatis et
necessario cum hoc quod fides formata non sit in
intellectu quia dico quod tamen fides tamen est et dicitur formata
in intellectu quando caritas est in voluntate adiuvantur
per quam addidit beatum Augustinus quando
in libro de predestinatione sanctorum dicit quod fides
nisi denuo voluntate consistit dico quod ille
non intendit quod habitus fidei sit subiective
sed quod actus procedit imperative a voluntate
ex hoc habetur quod habitus fidei non est in vo-
luntate quia actus elicitus a voluntate tamen habent
suos habitus et quos eliciunt in vo-
luntate sed diligere. Sed actus imperati non
habent habitus suos in voluntate non elicitum
a voluntate sed imperatum. Et sic dicitur cum
reverentia ad argumentum magistrum vestrum
ex improvisione.

Sacramentum in veritate ypprians et cetera.
Sacramentum tota scriptura sacre pagine
spectat circa res et signa ut dicit beatus
Augustinus libro primo de doctrina christiana. Et 6o et
quia magister super infra libris precedentibus
determinavit de rebus. Ideo hic incipit
in hoc quarto libro determinare de signis et quia
ista signa sunt ipsa sacramenta salutifera
magister sic procedit primo determinat de sacramentis quo
ad se in universali quod effecerunt. 2o determinat
de quolibet ad quod per descendit infra. 3o. Ibi.
Ubi postremo de confirmatione et cetera et cetera. Primo
pars dividitur in 2 quia primo magister determinat
de sacramentis in generali. 2o in speciali infra. Octo
2a. Prima pars quam est prima quarto dividitur

in tres partes in prima ponit quare precepta fuit circumcisio
in 2a parte in 3a in ea dicit et ibi Sacramentum
est sacre rei etc. 3a ibi fuit tamen et aliud
aliud sub diversis pro tempore per rubricas secundum quod.

Utrum circumcisio habuit efficaciam ad
tollendum originalem culpam. Quod non ar-
guitur 3o quia non tollit penam pro aliqua culpa
inflictam ergo non tollit culpam sed per
circumcisionem non tollebatur pena originali inflicta pro peccato
ergo etc. Maior patet quia remissa culpa
remittitur debita culpe debita. Minor patet quia carentia
divine visionis que est pena originalis peccati sine
baptismo non tollebatur per circumcisionem. Secundo quia
circumcisio non aperuit portam regni ergo etc.
Oppositum patet per dictum sententiarum allegatum pro magistro
et ad solvendum questionem istam videndum est
duo. primo quod fuit remedium contra originale pec-
catum tempore legis naturalis scilicet ante circumcisionem.
2o de ipsa circumcisione. 3o an circumcisio habuit efficaciam
ad gratiam conferendam. 4o de hiis circumstantiis
huius sacramenti scilicet circumcisionis. Quantum ad primum
articulum pono istam conclusionem quod ad remissionem
culpe originalis tempore legis naturalis ante circumcisionem
sufficiebat fidei actus proprius quo ad ipsos ad-
ultos et parentum fides quo ad parvulos. patet ista
primo per dictum quod dicit venerabilis Hugo de sancto Victore
quod tempore legis nature non erat aliqua sententia
in precepto ergo sine omnibus poterat homo
salvari. sed non poterat salvari sine remis-
sione culpe originalis ergo alia remissio poterat
fieri sine ... facto solum exteriori scilicet in ipsa
sola fide. fides requirebatur quia secundum Augustinum
fides ... in adultorum necessaria fuit ergo etc.
Secundo sic tempore legis nature si fiebant aliqua
sacramenta illa secundum apostolum ad Hebreos xi et
secundum doctores totam suam virtutem habebant
a fide ergo cum nulla fuerunt facta in
precepto ... sufficiebat sola fides quantum
fides cum sacramentis ergo etc. Et ita pro ista
conclusione facit verbum Gregorii quod in littera magister
allegat. 2a conclusio sit ad remissionem culpe
quo ad parvulos sufficiebat fides parentum
informis ita quod non fuit simpliciter necessaria
fides caritate formata. patet sic quia secundum non
requiritur ista 3a ... ignorantia ... quia peccatum
actuale parentis imputaretur filio quia alias

imputaretur si essent parentes sine peccato
sed quia cum nullus sit certus utrum sit in
caritate nec esset de remissione originalis
in parvulis certus ergo non debet remedium
contra originale adhiberi. Tertio quia deberet peccatum
dici ipse parvulus mundari ab originali in
caritate parentum quam in fide quod non dicitur ergo.
3o sic per fidem informem mundantur quibus fuit
indulta et impetrata alicui sanitas
corporalis ut habemus exemplum ergo fides
est ita prima et prior ad salvandum
spiritualiter quam corporaliter ergo etc. Ex hiis
conclusionibus sequitur quod determinationes oblatio-
nes et sacrificia tempore legis naturalis non
erant simpliciter ad salutem necessaria patet quia
non erant adultis quo ad se nec pro parvulis
necessaria quia poterant salvari in fide me-
diatorum ergo etc. Sed quantum ad fidem
quis erat ... dicunt aliqui quod quantum ad
salutem parvulorum magis requirebatur fides pa-
rentum quam aliorum dicunt doctores quod per pa-
rentes possunt intelligi omnes qui curam
gerebant parvulorum vel etiam si intelliguntur
ipsi parentes dicit Bonaventura quod ideo quia parentes
parvulis generant peccatum originale quare contin-
git exercitium fidei inducere remissionem.
Quantum ad 2um articulum pro quo videndum est quod
fuerunt diverse ... circumcisionis et ista
sunt 3 que colligere possumus ex textu
Genesis 17o capitulo primo scilicet quod circumcisio fiat in pre-
putio 2o quod fiat tempore alia corporis
que deservit ad actum generationis. 3o quod
ad determinatum tempus quod fiat 8o die. Prima
duo fuerunt cause ... huius sacramenti
quia si circumcisa fuisset puella vel si
masculus in alia parte corporis scilicet in manu
vel in labiis non fuisset sacramentum.
Tertium autem scilicet quod fiat octavo die lege fuit
determinatum precepti. tamen non fuit simpliciter
de necessitate sacramenti. Patet quia ut habetur
Josue 5o capitulo multi fuerunt circumcisi
qui non tantum octo dierum sed multorum erant
annorum. sed circumcisi fuerunt absque transgressione
precepti quia ... in de-
serto non haberent. Dico etiam quod per tantum dies
octavus non fuit de necessitate huius sacramenti
quia dies hic non precepit ab ... sed solum

remittitur pena

quod fuit remedium contra originale ante legem

de primorum circumcisione. Et non dicunt docto-
res quod si parentes circumcidissent primos homines
vel illi die fuissent in statu legis ipsi tamen
fuissent quia adhuc [illegible] medicamentum
[illegible]. Sed obicitur quod primum peccatum sicut mor-
bus cuius sit medicamentum commune sed
originale peccatum fuit communis morbus utriusque
sexus ergo circumcisio debebat fieri in utroque
sexu. Secundo sic femina plus peccavit quam
vir quia Genesis 3° dicitur quod comedit ipsa et de-
dit viro suo ergo remedium non minus sed
magis debebat dari sexui femineo quam
masculino. ¶ Tertio opponitur quod solum in parte cor-
poris [illegible] qui morbus inficit omnes
potencias non debet poni remedium in
membro tantum unius potentie. Sed peccatum
originale inficit omnes potencias et propterea
est [illegible] circumcisio in remedium est in mem-
bro [illegible] generative potentie ergo etc. ¶ Quarto
tertius opponitur sic quia puer potuit mori
ante octavum diem et quia non potuit plus circum-
cidi [illegible] culpa et non
fuit medicina ad salutem ut videtur insufficiens
¶ Quinto [illegible] sic peccato originali non debetur
pena sensus sed [illegible] ergo eius re-
medium non debuit esse circumcisio que
est penalis sensui ergo etc. Solutio. ¶ Ad primum di-
co quod licet peccatum originale sit communis morbus tamen
quia eius traductio fuit [illegible] transmissio
activa est apud virum qui est actum generationis
perficit ideo viro debebatur circumcisio et in ea
parte que ad generationem in [illegible] deservivit. Sed
dico quod de sexu femineo fuerunt a peccato
originali purgabantur tamen non per circumcisionem. Di-
cunt doctores quod eo modo quo omnes in
lege nature scilicet in fide parentum femelle par-
vule sed adulte in fide propria. ¶ Etiam
circumcisio non solum debebatur ut sacramentum
sed in signum distinctionis populi dei ab aliis
nationibus et quia nationes et genealogie
computantur a masculis ergo etc. ¶ Ad 2m
dico quod licet mulier prius peccavit tamen per
actum generationis viri originale [illegible]
[illegible]. ¶ Ad 3m patet ex eodem. ¶ Ad 4m
dicunt doctores communiter quod in casu ante

salvabatur in fide parentum sicut tempore
legis nature. ¶ Ad 5m dico quod hec est [illegible]
de pena eterna sed non de temporali. Questio
[illegible] sit quo ad hunc articulum ista 2° ar
quod circumcisio fuit efficacia ut sacramentum sacramentum
ad tollendum originalem culpam. Probatur sic quia
dicit [illegible] Beda et communiter doctores quod
circumcisio conferebat tunc idem remedium quod
nunc baptismus ergo etc. Quantum ad 2m
articulum pono istam conclusionem quod [illegible]
conferebat circumcisio gratiam. [illegible] plures
quidam doctores sic [illegible].
[illegible] quod adhuc [illegible] ad purgationem culpe
[illegible] ordinis [illegible] institutum. [illegible]
[illegible] tollit culpam illi confert gratiam. Sed
[illegible] ut [illegible] tollebat culpam
ergo confert gratiam. 2° sic quia si circumcisus
fuisset inmunis a culpa et tamen non haberet
gratiam tunc si sic mortuus fuisset nec
sine gratia fuisset in vita salutis nec
sine culpa fuisset [illegible] quod
est inconveniens ergo etc. ¶ Sed contra tunc
sacramentum baptismi nullo esset dignius quam circum-
cisio patet quia utrumque tollit culpam et confer-
tur gratia ergo etc. ¶ Secundo sic sacramentum
[illegible] est [illegible] signum. Sed circumcisio est tantum
signum absolutionis ergo tantum tollit culpam
ergo etc. ¶ 3° sic prima lex vetus [illegible]
[illegible] quia non conferebat gratiam. Sed circumcisio
est sacramentum veteris legis ergo etc. ¶ [illegible]
opponitur per glosam [illegible] quod
dicit quod in circumcisione tantum peccata remittebantur
et gratia non dabatur. Solutio. ¶ Ad primum dico
quod baptismus confert gratiam uberiorem quia magis
reprimitur fomes per baptismum ut communiter dicunt
doctores quam per circumcisionem et gratia baptismi
[illegible] post mortem Christi aperuit ianuam
regni. ¶ Ad 2m dico nedum [illegible] pro-
prie [illegible] liber [illegible]
[illegible]. ¶ Ad
3m dico quod circumcisio licet dicatur com-
munia lege veteris tamen ante legem fuit
instituta tempore Abrahe. ¶ Ad 4m dico
quod glosa [illegible] de gratia [illegible]
[illegible] passionis Christi [illegible]
[illegible]. ¶ [illegible] ad articulum 3m dico quod licet

deinde ipso Christo instituente baptismum appo-
suit salutiferam virtutem. Et post baptismum in pas-
sionem et maxime post mortem Christi deinde
fuit quo ad efficaciam mortua quamvis
non dum essent mortifera. Sed post quam circumcisio
de baptismo fuit per apostolos predicatio pu-
blicatum tunc circumcisio non solum fuit mor-
tua sed et mortifera in apponentibus
qui spem salutis posuerunt in eam. Hoc quod
ista quantum ad primam partem patet per
sed quantum ad secundam patet quia baptismus est perfectum
remedium igitur et cetera. Sed tertia patet per apostolum
qui ad Galatas v° dicit: si circumcidimini
Christus vobis nihil proderit igitur et cetera. Sed forte
diceres quis fuit effectus eius qui dicit non est
nullus idest sed gratia collata fuit per eam vel fuit
prohibitio ex hoc est effectus circumcisionis
Sed alio dico quod circumcisio fuit sufficienter
prohibita a peccatis [illegible] et cetera [illegible]
appositum [illegible] quam sanguinea pueritie
solum ad actum primum licet dicitur quod circumcisio tol-
lebat carentiam eternam divine visionis
Et dico quod non autem sic tollebat culpa(m)
quod et tollebat penam que ista primum manet
in collatione primum igitur et cetera. Sed [illegible] ad secundam

Utrum ad sacra nove legis sacra-
dam supra [illegible] dicitur de-
[illegible] in quantum dicitur de [illegible]
in gratia. Et sic procedit primo primum aliquid
ad [illegible] nota secundo probatur dicitur
per ordinem et [illegible] sacramentum iuxta
hoc propositum prima pars que est [illegible]
[illegible] in secunda parte prima ponitur aliqua [illegible]
[illegible] circa sacramentum nove legis
secundo adiungit quod [illegible] nota ad sacramentum
baptismi [illegible] de baptismo [illegible]
ulterior dimensio [illegible] rubro

Utrum sacramenta nove legis habeant in
se spiritualem virtutem ipsis formaliter inherentem
quod sic arguitur primo quia est causa gratie
effectus [illegible] quod est [illegible]
spiritualis virtus sed sacramenta nove legis
sunt causa effectus spiritualis scilicet ipsius gratie
igitur non [illegible] supernaturalis sed
in se virtutem spiritualem. Quantum arguitur
sic: forma spiritualis [illegible] non est in
[illegible] sed forma non est in [illegible] sed aqua
[illegible] quod est aqua [illegible] in sacra(mento) sunt corporalia
in [illegible] sic [illegible] quod videndum est
de [illegible] primo an sacramenta nove legis sint
causa gratie. Secundo an [illegible] sic talis virtus
sit [illegible] ipsis virtus spiritualis in sacramento.
Tertio videndum est de [illegible] sacramentorum
nove legis [illegible]

Quantum ad primum premitto istam distinctionem quod ad ef-
fectum effectus dicitur potest intelligi. Vno modo quod ip-
sa sunt principalia alio modo quod sunt instrumentalia.
Instrumentalis est dupliciter. Vno modo quia attingit [illegible]
effectum non productive sed dispositive [illegible]
causa instrumentalis dispositiva ad [illegible] est duplex
sicut aqua est dispositiva [illegible] alia
est dispositiva [illegible] Ista hoc
premissa pono [illegible] ad [illegible] ad [illegible]
prima sit ista quod sacramenta nove legis non
sunt [illegible] causa principalis gratie effectiva
patet quia causa principalis gratie est Deus qui
[illegible] igitur [illegible] ista [illegible] qui
[illegible] igitur non [illegible]
[illegible] gratiam et gloriam dabit
Dominus. Secunda conclusio quod sacramenta nove legis non
sunt instrumentalis causa gratie [illegible]
attingat effectum principalis agentis per
ductive [illegible] sicut [illegible]
[illegible] est simpliciter spiritualis sed sacramenta
sunt corporalia [illegible] est spiritualis
igitur non [illegible] est [illegible]
sic [illegible] non producit [illegible]
quod educitur de potentia [illegible] sed simpliciter spirituale
non educitur de potentia [illegible] et cetera. Sed contra
est omnes [illegible] doctores igitur [illegible]
[illegible] dicitur [illegible] Ioannes de [illegible]
[illegible] et [illegible] de [illegible]
[illegible] arguit sic ab [illegible]
quod sacramenta nove legis sunt causa gratie
sicut illa [illegible] non est [illegible]
[illegible] quod [illegible] effectus et cetera [illegible] arguit
sic [illegible] quod efficit [illegible] producit [illegible]
sed sacramenta nove legis efficiunt gratiam
sicut dicit Augustinus efficiunt quod significant
sed ipsa significant gratiam igitur et cetera. [illegible]
ad primum dico [illegible] assumptum quod nulla
[illegible] sacramenta [illegible] solum sicut
[illegible] sed [illegible] non est [illegible] in [illegible]
[illegible] dicta dispositiva que est effectiva
[illegible] non attingit productive effectum [illegible]
dico quod sacramenta nove legis dicuntur efficere
gratiam eo quod ipsis rite [illegible] divina
[illegible] et [illegible] gratiam in
[illegible] Tertio quod sacramenta nove legis
non sunt causa dispositiva gratie sic quod talem
effectum [illegible] que [illegible]
[illegible] sufficienter disponat animam ad suscipiendum
gratie quod [illegible] ipsi anime gratia infundatur
[illegible] non ponat [illegible] sic quod [illegible]
[illegible] effectus [illegible] anime
[illegible] non [illegible] sic non
disponunt ad gratiam [illegible]
[illegible] quod [illegible] est omnes [illegible]
[illegible] igitur [illegible]

ut recitat Tho[mas] de Argentina d[icit] q[uod] sa-
cra attingunt actionem suam in q[ua]n[tu]m sunt in-
structa dei efficiunt caracterem q[uan]t[u]m
ad i[lla] sacra quorum susceptione imprimitur carac-
ter vel attingunt ad spiritualem or-
natum anime quo ad illa sacra in quorum
susceptione non imprimitur caracter
gratiam vero non attingunt sacra nisi
efficiunt s[ecundu]m p[ri]m[u]m dispositive et hoc ostendit
Tho[mas] p[er] Aug[ustinum] qui dicit q[uod] aqua bapti-
smi corpus attingit et cor abluit. Et q[uod]
arguit Tho[mas] de Arg[entina] sic caracter
et ornatus spirituales anime sunt forme
supernaturales [illegible] ergo q[uod] sic tamen [illegible]
et sacra active [illegible] non attingunt
Et tunc recepta gratiam baptismo
dum in quo tamen manet caracter
[illegible] caracter non est dispositio ad
gratiam [illegible] arguunt q[uod] p[re]missa [illegible]
4o Ex quo sit ista sacra [illegible]
tu[m] [illegible] dei [illegible] [illegible] disposita
disposicio [illegible] habilitat [illegible] ad
adventum gratiam non [illegible] [illegible]
o[mn]i[a] instituendo sunt ordinatione dei q[uod]
sic q[uod] [illegible] propter sacra o[mn]ia pacto
divino data gratia [illegible] [illegible]
d[icit] quidam doctor [illegible] ista [illegible]
q[uod] sacra sunt [illegible] [illegible] Aureoli
d[icit] q[uod] sunt [illegible] applicative q[uod] arguunt
Tho[mas] de Arg[entina] sic q[uod] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Ecc[lesi]a Secundum ad secundum
[illegible] [illegible] duas [illegible]
non [illegible] aqua [illegible] absolute sacra
[illegible] [illegible] [illegible] sacra
sunt [illegible] p[ro]ductiva [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] creata vel esse
increata non [illegible] [illegible] [illegible]
creata [illegible] p[ro]ductiva [illegible] gra-
tia [illegible] [illegible] [illegible] creata q[uod]
[illegible] [illegible] sacris efficaciter non
[illegible] [illegible] ut [illegible] est
[illegible] q[uod] non [illegible] aqua
absoluta [illegible] sacra [illegible] p[ro]ductiva ca-
racteris [illegible] [illegible] [illegible] carac-
ter creat[ur] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Tho[mas] ut recitat Tho[mas] de Arg[entina]
Tertia p[ar]s [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] p[ri]ma
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
Secundum ad secundum [illegible] [illegible] [illegible] sacra
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] instituta
vel [illegible] vel approbata [illegible]
[illegible] de baptismo [illegible] [illegible]

d[icit] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] baptizatos eos [illegible] [illegible]
de sacro eucharistie [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] salubrem sacri
[illegible] [illegible] [illegible] commemora[tionem]
Luc. 22 de sacro [illegible] 10 20 accipite
spiritum sanctum de sacro [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] de sacro [illegible]
unctionis [illegible] [illegible] de [illegible]
quos [illegible] [illegible] binos [illegible]
[illegible] q[uod] [illegible] [illegible] multos
egros [illegible] de sacro unctionis
[illegible] approbatum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
quos [illegible] [illegible] non [illegible]
de sacro ordinis [illegible] [illegible] ordo
sacerdotalis [illegible] [illegible] ordines
[illegible] [illegible] [illegible] potestate [illegible]
[illegible] [illegible] de quibus [illegible]
[illegible] 10 20 et Luc. 22 [illegible] [illegible]
[illegible] eucharistie [illegible] [illegible]
sacramentum ordinis. Ad [illegible]
[illegible] doctores [illegible] [illegible] [illegible]
sacrorum q[uod] sacra sunt medicine
[illegible] [illegible] et [illegible] ad
[illegible] [illegible] quo ad [illegible] mala
sic [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] originale actuale
mortale et actuale veniale [illegible]
[illegible] [illegible] sacra baptismi [illegible] originale
[illegible] remedium mortalis [illegible]
[illegible] remedium venialis [illegible] ma-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sacrum ordinis [illegible] [illegible]
Malach. 2o labia sacerdotis ~~[illegible]~~
custodiunt [illegible] [illegible] [illegible]
de ore eius. Contra sacrum eucharistie
Contra sacrum [illegible] [illegible]
sacrum unctionis [illegible] ad [illegible]
[illegible] sacrorum doctores [illegible]
[illegible] quia [illegible] [illegible] sit
[illegible] [illegible] [illegible] 3o sunt [illegible]
[illegible] cardinales [illegible] baptismus [illegible] ad
[illegible] fidei eucharistia [illegible]
[illegible] [illegible] unctio [illegible] [illegible] ordo

articulus quod dicitur prima articulus iustitie
conclusio articulus secundum nos aliorum articulus
quandoque bonitatem addit 3m modum
aliquid suffragiis in quibus sancta sunt causa
multitudinis anima, unde aliud [illegible]
[illegible] ordinata
[illegible] plures [illegible] publice [illegible]
[illegible] quod sacra sunt tale
[illegible] prima institutione

Post hoc videndum est super magistrum
[illegible] de quadam adnotatione sacramentorum
[illegible] sigillatim [illegible] de ipsis
sacramentis [illegible] isti [illegible]
[illegible] sancta [illegible]
de baptismo 12 de confirmatione infra
[illegible] 13 [illegible] de eucharistia
infra [illegible] de penitentia infra
[illegible] 12 iniuncta de extrema unctione
infra [illegible] 23 [illegible] de ordine infra
[illegible] 24 [illegible] de matrimonio infra [illegible]
[illegible] de baptismo [illegible]
[illegible] magister de [illegible] de baptismo
[illegible] ad sacramentum [illegible] ad
sacramentum [illegible]
[illegible] ad baptismum [illegible]
[illegible] aqua sacramentum baptismi [illegible]
[illegible] addantur [illegible]
sacramentum [illegible] prima [illegible]
[illegible] magister de [illegible]
de baptismo [illegible] 12 [illegible]
[illegible] infra [illegible] 13 [illegible]
addantur infra [illegible]
[illegible] in duas [illegible]
[illegible] de baptismi [illegible]
[illegible] de ipsius institutione [illegible]
[illegible] baptismi [illegible] subdi
[illegible] ad baptismum [illegible]
[illegible] 3o [illegible] quod sit istud [illegible]
[illegible] in [illegible] fuit
collegi [illegible] rubro [illegible]

Circa [illegible] aliorum [illegible]
[illegible] ad baptismum [illegible]
[illegible] actio [illegible] in [illegible]
in baptismo [illegible] legi [illegible] aliorum
[illegible] 3o [illegible] in baptismo [illegible]
[illegible] aliorum [illegible]
[illegible] institutione
[illegible] istam [illegible] baptismus
[illegible] in nove [illegible]
[illegible] in novo [illegible]
[illegible] quidem [illegible]
[illegible] de baptismo Iohannis 2o de
[illegible] 3o [illegible]

[illegible] sacramentum 1o de [illegible]
sacramenti [illegible] articulum [illegible]
in quo ista [illegible] fuit institutum
baptismus Iohannis 2o ad quod fuit institutus
3o [illegible] baptizati baptismo Iohannis
[illegible] baptiste [illegible] baptizandus [illegible]
[illegible] ista quod baptismus
Iohannis fuit adeo institutus [illegible]
[illegible] Iohannes baptizabat
[illegible] missus [illegible]
[illegible] 10 [illegible] baptista [illegible]
[illegible] super quem videris
[illegible] baptizare in aqua [illegible] super
quem videris spiritum descendentem et manentem
super eum hic est qui baptizat in spiritu sancto
[illegible] 2us quo sit ista [illegible] 2us
[illegible] ad baptismum [illegible]
[illegible] matthei [illegible]
[illegible] quo [illegible]
[illegible] baptismum
[illegible] baptismus Iohannis [illegible]
[illegible] sacramentum [illegible] sacramentum
[illegible] sacramenti [illegible] baptismo [illegible] Christi
sacramentum [illegible] supra
[illegible] 2us
[illegible] glosa super isto matthei 3o
Ego quidem vos baptizo in aqua in
penitentiam qui autem post me venturus est
fortior me est et ipse vos baptizabit
in spiritu sancto et igne [illegible]
[illegible] solum [illegible]
[illegible] baptizando
ad baptismum Christi [illegible] 3o [illegible] baptismus
Iohannis [illegible] sacramentum [illegible]
[illegible] institutio [illegible]
[illegible] signum [illegible] sacramentum
[illegible] institutio baptismi Iohannis
[illegible] ad [illegible] baptismum Christi et ad [illegible]
[illegible] ad baptismum [illegible]
[illegible] sacramentum [illegible]
magister [illegible] prima [illegible]
[illegible]
[illegible] omne sacramentum vel est legis
[illegible] vel legis mosayce [illegible] legis [illegible]
[illegible] baptismus Iohannis non
de lege [illegible] de lege mosayca [illegible]
in [illegible] fuit ad Iohannem [illegible] de lege
[illegible] fuit [illegible] Christi
[illegible] baptismus Iohannis [illegible]
[illegible] sacramenta veteris
ac nove legis [illegible] sacramentum
nove legis [illegible] ad
[illegible] illud ad quod [illegible]
[illegible] fuit [illegible]

doctorum quorum [illegible] quidam
qui baptizati baptismo Iohannis si non habebant
fidem Trinitatis rebaptizandi. Si autem
habebant fidem Trinitatis et fuerunt baptizati
baptismo Iohannis non erant rebaptizandi
et racionem assignant istam quia illos
[illegible] [illegible] rebaptizavit
habebant fidem Trinitatis [illegible] [illegible]
[illegible] baptismi caracterem habebant spiritum
sanctum per [illegible] manuum [illegible] apostolorum et
ideo non erant rebaptizandi. Dicunt isti
[illegible] isti racionem [illegible] [illegible] auctoritate
[illegible] quia actuum 8° non fit rebaptizatio
et actuum 19 fit rebaptizatio [illegible] [illegible]
fuit [illegible] [illegible] super [illegible]
alia est opinio quod omnes fuerunt rebaptizandi
qui baptismum Iohannis [illegible] isti dicunt [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] opinionum [illegible] [illegible]
[illegible] ista quod omnes baptizati Iohannis
baptizati erant [illegible] baptisme
[illegible] baptizandi [illegible] quia baptismus [illegible]
fuit [illegible] [illegible] [illegible] omnes [illegible]
[illegible] [illegible] sunt baptizati baptismo
Iohannis non receperunt caracterem [illegible]
[illegible] [illegible] opinionis [illegible]
Dic [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] actuum 8°
[illegible] super 1° [illegible] miserunt ad illos
Petrum et Iohannem quod Philippus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et baptizavit eos baptismo Christi
[illegible] non [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quia [illegible] [illegible] ad apostolos
qui fuerunt [illegible] et ideo dico quod illi [illegible]
[illegible] [illegible] quos [illegible] Paulus
invenit baptizatos baptismo Iohannis
et eos baptizavit baptismo Christi et [illegible]
[illegible] fidem Trinitatis [illegible] [illegible]
baptizandi baptismo Christi et [illegible] non fuerunt
baptizati baptismo Christi [illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible] quia fidem Trinitatis non [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quod omnes baptizandi [illegible]
baptismo Christi [illegible] [illegible] [illegible]
apostolos non legitur quod fuerunt baptizati baptismo
Christi [illegible] [illegible] actuum [illegible]
de baptismo flaminis Iohannes quidem baptizavit
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] super 1°
Iohannis [illegible] [illegible] [illegible] baptismo
baptismo Christi [illegible] actuum [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] baptismum Iohannis ad baptismum flaminis
[illegible] [illegible] baptismus Iohannis [illegible]
[illegible] gratiam [illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] baptismus Iohannis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] operatum et [illegible] operans [illegible]
operatum fuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Iohannem [illegible] operans [illegible]
[illegible] alios [illegible] [illegible] fuit [illegible]
[illegible] Iohannis [illegible] [illegible] [illegible]
ab eo baptizati fuerunt [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] operato
baptismus Iohannis non conferebat gratiam [illegible]
[illegible] quia Iohannes [illegible] [illegible] operatum non
baptizavit nisi in aqua non in spiritu
sancto [illegible] actuum [illegible] [illegible] Iohannis
quidem baptizavit aqua. Et Iohannis
[illegible] ego baptizo vos aqua medius
autem vestrum stetit [illegible] [illegible] baptizat
in spiritu sancto. [illegible] [illegible] [illegible]
baptismus Iohannis [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] gratiam [illegible] [illegible] Iohannes baptizans
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
fidem [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] fuit [illegible] [illegible] baptismi [illegible]
[illegible] fuit [illegible] [illegible] baptizantis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] baptizandi [illegible]
[illegible] [illegible] Trinitatis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad formam
baptizandi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
institucione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
formam baptizandi [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Matthei ultimo [illegible] [illegible]
Euntes docete omnes gentes baptizantes
eos in nomine Patris et Filii et Spiritus
sancti [illegible] auctoritate Zacharie [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in synodo
Anglorum [illegible] [illegible] [illegible] Trinitatis
[illegible] fuit sacrum [illegible] [illegible] non
[illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] actuum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] baptizati
in nomine domini nostri Ihesu Christi [illegible]
[illegible] baptismi fuit [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Trinitatis [illegible] [illegible] [illegible]
quod auctoritate [illegible] [illegible] alia for-
[illegible] [illegible] [illegible] quia ista auctoritate Christi
instituta est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] baptizati fuerunt in nomine domini
nostri Ihesu Christi [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] baptizati fuerunt [illegible] [illegible] [illegible]

reverencie pertinent ut illi ipsi [illegible]
divulgere. Secundo [illegible] sit ista quod expressio
actus baptizandi, tercio expressio persone
baptizande requiritur pro integritate forme
ipsius baptismi, patet quia forma baptismi a Christo
tradita et ecclesie continet expressiones istas
in [illegible] autem patet Math. ultimo euntes
ergo baptizantes eos; expressio autem actus bap-
tizandi et subditur [illegible] per quod exprimitur
persona baptizanda et [illegible] quarto aut
aliquis presbiter diceret si quis puer
[illegible] in nomine patris et filii et
spiritus sancti et non diceret ego te baptizo
non est puer baptizatus in re sed [illegible]
haec oratio ego te baptizo pertinet ad formam huius
sacramenti vel in quantum ipsa est nota vel in quantum
ipsa est forma pro sufficiente dictione non [illegible]
dici [illegible] ad ecclesiam [illegible]
[illegible] oracio hoc [illegible] tamen
[illegible] vel non est oratio [illegible]
[illegible] requiritur [illegible] oratio [illegible]
[illegible] sexto sit [illegible]
baptismi [illegible] adhuc
quod quis [illegible] doceatur
non est necesse quod dicat ego te doceo in
[illegible] non est necesse quod dicat ego te baptizo. Septimo
arguitur contra [illegible] quia [illegible]
formam non sunt [illegible] et arguitur sic
[illegible] ad eam [illegible]
[illegible] in baptizando [illegible]
[illegible] apprehendi
non [illegible] octavo sit quod ipso facto sufficit
[illegible] non est necesse exprimere verbis
[illegible] actus baptizandi tamen sufficit exprimere
[illegible] nono sit quod [illegible] sufficit
[illegible] sufficit exprimi [illegible] aliis
[illegible] temporibus [illegible] verbo persone
[illegible] persone [illegible] sufficit
[illegible] dicere baptizo te [illegible]
istorum [illegible] sit nono quod ista quia licet
expressio actus et persone baptizande
requiratur ad formam baptismi tamen modus
exprimendi unius et alterius non est
simpliciter de necessitate huius forme. Patet quia
si [illegible] exprimatur actus [illegible] ut
[illegible] te baptizans in nomine patris
et filii [illegible] sicut [illegible]
[illegible] baptizo [illegible] in nomine patris
et filii [illegible] sic [illegible]
dicit ego te baptizo [illegible] ad
[illegible] baptismi [illegible] forme
sunt quod [illegible] verum baptisma [illegible]

[illegible] ad baptizandum qui [illegible]
[illegible] si formam sacramenti [illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible] ista [illegible]
[illegible] ista quod non est simpliciter de necessitate
forme huius sacramenti [illegible]
[illegible] qui [illegible] quia licet expressio
[illegible] ad actum et personam
baptizandam tamen non est [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] ad aquam [illegible]
[illegible] quidam doctores
[illegible] actus est [illegible] oratio ego te
baptizo [illegible] ad [illegible] ut [illegible]
ad formam baptismi [illegible]
[illegible] in [illegible]
forma baptismi [illegible]
[illegible]
[illegible] oratio [illegible] ad formam
sacramenti [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] ista oratio ego te baptizo
[illegible] non est [illegible]
[illegible] verum [illegible] ista [illegible]
[illegible] non est [illegible]
[illegible] baptismi quia baptismus est sacramentum [illegible]
[illegible] omnia [illegible] quod [illegible]
[illegible] institucionem [illegible] non est [illegible]
doctrina [illegible] quod verba ista non
[illegible]
[illegible]
[illegible] quod ad [illegible]
[illegible] actus [illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible] verbo [illegible] ad [illegible]
[illegible] actu [illegible]
[illegible] gratia [illegible]
[illegible] secundum [illegible] secundum [illegible]
ubi quod [illegible] valeat
in [illegible] sacro et [illegible] verborum [illegible]
quod fiat secundum [illegible] verborum [illegible]
[illegible] aqua [illegible] omnia [illegible]
[illegible] vel aqua [illegible]
[illegible] ea [illegible]
et non [illegible] sit [illegible] verba
latina [illegible] vel [illegible]
[illegible] vel gallicam vel [illegible]
aliud ydioma [illegible]
[illegible] quo ad sacramentum [illegible]

theo. dr.

[illegible] non est

ydiomo

tamen quod prolatum vel sit tali ydiomate
mutatur vel sit mutacio quo ad corrupcionem
verbi et ubi peccatum ut si baptizaret
quis in nomine domini et filii et spiritus sancti vel
vel sit mutacio quo ad modum proferendi ut si quis
baptizet in nomine genitoris geniti et
paracliti tunc non est baptismus quia ad
nova dictamina pronunciando variato
modo proferendi quo ad alia non inpedit
Secundo sit si mutacio per modum quantitatis sit quod ad
addatur et hoc tripliciter vel quod id additum in-
plicat contrarium non constare ut si simplex
sacerdos dicat ego te baptizo si fu-
eris vel implicat ad distinctionis vel
diminucionis ut arriani baptizabant
in nomine patris maioris et filii minoris /
vel licet additum non distinguit non di-
minuat baptizans tamen in tradendo
intendit novam formam tradens quod
forma non sufficit [illegible] [illegible] quod
per tollitur veritas baptismi / si autem addi-
tum non distinguit nec diminuit et bap-
tizans ex simplicitate hoc addit ut si
dicat ego te baptizo in nomine patris
omnipotentis et verus est baptismus / si autem
sit mutacio in subtrahendo hoc dupliciter
quia vel [illegible] simpliciter necessarium vel
non primo non est verus baptismus secundo
non est verus baptismus licet peccet qui
sic facit sed [illegible] quod baptizans
in [illegible] loco [illegible] quod [illegible]
non possit ultra loqui vel moriatur
dicunt quidam doctores quod in hoc
casu ad hunc verus sit baptismus
[illegible] [illegible] quod in hoc casu fuit doc-
trina [illegible] de baptismo etc.

eius effectu ubi de degentibus dicitur et ay (?) et
bap. baptizo te sine mo. Si bap. es non
te bap. si non es bap. ego te bap.
iij mo. Immo tercio modus mutationis per coniugationem
vel apositionem puta si una in correctum persona
et figura vel tempus et hic quia vel
vero vel malicose et non est eius bap.
vel sit hic coniugatio vel compositio
et hoc quia dicitur est tanta non corrupto
quod mutatio sig. et non est eorum verbum
vel non mutat sig. et sic eorum verum dicunt
tunc tantum qui per linguae impedimentum
balbutiendo vel corrupte tamen est hic
quod puta dicit quit portant. Sed si
secundum eorum verbum mutat sig. et tunc manet
quod aliquid accomodacionem puta quod
hic quod tunc in te quod licebat in hoc dico
quod est eius bap. quod per pronuntiationem
retulimus de ipso in de eadem parte
quod tunc est hic. Item sicut est baptizans
et vobis sic quod adyciona conformis
est bap. sicut primo et sic apud illa
et videt ubi zacharias quod sicque
exemplum huiusmodi non videt ad corpo
re induce non erat bap. hic bap. ii
iiij mo. iiij modus continget addi vel mutationis
et hoc vino perfecto verborum ad principium
ipsius primum sit per l. quia vel compa
tunc ita est non est eius bap. vel compl. et
hic quia vel est talet tanta non cursu
quod magis puta ut si dicet sit ego pro
baptizo te et filius in nomine patris sicut et
non est eius bap. Si autem corrupta vel
mutatio ordinis verum est eius bap. ut si
dicat ego te bap. in primis et filii et spiritus
sancti nomine. Si enim sit ipse ut si falso ita
gedo ad dicat ego te bap. ista ad est
animus fide. Immo primum et filii et spiritus
hic quia vel ita forma sit hic ipsa quia
Immo quia testis et omnis disjunctiva
ta loquitur sunt patris vel aliquid sit na
et spiritus sancti ita ipsa eadem non est eius
bap. sed non sit ita forma ut ad quid
portio quinque hic quia in testis sit loco

quod continuata sunt non obstante impedi hic
est bap. verum non expresse. Sed corpore
est non se alia modo dicitur est continua ad
sed de quod hic verum in ipsa sed de ut quod
pro sit quia tale dicit te in hic verba
ipsa se primum ut dicitur. Sed essentia ipsius
verba sunt magis reputat aqua et
sed sit per quia ipse est hic verum esse in a
propria bap. sicut per aqua mitigatur
culpa ex parte et in bap. illuminat
aqua non defun non per hic, sicut quia est fri
gida calida et dyaphana in propria
per se et sic frigide ad sit sed sunt
mitigatur et non dicit in ratione re
tipi aqua nimis calida ut macat
ista reputat sed per se calidum et
aqua reputat aliqua ablutio sed
dyaphanum sicut illuminatur
sed per se sed quod hic dicta sit una in
ipso et contra aqua una in ipso sit de
nccitate hic facte dicit quod non solu
tunc est tale que vel pura ut si fiat
una bapdi in ipso vel aqua supposito
quod non est quod adiungat dicit ut ad duo per illas
dico quod si non ipso non sit obs
nal quia si fuisset observata ipsum fuisset
bap. Immo per ipsa est non optat
laudare tunc et quacumque noct expirat
quia cum diutius in aqua in nocte sic
in tar. proprie sit enuolucie sicut
hic de in 3° ca. de e d quod hic dicendum

hic dicendum est de illis qui sunt ipsi sunt
hanc ut dicitur de bap. sic et hoc
dicit de bap. corpora sed in corpore videtur
capitales et diu in partes in super dicunt
de bap. quod dicit tercio 2° quod
adprimlas in parte 2ª ps. est ita ultima et dici

Utrum effectus bap. est conciat
omnibus baptizatis quod sit ar. de quod
adicitur talis per quoniam unitas in effectu
sed tale est equitas apud de bap. des
quod de omnes unum bap. Immo de apostolo ad
ephe. iiij. Unus deus una fides unum
bap. et sic oppositum. Solutio. oportet magis

mp. c. 99 [illegible] et in multis sup. cotra
quos solum modo decipit loq. p°. q. d. [illegible]
to dicat vos pati 2° q. sit q. recipit. Dicit et
ve sacri 3° q. sit q. recipit sacram. et no ve sacri
Et corpus p. precedit q. omnes plus vult
adp. adulti. Si q. vos sibi generat
tipit large p. omni ex q. [illegible] eo
dura i. statu sen ordinac. [illegible] q. sus
cipit b. tam bap. mi Sine id sit q. des
data sine q. [illegible] factis. alio. vos sacri
cap. sicte p. uit vestige adgratiam [illegible]
faciete p. a accip. q. vos sacrati
q. ut sic cepisse cenacle. D. vos sacri
q. omnes hos suscip. qui vite adsciu
bap. accedunt ut precepit mg. glo. 6.
Aug. mgr. dicit ad suscipe sacru
et no ve sac. aplenu [illegible] ut pld
dere sac. 2 dca [illegible] p° [illegible] pre sa
cunta dee [illegible] sans [illegible]
nos pre sac. ecia [illegible] de remissio
omnis culpe et pene cedu. et [illegible]
i. fusio [illegible] omnia i. sali. q. [illegible]
baptismale Jnmi q. si o's cofesti
morere p. recepta gm tal Jnmete
adulta etiam [illegible] absq. ea pena
purgatorii ex q. omnes vre pre. n. [illegible]
cu [illegible] q. [illegible]
2 a. 4 2 q. [illegible] p. q. dd p[illegible]
rite baptisat vel. sac. 2 ve sacri
corp. ard sit q. si recepto sac. bap.
moritur [illegible] ad pena mode
actualis p[illegible] ecclesia uita ut sede
[illegible] ex dds [illegible] ex parte.
Pecti Sz [illegible] sa bap. tm salus
et si q. [illegible] bap. q. fuit. Nathi ultia
Sz pmili n. [illegible] 2°. sic [illegible] bap.
sicut bap. sic obligat ad absqua. q.
[illegible] q. se fidei ~~Sz pmili cu adamos~~
~~dispensat~~ Sz pmili adq. n. sit
apti 3° sic [illegible] pt iactu p[illegible]
tot sac. 2° etsi Sz pmili c. ada
nos dispensatio p[illegible] n. pt r ar[illegible]
[illegible] i. n. demonio doctor. no [illegible] fi
dei [illegible] ti [illegible] si ve sacri reti
pet Si q. [illegible] loq. [illegible]
ti° dicta [illegible] ecclesia nisi [illegible]
[illegible] sit q. omni [illegible] sic
[illegible] pmisimt i. sacros [illegible] ad bapm
et q. [illegible] ita [illegible] de [illegible]
i. sacres [illegible] Sz i. a [illegible] bapt.

[illegible] p°. 2 2° [illegible] dico q. i. q.
i. sacros a. put [illegible] put parros [illegible]
[illegible] ad 3m. dico q. [illegible] c. desti
[illegible] Sz [illegible] no [illegible]
Jnmat Sed no ita i. toto [illegible]
tant potest Sz 3° sic ista [illegible] adulta
q. bap. no ponere obicem [illegible] de
rap. sacrm. 2 ve sacri [illegible] pcd
cu [illegible] q. si i. [illegible] q. [illegible]
ce test [illegible] Sz [illegible] d. [illegible]
[illegible] at sic adulti no ponentes
obicem [illegible] mg. statim [illegible]
q. sic q. recipiunt sacru et n. ve sacri
[illegible] q. pmitto p°. q. 2° c. i[illegible]
[illegible] [illegible] una c. dissensus
bap. si. q. adi. q. fuit [illegible] i. bap.
2m [illegible] c. fictio [illegible] bap. Si
q. 2° adp. dico q. dissentes 2 [illegible]
[illegible] negatiue sic q. no [illegible]
sacrm alio. [illegible] puta cu actuali
dissent. ita q. [illegible] omnino [illegible] aliq
q. [illegible] q. [illegible] ut
tal no q. [illegible] q. [illegible]
no [illegible] actu [illegible] cu actu
bapt. q. pt q. tingere [illegible] ut
ia q. [illegible] ut
c. [illegible] ut [illegible] Si p[illegible] recip.
sacrm n. ve sacri [illegible]
sine actuali ut saltem [illegible]
recip. bap. Dicit Si no [illegible]
[illegible] ut cu fuit [illegible]
[illegible] recip. ut [illegible] fuit
[illegible] pmili et [illegible]
[illegible] q. i. [illegible] pnu
tal recip. [illegible] Dicit et ve sacri
Si aut [illegible] ad bap.
[illegible] q. i. [illegible]
[illegible] tal recip. [illegible] sacrm
[illegible] sacri [illegible]
[illegible] no [illegible] bap. nisi [illegible]
[illegible] q. [illegible] si [illegible]
[illegible] put bap. [illegible] si [illegible]
mit [illegible] i. [illegible]
[illegible] Si at bap.
[illegible] q. dissentit [illegible]
q. [illegible] fuit q. pt [illegible] ut dis
sentit omnino ita q. n. [illegible] cosentit et [illegible]
[illegible] i. [illegible] n. recip. [illegible] nec
[illegible] dissentit et cosentit [illegible]
[illegible] dissentit Sz timore pene
cosentit [illegible] tam [illegible] sacrm Sz n. ve sacri

qz numquam fuit baptizatus atque tollitur [illegible]
licet non fuit poenitens nolentem ut dis-
positione meritum in maiori. Talis enim susci-
pit caracterem christianitatis et est vere
baptizatus [illegible] per praecepta [illegible] de
bap[illegible] ubi fuit dicitur quod [illegible]
[illegible] molestie [illegible] non [illegible]
[illegible] baptismi suscipit. Secundum
talis et is qui fictus accedit ad baptismum
caracterem suscipit [illegible]
[illegible] tamen [illegible] licet [illegible] non
[illegible] ad fidei [illegible]
Quaero. Ad secundum Intelligendum [illegible] dico quod
[illegible] fictio [illegible] ut si accedit
[illegible] In-
[illegible] non [illegible] baptismum [illegible]
[illegible] recipit [illegible] licet
[illegible] ad [illegible] fidei
[illegible]

[illegible]

[illegible] baptismus flaminis sanguinis et flaminis
quod fit baptismus flaminis [illegible]
Sed baptismus sanguinis est [illegible] baptismus [illegible]
flaminis est quando quis [illegible]
[illegible]
[illegible] de baptismo
et [illegible]
[illegible]
[illegible] baptismus flaminis
[illegible] baptismus [illegible]
[illegible]
[illegible] baptismus sanguinis [illegible]
[illegible] baptismus flaminis [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] baptismus flaminis
[illegible] baptismus flaminis
[illegible]

Post [illegible]

[illegible]

Impediatur datum bap^mi quod sit quia insi
matlatus est non potest consequi quod aliquis
mundetur per lap^m iste qui recipit mundatur
ratione actus per peccatum quod dicit evangelium quod sordes
abluunt dece est munda Cum proposito per
pass^m 2 dicta scriptura addit aliter pro ratione 2a quod
sit quod non peccabit agere est opus
tunc ministrialitia non potest effectum
impedire sed sit est ipsorum ratione certa
quod omnes scilicet indicere est deus
2o. dispositio Bap per proxime inni
stitutionem tradere potest dimittere dispositio
3o mani b... dicitur est quod sit
tarattere 2 quo et quod sicut xo a baptizata
nulla ... pingit quod
... recipiat caractere/ erat
adprime ... istud ...
in baptismo ... malicia
et ... baptismi ...
baptizatus non impedit ...
sit ... malicie ...
admissio ... et
admissio ... non ...
bonitas ministri dato quod sit ...
... non est ... ...
... est mali ... ...
quia ... debet ...
... bonitas ministri ... ...
quod ... sit ... dignus ...
... 3o ... ...
... quod ... ...
... ministri est ... bap ...
quod ... bap ... et ...
... qui ... ...
... nomine ... ...
2o. ... quod ...
quod malitia ... ministri
impediat datum bap^mi ...
... non est ... quod ...
... et ...
... 4 ...
3o. Maria ... evacuat ...
Bap ... et debita ...
... quod ...
non ... ministri ... et ...
sed mali ... est ... ministri
... Aug ... 7 ... sit
... mortuum ... ...
xo. ... quod ... dicit

ar ... dat quod non ... sed ministri ma
... mortuum ... et per
bap^m ... nita ... 7o.
... Aug ...
lo de baptismo ... et ... illud
... Canonum ...
... abiecit forma
... bap ... ministri ... est
non potest ... non ...
... Ambros 6o.
... Canones non ... quod ...
baptismus / ... non ... solo
... ... dicit
... ministri ...
mali datum bap^mi non evacuat
... quod ... allegat ...
... Aug ...
bap^mus ... est ... est ...
potestate ... non ... ministri ...
... Aug ... ...
... non ... quod ...
... nullo ... quod ... mala ...
... Aug ... ...
... non ... quod ...
bapti... sit ... quod ... ad ...
... dico quod ... ut ...
... sufficit ... quod ... ad ...
non ... ad ... ... quod ...
... dicit ... sit ... vel ...
... sit ... sit quod ... vel ...
... sit ... ... adi
... non ... non ...
... sed ...
... est ...
... Aug ... bap ...
... ne quam ... non est ... ad
... dicit quod ...
... debito
... sit ... adi
... ministri ... dico quod
non est ... quod ... dat bap^to
non ... sed ... ad
... dico quod ... ministri
non est ... ...
... sit ...
... ab ... quod ... adi

ministris baptismum non mundant sed possunt salute
i tamen ut stant in suo peccato / 2° quod baptismus per
malum ministrum non solum recipit sacramentum sed et
rem sacramenti gratia. patet quia sanctus dicit beatus Augustinus
Dicit per malum baptizatum transit aqua ad arenas
sed aromatum. Dicit ad corpus suum per malum
ministrum deus effundit irriguum. Glossa
Dicit cum sua malitia non tollit nec evacuat
ut utilitatem eius exemplum ipsi hypocrite:
bonum et per illum dominum qui primo est utile
est recipienti sed si transmittere per suum
bonum dicitur. Sed tunc est dubium contestas
an in recipientibus detur baptismum a ministro qui
sit esse malum peccator / distinguendum est quod
aut est tam malus quod est abscisus praecisus
sed per sententiam et quod adhuc est constitutus
in morte periculo ipse baptizandus et
alium habere non potest. tunc non potest non peccat
Si 2° sic ubi alium habere potest tunc
est in tertia. beatus Augustinus libro 6° contra donatistas
quod dicit quod melius tamen potest quis licite et
paganus esse baptizatus et habet Glossa idem
Innocentius Romanus decretum Si autem talis
minister est malus malitia peccati mortalis
ita tamen quod non est praecisus abscisus tunc
vel peccatum non est notorium putatur
nisi solum in dupliciter scandalum in ipso tunc
huiusmodi minister non debet qui adhuc aliquo
modo / quia peccatum quod non est notorium
nec in publicis actibus debet vitari per ipsi
2 in mulieribus quibus sunt ministro. Si autem
est peccatum notorium adhuc non peccat ipse
dicitur solum parrochia/ secundo propter contra
suo subdito primus vel alias committo
baptisma ab tali ministro et ecclesia recipiendo
quia per eum non peccat petendo a suo
prelato debitum suum. Sed si est quod prelati
vel abscisus in statuti tenentur sacramentum
Sic dicitur et in dominis nota quod
quod cum debeat baptismum sit maxime necessarium
in . Dicitur et quod admittit et quod!
administer est omnibus aliis Dicit non
humanitatem debet sed in necessitatis articulo omnis
aqua est debet in baptismum. tamen non ignorare
necessitate adveniente si homo non debet baptizari
non in aqua benedicta. Dicit eodem quod administer
quod in necessitatis articulo quilibet homo potest esse minister
huius sacramenti et baptizare. tamen adveniente
sed necessitate non diligenter. Dicitur cum quo

minister tamen solus sacerdos concedit ex officio auctoritate
licet aliis concedat ex Iure permissive
Dicit ponto tamen quod quis baptizaret in aqua benedicta
dicta tamen posset habere benedicta 2 quod sacerdoti
tamen posset habere sacerdotem quod esset
esse baptizatum non esset rebaptizandus quamvis baptizans
tamen peccaret aut esset baptizatus
falsa si sine iure capax 2 novit statutum
tuum 4 modo cetera ... 29 articulus
permitto ex dictis doctoris quod quia est
est potestas dimittendi peccata sed auctoritatis
excellencie 2 ministri potestas auctoritatis est
qua quis sic agit quod nullius superioris
potestati in virtute. potestas excellencie est qua
quis sic potest quod quamvis imitatur auctoritati
superioris tamen eius potestas concedit
tamen gratia prerogativa prae ceteris quamvis
eadem potestas aliquo non conveniunt
potestas ministri quam quis disponit ad
effectum principalis agentis non ex propria sua
virtute sed ex institutione agentis principalis
Ista duo premissa pona quo ad quod sunt
primum sit istud quod potestas auctoritatis dimittendi
peccata non potest alicui convenire
creature quia solus deus est creator non potest
convenire. Sed huiusmodi potestas est solius dei
ut patet ex pro modo dictis premissis
Sed contra quia dicit glossa super primam ad
ad Corinthios quod dicit quod deus potest dare creature
baptismum ... contulit ministrum. Dicit glossa
non loquitur de auctoritate simpliciter sed de auctoritate
delegata quod spectat ad auctoritatem excellencie
et hec est communicabilis creature / 2° quod sit ista
quod potestas excellencie est proprie tamen nec est
sacramentum effectum licet communicabilis fuit
ministris. tamen non est ipsis communicata
quod quia huiusmodi potestas soli Christo
communicata est ut patet per quod huiusmodi
potestas includit quod sit virtus sacrificio
primum quod virtus eius sacra habeat effectum
2um quod sine sacris adsumptis ... potest
suum dei virtutem conferat sacramenti effectum
3um est quod licet instituere baptismum
alia sacramenta 4um est quod sui nominis
... baptizetur. Ista virtus
excellencie ... et licet de ista potentia
aliis hominibus, scilicet ministris ... ecclesie
sic et communicare tamen hoc non fecit ut

3a q. materialiter e[ss]e etc. 3o q[uod] p[ar]tes mistis e[st] concessa
misterio esse p[ate]t q[uia] ipsi administrando talia
p[ar]tia operant[ur] et homines ea q[ue] e[st] ordi-
na[ta] i[n] i[n]stitutione diffinit ad remissio[n]e[m]
t[er]re et recepto gr[ati]e. 1o q[uo]d. Ad alia a[d] tu[m] p[ate]t
epistola d[icti] d[e] sup[er] scriptis p[er] Con-
q[uia] absolutio loq[ue]ndo [illegible] t[er]tio 4a q[uo]d
p[ar]tes p[ar]ticipa[n]t d[e] [illegible] [illegible]
39 ar. 4 a[r]t[iculus] dico q[uod] s[ecundu]m doctores caracter e[st] q[ua]
d[a]m i[n]delebilis entitas q[ua]m [illegible]
sequitur cu[m] susceptio[n]e [illegible] esse q[ua]m
licet iterat[ur] sed sunt q[uo]d s[ecundu]m [illegible] S[an]c[t]i
q[uod] o[mn]i 2 ordo [illegible] alia [illegible] p[ro]p[te]r
q[uo]d desistens no[n] iteratur etc. [illegible]
tamen antiq[ui] doctores posuerunt q[uod]
caracter no[n] est alius res [illegible]
q[ui]d[a]m [illegible] s[e]c[un]d[u]m [illegible] tenet [illegible]
Tho de ar. argu[menta] d[ici]t q[uod] caracter sit res abs[olu]ta
[illegible] deputato [illegible] q[uia] e[st] fundamentu[m]
similitudinis ex q[uo] [illegible] [illegible]
[illegible] 2o [illegible] p[ar]ticula sit [illegible] q[ua]li-
tate [illegible] et redu[c]it iste doctor
caracterem ad p[ri]ma[m] spe[ciem] q[ua]litatis [illegible]
no[n] [illegible] s[e]c[un]d[u]m dispositio[ne]m et q[ui] alii doctores
q[ui] ponu[n]t caracterem i[n] pu[n]cto ad [illegible]
i[n] [illegible] q[uod] dispositio sit fact[a] [illegible] ali[quo] mo[do]
i[n] pu[n]cto q[ua]litatis caracterizare [illegible] i[n] [illegible]
nova [illegible] sp[eci]e q[ua]litatis alii ponu[n]t i[n] 3a sp[eci]e
q[ua]litatis alii [illegible] sp[eci]e d[icit] iste doctor q[uod]
[illegible] no[n] sit [illegible] dispositio ergo
dico q[uod] dispositio e[st] s[ecundu]m [illegible] [illegible]
iudicans [illegible] effect[us] [illegible]
[illegible] [illegible] q[uod] caracter sit [illegible]
i[n] a[n]i[m]a p[ate]t sit q[uia] disponit ad [illegible] q[ui] est
i[n] a[n]i[m]a [illegible] [illegible] sunt doctores
[illegible] q[uia] q[ui]d[a]m ponu[n]t i[n] esse [illegible]
q[ui]d[a]m i[n] potentia [illegible] iste [illegible]
q[uia] q[ui]d[a]m i[n] [illegible] ut [illegible] etc. [illegible]
[illegible] alii i[n] [illegible] ut [illegible] et s[ecundu]m
[illegible] q[uod] caracter sit i[n] [illegible]
p[ate]t q[uia] ipse e[st] [illegible] s[ecundu]m [illegible]
[illegible] i[n] dispositio[n]e s[ecundu]m i[n]stitutione[m] [illegible]
no[n] iteratur sed sunt [illegible] 3a [illegible]
23 ar. 4 Circa [illegible] ad 2m ar[ticulum] [illegible] q[uod] [illegible]
p. q. [illegible] et [illegible] pena [illegible]
sit ista puer i[n] [illegible] mi[ni]s [illegible]
bap[tis]mo [illegible] [illegible] sit q[uia]
[illegible] mi[ni]s e[st] capax gr[ati]e q[ua]m [illegible]

p[ro]p[te]r [illegible] [illegible] q[uia] [illegible] bap[tis]mus [illegible]
sunt [illegible] i[n] utero 2a q[uo]d [illegible] adulte- 2a q.
[illegible] i[n] utero mi[ni]s p[ro]p[te]r bap[tis]mu[m] [illegible] Tho de ar.
[illegible] q[uia] [illegible] morte [illegible] [illegible]
[illegible] baptizat[ur] bap[tis]mo [illegible]
d[ici]t [illegible] Aug[ustinus] q[uod] [illegible] no[n] facit
pena [illegible] causa [illegible] e[st] [illegible] [illegible] q[uo]d
[illegible] [illegible] i[n] utero m[at]ris [illegible]
[illegible] [illegible] ut si [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] pena [illegible]
[illegible] 3a q[uo]d puer i[n] utero m[at]ris n[on] p[otes]t 3a q.
bap[tiza]ri bap[tis]mo flu[min]is p[ate]t q[uia] n[on] [illegible]
[illegible] bap[tis]mu[m] flu[min]is p[otes]t [illegible]
[illegible] q[uo]d e[st] [illegible] doctor [illegible]
de bap[tis]mo flu[min]is d[ici]t [illegible] ipsi [illegible]
[illegible] d[ici]t q[uod] natus no[n] e[st] renasci no[n]
p[otes]t [illegible] Aug[ustinus] q[uod] [illegible] [illegible] adulteros
[illegible] [illegible] bap[tis]mi no[n] p[otes]t [illegible] Aug[ustinus]
q[uod] no[n] [illegible] no[n] p[otes]t [illegible] ita q[ui] natus
no[n] fuit no[n] p[otes]t renasci [illegible] ad
[illegible] [illegible] dico q[uod] [illegible] q[ui] [illegible] e[st]
no[n] possit alium mundare [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] dei i[n] mundo [illegible]
[illegible] medicus manus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Nunc de s[ecund]o [illegible] ad [illegible] Dis. q.
[illegible] [illegible] de [illegible] bap[tis]mi
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] q[uia] p[ri]mo [illegible] dei
[illegible] 2o [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] q[uia] [illegible]
[illegible] [illegible] q[uo]d ad [illegible] [illegible] 2o [illegible]
ad bap[tis]mum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] q[uia] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] bap[tis]mo i[n] [illegible] 3o [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] no[n] [illegible]
Utru[m] i[n] [illegible] [illegible] [illegible] qo ar.
[illegible] q[uod] no[n] [illegible] q[uia] i[n] [illegible]
bap[tis]mu[m] [illegible] [illegible] ad salute[m]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
q[uod] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] bap[tis]mo no[n] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] q[uo]d e[st] [illegible] [illegible] [illegible]

Solutio [illegible] est dicta | primo de subiecto
2° utrum in sacramento confirmationis imprimatur
caracter | ipsi confirmato secundum quod sit ydoneus
minister [illegible] scilicet utrum istud sit
[illegible] salutis | [illegible] nos [illegible] debitales
ordinem [illegible] sit pro quo ista quod in sacramento
confirmationis confertur gratia secundum factos
[illegible] non confirmatur in eo in [illegible]
quod est [illegible] sed personam confirmatis [illegible]
confirmatur in eo ut colligitur ex dictis magistri
in ista [illegible] tertia [illegible] pars
rationi adducta [illegible] quasi confirmatur
2° quod secundum factos data in confirmatione
non est alia [illegible] agitur dicta [illegible]
[illegible] sit quod [illegible] et [illegible]
non sunt [illegible] quia [illegible]
[illegible] ex dictis [illegible] libro 2° [illegible]
[illegible] et [illegible] quod eadem [illegible] sit utrumque
debilis et robusta quod magis et minus
non [illegible] sed tamen
tot [illegible] quod sunt [illegible] gratia
sed [illegible] quod est [illegible] quod [illegible]
quod secundum baptismalem sit [illegible] alia [illegible]
[illegible] confirmationis [illegible]
[illegible] sit quod gratia baptismalis est [illegible]
[illegible] et gratia baptismalis et secundum confirmationis
est [illegible] 3° [illegible] ipsi sit [illegible]
morbi distinguuntur [illegible] medicine morborum
[illegible] et [illegible] sed morbus peccati ori-
ginalis cuius medicina [illegible] baptismalis
distinguitur [illegible] amicabo pusillanimi-
tatis medicina est gratia confirmationis [illegible]
[illegible] est non [illegible] qui [illegible]
[illegible] remedium diversa [illegible]
non [illegible] sanat actum et [illegible]
[illegible] sit [illegible] et [illegible]
[illegible] sed baptismus et confirmatio
sunt [illegible] distincta tamen in [illegible]
[illegible] designatur [illegible]
[illegible] quia in baptismo [illegible]
est [illegible] baptizo in nomine patris et [illegible]
in confirmatione est [illegible] forma [illegible]
est signo te signo crucis confirmo te chris-
mate salutis | solutio [illegible]
[illegible] quia non [illegible] tanta [illegible]
[illegible] sit [illegible] quia idem
[illegible] causa [illegible] et [illegible]
[illegible] 2° quia mollificat et [illegible]
et [illegible] | ad [illegible]
[illegible] quia eadem medicina

alio et alio non accepta est quatuor
diversorum morborum | ad 3um dico quod ad unitatem
signi sufficit equalis conformitatis et non est
necesse ponere [illegible] confortat [illegible]
sunt signa [illegible] ut in [illegible] 24 ar.
[illegible] diversa [illegible] 9° p[illegible]
ad [illegible] sit [illegible] ista quod in sacramento con-
firmationis [illegible] caracter imprimitur et [illegible]
ista quod [illegible] producitur | [illegible]
confirmatio est [illegible] quod iterari non licet
[illegible] | quod in [illegible]
[illegible] qui sunt [illegible]
dat signum [illegible] ipsi [illegible]
distinguitur ab aliis sed [illegible] in eodem [illegible]
[illegible] distinguuntur [illegible]
[illegible] sed [illegible] militantis [illegible]
[illegible] ordinatis [illegible]
[illegible] signum caracter baptismalis quod dis-
tinguit [illegible] baptismi [illegible]
[illegible] signum caracter confirmationis et [illegible]
[illegible] puta [illegible] signatur caracter
ordinis et [illegible] sit | non solum [illegible]
[illegible] potentie [illegible]
[illegible] sit caracter
baptismalis [illegible] caracter 2° quod
[illegible] confirmationis [illegible]
[illegible] ordinis [illegible] 2° quod
caracter quod in confirmatione imprimitur [illegible]
in [illegible]
[illegible] quod caracter confirmationis
est quod [illegible]
[illegible]
sed [illegible] ut colligitur
[illegible] dictum doctor
quod caracter baptismalis est in [illegible] caracter
confirmationis in [illegible] caracter ordinis in [illegible]
[illegible] ad [illegible] sit quod pro ista solutio 39 ar.
episcopi sunt [illegible]
[illegible] confirmationis [illegible]
[illegible] solutio apostoli sunt [illegible]
[illegible] ut colligitur ex [illegible]
[illegible] sed sunt successores [illegible]
[illegible] discipulorum [illegible] episcopi sunt
successores apostolorum ut in canone [illegible]
[illegible] 12 [illegible] quod [illegible]
[illegible] confirmationis
[illegible] apostolorum sunt solis [illegible]
[illegible]
[illegible]

r. q.

[illegible] vbi [illegible] in fine capitis [illegible] quedam [illegible] ... non [illegible] i [illegible] q. [illegible] de privilegio [illegible] pontifex potest [illegible] sacramenta dare [illegible] conferendi [illegible] confirmationis [illegible] quia papa potest committere presbitero cardinali [illegible] conferendi [illegible] sacros [illegible] cardinales [illegible] episcoporum [illegible] [illegible]

[illegible]

glo. de consecratione [illegible] ad [illegible] arti[culum] [illegible] quod ista [illegible] confirmationis indiget [illegible] quia [illegible] [illegible] ut dicit [illegible] Hugo [illegible] [illegible]

[illegible]

P[ost] [illegible] baptismi et confirmationis [illegible] de [illegible] eucharistia [illegible]

[illegible]

[illegible] eucharistia est dignissimum [illegible] sacramentum [illegible] baptismi

est dignius. 4ta autem ratio ex comparando effectum huius
sacramenti istius opposito et sic tanto ad
sacramentum est dignius quanto effectum suum
et proprium exhibitum est nobilius. Sed
effectus eucharistie continetur per debitum
dicitur 3o aliter homo in debito ecclesia eius ergo
modus solam in dictis in dicto est dignior. Sed
dictis in institutione 2o dictis sacramenti et
confirmatione 3o dictis sumpcione et dispensatione
requisita dicitur de puritate et dignitate
eminentia ad primum dicitur in institutione sic patet
quod ista quia istud sacramentum eucharistie non debuit
institui prius quod esset vobis quod sacramentum debuit
continue sic conveniens vobis non fuit autem pro
adventu ut maius est quod corpus Christi et vobis
tota scilicet scilicet et confirmatione sic quod sacramentum
nunc plenitudinis gratie non debuit institui
autem tempus gratie. Sed sacramentum est conveniens
ut maius est et tempus gratie non erat autem pro
adventu Christi apostoli ad Galatas: ubi venit plenitudo
quando misit deus filium suum etc. Sed erat
medicina confortativa dari decet in fine
ut confortet. Sed vere eucharistia est
medicina confortativa sicut doctores et
homines fideles. Item autem pro adventu
fuit in finibus quia nunc 1a et 2a omnis
mater indiget viatico. Sed ante pro
adventum maius fuit homines viato-
res quia nunc et tamen in huius matrum vide-
tur salubrius 1a et 2a et sic in illo tempore
institui fideles earum debet alimento
spirituali sed ab exordio mundi sicut fuit ergo
instituta et fideles et eorum in est spirituale
sed scilicet alimentum 2a et sola fides non est
ante eius alimentum. Sed dari medicina spiritua-
lis et dispositiones ita processione in li-
tera legis in libro huius doctrinam medici
spiritualis actores et dispositiones ad dictum
Gregorii predicatorem sicut processit eius [illegible]
Christi sacramenti ista satis medici-
na et tamen ista non obstantibus quidam
sufficientie non potant huius medicine sancti-
[illegible] est cum primus homo, sicut [illegible] nisi mandu-
caverint carnem filii hominis etc. [illegible]
quidam dati est quomodo quod cum potuit
mulier et habere licet. Ad 2m quia 2a est
matrimonium unum perfectus tamen ista sanctitatem pri-
ma ad producere usque in perpetuum in ius
dotes fidelis materialis et semper fuit
quod voluntates copulatoria tempore fuit

sacramentum septimum. Sed 2m est eucharistia quod debet dari
debuit quod primo certe placuit et dicitur con-
gruum fuit. Ad 2m primo ex eodem fundamento quod
fideles magis fuerint privati non usque continue
enim alimento spirituali quia semper potuerat su-
gere sacramenti ad fideles et opus sacramenti 2a quod
aptissimum tempus instituendi eucharistie sacra-
mentum erat proxime precedens passionem
Christi sicut quod isto tempore post Christum est capture
debeat. Item quod nostra [illegible] tolli et abs-
tal a suis in mente in cognitum erat quod ista
tempore sacramenti instituit ut fideles animi
ti manerent presentia sacramentali est spiritualiter
erit post presentia carnis debeat eius quod sacramentum ista
quod sic et sacramentum implementum erat eius
quod figuratum erat in agno paschali quod si
nitas debuit supponi umbra quod
debuit institui post esum agni et
ita in cena paschali ultima et post pla-
cum. Ad 2m secundum [illegible]
fuerit apostolos primus, quod dicitur primus
confectus sacramenti non instituit et
post baptizatos fuit quod sacramentum eucharistie insti-
tuet et in tamen opinionis est que ipse
quod est unum primus confecit et sic non
nobis eum quod reliquit instituit in dicto
sacramento post consecratione et confirmatione, sicut opinio
anterior innocentii 3i dicit, sed Beda dicit
sicut quod post ultime cena confecit et post
ea sacramentum ex forma sua et postea benedi-
ctione 2a opinio quod dicitur confecit sic et
ita protulit sic benedixit est eucharistie sic
fides ut confirmationem 2o capitulo ad formam
instituta manifestam primus et secundum
se tamen dicitur Christus sic dicit hoc est
corpus meum et post frangit et dedit
et ultra capitulo in ad 2m et corpus
meum forma post hoc tradendo 3a opinio
quod dicitur sic consecravit et verbo forma in
stituit ita quod ipse semel enim confe-
cit semel tamen verba protulit et istas
tres opiniones recitandas et hoc notitia
quod 2a sic quiescit, et tamen in primo re-
spondeo ad omnes eas et sic ratione
esse dicit sequela utatur primus ista
quod hoc in tamen opinionem sed alia quod non
et est quod opinio quod hoc prima non [illegible] venerla-
nit sed ista opinio sic vel primitus

ut auctoritas ut est inesse [illegible] aliquam ut apparet.
3o eadem facilitate negari potest quod affirmatur
[illegible] adducit [illegible] sit ista quod simul et
semel constituunt [illegible] forma [illegible]
[illegible] est communis doctorum et quia sit
[illegible] non [illegible] consta[illegible]
[illegible] aliquis modus [illegible] sic modus
[illegible] non [illegible] p[illegible] [illegible]
p[illegible] dici non [illegible] quia [illegible] forte
[illegible] maxima [illegible]
[illegible]
[illegible] forma [illegible] et [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ista forma [illegible]

[illegible]

[illegible] accipite et comedite hoc est corpus meum [illegible]

[illegible]

[illegible] corpus meum [illegible]

[illegible]

[illegible] addidit [illegible] accipite
et comedite [illegible]
[illegible]
[illegible] in communione non [illegible] ad 2m
[illegible] forme [illegible]
[illegible] est tamen aliquis [illegible]
[illegible]
[illegible] ex statuto [illegible]
[illegible] communio [illegible]
[illegible] accepisse [illegible]
[illegible] istius [illegible] sacerdos [illegible]
[illegible] pone ista
[illegible]
[illegible] istorum [illegible]
[illegible] ad 10m
[illegible]

[illegible]

[illegible] doctor [illegible]

[illegible] corpus meum [illegible] istius doctoris

[illegible]

[illegible] hoc est enim corpus meum [illegible]

[illegible] hoc est corpus meum

[illegible]

Margin notes, left: q[illegible] [illegible]; q[illegible] con[illegible]; 1o; 2o; 3o; 4o; 5o [illegible]; [illegible]; ad 1m
Margin notes, right: ad 2m; ad 10m; [illegible]; 1 opinio; [illegible]; 2 opinio; 3 opinio

quia licet quod demutat panem non transsumpsit sic
quod est transsubstanciatio corporis Christi sed non
naturaliter quia transsubstanciatio sit in non est panis
quoniam non demutatur vel panis assumitur aliquid quod
est demutatio minoris quam primum est adiectum
et primum assumitur dicit sicut prius quod est corpus
meum id est id nunc istud est transmutatum
est corpus meum et hoc est responsio textus Ric-
hardi de sancto victore et habet responsione
textus doctoris magistri Hugonis sed non nisi quod possibile
praeceptum dici quod vel demutatur et signatur corpus
Christi quia secundum totum signatur per Christum omnia de
sic signat non quod prelato solo sed in corpus
Christi sed dicitur de super multa in quo et est
homo in 12o articulo secundo primum articulum quaeritur
ad in dico quod tamen non potest non praesente
armis ... nisi et sit in aliis
secundum si ... non est
poni sine ... opinione ... accipiendi
nisi et ... ad ... est dici
de se consecrando sacerdos quod dicit de
quod sit propter se ostendendi causa quod consistit
in ipsius modo hoc est enim corpus meum sacerdos
sacerdos ostendit propter se consistit in ipsius modo quod
est talis sacerdos modo alii dicunt de
addi novi et aeterni testamenti misterium fidei
adhuc sit alii dicentes quod addendum sit quod
pro vobis et multis effundetur in remissionem
peccatorum et nunc istarum opinionum sit modo
omnis textu non est doctores quidem et
quidem ... opinionem ex quo ipse sit
... quia ipsa addit ... o-
pinionem sed forte quidem quia est quod in Ca-
none missae tamen sit ... quod est
sacerdos ... non potuit ... dicit
dictum non sit ... biblie scripta
quidem ... fuit vel ... Bo...
...um ... missarum
vide si placet ... ad ... articulum ... pa
ista ... quod ... istud ...
est ... nisi mortale in ... peccata
... ... sumere ...
tamen et ... non debet
... ... sumere de
... et ... ...
est ... et ... sacramentis ...
... ...
... quod placuit ... in ...
... ...
quod alius ... in ... quod in ...

mortale peccato ... sed per ...
... ... quod ista ... non ... primordialis
... ... in ... quod ... in ... quod ... ...
... ...
in ... et ... ...
in ... apostolus prima ad Corinthios 2o ...
... ...
... ... aut
... ... manducet in ... ...
... ... indulti ...
... ... pagina ... ...
sumatur ... ...
ad ... dico quod in ... non est quod ...
quia ... valet ... nova-
... ... valet ad
... quod non ... ...
et ... ... dico quod
... ...
... ...
imitari sed non ... ad ... se
... et ... in ... non imitari
... ...
ad ... ... quod apostolus ... ...
... per ... ... per ... quod
... ad ... in ... quod ad ...
quod ... ...
... ad ... ... quod ... abro-
gata est ... ... ad ... ...
... ... quod istud ... ...
... ... dignissimum ... ...
... ...
... dignius est quod in ... ...
... ... dignius ad ... ...
... ... supposito quod
... ...
... ...

... ...
... ... et ... ...
... quod ... manducat ... sumit
et ... ista ... in 2 ... quod ... ...
... et ... ... quia ...
quidam ... non manducat ...
... 29 ... quia ... alii
quod ... sumatur ... corpus ... ...
... ...
... ...
... ...

deopposita in unitate 2° virtute et timore
errore 3° oppositus deviat iustitie, in loquendo
2° r. Quia [illegible] dicunt multi deo dedicantur
non nisi alii [illegible] ut requiritur errore eorum
qui dispensant corpus christi cum suum ab eo.
et non [illegible] errore eorum
qui dispensant corpus christi sumi [illegible] et
in [illegible] altaris et [illegible] peccato
[illegible] vitat iste errore sine mortali
[illegible] confessione [illegible]
[illegible] de [illegible]
[illegible] sacramenta altaris corpus christi [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] qui tenet [illegible]
[illegible] admittitur ad
[illegible] dampnatur [illegible]
peccato mortali [illegible] dampnatorum
[illegible] apostolum [illegible]
[illegible]
[illegible] testa
[illegible] iste corpus [illegible]
[illegible]
[illegible] corpus
christi [illegible]
[illegible]
[illegible]

vel etiam cum leviter cum ita nuper dicit quod
vero dicitur respectu alicuius medietatis confessoris
Justus et consilii talibus maxime si debet
quod confessore quamvis ille non possit tunc quia
mutandus cum confessione non peccat Immo
debeat de ipsius confessione volenti si autem sine
scandalo potest commune differre non debet tamen
confessionem ad alterum curatum accedere si non habet
copiam confessoris sed confessionem non potest si non
possit loqui vel potest exprimere vel per si debet
in alia lingua ita quod fugiens vel alias
confiteri ideo dicunt multi confiteri
quantum non debet non in imminente morte periculo
et pro cum proposito cum volenti confiteri
si penitentiam quod quod tenetur accedere
ad opus in peccato mortali et quod sacerdos
sicut visum dicitur an peccet sacerdos dando
tali ipso dictum dicunt doctores quod vel
manifestum peccatum tunc non vel occultum tunc
et vel est peccatum quando dedit vel
malitie si dedit sacerdos peccat tali
quando negare quod tunc sacerdos dare
de peccatum mortis prodere si autem non
constat in secreta pro fide peccati super
communis malitie dictum sacerdos
non peccat sed dando quod fuit quod tenetur
quod non per Judam communio non dedit
tractam est ista pura in c. si sacerdos
de officio judicis ordinarii primo quod Jude cum
baptista dedit etiam aliis ad predicandum
misit ut in summa p. v. q. 17 notatur
sic ultimo super capitulo si sacerdos per aliter
et Bonaventura assignat tamen istius fuit
publice accedere quia medium non sit p. est quod
sacerdos negaret non alterum accedere
2. est ex deo dare per dicitur quod 3 vel medium
scandalum est 2 quod non est in fine
et non tenetur peccatum suum reddere
tertium ad 3m arguendum primo quod dicit
vel per 2. vero unico quantum localiter
in alio quantum puta videlicet 2 ipsum primum
2. dicitur primo est quod corpus et species panis
non continet nisi quantitas localis
sit quod cum sit vel sub vel in alio et
non est locus quantitas sed panis non sit
locus corporis per se et quod locus quantitas
locato et pro sed autem non est in ipso
ut alii ex quo in loco autem opposito
2. quod sit ista corpus per continet realiter
speciebus panis quantitas puta localis sit
quod quod in ambitu illorum realiter

est quod continet ab eo quantitas punctali
sed placet in questionibus tunc in ambitu
cum quantitate panis corporis vel realiter est
ideo et sic dicunt doctores quod licet corpus
in istius altaris non habeat ordinem partium ad species
panis quod ad alias tamen fit ordinem partium et per
situm et quantitate quod sunt in se et quod
ipso per contra quidem corpus per se sic posse
in stanti indivisibili loco per se quod corpus
puncta speciebus panis est adesse distans
si utrum corpus ad est quod in pro et in loco
est contra sicut predictum dicitur ad 2m
ad primum pono quod quod corpus per continet est
speciebus panis sub una quantitate per se
quod licet per opus questionis speciebus
panis sit sub tota per tunc continetur
est ad et quantitas certa sic est aliquod
corpus per non est in alio dicit Augustinus quod sic
sicut corporis per sunt corpus per madiatur
et quod sit quod dicit Augustinus dicitur Christi
corpus partes madiatur in loco et medio
in corpore tota tota sed tota quod dicitur
quantitate in termino et corpus per est unum et organicum
sicut epistula quod dicitur quod corpus per
non est in istius altaris dimensione sub
speciebus panis per quod sit et consignaretur
speciebus panis non est in per pura propria
quantitate tamen licet quod pura continetur
quantitas doctores magistri cum alii dicunt
quod doctoribus tenebant opposita et magis
significabat sit sub panis in quantitate
sed sit quantitas speciei in se tantum corporis
2. non in actu realiter 2. sit corpus per sui
quod ideo tali speciali sed ad quod non fac
quantitatis realiter 3. sit substantia quod in sua specie
sed sit sola actu panis substantia
in se et quod non est capax
tanti corporis quantitate realiter primo sit unum
sola quantitas per ultima pura est in loco
per se corpus per non est speciebus panis
per se in loco non est ibi quod cum realiter
solo ad quod quod sed ad 2m
dicitur quod licet quantitas in faciat ad
tibi pondus cum sic ad quod quod corpus non
non corporis sit ibi ad 2m vero quantitas
et tamen per opposita autem quod non in se
dimensione per vero dimensione est speciebus
ad 10 dicitur non ultimo et cum per opposita
3m articulum ad 10m ad primum quod
quod habet panis 2. quod unum ut
ab ipso separate alius ut quantitate

et [illegible] sit ista corpus [illegible]

[illegible]

ex hoc dicitur [illegible]

[illegible]

2a concl. [illegible]

p^a q^o [illegible]

ex hoc dicitur [illegible]

2^a q^o [illegible]

3^a q^o [illegible]

[illegible]

X^a q^o [illegible]

[illegible]

[illegible]

D^o p^o [illegible]

[illegible]

D^o 12 [illegible]

[illegible]

D^o 13 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] omnes solucio ut p[atet] remanet ide-
tatum in istarum [illegible] [illegible] [illegible]
primo an in consecratione [illegible] sit corpus quam panis
et vinum continetur in corpore et sanguine
sit subito vel successive. Quod sit suc-
cessive [illegible] sit materia 2o quesito. 3o quod
sit necessario [illegible] [illegible] sit [illegible]
erunt ad primum sit primo quod ista conversio non [illegible]
ideo sit in [illegible] continebitur [illegible] tum ca-
rentia [illegible] forma [illegible] continebitur est in [illegible]
creaturi primo [illegible] sit quod [illegible] [illegible]
est [illegible] continet creaturam [illegible] [illegible]
nea [illegible] quod [illegible] est in aliud continebitur est
[illegible] non esse sed [illegible] in [illegible] est non esse [illegible]
2um [illegible] [illegible] sit quod [illegible] [illegible] plene
posse [illegible] esse in [illegible] non esse [illegible] [illegible]
[illegible] 2a questio sit ista verba panis et
vini forma [illegible] est continebitur in corpore et
sanguine [illegible] [illegible] sit quod forma
[illegible] [illegible] creata continebitur in [illegible]
corpus [illegible] est creata sit et sanguis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
corpus et sanguinem [illegible] panis et vini
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] altaris [illegible] panis et vini
[illegible] [illegible] corpus et sanguis
[illegible] panis [illegible] et vino in sanguine
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
est quod [illegible] panis et vini [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 3a questio ista
3a 4o sit ista in [illegible] [illegible] corpus quod
panis et vini [illegible] in corpore et sanguine
non est successiva sed subita [illegible]
doctores [illegible] [illegible] [illegible]
passi [illegible] agentis [illegible] est subita [illegible]
[illegible] et quod agens sit in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] successio [illegible] passi
[illegible] successio [illegible] agentis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] panis
[illegible] [illegible] [illegible] et alia [illegible]
et [illegible] corpus [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] corpus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuit

super [illegible] Christi [illegible] non potest [illegible] assig-
nari successio in [illegible] conversione ut [illegible]
[illegible] 4o sit ista quod [illegible] conversio dicitur ab
omnibus motibus et mutacionibus de quibus
[illegible] sit [illegible] sit quod in omnibus mu-
tacionibus de quibus [illegible] loquuntur [illegible]
supponit [illegible] [illegible] vel [illegible] [illegible]
cum mutato et [illegible] [illegible] immutato [illegible]
[illegible] manere eadem in [illegible] [illegible]
cum et [illegible] motibus [illegible] alia [illegible]
ta [illegible] manere [illegible] [illegible] in actu re-
gula [illegible] in [illegible] [illegible] istorum
[illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] manet
[illegible] substancialis panis et vini [illegible]
[illegible] erunt ad [illegible] sit [illegible] 4o ista
quod [illegible] [illegible] sit [illegible] in corpore [illegible] [illegible]
est panis [illegible] est [illegible] sit [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] est pane ut patet Luc 22o
[illegible] panis est [illegible] materia
quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] panis [illegible]
[illegible] [illegible] et ista [illegible] in glo-
i. [illegible] [illegible] 3o sit ista [illegible]
[illegible] sit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
debet esse panis [illegible] quod [illegible] doctores
[illegible] in pane [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] ista [illegible]
in [illegible] [illegible] Si tu sacerdos [illegible]
pane [illegible] ordo vel religio [illegible]
[illegible] tenet [illegible] doctores quod non
[illegible] [illegible] tenet [illegible]
quod [illegible] in [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
solum [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible]
[illegible] 3a 4o sit ista [illegible] est et [illegible]
quod panis iste sit azimus [illegible] quod primo
die azimorum non debebat in [illegible] [illegible]
[illegible] in domibus Iudeorum [illegible] 12
primo die azimorum [illegible] comedere pascha
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] in [illegible] in azimo
pane [illegible] [illegible] Mathei 26 Marci 14
2 Luc 22o [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quod panis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Latinos
non [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible]
[illegible] fuit panis azimus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

vel fructus consumenda cum autem etiam conficiat-
ur ex racemo tunc precipitur confici
in fructu et ex expressum illa vel sibi
dotes laici primo in ... tamen magis decoret
et ... inspexerunt etiam quod ... nobis
ponitur quod non conficitur hoc in ponitur ...
sed doctoribus et ... sacerdos
quod simul ... non intendit
2a q° quod ... sit ista non potest ... sed nec
... in sanguinem conversa
... vinum ... quod in talibus
non ... consistunt
... ex Christi ... corpus
vel ... pomorum vel ...
vel quorumcumque aliorum fructuum ...
tantum ... excepto non sit ... sed
consecro ... quia vinum ... necessario
p[ri]ma con[clusio] ... conclusio quod ... accetum est vinum
2a con[clusio] non potest ... consecrari quia acetum
... non est vinum ... dico acetum
quia si vinum esset ... acetosum ...
quod non est adhuc corruptum ...
3a con[clusio] consecrato 3a conclusio quod ... agresta non potest
... consecrari quia agresta non est
4a q° vinum ... vini ... 4a q° si ista
... admisceri aqua ... quod sic ...
... concesserunt ... Damascenus
... bibere vinum nisi
... cum forti ... excellentie et
... ista ... et ... 3a ... sacramento
... Caveat tamen ... calice
... ne ... potest ... magis quam
vinum ... duo ... quia si tum ...
... quod ... et vinum
transmutabit ... quod ... vino
fiet vinum mixtum quod non est aqua nec
vinum ... consecratio sanguinis ...
2a quia nisi aqua ... vitatur ... alterius
vini ... vinum ... tunc fiet
... vini ... in sanguinem tamen ille
... aque ... non ... in ...
vini ... non convertetur in sanguinem
Et ideo ... debet poni aqua
ut possit ... in ... vini ...
... consecrationis ... taliter ...
3a ar[gumentum] vide ... canonem ... Christi ... maxime ...
... ad ... ... est
... primo ... in ... accidens
... secundo ... 2° ... dubito
... 3° utrum accidentibus sine subiecto

subiecto ... accidens ... possit
in omni ... naturaliter ... in
... sine subiecto ... accidens
... quod ...
aqua ... realiter distincta ... tota ...
... ideo ... quod ... sine ... vel
... vel ... in ... 1a ... 4a ...
... accidens realiter ... subiecto
... quod ... non ... dat ...
... non ... 2a q°
... primo ... 2° ... sine ...
accidens ... sine subiecto ... sit ... corporis
... non ... panis
panis et accidens ... sine panis
non ... quod non ... accidens ...
vino ... et manet tamen illa
... conversionis
sanguinis ... vini ... et
... quod ... accidentia sine ... 3a q°
... 3° ... accidentibus sine subiecto
... aqua accidentibus quia ...
... ut ...
... accidens ... primo
... potuit ... contacta
... panis
quod ... vini ... 4a ar[gumentum]
... ista ... sacerdotes ... consecrare
... quia ... sacerdos ...
... ... ex
... ex ... et ...
... ubi ... hec ...
... nisi sacerdos
... ordinatus ... claves
... apostolis ... quia
successoribus 2a q° ... 2a q°
... panis
et vini ... consecrandi vel
... quod ... ad ...
... non obstante ...
... vel sua
... ... quod ...
consecrandi ... sacerdotem ... in ...
... ... etiam
... vel ... vino ...
... dico ...
... maior ...
... accidens ... 3a q°
... agendum ...
... sacramentum ...

et eukaristia Iuxta p° 3 dona 1 2°
roboat 1 3° confirmat mte quem ihc
prov ix ut recipit tertiam de prima p
traipsat 3 amissa Et sic pat 3°
deciatur de prima q̄ aduertit 4 conter
2° q̄ adpetitte absoluci 3° q̄ ad
optiute tempus 1 ps 1 cipit gtc
3m 1 cipit gtc 2° Ctu pmc pcet
p° deciatur de prima ignali 2° in
spali dec 1 6 ctrum adp recont
et errores et ipd. dtm p° errore
corp d. dicit q̄ nca prima no posset
iterari 2° 1 mez errore ponentium q̄
prima possit diuidi parti q̄ ma
nere uno peccato morti d a possit
prima fit 3us dec 1 1 p° pe q̄ c prima
d dum 1 2 q2 p° fuit prime deffi
nitiue 2° iterator et habet peccata p
errore thus ms qda nethemas 1
gentes ultior dic pz

t sic dispositi auctoritates gd° q̄
mi primum 2m errore corp iz q̄.
dixerunt quem n possit prime deu
peccato t bona adimt ipse obtine
absq q̄ q̄ pattat derelinquit dimult
peccato et dim 1 3 ptos q̄ d 3 m
ut thus errore cu prius motis reca
tat 3m ipsa repte et apparenti mtate
confirmat bar arbitri mi 1 Epistola
Epistula sit q̄ na prima mutat se q̄
tap qo eius cartate possit dignis
morti b peccato satisfacte q̄ sit ar aste
q̄ na mag deo e minori attraptando
satfaciens e statim q̄ tho e tho quem
acceptat solucio e fratum de immediate
debito c te offic ad papam q̄ 1°
ad Corinth 13° d dico dispensud 1 tabis
pauperis facultates meas et si tradidero
omnem fidem t mich ni prodest Ctu tria
quoniam solum ni d e deyt 1° au prima
sit uera 2° au omnis prima possit iterari
3° dispositio x° n e dd d pabi sat
factionis Ctrum adp d guida q̄ p°
mediu q̄ sit prima 2° q̄ sit uera et 3° ex
thus nullus p° an ctrum adp
d m q̄ prima e q̄ comissa mala cu
emendacione ploratu peccatio et cetera
et plangenda iterum committere ngalis et al
tr q̄ deffis. exclud ambo et gg

d cu ambo sit prima e pecata mala pla
ge et plangenda iterum no qmitte et ggg
diffit sic prime e anacta peccata flere
et flenda iterum no qmitte Et ibi Aug
1 li. de prima sit d q̄ prima e qda
dolens uidicta puniens 1 se q̄ dolet eo
misisse omnis iste diffes sit bn asfigite
q̄ mss carp diffines prima pgec abiu
et actu ez sante dic q̄ istas diffes
sit dulcet e dolo de peccatis pcte
1a prima na dec diffini peccatum dolorē
et atiu pz q2 q̄ pcitu c ipo e alia
s thic dolo pitu fit 2. q̄ sidari
v. pparat ut pecitu e alio put
distinguit q̄ q se diq effcial prine ajod. ║ eiso dcai
dato q̄ ans sit ierp de peccato p° q̄
si dato tu no e uerp de peccato 2oa
q̄ sidato q2 si effectus tal e gapna ║ lis
no e simul s; peccato q̄ deli dolet
ad pt dica q̄ q sit dolo pdet
et maledic dcaq sed peccato q̄ liq
na sit simpl 1 rentera e tu reme
diabile ctu adz q̄ q qm ai relict
tr aliis differencias uentes pinito p°
ista uera e q̄ tuite sic pcat et ep q̄
ad bonu redd 2° ctu 2° pinito ║ 2° dif e ter augn teo deli ar
ista diffes uera e eo qtiens luce
q̄ rce iuuit q̄ neo malé ntit
q̄ deo 1 nb sic nb opat 3sit s
muss facit iste doctor 1a q̄ q̄ prima
e uera p2 sit q2 d conciit iste dif
ulture ia fisse 1 te ez q̄ omis uitos
erat mo s; prima n fuit 1 ps prima
no e uera 2° sic si prima e uera bel
e theo ca ceq no q̄ u e fide u stes
u tatas u e moralis q̄ te cet
medium duarum maliciarum q̄ no in
bala dicit tenetes q̄ 3 pmissi
q̄ uera prime fine ul licet u fine
q̄ bipus 1 eo u sante condicional
sit e 1 displicet deo q̄ peccatum cet
satisfacte adeu dicit q̄ sit uera mo
ralis mea mt desperac et psumpco
et bonit ea mstar vindicatiuam et
dicit quem q̄ sit uera moralis ad
sita ethicae quem doctores ponat
pura ad m ni q̄ no sit uere pon
spale thicu uerus ad dolendum uitorum
pmissis patis ut delicet q̄ ro possit

24 an[illegible] ess[illegible] mo[illegible] cau[illegible] et ad doctores tenet
sic imitat[ur] eccl[esi]a dicat eciam ad[illegible]
p[er]mitto q[uod] 3[us] est p[e]n[itenci]a secularis s[e]p[ar]ata
publ[ic]a et solempnis s[e]p[ar]ata p[e]n[itenci]a d[icitu]r q[uia]
cum tali ipsi pec[cat]i p[ro]p[ter] p[ec]c[a]t[u]m scil[icet]
publ[ic]a q[uia] i[n] p[ublico] et q[ui]b[us] p[ec]c[a]t[is]
s[e]d in dies fecit b[ene] p[ro]p[ter] q[uam] non ult[r]a
[illegible] s[ed] s[e]p[ar]ate facit i[n] Roma curia
p[e]n[itenci]a[m] s[e]c[un]d[u]m solempnis p[e]n[itenci]a
e[st] q[ue] i[n] [illegible] manifest[is] et maioris
sceleribus q[ue] p[er] totam ciuitatem no-
tum et eam d[e]b[e]at s[e]d [illegible]
v[e]l [illegible] d[e]b[e]t [illegible]
b[us] [illegible] planum e[st] q[uod] p[er]
[illegible] q[uod] sit s[e]c[un]d[u]m p[e]n[itenci]a solempnis
s[e]c[un]d[u]m ant[iqu]a[m] [illegible] no[n] d[e]b[e]t
ut et in p[er]m[issis] d[icitu]r 2m dicit[ur] [illegible] iter[are]
b[us] q[ui] faciat p[e]n[itenci]am q[ue] [illegible] p[er]mittit
solle[mpnis] [illegible] id[e]o [illegible]
illi [illegible] d[icitu]r [illegible] p[e]n[itenci]a solle[mpnis]
Eccl[esi]a dicat dicu[n]t doctores q[uod] alias [illegible]
da [illegible] et mag[is] p[e]n[itenci]a s[e]c[un]d[u]m no[n] sol-
lempnis [illegible] iterat[ur] tal[is] solle[mpnis]
[illegible] tinat [illegible] [illegible]
q[ui] solle[mpnis] p[e]n[itenci]a[m] [illegible] i[n] capite
q[ua]drag[esim]e [illegible] et ut [illegible]
[illegible] alicui [illegible] solle[mpnis] p[e]n[itenci]a tal[is] e[st] 3u
capite ieiunii [illegible] cinere [illegible]
p[e]n[itent]e [illegible] [illegible] [illegible] su-
as [illegible] [illegible] [illegible] i[n] [illegible]
die [illegible] et [illegible]
et [illegible] pedib[us] [illegible] i[n] capite s[e]
[illegible] [illegible] [illegible] sunt [illegible]
[illegible] capit[is] et ep[iscopu]s [illegible]
eos [illegible] tota [illegible] [illegible]
ei p[ro]p[ter] [illegible] p[e]n[itent]es [illegible] [illegible]
i[m]ponit et [illegible] eos [illegible]
et [illegible] capitib[us] i[n] [illegible] alios [illegible]
la [illegible] [illegible] et [illegible]
eis [illegible] q[ui] s[icut] Adam p[ro]p[ter] [illegible]
tata [illegible] sunt de paradiso sic ipsi
[illegible] sunt de [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut eos [illegible]
et ipsis [illegible] [illegible] [illegible]
eos [illegible] i[n] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] d[omi]ni q[ui] d[icitu]r [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible]
i[n] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] eis [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tam
q[ui] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] s[e]d [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] eos sunt [illegible] [illegible]
[illegible] p[e]n[itenci]a ut [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] s[e]d [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ri-
gor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
p[e]n[itent]ales sit [illegible] [illegible] et rigo-
r[e]s ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
o[mn]es p[e]n[itenci]e satisfaccionis [illegible] [illegible]
et arbitrio discreti confessoris [illegible] ut
i[n] c[apitul]o [illegible] 26 q. [illegible] c[apitul]o [illegible] de
p[e]n[itenci]a d[istinccione] 1 excepto q[uod] restitucio rei
aliene i[n]iuste possesse [illegible] no[n] e[st]
arbitrio confessoris ut [illegible] [illegible]
[illegible] q[ui] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] pecc[at]um [illegible] [illegible]
[illegible] restitua[tur] [illegible] [illegible] q. 6 [illegible]
p[ri]m[o] q[uia] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
p[e]n[itenci]a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] satisfaccione [illegible] 33 an[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] accipiam [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] p[e]n[itenci]a[m] [illegible] [illegible]
satisfacc[ione] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et accepta
[illegible] [illegible] p[e]n[itenci]a[m] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] placat[ur] d[eu]s
[illegible] [illegible] [illegible] dolore [illegible]
[illegible] [illegible] media p[e]n[itenci]a [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] satisfacc[ione] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et satis-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

penitencia per quam satisfaciat et nunquam euadet dampnacionem
nisi quod est in caritate secundo nunquam satisfaceret quod ei
caritate contrarium quarto quod multos auctoritates
primo quod quis existens in uno peccato mortali licet
non satisfaciat pro alio patet quia eo in peccato mortali
existente non est caritas [illegible]
contra sanctos pelagius dicentes quod satis-
factio quod non potest sine caritate tunc magis esset
cum deus quod satisfaceret pro peccato patet quia
quia magis detestabiles cognosceret aliquis in
caritate [illegible] quia tunc [illegible] dei quod sufficit
esset semper requirere primam satisfactionem
2º quod [illegible] dampnari
non poterit satisfacere sine fide et sine
caritate [illegible] quia ipsi infideli existenti [illegible]
sunt per [illegible] peccata tua elemosinis
redime [illegible] Ambrosius [illegible] fides
deficit quod satisfaciat si vero deest fides
in non est caritas [illegible] ad [illegible]
licet [illegible] possit [illegible]
[illegible] quod sit in caritate [illegible]
[illegible] sufficit
ei [illegible] non [illegible] primam [illegible]
ad [illegible] quod [illegible]
non sunt satisfactorie [illegible] si sunt temporales
pene [illegible] quod in peccato [illegible] iste
[illegible] sunt ut [illegible] bestia
eo quod non [illegible] ambo
[illegible] ita quod
[illegible] ita
quod non [illegible]
[illegible] et [illegible] satisfaciat [illegible] contra
quia [illegible] est opera [illegible] quod opera
[illegible] facit [illegible] mortali
[illegible] satisfactoria [illegible] in
[illegible] peccata sunt [illegible] et satis-
factoria [illegible] et
[illegible] sufficit [illegible]
[illegible] recipit [illegible]
et [illegible] quod non est
[illegible] caritate [illegible]
[illegible] satisfactoria est [illegible]
in [illegible] nunquam caritate in primum 3º [illegible] contra
quod [illegible] opera quod [illegible] quod satisfacit in [illegible]
et in [illegible] in caritate et [illegible] caritate
[illegible] sufficiat patet [illegible]
quia [illegible] tenet [illegible]
[illegible] et [illegible] puri [illegible] et
[illegible] falsi [illegible] est quod [illegible]

non satisfecisset [illegible] ad [illegible]
dicendum quod de partibus satisfactionis possumus
loqui vel uno loquendo [illegible]
alio loquendo [illegible]
[illegible] satisfactio
[illegible] elemosina et oratio [illegible]
quia [illegible] satisfactio debet [illegible]
peccandi [illegible]
sunt tria ut [illegible]
[illegible] quod est in mundo aut est [illegible]
aut [illegible] aut superbia vite [illegible]
[illegible] et ut [illegible] satis-
factio est [illegible]
[illegible] quod [illegible]
elemosina quod [illegible]
et oratio quod [illegible]
bia vite et isti [illegible] satisfactionem [illegible]
[illegible] bona est oratio cum ie-
iunio et elemosina [illegible] quod sufficiat
[illegible] [illegible] et
[illegible] et oratio [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] satisfactionis [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] quod [illegible]
[illegible] solvit ut [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] debeat [illegible]
in [illegible] debeat [illegible] in
[illegible] pro [illegible] primam
in [illegible] 2º [illegible]
[illegible]
[illegible] quod est [illegible]
[illegible] in 2º [illegible]
[illegible] debeat
[illegible] ultimo [illegible] 14
[illegible] 14
[illegible] debeat
et [illegible]
[illegible] et debeat [illegible] est [illegible]
peccatum [illegible] ad
remissionem [illegible] sit confessio 2º [illegible]
ad peccati remissionem facit [illegible]

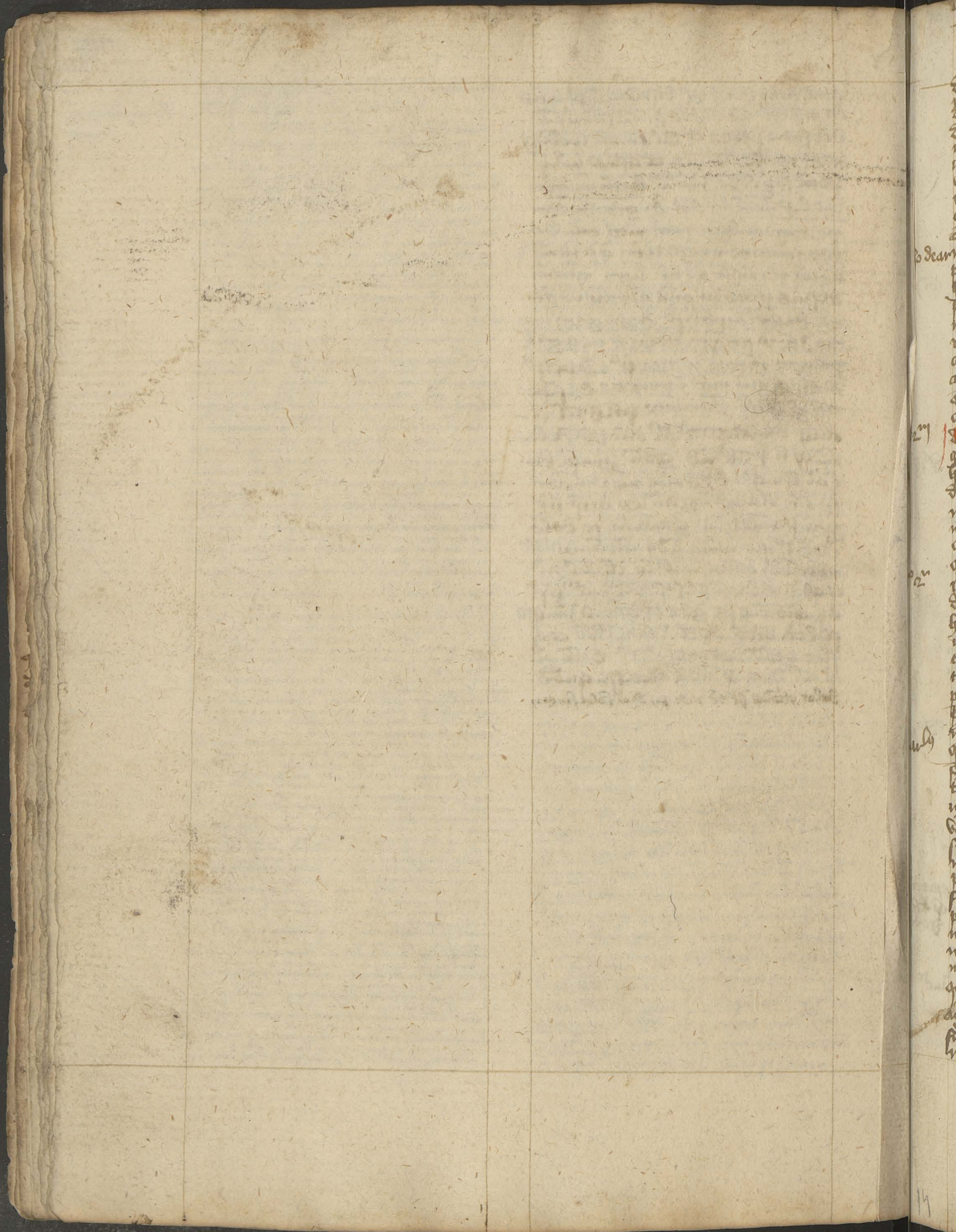
3ᵒ ē cum sufficit confiteri simplici layco et fideli ulterior dicit [illegible]

Utrum contritio confessio et satisfactio sint partes penitentie integrales quod non arguitur quia totum integrale [illegible] pars [illegible] [illegible] [illegible] penitentia [illegible] [illegible] [illegible] contritio est penitentia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dolor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] penitentie [illegible] maior omni alio dolore 3ᵒ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] penitentie [illegible] et [illegible] facienda sit [illegible] [illegible] [illegible] ista contritio confessio et satisfactio sint partes integrales penitentie [illegible] ipsa penitentia est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] penitentie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] penitentie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] partes penitentie integrales [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] satisfactio [illegible] [illegible] partes integrales [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ista [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dolor ista [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ista [illegible] partes [illegible] penitentie [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] penitentie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ista [illegible] [illegible] ista [illegible] partes [illegible] penitentie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] penitentia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] penitentie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] omnes partes penitentie sint simul [illegible] [illegible] dicens [illegible] ut dicit [illegible]

2ᵒ [illegible] ista [illegible] [illegible] non sint partes penitentie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] toto ut [illegible] ista [illegible] [illegible] penitentia [illegible] [illegible] ista [illegible] [illegible] penitentie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] contritio [illegible] [illegible] [illegible] contritio est dolor [illegible] assumptus [illegible] [illegible] [illegible] confitendi et satisfaciendi [illegible] dolor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] voluntarie assumptus dicitur contritio [illegible] dolor [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] contritione [illegible] [illegible] ad dolorem [illegible] [illegible] alia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] satisfaciendi distinguitur [illegible] et [illegible] alia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dolor contritionis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dolor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dolor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dolor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dolor [illegible] [illegible] [illegible] ad dolorem et passionem [illegible] et iste dolor [illegible] non est [illegible] [illegible] contritionis [illegible] [illegible] [illegible] contritio [illegible] dolore [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dolor [illegible] [illegible] [illegible] dolor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ista dolor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est maior omni dolore [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] magis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

a tali bono debet magis displicere quam per oppositum
sed committere active cum deo qui est summum bonum
debet summe placere et talis commissio propter
peccatum mortale est contra et confirmatur per dictum quod
ponitur supra primo vo 3° 6° c. licitum unigeniti
facit placitum amarum dicit glossa doctor
penitentie quod debet facere mentem cum de
tertio morte unigeniti sed contra istud
est nimis terribile quod sit vera contritio
de suis peccatis per quam quia ratio quod est
tum dolet de peccato suo de unigeniti mor-
tuo. In tertio sit ista dolor est magis gaudium
proximorum tanto est maior quanto tempore
est albus quod est magis in principio sed sepe
contingit quod tales de morte parentis vel a-
micorum amici cordialis tum sit dola
re quod non percipit ad gaudium principis de-
cal contingit sed dolor non permitteret
sed sit amorum gaudium ex quod hic sit
ipsum penitere quod gaudeat sed dole-
re. Tertio sit nunquam gradus contritionis sufficit
addolendum omnem mortalem culpam licet mi-
nus quam oportet nisi sit sufficiens dum ceteri
quod contritus sit gradus contritionis longius
sicut contra ostendit optime omnem culpam cum
stat peccatoris operante in peccato dolere ad
summum dicto quod non est necesse quod
dolor contritionis sit et vide per duo folia sanctum

dolor contritionis sit quo ad speciale tem
maior quam alius dolor. Et sufficit quod sit
displicabilior secundum voluntatem maior putans sibi
duo mala quorum oportet hominem susti
nere vel mauire malum mortale vel sus
tinere mortem eligens et admittere magis
eliget quam [illegible] bene et tamen quod non oportet
ita determinate habere tanta displicenciam
optima. Et homo incipit tempore contri
tionis cogitare de isto casu statim ex
o dearum infinite [illegible] cogitare quod non vellet
potius sustinere mortem quam ut sim
plici [illegible] facere culpam mortalem esset
puto infinitum non incipit. Ibi delibe
ratione debita [illegible] non haec esset que
contritionis homo non occuparet sibi et
currente sibi consultatione ad alia sed
error ut studium et de tali non considerat
qua est temptacio valde quia sic expo
2m Ad 2m dico medio secundum apostolum assumpta ex quo
gaudium contritionis admixtum non destru
hit dolorem sed auget quia per gaudium
de tali dolore augetur. Ad 3m dico
medio quia quia quanto gradus contritionis
includit maiorem dolorem ex parte de dolore
qui est displicencia voluntatis et apparet sed
2m quod sit quicumque dolor pro dampno temporali
secundum vera contritio habet esse sine
dolore sensibili quia sit impossibile sine
hoc quod materia sit ex [illegible] in ingressu
[illegible] et tamen esse contristatus est per. Dico ac
tu voluntatis deum offendimus ex solo ac
tu voluntatis quam ad sensum quod est necessarium ex
parte nostra possumus deo reconsiliari. Circumstancie
[illegible] per dicta in 2o hoc. Et quia patet quod deus
quam ad contemptum. Circa ad inquirendum
primitto quod circumstancie peccatorum sunt in
variant speciem et mutant speciem pecca
ti sicut furari manu dextera vel
sinistra de mane vel de sero in foro vel
in campo. Quedam circumstancie aggravat
peccatum et tamen non mutabit speciem sicud
furari multum et magis peccatum celes
magis reddit inequalitate iustitie et tamen
non variant speciem quia utraque manet
infra speciem simplicis furti. Tertio 3o sunt
quedam circumstancie que etiam hoc expeccatum
aggravant et speciem mutant sicut
furari rem sacram vel consecratam non
manet infra simplicis furti sed

Usus de circumstancia et aggravat
[illegible] sit circumstancie [illegible]

inspeciem sacrilegii. Ista dico premissa
sit prima. Quod ista quod non est sine
[illegible] speciali pumite de se in ad circumstan[ciam]
sed [illegible] quia talis circumstancie
in peccatum aggravant in speciem mutat
et non [illegible] necessitas quam oportat
at [illegible] sp[eciale] primitere sit [illegible]
circumstancie non [illegible] concedam modo
quia sit minus multe. Ad 2m. Quod
pono quidam ista dicit de cognoscibus
est de circumstancia. 2o specialiter dat pe
nitere conssiteri [illegible] non est necessarium
simpliciter ut dicunt doctores quod
sunt sit qua sufficit quod peccator in ges[tu]
exprimat peccatum 2m [illegible] sunt
et [illegible] credo secundum. Sed tamen
alii doctores dicunt quod tu circumstancia notabiliter
aggravat tunc necesse est ut de ea fiat
confessio specialis quia si aliquis esset
furatus centum marcas non sufficeret
quod consiteretur se accepisse aliena
quia hoc posset ita bene intelligi de uno
denario vel hanc opinionem credo securiorem
Licet concedo sit ista quod de circumstancia 3o
dico necesse est ad salutem specialiter primitere
et consiteri primo sicut quia admittit
confessio necesse est exprimere peccatum. Sed in
[illegible] Ad circumstancias 3o dicit [illegible]
generis peccati etc. Circa ad articulum
videndum est [illegible] quo [illegible] tacendum
confessorem ad quod investigandum pre
mitto primo quod [illegible] sit confessio
sacramentalis, ceremonialis et vocaliter
2o primitto quod in est [illegible]
legem puta in lege nature lege
mosayca et lege ewangelica. Dico prima
sit ista confessio mentalis est de lege
nature probatur sic quia hoc dictat ratio quod
pro [illegible] peccato sit poscenda venia
ad eo saltim mentaliter. 2o quia vera
[illegible] de ea facit quia Adam tene
batur ad huius confessionem sacramentalem
ut patet per glossam [illegible] Genesis 3o c.o
Adam ubi es de glossa ubi fuit non
ignorans sed increpans et ad confessionem
movens. Et sic apostolus deo omne cor
pus [illegible] Lo 2o. 9o non
[illegible] quod deus monuit Adam
ad confessionem vel ceremonialem
[illegible] nulla adhuc esset lex
[illegible] 2a. Confessio ceremonialis
puta [illegible] aliquo sacrificio se
peccasse fuit de iure legis mosaice

aggravat ordo locus persona scientia tempus
etas condicio numerus mora copia causa
et modus in culpa status altus lucta pusilla

2m 2m 2m ui 49 secunda 9o vinkelinge alii doctores 3 9o 2 ut sed 9o

pro quia homines illius legis super
diversa peccatorum genera tenebantur offerre
diversa sacrificia ut patet Levitici 5o et 7o
capitulis. Unde sacerdos legis illius po-
sitis manibus super caput hirci con-
fitebatur omnes iniquitates filiorum
3a 9o Israel ut habetur Levitici 16o. ¶ 4a 9o solu-
tio legis ewangelice tenentur homines
ad confessionem vocalem presertim de pec-
catis legis commissa sunt sacerdoti
discussio peccatorum et absolucio. Tercia
auctoritas patet Math. 16o ubi dicitur sancto Petro
tibi dabo claves regni celorum et
quodcumque ligaveris super terram erit ligatum
et Iohannis 20o quorum remiseritis pec-
cata remittuntur etc. ¶ Oppositum istius tenen-
gere tz glosa de penitencia distinctione
sibi etc. [illegible] illius dicens veritate
pluribus opinionibus de institutione
confessionis ponens quod plures de
confessione esse institutam quandam
... ecclesie institutione ponens quod
ab auctoritate novi aut veteris
testamenti quod probat per hoc quia greci non
reputant se ad confessionem saltem
obligatos. ¶ 3a 9o constituunt iudi-
ces qui in foro conscientie possunt peccata
absolvere ut patet Math. 16 et Jo. 20o
capitulis 1a 2a. ¶ Est super tali quod non est
ex auctoritate scripture. ¶ Ex ea sola ministri
ecclesie possunt dispensare. ¶ Super
confessione non facienda ipsi non possunt dis-
pensare ut ibidem. ¶ 4a 9o. Deus facit quod
Sacerdos vult sicut voluit. ¶ 5a 9o
homo quamvis iuste est tenetur suorum peccatorum
5a 9o facere confessionem sacerdoti ¶ patet quia
apud illum aut est absolvendi ut
patet per preceptum supra allegatum 1a 2a
¶ Conclusio quia sicut doctores dicunt
sicut habent sacerdotes mosaice ad
lepram examinare sic sicut sacer-
dotes evangelici ad peccatorum absolucionem
¶ Ergo omnis homo in quo apparuit
lepra tenebatur in lege veteri se
ostendere sacerdoti et stare eius iudicio
7a 9o ut patet Levitici 13o 14 et 7a ¶ Et 9o non
tamen sacerdoti. ¶ Ergo ipso tamen homo
confiteri patet ex constitutione ecclesie eo
de penitentia et remissione ¶ Omnis utriusque
¶ sexus etc. Et 2a ratio quia mortali
tanto solo homo non trahitur gene-
raliter per conditionem
competentem ut ex. de se. spe.
¶ Diligenti scriptorum tractatu

tamen in confitendo se potest homo se
expedire nisi apud iudicem competentem
potentem scilicet proprium sacerdotem. ¶ Quis sit
proprius sacerdos notant doctores etc.
capitulo ... de penitentia et remissione et dicunt
multi doctores quod tres sunt proprii sacerdotes
scilicet plebanus quoniam ad eos qui sunt de sua
plebe, episcopus quoad suos dio-
cesanos, papa quoad omnes christianos.
¶ Quid de fratribus dico sicut habent privilegium
sufficiens sic etiam apud eos credo esse
6a 9o auctoritas plenius. ¶ 6a 9o Si placet non deman-
denta tamen de congruentia. Homo
saltem in anno confiteri quia
multorum peccatorum non potest habere me-
moriam si tamen semel in anno confitetur
et quamvis tamen tanto tempore confiteri
sit necessarium disponit sufficienter tamen omnis
utriusque de penitentia et remissione. ¶ Et altera
adiuncta plus dico quod ¶ circa ista tria
confessio et satisfactio cum integra
D. 18 Hic igitur solet ¶ ... ¶ ad declarandum
partibus petitam integrantibus
nunc quantum debeat de ministris penitentie
iniungentibus et procedit primo debeat
de ministrorum potestate 2o de singulorum potestatis
collatione. ¶ In prima parte prima
que est prima distinctione dividitur in 2 partes
In quarum prima mouet quare absolvitur
peccator in spirituali iudicio 2o manifestat
quid impositio est ad quod tollitur at ...
hic quantum quelibet illa. ¶ In 2a parte quia
inquirit que sit potestas ligandi et sol-
vendi quod dicitur solucionis sunt duplici
modo ibi non hoc aut sacerdotibus.
D. 19 Postquam dictum est ubi qui
debeat de singulis potestatis collatione
et dividitur in 2 partes. In prima tractat de potestatis
potestatis collatione ... Iure de re
ex penitenti qualitate et condicione prius
proximum ultimum capitulum ibi qualem quantum
oportet etc. ¶ In 2a parte quia tractat
de collatione clavium sive de col-
latione clavium potestate ibi ¶ Hic quam conferat
Utrum soli sacerdotes habeant potestatem absolvendi
clavium quod non absolvit sicut quia ex ...
tate et absolucione absolvere per
adpotestatem clavium. ¶ Hoc ... qui
non sunt sacerdotes 1a 2a ¶ Oppositum ait auctoritas
beata Ambrosio in libro de paradiso qui
loquens de potestate ligandi atque solvendi
dicit ius hoc solis permissum est sacerdo-
tibus. ¶ Circa hunc tamen salutem

Videndum est de quarto. Primo an potestas
clavium se extendat ad remissionem
pene et culpe. 2o de quesito. 3o an
quilibet sacerdos habeat huiusmodi claves.
4o an claves possint tolli ab eo
qui est eas habens. Ad primum videndum est
primo de clavibus ecclesie. 2m secundo
descendendum est ad propositum huius arti-
culi. Quo ad primum videndum est de clavibus primo
quid huiusmodi claves sint. 2o quot sint.
3o quomodo. De primo dico quod clavium
scilicet huiusmodi claves ligandi et solvendi
negare non possumus cum hoc manifeste
habeatur ex scriptura Mathei 16o ubi
Christus huiusmodi claves legitur sancto Petro
pastori ecclesie commisisse cum sibi dixit
Tibi dabo claves regni celorum et quodcumque
ligaveris etc. Et huiusmodi commissio in beato
sancto Petro descendit in alios sacer-
dotes. De 2o dico quod clavis ecclesie
de qua ad presens consideramus sic de-
scribitur: clavis est potestas ligandi
et solvendi qua iudex ecclesiasticus di-
gnos recipere et indignos excludere
debet a regno celesti. Hec descriptio
colligitur ex verbis supra allegatis Mathei
16o quodcumque ligaveris etc. De 3o dico
quod sunt due claves secundum communiter
doctores scilicet scientia et potestas sive cla-
vis scientie et clavis potentie. Sed quod
clavis datur cum ordine sacerdotali. Sed
scientia discernendi non datur cum ordine sa-
cerdotali quia non est quibus
ex officio maiorem scientiam quam recepit ordinem
sacerdotalem etc. Ideo licet cum ordine
sacerdotali non detur scientia discernendi tamen
est habitus. Tamen cum ordine datur
auctoritas discernendi et illi doctores
vocant clavem scientie non quod sit scientia sed
quia auctoritas scientie. Sacerdos enim
habet auctoritatem discernendi inter lepram
et non lepram inter peccatum et peccatum
sunt precantes cum ordinantur. Et quod
in quibus non scientia quia dant auc-
toritatem discernendi. Item quamvis sacer-
dos auctoritatem non habent sine ordinatione ex
ecclesia precatur et quam tamen scientia
ordinem sacerdotum recepit quia si ipse
ingerit presbytero nisi auctoritatem
sentiat se minus ydoneum ad eius
executionem. Item primus quidam doctor

ad propositum huius articuli primo de pena que
duplex est temporalis scilicet et eterna. Temporalis
duplex est quia una pertinet ad forum
penitentie sicut pena satisfactionis. Alia
est de foro iudiciali sicut excommunicatio
que etiam est pena culpe quia non
debet infligi nisi pro peccato mortali. De pri-
mis duabus penis dicit iste doctor sic
quod quamvis virtus divina mutare contrariam
penam eternam mutat in temporalem ideo
virtus clavium se extendit ad penam
temporalem diminuendam. Sed virtus divina
mutavit penam eternam. Ergo quamvis
istam determinatio posset probabiliter sus-
tineri. Tamen aliqui opponunt sic
temporalis pena manet post absolutionem
que fit virtute clavium ergo non remittitur
virtute clavium. Antecedens patet quia secundum omnes
doctores si absolutus moreretur tenetur
ad satisfactionem. Et ubi moritur sustinebit
purgatorium etc. Responsio virtus
clavium ligat hominem ad penam
temporalem ergo non tollit eam. Preterea si
per absolutionem omnis confessionis relaxa-
retur aliqua pars pene satisfactionis
pro peccato ergo totiens posset homo confiteri
ad peccatum quod tota pena relaxaretur
absque satisfactione quod inconveniens est. Sed
ad primum nego consequentiam quia licet pena
maneat tamen non manet tanta
quanta fuit ante istam absolutionem
sacramentalem que fit virtute clavium ex-
pediens post. Ad 2m quia licet aliquam
penam tollat tamen ad residuam ob-
ligat. Ad 3m dico concedo quia
homo posset idem peccatum corde con-
trito totiens confiteri et totiens ab-
solvi per formam ecclesie quod ita posset
perveniri quod plus in toto satisfaciat.
Sed quia hoc constet sacerdoti ideo
sibi aliquid iniungit. Sed adtendendum
est quod homo non debet idem peccatum bis
confiteri ex pravitate ita quod credat
quod una confessio non sufficiat ad sa-
lutem quia hoc esset errare et
esset contra formam huius sacramenti. Sed potest per
modum satisfactionis et ex humilitate
hoc facere. Sed circa dictum propositum huius arti-
culi quo se habeat potestas clavium
ad remissionem culpe distinguunt

2o q
3o q
Solo ad primum 4m

Tho de ar iste doctor sic quod actus clavium pertinet
ad confessionem duobus modis ut est in fide penitentis habentis propositum confitendi
et querendi absolucionem apud sacerdotem
Alio modo ut concurrunt actualiter nostre
placationi sacerdotis absolventis
Primo modo facit instrumentum et dispositionem
ad peccatorum remissionem et gratie infusionem
quia tamen prius facit actus divina operatio
existens virtute spiritus sancti ut
dictum est Quantum ad dicta sacramenta
sacra nove legis et veteris Secundo
modo non facit ad culpe remissionem
que iam supponitur esse remissa
per precedentem contritionem tamen facit ad
gratie iam recepte augmentum Ex
hanc doctorum sententiam videntur ad obiectiones
diversarum opinionum quibus aliqui
probare conantur quod solus deus dimittat
peccata et quod actus clavium non
extendat se ad remissionem peccatorum
Alii ergo dicunt quod quia sacra nove
legis efficiunt quod figurant ideo
dicunt quod actus sacri qui in proposito
est actus clavium se extendat ad
culpe remissionem et gratie infusionem
2m arm Quantum ad 2m articulum primitus ista
dico quod de clavibus ecclesie loqui
possumus duobus modis primo prout extendunt
se ad forum conscientie Alio modo prout
extendunt se ad forum exterius et iusticie
Pa 9o ticie Prima conclusio claves ecclesie que
extendunt se solum ad forum conscientie
habent soli sacerdotes Probatur quia
soli sacerdotes ex ipsa officii sui potestate
habent iudicare de conscientia
1a 9o Ista conclusio patet ex dictis attenta
forma premissa sed etiam
est beati Ambrosii in libro de paradiso Ex assumpto
ut allegatum sunt per oppositum 2a 9o
2m 9o Tho de ar sit ista ... de clavibus ecclesie
in 2m modum dictis premisse
claves ecclesie possunt competere
cuique non est sacerdos Probatur sic
quia sicut in foro conscientie iudex
est mediator inter hominem et deum
sic in foro exteriori iusticie iudex
est mediator inter homines et homines sed et
iudex qui non est sacerdos

Et sic Quantum ad 3m articulum pono 9o 3a ar 3a 9o
istam quibus sacerdos habet claves ecclesie
ecclesie potestatem discernendi et
potestatem absolvendi et penitentiam iniunctam
primam relaxandi et hoc 9o ista
de clavibus prout extendunt se ad
forum conscientie in quo sunt membra dis-
tinctionis premisse Probatur sic quia huiusmodi
claves conferuntur in ordine
sacerdotali ut premissum est Et ideo
quilibet episcopi conferentes a me sacer-
dotibus dicunt ordinando accipite
spiritum sanctum quorum remiseritis peccata re-
mittuntur eis et cetera Contra 9o multi 9o pa
susceperunt a me sacerdotium existentes
in peccato mortali ergo videtur quod multi
non receperunt istas claves eo quod
receperunt spiritum sanctum sicut continuatur
forma premissa verbo et cetera 2o sicut dicens 2o
rex non committit claves thesauri
sui eis quos reputat suos inimicos
et qui sunt inimici Sed claves iste
sunt claves domini thesauri et mali
sacerdotes sunt inimici dei et reputantur
tales non sunt huiusmodi claves Et 3o sicut 3o
exclusus a regno non habet claves
regni Sed quilibet sacerdos existens in
mortali peccato est exclusus a regno
dei secundum apostolum sine caritate
et cetera 2o sicut qui non potest 2o
aperire aut claudere solvendo vel li-
gando non habet claves Sed sacer-
dos excommunicatus aut hereticus aut
degradatus est huiusmodi et cetera Solo dico Solo ad pa
quod ibi fit mentio de suscepto peccato
quod prius receptione sunt sed multo
receperunt claves Exemplum quod
cum debita devotione intentione et re-
verentia et ad salutem suam sic recipit
claves ille recipit integra spiritus
sancti Ad 2m dico quod licet ille dispe- ad 2m
sator sit inimicus regis tamen non
potest huiusmodi thesauros distribuere
inimicis regis quia illi non sunt
capaces Ad 3m dico per dictum ad 3m
quia licet exclusus talis non habeat
claves ipse habet tamen pater Ad
3m dico quod tales de quibus assumitur 3m solo ad
habeant claves tamen habent magis
ligatas ut infra patebit manifeste

Ad 2m quando dicitur quod sic ista claves que se
extendunt ad forum exterius iustitie
non sunt apud omnes non habent solos sa
cerdotes / dicitur non omnes sacerdotes
non soli sacerdotes sunt etiam iudices
ut manifestum est contra 2 / Sed quod clavium tota
quod maius est illi conceditur esse con
cessum quod est minus / Sed tamen negatur
quod minus ei conceditur negatum
quod est maius / Sed quod quidam habent claves
ad forum conscientie pertinentes contra 3 / Dico
nego antecedens quia maius et minus esset ex
parte quod non est in proposito et in simili
quia habet potestatem solvendi et minus quod
habet potentiam commandandi et tamen homo
habet potestatem maiorem sine minore / Ad 4m
ad aliud quartum pono 3 conclusiones quarum
prima sit ista claves respicientes
forum conscientie non possunt tolli ab eo
qui habet eas / probatio quia ille claves
vel sunt idem quod sacerdotalis character
vel saltem inseparabiliter consequuntur
huiusmodi characterem / Sed character non
potest tolli quia indelebilis est contra 5
dicitur est omnium doctorum concorditer
Sed probatur ex dictis / Ric(hardus) super 4 d. 19 [illegible] preterea
si claves huiusmodi ab aliquo
tollerentur hoc maxime esset de
sacerdote degradato vel deposito
de officio et beneficio / Sed falsum probatur quia
si talis restituitur non ordinatur
de novo contra 5 / 2a conclusio potestas proprie
clavium potest tolli ab aliquo quantum ad
executionem usum / probatur de sacerdote degra
dato deposito et excommunicato contra 6
Sed quod potestas activa manens in eo
qui habet liberum arbitrium non potest
tolli quo ad usum / Sed potestas clavium
est huiusmodi contra 7 / 3a conclusio sic potestas spiritualis
non videtur inferior [illegible]
quam propter penam / Sed culpam
ipsum [illegible] non penam culpa non tollit
aut depositum [illegible] / 3o sic potestas
confitendi ecclesiasticam [illegible] et potestas
absolvendi equaliter dependent
ab ordine sacerdotii / Sed degradatus
vel depositus confitetur contra 8 / Sed est ab
solvit / Solo ad primum dico concedendo
[illegible] quia deficit materia
non potest [illegible] in actum quia sicut

ancto tamen subtrahuntur sibi subditi /
Ad 2m dico quod actus non est vox sed de
pendet a qua principaliter influxerint
sicut in proposito / Ad 3m dico quod ec
maiorem et sic breviter / Sed nego quod
quod ille confitetur est pertanto quod
habet materiam [illegible]
quod alii non absolvunt licet potestatem
habeat est quia caret materia quia
nullum habet subditum / Ad 9o 3m sic est tamen
potestas clavium qua iudicatur in
exteriori iudicio seu in foro conten
tioso potest tolli non solum quantum ad usum
Sed quantum etiam ad clavium / probatur sic
quia [illegible] diaconus qui dicit
in subditos excommunicatis potest ab eo tolli
per sui [illegible] contra 7 / Sed forte opponitur
dictum quia non habet superiorem / Solo
[illegible] potest deponi quia in hoc
casu collegium cardinalium ex
iuris dispositione est sibi cum advocati
tamen nisi per expositionem quia
diffuse loquitur de potestate cla
vium quo ad forum conscientie dicendum 2o

Sciendum est quod Dominus [illegible]
de pena quantum ad potestatem inflictionis
ipsam iniungentium / Circa tractat
de pena quantum ad qualitatem subditorum
ipsam suscipientium / Et sic procedit
primo tractat de remissione pecca
torum penitentium / 2o de remissione
peccatorum ingratorum sic [illegible] / Infra
dicit 2a ibi Cum multi / Circa
primum sic procedit primo agit de remis
sione peccatorum quantum ad statum presentis
vite / 2o decidit quantum ad statum
vite future / Infra dicit 2a ibi Solet
etiam queri utrum presbyter [illegible] vita [illegible]
[illegible] que est [illegible] dicitur in [illegible]
[illegible] quia sic disputat et declarat
an homo usque ad finem vite valeat
penitere / 2o docet quod confessor
ad talem se debeat habere ibi Solet
etiam queri utrum satisfactionis lex
morituris sit imponenda / Sed 13
quia primo tractat de pena illorum
qui in fine vite primo penitere
incipiunt / 2o de pena illorum qui
in fine incipiunt [illegible] non proficiunt

ad 2m
ad 3m
3 tho d ar
dubito d 9o
d 2o

3o dicitur quod qui penitentiam iniunctam per
fecerunt secundum confessores sufficienter absque pe
nitentia non exiverunt 2o ibidem
vero questio dicitur 3a ibi. Et necessario
dicitur quaeritur 6o go [illegible] 20

Utrumque quis sit absolutus ab
omni purgatorii pena com
pleta penitentia sibi a sacerdote iniuncta
quod sic dicitur quia virtute clavium sacer
dos iniungit penitentiam 1a 9o ua 9 a
probatur quia quidquid sacerdos ligat
vel solvit virtute divina clavium
dicens hic ratum [illegible] ligat
gaudet [illegible] et [illegible] 16o [illegible]
dicitur sed alii sacerdotes confessores
non iniungunt penitentiam condignam
1a 9o [illegible] probatur expresse quia pro
mensura peccati erit plagarum
modus deuteronomii 25 / primum quomodo
solucione [illegible] est deque [illegible] / [illegible]
an homo in extremo mortis articulo
possit vere et meritorie penitere / 2o
an [illegible] homo passio possit sa
tisfacere dequesito / 3o videndum
est de relaxacione penitentiarum que sit
per concessionem indulgenciarum / [illegible]
[illegible] pona [illegible] quarum prima
sit ista in extremo mortis articulo homo
potest vere et meritorie penitere probatur
sic quia cum potest peccare tunc potest pe
nitere sed in extremo articulo mortis
homo potest peccare 1a [illegible] et [illegible]
homo est in bona [illegible] [illegible] penitentiam
1a [illegible] Et confirmatur quia etiam
statuunt quod in articulo mortis etiam
simplex sacerdos absolvat a casibus
reservatis pape vel episcopo 1a [illegible] / [illegible]
[illegible] faciunt dicta sanctorum de penitentia
[illegible] 4a [illegible] et [illegible] q. 6 et q.
4a in multis aliis Sed contra [illegible]
[illegible] videntur sonare dicta sanctorum [illegible]
[illegible] hic [illegible] Sed ista dicta in
intellecta sunt difficile quia valde
difficile in extremo articulo mortis
ita mentem recolligere quod homo non
solum timore pene sed et ex dilectione
dilectione doleat se deum offendisse
et per peccati commissionem exponat

se velle omnino cavere et si diu vi
xisset nunc [illegible] si in extremis de
se penitet est ex speciali dei gracia
inveniendum cum est quod dicit Augustinus in ser
mone de innocentibus hac animadver
sione percutitur peccator ut moriens
obliviscatur sui qui dum viveret
oblitus est dei et ideo consulitur
tibi o homo in scriptura Vivus et
sanus confitebere quia a mortuo
perit confessio eccl. 17 / 2a 9o — 2a 9o
sit ista homini in extremis penitenti
non est iniungenda satisfactionis penitentia
probatur sic quia homo aut necessitatis satisfaciendi
saltim quo ad opus exterius
explere potest 1a 9o [illegible] / 3a 9o quod — 3a 9o
in extremis penitenti non sit satisfactionis
penitentia iniungenda est sibi insinuanda
probatur per [illegible] 26 [illegible] Et ibidem
dicitur quod loco insinuacione penitentie debet
[illegible] elemosina 1a [illegible] Sed [illegible]
infirmo non prodest quod medicina ordinatur — 9 [illegible]
nisi sibi applicatur Sed penitentia sa
tisfactionis [illegible]
est quedam medicina 1a [illegible] / 2o — 2o
sic nichil valet homini scire talia
que nequaquam potest operari Sed sic
est in proposito 1a [illegible] / 3o sic penitentie
insinuacio tenore mandati infirmo [illegible]
[illegible] probatur per [illegible] 26 q. 1 iam
[illegible] [illegible] dicitur quod ex illa causa
penitentia non est infirmo iniungenda
[illegible] ad [illegible] quod licet assumpto dolo
sit vere de medicina corporalis non tamen ad [illegible]
est vere de medicina spiritualis tamen
penitentialis satisfactionis licet enim operatur
cum apprehendit amore [illegible]
[illegible] talis apprehensio non possit fi
eri sine insinuacione ideo valde est ut
infirmo insinuetur Et [illegible] patet
ad 2m quia licet infirmus non possit — 2m
[illegible] actu [illegible] penitentie potest tamen
[illegible] actu meritorio maiori
volendi libenter explere si ad
esset tempus oportunitas et explendi
facultas / Ad 3m dico quod discrete de — 3m
infirmo insinuari ac expressione
[illegible] et dico quod non est [illegible]
de iniunctione quia [illegible] se [illegible]
[illegible] iniungere penitenti [illegible]

ad explendum iniunctum. Contra ad 1m arguitur
primitto primo quod penalis satisfactio que in
iungitur peni[tenti] ducitur ad duas utilitates efficacie
utilitas una que est contra mala medi
cationis remedium ut contra superbiam humi
litatis, libidinis continentia et de aliis
que est deletiva solutionis pani. Quo
ad primum pena satisfactionis ordinatur contra
peccatum futurum quo ad 2m ordinatur
contra peccatum preteritum sicut illius reatus
tollatur. Et 2m huius pena duas conditiones
prima sit ista. Contra ad primam satisfactionis
utilitatem unus homo non potest pro alio sa
tisfacere. Ipse loco de satisfactione probat hoc
quia mala inclinatio ad peccatum non
tollitur a nobis nisi per aliquam bonam
dispositionem in nobis factam, contentum
per actum satisfactionis ab alio elicitum
non fit in nobis aliqua bona dispo
sitio [...] Et dicit magister de [...] loco
de satisfactione quia loco de satisfactione
commodum meriti planum est quod unus
homo potest alteri suis operibus
operibus obtinere augmentum gratie [...]
quod sit ista. Contra ad satisfactionis
utilitatem unus homo ipse loco potest
pro alio satisfacere. Probatur sic quia si is
qui tenetur satisfacere vel omnino non potest
vel commode non potest. Et 2o quod qui de
adimplere non potest utrumque istorum potest
caritate. Et [...]
fiat sacerdotis auctoritate commutacio
causis concurrentibus ipse qua [...]
pro alio satisfacere. Probatur sic patet quia deus
est benignior in consilia [...]
[...] primo [...] conveniencius
[...] homo admittere personam
huius satisfactionem [...] contra [...]
non potest [...] pro alio satisfacere [...]
patet quia ista 2 sunt equalia [...]
sacramentali penitencie. 2o [...] satisfactionis
homo ordinatur [...]
reordinatur [...] penam que est
malo [...] Solo ad [...] [...]
quia in contritione iustificatur [...]
[...] sicut de [...] Aug[ustinus] [...]
creavit te sine te non iustificabit
te sine te [...] Ad 2m dico [...]
[...] assumpta quia [...] est
passus pro salute [...] Contra ad 3m

arguitur. Dicebant quod est ut sic est. Et
est ut non [...] quia ex or
dine iustitie penalis pena culpa
est pena determinata [...] aliquo
modo expiari [...] in presenti seculo
vel in futuro purgatorio. Et ideo
si non est condigna pena per
[...] iniuncta detenti [...]
[...] in presenti tunc [...]
absolutus non est [...] penitentis
ab omni purgatorii pena complete.
[...] sacerdos iniungit maiorem
penam quam sit condigna penitens
tenetur eam totam complere [...]
[...] maiorem non [...]
[...] ad aliquam pena [...]
[...] quia quando [...] ad maius est [...]
[...] sacerdotis [...]
[...] standum est erit suo iudicio 2o
[...] arbiter diffinit [...]
[...] sacerdos est arbiter
[...] 3o
sic pena purgatorii [...]
[...] periculosi [...]
[...] Solo deo
[...] quo ad [...]
quo ad [...] dei quia quo ad [...]
[...] mensura delicti erit plagarum
[...] in foro ecclesie
pro maiori culpa imponitur maior pena
[...] in foro
ecclesie taxatur pena [...] est eme
da [...] ut sit cautela [...]
Et ideo canones penales maiorem
imponunt penam sacerdoti fornicanti
[...] annorum [...] homicide quia [...]
[...] Et maiorem [...]
[...] quia [...]
[...] imponunt penam [...]
[...] Ad 2m dico quod [...] est [...]
arbiter est superior [...]
est [...] Ad 3m dico [...] sic non
[...] maiorem [...] sacer
[...] penam
penitens [...]
[...] cum ad alia bona opera et non
[...] cum [...] debito modera
mine reducatur [...] salutis.
Contra ad [...] primitto quod
[...] ut excludit talem sa
tisfactionem que iniungitur a sacerdote

pena
pena a sacerdote iniuncta [...] in presenti vita
2o
3o
Solo ad [...]
Tho[mas] de [...]
ad 1m
ad 2m
ad 3m

[9o 3a] vel excludit semper post eius actu ministri. Conclusio
1a mea sententia quod purgatorium hominis
sit totaliter deleri per concessionem indul-
gentiarum si ille cui conceditur est ha-
[expo ... indulgentia tamen valet ... sonat] bilis absque alia satisfactione. probatur sic
cui tamen remittitur quantum tenetur ille amplius
non obligatur. verbi gratia [illegible] per annorum est
primum iniuncta et per annum obtinet
per indulgentias etc. Conclusio 2a quod homo
[29o] per acquisitionem indulgentiarum non
potest totum suum purgatorium extinguere
absque alia satisfactione. 29o capitulo
absque probatur sic quia requiritur ultimo
ad hoc quod indulgentie sint salutares
et fructuose. Contra contritio non sit ne-
cessaria potius sine actu meo etc. Et Theo-
dericus [illegible] recitat opiniones de indul-
gentiis [illegible] et reprobat ibi
vide si placet. Ad rationes principales
ex dictis supra quia ex discretione
[illegible] sacerdotis solvere et ligare. De
[Dist. 21] distinctio 21
Solet etiam queri utrum possint
veniam [illegible] dimitti de [illegible]
de peccatorum remissione quo ad sta-
tum futuris vite debeat [illegible] de
eadem [illegible] ad statum vite future et
[illegible] in [illegible] [illegible] in
vita futura aliquorum peccatorum re-
missione. 2o declarat aliqua
[illegible] circa [illegible] et confessiones
[illegible] consideranda
[illegible] declarat [illegible] 2a [illegible] absolvit
[illegible] sine [illegible] [illegible] obiectum est
ulterius [illegible] [illegible] rubrica [illegible] 22a
Questio [illegible] auctoritatibus
[illegible] de remissione peccatorum
remissione quod debeat [illegible]
peccatorum [illegible] et dicitur in 2 quod
[illegible] dissentiat [illegible]
2o ut compleat tractatum [illegible]
de pena [illegible] quod [illegible]
sit [illegible] et quod [illegible] [illegible]
[illegible] restat investigare [illegible]
[qo et dubio 2a et 22a] divisio [illegible] questio.
Utrum peccata dimissa per penitentiam [illegible]
[illegible] per ingratitudinem
[illegible] in morte peccati et
sic arguitur [illegible] Contra

[illegible] [illegible] peccati. Conclusio remoto [illegible]
[illegible] quod [illegible] 1o [illegible] Conclusio
[illegible] [illegible] non [illegible] ad
[illegible] 3o si [illegible] dimissa esset [illegible]
[illegible] per [illegible] per dignitatem
non [illegible] [illegible] Circa
[illegible] solutionem videndum est de
[illegible] [illegible] 21 videndum
est an sacerdos [illegible] quod sit per confes-
sionem teneatur in omni casu sub
secreto tenere. 2o utrum peccata per penitentiam
dimissa redeant quo ad culpam
3o an redeant quo ad penam. 4o [illegible]
[illegible] aliquo [illegible] an [illegible]
ingratitudinem. 1o quod suppono
sit [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] Contra
sacerdos [illegible] quia [illegible] [9 ar]
[illegible] confessionem [illegible] [illegible]
per confessionem [illegible] palam [illegible]
[illegible] per confessionem [illegible] aut [illegible]
licentiam a confitente quod possit hoc
revelare aut non [illegible] licentia
Et [illegible] [illegible] pono [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] est ista [9 p]
[illegible] sacerdos [illegible] [illegible] non potest
[illegible] per confessionem [illegible] revelare
revelare probatur sic quia revelare [illegible]
[illegible] secretum cognitum est contra
[illegible] nature contra [illegible] legis
divine. Et contra statum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] probatur sic quia
[illegible] dissolvit politia [illegible]
diffidentiam [illegible] [illegible] politia
est de lege [illegible] [illegible] ubi dicitur
quod hoc est [illegible] et politicum [illegible]
Conclusio 2a [illegible] probatur sic quia revelare
[illegible] secretum esset causa [illegible]
magna quibus [illegible] [illegible]
maxime quo ad [illegible] [illegible]
[illegible] ad confessorem [illegible] est de le-
ge [illegible] ut dictum est [illegible] revelare
[illegible] confessionis secretum est [illegible] modo
[illegible] divine legis [illegible] Conclusio 3a [illegible]
[illegible] probatur quod [illegible] secreti revelatio
[illegible] prohibetur [illegible] de pe-
nitentia et remissione [illegible] Omnis utriusque

sepeius. Sub pena deponis a sacerdo
tali officio et detrusionis in arta mo[na]s
terium. Et in t[ex]tu. Sacerdos de pen[itentia] d[istinctio]
6. Ubi [con]c[lusi]o prohibetur sub pena depo[sitio]n[is]
ab officio et peregrinationis sine termino
per totum tempus vite sue [illegible]. Se[cundo] ponat[ur]
quod aliquis in confessione propalat magnum
periculum imminens toti civitati. Utrum sacerdos in
hoc casu teneatur revelare ad preve
niendum tantum malum. Sed quod recipiat
in confessione quod quis velit ecclesias et mo
nasteria subvertere et hec sunt nova in dubia
[illegible]. Sic ponatur quod quis ex mandato
prelati ut excommunicatione tyranni
invenit sollempniter de veritate dicenda
et interrogatur si aliquo ex confessione sacer
dotali sibi noto, ut si non revelat
incurrit periculum [illegible]. Scotus dicit quod
non debet revelare. Sed si potest monere pe
nitentem per generales exhortationes vel alios
qui possunt civitati ut caute se habeant
et huiusmodi periculorum eventum adhibere re-
medium. Sed sine omni proditione confessionis
hoc facere debet quia in hoc casu posset dice
re: Imminet ecclesie vel ste anima posset
talia dicere facere et talia. Et bonum est ec
clesia considerare et providere. Ad 2m dico
quod non debet revelare nec incurrit periculum quia
necesse est quod dicendo se non scire
non fallit quia homo [illegible] ut homo
dei [illegible]. 2o q[uer]o. Sacerdos de consensu
[illegible] confitentis potest alii reve
lare ea que audivit in confessione. Supposito
quod ea huiusmodi revelationis sit honesta
et si posset sine scandalo et sine
[illegible] [illegible] sit aliud quod ulli
obesset talium per dicti et nulli iuri
repugnat [illegible] si potest. Sed sic
est in supposito ut patet ex declarationibus ad
dictis [illegible]. Sed forte sic huiusmodi
revelatio obviat iuri canonico quod
hoc absolute et indistincte huiusmodi revelationem
prohibet. Respondeo sic declaratur in glosa quia sine
consensu non valet nec dispensat, ideo
quod prohibitum est in mandato superioris. Sed
proditio confessionis prohibita est per
superiorem [illegible]. Scotus [illegible]
non sit proditio nec sit contra prohibitionem
ecclesie vel iuris canonici ut patet
ex conditionibus in quo adiecti. 3m q[uer]o

Utrum peccata cognita per confessionem et alia via
possit in casu revelari. In qua primo alias
vias cognitum patet quia incautum quo
quis in casu inveniatur sive requisitum
per superiorem de tali cognito et cum
incautum periculum celare non posset ut
manifestum est [illegible]. Verum est tamen quod doctores
et istum punctum sunt varii ut recitat
Bonaventura et Thomas de Argentina qui solvit
3 via. Unde ad 2m articulum sunt quatuor
opiniones tres antiquorum et nova quod modernorum.
Prima opinio ponit indistincte quod re
cidivante penitente redeant omnia pec
cata quo ad culpam que prius deleta
quod probant sic tenentes istam opinionem
quia peccatum omnia bona prius morti
ficata [illegible]. Sed contra hanc
opinionem expresse ponit beatus Augustinus in libro
de [illegible] ubi sic dicit. Cum re
cedit a te [illegible] agra [illegible]
inhiat vita quid nisi in predictorum [illegible]
Sed non in eo quod dimissa est rediit
de nove quare sed sicut ibi quod mortifi
cat bona pacta sit quod non valent ad
vitam nisi homo iterum resurgat per
penitentiam. 2a opinio que asserit impositus
fuit quod [illegible] aliquos istorum
peccatorum secundum redeunt prius dimissa scilicet
per [illegible] apostasiam a fide
per confessionem contemptum et penitentiam
[illegible] puta cum quis dolet se pe
nituisse de peccatis [illegible] opinio in
[illegible] quas [illegible] allegant
[illegible] 22. Ista opinio fuit alias
multum famosa. Sed quod ipsa stare non
possit [illegible] quia tamen omne peccatum
mortale repugnat caritati non apparet
quare potius per ista redeant di
missa peccata quam per alia. 3a opinio ponit
quod [illegible] peccata di
missa non redeunt in ipsa forma [illegible]
[illegible] [illegible] equipollentia
quia ut dicit iste recidivans ita
[illegible] est [illegible] elongatus
sicut si peccata priora non essent sibi di
missa. Et ita intelligunt quod dicit
[illegible] Sancti Iacobi: offendens
in uno factus est omnium reus. Sed nec
ista opinio stare potest quia secundum istam
opinionem oportet concedi quod [illegible]
[illegible] homo [illegible]
[illegible] elongari sicut [illegible]

plura adultera et homicidia quod omnino
deum non est pt quia meam ubi quis
egit primum debet adulterio et homicidia
dyus et readmittat per simplicem for-
tationem et non dimissa ista opinio et
secundo 2a opinio que est modernorum
doctorum pono primo istam conclusionem quod pec-
cata dimissa per readmissionem eius qui
penituit non redeunt secundum quod ipsum esse
quo ad culpam et completam per re-
iterationem prima pars sic sequitur quia si sic vel
hoc fieret actione hominis vel actione
dei non potest dici primum quia quod delictum
est semel commissum non potest reponi in esse
iterum humana vel ex defectu iterum
...

[illegible]

tractat de huius sacri institucione 2ᵒ de ipius
in institucione ibi Querunt aliqui et
tunc extrema unctio sit sacrum quod non
arguitur sic quia extreme unctionis
non est unus effectus 1ᵃ ratio quia patet
cum abiunctiue effectum arguit unitas sacri
arguitur per Jaco 5ᵒ ubi dicitur quod duo sunt effectus
unctionis extreme scilicet corporalis infirmitatis
alleuiacio et peccatorum remissio Oppositum arguitur
per magistrum sentenciarum et per omnes istius libri
Circa huius quatuor videlicet uideamus
de quo 1ᵒ de qua sacramenti questio 2ᵒ de causis
extreme unctionis 3ᵒ de causis effectiuis
4ᵒ de causis ordinata dispensacione
Quantum ad primum pono quod istam primam
quod extrema unctio est uere sacrum probatur sic
quia quod est immediate ordinatum
ad curacionem morbi spiritualis hoc
uere sacrum et non solum est sacramentale Sed extrema
unctio est huiusmodi ut patet per racionem infra
Sed arguitur probatur sic quia licet id quod ordinatur
ad unum tamen tamen sacro huius curacionem
spiritualem non sit sacrum sed solum sacramentale
sicut exorcismus et catechismus qui
mediate baptismo ordinantur ad curacionem
hominis et ad curacionem morbi spiritualis
potest quod non dicitur sacra sed sacramentalia tamen
id quod immediate ordinatur ad huiusmodi curacionem
hoc est uere sacrum Secunda 9ᵒ sic ista extrema
unctio est unum sacrum quamuis plures alias
essent plura quia a secunda sunt plures de
iterata ut obseruat quod in exhibicione
huius sacri sunt plures unctiones et
quod forma uerborum sepe iteratur et
huiusmodi plures unctiones quia tamen
istud sit super sacramentum pertinet ad huius sacri
unitatem Quantum ad 2ᵐ articulum sunt
quatuor videnda scilicet quod sunt quatuor
qua causa Et primo de causa efficiente tamen
sit ista prima quod Cristus ipse per se instituit
istud sacrum probatur quia ut dicitur
est supra et patet hanc quod ipse
instituit omnia sacra noue legis
ut originalis ut baptismus et alia apostolica
tamen ut uidetur in 12ᵒ 9ᵒ ua Sed ubi
sit in scriptura dicunt doctores itaque
quod tenentes quod marci 6ᵒ ubi dicitur
quod postea misit binos et binos ad predicandum
qui ungebant oleo mul-
tos egros et sanabant quod non est

dubium consecrasse Cristo iubente 1ᵃ ratio Sed
quia huius contra est bonaventura quod ipse
non processit sed papa hoc tamen in-
stituit et ad hoc sonat textus magistri infra
Sed dico quod magister intelligit quod execucio
huius sacri sit facta per apostolos licet non
negauit quin principaliter ante ipsi
ipsi huius execucionem fecerunt 2ᵘ 9ᵒ
sit ista quod oleum non qualecumque sed
solum oliue est materia huius sacri materia
probatur quia scriptura Jaco 5ᵒ loquens
de isto sacro ponit oleum absolute
primum 1ᵃ quod hoc intelligitur de oleo olivarum
et naturali quia nomen est oliue 1ᵃ ratio Sed
forte dicitur ubi magis imminet periculum
ibi pacius debet esse remedium Sed in ex-
tremis mortis articulo ubi fit huius sacri
est magis periculum 1ᵃ ratio et licet materia
huius sacri debet esse maxime de
qua sciat Sed dico est ex consilio
causa de baptismo materia que est aqua
solo non est de iure sumpta ad salutem
necessarium sed baptismus est materia est satis
quod ut maxime est 1ᵃ ratio Dico 3ᵒ sit
ista forma uerborum huius sacri est ista
per istam sanctam unctionem et suam
piissimam misericordiam indulgeat tibi
deus quicquid oculorum uicio deliquisti
et eadem est forma ungendi nares et
uariato solo uocabulo per signa sit
unctio probatur sic quia ista forma tenetur
usus ecclesie Romane 1ᵃ 9ᵒ ua qua
tenet ecclesia quia hoc sentiendum est
de forma ecclesie quod sentitur sancta romana
ecclesia ut ex decretis inter alia adabo-
lendam Sed quid ista 9ᵒ est quedam
opinio que dicit quod nulla forma est determinata
huius sacri quia reperio contrariam
patet extra adabolendam preallegatum
Sed quid dicit de ambrosianis qui
utuntur aliis uerbis dicentes sic
ungo te oleo sanctificato
in nomine patris et filii et spiritus sancti dicitur
bonauentura quod isti addunt ut preparatio
adeatamen possit actiuas supra
reputatos quod per hoc ueniunt ad
ista uerba Sed Thomas de argentina dicit uel
ista uerba Sed addit quibus utuntur
ecclesia que omnia non putantur esse apud
et aegra ecclesia Sed que sit causa
finalis apparebit inferius 3ᵒ quia
cuiuslibet sacri effectus est finis eius

2ᵘ 9ᵒ

Solo non de causa formali

9ᵒ 3ᵘ

bonevᵃ

Tho de ar

de causa finali

3a ar[illegible] In mediatus Quatinus ad 3m ar[illegible]
sit pa 9o ista qui hmus sci sufficit
valet ad spualem suscipientis sanitatem
pr quia id quo peccata remittuntur
et reliquie peccatorum aliquo tollunt
hoc valet ad spualem sanitatem Sed istud
scm est huiusmodi quia quantum ad illos dicitur
est veniale tollit veniale Sed inquantum
non est veniale aliquo tollit peccatorum
reliquias 1a 2e et 2m 9o istud sacramentum
valet ad recuperandum sanitatem corporalem
maxime quando infirmus hoc expedit
ut patet Jaco v dicitur [illegible] sacerdo infirmatur
quis in vobis inducat presbiteros
et assumpto [illegible] fidei salvabit infirmum
2a 3m 9o Sanus spualis est principalis effectus huius sacramenti et sanitas
corporalis est effectus secundarius pr
sic quia sacramentum est nove legis Sed
in quolibet nove legis sacramento homo confert
pro lege effectum sacramenti dum digne suscipitur
Sed multi sumpserunt [illegible] receperunt id sacramentum qui
non fuerunt consecuti sanitatem
corporis 1 et 2 Quartum articulum videndum est primo quis sit ydoneus minister
huius sacramenti 2o in quibus partibus corporis
inunctio debeat fieri 3o an possit iterari
in pluribus infirmitatibus vel etiam in
eadem diu durante de primo istorum
pono istam 9am solus sacerdos est
huius sacramenti ydoneus minister et dispensator pr sic quia conferre sacramentum
cuius effectus est remissio peccatorum
maxime actualium solis convenit
sacerdotibus quibus tradite sunt
claves ligandi et solvendi Sed ut
pr ex dictis effectus huius sacramenti est
peccatorum remissio si inveniuntur in suscipiente
1a 2e Et ideo ista hoc donat textum
Jacobi alias inducat presbiteros ut
orent super eum 2 De 2o istius articuli
dico quod in septem partibus corporis debet
fieri unctio que sunt ista oculi
nares aures manus lumbi et
pedes 2a ista de causa quia
sacramentum id confertur in remedium venialium
peccatorum per que anima eo quod caro
corrupta viciata est et que per quos
dicitur fulta ad dextera potentias [illegible]
corporis ut organa [illegible] ante
sunt dicte potentie secundum quas anima
operatur ad dextera [illegible] Sensitiva
quatiua/et loci motiva quinque et 1o
pars de [illegible] sensitive potencie
[illegible] 1 [illegible] exteriores [illegible] pedes
[illegible] dicitur potentie generative
et ar [illegible] quia renes [illegible] pedes des
iunt potentie motive et loco [illegible]
significatur quod omne veniale [illegible] dicitur
deleatur si sit [illegible] inunctione in [illegible]
to 2 De 3o huius articuli pono istam 2 9o
quod sacramentum extreme unctionis iterare
potest iterari pr sic quia [illegible] doctores
dicunt sacramentum quod non relinquit [illegible] effectum
[illegible] et indelebile potest iterari ite
ipso non imprimit ut est huiusmodi quia
non [illegible] character [illegible]
[illegible] [illegible] quod non est iniquus ad
quod idem sacramentum [illegible] [illegible] ar[illegible]
[illegible] [illegible] effectum [illegible] princ[illegible] p[illegible]
talis [illegible] secundum quas est
[illegible] ut patet ex positione [illegible] 2a Di
[illegible] ad considerationem sacramenti ordinis [illegible] 2a
dictis accedamus [illegible] determinavit de sacris que respiciunt [illegible]
[illegible] [illegible] nunc incipit determinare
de sacris que respiciunt totam [illegible]
ecclesiam et sic procedit primo determinat
de sacramento ordinis quod valet ad generationem
filiorum spualium 2o de sacramento matrimonii
quod valet ad generationem filiorum corporalium
[illegible] [illegible] [illegible] Circa principium sic
procedit primo determinat de ordinis
distinctione 2o de eorum collatione
[illegible] [illegible] prima prima pars que
est [illegible] [illegible] in 2 partes quia
primo determinat de quibusdam dispositionibus
sacramenti ordinis precedentibus 2o de
officiis et dignitatibus huius sacramenti
consequentibus ibi [illegible] talia quedam
prima in 2 quia primo [illegible] insinuat
dispositiones sacramenti ordinis precedentes
2o distinguit inter ordines ibi
hostiarium ydem et cantores [illegible]
divisio patet ex rubrica [illegible] 2a
[illegible] [illegible] queri [illegible] In qua postquam
determinavit de ordinum distinctione
[illegible] [illegible] ordinis collatione [illegible] in 2 partes
quia primo tractat de conferentis [illegible]
2o de recipientis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in 2.

quia primo dicit an heretica 2o dicit quomodo
conferant ordines ibi de symoniacis
an sed in 2 quia primo de hereticis ordi-
natum potestate dispensat 2o mutationem
determinat ibi hic dicit quidam etc dicitur ante
tur ab ordinandis exigendis premiis
permittat symoniam quod non audi sit
committi spiritualia dantur debentur
gratis 1 ad Corinthios 9o Qui cum do-
ceres ordines seminat spiritualia et
corporis colligit vos etc 27 Circa huius
primus solucionem videndum est de 3 ar-
primo de sacro ordinis in genere 2o de or-
dinancium potestate 3o de ordinatorum qua-
litate quia ipse prius quesitum fuit de ali-
qua videnda de symoniaca primo tamen
quantum ad primum videndum est si in ecclesia
sit ordo 2o quid sit ordo impositio
3o an sit sacramentum et an sit unus 4o an sit
nove legis sacramentum 5o quot sint species
p 9o ordinis Contra primo In ecclesia militante
est aliquis ordo quod sit probatur primo per dictum
bonaventura apostoli 1 ad Corinthios 9o quia ecclesia que
est corpus Christi misticum similis est corpori
organico Sed in corpore organico est spe-
cialis ordo ergo etc Et confirmatur descripcio
ecclesia ut castrorum acies ordinata et
preparatus dicitur quod in ecclesia militante sunt
diversorum graduum et statuum etc Item
que a deo sunt ordinata sunt [illegible] 4o
Sed ecclesia militans spiritualis est a deo
resp 2m quod sit ista ordo ecclesie est
signaculum quoddam quo spiritualis potestas
traditur ordinato et officium [illegible] quia
sic diffinit magister [illegible] Hugo
et declaratur sic quia ordo describitur
[illegible] ad actum exteriorem cum [illegible]
[illegible] ad effectum interiorem cum dicitur spiritualis
potestas et [illegible] ad illius potestatem
dicitur ordinato et [illegible] ad finem potestatis
execucionem cum dicitur et officium Sed quod
[illegible] est res intermedia Sed actus ipsius
ipo dar ordinantis est tamen [illegible] etc solo
[illegible] ordinis et tria consistit
sacramentum scilicet tantum [illegible] quod est res
tantum [illegible] quod est utrumque [illegible] sacramentum
ordinantis est sacramentum tantum quia est
sacre rei signum [illegible] gratie et caracteris
[illegible] Sed gratia que infunditur or-
dinandis non potest [illegible] est res
sacramenti tantum quia non [illegible] primorum

signum Sed esse signum est de racione sacri
[illegible] caracter non qui insipientium
est spiritualis sacramentum tantum et res scilicet quia [illegible] eius
quod exterius agitur est res sacri et signa-
tum Sed [illegible] gratia est sacramentum et signum po-
[illegible] patet ad obieccionem quia licet illud
quod est sacramentum tantum scilicet actus exterior transeat
et formaliter non maneat in suo tamen
effectu manet quia derelinquit post se ca-
racterem Contra 3m secunda ordo est
tamen unum sacramentum hic dicitur quod supponit unum 3a 9o
[illegible] remaneat reliquum supponit enim
quod ordo sit sacramentum et remaneat quod sit
unum tamen plura sacra [illegible] ad suppositum
probatur sic quia ordo est sacre rei signum
et est invisibilis gratie visibilis forma
ita ut eius similitudinem gerat et ea
existat causa etc quia patet quia sic diffi-
nitur est sacramentum [illegible] Hugo de sancto victore
Sed assumptum patet ex dictis [illegible] 2m
Sed [illegible] adimpletum [illegible] bonaventura
alias esset plura quam a sacra et ideo
dicunt doctores quod omnes inferiores
ordines sunt ordinati in ordinem
sacerdocii et ita licet omnes sint sunt unum
sacramentum tamen plura Contra 4o Sacramentum ordinis 2m 9o
est sacramentum nove legis probatur sic quia dicit
apostolus ad Hebreos [illegible] translato sacerdocio
necesse est ut legis translatio fiat [illegible] ipso
apostolus [illegible] legis [illegible]
sacerdotem [illegible] sacerdotium nove
legis sit ad sacerdocio legis veteris et
[illegible] ita Et confirmatur sic quia sacra
nove legis sunt excellenciora et digniora
[illegible] ad dispensandum ea requiritur maior
et dignior potestas [illegible] 3 2a3
loquens [illegible]
dos in eternum secundum ordinem melchisedech
[illegible] sacerdocium Christi processit in melchi-
sedech [illegible] ordo Sed [illegible] dicitur
est quia processit [illegible]
[illegible] ita processit [illegible] in figura
in sacerdocio aaron [illegible] dicitur
secundum ordinem aaron quod tamen non dicitur
[illegible] ut [illegible] apostolus [illegible]
[illegible] melchisedech [illegible]
[illegible] figuracio [illegible] fiat
apostolus ad Hebreos [illegible] quia iste mel-
chisedech [illegible]
ad originem qui sine genealogia

salti in scriptura ex psalmo 109 ad dignitatem
quia fuit rex et sacerdos secundum ordinem
abrahe. Etiam quoad ritum quia ob-
tulit panem et vinum non sic autem circa
rem ut manifestum est etc. Ad 1m · Arg. 1m
dicunt in proposito loquimur de ordinibus
tantum. Ad sunt ordines s. ordo hostiarii
primus 2us ordo lectoris 3us exorciste · Sufficiencia ordinum
4us acoliti 5us subdiaconi 6us diaconi
7us sacerdotis vel presbiteri. Et huius suf-
ficiencia potest sic haberi. Omnis ordo et omnis
gradus ecclesie ordinatur ad sacramentum
altaris quia hoc est sacramentum unionis
quo fideles uniuntur in suo capite
Christo. Sed ad hanc unionem duo re-
quiruntur s. Christi ad nos appropinquatio
que fit per sacramentum eucaristie consecracionem
et ad huius consecracionem deserviunt 3
sacri ordines s. presbiteratus diaconatus
et subdiaconatus. quia subdiaconus habet
materiam preparare infundendo vinum
et aquam in calice et ponendo hos-
tiam super patenam. Dyaconus habet
hanc preparatam materiam presentare · presentat
sacerdoti quia sacerdos non debet eam
licite recipere nisi de manibus
dyaconi. Sacerdos accipiens a
dyacono offert deo et consecrat
virtute et forma verborum. 2o ad hanc
unionem requiritur ut nos Christo in-
corporemur quod per humilem seu devotam
perceptionem unde i. Jo. 6 Qui man-
ducat meam carnem et bibit meum
sanguinem in me manet et ego in eo.
Ad hanc autem ut ista perceptio ordinate
fiat deserviunt alii quatuor ordines
minores. Sunt enim aliqui ordines
dignam perceptionem ad hanc seu
prohibent alios. Quidam promovent
licentes sive sic. Ad unum repellendo
hostes infideles ad hanc deservit hos-
tiarius qui custodire debet portam
ecclesie ne infideles intrent
missarum sollempnia. Sed sunt infra · Contra quod episcopatus non est ordo
per collationem disponentes. Sed sunt
vel dispositionem intellectus per informationem ad 2m quia
ad hanc deservit lector qui legit pro-
phecias vel disponit affectus per instru-
mentum ad hanc deservit acolitus
cuius officium est accendere et defer-
re ac tenere candelas et luces

cereum et elevacionem seu alias suffi-
cientes pro ut venera que videtur placet
Sed contra prius dubitatur an in quolibet ordine
imprimatur caracter de quo dicta est questio
2a an isti sunt certi ordinati quia
non dictos psalmista promoto ubi ordinatur
non reordinatur in ... tunc lectio ...
... de ... pri... actus exterior ex-
terior. Ad 2m articulum sic probatur 9o p
Solus episcopus dominus qui et ... sic
eorum ordines conferre potest. Habetur quod
... ethica ... 12o ubi loquens
singulariter ... de officio episcopi dicit
hoc est summus pontifex nominatur et
magister ipse efficiat sacerdotes et
levitas ipse alios sacros ordines
disponit ... ratione sic non requirit
minorem potestatem disponere
et ordinare quam militem asserere sed
in collatione seu confirmationis quod
ad solos episcopos pertinet ut dicitur
militem asserere et in collatione seu
ordinis disponere ducens fideles
1a 9o ita. Et confirmacio quamvis conferendo
ad divini cultus pertinentiam
tamen ad solos episcopos et consecratio
ministrorum huiusmodi ... virtute eorum
Secundum ista quod summus pontifex ... 9o 2
non potest ordinare presbiteratum conferre
quod hic pertinet ad solos episcopos ... in-
ventorum quod ... 3m 9o ... episcopatus
non sit ordo summus ... presbiter non potest
episcopum consecrare ... huiusmodi quod
... ... Sed ...
... ... quia sunt
ulla ... quod maius est a maiore
benedicitur Sed consecracio episcopus
fit per benedictionem ... ...
... ... canonice ... ...
... ... titulo Sed sepe
... ... cardinalis hostiensis
consecrare ... maiores
secratur ... ...
ipso cardinalis hostiensis est maior
non ... Sed hanc personam quod ...
consecrat dignitate. Quantum 3a a
ad 3m articulum primitus quod de his que
requiruntur ex parte recipientis ordinem de
aliquis sunt que requiruntur de con-
gruitate et honestate aliqua de necessitate
Et ... quia alia requiruntur

p^a denarii precepti aliqua non defica(n)te
scilicet cons^s sed de congruitate et honestate
hoc s(e)c(undu)m est quo ad ordines minores
est quod ordinandus attigit annos discretionis
p^a sit quia sic congruum est et honestum
quod ad s(e)c(un)d(u)m ordinis quod ordinandus co
gnoscat et discernat offic(iu)m ad quod constitui(tu)r
p^a ex. De con(secratione) d(isti)nctione 4 c. est quedam consuetudo
antiqua que dicit quod et pueri ecclesie(?) tam
discretionis sunt deficiente hoc scilicet quod (?) sit
l(ice)t opus sit quia in sacro invenitur q(uod)
est magis dignum requiritur maturitas quod
sensus et ut intellectus scio quod esse non potest
sine annorum discretione
solo baptism(o) est dignum fit omnis (?) vel
tunc et tum non requirit ut tempus
annos discretionis 2^a 9° deficiente
est quod ordinandus sit sexus masculini
quia sexus non est capax scilicet
ordinis cum expliciti ordinatione
et est inhibitum mulieri et non est
preceptum hic caput mulieris in vel ca
dum orat ex. Hoc fecit sunt
est hoc expressum quia ordines maiores
disponunt ad ministerio
quod sit docere et predicare vere quorum
dicitur ex. ubi (?) ad Corinth. 14 caput
et 1 ad Thimoth. 2° ubi dicitur docere
autem mulieri non permitto. Vel
quod cum p^a s(e)c(un)d(u)m ut dyaconissa non
ordinetur nisi sit annorum lx. ut
quod cum lx^mo anno possit ordinari si
m(ulier) et instituitur penitentia qualis
debeat esse domi. Vel alie
alique dicuntur dyaconisse nec quod ordines
dyaconi habeant et quia est eis da
ta licentia legendi omeliam in officio
matutinali ex. de eo quod presbiter inter
intercessiones dicebatur tempore presbiteri legere
et in vita Rome presbiter solebat di
ci abbatissa ut eius quodam alia honesta
matrona non rone ordinis ex. quia
aliquis preberet in vita et moribus
ab ecclesia vel (?) cum eius presbiter
quod aliquis plenus sit et Con^o (?) de
nea(?) precepti huius non deficiente
est quod ordinandus non patiatur aliquam
penam sibi canonice inflictam scilicet quod
non sit suspensus excommunicatus vel
interdictus infamis depositus aut
degradatus et quia precepto iuris
inhibetur omnibus ordines omnibus
predictis. Vel tantum de altero (?) p^a
promitto quid sit symonia et dicunt

quod doctores quod symonia est stu
diosa voluntas emendi seu vende
di aliquid spirituale vel spirituali annexum
et hoc si exprimatur satis verbis assignata ratione
quia data est per actum meliorem contra
studiosa voluntas 2° per actum exteriorem
tunc dicitur emendi aut vendendi quod p
aliquid cum sequitur spirituale vel spirituali
annexum. Ex quo sola voluntas emendi et
vendendi spirituale non inducit viro tamen
l(ice)t ut symoniam quia patet quia symo
niacus licet (?) et (?) voluntas talis
sit expiari per penitentiam absque speciali
dispensatione quod si non posset si vere
induceret sola voluntas emendi aut
vendendi sit dum esset vero omnis expresse
sine omni exteriori expressione alio
tamen expressus est expressa puta quia
sollicitata est ipsa voluntas et sic ita
quod actus interior verbo sed ut symo
nia(?) et (?) non inducit symoniam
in foro ecclesie quamvis hoc tamen voluntas
sit in foro conscientie vel symoniacus
ex 2° inducit symoniam. Et iste dicitur
in descriptione studiosa voluntas. 3° dicunt
doctores quod aliqua dicuntur spiritualia dupliciter
uno modo quia ordinant et conferuntur
ad spiritualem causam puta ad dicam ut
scientia consilium et huiusmodi. Et in medicine
talium non committitur symonia licet
committi possit grave peccatum. Alio modo
quia ordinatur ad spiritualem grav(itatem)
et hoc duplex quia ut talia sunt spiritua
lia per eorum et (?) ut (?)
non committitur symonia quia non deinde
non deferre vendi sunt ex. credo (?)
studiosa et talia committitur symonia
ut consistit. Ex modo magis vel talia
sunt spiritualia causalia ut scientia que
aliquo sunt eis spiritualis quod tunc ea
committitur symonia. Et ex hoc patet ad quesitum
huius articuli quia si exigitur a bonis dicendo
tamquam pro tempore sacro ordinis planum est
quod symonia committitur. Ad aliud patet
dicto quod apostolus dicit quod per laborem et spiritualia
sit recipi temporalia ex. non pro spirituali vel
annexo spirituali ex. g^o (?)
In alia scilicet dicitur quod deficiat
desiderio sex ante incipit de a^o
sacro quod est sacrum connexum et quod ad
proxime sequentes de quo patet sic ordo.
(?) supra proxima precedenti quod ad n
declaravit de sacro ordinis quod patet

ad generacionem filiorum spiritualium declarat quod
de sacramento matrimonii quod pertinet ad generacionem
filiorum carnalium. Et dividitur iste tractatus
in 2or partes sic quod magister de sacramento matrimonii
pertractat quatuor causas. Primo declarat de
causa formali huius sacramenti. 2o de efficiente ibi
d. 28. 3o de finali ibi d. [illegible]
4o de materiali ibi d. [illegible]. Prima pars
que est presens d. 27 dividitur in 2 partes.
In prima declarat diffinitione[m] institucione[m]
matrimonii. 2o [illegible] ibi [illegible]
ultimo cum [illegible] ibi [illegible] patet.
d. 2a Circa hanc distinctionem adducendum quod magister de-
clarat de causa formali matrimonii quod
declarat de ea esse et de tempore con-
tractionis matrimonii [illegible] procedit magister. Primo
declarat diffinitionem consensus [illegible]
[illegible] Circa primum
sic procedit. Primo ostendit quod consensus [illegible]
efficiat matrimonium. 2o declarat qualiter
oportet esse huiusmodi consensum. Hec 28
prima pars que est presens d. Et in 2
partes. In prima ostendit quid sit et quid faciat
28 d. matrimonium. 2o movet dubium [illegible]
[illegible] d. 28.
Primo queritur utrum [illegible] declarat [illegible]
oportet esse consensum qui efficit
matrimonium [illegible] in 2 parte [illegible]
qualis debet esse huiusmodi consensus.
2o ostendit [illegible] ille consensus [illegible]
queritur [illegible] patet [illegible]
[illegible] post contractum matrimonium per
consensum sufficienter expressum [illegible]
coniugum alter in vito possit intrare
aliquam religionem [illegible]
quod dicitur [illegible] matrimonium [illegible]
quos deus coniunxit homo non separet
Mathei 19 [illegible]
[illegible] voto quorum unum est
maius alio [illegible] maius voto observando
absolute [illegible] quia [illegible]
est [illegible] permittit [illegible]
religionem [illegible] votum religionis est maius voto ma-
trimonii ut magis est [illegible] Circa
huius [illegible] videndum est
de [illegible] de matrimonio [illegible]
[illegible] a quo [illegible] institutum [illegible]
p9 ar. h quibus obligentur ad contrahendum
[illegible] qualis consensus constituat [illegible]
matrimonium 3o [illegible] sponsalia
contrahant [illegible]

adfirmam sit [illegible] matrimonium est [illegible] 9 p.
[illegible] est scire [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] est signum [illegible]
[illegible] est signum con-
[illegible]
[illegible] loquens de matrimonio
[illegible] magnum est [illegible] 2 9
matrimonium sunt adeo institutum
[illegible] quia omnia sacra sunt adeo constituta
ut [illegible] est [illegible] matrimonium est [illegible]
[illegible] matrimonium erat 3 9
institutum in lege [illegible] in statu innocencie
[illegible] erat institutum
cum Adam [illegible] ex ossibus
meis et caro de carne mea [illegible]
relinquet homo patrem [illegible]
fuit tempore legis [illegible]
[illegible] ut patet [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] quia verba
ista [illegible] ossibus meis
[illegible] institutum
matrimonium [illegible] institutum [illegible]
[illegible] verba ista fuerunt
[illegible]
[illegible]
[illegible] Mathei 19 [illegible] matrimonium
[illegible] institutum matrimonium
[illegible] qui fecit hominem ab initio mas-
culum et feminam fecit eos et dixit propter
hoc relinquet [illegible] 9 3
[illegible] contrahentium [illegible]
matrimonium est aliquid ab institutione
humana [illegible] quia [illegible] sunt con-
stituciones humane in iure canonico
que declarant [illegible] persone possunt
contrahere et cum quibus non ut patet [illegible]
[illegible] de consanguinitate [illegible] 4 9
[illegible] tenebantur
contrahere matrimonium [illegible] quia in
primordio institucionis matrimonium
[illegible] obligavit omnes
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 5
[illegible] matrimonium contraherent [illegible]
[illegible] virginitatem [illegible]
[illegible] matrimonio [illegible]

sit maius bonum sed Abel fuisset tunc
transgressor huius precepti quia non legitur
matrimonium contraxisse. Solo ad primum
dico negando assumptum quia non est maior
virginitas filie Marie bonum sed ut di-
citur Augustinus quod celibatus Iohannis non est
preferendus connubio Abrahe. Ad 2m
dico quod Abel adhuc non fuit tempus
optimum implendi illud preceptum Cres-
cite et multiplicamini vel sic preceptum
affirmativa obligent semper tamen non obligat
ad semper. Sed solum ad tempus et loci oportunitatem
et congruenciam. Ideo consequenter ad 3m in quibus
rebus ut nunc se habentibus nullus
obligatur ex precepto ad contrahendum
matrimonium patet sic quia ratione huius
precepti. De fuerit necessarie pluralis affirma-
tum quod tamen non tenentur actu adimple-
re pueri nec indigent. Secundo est in
precepto de contrahendo matrimonio quia
sicut homini multiplicari non est necessarius
adimplendi. Ideo qui volunt abstinere
a contractu matrimonii possunt. 3o et si
dico in quoque rebus ut nunc se habentibus
quia posset contingere tanta mortalitas
hominum per pestem vel famem aut strage
quod superstites essent obligati precepto dicto
ad contrahendum matrimonium quia
vere scriptura tunc diceret eis et si
magis conferet quod tunc esset ipse tem-
pus quo esset sicut illud ipse apostolus dispen-
sandum Crescite et multiplicamini etc.
Quantum ad 2m articulum premitto primo
quod matrimonium est viri mulierisque con-
iunctio maritalis inter legittimas personas
individuam vite consuetudinem re-
tinens et dicitur ab Hugone de sancto Victore
vel potest .i. etc. descripcio quod ponitur individua
duarum vite consuetudo inter quas quod alius
absque alterius consensu continenciam
profiteri non potest nec orationi vacare etc.
Ideo prima pars matrimonium sic non potest
absque consensu coniugum continencie
quod patebit ex pluribus capitulis extra de
sponsis et matrimoniis ut ut apparebit in se-
quentibus positum est quod probari. Secundum
accepit legittimam personam in illo quod e
liber alterius sine consensu illius eo
est. Sed uterque coniugum accepit personam
legittimam in corpore alterius ut patet
per apostolum .i. ad Corinthios .7o. quod quando

corpus suum ante matrimonium est
in potestate alterius .i. et sic contractum
matrimonium est obligatorium ita
sine contra illum consensum non potest re-
vocari quia patet ex illo actu est non
ex racione peccati. Sed nisi sit sufficiens
causa efficiens. De hoc omnes doctores quod
ante omnia consensus est
causa efficiens matrimonii. Et sic
ex ista questione quod consensus contra
se facto non contrahit matrimonium
patet quia consensus fictus non est consensus non
sed ponamus aliquis ficte consentit
cum domina et postea vere consensit et con-
traxit per verba efficacia cum alia
secunda probat consensum in iudicio, quid
faciet iste expeditum est quod iste ma-
nebit cum 2a et patietur censura ecclesie
vel sentenciam lata per formam prout consti-
tutum tua nos extra de sponsis et
matrimoniis. Tunc 2o adhuc quod con-
sensus efficiat matrimonium necesse non
est ut exprimatur per verba de presenti
saltem propter ea signa verborum vel his
equipollencia patet quia consensus
tacitus vel per verba de futuro expressus
non sufficit et sic patet ex
multa capitula in eodem titulo.
Quantum ad 3m articulum distinguendum
est quia vel inter coniuges est matrimonium
consummatum per carnalem copulam
aut non. Si primo licet sed si fuit tunc
nullo modo licet viro coniugi intrare re-
ligionem sine consensu alterius et si
de facto intraret altero invito tenetur
reverti et debet compelli ad manendum
alteri coniugi in seculo et tenetur sibi red-
dere debitum quando petit licet ille petendi
amisit quod dicere illud votum religio-
nis. Et si altero coniuge mortuo
supervixit ideo consulendum est sibi
ut ad religionem revertatur quia
cessante impedimento tenetur satisfacere
voto casti. Et hec omnia sunt determinata
extra de conversione coniugatorum c. primo et
c. quidam intravit et c. placuit
et c. ad apostolicam et per predicta que
Augustinus allegat multa. Si 2o scilicet quod
fuerit ita quod non intervenit copula
carnalis tunc dico quod alter coniugum
potest intrare religionem approbatam

Alius est contendunt tempus in seculo manens potest cum alia persona contrahere si voluerit postquam transivit annus probationis. Sed ante non quia per ingressum religionis matrimonium tale dirimitur quamdiu alter non est mortuus seculo. Tunc moritur seculo in professione que tamen non fit nisi lapso anno probationis ut patet per predecimaconcedens statuta ex decomissione coniugatorum expublico et exceptis tua. Sed contra matrimonium carnalem copulam est verum matrimonium quod aliud est omnino indissolubile per textum Math. 19. Quos deus coniunxit homo non separet. 2° contracto matrimonio alter coniugum altero petente tenetur reddere debitum licet potest fieri pertinentis ingressum religionis dolo adhibito. Contra quod textus ille Math. 19 intelligitur est de matrimonio non solum rato sed per carnalem copulam consummato. Quod satis patet per verba precedentia que ibi dicuntur. Et erunt duo in carne una. Et similiter non ex matrimonii expressis statutis cum 10 constitutionibus rationem temporis ad aplicandum religionem ad tempus dicit neque assumptum quia tamen expublico decomissione coniugatorum disponit quod utrique coniugum indulgetur spacium duorum mensium deliberantis de ingressu religionis. Quod illis lapsis tenetur omnino tenetur alter reddere debitum si postulaverit.

Nota circa articulum quem videndum est de tribus primo quid sint sponsalia 2° in qua etate contrahuntur 3° quo tempore quibus causis contracta dissolvuntur. De primo dicunt concordiis doctores nostri quod sponsalia sunt futurarum nuptiarum promissio et dicuntur a spondeo des dicere. Est quod promittere ex quo satis patet quod dicuntur sponsalia matrimonio quia fiunt promissio faciendo matrimonium. De 2° dico quod persone sponsalia contrahentes debent saltem esse 7 annorum quia tunc incipiunt eis placere sponsalia ita disponit in textu extra de desponsatione impuberum.

Si autem ante 7mum etatis annum contrahunt aliqui sponsalia et si post 7mum etatis annum placuerit eis quod ferunt est ratum sed sponsalia tenent tamen persone ut dicitur mediantibus ubi nota 30 q. 2 De 3° similiter articulo dico quod licet quilibet postquam sponsalia contraxerit teneatur adimplere quod promisit tamen doctores nostri notant XI casus in quibus sponsalia contracta dissolvuntur. Primus est cum una persona postquam contraxerunt intravit religionem. 2us quando altera earum alibi contrahit matrimonium per verba de presenti aut sponsalia defuncto sequente copula carnali quia in hiis duobus casibus fuerunt formandi contractus. 3us casus quando altera personarum se transfert ad partes alienas tamen requisita et expectata non revertitur. 4us casus est quando altera personarum incurrit aliquam contagiosam aut horrendam infirmitatem aut aliam enormem corporis lesionem. 5us casus fuerit affinitas puta si post contracta sponsalia masculus cognoverit aliquam consanguineam sue sponse aut sponsa cum aliquo consanguineo sui sponsi. 6us casus quando altera earum postea fornicatur et ex gradu consanguinitatis. 7us quando mutuo se absolvunt aliqui contrahunt sponsalia. 8us casus quando ante 7 annum etatis contrahunt. Sed non est casus iste ut patet ex dictis in 2° in quisitionem similiter articuli ad articulum priorem patet ex dictis in solutione articuli.

Primus ista in 2° articulo portet ad consensum coniugalem liberum esse.

Quod magistri dicunt de consensibus matrimonialibus esse sciendum quod tractat de similiter consensibus de futuro et presenti. Primo quod ipsius consensus de futuro excusatione 2° ex fraudis omissione infra dicitur 30. Prima pars que est prima dicitur in 2 partes. Prima ostendit quo potest excusari consensum matrimonii impediri. 2a ostendit quo potest possibilitatem consensum affectatur. Verbum ibi Quod sequitur qui in illa Vide q. 2 q. 20

q9 ar li

Tho d ar

p ar 19

Tho d an

bone n

fo 20

p q q

ex p(ar)te coactio impedit. Vbi q(uaeritur)
q(uo)d impetu matrimonii contingit
ex commissione fraudis et primo ostendit
quod in casu error impedit matrimonium
2o incidentaliter declarat an inter mariam
et ioseph fuit verum matrimoniale quia
quia 1a primum ad addendum est. Quo ad
primum coactio et consensus impediunt
matrimonium quod non quia deceptio non
impedit matrimonium licet coactio contra
patet gen 29o de Jacob et lia / opponitur
autem per argumentum hec in lia ... 29 c
et p(atet) extra de sponsalibus per cap. Cum locum de spon-
salibus et matrimoniis. Circa primum quero
plura. Videlicet primo an matrimonium
impediatur violenta coactione
2o an pater possit filium familias aut
filiam ad matrimonium contrahendum
cogere 3o an matrimonium impediatur
fraudulenta deceptione 4o post
dicta argumenti in hoc quo videlicet de
matrimonio ioseph et marie. Circa
ad primum sciendo quod consensus coactus
contingit fieri 2ce ut de violencia vel ut metu
ac quod contingit ymo verius potest dici
contingit metu ex vi. Et coactio
alia condicionata est coactio absolu-
ta de imperio simpliciter 3o ethicorum
mixto ex voluntario et de involuntario
Item aliquis levis est metus est
talis ... non cadit qui non sit
constanti ... in virum
cadit inconstanti virum qui potest
ex ... periculis ut non ... exigit
ut dicta ... quod vi metus in glosa
vel ea fuit et ff. eodem ... in lege
ne timorem ... ista ... pati stuprum
... pati mortem ... Cum 2o
matrimonium ... est impetu ex coactione
absoluta patet quia nullus potest libere
cogi ... patet quia voluntas sua
cogi non potest ... eius sed quod
libere actum suum eliciat ut tollit ex
processu ... 3o ethicorum et doctores
... tenent ... Cum 2o co-
actio condicionata ex metu qui ca-
dit in constantem virum impedit matrimonium
contractum patet quia ... in
ipso iure ... vera ... patet per cap.

Cum locum et cap. Veniens 2m
de spon. et iur. Et confirmatur quia
coactio inducens metum qui potest
cadere in constantem virum impedit pro-
fessionem religionis ... quia
professionem ... matrimonium ... tollitur
... patet in canone ... 20 q. 3.
3o Coactio condicionata ex me-
tu levi qui in virum constantem
non cadit non impedit matrimonium con-
tractum patet per cap. Cum locum ...
et notata ibidem. Ratio est quia
talis coactio non est ipse actus co-
actus talis metus non minuit li-
bertatem ... quia iste me-
tu passus est formidolosus et
levis ... Circa ad 2m ar-
gumentum patet non potest filium familias
cogere ad contrahendum nec per co-
minationem potest contrahere matrimonium ...
9o patet per cap. 1. de desponsatione
impuberum et per notata ibidem in glosa
et facit ... Canon ... 20 q.
3. ... ... ad
absolutum 3o co. Filii obedite
patribus vestris per omnia hoc enim pla-
citum est deo. Sed contra quia ...
... patriarcha Ysaac precepit filio
suo ut duceret ... de ... Meso-
potamia ... Solo apostolus ...
... nuptus ... filio
mandare ... ut patet ex textu
quod ... et filius obedivit
... Circa ad illud
... quod non omnis error
contra personam contrahentes impedit
matrimonium patet quia si quis contraxit
cum ... quam credit esse nobilem
aut cum paupere quam credit esse di-
vitem aut cum corrupta quam credit
esse virginem ... fraudulenta de-
ceptio aut error non impediret con-
tractum ... 2o Error persone
maxime cum condicionis ...
deberem impedit matrimonium ...
credit quis contrahere cum berta et
contrahit cum guitta ... credit se
contrahere cum libera et contrahit cum
ancilla patet quia quo ad errorem
persone deficit ... quo ad ...

3 q.
p 2 ar
Gen 28
3 ar
p q
2 q
ut

ptem pz qº de qugio sponsorum per sponso
sunt tempore cum ad mariam et ayt pt hic
sufficit modo. 3º c. 7º. contra adu
9º pª riatiu quam sit questio quod inter mariam
et ioseph fuit verum matrimonium patet quia
scriptura christi sponsam vocat maria
coniuge ipsum ioseph cum dixit angelus
noli timere accipe mariam coniuge
2ª qº tua et pz per magistrum hic et om doc. 28
ca. ultimo c. et 2ª qº lig inter
maria et ioseph fuit verum matrimonium
tamen non fuit quo ad signum corporum nec
fuit consumatum patet quia non significat
unionem nec humane adiunctionem et et
nec fuit consumatum quia consumacio
matrimonii non stat cum virginitate
1ª et 2ª darum p(atet) s(ecundu)m dico quod non
fuit matrimonium inter iacob et lyam
propter errorem persone nisi postea consensu
pº 3ª cum exposit ideo supplevit etc.
est hic de bonis coniugii se(cun)d(u)m
quem declarauit de causis matrimonii
formali scilicet efficienti nunc postea quaerit
de causa finali de qua incipit ad
tractare in hoc capitulo et procedit
primo tractat in genere de bonis bonis
coniugii que locum tenent finis in
sede matrimonii 2º tractat de specie
uno in speciali scilicet de bono fidei infra
pº 4ª eodem capitulo. prima pars que est pñs
dividitur in 2 partes prima primo
ostendit que sit bona coniugii 2º qua
excusat a peccato in opere carnali ibi
cum igitur 3ª ubi valeri dicitur pz ex
rubrica etc.
accidit est etc. dicit quod in qua
speciali tractat magister de bono fidei
et primo tractat de isto quoniam ad bonos
generales vero quoniam ad specialem pertinet
specialiter ibi convenientur hic de antiquis
pº 4ª patribus prima pars que est pars
dividitur in 2 partes quia primo ostendit magister
quo bonum fidei astringit coniuges
ad debitum reddendum 2º ostendit
quod huiusmodi debitum aliquibus temporibus
certis non est petendum ibi debitum etc. etc. quoniam est ubi
incipitur hic de antiquis patribus
in qua magister determinat de bono

fidei in matrimonio quando specialiter
quo ad patres antiquos et dividitur in 2
partes supra magister antiquos patres
cum plures habebant uxores ex-
cusat de bygamia 2º commendat eos
de vita casta ibi nunc vero caste
et licet in 2 prima patet per se dictam
2º tollit obiectionem ibi si quis obiciat
est questio
utrum reddere debitum exigenti
alteri coniugum sit sub iusticiam
necessitatis ... quia non reddere
quod est reddendum est iniusticie in
cludit vero quaestio ista est
arguitur sic quia reddere debitum aliquando
non licet inter coniuges 1ª 2ª patet per quod
alii non licet coniuges contra quia vir
a uxore ... coniunctis in ... testa
sic dicit Cristianus cum uxore sua alii
licet contra alii non propter passiones eum
dicens et ... alii contra non licet
circa huius coniugis felices videndum
est de quibus primo an hec 3ª scilicet fides
proles et sacramentum de matrimonio natur
2º an per hec 3ª coniugii bona scilicet fidem
prolem et matrimonium excusetur actus 3ª
carnalis copule 3º an reddere de
bitum exigenti alteri coniugum sit
necessitatis. Primo videndum est de matrimonio
antiquorum et comparacione eorum
ad matrimonium contrarium ad primum sciendum
quod hec 3ª bona matrimonii de quibus
adiunctis est quod sunt tria coniuncta
unum sunt cadit in intencione alio
sunt cadit in executione et 3º
sunt cadit in obligatione tercium sacra 4ª b
verum magis est bonum matrimonii
omnibus istis modis est de natura
matrimonii pz quod ut sit verum non
est aliud quam inseparabilitas co
niugii quo ad vinculum et in ista
inseparabilitate consistit ipse matrimonii
1ª et 2ª et hec est intencio beati augustini
in libro de bono coniugali ubi sic
dicit verum ita inseparabiliter coniugio
heret ut sine alio esse non valeat
cum quo in verbo consensus decepti co
trahitur verum matrimonium et tamen dissolvitur

per religionis ingressum solo hoc est
spirituali quia per ingressum religionis
moritur homo quo ad seculum et viuit tamen
amplius deo sed matrimonium etiam consumatum
dissoluitur morte corporali sed matrimonium
2a ratum solum morte ciuili. Quarto 2m hec
duo matrimonii bona scilicet fides et proles
possunt sumi duobus modis scilicet ut
cadunt in intencione et in expectacione
sic debent esse in matrimonio tamen non sunt
de matrimonii necessitate. patet sic quo ad
bonum prolis quia si id esset de ne-
cessitate tunc inter personas steriles
non esset verum matrimonium sed quia
matrimonium non solum est institutum gratia
prolis institutum sed etiam in magis re-
medium. Sed quo ad bonum fidei
patet sic quia si esset de necessitate
tunc sequitur tunc homo contrahens
matrimonium cum una intendens for-
nicari cum alia non contraheret matrimonium
vel etiam si post contractum matrimonium
committeret adulterium tunc dissolueretur
matrimonium quod est falsum dico patet non est ibi fi-
3a des in intencione aut in ex-
pectacione. Ri. 4 d. 27 ...
2o de necessitate sunt prout hec 3 loquendo
cadunt sub obligacione hec 3a bona
vere de necessitate sunt de
toto matrimonio sunt quia
coniuges non solum obligantur vere
aut indissoluibilitatem ad inseparabilitatem
Sed etiam ad bonum prolis que est ...
mas est et ad bonum fidei et in quantum
obligantur ut manifestum est. Omnes
Ex hiis concluditur correlarium quod cum
in contractu matrimonii apponitur condi-
cio repugnans predictis tribus bonis
vel alicui eorum tunc non est matrimonium
verbi gratia accipio te ut sis amica uxor
et ... tamen hec condicio est contra
bonum sacramenti vel accipio te in meam
ita tamen quod licitum sit in fornicari cum
alia hec condicio est contra bonum
fidei vel accipio te in meam ista con-
dicione adiecta quod ipsa procures ve-
nenum sterilitatis hec condicio
est contra bonum prolis / patet correlarium quia

ista 3a bona sunt aliquid de necessitate
matrimonii ut visum est ex quibus et ma-
prime ex 3o 1a ... Quintum ad 2m
articulum sit conclusio ... ista quod per predicta 3a
matrimonii bona actus carnalis
coniugalis potest a peccato sufficienter excusari 29 ar...
patet quia omni re bona que in se
licita venit possumus bene uti. Sed tho d' an
matrimonium acceptum cum hiis tribus
bonis est res bona ut ... Et
confirmatur sic deus nunquam pre-
cepit aliquid quod adhibitis debitis
circumstanciis non posset sine peccato
adimpleri. Sed deus aliquibus hominibus
precepit carnaliter copulari et quia
actus coniugalis carnalis hiis tribus
bonis debite est circumstanciationatus
ut ... Et hec conclusio est de mente Au-
gustini in libro de bono coniugali
ubi dicit quod seruata fide thori
commixtio coniugis causa prolis talis
actus nullam habet culpam. Sed contra 3 p°
iste actus est contra rationem igitur
non potest a peccato excusari antecedens patet
quia ea repugnat rationi quod eam
absorbet ut patet per glosam super illo verbo
apostoli 1a ad Corinthios 7o ... quod
in actu carnalis copule ... absor-
betur per delectacionem 2o actus cui
semper est annexa verecundia non fit
cum plena innocencia. Sed sic de actu
coniugalis carnalis ut ...
est immoderacio passionum ubi est
contra rationem. Sed in hiis ... est
moderacio passionum ut communiter con-
cedunt doctores et ... ex 4o
ethicorum. Solo ad ... quod rationem ... Solo ad p^m
potest ... sic quia non iudicat
hoc non esse faciendum alio quia non
ipse impeditur quo ad ... actus
... ideo iste actus non est contra
rationem. Secundo ... malum
quia non sic impeditur per sopni-
acionem ... quia ...
homines ... de naturalibus
defabus ... quos tamen sunt plena
innocencia ... integram
rationem ... quia illa immode-
racio passionum est annexa cum remedium

2m 9o secundum epistolam minorem bonum. 2m 9o actus car
nalis copule non solum potest esse a culpa
excusari sed potest esse meritorius pro
batur quia si per actum caritatis tunc est meri
torius sed planum est quod potest a caritate
procedere ita et consilium quia potest esse
actus iusticie ita et actus patet quia cum quis
ex debitum reddit ex caritate a quo
exigitur tunc preceptum sit per modum actus
iusticie ut manifestum est ita et Ricardus
3a ar de Mediavilla 3 in sententiis quod uel coniux
a quo uel quia exigitur debitum carnalis
copule potest sine periculo persone sue
non reddere uel non potest puta quia ve
risimiliter timet quod si redderet debitum
quod incurret grauem corporis in
firmitatem uel periculum mortis dicimus
communiter primo Si coniux sine suo peri
culo potest reddere debitum tunc secundum te[illegible]
reddere si exigens non uult carere pro
sic quia quilibet tenetur alteri reddere
uel dimittere ipsi rei secundum quod habet
legitimam potestatem cum tempore quo
non uult sui iuris carere hec est
materia i(d est) a iusticie Sed quilibet
coniugum habet corporis alterius habet potestatem
legitimam ut dicit apostolus 1 ad Corinth
3 7o capitulo ita et Sed non quod tempore menstruo prohib(etur)
iste actus Leuitici 20 capitulo Et ulterius
post partum antequam transeant dies puri
ficationis non tenetur reddere debitum uiro
suo sicut ad hoc [illegible] 32 q[illegible]
[illegible] beatus Ieronimus super illo uerbo ysa(ie)
63o quod tempore menstruorum uiri a mulie
ribus debent abstinere quia tunc
concipiuntur membris dampnata ceca
Solo clauda et leprosa Solo quia ista prouenit
quod iste actus certis temporibus fit [illegible]
tamen cum exigitur ab altero coniugum alter
reddere tenetur et peccat qui tempore in
debito exigit sed non peccat qui red
2m 9o dit 2m 9o Si coniux sine corporalis
Tho d ar uite periculo [illegible] [illegible] non potest
debitum reddere exigenti tunc non
tenetur pro [illegible] [illegible] reddi[illegible]
tota [illegible] inclinat [illegible] actus
iste [illegible] patet [illegible] patet [illegible] quod si
alter coniugum [illegible] sunt leprosus [illegible]
exigit debitum alter reddere tenetur

Et patet per i(d est) cor(inthios) 7o [illegible] peruenit 7 c(apitulo)
qui uenit ex [illegible] [illegible]
Sed est tamen quod si alter fornicatur
tunc potest alter [illegible] [illegible] uel probabiles
[illegible] et non tenetur fornicanti alteri bone[illegible]
coniugi debitum reddere nisi ab ecclesia potest
ad hoc compelli ut reddat si forte sed
alterius posset [illegible] nisi uterque forni
caretur quia [illegible] eadem diuina [illegible]
mutuo compensantur ita et Ricardus
de Mediavilla [illegible] primo pono ita [illegible] quod 2a [illegible] 9o
nunquam licitum fuit uni uiro [illegible] habere
plures uxores absque diuina dispensatione
patet sic quia indictum est homini a tempore
quo conditus fuit quod non liceat [illegible] plures
uxores ita et oppositum est contra ius nature
Et sic patet per [illegible] ista glo(ssa) [illegible] 7o c(apitulo) [illegible]
que dicit de Lamech qui habuit 2 uxores
quod ipse primus contra morem [illegible] adul
terium commisit 2m 9o quod interueniente 2m 9o
diuina dispensatione unus uir [illegible]
potest habere plures uxores ac etiam plures
concubinas patet quia sic excusantur
antiqui patres Abraham enim habuit
uxorem et concubinam Jacob habuit 2
uxores et 2 concubinas Dauid habuit
quin plures uxores et concubinas
Sed quod cum omnibus hiis dispensatum
fuit colligunt doctores ex scriptura
[illegible] 9o Vera 3m 9o in tempore [illegible] [illegible] 3a 9o Tho d ar
benedicte uirginis marie [illegible]
fuit laudabilius uirginitate propter quia
tunc uirginitas non fuit sub precepto non
fuit sub consilio ita et ymo aliquo tempore
uirginitas non fuit laudabilis ita et 2m 9o
post diuulgationem [illegible] uirginitas est
laudabilior matrimonio [illegible] [illegible]
per apostolum 1 ad Corinth 7o c(apitulo) Et ideo
sanctus Cyprianus de uirginitate dicit quod est
flos ecclesie [illegible] decus et ornamentum
gratie spiritualis illustrior portio gregis
Xpi Sed forte dicet iudeus uirginitas
[illegible] [illegible] sterilis est [illegible] ma
ledicenda sed uirginitas facit [illegible]
sterilem Solo [illegible] Si terra est
sterilis ab illo fructu quem congruo
tempore debet producere sed nullo tempore [illegible]
non queritur fructus uentris sed
mentis non corporalis sed spiritualis

d. 36 Radarum p'nle pz ex dictis d. 2. 3a
unc sup est attend. Cujus ar-
determinat de causis matrimonii
formali efficiente et finali quia nunc inci-
pit tractare de personis contrahentibus
que sunt causa materialis matrimonii Et
facit primo tractat de personis inhabilibus
ineis ad matrimonium perficiendum 2o de
personis omnino inhabilibus ad matrimonium
contrahendum d. 36a Circa primum
sic procedit primo tractat de impedimentis
contractum matrimonii precedentibus
2o de impedimentis ipsum contractum
sequentibus infra d. 37 Prima pars
que est presens d. dividitur in 2 partes
in prima consistit in de impedimentis
que quasi matrimonium in toto diri-
munt 2o de his que matrimonium imp-
perfectum tollunt ibi de his etiam
ic etc. Notandum Ubi quia tractat
d. 37 de impedimentis contractum matrimonii
sequentibus et concomitantibus ma-
ritalibus Et sic procedit primo tractat
de separatione que fit propter fornicationem
2o de deceptione et conditionem
similem d. 38 Prima pars que est
presens distinctio dividitur in 2 partes
primo ostendit quod propter fornicationem potest fieri
separatio quo ad thorum 2o tractat an
ipsius possit ducere in matrimonium quam
polluit per adulterium ibi Solet etiam
queri ulterius [illegible]
d. 38 unc de conditione videamus
Ubi quia determinat de impedimento
matrimonii quod accidit propter ignoranciam
similis conditionis et dividitur in 2
prima tractat de ingressu servorum
2o de ingressu puerorum i. e. ulterius his
[illegible] causa est quia prius sunt ali-
quo personis conditionis [illegible] similis [illegible]
ic apud [illegible] Notandum tempore [illegible]
primus est ut dicit [illegible]
d. 39 Diversis pz [illegible]
Et sic dare impedimentum pol-
nens matrimonium iam contractum
quod non [illegible] sic quia matrimonium [illegible]
[illegible] est indissolubile [illegible]
[illegible] perfecta jura canonica et [illegible]

Hic infra Circa hunc quintus solu-
tionem videndum est de 6 primo de
quesito in generali 2o de impositione eiusdem
in speciali 3o an separari [illegible] forma
posset redimi 4o videnda sunt
aliqua de conditione similis Nunc
ad primum Primo quod aliqua sunt im-
pedimenta que impediunt matrimonium
contrahendum Sed non dirimunt
iam contractum Alia sunt que
non solum impediunt contrahendum
Sed etiam dirimunt quod videbatur esse con-
tractum Prima impedimenta sunt 2 quia
quia aliqua sunt prohibitiones etiam
sine impositione [illegible] sicut est
de pe. [illegible] prohibetur quia sacer-
dote accidit ne unquam matrimonium
contrahat quia si talis contra hunc
prohibitionem contraxerit peccat Sed
contractus valet et [illegible] matrimonium
facit sed est concessum impedimentum quantum
ad sollempnitatem [illegible] nuptiarum et quantum
ad carnalem copulam est tempus
feriarum quod certis diebus in anno occurrit
ut pz in canone Oportet 33. q. 4a
s. ab adventu domini usque post epiphaniam et
a septuagesima usque ad octavas pasce
et tribus septimanis ante festum Iohannis
baptiste que tres septimane durant in-
cipiunt tribus diebus ante ascensionem
domini secundum doctores Et quia in his
temporibus sollempnitates scilicet natalis
pasce et penthecostes durant se homines
disponere minimis [illegible]
ad communionem sacram Et ideo et
illa tempora [illegible] carere [illegible]
negociis [illegible] consuetis et sollempnitatibus
nuptiarum [illegible] [illegible] alia impedimenta
que etiam dirimunt matrimonium quod videbatur
iam contractum [illegible] 12 [illegible]
[illegible] Error conditio votum
cognatio crimen cultus dispa-
ritas vis ordo ligamen honestas
Si sis affinis si forte coire ne-
quibis hec socianda vetant con-
nubia facta retractant Et in
[illegible] per errorem intelligitur er-
ror persone de quo dicit [illegible] d. 30.

Arg. Tho. de aq.

Circa 3m sciendum non potest utrique ... d. 3 ... quod ... 12 recipiunt quod ... circa quod deficiunt supponens ... ad ... requisita

condicionem ut sentitur de qua patet
ibidem d. 26 Votum intelligitur
sollempne continentie quod fit susceptione
sacri ordinis aut professione approba
te religionis votum enim privatum non
dirimit matrimonium contractum ut patebit
infra d. 38 Cognacio et est
carnalis de qua d. 40 alia spiritualis
3a legalis de quibus infra d. 45
Crimen aliqua crimina dirimit etiam
iam contractum aliqua vero non ut infra
d. 3a De disparitate cultus dicetur
d. 39. Vis i. coactio de qua dictum
est d. 29. Ordo sacer de quo
infra d. 3a Ligamen puta si est
legitimam uxorem de quo patet d.
37 Honestas i. publice honestatis
iusticia de qua dicetur d. 41 Si vbi
dicetur de affinitate Coitus in quibus
de hoc impedimento dictum est d.
32 et dicetur de ipso in sequenti Ex quibus
patet ad 2m articulum quod est dare impedimentum
solvens matrimonium iam contractum
ad omnem locutionem actum ut ... i.
quod videbatur contractum quia si vero
esset contractum tunc sacris et magis
si esset consummatum quia tunc non solum
per Ecclesiam impeditur quia tunc veniret
contra dictum quos deus coniunxit
homo non separet Mathei 19 Circa 3m

Dicendum quod ... matrimonium ante ... constat de ipso coeundi ... quia non est consummatum solum ...

ad 2m articulum d. quod impotentia coeun
di potest 3 accidere Vno modo ex parte mulieris
alio ex parte viri 3o ex parte utriusque
Ex parte viri accidit triplex Vno modo
ex frigiditate naturali 2o ex lesione
accidentali ut per excisionem tantum
membris vel partis tantum membrorum
actum carnalem pertinentium quod non
posset in huiusmodi actum 3o ex parte
sortilegii ut per diabolicam deceptionem
seu incantationem est maleficiatus

29 ar

Dicendum primo quod vel talis frigiditas
est temporalis et transitoria et pro tali non
sunt celebranda divortia vel est
perpetua tunc potest celebrari divor
tia Et ad considerandum hoc pa
pitur quod per triennium debent cohabitare

ut in c. laudabilem de frigidis
et maleficiatis Et apposito termino et

Et si lapso tempore voluit utique separari ha-
bent iurare de huiusmodi impotencia cum septima ma-
nu et cum septem hominibus propinquis et vicinis
qui iurabunt quod credant istos coniuges
de propriis verborum dicere hoc facto. Extunc autem vir co-
gens dabit mulieri licenciam contrahendi cum
alio / Si continere noluit virum cum prohibe-
bit ne de cetero contrahat / Sed ponamus
vir post huiusmodi inhibicionem contrahit et reperitur
quod cognoscit eam carnaliter cum qua 2o con-
traxit / Iuxta hoc casu cogendus est ut redeat
ad primam etc. non obstante Si prima fuisset
alteri viro medio tempore copulata / Si 2o o
tunc sine dilacione temporis immediate dari-
tur licencia mulieri cum alio contrahendi
si continere noluit. Et vir prohibendus est
perpetuo a contractu / Si 3o faciendum est
contra maleficium sed contra naturalem frigiditatem. Repu-
tatur enim maleficium perpetuum et non tempora-
le quando per triennium coniuges commorantes pro-
baverint se fideliter. Est autem hec differencia
quia licet frigido denegetur licencia contra-
hendi cum alia hoc tamen non negatur
maleficiato cum vero est quia per maleficium
non efficitur quis impotens nisi circa unam
mulierem facit ad hoc expresse c. Si per sortia-
2a pars huius articuli — ex. de fri. et malef. / Et canon Si per sorti-
arias 33 q. 1. Si non accidit huiusmodi impotencia
ex parte mulieris puta quia est nimis ar-
ta vel per impedimentum huiusmodi arte medico-
rum sine periculo vite et mortali peccato re-
moveri et in hoc casu non potest divorcium fieri Si
non non potest removeri tunc si vir petit divor-
cium debet fieri. Sed ponamus quod post divorcium
huiusmodi mulier contrahat cum alio viro /
ita quod sponsa 2i viri iam facta est apta
/ Iuxta hoc casu cogenda est ut 2o viro di-
misso revertatur ad primum hoc etiam c. Fra-
3a pars articuli — ternitatis de fri. et malef. Si 3o ita quod
impedimentum est ex parte utriusque ut quia
vir impotens contraxit cum muliere
nimis arta debent separari similiter sed
fr. et soror. Sic disponit c. Con-
contra — sultacioni extra de fri. et malef. / Sed oppo-
contra totam istam determinacionem sic auc-
toritas carnalis copule non est de essencia

matrimonii. Ergo impotencia coeundi sive
sit ex parte viri tantum sive ex parte mulieris
vel tantum sive ex parte utriusque non impedit
matrimonium a[rguitur] patet ex dictis supra
dicto 3o quia ut ibi determinatum est inter
Mariam et Joseph fuit verum matrimonium
Solucio. Negatur consequencia quia licet actus non — Solucio
pertineat ad veritatem matrimonii potes-
tas tamen reddendi pertinet ad matrimonium
potencia saltem in illa etate in qua com-
muniter solet hominibus inesse nam mere quod
dicitur propter decrepitas quod etate iam sen-
uerunt potentes contrahere ad articulum
3um de supposito huius articuli. Dico — 3us articulus
primo quod ista licitum est viro in casu — 9o pars
uxorem dimittere causa perpetrate for-
nicacionis patet quia separato thori re-
aliter fit ex causa ista ut patet Math. 19o
et in pluribus capitulis decreti et de-
cretalium. Dico 2o vera. Et dico in 9o
quod in casu hoc si potest quia non potest
muliere fornicante cum alio vel ab
vir potest eam dimittere quia fallit hoc
in multis capitulis. Primus est Si coniunctus
fuit vir quod etc. ipse fornicatus est cum
alia muliere quia tunc non potest eam
dimittere ut capitulo Significasti extra de
divorciis quia in hoc capitulo paria
crimina ista mutua compensacione
tolluntur. 2us casus / Si volente viro
eius iussu mulier fornicatur 3us
si vir reddit uxori debitum postquam
cognovit eam fornicatam fuisse
quia in hoc casu perdit ius accusandi
uxorem de huiusmodi de huiusmodi fornicacione
ut 32 q. 1 c. 1 et 2o / 4us casus est
Si uxor credidit maritum defunctum
et nupsit alteri et si statim recessit a 2o
viro cum prius primum vivere / tunc postquam
primus tenetur eam recipere et non potest
eam accusare de eius actu si ultra
maneret cum 2o hoc etiam in canone Cum per
bellicam 34 q. 1 / 5us casus si decipitur
mulier credens virum alienum esse
maritum suum ut in canone In lectum

mai 34 q. 2 hec verum dummodo ignorancia
non sit affectata vel omnino crassa et supina
decepcionis | 6 casus | Si prius ab ali
eno fuit oppressa ut 32 q. 5 in ca° Pro
posito Alius casus 3 ut si quis fidem Xpiana
dimisit sine causa fornicacionis quia
uxorem et secundum ritum gentilium sine ipse
duxit aliam et ipsa alium | Et si post
modum ambo convertuntur ad fidem com
pellendus est ad priorem revertatur ut
quis divorciis in c° Gaudemus | Con
tra non obstante adulterio non debet
fieri coniugum separacio propria propria auctoritate
patet quia in extraordinariis accionibus corri
gendis non debet in eadem causa
quis esse actor et iudex ut ca. Et
ista conclusio patet c° | Sicut alias 33 q. 1
In quo dicitur quod viri qui uxores
suas abiecerunt prius quam iudicio ecclesie
dampnentur a communione ecclesie | et debent
propter actum peccato quod coniugia maculant
separantur | 3a conclusio quod propter causam forni
cacionis eque potest uxor dimittere
virum sicut vir uxorem quia in tali
ad parem sunt iudicandi ut colligitur ex
verbo quod dicit apostolus 1 ad Corinthios 7
4a conclusio facta huiusmodi separacione ob cau
sam fornicacionis conclusio ad cho... non
debet fieri reconciliacio nocente in
suo delicto perseverante | Patet sicut quia
perseverante causa totaliter perseverat et
effectus ut 20. Et si prius fiet videtur
vir esse paciamus sceleris artem et ad
hoc 32 q. 1 ca° primo | 5a conclusio manifeste
penitencie signis apparentibus pro sonte
culpabilis et nocentis tunc ad peccatum
coniugis innocentis potest et debet fieri
reconciliacio potest et debet patet quia quod
favore meo introductum in dampnum
meum retorqueri non debet | Sed fa
vore innocentis sit separacio ut hec est
...bili qui sit de muliere
adultera penitere volenti quod non de
spicit mea quod sit quia iam incipit esse
quod non fuit | Circa articulum 4m sit
conclusio prima ista quod mendacio contrahere cum
libera non contrahit cum ancilla quam
tamen consensus suum exprimat per verba
de presenti aut signa | patet ex dictis supra D° 35
3a et 4a sit quia apud ancillam non
potencia libera reddendi debitum quia
potest impediri per dominum propter eam ad nego
cium et idem in ancilla de muliere que intenderit
contrahere cum libero viro | 2a conclusio dominus
non potest servum prohibere ne possit matrimonium con
trahere vere Si dominus precipiat servo
ut non contrahat matrimonium | et servus contra
huiusmodi mandatum contrahit valet contractus
patet sit conclusio quia dominus non excludit
hominem ab aliquo | Secundo circa 2m et 20.
Et consequenter sit Remedium adversus
stitucionem contra aliquem morbum non potest nocere
pacienti morbum non ex dampna aut contra ea
ordinacione. Sed matrimonium institutum est
ad remedium ut supra est dictum ad vere pura lex
patet ex dictis Sequitur D° 3a
Nunc 5° quidam ordinis | Supra magister de- D 3 i
terminavit de personis non omnino illegiti
mis ad contrahendum matrimonium nunc consequenter
determinat de personis que omnino quasi non
possunt contrahere | Et sic procedit quia primo
tractat de personis que simpliciter cum nullo
possunt contrahere 2° de hiis que non possunt
nisi ... Infra D° 39 Circa primum sic pro
cedit primo sic Impedimenta ortum
habencia ex statu ecclesie 2° determinat de
impedimentis emergentibus ex iusticia le
gis divine D° 39 3a prima pars que est
presens D° dividitur in 2 In prima determinat
de impedimento ordinis 2° de impedimento
cuius ibi hiis adiciendum est
Nunc de voto in specia... ubi co
minus determinat de impedimentis ex
lege divina ortis Et dividitur in 2 Infra
determinat de impedimento voti Infra secunda
de impedimento ... ibi Cum vir et
mulier prima in 3 primo ondit quid
sit votum 2° quale votum impediat
matrimonium | ibi sciendum vero | 3° tractat
de penitencia eorum qui post votum con
trahunt matrimonium ibi non est hic premi
Post hec de dispari cultu | Dum
vobis convincit determinat de dispari
personis que non possunt nisi licet cum
aliis possint matrimonium contrahere et dicit

in 2 partes. In prima determinat de dispar. cultus ut cognatione carnali. 2a
d° 3 d. determinat de affinitate, cognatione spirituali
et legali infra d° q. 24. 2a prima in 2
quia primo determinat de dispar. cultus 2°
de cognatione carnali infra d° q.
prima ps q. e. ptis. d° dividitur in 2 ptes
In prima ostendit quod fidelis cum infideli non
pt contrahere verum matrimonium. 2° ostendit
quod inter infideles est verum matrimonium ibi
Sunt tamen non nulli. prima in 3. p 3a
q° ad istas decis. ponit principales qui pz. Exurbis secuntur
Utrum quodlibet horum ordo videlicet et con
tinencie votum impediat matri
monium quod non arguitur. sicut ordo et continencie
votum non tollunt nec prohibent concu
piscencie morbum. igitur non debet prohibere
matrimonium quod deus instituit in remedium
contra hujusmodi morbum. Quia pz ex hoc
quia non videtur volens quod illis prohibeatur
remedium qui adhuc patiuntur mor
bum. a° ptz de se quia ordinati et
votum aliquid plus faciunt stimulum quam
3a. ceteri. Oppositum pz per auctoritatem qui in d° 32. 3a
et 3 d. ponit inter impedimenta matrimonii or
dinem crimen votum et precedens con
iugium. circa solucionem hujus questionis vi
dendum est de 4 particulis. Primo de impedimento or
dinis. 2° de impedimento criminis. 3° de impe
dimento voti. 4° de impedimento precedentis
coniugii. 1°. Unde infideles si habeant
ad matrimonium manentes in infidelita
9° p.a pq te. Ex natura ad primum sit 9° p.a. istam non
de articulo quilibet ordo ecclesiasticus impedit matrimonium
pz hec 9° de minoribus ordinibus in omnibus
Et pz hec 9° ex° de clericis coniugatis
per totum titulum. Etiam est manifeste ad
mittit hostiarios lectores ad matrimonium
contrahere et nullo statuto hoc prohibetur
r. 2e Sz contra omnis clericus constitutus in
minoribus ordinibus vel in aliquo cor
tibilis est ad acceptandum et tenendum
beneficium ecclesiasticum. Sic. 90. pt ut dc. 9° qui
matrimonium habuit uxorem et beneficium. Sed solo
neque p.a pertinens assumpta quia clericus non
pt tenere beneficium nisi sit non coniugatus ita
dispositum est in principio ex° de clericis coniugatis
ubi dc alexander 3us Ut si qui clericorum
Infra subdiaconatum acceperint uxores
compellendi sunt ad relinquenda benefi
cia ecclesiastica et ad retinendas illas r. 2e Con
2a 99 2°. Sacer ordo ecclesiasticus impedit matrimonium
contrahendum et dirimit si post sacrum or
dinis susceptionem sit contractum pz hec
conclusio ex statuto ecclesie quod factum fuit
tempore calixti pape. Et facit ad hoc capitulum
primum et 2m de clericis coniugatis supra
allegatum. Statutum istud habetur in
corpore canonum 2a d. glosa inter presbiteri
faciunt ibidem capitula 2m 3m 4m 2 5m
2 d. d° Unde in sexta synoda statutum
fuit quod nullus constitutus in sacris ordinibus
de novo contraheret matrimonium. Sz in illa sy
nodo non de continencia fuit preceptum et
ideo si quis contraxerat antequam esset
in sacris ille non tenebatur ad con
tinenciam quamdiu vixit uxor sua et
hac ordinacione adhuc sunt greci Sed
postea supervenit stilior ordinacio tempore
kalixti pape quam greci non receperunt sed
latini ecclesie Romane subiecti eam ser
2a ar. Theo vant. Quantum ad 2m articulum dicunt doc
de ar tores nostri quod sunt crimina que prohibent
prima autem matrimonium contrahendum et dirimunt iam
contractum. Crimina de primo genere sunt
* alia sunt que tamen prohibeant contrahendum contractum tamen non dirimunt 3 ratione quorum dirimitur matrimonium iam
contractum primum 3. Si adulter procurat
mortem uxoris legitime vel
adultera procurat mortem mariti sui
Jus hoc cum licet talis per sponsalia contracta per
verba de presenti sufficiat consummare matrimonium
tamen verum non contrahunt per canonem
Si quis vivente 31 q. 1. Et in ecclesia
2m si sit procuracio mortis cum effectu. 2m cri
men est. Si adulter vivente uxore
sua dat fidem adultere de matrimonio con
trahendo cum ea post mortem uxoris
sue vel post mortem mariti ipsius ad
3m dultere casibus est in canone Relatum 31
q. 1. 3m crimen. Si adulter cum adultera
de facto contraxit matrimonium per verba de p
senti vivente uxore adulteri vel vi
vente marito ipsius adultere pz primus
agnis ff. p c. ultimum ex° de eo qui
duxit in matrimonium quam polluit

p adulterium et similiter ex parte ipsius patet iste casus
Primum crimen · et ipsius de eo ibidem · Crimina pro-
hibencia contrahendum matrimonium que
tamen non dirimunt contractum. Primum hostiensis
in summa sua quod dicitur propria sua
i. primum est incestus ut in canone 2um
Si quis viduam et in canone Si quis
2m dormierit 32 q. 2. 2m crimen est rap-
tus sponse puta si aliquis rapit
violenter mulierem alteri desponsatam
ut in canone Statutum 27 q. 2.
~~crimen est susceptio proprie sobolis~~ 3m crimen
3m est uxoricidium cum quis uxorem
suam occidit ut in canone Admonere
4m 33 q. 2. 4m est susceptio proprie sobolis
de baptismo in scandalum matrimonii
cum nec de se dummodo quod antiquitus ho-
mines non baptizabantur nisi bis in anno
scilicet in vigilia pasche et in vigilia pen-
thecostes et tunc in illa magna pressura
aliqui homines odio uxores suas susce-
perunt propriam prolem de sacro fonte ne
postea tenerentur reddere debitum carna-
lis copule propter cognacionem spiritualem
5m de crimine isto habetur in c. Dicto 30 q. 1.
5m crimen est occisio presbiteri ut extra de pe-
nitentiis et remissionibus c. Si quis presbiterum ubi dicitur
quod qui presbiterum occidit 12 annis peni-
teat cingulo milicie careat nec de-
6m inde matrimonium contrahat. 6m cri-
men est per quod in agitur omni solempnis
penitencia quia illa in vita iste non debet
contrahere matrimonium ut in c. De his
7m 33 q. 2. 7m crimen ibi Si quis scienter
accipit monialem in uxorem ut in c.
Hii qui 27 q. 1. Quantum ad articulum
3us articulus 3m premitto primo quod duplex est votum aliud
est simplex sive privatum aliud solempne
votum solempne continencie est quod fit
per suscepcionem sacri ordinis vel per
confessionem religionis in manu alicuius
prelati qui habet confessionem recipere valet
recipere vel si facit quod homo dicitur professionem
expresset ut si ultra annum probacionis
maneret quis in religione quia tunc
censetur tacite professus votum vero quod
alio modo est emissum simplex dicitur non
solempne. Ita notant Bartholomeus et Ber-
nardus in 4. q. 1. In principio. Innocencius
addit quosdam alios solempnizandi
votum continencie qui non sunt in usu.
Istis premissis sit prima conclusio. Ista votum conti- 9o prima
nencie solempne impediant matrimonium
contrahendum et dirimunt iam contrac-
tum. Patet, sit quia sacer ordo impedit
contrahendum matrimonium et dirimit con-
tractum ~~patet sit~~ similiter approbati ordinis
professio c. quo modo sit quia patet ex dictis supra
Sed aliud de prima parte patet ex dictis in prologo huius
conclusionis Sed de secunda parte patet per c.
Meminimus extra qui clerici vel voventes
matrimonium contrahere possunt. Item quod conclusio
ista facit canon Voventibus 27
dist. et 27 q. 1. multa capitula. 2a 2a 9o
conclusio votum continencie simplex impedit
matrimonium contrahendum patet per c. Rursus
extra qui clerici vel voventes ubi est casus
de quodam qui post simplex votum
emissum iuravit se contractum cum
quadam matrimonium et papa determinat quod pro eo
sit sibi penitencia iniungenda et mandat quod
talis studeat observare votum quod
deo facit. 3a conclusio contra. Votum 3a 9o
simplex continencie non dirimit matrimonium
iam contractum patet quia si quis post
emissionem huiusmodi voti contrahit per
verba de presenti fit verum matrimonium. Ista conclusio
vera aliud patet per canonem Si vir
facit predicta 9 dist. c. Rursus supra
allegatum et c. Consuluit in eodem titulo 4us articulus
Quantum ad articulum quartum dico breviter
quod vinculum prioris matrimonii dirimit se-
quens matrimonium patet per apostolum 1 ad Corin-
thios 7. Sed ponamus quod mortuus
vir resuscitetur numquid mulier tene-
tur sibi adherere matrimonio et si contraxit
mulier cum alio numquid tenetur ad resu-
scitatum reddire Videtur apostolus ubi
supra quod non. Dicitur enim quod mortuo viro
mulier soluta est a lege ipsius et post
nubat cui vult in domino sed contra apostolus
dicit ad Hebreos 11 c. Acceperunt mu-
lieres de resurreccione mortuos
suos. Solvit glosa dicit ibi dicit quod non fuit
matrimonium istarum sed filii. Et supponendo

quod suffecit matrimonio contracto. tamen concluditur
quod acceperint eos de necessitate propter
matrimonium. Sed de cognitione et honestate sic
hodie multe sunt mulieres vidue et mulieres
si resuscitarentur mariti ipsarum qui for
te acceperunt eos. Sed non essent matri
monium nisi de novo contraherent. Circa matri
9o p.a. ar. 19 ad articulum 9m. Sit prima questio ista quod
infidelis cum infideli contrahit verum
matrimonium. Probatur sic quia apud infideles
est lex naturalis. Secunda questio vera quia patet ex hoc quod
matrimonium originale est de lege nature. Sed contra
est apostolus ad Corinthios 2o ubi dicit de infidelibus
quod audiant opus legis scriptum in cor
dibus suis testimonium reddente ipsis con
scientia ipsorum. Secunda questio sit ista fidelis cum in
fideli non potest contrahere verum matrimonium
maxime post statutum ecclesie. Quod patet quia di
rectum prohibitum sit contrahendum et
dimittendum contractum. Hoc patet 9o 22 q.
et 28 q. 1 in pluribus capitulis. Et
hoc concluditur videtur esse de mente apostoli 2 ad
Corinthios 6o ubi sic dicit nolite iugum ducere
cum infidelibus. Et patet hoc conclusio ex eo illius
quod habetur 1 Esdre 9o capitulo et 10 ubi Esdras
dissolvit coniugia contracta a iudeis cum mulie
ribus alienigenis. Et Deuteronomio 7 capitulo precepit
dominus filiis Israel ne contraherent matrimonium
cum Chananeis. Sed contra Ecclesia non debet
statuere contra apostolum. Videtur apostolus consilio
Sed apostolus 1 ad Corinthios 7 dicit quod sanctificatur
vir infidelis per mulierem fidelem. Item Ioseph
contraxit cum muliere egipciaca. Item Moy
ses cum ethiopissa Numeri 12. Solutio.
Apostolus loquitur ibi ut expresse patet de muliere
que in infidelitate contraxit cum infideli
et nunc est ad fidem conversa. Ad 2m dico
quod tunc non fuit prohibitio que nunc est.
6a ar. 2us Quantum ad ar. 6m sit questio prima ista cum am
bo legitimum coniuges de infidelitate convertuntur
ad fidem tunc matrimonium prius contractum
non dissolvitur patet quod fuit primum verum ma
trimonium tunc sit ratum et per ritus et
fidei mutacionem non dissolvitur matrimonium
nisi in remaneat cultus disparitas cum ipsa in
convenienti quod alter non possit sine con
tumelia creatoris manere cum altero
2a. 2a questio. Una infidelium ad fidem
conversa alio in infidelitate manente si non
potest sine creatoris contumelia secum manere
potest fidelis licite ab infideli recedere patet
quia alias staret in periculo salutis sue. d.o 4o
Et patet hoc quod actor tractat supra tunc scripsi 1 ad
Corinthios 7. Sequitur.

Nunc supra est de cognacione aliquid dic
tum. Supra enim determinavit de impedimentis
que veniunt ex cultus disparitate. Nunc de
terminat de impedimentis que veniunt ex pro
pinquitate. Et primo de proximitate car
nali de spirituali infra di. 42. Circa primum
sic procedit primo determinat de consangui
nitate de affinitate infra di. 41. Prima pars que
est presens di. dividitur in 2 partes. In prima o
stendit usque ad quotum gradum consanguinitatis an
tiquitus erat prohibitum contrahere matri
monium. 2o obicit in contrarium ibi. Huius autem
d.o 5o attavi? Sequitur di. 41.
Nunc de affinitate ubi auctor determinat
de affinitate et dividitur in 2 partes. In prima
tractat de impedimentis et gradibus af
finitatis. In 2a ostendit quod in supradictis
ibi gradibus consanguinitatis violati ibi. Et
est sciendum. Ultima dico patet. Sequitur di. 42.
De parentalium gradum ubi auctor magister
determinat de spirituali ac legali cogna
cione et dividitur in 2 partes. In prima determinat
de impedimentis spiritualis atque legalis
cognationis. 2o mandatum determinat de
impedimentis etatis ibi. Sciendum est etiam.
Prima in 2 quia primo determinat 2o opponit
ibi. Huius autem. Sequitur questio.
Utrum affinitas impediat matrimonium.
Quod non arguitur sic quia quod dispensatur
et hoc impedimentum non prestat contractum.
Sed affinitas est quia sicut res ab convenit
res relativa. In contrarium opponitur 1 collectum ex
hiis que ponit auctor di. 41. Circa hanc
questionem pluribus videndum est de 7o.
Primo usque ad quotum gradum consanguinitas
impediat matrimonium. 2o videndum est
de publice honestatis iusticia. 3o de affinitate
et ibi apparebit responsio ad questionem.
4o de cognacione spirituali. 5o de cogna
cione legali. Quantum ad primum ponitur prima p.a ar. 2us
questio sic diffinitur. Consanguinitas est vin
culum personarum ab eodem stipite descen

deorum carnali propagatione contractum
Stipes hic applicatur persona a qua tanquam
ab uno proximo principio hii qui sunt con-
sanguinei processerunt. Linea consanguinitatis
est ordo huiusmodi personarum per determinatos
2a pars gradus ab invicem distantium 2o primo
quod huiusmodi ordo potest accipi 3pliciter scilicet in altum
in ipsum fundum et in altum et sic hic est hec
consanguinitas scilicet ascendens descendens et
transversalis. In linea ascendente primum
gradum faciunt cum prole pater et mater 2m
gradum avus et avia 3m gradum
proavus et proavia 4m octavus et octa-
via. In linea descendente primum gra-
dum faciunt cum proximo parente filius
aut filia 2m nepos et neptis 3m pro-
nepos et proneptis 4m abnepos et abnep-
tis. In linea vero transversali primum gra-
dum faciunt inter se fratres seu et soro-
res seu frater et soror 2m faciunt filii
duorum fratrum vel filii duarum sororum qui
primi dicuntur patrueles vel dicuntur consobrini
3m nepotes duorum fratrum vel neptes 4m
pronepotes eorum et ideo regula est quod quoto gra-
du persone distant a stipite toto gra-
du ponamus quod in linea transversali ubi
hec regula accidit quod persone in equali
distant a stipite per quam distantiam remo-
tiorem ubi gradum nepos unius fratris
et pronepos alterius fratris distant inter
se 4o gradu quia tantum distat pro-
nepos a stipite sicut nepos tantum
non distet. His omnibus premissis pono
ad huius articulum duas questiones
quarum prima est ista homines catholici
et fideles prohibentur contrahere matri-
9o pa monium usque ad 4m consanguinitatis gradum
inclusive quare sit usque ad illum termi-
(Tho. de Aq. nus durat consanguinitas naturalis ami-
citia igitur non est necesse. Infra illum
gradum homines contrahere fedus
amicitie mediante matrimonio et si non
potest preter ista questione adduci rationes
sufficiunt propter ea est ratio ac qualis c-
filii auctoritatibus in c. Non debet de
de consanguinitate et affinitate. Olim enim

prohibitum erat matrimonium usque ad 7m
consanguinitatis gradum ut notatur in c. o. palleo 2a q.
et patet per primum dicitur 2a conclusio quod infide-
les contra fidem catholicam possunt verum
contrahere matrimonium infra gradus
aliquos divinis prohibitum patet sic quia ta-
les vel sunt iudei vel pagani. Si iudei
inveniuntur quo adhuc legi mosaice qua
permittitur matrimonium contrahi in 3o
et 4o gradu ut patet Levitici 18 c. ubi
solum sit prohibitio quo ad primum gradum
et secundum. Si sunt gentiles tunc inveniuntur
legi nature que hic non videtur prohibere quia
ante legem mosaicam Abraham habuit Sa-
ram in uxorem que fuit eius soror
ex parte patris et Liam habuit Iacob que fuit
consobrina sua quia erat filia Laban
fratris Rebecce. Et patet ista conclusio. Ratio hec
quia etiam que non parat adulterium con-
iugia non separat huiusmodi gentilium et iudeo-
rum coniugia cum ad fidem convertuntur 1a
questio vera ante patet per c. de con. et affi. i. c.
de infidelibus. Et c. de divor. Gau-
demus et in c. 16 qui etiam 1 et 2 3a q. ar. lus
ad articulum 2m dico quod publice honestatis
iustitia quomodo est a nostris doctoribus
sit describitur publice honestatis iustitia
est propinquitas ex sponsalibus proveniens
robur trahens ab institutione ecclesie
[illegible] dico quod ista propinquitas que dicitur
publice honestatis iustitia extendit
se ista propinquitas minor prohibitiva
usque ad quartum consanguinitatis gradum exclu-
sive et usque ad 4m inclusive. Ex quo
sequitur ista questio quod sponsus etc post di-
missa sponsalia non potest contrahere
matrimonium cum aliqua consanguinea sue
sponse usque ad 4m gradum consang-
uinitatis inclusive et si sponsa non
potest contrahere cum aliquo consanguineo
sponsi usque ad eundem gradum in-
clusive patet per hoc c. 4 pars 2a q. 2
Si quis uxorem etc. Continebatur
de de sponsa 3 [?] i. c. et est
q° vera etc. Si sponsalia essent pro-

inter nullas. Unde si quis contraheret sponsalia
cum aliqua consanguinea fratris illius qui
uno tantum parente qui non esset consang-
wineus sponse sue, huius fratris non posset
cum ea contrahere matrimonium. Sed dispensat
matrimonium extra de sponsalibus c. Ad audienciam de
sponsalibus et matrimonio, nisi essent sponsalia con-
tracta ante 7 annos, quia non prestarent
impedimentum. Si illi inter quos ante appro-
baverunt lapso tempore minoris etatis. 3us articulus
Quantum ad articulum 3m premisso primo
quod affinitas quid est et quomodo doctoribus
sic describitur: affinitas est personarum
proximitas ex parentela proveniens ex carna-
li copula. Proximitas ponitur
hic loco generis ut patet ...
ex carnali copula proveniens dicit
affinitas a publica honestatis iusticia
et a spirituali et legali cognatione. Et dicitur
ex carnali copula absolute, quia sive
carnalis copula fiat in matrimonio sive
extra semper causat affinitatem inter consanguineos
eorum qui copulantur carnaliter, si sunt
consanguinei, ut patet extra de consang. et affi.
in multis capitulis. Premisso quod antiqui-
tus erant affinitatis genera quorum primum
habebat 7 gradus in quibus omnibus matrimonium
erat prohibitum sicut in gradibus con-
sanguinitatis; 2m genus habebat 6 gradus;
3m habebat 2 gradus ut in c. Contradicimus
35 q. 3. Sed quia postea per generale concilium
variatum est istud ius antiquum quantum ad
2m et 3m genus affinitatis, quo ad omnes
suos gradus simpliciter, et quantum ad primum
genus quo ad 7m, 6m et 5m gradum
sic variatum est ut in c. Non debet extra
de consang. et affi. Ideo premissis gradibus
illis abrogatis solum de 4 gradibus
affinitatis primi generis qui hodie matrimonium im-
pediunt, sic possumus exemplum assignare:
sint 2 fratres Petrus et Iohannes;
Iohannes accipit uxorem que vocatur
Berta. Tunc ista Berta attinebit Pe-
tro in primo gradu affinitatis et filio
Petri in 2o gradu affinitatis et nepo-
ti Petri eadem Berta attinebit

in 3o gradu affinitatis et pronepoti Pe-
tri in 4o gradu. Et ultra attingunt
gradum. Includimus premissis etiam Berta
contraheret matrimonium cum Petro et
cum hiis qui ab eo descenderunt. Cir-
ca quod etiam advertendum est illud quod
licet per carnalem copulam generetur affi-
nitas per quam vir attinebit consang-
wineis uxoris et uxor consanguineis
viri, tamen ex hoc non oritur aliqua affi-
nitas inter consanguineos viri et con-
sanguineos uxoris. Ideo pater et filius possunt
licite in matrimonium ducere matrem et
filiam, et 2 fratres possunt ducere duas so-
rores. Hec omnia determinantur 35 q.
3 in c. Sane et 35 q. 2 in c.
Porro. Quantum ad articulum 4m premisso 4us articulus
quod spiritualis cognatio 3 species quarum
prima dicitur paternitas, 2a compaternitas,
3a dicitur fraternitas spiritualis. Pater-
nitas oritur inter patrem spiritua-
lem et spiritualem filium. Est autem pater
spiritualis in proposito qui baptizat vel
confirmat aut qui tenet baptizandum vel
confirmandum. 2a species est compaternitas, que
oritur inter parentes carnales ipsius
baptizati vel confirmati et illos duos patres spi-
rituales eiusdem. 3a species est fraternitas
spiritualis que oritur inter filium spiri-
tualem et filios carnales sui patris spi-
ritualis. Hec omnia determinantur 30 q.
3 capitulis 1 et 2o et extra de cogna-
tione spirituali per totum. Ex quibus patet quod
spiritualis cognatio est propinquitas pro-
veniens ex cognatione spirituali per
dationem sacramenti vel ad illud tenentis.
Istis premissis dico primo quod pater spiritualis
non potest contrahere matrimonium cum filia
spirituali nec uxor proinde carnalis cum filio et
datur quod contrahant dirimit matrimonium
patet 30 q. 3 in c. Pitacium. Si tamen 30 q. 3 pitacium
pater spiritualis contraxit cum sorore
sive filie vel filii non est dirimendum
matrimonium ut in c. Illud eadem causa
et questione. Non dirimitur matrimonium. Si pater

spiritualis contraxit cum filia carnali. Contra
a filio spirituali eo quod spiritualis cognatio non
habeat gradus ut notatur Innocentius in c. primo de co-
gnatione spirituali. Contra hoc opponitur: est quod
paternitas adveniens alicui per quam
carnaliter cognovit uxorem suam praestat
impedimentum uxori ne contrahat matrimonium
cum filio spirituali mariti sui. Decretum autem si ad-
venit paternitas ante copulam carnalem ut no-
tatur extra de cognatione spirituali c. Si quis. Quantum
ad 2am partem dico quod compatres
per spiritualis non possunt contrahere matrimonium cum
matre carnali sui spiritualis filii ut 30 q.
1 c. 1 et notatur Hostiensis extra de cog.
spi. Quantum ad 3am partem dico quod omnes
liberi duorum compatrum licite possunt matrimonium
contrahere excepta sola prole spirituali quae
si est masculus non potest contrahere cum filia
carnali spiritualis vel si est femella
non potest copulari alicui filio eiusdem
spiritualis patris, patet in extra de cog.
spi. c. primo et in canone Post uxorem 30 q. 3
Quantum ad articulum 3m dico quod cognatio
cognatio legalis oritur ex adoptione. Unde
primo pono quod adoptio est extraneae
personae in filium vel nepotem et deinceps
aut filiam vel neptem et deinceps
legitima assumptio. 2o premitto quod cognatio
legalis est quaedam similitudo proximitatis
ex adoptione proveniens. Tertio premitto
quod tres sunt species cognationis legalis.
Prima est inter patrem adoptantem et prolem ad-
optatam. 2a est inter prolem adoptatam
et prolem adoptantis carnalem adop-
tantis. Tertia est quasi per modum inter uxo-
rem filii adoptivi et patrem adoptivum
et inter filium adoptivum et uxorem pa-
tris adoptivi. Et omnes iste species
legalis cognationis impediunt ma-
trimonium licet dissimiliter et inequa-
liter ut statim patebit. Istis praemissis
dico primo quod 2a species legalis cogna-
tionis quae dicitur fraternitas legalis
impedit matrimonium inter prolem ad-
optatam et prolem carnalem quamdiu
uterque est sub patria potestate. Sed
mortuo patre possunt licite contrahere

cavit et deinceps patre durante una earum
vel utraque fuit emancipata. Unde si quis pa-
rens adoptavit quandam puellam
in filiam cum ista ego non possum con-
trahere matrimonium. Sed si pater adop-
tivus moriatur vel me ema-
ciparet ita quod non essem amplius filius
familias vel adoptatam emancipa-
ret, patet istud argumento per capitulum Vnicum
extra de cognatione legali et producta ibi-
dem et 30 q. 3 in c. Ita diligere
et in canone post susceptum. 2o dico
quod prima et 3a species legalis cognationis ab
ipsis dictis perpetue et simpliciter impediunt
matrimonium. Patet quia pater adoptivus
numquam potest contrahere cum filia quam adop-
tavit nec potest adoptivus numquam potest
contrahere cum uxore filii adoptivi etiam
post mortem ipsius filii nec filius
adoptivus umquam poterit contrahere
cum uxore patris sui adoptivi etiam post
eius mortem. Probatur sive fuit emancipatus.
Ita disponit lex Adoptivus ff. de
ritu nuptiarum. Verum est tamen quod sicut
duae proles spirituales eiusdem patris possunt
contrahere matrimonium dummodo non sit impe-
dimentum aliunde sic duae proles adop-
tivae eiusdem patris adoptivi possunt ma-
trimonium contrahere si non est impedimentum
aliunde. Sed contra ista determinationem
opponitur: sic ius positivum non debet non de-
praeiudicari iuri naturali. Sed legalis con-
gnatio oritur ex iure positivo et matrimonium
est de iure naturali, ergo etc. 2o sic arguo:
Secundum eccle non debet subesse legibus
secularibus. Sed matrimonium est sacramentum eccle-
siae. Solutio ad primum dico quod ab ipso praeiudicio
iuris naturalis ius positivum potest determinare
personas in matrimonium copulandas
ut manifestum est. Ad 2m dico quod verum est
nisi leges tales sint canonizatae
et ab ecclesia specialiter approbatae. Ad articulum 4m
principalem dico quod affinitas est ut patet
patet expositione Sed 3 d. 0 et 3
Explicit tractatus de cognatione spirituali
et legali. Sequitur de affinitate

dicam auctuari hominis et sanitate Insuper
et inicata quia sicut medicamenta consumuntur
in recipit de curare de cura consummata et
sanitate perfecta | ad quam sacramenta dispo
nunt | prima sanitas est gratuita 2a gloriosa
| prima est in vie 2a est patrie | prima est a culpa
2a a miseria et cum pena Et quia ad hanc
gloriam consequendam | convenit mortuorum
resurrectio | et convenit finale iudicium Ideo in
primo determinat de resurrectione 2o de iudicio Infra
sta dis. xlix. Circa primum sic dicit procedit
primo determinat de animarum ad sua corpora
reunione 2o qualem statum cum huius
unionem habeant anime separate Infra dis.
xlv. Circa primum sic procedit primo determinat
de mortuorum resurrectione 2o de resur
gentium qualitate infra dis. xliv. pa
rs que est prius dividitur in 2 partes In
prima veritatem determinat In 2o quedam
dubia movet et solvit ibi Hic queritur
utrum electis ulterior. Dico quod conclusio
qo ter dar 73 tio resurrectio mortuorum futura
erit naturalis | vel miraculosa |
quod erit naturalis videtur sic prima apostolus prima
ad corinth. 15o resurrectio assimilatur fructifica
tioni ligni pressi Cum igitur ad multiplica
tionem mortui et ad generationem ligni pressi
sufficiat virtus naturalis sine miracu
lo. ergo resurrectio mortuorum erit naturalis Ideo
etiam beatus Augustinus predictas attendens
similitudines in libro de quantitate anime dicit Nos
tamen rerum naturalium attendamus tamen erit
nobis | resurrectionem esse futuram quam solem
tras orientem 2a Oppositum arguitur sic privatione
non fit regressio de privatione in habitum
naturalem ut dicit philosophus in primo physicorum et in 2o
metaphysice ergo resurrectio mortuorum non erit naturalis sed
miraculosa | Circa hanc questionem tria sunt
videndum est de quorum primo an resurrectio mor
tuorum sit possibilis | secundum vero ad hoc
sufficiat virtus aut potentia naturalis | 3o vero
resurgentes sint Idem in numero Quo vero
p. 4 ar lus resurrectio mortuorum erit futura vel subito
Quantum ad primum articulum fuerunt mul
te opiniones quibus non tractatis Sed summa
rie veritas ponam ad hoc articulum Quorum
prima opinio fuit Epicureorum et saduceorum
Epicurei namque posuerunt felicitatem ultimam

in delectationibus sensualibus potius et presertim in istorum
gustus et tactus et dicit quidam doctor
quod isti philosophi scilicet epicurei potuerunt movere videntes (Tho.
ipsius Job qui erat gentilis | qui dicit
Job xiv. ca. homo vero cum dormierit non re opio pa
surget donec atteratur celum Sed celum
nunquam atteretur cum sit incorruptibile ergo
ad istam auctoritatem patet sic videndum quod licet celum
non atteratur quantum ad suam substantiam
tamen quantum ad suam influentiam atteretur
quod post mortuorum resurrectionem cessabit in
fluere quantum ad generationem et corruptionem istorum
inferiorum et quod sanctus Job non fuit de opi
nione istorum epicureorum patet manifeste in eodem
19o libri sui ubi sic dicit Scio enim quod re
demptor meus vivit et in novissimo
die de terra surrecturus sum etc. Sed saduce
i negantes resurrectionem mortuorum dicunt
quod finis finalis hominis comparatur in mor
te sicut finis bestie et dicit ibidem doctor
quod ad hoc eos forte movebant verba
quod dicit eccl. 3o unus est interitus ho Tho. dar
minum et iumentorum et equa utriusque
conditio Sed obstat quod in eodem capitulo pri
mo autem dicit Iustum et impium iudicabit
dominus et tempus omnis rei tunc erit Salomo
in eo loco mentitur loquitur tamquam con
cionator allegans pro diversis opinionibus
partibus scilicet stultorum et sapientum Sed divi
sum cum legitur eccl. 3o | perpendi | Et tunc
est quod allegando partem stultorum ponit
suam falsam allegatam et ideo in fine con
cludit sic | cuncta que fiunt adducet
deus ad iudicium pro omni errato sive
bonum sive malum 2a opinio fuit Manni 1 opio 2a
cheorum qui dicebant animas post mortem
abeuntes corporibus separatis uniri
corporibus bestiarum | secundum mores suos | ita
quod anima superbi uniretur corpori leo
nis | et sic de similibus | 3a opinio fuit por
phirii qui ut recitat beatus Augustinus
in libro de civitate dei posuit animas esse
Immortales et eas nullo corporibus
reuniri ne forte quia sunt post se
parationem a corpore possit in peccatum | Pretermissis
istis opinionibus non est deponendum
Sic ergo ista ad primum articulum quod resurrectio 3o pma

mortuorum est possibilis potentia activa sic te-
nente ex parte dei | patet sic quia non minoris
est potentie partes alicuius totius per dissolucionem
separatas | reunire quam ipsum totum secundum
omnes suas partes de nichilo producere
sed potentia activa que deus est potest in secundum ut
determinatum est supra in libro 2° 1 2 et. Et conse-
quenter sic si homo esset totaliter
anichilatus deus posset eum reparare
sive quantum ex parte dei resurrectio mortuorum est
possibilis articulus patet quia deus potest de novo
non hominem qui nunquam fuit creare vel annichi-
latum potest recreare et hoc videtur esse in textu
beatus Augustinus 22 libro de civitate dei c. 20 ubi de
mortuorum resurrectione loquens sic dicit Et si
omnibus puisset modis | nec ulla eius materia
in ventralibus nec latebris mansisset unde
nollet eam reparare omnipotens | quia dicit Et
dicit de nichilo posset vel et de aliquo
Conclusio 2a resurrectio mortuorum est possi-
bilis potentia compassiva sic tenente ex parte cre-
ature | patet sic | quia repugnantia non conclu-
dit rationem potentie passive hoc id ipsius non
est impossibile ut colligitur ex 7° metaphysice sed resurrectio
rationem potentie passive ipsius creature nul-
lam repugnantiam includit igitur etc. Et
patet 9° ex precedenti quia si ratione potentie
active dei est possibilis mortuorum resurrectio etiam
creature passive est passibilis eo quod ac-
tio et passio se inferant mutuo vel etc.
3a conclusio quod huiusmodi potentia passiva non
est nec dici debet naturalis sed obedien-
tialis patet quia omnipotentie nullius passive
| conrespondet potentia activa in natura creata
vel ex prodictis conclusio vera | Conclusio 4a Resurrectio
mortuorum non solum est possibilis est sed eciam
realiter est futura | cuius licet conclusio que
cadit sub uno fidei articulo non possit pro-
bari ratione cogente | potest tamen sic per sua-
deri | Iustum est et remunerationem decet
quod id conveniat in collatione premii | quod
sua virtute convixit in labore meriti | sed
deus qui iustus est remunerator convixit
anima et corpus in labore meriti vel
etc. et patet hec conclusio auctoritate multarum scripture
sed maxime allegamus in textu | Quantum ad
2m articulum premitto quod virtus est virtus cre-
ature | activa ~~creature~~ ~~creature~~ potest | 9° p a
sive passiva | Conclusio prima ad hoc quod fiat
aliqua mortuorum resurrectio non suffi-
cit virtus activa alicuius creature
patet quia sola virtus creata non suffi-
cit ad adducendum in esse vel ad generationem
hominis vel genitum hominis conservationem
ut multum visum est supra conclusio nova | Et conclusio
sit | quia quod aliquid sit in futurum mor- Tho. de ar.
tuorum resurrectio est articulus fidei sed fides
ut patet per doctores non est ex hiis que sunt
pertinent creata vel etc. Conclusio 2a ad hoc quod
fiat aliqua resurrectio mortuorum sufficit virtus 2° 9°
passiva creature patet ex conclusione 2a primi articuli
in qua dicitur quod resurrectio mortuorum sit possi-
bilis potentia passiva se tenente ex parte creature 3° 9°
vel etc. 3a conclusio quod huiusmodi sufficientia passive
se tenens | ex parte creature | vel nedum
non convenit creature secundum rationem seminal-
lem sed solum secundum rationem obedientialem patet
ex conclusione 3a primi articuli Ex qua conclusio patet corollarium
quod mortuorum resurrectio non erit mutatio natu-
ralis sed supernaturalis et miraculosa
Quantum ad 3m articulum sunt credimus esse 3° ar.
dubitanter et firmiter quod resurrectio hominis fu-
tura est eodem secundum numerum | ita quod licet quilibet
homo qui mortuus est vel unquam morietur
| idem in numero resurget | licet conclusio patet ex
fide nostra et scriptura sacra in pluribus
locis | et sufficiat ad presens id quod dicitur Job
19° In carne mea videbo deum salva-
torem meum quem visurus sum ego ipse
et non alius. Et conclusio ratione sic supposita
cum fide de mortuorum resurrectione | quia ydempti-
tas composita substantialis est ex ydemptitate
principiorum essentialium sed idem erit in quo-
libet homine principium substantiale tam quod nature est Dia bone
quia eadem materia et eadem forma vel etc.
| Et ex consequenti ista facit quod dicit philosophus in 6°
Thopicorum Si ex mortali fiat immor-
tale | non dicimus ipsum aliud tamen sive
vel etc. sed ipsum illum consequenter est unum quantum ad
id | quia eadem potentia materie rursum fuit
et sub diversis formis hominibus | sed consequenter
ficta est vera | et eadem materia esse dis-
tinctis ~~sic~~ hominis vel sparsim incasum quod ea-
dem materia esset in celo et in suo post
generale iudicium | dicit quidam doctor quod Tho de ar.
deus in resurrectione futura mortuorum ut
portionem que ... stetit sub diversis formis humanis quod sufficit pro omnibus alii dicunt et
dividens posset tamen bene dici quod deus qui omnium est cognitor
providerit | et potest dici quod aliqua varietas in materia non facit varietatem individuorum consequenter
nisse repugnantem | sicut nunc hodie in hac vita quantitate [illegible] quia idem est homo
qui nunc est vir et ante aliquos annos erat puer quia ibi habemus eandem quod
diffinitio etc.

4us ar. Quantum ad articulum 4m dico primo quod resurrectio
mortuorum fiet successive. patet 2° intelligendo
quod huiusmodi successio refertur ad ipsos resur-
gentes. Et sic est contra huius articuli utrum unus
homo prius resurgat quam alius vel utrum
omnes simul resurgant per eandem per eandem
mensuram sive illa sit successiva. Simultanea
aliomodo non potest intelligi iste articulus
sic ut simultas et successio referantur ad
ipsos actus ita quod sit sermo utrum recollectio
cineris formatio corporis et reunio anime
et fiant simul in eodem instanti. Con-
tra ad primum intellectum huius articuli est ad textum et
ad dubium. Certum enim est quod omnes ho-
mines resurgent simul quia aliqui de [illegible]
qui iam resurrexerunt ut patet de Christo. Et
multa corpora sanctorum tempore passionis Christi
surrexerunt et post Christi resurrectionem ve-
nerunt in sanctam civitatem et apparuerunt
multis. Idem pie creditur de beata virgine
et Iohanne evangelista quod iam resurrexerunt. Secundum
modum autem omnes qui in novissimo
die resurrectionis sunt simul resurgant.
Et de hoc videntur sentire beati Augustinus
et Ambrosius ut magister determinat. Tangit in littera
quod non. Sed quod mortui prius et vivi simul
postmodum resurgent. Et ad hoc sonat apostolus
ad Thess. 4° cum dicit: Hoc enim vobis dicimus
in verbo domini quia nos qui vivimus
qui residui sumus in adventu domini
nostri Iesu Christi non preveniemus eos qui dor-
mierunt et [illegible] mortui qui in Christo
sunt resurgent primi deinde nos qui
vivimus qui relinquimur simul rapiemur
cum illis obviam Christo in aera. Sed oppositum
istius videtur sentire beatus Ieronimus ut magister alle-
gat in textu qui dicit videtur quod [illegible]
vivi non morientur. quod ita potest intelligi
quod quia non diu manent mortui sed
citissime [illegible] resurgunt in raptu
[illegible] dicuntur et vivi iuxta modum
Tho. de ar. loquendi philosophi 2° physicorum quod parum distat
quasi nichil videtur distare. Sed de 2° intellectu huius
articuli dicit quidam doctor quod corporalis ma-
terie recollectio non fiet subito et certum
simul est quia talis recollectio fiet angelorum
ministerio. Et dicit etiam iste doctor
quod corporis formatio fiat subito sed istam
dicta sua meo iudicio non assignat efficaciam.

causam. Et ideo michi placet dicere sicut pro-
babile quod totum fiet subito. Finaliter
facta reductione motiva huius doctoris pro
quia non valet. Iste actus sit ministerio angelorum
[illegible] non fit subito quia datur in statu [illegible]
radiorum aliorum [illegible] corporis simul.
Ad 2m articulum principaliter dico quod tam apostolus quam Ad 2m princ.
etiam prius Iob arguit ab hoc argumentum quod di-
cat si virtus creata potest convincere [illegible]
vel lignum [illegible] multo magis
virtus divina potest mortuos suscitare. Et
ad dictum Augustini [illegible] est de
tamen perfectis adhesionis [illegible]. D. 44
Ubi autem non multi [illegible]
magister determinavit de resurrectione
mortuorum consequenter determinat de qualitate
et conditione resurgentium et dicit [illegible]
partes inprima determinat de hoc in 2° [illegible]
[illegible] ibi: hic autem corporibus [illegible] dico [illegible] D. 45
Postea sciendum est quod [illegible]
determinatur de resurgentium
qualitate et conditione determinat quem
statum habeant iure anime a corporibus separate.
Et sic procedit primo determinat de animabus
que sunt in purgatorio 2° de animabus
que in inferno [illegible]. Et quia anime
in purgatorio existentes iuvari possunt per
suffragia et orationes ideo magister tractat
primo de suffragiis ecclesie militantis
2° de suffragiis ecclesie triumphantis
ibi. Sed item queritur. Prima in 2 quia primo
ostendit magister quo animabus post mortem contingit
quantum ad receptacula varia 2°
in quo statu existentes possunt adiuvari [illegible]
ibi necessarium vero sciendum est. Consequenter
[illegible] suffragia vivorum animabus
defunctorum quod non argumentum fit quod
sicut per hoc mala abesse obesse sic
per hoc bona adprodesse. Sed mala vi-
vorum non possunt obesse defunctis. Oppositum
ar. 2 Machabeorum 12°. Sancta ergo et salubris
est cogitatio pro defunctis exorare ut
a peccatis solvantur. Circa huius questionis
solutionem videndum est de quatuor
primo utrum resurgat in homine
totum quod est de veritate humane nature
2° videndum est de dampnatorum

loco et corporum supplicio 3o videndum est qualia ceca tula quererant animabus mortuorum et in qua parte mundi sunt situata 4o de quesito est. Quantum ad primum primo videtur quod ad veritatem humane nature pertinentibus de quibus ad presens queritur sunt ossa nervi caro et sanguis et alie partes tam ex tu parte que constituunt quibus humanum corpus perficitur quia non est dubium quin cum eadem anima homo resurgat. Isto premisso sit 9o. prima ista quod in homine resurgente non resurget totum illud quod per quocumque tempore fuit de veritate sue corporalis nature probatur quia si sic tunc aliqui homines resurgerent in valde magna et immoderata quantitate ita corpora ipsorum multum excederent mensuram humani corporis. pz quia quia homines aliqui sepe impinguantur et sunt magis carnosi et multum repleti de sanguine prima uno tempore et alio tempore macerantur et minuuntur de carne et sanguine. Et per ea per negata nec spaciorum. I tantum restaurantur. Si igitur cum toto illo et quo de corpore resurgunt quod aliquid est de veritate humane nature pz quod illatum i. 2a conclusio. 2a de partibus illis que ad veritatem humane nature pertinebant sunt nec ad veritatem humane nature tot in homine resurgent quod sufficiunt ad integrandam perfectam staturam et figuram hominis ad quam aptata est natura humana pertingere circa 30 annum remoto omni errore et impedimento probatur sic. quia ubi solus deus operatur ibi effectus non minus ad perfectum deducitur quam sit aptus natus deduci quantum per virtutem creatam vel virtute naturali Sed ut colligitur ex hoc precedenti in resurrectione mortuorum solus deus operatur i. 2c. Sed quia virtus creata naturalis deducit corpus humanum ad perfectum in alio 3o. pz i. 9o. Sed contra multi resurgunt in iudicio qui in tota sua non habuerunt tot partes corporis quanta tes ad veritatem humane nature quod sufficiunt ad integrandam humanam et perfectam staturam de qua dicitur 9o. i. 2c. patet quia multi parvuli in pueritia moriuntur

vite mortui sunt i. 2c. 2o. sic aliqui homines comederunt carnes humanas de aliis hominibus de quibus in eis primitus facta fuit tota caro Sed tales carnes non possunt resurgere in utroque homine i. 2c. 3o sic multa sunt membra in homine que non erit in vita futura ut pz de dentibus intestinis et genitalibus Si igitur homo resurgat cum illis membris ut prendit 9o. Quia omnis frustra est Sed deus et natura non faciunt frustra i. 2c. Solo ad primum dico quod in illis parvulis deus materiam perfectam in se multiplicat. donec sufficiat ad perfectam hominis staturam sed quia per formam quantitate esse ut distinctam ...a quam faciliter videretur sicut pz in theologia. Ad 2m pz eodem modo quia ubi materia deficit deus eam in se ipsa multiplicat. Ad 3m dico quod licet membra illa non deserviant ad usum eidem ad que nata deserviunt non tamen sunt frustra quia faciunt ad complementum perfectionis humani corporis ornatum. Ad 2m articulum dico primo istam quod locus reproborum et dampnatorum est infernalis ignis ad quem detrudentur cum suis corporibus post sententiam iudicii finalis pz quia Mathei 25 Ite maledicti in ignem eternum. Sed qualis sit iste ignis et ubi sit patebit in sequenti in articulo 3o huius questionis 2a 9o. Corpora dampnatorum patientur eternam et magnam penam ab igne infernali. probatur sic. quia sicut corpora beatorum se habuerunt ad gloriam sic se habebunt corpora dampnatorum ad penam Sed corpora beatorum erunt in celesti gloria i. 2c. Et confirmatur. quia sicut beati ad beatificandi meruerunt in corpore sic dampnandi demeruerunt in corpore i. 2c. 3a 9o. Corpora dampnatorum post finale iudicium non continue semper maxime igne corporali affligentur

Margin notes (left column): 2ᵐ 9ᵒ; 9 pᵒ
Margin notes (right column): 2ᵒ; 3ᵒ; Sᵒ ad; 2ᵐ ad / 4ᵃ pᵃ; 2ᵐ 9ᵒ

patet quia pena ipsorum erit eterna iuxta
id Mathei 25. Ibunt hii in supplicium
eternum | et ypocalipsis ultimo c. dicitur quod ignis
9o c. eorum non extinguetur Isaie 66. Conclusio quod anime
dampnatorum ante finale iudicium sic
ergo sine corpore patiuntur ab igne in-
fernali patet ex parabola salvatoris Lu-
ce 16 ubi dicitur quod mortuus est dives et se-
pultus est in inferno quod non potest intelligi
quo ad corpus ideo allegatur etc. Hec conclusio pa-
tet per beatum Augustinum libro 21 de civitate dei ubi sic
dicit adherebunt spiritus incorporei | cor-
poreis ignibus cruciandi | accipientes
ab ignibus penam | non dantes ignibus
vitam Sed ut appareat modus quo ig-
p.o nis agit in animam que penam | non
dantes ignibus vitam primus ego oppono
contra istam conclusionem et primo sic agens corporale
agit per contactum primo de generatione Sed
ignis est agens corporale et non potest animam
tangere cum sit implicatio contradictionis
quod indivisibile tangatur eo quod tactus est
cum ultima aliquorum sunt simul 5o physicorum
2o 1a 2e 2o solum illa que communicant in materia
agunt et patiuntur ad invicem per philosophum
primo de generatione Sed ignis non communicat in materia
3o cum anima 3o Si anima patitur vel patietur
in intelligendo tunc vel cum hoc sentiendo
primum non quia illa pena est modica vel
nulla quam quis patitur in intelligendo
2um non quia ad sentiendum requiritur ali-
quod organum ut patet 2o de anima igitur con-
certa | Solutio ad primum dico quod verum est
2m 9 agit modo naturali consueto quo non ob-
stante corporale agens potest agere sine con-
tactu ut est instrumentum virtutis di-
vine ad secundum dico quod verum est talia
agere et pati ad invicem naturaliter Sed ex hoc
non sequitur quod non communicans in materia non possit
agere licet reliquum non patiatur etc. quia
1 propositio non est reciproca Ad 3um dico quod patitur
sentiendo quidquid sit de ~~dolore~~ vel ad
aliud dico quod ad sentiendum que fit modo
naturali consueto requiritur organum Sed
3a articulus hic non Quantum ad articulum 3um dico quod ge-
neraliter non possumus quod anime damp-
natorum destinentur ad aliqua loca

corporalia iuxta illud Luce 16 Mortuus est
dives etc. Sed ad id quod querit petit iste
articulus qualia sunt ista loca dicunt
doctores quod quatuor celum empireum
quantum ad salvandos qui non purga-
ti | purgatorium quantum ad salvandos
qui debent purgari | limbus puerorum
quantum ad parvulos non baptizatos descenden-
tes | infernus quantum ad perpetue damp-
nandos | Sed cum querit iste articulus in
qua parte mundi situata sunt ista lo-
ca dicunt doctores communiter quod infernus
sit circa centrum mundi et purgatorium
supra in superiori per distanciam a centro
et supra purgatorium dicunt esse limbum
puerorum | Sed ubi sit celum empireum q articulus
dictum est supra libro 2o Quantum ad
articulum quartum sit prima conclusio quod ista viri 9o pa
per suffragia bonorum operum subveni-
re | Sed anime defunctorum maxime
que sunt in via salutis scilicet in pur-
gatorio sunt membra cum ceteris
iustis eiusdem corporis ut habetur per apostolum
ad Ro. 12o 1a Cor. 12 et patet hec conclusio per beatum
Augustinum ut magister allegat in littera | Sed
nunquid ipsi possunt nobis suffragari
per orationes et intercessiones qui sunt
in purgatorio | Credo quod sic quia
non video quid prohibeat propter solum || tu dico hoc sit
per sunt illis animabus que sunt in pur- probabile ...
gatorio | quia per conclusionem nunc sunt ab forte ...
in firmis de similibus per opera bonorum 2a 9o contra ...
suffragia subvenire | Sed non possunt
subvenire hiis que sunt in celo ut
dicere missam de mortuis est ut
per sunt hiis que sunt in inferno quia in
nulla est redemptio vel in illis in
limbo quia ibi est perpetua pena
dampni ut dictum est circa 2am distinctionem libri
2i et 3i Conclusio quod huiusmodi suffragia non 3 9o
prosunt equaliter in purgatorio existen-
tibus Sed specialiter illis pro quibus fiunt
patet quia si illis specialiter non prodessent
suffragia specialiter pro quibus dampnum fi-
erent verum est tamen quod proportionaliter

tem contrarium. d q suffragia pro uno de
functorum facta possunt equaliter in purgatorio
qui habent equalem gradum caritatis ad
eo proficere. Huiusmodi autem suffragia sunt ad ar[ticulum]
predictum dico ut dicta. a[rticul]o quia deus pronior
est ad salvandum quam ad dampnandum.
d° 8G Ed queritur hic de valde malis
Sum[ma]. ar[ticulum] determinant de statu de
functorum in purgatorio et aut erat
de hiis qui sunt inter ferme et dimittit impr
[illegible] determinat ar. [illegible] si dei iu
sticiam et mam pertinentur. quando sunt
in infirmo 2° ondit [illegible] ista 2. f. Ju
sticia et mia sicut in deo ibi sed quo
modo ultior dico [illegible].
d° xi Olet cum queri Sum[ma] tractavit
in[ter] de mortuorum [illegible] Incipit
tractare de resurgencium [illegible] ex
aminacione 2. procedit primo tractat
de iudicii discussione 2° de iudica
torum remuneracione Infra d[istinctio] 49
Circa primum sic procedit primo determinat
de hiis que pertinent ad iudiciarium
ordinem 2° de hiis que pertinent
ad ipsum iudicem d° [illegible] prima pars
que est prius d[istinctio] dividitur in 3 partes In
prima tractat de iudicantibus, In 2a
de iudicandis in 3° de minis[tr]is 2a
ibi Erunt autem [illegible] ordines 3 ibi
q° et hab Cum autem in ewangelio legatur
Cc In omni opere divino concur
runt simul dei mia et eius
iusticia, q non ar[ticulum] sit in materia q[ua]
tractavimus ubi pro temporali culpa In
fligitur eterna pena ibi nec est
mia nec iusticia sed in iudicio dei
finali pro temporali culpa eodem pena
levitur. multi ad penam ut patet per dat
in[ter] iustis temporibus [illegible] rete
[illegible] d[icitur] [illegible] in ps. [illegible] Universe vie
dni mia et veritas q verbum expo
nens Cassiodorus d[icit]. Hab duas
[illegible] f. miam et iusticiam in omni
opere dei simul convenire Circa
hoc omnes salomon [illegible] est deus [illegible] po[illegible] iusti
ci et mia [illegible] si [illegible] ista duo in
omni divino opere 3° [illegible] est de [illegible]
[illegible] speciale pertinens et [illegible] deus
spiritualis iudicii est purgatum mundi [illegible] 2°
ad primum sic [illegible] ista q i deo est proprie iusti
cia [illegible] ideo [illegible] et
[illegible] deus reddit unicuique
iuxta opera sua ut dicitur [illegible] i pluribus
locis [illegible] Insequitur et dni
et [illegible] iusta tu
iusti i [illegible] [illegible] 2° [illegible] 2° q
deo est mia [illegible] laudes [illegible]
in regem est [illegible] [illegible] fit re
[illegible] ad [illegible] mia [illegible]
ut patet [illegible] 2° 3 d[icitur] mia et veritas
custodiunt regem et roborabitur clemencia
thronus eius et [illegible] ideo est perfecta
iusticia [illegible] mia quod patet [illegible] q d[icitur] [illegible]
[illegible] iusticia sine mia [illegible] destitutum
[illegible] in pluribus locis [illegible] dni
plena est terra [illegible] q iusti et
mia [illegible] dicitur [illegible] 2° q [illegible] dicitur
[illegible] 3° q dicitur [illegible]
[illegible] et
deo est deus [illegible] presuppo[n]unt
deum [illegible] 2m [illegible] 3m patet
[illegible] deus iusticia et
[illegible] ad 4m [illegible]
q° ista 3 non [illegible] divino q est [illegible]
[illegible] dicitur mia et eius ius
ticia [illegible] in aliquo opere divino [illegible]
[illegible] non [illegible] mia [illegible]
[illegible] in iudicio [illegible]
mia [illegible] modus iudica
di [illegible] de [illegible] non est
[illegible] mia [illegible] 7° [illegible]
[illegible] iudicium [illegible]
[illegible] divina iusticia patet [illegible]
[illegible] ipsos [illegible]
[illegible] et [illegible] me tue veritas
[illegible] ista q° [illegible] angeli i [illegible]
[illegible] ubi [illegible] deus q
[illegible] iuste et miseri
corditer ut [illegible] mia precludat iusticiam

u' iniusta excludit iniqz / Et qz iniqa 2 iniusti pr. eq de asserit r concludit repugnancia i. quia sz ar. pr. pro eo qz iniusti contine

2o 2m inita Et iniqa contine pr. inita sz li e repugnat i. ar. 2o sit i iniustic. i pu u' iu. a d iusti si pena iniqa ir atu q d u' exopilis iniustie q sicq nos si si pena iniqz saluacs nos sec

3o 3o pt b tacta i fugi pt quitu si cessit cupa d u' ulla sit iniqa si i opibg retribucois pt sit iniq i dine r i Et) iniuria spetti e plagay inos Et apo [illegible] pt quit p glia sicaut i deliys tui dare ci tor mitu et luctu

4o x pt pt q no e concordia [illegible] i n ebo [illegible] u' iusta Et pt dapnat u' e tor roria [illegible] pelug q sit gt eme plectedo si igstedo / et [illegible] agit ut metalonn colga

7o [illegible] 7o [illegible] sine iniqa sit ei q n sit iniqz [illegible] solo adym dto nedd atu [illegible] rope di iudicatio sit iniusti [illegible]

ad 1m punt / tu tull e iniqa qz et to bigni punt ad 2 [illegible] i iustific i pu si [illegible] iusti [illegible] oppte i pu tu oppte dnic pmissioe i e iusti / [illegible] punt iustific i pm sitettt [illegible] iustu e q

ad 2m [illegible] ad 3m iniq [illegible] [illegible] suo q ne sit detentie [illegible] u' at detenti [illegible]

ad 4m / ad 4m [illegible] [illegible] detentoe q' i iniqa [illegible] quia [illegible] touyt [illegible] / dico q i a uni sit

ad 1m Jacobi det [illegible] dcma [illegible] ma et no [illegible] iniugatus

2m 9o 2m q [illegible] locundo Justi et iniqa no q [illegible] i ou [illegible] di pz [illegible] qz iusti d quo [illegible] iniquita et iniqa [illegible] et qui iniustr Et [illegible] iniqa [illegible] i [illegible] [illegible] Et d q pt ult i oi [illegible] di q ire iniqa et iustiq si [illegible] loquir d [illegible] depnti loqur et si essz iste ameschila dicat q u' sit opq di

quia e iniu q u' relinqt pq [illegible] / cau ad ad 2m / sit 9o pr. ista qz i expmo 39 ar 9 pr iudicts [illegible] purg [illegible] si [illegible] iudicatb pt auctori [illegible] ut iniqz pi. [illegible] sit iudicatc e [illegible] di ucmai e [illegible] 2. 9o assiliado iudicoz ipos iudices assessores scoplit et oms [illegible] iudicabit r expmouli iudi [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] bos [illegible] ligt [illegible] di [illegible] ylo q reliquntai et [illegible] sit [illegible] iudicatoct

3 9o [illegible] i expmo iudits dq u' iudi [illegible] admittap discussio pt qz [illegible] mi ta sut [illegible] mala [illegible] [illegible] q dq q [illegible] cit i iudiciu suo qz dcta iudicat et dapna ut [illegible] Pam / qz i [illegible] [illegible] discussio qz reis e [illegible] [illegible] [illegible] sessiois i male [illegible] / [illegible] u' iudicatu [illegible] dapna y [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] iudicatz e [illegible] [illegible] / [illegible] iudicatu et saluat qz [illegible] [illegible] [illegible] tu [illegible] [illegible] et [illegible] u' iudicat [illegible] saluat [illegible] i [illegible]

x 9o [illegible] i no e [illegible] et [illegible] no e [illegible] 4o [illegible] discussio / 9o [illegible] i expmo iudicio oms [illegible] iudicabut q adpmor [illegible] [illegible] salti purg [illegible] i 1o iudicio [illegible] iudit [illegible] [illegible] admitac e [illegible] q [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] et [illegible] e [illegible] [illegible] [illegible] et q bo [illegible] i [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] q [illegible] i expmo iudicio u' iudicat iudicio discussiois pz qz si sit bon sut i [illegible] boi et tu i [illegible] [illegible] si [illegible] mali i [illegible] sut

x 9 ar 4 [illegible] mali [illegible] [illegible] [illegible] x [illegible] dot [illegible] tertat [illegible] [illegible] q [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2o [illegible] i [illegible] [illegible] [illegible] iudiciu [illegible] [illegible] [illegible] 2o [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2m [illegible]

9a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] i [illegible] [illegible] e q [illegible] e [illegible] pz q [illegible] [illegible] pena

3o v d adaucet aut dices qui ut
sup q^o celi mag^e ipetu cuicet ela
us taloe solvet dupqz us d^t gla
g^o mundi pugnet pgabit 2 gaq
iste ignis pgatiq mundet eq e
ne^e 7 ffect eq e ignis q ut e i mudo
ipa asilt q^e aq dilunij fuit eq e
ffect eu aq mal^i tt 7 ei esmia bta
Aug 9 20 ... dt n d pte stagnig
mundi/ uidaq ignis/ q flatoe
pibt ... fuisfut/ aqo i uida
diluuiu/ sz q igis elatis ng pt
celu dissoluet/ si igis i^e ucitus d
ssoluet celu/ ignis id 2 ferz celi
ardetes soluet^r ... igis i^e ucitus
qsumet ... ela ut d^t beda ...
no ia alleto ... uccti qsumet
... i^z 7c dalo topiq ...
ke dectol aero / sd ipsi ca-
litet celi i aeris/ et pistes mag
ad ... q d^m bede ... no d
... q^o ad alta e
... naluta nat ad ...
ei aptiq tertio ... igis iste
i capiet cu meditam et duabq
meditam/ ... ipse i po
ignis au ... sz p^z pteps
sit q^e ut dict dot^e igis iste
... imstu dimit iustu defendz
eu dapnat ad ... eu platel fut
puia q i ipias ... ut deu ugz
lecui et te i ... dui/ dnt^o
33o ignis ... e i ... meco
et cadet ... ad ... ad
a^2 ... nec ... quatas
... q ... quatitate
et quia ... 2 ... q^e
q^o q pecca ... ... offendit^e
ut ... ipso ...
Olet ... formis
meditabat dupl ut ... de
final ... ut qui ...
... mediter 2 dum^e i2 ...
i p^o ... medit ...
tas i iustas i2 ... q ditas
... pmat quida p i3
i p^o ... meditaius sit

i p^o ... 2° ay ...
2° i ... tagit ...
tuorp ... 2^a i ... cui forma
3^a i ... sicut p^o dicat
Ost ... duplx ...
... meditacionis ...
... meditacionis ... p^o ...
... malorp ...
... p ... e pus ... dum^e i2
... i p^o ...
i 2° ... medit ...
... medico i p q ... p^o i2
q^z p^o ... i gnali 2° in
spali/ ... alius de
...
... carnis ...
... corpm sic a ... fuit
... q no ... sit
q^z ... respecto
n ... meditat ...
... diligeti 2 ... quia ...
duobq actibq ...
... ez
... ut
allegt ut i ...
... solo meditat e ...
... appetit p^o
i medico 2i ... p^o ay ...
dotes ... 3° ay ad
... mise ...
... 2 i ...
... 7° an ...
nat ...
...
sit ... medico p^e q^e
... appetit ...
...
... et pus ...
... et no ipedite ut ... ex
... appetit p^o ...
...
... alias
... no ...
...
p^o appetit ...
... medit ...
i ... io ... no medit

abeis si fratrem dimittimus ut non coll.
ipius ne videat gloriam dei ierem. 3 q. i
primo in iudicio finali conspicient christum eius
i. videbunt eum 2m dimittit alu qui ab ambo
babo cognum est primo apparet in iudicio et
2m, i. filium 2m qui est datus est iudi
cium facere 3 i est filius hominis iudex
hec Jo 10 pater generata in omnes
sic dixit filius hominis in homines
et potestate dedit ei iudicium facere quia filius
hominis est etc. tempore quo in tertio sic
iudicio finali quia enim solus
videbitur nec ipsi in quo omnibus in
omnibus sicut audient vocem filii dei
z io ar... 3 que nec eum in quantum filius
dapti conspiciet in iudicio .x.
ceneret deum hic non est in tantum sed ar
guitur / quo magis potestate et auctoritate
quam videbit eum ex quo etc. istam
2a est arbas, si sic hec ab ang... dicit
sic de pessimis in filio quod iudicatum est
videbit eum ut doleat in filio dei
non videbit sine gaudeat / 3 q.
in futuro iudicio si generaliter apparebit
tam bonis quam malis in forma gloriosa
quia sic quod apparebit necesse est hominibus
... 2... preces sed quod apparebit
in forma generali corporis glorificati
... apparebit in iudicio futuro / quia
debet apparere ipsum ad confusionem in
imicorum et letitiam amicorum si
... quod ... in ... moram
confundetur ... desperatum ...
... in gloria ... et confirma
... in iudicio futuro ... ut
futuro ... in forma generali apparebit
... gloriosa
... in ...
quod apparebit ... in ...
glorificato ... facit metum ...
in ... ut videat ... dominum
et confundat ... magis locum in
dictatus sicut ... quod ...
... in valle Josaphat
et ... illa erit ...

... et ... cadere
valle ... in gratia
Josaphat 3o est ... et ascendat ...
et ... in valle Josaphat
quia in ... ut videatur ...
in ... et ... quod ad
... iudicium ...
... sicut et stelle ...
... splendore ... et ...
... quod ad primum ...
in die ... valde dulce di
... et quod ad ... in ...
... in desolato et ...
in desertum ... ad 2m
articulum ... quod dotes corporis
glorificati sunt 4or s. claritas impassi
bilitas, agilitas et subtilitas
... 4a
sic ista quod ... corporis ...
... et dulcissime
refulgentes ... sicut quod ... Math 13o
quod ... iusti fulgebunt sicut sol
et ... 3o fulgebunt iusti et
tanquam scintille in arundineto discurrent
... quod ... fulgebunt
tunc iusti sicut sol ...
tunc fulgebunt ...
... sol angelorum ...
13 q. ... claritas corporis glorificati
... in ... corporis
glorificato quia sicut quod claritas
... ...
... q. ...
... claritas in
...
et ... 2 q. sicut ...
in futuro ... glorificatas
et tunc videbit ... gloriosum ut
... et ut ...
... 13 q. ... 3o
impassibilitas ...
... et ... est dos cor
poris ... non ...
... ad ... non ...
impassibilitas est non ...

et corpus glorificatum est non minus in re celeste
[illegible] ista questio materie [illegible] ad [illegible]
[illegible] cum corpore [illegible] in [illegible]
in corpore et [illegible] in [illegible]

X q° In passibilitas [illegible] passi
[illegible] corpus [illegible] ipsius [illegible]
in passibilitas non est [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] adda [illegible]

I q° de [illegible] dote
[illegible] patiendo [illegible]
iste [illegible] glorificata erit perfecta
dote agilitatis [illegible] quia non [illegible] ipsa
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] agilitatis [illegible]
[illegible] subtilitas [illegible]
[illegible]
[illegible]
glorificati [illegible]
[illegible]

[illegible] quidam doctores [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
glorificati [illegible]
[illegible]

[illegible] dote [illegible] ista
dote [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] doctorum [illegible]
[illegible] ista non est in
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] ponam [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ad [illegible] 3 q°
[illegible]
[illegible]
[illegible] X q°
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 2 q°
[illegible]
[illegible]
[illegible] 1 q°
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 6 q°
[illegible]
[illegible]
[illegible] X q°
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] p q°
ista felicitas [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 2 q°

in actu potentie supreme. Prima iste actus intellectus ordinatur
ad alium actum voluntatis quod patet ex opposito
ex istis ubi supra dicitur quod secundum est ultimus
3 q° finis hominis. 3° q° utrum beatitudo hominis
consistit aliquo modo in actu sensus. Dicitur quod
sic quia in actu interiori aliquo modo consistit
beatitudo eterna licet q° vera ... patet Io(hannis)
4 q° 17: hec est vita eterna ut cognoscant te solum
verum deum et quem misisti Iesum Christum. 4° q°
utrum beatitudo hominis consistit aliquo modo in ac-
tu voluntatis. Patet sic quia licet actu consistit
aliquo modo vera beatitudo hominis ... per alium
sine bonitate ... [illegible] sicut
per ... ratio ... vera
ut ... 5° ... 7 q ad
7a q° hominis beatitudo consistit simul in actu in-
tellectus et actu voluntatis. Patet quia aliquo modo
consistit in actu intellectus et aliquo modo
in actu voluntatis ut patet ex predictis 2° articulo 4 q
... et consummatur ... persona
... consumatur ...
... q° ...
6 q° beata hominis beatitudo primo consistit in ac-
tu voluntatis quia in actu intellectus sicut in actu
voluntatis qui est actus amoris in summe
... beatitudinis ... modo ...
quod actu ... q° ... actus ...
Christus ... dedi nobis amor ... sufficit
... amat ... et ...
in amato ... ... sine ...
amor et ... ...
vult ... ipso amato
... ista q° ... multi ...
in ... patet quod primo consistit felicitas in
actu intellectus ... in actu ... q° ...
... in actu intellectus ... ...
quod non sit ... ipso ... primum
... opiniones ...
... et ...
... opiniones erronee
quod sit ... iste opiniones erronee
... ...
... non consistit ... in ... beatitudo
... ...
... ... omnibus ...
... et ... ...
7 q ar 1 ... in ... ...
... ...
... putari ... ...

ipsa ut ... cognito ... ... sufficienter
... ...
mali ... in ... ...
tates ... consistere in ... ...
... ... beatitudo consistit
... ...
... ... ma-
li ... ... beatitudo
... ... putatam ... ... 5 q°
... accommodata ... ...
... ...
in ... ...
... ...
... ... simul ... ...
... ... putatam ... et ... aug. 13 de trinitate
beatus Augustinus ... ... omnibus
omnibus ... ...
... ...
... ... et ... ...
... ... omnes ... ...
... ...
... ...
... ...
... ... libera
... ...
... ...
... cum ... ...
... ...
... ...
... ... nullo ... ...
actu ... ut ... ... 1 ar
... ... beatitudo putata 8 q
... ...
... ...
... ... beati-
... ... actu ... ...
... ...
aliud ... ... ultimum ... ...
... ...
... ...
in ... ...
... ... 8 q ar 1
aliud ... ...
... ...
... ... hominis ... ...
... ...

se q^a declaratiua dotibus ii^o^ corp^s beatorum p^i beat^o
animas p^o respectu dotis corpori et
a^o^ extrinsece p^r sit q^r scia reuuniendi
corporibus gaudium anime ad plena se extendit
i^o^ extrinsece ... q^r corp^s diuiq^z
alte^a ... p^o ... extrinsece ... a^o^
si totaliter ... a ... q^r anime
gaudium extendit se per redundantia ad
corpus glorificandum. Sic totalis ...
e beatorum extrinsece dicta stola ...
... doctores p^o ...
... dicta stola ...
... ad ...
...
p^o respectu corporum sic a^o^ ...
q^r ... sit q^r ...
e unita q^r ...
e ... i ...
cum gaudio ... glorificatione ... uni-
ta e ... doctores ...
... p^o respectu
corporum ... extrinsece ... e
... ut ... et ...
respectu ... e ...
... ... dispositione ...
... ... aliudi ... sit
... q^r ad gaudium ... primi
... sit ... ... primi
et ...
... ... ult^i
... ...
De statu beatorum ... et
ultimo ... x^o^ et totius libri ...
de statu ... et p^o ...
... 2° ... recapitulare
... ...
... ...
... ... 2° ...
... ...
... ... 2° q^r ad malum ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...

2° corporum ... ...
...
q^o ... ...
... ...
ista ultima ... recapitulare in
... x^o^ libro ... et
p^o ... et ...
... ...
... ultimo ... x^a ...
... ... et ...
... et ... tangendo
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ... vii ...
moyses ... ...
... ...
Si ... ...
in ... tua Exo 33° 2° ...
... 2° lib. ...
... ... 1 ...
... ...
... ...
1° ... ...
q^r ... sit ...
... ...
... ...
... ... 3^a
... ...
... ...
... ...
... ...
... x^o^ lib. ...
... ...
... ...
... ...
... ...
i ... ...
... ...
... q^r ... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...
... ...

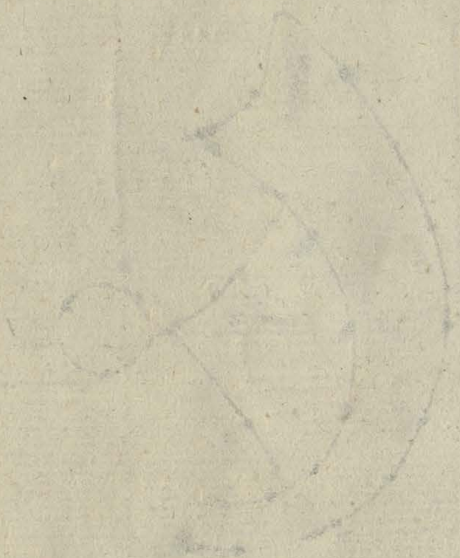
[illegible]

ali' s inclabat i q' ep̄mu mediam
actiui et actuatu ē duab' ab' s
q2 n̄c prom̄e n̄c prenc'ato actu-
maciat sit q° adq'uid icl h'ceta
q' inq' capilator mag't in2° lib
acies ꝯ nue monestit et p'me ca
s̄ ꝑcatuas in 2° lib̄ nia s̄ ꝑpe
dute dcis̄ in2° lib̄ tertij nisi ad
pedes i adep̄mu mediam ꝑre
sce depigru ꝑnatis ꝑficiendo
tertatu t'mq' xti lib' c

ep ane t'uane a corporib' sepa
te cognoscat i g'ne ꝑꝑo ca q'
sint mh' mundo q' no ar' sit ꝑ
anima a corꝑe separata uelit infe
ro q's ꝑ' quid ma[illegible] s'it ꝑ
sit q' ꝑꝑa oꝑar° a[illegible] ꝯ m[illegible]
no ꝯueit ptis in te ē opo h'oib
r'te op° q2 ꝯ me [illegible]
dcamabus b[illegible] et rapinet ab te
angli q' h'eat zie cogmite tatuite
ꝯꝑꝯ ē a c'rebus i ꝑꝑo g'ne s' no
tat ipi cognitō nesptina [illegible]
q'ome solom' in te ē acꝑe p° nt ꝑ-
and separata ad ite[illegible]
ꝑꝑtem abaatum ite a° reat' ꝯ nt ꝑ
z° arisllo ꝑus x° nt ꝑ a d'ꝑ
i i [illegible]

pssit ut i mete adeo ut as̄bus
illis q's sit cognoscut ꝯz no ꝑ
ꝑꝑs ab'stitas et h'e cogmas
i ꝑꝑo g'nt ut nisi ptgbat q'dā
pomt q°i 3az 2m ab's. istu q'
anime sepate h'eant natiaz om
na' cognoscitiuā q' ꝑut ꝯpeti
sit q2 aīa separata sit ꝑ cog
cōne attinge ad s'bas separatas
et pt attinge ad cognitōne
ꝑp'z aliq'o h' ēē ip'as s'bas
separatas ꝯz nō nī nī q' i d
actu existeret q' defco ane h'eat
aut notitiaz aīm na'. cognoscitiua
ꝯ'nitu ad'm. actu p° p° istu q°
q' minus ꝯuen nō sit ite ca
q' sunt op° sit cognitōe r'nt matu
tina nisi mete ꝑꝑe abactum mete
reat' ꝯ nt ꝑ sit ꝑ sit q2 nīa agens
act' a'cti ꝯ q[illegible] ꝑꝑa centia
ꝯ cnī p° tu ꝑ ꝑt a' aliq' opa
insipꝑa attinge ad z mete
recuite dcꝑo i actu 2° q' sit ista
q' aīa separata mete ꝑ ꝑꝑem ab
actu itc' reat' ꝯ nt ꝑ sit
ꝑ mea aīa separata mete ꝑ q' ꝯ
ꝑ'ma ꝑ'ui actu et nō mete
nisi 2ꝑ ē p° mete ut ma
ē s̄ p° mete nō pt i te e'
q' sint cꝑe se mane cognitōe
q' ē sit matutina nisi mete
nt z ꝑ ꝑꝑe ꝑꝑe q' ꝑꝑ ē centutud
ut 2m arisllo p° istu q° pte
q' aīe h'nt a corporibus separate
cognoscere i g'ne ꝑꝑo ca q' sint
in h'c mundo p° ꝑ ꝑ im alib' tēbus
q' s' bon aug'li h'nt ꝑꝑe cogni
cōne scilicet mediatiua matu-
tina z nesptina ꝑ' cognitōe
cognoscut aīe rēs uin ꝑꝑo
sine ꝑam ꝯ nia cencia ꝑꝑo
ꝑm th'e uidet p° cognitōe
cognoscut creaturas i nō z° co
gnitōe cognoscut creaturas i
ꝑꝑo g'ne ē ꝑ cognitio ꝑꝑe ꝑꝑe
ut sup' dcm̄ ē ꝑ q' n'ca et ꝯ

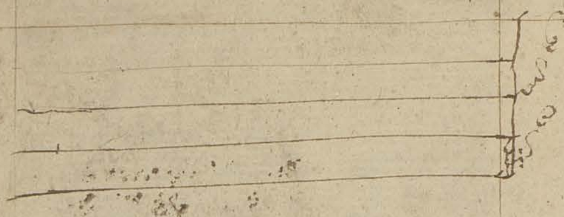
Tho dear quida doctor q beatissime cognosc[u]nt
oma q fiut i t[er]mi[n]is 2° q° sic ista
aque euane anime a corpib[us] sepa
te n[on] cognosc[u]nt q[ue] g[er]u[n]t q[uo] eu
ei fiut nisi m[od]o p[ro]b[abi]l[i] q° d[i]c[itur]
animab[us] op[er]antib[us] i purgatorio et
iu[st]is s[un]t d[e]p[re]c[or] q[uia] beat[us] G[regorius]
Tho dear sup[er] 1° x° Job i[n] q° e[ss]e si[v]e capli
si[v]e nob[i]l[e]s fu[er]i[n]t fil[ii] ei[us]
si[v]e ignobiles n[on] i[n]tell[igi]t g[u]l[ielmu]s
G[regorius] sic[ut] e[n]i[m] q[ui] adhuc vi[v]i sunt
m[or]tuo[rum] a[n]i[m]e q[uo] loco h[ab]eant[ur]
ignorant sic mortui q[ui] i[n] carne vi
xeru[n]t vita i[n] carne post[er]o[rum] q[ua]
p[er] eos disp[o]n[itu]r ignorant cu[m]
sit p[ro]p[r]iu[m] 2 q° beat[us] aug[ustinus]
i[n] li° de cura p[ro] mortuis ager[e] e[ss]e
sic q[ue] ut sit mor[tuoru]m a[n]i[m]e et in
d[i]c[it] d[ei] q[ue] e[ss]e q[uo]q[ue] agu[n]t[ur] s[e]c[un]d[u]m no
p[ro]p[ri]e i[te]m e[st] con[tra] i[n]t[er] e[os] i p[er]
bola luce 6° h[ab]et[ur] q[uod] d[i]ves ille
sepultus i i[n]f[er]no pet[iv]it ut mitt[eret]
lazarum i[n] domu[m] p[at]ris sui et 5
f[rat]res ut age[re]nt p[e]nit[enti]a[m] et s[ic] b[ea]t[us]
no h[ab]et[ur] ep[istol]a i° c[a]p[itul]o q[uod] ip[s]e co
gnosc[er]et q[uod] f[rat]res sui fac[er]ent i[n]
m[un]do s[ed] exp[e]ctant[es] credidit
q[uod] ut p[er] s[uc]cessione[m] p[re]t[er]ite s[un]t
q[uia] p[er]ti[n]e[n]t p[e]cc[at]a ei[us] da[m]nabi[li]t[er]
et b[ea]t[us] aug[ustinus] monet i[n] li[br]o i[n] li[br]o
de cura p[ro] mortuis e[ss]e s[e]pul[tur]a i[n] m[un]do
XV ind[ictione] cont[ra] ad[ul]t[er]i[os] x[ri]stu[m] p[ost] v[e]niet i[n]
q[ue]r[a]t q[uod] d[icitu]r i[n] i[n]f[er]no m[u]lt[i]tu[din]e
gl[or]iam b[ea]to[rum] i[n]t[er] p[er] r[es]p[on]s[iones]
cu[m] c[er]te i[n]t[er] cog[no]sc[er]e e[ss]e
nos h[ab]et i[n] d[i]c[t]i[s] a[n]i[m]e q[ue] n[on]
allegat m[a]g[iste]r i[n]f[er]i[us] b[ea]t[us] G[regorius]
d[icitu]r q[uod] r[e]p[ro]bi us[que] ad d[i]e[m] iudicii
videt gl[or]iam s[an]c[t]o[rum] q[uod] n[on] gaudeat
q[uod] b[e]n[e]dicit[ur] et vi[n]dicat i[n] p[ro]p[r]io loco

Dominica 2da

Lib[er] m[agistr]i Joh[ann]is Erghome

Dyen

xiiij

